

2
0
2
2

กรมกิจการเด็กและเยาวชน
กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

รายงาน

การพัฒนาเด็กและเยาวชน ประจำปี 2565

จัดทำโดย สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

รายงานการพัฒนาเด็กและเยาวชน

ประจำปี 2565

เสนอต่อ

กรมกิจการเด็กและเยาวชน

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

จัดทำโดย

สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

บทสรุปผู้บริหาร

รายงานการพัฒนาเด็กและเยาวชน ประจำปี 2565 เป็นเอกสารที่จัดทำขึ้นจากการศึกษา ค้นคว้า รวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนไทยในมิติต่างๆ เพื่อสะท้อนสถานการณ์และบริบทที่เกี่ยวข้อง สภาพการณ์และแนวโน้มของปัญหา รวมถึงการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนและภาคส่วนต่างๆ ในสังคมไทย ในการดำเนินงานด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชน โดยมีเนื้อหาสำคัญสรุปได้ดังนี้

ส่วนที่ 1 สถานการณ์ด้านเด็กและเยาวชน และบริบทที่เกี่ยวข้อง พบว่า จำนวนเด็กเกิดใหม่ในประเทศ ยังคงลดลงต่อเนื่อง ส่งผลให้สัดส่วนประชากรวัยเด็กและเยาวชนในจำนวนประชากรทั้งหมดมีแนวโน้มลดลงเช่นกัน โดยในปี 2565 มีจำนวนเด็กเกิดใหม่อยู่ที่ 502,107 คน และสัดส่วนประชากรอายุ 0-25 ปี คิดเป็นร้อยละ 30.01 ของประชากรทั้งหมด สัดส่วนของเด็กไทยที่มีโอกาสได้เติบโตและอยู่อาศัยกับทั้งพ่อและแม่มีแนวโน้มลดลง ขณะที่การอยู่อาศัย หรือการถูกเลี้ยงดูโดยแม่เพียงคนเดียว พ่อเพียงคนเดียว หรือญาติคนอื่น ๆ โดยไม่มีพ่อและแม่ อยู่ด้วยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น สถานการณ์ในด้านสุขภาวะแรกเกิด สุขภาพและภาวะโภชนาการของเด็กและเยาวชน ภาพรวมมีแนวโน้มดีขึ้น เรื่องที่ต้องเฝ้าระวัง ได้แก่ ภาวะน้ำหนักเกินและอ้วน โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กและเยาวชน อายุ 6-14 ปี และ 15-18 ปี

บริบทความเปลี่ยนแปลงที่สำคัญต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน ในปี 2565 ได้แก่ (1) **ผลกระทบสืบเนื่องจากสถานการณ์โควิด-19** โดยเฉพาะผลกระทบด้านเศรษฐกิจที่มีต่อครอบครัวที่ส่งผลต่อไปยังปัญหา ความเสี่ยงการหลุดออกจากระบบการศึกษาของเด็กและเยาวชน ปัญหาความไม่มั่นคงทางอาหาร ความเปราะบาง ที่เพิ่มขึ้นของเด็กจำนวนหนึ่งจากการขาดผู้ดูแล รวมถึง การใช้ความรุนแรงในครอบครัว (2) **การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างและความสัมพันธ์ในครอบครัว** โดยครอบครัวสามรุ่นอายุมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ครอบครัวสองรุ่นอายุลดลง ขณะที่ครอบครัวข้ามรุ่นอายุเพิ่มขึ้น สถานการณ์ความสัมพันธ์ในครอบครัวมีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงเช่นกัน โดยเฉพาะ ในเรื่องการใช้เวลาร่วมกันของเด็กและเยาวชนกับพ่อแม่ ความสนิทสนม การเกื้อหนุนและการสนับสนุน ซึ่งกันและกันภายในครอบครัว (3) **การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี** เด็กและเยาวชนมีการใช้อินเทอร์เน็ตและ โทรศัพท์มือถือที่เพิ่มขึ้น มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารผ่านช่องทางที่หลากหลาย โดยเฉพาะจากสื่อสังคมออนไลน์ การพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อสารสนเทศและสื่อดิจิทัล (Media Information and Digital Literacy: MIDL) จึงเป็นเรื่องที่สำคัญ (4) **สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและการเมืองที่เป็นบริบท** การเปลี่ยนแปลงสำคัญ ประกอบด้วย ปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำ ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวและความรุนแรงในสังคม รวมถึงมุมมองและทัศนคติทางสังคม วัฒนธรรมและการเมืองของเด็กและเยาวชนรุ่นใหม่ ที่เปลี่ยนไปและมีความแตกต่างจากพ่อแม่และคนรุ่นก่อน

ทิศทางการพัฒนาเด็กและเยาวชนในระยะต่อไปของประเทศไทย ได้ถูกกำหนดไว้เป็นวิสัยทัศน์ใน **แผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2566-2570** คือ “เด็กและเยาวชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี โดยได้รับการพัฒนาตามช่วงวัยและมีศักยภาพ มีทักษะรอบด้าน เป็นพลเมืองไทยในพลเมืองโลก ที่มีคุณภาพ มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีส่วนร่วมสำคัญในการพัฒนาทุกมิติทางสังคม”

ส่วนที่ 2 สภาพการณ์และแนวโน้มของปัญหาเด็กและเยาวชนที่สำคัญ ในปี 2565 มี 11 ประเด็น โดยกลุ่มเป้าหมายที่ควรได้รับความสำคัญในการแก้ไขและป้องกันปัญหาแต่ละประเด็นมีดังนี้

ช่วงเด็กปฐมวัย 0-6 ปี	ภาวะการเรียนรู้ถดถอย การติดเกมและติดหน้าจอ การจมน้ำ
ช่วงเด็กวัย 7-12 ปี	การจมน้ำ การมีกิจกรรมทางกาย และ พฤติกรรมการบริโภคอาหาร
ช่วงเด็กวัย 13 - 17 ปี	อุบัติเหตุทางจราจร สุขภาพจิต ภัยออนไลน์
ช่วงเยาวชน 18 - 25 ปี	อุบัติเหตุทางถนน บุหรี่ไฟฟ้าและกัญชา และ เด็กและเยาวชนที่ไม่อยู่ในระบบการศึกษา ไม่ได้ทำงาน หรืออบรม (กลุ่ม NEET)

ภาวะการเรียนรู้ถดถอย (learning loss) เป็นผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19 ต่อเด็กและเยาวชนไทยในด้านการศึกษา โดยเด็กปฐมวัยเป็นกลุ่มที่เปราะบางและได้รับผลกระทบด้านการเรียนรู้ที่ถดถอยมากกว่าเด็กและเยาวชนวัยอื่น โดยพัฒนาการด้านการใช้ภาษาและด้านการเข้าใจภาษาเป็นมิติที่ถูกระทบมากที่สุด **การติดเกมและติดหน้าจอ** มีแนวโน้มเป็นปัญหาเพิ่มขึ้นเช่นกัน เด็กไทยมีประสบการณ์กับอุปกรณ์สื่อสารหน้าจอต่างๆ ในช่วงอายุที่เร็วขึ้น มีระยะเวลาการใช้เวลากับหน้าจอเกมและชีวิตบนโลกออนไลน์แต่ละวันยาวนานขึ้น ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อเชิงลบในระยะยาวได้ ทั้งในด้านพฤติกรรมและสุขภาพของเด็ก **การจมน้ำ** ยังคงเป็นปัญหาและความสูญเสียที่ต้องเฝ้าระวังในกลุ่มเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี การเสียชีวิตของเด็กไทยจากสาเหตุนี้ ยังคงเพิ่มสูงขึ้นในปี 2565 จำนวนมากเกิดขึ้นในช่วงหน้าร้อนปิดเทอม การส่งเสริมให้เด็กว่ายน้ำเป็นและการให้ความสำคัญกับการดูแลเด็กเล็กในระหว่างเล่นน้ำเป็นเรื่องที่ต้องสร้างความตระหนักและสนับสนุน

การมีกิจกรรมทางกาย ที่เพียงพอเป็นเรื่องที่ควรส่งเสริมมากขึ้นในกลุ่มเด็กอายุ 5-6 ปี และ 7-12 ปี โดยในปี 2565 สัดส่วนของเด็กไทยในช่วงอายุนี้อีกกิจกรรมทางกายเพียงพอ มีเพียงร้อยละ 7.9 และ 10.4 ตามลำดับ ส่วนหนึ่งเป็นผลจากสถานการณ์โควิด-19 ด้วยเช่นกัน ปัญหา**พฤติกรรมการบริโภคอาหาร** ที่ไม่สมดุลกับสารอาหารและโภชนาการที่เด็กและเยาวชนแต่ละช่วงวัยควรได้รับ เป็นอีกเรื่องที่ต้องเฝ้าระวัง การพัฒนาความรู้ด้านอาหาร (food literacy) เป็นเรื่องที่ต้องส่งเสริมทั้งกับเด็กและเยาวชน และพ่อแม่ผู้ปกครอง การเสียชีวิตของคนไทยจาก**อุบัติเหตุทางถนน** มีสัดส่วนสูงที่สุดในกลุ่มเด็กและเยาวชนอายุ 15-19 ปี และ 20-24 ปี โดยในช่วงปี 2561-2565 การเสียชีวิตของเด็กและเยาวชนอายุ 0-24 ปี มีจำนวนมากถึง 4-5 พันคนต่อปี

โดยเฉพาะในกลุ่มผู้ใช้รถจักรยานยนต์ การส่งเสริมพฤติกรรมป้องกันตนเองที่เหมาะสมในการใช้รถใช้ถนนของเด็กและเยาวชน รวมถึง ผู้ปกครอง โดยเฉพาะการสวมหมวกนิรภัยและการคาดเข็มขัดนิรภัยเป็นเรื่องที่ควรเร่งดำเนินการ

ปัญหาสุขภาพจิต พบว่าเป็นความเสี่ยงค่อนข้างสูงในกลุ่มเยาวชนอายุ 18-25 ปี และเด็กอายุ 10-17 ปี ตามลำดับ โดยเด็กและเยาวชนเพศหญิงมีความเสี่ยงในเรื่องซึมเศร้า เครียดและเสี่ยงฆ่าตัวตายสูงกว่าเพศชาย ขณะที่เด็กและเยาวชนเพศชายมีความเสี่ยงต่อปัญหาสุขภาพจิตที่แสดงออกผ่านทางพฤติกรรมมากกว่า การส่งเสริมการเข้าถึงบริการสุขภาพจิตของเด็กและเยาวชนในภูมิภาคและพื้นที่ต่างๆ เป็นความท้าทายที่สำคัญ **ภัยออนไลน์** ในรูปแบบต่างๆ เช่น การล่อลวงและการกลั่นแกล้งระรานทางออนไลน์ รวมถึง พฤติกรรมการเล่นพนันหรือเกมออนไลน์ เป็นความเสี่ยงที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นของเด็กและเยาวชนไทย โดยเฉพาะกลุ่มเด็กวัยรุ่น ที่ทุกฝ่ายต้องช่วยกันเฝ้าระวังและดูแล ขณะที่**บุรีไฟฟ้าและกัญชา**ก็เป็นปัญหาและความท้าทายใหม่ที่กำลังตามมา การเร่งสร้างความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับภัยและโทษของบุรีไฟฟ้าและกัญชาจึงเป็นเรื่องที่สำคัญ **กลุ่มเด็กและเยาวชนที่ไม่อยู่ ในระบบการศึกษา ไม่ได้ทำงาน หรืออบรม** หรือ NEET (Youth not in education, employment, or training) เป็นอีกหนึ่งประเด็นท้าทายในกลุ่มเด็กและเยาวชนอายุ 15-24 ปี โดยพบว่าเด็กและเยาวชนกลุ่มนี้มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในประเทศไทย เป็นกลุ่มที่มีความหลากหลายและมีสาเหตุในการเป็น NEET ที่แตกต่างกันระหว่างเด็กและเยาวชนในครัวเรือนรายได้ต่ำและรายได้สูง สาเหตุปัญหาในเรื่องนี้มีความเชื่อมโยงกับปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย การหลุดจากระบบการศึกษา อัตราการว่างงานที่สูงและปัญหาแรงงานนอกระบบในกลุ่มเยาวชนอายุ 15 - 24 ปี

สำหรับเด็กและเยาวชนที่ต้องการการคุ้มครองเป็นพิเศษ ประกอบด้วย **เด็กและเยาวชนพิการ** ซึ่งส่วนใหญ่มีความพิการทางสติปัญญา พิการซ้อ นทางการเคลื่อนไหวหรือทางร่างกาย ทางออทิสติก ทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย และทางการเรียนรู้ **เด็กและเยาวชนที่กระทำผิด** แม้ในปีงบประมาณ 2565 จะมีจำนวนลดลง แต่ฐานความผิดที่มีจำนวนมากที่สุด ยังเป็นในเรื่องความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ และที่น่าสนใจ คือพบว่าฐานความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงความสงบสุข เสรีภาพ การปกครอง ซึ่งส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับประเด็นทางการเมือง มีจำนวนมากถึง 407 คดี ในปีงบประมาณ 2565 เพิ่มขึ้นกว่าร้อยละ 58 เมื่อเทียบกับในปีงบประมาณ 2564 **เด็กและเยาวชนกลุ่มเปราะบาง** ในภาพรวมพบว่ามีสาเหตุมาจาก ปัญหาครอบครัวยากจน การขาดที่พักอาศัย ความรุนแรงในครอบครัว รวมถึง ปัญหาการตั้งครุฑไม่พึงประสงค์ในกลุ่มเยาวชน กลุ่มเด็กและเยาวชนที่เป็นผู้ติดตามของแรงงานข้ามชาติจากประเทศเพื่อนบ้านเป็นอีกกลุ่มที่มีความเสี่ยงและความเปราะบางสูงซึ่งเห็นได้ชัดในช่วงสถานการณ์โควิด-19

ส่วนที่ 3 การมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนในการพัฒนาเด็กและเยาวชน ในส่วนผลการดำเนินงานของสภาเด็กและเยาวชน พบว่า ปัจจุบันมีสภาเด็กและเยาวชนทั่วประเทศ รวม 8,778 แห่ง ในปีงบประมาณ 2565 สภาเด็กและเยาวชนได้ขับเคลื่อนกิจกรรมตามกฎหมาย และกิจกรรมสร้างสรรค์ตามบริบทของพื้นที่ในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชน รวมถึงขับเคลื่อนงานด้านสังคม รวมทั้งสิ้น 4,612 กิจกรรม **ความสำเร็จ** ประกอบด้วย การเชื่อมโยงการทำงานของสภาเด็กและเยาวชนในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมและประสานงานหน่วยงานในพื้นที่ การขับเคลื่อนนโยบายส่งเสริมพัฒนาเด็กและเยาวชน การจัดกิจกรรมสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาและแก้ไขปัญหาของเด็ก เยาวชน ชุมชน และสังคม ในทุกระดับพื้นที่ ประเด็นที่เป็น**ปัญหาและอุปสรรคสำคัญ** ประกอบด้วย ประเด็นเชิงตัวบุคคล ประเด็นการประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ประเด็นการบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน และประเด็นด้านข้อกฎหมาย **ข้อจำกัด**ของการดำเนินงาน ประกอบด้วย สถานการณ์การแพร่ระบาดโควิด-19 ในช่วงต้นปี 2565 ซึ่งนำไปสู่ปัญหาการใช้จ่ายงบประมาณไม่เป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนด ด้วยมีระยะเวลาที่จำกัด และอาจทำให้ผลลัพธ์ที่ออกมาเน้นในเชิงปริมาณมากกว่าเชิงคุณภาพ สำหรับการทำงานของสภาเด็กและเยาวชนระดับตำบลซึ่งขึ้นอยู่กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่ามีเสียงสะท้อนว่าบางตำบลยังไม่เห็นความสำคัญเท่าที่ควร

ในส่วน**เครือข่ายเด็กและเยาวชนในพื้นที่** กิจกรรมและผลการดำเนินงานที่น่าสนใจ ประกอบด้วย เครือข่ายเด็กรุ่นใหม่ไม่พนัน เครือข่ายเด็กและเยาวชนต้นกล้าชนเผ่าพื้นเมือง เครือข่ายพัฒนาเยาวชนแห่งกรุงเทพมหานคร (พยก.) เครือข่ายเยาวชนลดปัจจัยเสี่ยง เครือข่ายเยาวชนพัฒนาบ้านเกิด และชมรมเด็กและเยาวชนดีเด่นแห่งชาติและผู้ทำคุณประโยชน์ต่อเด็กและเยาวชน **ความสำเร็จ**และผลงานที่เห็นเป็นรูปธรรม ประกอบด้วย แอปพลิเคชัน Line Official Teen club ซึ่งเป็นอีกช่องทางที่จะช่วยให้วัยรุ่นเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและความรู้ด้านสุขภาพและอนามัยการเจริญพันธุ์ การประชุมสมัชชาการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ครั้งที่ 14 ประจำปี 2565 หัวข้อ “กัญชาเสรี: ผลกระทบต่อเด็กและเยาวชน พลิกวิกฤต หรือ เพิ่มปัญหา” และการประชุมสมัชชาการพัฒนาเด็กและเยาวชนระดับภูมิภาคในปี 2565 **ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญ** ประกอบด้วย การดำเนินงานด้านเครือข่ายเด็กและเยาวชนในบางพื้นที่ยังเข้าไม่ถึงกลุ่มเด็กเปราะบาง เช่น กลุ่มเด็กพิการ เด็กต่างศาสนา กลุ่มเด็กชาติพันธุ์ และกลุ่มที่อยู่ห่างไกล เด็กและเยาวชนบางคนมีภาระงานหรือหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบเพิ่มมากขึ้นจากการที่มีเครือข่ายเกิดขึ้นจำนวนมากส่งผลต่อการจัดสรรเวลาในการทำงาน และข้อจำกัดด้านงบประมาณ

การมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนในเวทีอาเซียน ที่สำคัญ ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมในการประชุมผู้นำเยาวชนอาเซียนเพื่อการริเริ่มนโยบาย (YALPI) ครั้งที่ 6 โครงการ ASEAN Young Leaders Programme 2022 การประชุม ASEAN-India Grassroots Innovation Forum 2022 การแข่งขัน ASEAN Geospatial Challenge 2022 และ การประชุมเครือข่าย ASEAN Network of Intellectual Property Enforcement

Experts (ANIEE) และการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนในเวทีนานาชาติ ประกอบด้วยการมีส่วนร่วมในการแข่งขัน WorldSkills Competition 2022 Special Edition ครั้งที่ 46 การประกวดการแสดงละครวิทยาศาสตร์ระดับนานาชาติ ประจำปี 2565 การแข่งขันโครงการ Regeneron International Science and Engineering Fair (ISEF) 2022 การประชุมระดับนานาชาติ One Young World Summit 2022 การประกวดโครงการวิจัยใน 2022 Shanghai International Invention and Innovation Exhibition การแข่งขันในโครงการ Imagine the Future Scenarios Competition 2022 Thailand การแข่งขัน Asian Science and Mathematics Olympiad for Primary and Secondary Schools: ASMOPSS และการแข่งขันนำเสนอผลการทดลองวิทยาศาสตร์ในโครงการ Asian Try Zero-G 2022

ส่วนที่ 4 บทบาทและผลการดำเนินงานของภาคประชารัฐต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน ประกอบด้วยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรพัฒนาเอกชนและภาคธุรกิจ สถาบันทางวิชาการ สื่อ อาสาสมัคร และการระดมสรรพกำลังจากทุกภาคส่วน

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น - โครงการ หรือกิจกรรมสำคัญที่เกิดจากการส่งเสริมสนับสนุนของกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ โครงการต้นแบบการสร้างการเรียนรู้ด้านการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชน โครงการ "วัยใส ใส่ใจ STROKE" และงานมหกรรม "FUTURE IS NOW ท้องถิ่นของคนรุ่นใหม่" 30 ตำบลต้นแบบที่เน้นแนวคิด "เด็กนำ ผู้ใหญ่หนุน" ส่วน โครงการ หรือกิจกรรมที่เกิดจากพื้นที่หรือองค์กร ได้แก่ “เยาวชนก่อการดี” จังหวัดแม่ฮ่องสอน โครงการพัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชน จังหวัดตรัง โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการวัคซีนป้องกันเด็กจมน้ำ จังหวัดนครราชสีมา

ภาคธุรกิจเพื่อสังคม ที่มีบทบาทและผลการดำเนินงานที่สำคัญ ได้แก่ HAND Social Enterprise, School of Changemakers, a-chieve, STARFISH Education Social Enterprise ส่วน **corporate social responsibility (CSR)** ได้แก่ บริษัท ซีพี ออลล์ จำกัด (มหาชน), บริษัท ไทยเบฟเวอเรจ จำกัด (มหาชน) บริษัท โทเทิล แอ็คเซ็ส คอมมูนิเคชั่น จำกัด (มหาชน) บริษัท แอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด (มหาชน) บริษัท ทู คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) **องค์กรพัฒนาเอกชน** ได้แก่ มูลนิธิช่วยเหลือเด็ก (ประเทศไทย) มูลนิธิส่งเสริมพัฒนาเด็กและเยาวชน มูลนิธิโรงเรียนวันเสาร์ ทีชฟอร์ไทยแลนด์ มูลนิธินวัตกรรมสร้างสรรค์สังคม มูลนิธิสายเด็ก 1387 มูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย มูลนิธิเด็กโสสะแห่งประเทศไทยในพระบรมราชินูปถัมภ์ และมูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก

สถาบันทางวิชาการ ประกอบด้วย บทบาทของสถาบันทางวิชาการในระบบในรูปแบบศูนย์เพื่อการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน การดำเนินการแพลตฟอร์มการเรียนออนไลน์ และการศึกษาจัดทำผลงานทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน บทบาทของ**สถาบันวิชาการนอกระบบ** เป็นในแหล่งเรียนรู้สำหรับเด็กและเยาวชน และการสนับสนุนทุนการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชนภายใต้โครงการและกิจกรรมต่างๆ

สื่อ ที่มีบทบาทน่าสนใจในปี 2565 ประกอบด้วย สำนักข่าวไทยพีบีเอส (Thai PBS) ที่ดำเนินโครงการเมืองเยาวชนร่วมสมัยกับการสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมทางการเมืองรู้เท่าทันชาวปโลม นอกจากนี้ ยังมีหน่วยงานที่ดำเนินงานโครงการ หรือกิจกรรมเกี่ยวกับ สื่อกับเด็กและเยาวชน ได้แก่ กองทุนสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ (Thai Media Fund) มูลนิธิเทคโนโลยีสารสนเทศตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม และมูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทย

โครงการ หรือกิจกรรมเชิง**อาสาสมัคร**ที่สำคัญ ประกอบด้วย อาสาสมัครฉันทันคือยูนิเซฟ (I AM UNICEF) โครงการเยาวชนอาสาศุนานิมิต โครงการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมโดยมูลนิธิยุวพัฒน์ กิจกรรมเชิงอาสาสมัครในการพัฒนาการศึกษาของไทยโดยมูลนิธิโรงเรียนวันเสาร์ (Saturday School) และการดำเนินงานของสมัชชาเยาวชนเพื่อการพัฒนายั่งยืนเพื่อไทย

การระดมสรรพกำลังจากทุกภาคส่วนในการทำงานด้านเด็กและเยาวชน ประกอบด้วย การดำเนินงานของเครือข่ายสิทธิเด็กประเทศไทย การประชุมสมัชชาการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ครั้งที่ 14 ประจำปี 2565 "กัญชาเสรี: ผลกระทบต่อเด็กและเยาวชน พลิกวิกฤตหรือเพิ่มปัญหา" การประชุมสมัชชาครอบครัวระดับชาติ ประจำปี 2565: หัวข้อ “สภาพแวดล้อมที่เป็นมิตรต่อครอบครัว: สร้างสุข ทุกพื้นที่ปลอดภัย” การดำเนินงานของเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน การดำเนินงานตามแผนการปฏิรูปประเทศ ประจำปี 2565 การดำเนินโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด การจัดทำรายงานทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนของประเทศ การดำเนินงานของสมาคมวางแผนครอบครัวแห่งประเทศไทย ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี องค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

ส่วนที่ 5 งบประมาณเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ หนึ่ง งบประมาณภาครัฐบาล ซึ่งในปีงบประมาณ 2565 ปรากฏหน่วยงานที่มีรายงานการใช้งบประมาณเพื่อโครงการหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน จำนวน 10 กระทรวง ได้แก่ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงแรงงาน กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงยุติธรรม กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม และกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา สอง งบประมาณนอกภาครัฐราชการ โดยการนำเสนอในส่วนนี้ได้รับข้อมูลที่มีการรายงานการใช้งบประมาณที่เกี่ยวข้องจาก 2 หน่วยงาน ได้แก่ งบประมาณของกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) และงบประมาณขององค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย

ส่วนที่ 6 บทสรุปและข้อเสนอแนะ รายงานการพัฒนาเด็กและเยาวชน ประจำปี 2565 มีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่สำคัญ ดังต่อไปนี้

(1) ส่งเสริมคุณภาพการเกิดและการพัฒนาคุณภาพประชากร ที่เท่าเทียมและลดความเหลื่อมล้ำ นโยบายหรือมาตรการในเรื่องนี้ที่ควรให้ความสำคัญ ประกอบด้วย ด้านสุขภาพและโภชนาการ ด้านการศึกษา ด้านคุณภาพการเลี้ยงดู และด้านการพัฒนาคุณภาพประชากรภายใต้บริบทการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี

(2) ส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชน โดยมีจุดเน้นนโยบายที่เหมาะสมสำหรับแต่ละช่วงวัย สำหรับ **เด็กปฐมวัยอายุ 0-6 ปี** ควรเน้นในเรื่อง การจัดการผลกระทบจากภาวะการเรียนรู้ถดถอย (learning loss) การมีมาตรการในติดตามป้องกันปัญหาการติดเกมและติดหน้าจอของเด็กและผลกระทบ สำหรับเด็กวัยเรียน **7-12 ปี** ควรเน้นในเรื่อง การสร้างเสริมพฤติกรรมสุขภาพที่เหมาะสมกับวัยและพัฒนาการทางร่างกายและจิตใจของเด็ก โดยเฉพาะ การมีกิจกรรมทางกายที่เพียงพอ และพฤติกรรมบริโภคอาหารที่เหมาะสม นโยบายหรือมาตรการสนับสนุนเพื่อลดความเสี่ยงและความสูญเสียจากการจมน้ำของเด็ก สำหรับเด็กวัยเรียน **13-17 ปี** ควรเน้นในเรื่อง การส่งเสริมพฤติกรรมการใช้รถใช้ถนนที่เหมาะสมเพื่อป้องกันการเกิดอุบัติเหตุทางถนน พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่เหมาะสมเพื่อลดภัยออนไลน์ที่อาจเกิดขึ้นตามมา นโยบายและมาตรการด้านการสร้างเสริมและสนับสนุนการเข้าถึงบริการสุขภาพจิต สำหรับเยาวชน **18-24 ปี** ควรเน้นในเรื่อง การป้องกันการเกิดอุบัติเหตุทางถนน การป้องกันปัญหานักสูบและนักดื่มหน้าใหม่และความเสี่ยงจากสิ่งเสพติดชนิดใหม่ๆ เช่น บุหรี่ไฟฟ้า และกัญชา การดูแลและให้การส่งเสริมเยาวชนกลุ่ม NEET หรือเยาวชนที่ไม่อยู่ในระบบการศึกษา ไม่ได้ทำงาน หรืออบรม ให้สามารถกลับเข้าสู่ระบบการศึกษา หรือ ตลาดแรงงาน และระบบการพัฒนาทักษะฝีมือแรงงานด้านต่างๆ ที่จำเป็นต่อการทำงาน

(3) สร้างความเข้มแข็งและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนในการพัฒนาเด็กและเยาวชน ในส่วนการดำเนินงานของสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย มีข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับ รูปแบบการทำงานหรือกลไกการบริหารจัดการที่ควรออกนอกระบบราชการ การดำเนินกิจกรรมที่มีความเหมาะสมกับงบประมาณที่มีการจัดสรร การถ่ายโอนภารกิจและงบประมาณของสภาเด็กและเยาวชนระดับตำบลไปให้กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น การติดตามหรือประเมินการมีส่วนร่วมของการทำงานของสภาเด็กในระดับต่าง ๆ การพัฒนาแพลตฟอร์มที่สามารถรอกข้อมูลการดำเนินงานที่เกิดขึ้นได้สะดวกตามความเป็นจริง การเพิ่มความสำคัญให้เด็กและเยาวชนสามารถเข้ามาส่วนร่วมในการออกแบบกิจกรรมเพื่อให้ตรงตามความต้องการของเด็กและเยาวชน ในส่วนการดำเนินงานของเครือข่ายเด็กและเยาวชน มีข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับ การบูรณาการทำงานของเครือข่ายร่วมกับองค์กรต่างๆที่เกี่ยวข้อง ในบริบทของทางด้านศาสนาซึ่งมีความหลากหลาย การทำกิจกรรมต่างๆ ควรดำเนินการให้เกียรติซึ่งกันและกัน รวมถึงการเรียนรู้บริบทต่างๆ ซึ่งกันและกัน ต้องมีการปรับตัวให้ได้อย่างรวดเร็ว การสนับสนุนด้านบุคลากรเพิ่มเติมในการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) การผลักดันข้อเสนอแนะต่างๆ จากการทำงานของเครือข่ายเด็กและเยาวชนไปสู่การนำไปปฏิบัติ

(4) พัฒนากลไกการรวบรวมข้อมูล และฐานข้อมูลกิจกรรมการดำเนินงานพัฒนาเด็กและเยาวชน รวมถึงข้อมูลในด้านงบประมาณการดำเนินงานที่เป็นบทบาทและผลการดำเนินงานของหน่วยงานราชการภายใต้

กระทรวงต่างๆ สภาเด็กและเยาวชนในระดับต่างๆ เครือข่ายเด็กและเยาวชน ภาคประชาชนส่วนต่างๆ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการติดตามสถานการณ์ สภาพการณ์ปัญหาและแนวโน้มของปัญหา ความสำเร็จ รวมถึง ข้อจำกัดในการดำเนินงานด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนของแต่ละภาคส่วน ใช้เป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ในการวิเคราะห์ให้เห็นโอกาสของจุดเชื่อมต่อของการบูรณาการการดำเนินงาน รวมถึง ช่องว่าง (gap) ของการดำเนินงานที่ยังคงมีอยู่ และใช้ในการวิเคราะห์เพื่อติดตามและประเมินผลการดำเนินงานพัฒนาเด็กและเยาวชนในภาพรวมของประเทศได้

บทนำ

สถานการณ์และการเปลี่ยนแปลงสังคมในปัจจุบันทั้งภายในและภายนอกประเทศ ทำให้เด็กและเยาวชนซึ่งเป็นพลังที่สำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้น ทั้งยังมีข้อท้าทายใหม่ ๆ รวมถึงสถานการณ์ปัญหาต่าง ๆ อันเป็นอุปสรรคและเป็นอันตรายต่อการดำเนินชีวิต ซึ่งมีแนวโน้มที่จะเพิ่มความรุนแรง ซับซ้อนยิ่งขึ้น ในการแก้ไขปัญหา การวิเคราะห์เพื่อหาสาเหตุและวิธีแก้ไขปัญหา ต้องอาศัยข้อมูลที่สามารถสะท้อนให้เห็นถึงสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างทันที่และเกิดความต่อเนื่อง

การศึกษา ค้นคว้า รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์เด็กและเยาวชนในประเทศไทย ให้สมบูรณ์ในทุกมิติที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน ตลอดจนช่วงวัยต่าง ๆ ได้แก่ ช่วงเด็กปฐมวัย (0 – 6 ปี) ช่วงวัยประถมศึกษา (7 – 12 ปี) ช่วงวัยรุ่น (13 – 17 ปี) และช่วงเยาวชน (18 – 25 ปี) และในกระบวนการต่าง ๆ ทั้งการส่งเสริมพัฒนา ป้องกัน คุ้มครอง บำบัด ฟื้นฟูของภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน ภาคธุรกิจ และภาคประชาชน มีความสำคัญยิ่ง เพราะนอกจากจะได้ทราบสถานการณ์แล้ว ยังสามารถคาดการณ์แนวโน้ม และเสนอแนวทางเพื่อประกอบการวางแผน ใ้ระวัง ป้องกัน ให้ความรู้ นำไปผลักดันการลงทุนทั้งด้านงบประมาณ และระยะเวลาการดำเนินงานด้านเด็กและเยาวชนเป็นภาพรวมของประเทศ นอกจากนี้พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 มาตรา 20 กำหนดให้กรมกิจการเด็กและเยาวชน (ดย.) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) มีหน้าที่จัดทำรายงานการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนของประเทศ เสนอคณะรัฐมนตรีอย่างน้อยปีละครั้ง โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

วัตถุประสงค์

รายงานการศึกษานี้ มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ

- 1) เพื่อศึกษา รวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลสถานการณ์ด้านเด็กและเยาวชนในบริบทสังคม เศรษฐกิจ การเมือง สิ่งแวดล้อม สาธารณสุข ความท้าทาย และกระแสการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในทุกมิติทั้งเชิงบวกและเชิงลบ ที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนในช่วงวัยต่าง ๆ
- 2) เพื่อจัดทำรายงานการพัฒนาเด็กและเยาวชน ประจำปี 2565 โดยประกอบด้วยสาระสำคัญ ได้แก่ สภาพการณ์และแนวโน้มของปัญหาเด็กและเยาวชน ผลการดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาการพัฒนาเด็กและเยาวชน ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคจากการดำเนินงาน ผลการดำเนินงานของสภาเด็กและเยาวชน และการใช้งบประมาณเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน
- 3) เพื่อวิเคราะห์และคาดการณ์สถานการณ์และแนวโน้มของปัญหาและเสนอแนะแนวทางการดำเนินงานเพื่อแก้ไขด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนในอนาคต

แนวทางในการดำเนินงาน

แนวทางในการดำเนินงานประกอบด้วย 2 ส่วน ได้แก่ 1) การทบทวนเอกสารและรวบรวมข้อมูล ทุติยภูมิที่เกี่ยวข้อง (documentary research) และ 2) การเก็บข้อมูลปฐมภูมิเชิงคุณภาพ (qualitative field research)

1) ทบทวนเอกสารและรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิที่เกี่ยวข้อง

ทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องและรวบรวมข้อมูลที่มีอยู่ วิเคราะห์ข้อมูลสถานการณ์ด้านเด็กและเยาวชน ประจำปี 2565 (มกราคม – ธันวาคม 2565) ในด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง สิ่งแวดล้อม สาธารณสุข ความท้าทาย และกระแสการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในทุกมิติทั้งเชิงบวกและเชิงลบ ที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน ในช่วงวัยต่าง ๆ

2) เก็บข้อมูลปฐมภูมิเชิงคุณภาพ

เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่อวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนในการพัฒนาเด็ก รวมถึงบทบาทและผลการดำเนินงานของภาคประชาชาติต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) และการอภิปรายกลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยมีกลุ่มเป้าหมายคือ 1) ตัวแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 2) ตัวแทนสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย/เครือข่ายเด็กและเยาวชน 3) ตัวแทนองค์กรพัฒนาเอกชนที่ทำงานด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชน และ 4) ตัวแทนสถาบันทางวิชาการที่ทำงานด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชน

ข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์เพื่อประกอบและจัดทำรายงานการพัฒนาเด็กและเยาวชน ประจำปี 2565 โดยสาระสำคัญในรายงานประกอบด้วย สภาพการณ์และแนวโน้มของปัญหาเด็กและเยาวชน ผลการดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาการพัฒนาเด็กและเยาวชน ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคจากการดำเนินงาน ผลการดำเนินงานของสภาเด็กและเยาวชน การมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนในการพัฒนาเด็กและเยาวชน การใช้งบประมาณเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน รวมถึงคาดการณ์แนวโน้มของปัญหาในการพัฒนาเด็กและเยาวชน และเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาและแนวทางการพัฒนาเด็กและเยาวชน

คณะผู้จัดทำขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการให้ข้อมูล ให้คำแนะนำ และให้ความช่วยเหลือในการดำเนินงานจัดทำรายงานการพัฒนาเด็กและเยาวชน ประจำปี 2565 เป็นอย่างสูง

คณะผู้จัดทำ

สารบัญ

	หน้า
ส่วนที่ 1 สถานการณ์ด้านเด็กและเยาวชน และบริบทที่เกี่ยวข้อง	1
1.1 สถิติข้อมูลประชากรเด็กและเยาวชน ประจำปี 2565	2
1.1.1 สถานการณ์การเกิดน้อยของประเทศไทย	2
1.1.2 จำนวนเด็กและเยาวชนทั้งประเทศ	2
1.1.3 จำนวนเด็กและเยาวชนจำแนกตามการอยู่อาศัยกับพ่อแม่	4
1.1.4 สุขภาวะแรกเกิดและภาวะโภชนาการ	6
1.1.5 จำนวนเด็กและเยาวชนในระบบการศึกษา จำแนกตามระดับชั้นการศึกษา	8
1.2 บริบทความเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนของประเทศ	10
1.2.1 โควิด-19 (จำนวนเด็กและเยาวชนที่ติดเชื้อฯ ผลกระทบที่ได้รับฯ)	10
1.2.2 การเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง และความสัมพันธ์ในครอบครัว	16
1.2.3 การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี	19
1.2.4 การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและการเมือง	22
1.3 การจัดทำแผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2566-2570	31
ส่วนที่ 2 สภาพการณ์และแนวโน้มของปัญหาเด็กและเยาวชน ผลการดำเนินการและแนวทางการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาเด็กและเยาวชน	37
2.1 สภาพการณ์และแนวโน้ม	39
2.1.1 การเรียนรู้ถดถอย	39
2.1.2 การติดเกมและติดหน้าจอ	45
2.1.3 การจมน้ำ	47
2.1.4 การมีกิจกรรมทางกาย	50
2.1.5 พฤติกรรมการบริโภคอาหาร	52
2.1.6 อุบัติเหตุทางถนน	54
2.1.7 สุขภาพจิต	56
2.1.8 ภัยออนไลน์	61
2.1.9 บุหรี่ไฟฟ้าและกัญชา	65
2.1.10 เด็กและเยาวชนที่ไม่อยู่ในระบบการศึกษา ไม่ได้ทำงาน หรืออบรม (NEET)	71

	หน้า
2.1.11 เด็กและเยาวชนที่ต้องการการคุ้มครองเป็นพิเศษ	76
2.2 ผลการดำเนินงานและแนวทางการแก้ไขปัญหาการพัฒนาเด็กและเยาวชน	84
2.2.1 การเรียนรู้ถดถอย	84
2.2.2 การติดเกมและติดหน้าจอ	85
2.2.3 การจมน้ำ	87
2.2.4 การมีกิจกรรมทางกาย	88
2.2.5 พฤติกรรมการบริโภคอาหาร	90
2.2.6 อุบัติเหตุทางถนน	91
2.2.7 สุขภาพจิต	93
2.2.8 ภัยออนไลน์	93
2.2.9 บุหรี่ไฟฟ้าและกัญชา	95
2.2.10 เด็กและเยาวชนที่ไม่อยู่ในระบบการศึกษา ไม่ได้ทำงาน หรืออบรม (NEET)	97
2.2.11 เด็กและเยาวชนที่ต้องการการคุ้มครองเป็นพิเศษ	98
ส่วนที่ 3 การมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนในการพัฒนาเด็กและเยาวชน	101
3.1 ผลการดำเนินงานของสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย	103
3.1.1 ผลงานความก้าวหน้าของสภาเด็กและเยาวชนระดับต่าง ๆ	104
3.1.2 ความสำเร็จ ปัญหา และอุปสรรคในการดำเนินงานของสภาเด็กและเยาวชน	111
3.1.3 สภาเด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กและเยาวชน	116
3.2 เครือข่ายเด็กและเยาวชนในพื้นที่	117
3.2.1 ผลงานของเครือข่ายเด็กและเยาวชนในพื้นที่	117
3.2.2 ความสำเร็จ ปัญหา และอุปสรรคในการดำเนินงานของเครือข่ายเด็กและเยาวชน	123
3.3 การมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนในอาเซียน และเวทีนานาชาติ	129
3.3.1 การมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนในอาเซียน	129
3.3.2 การมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนในเวทีนานาชาติ	132
ส่วนที่ 4 บทบาทและผลการดำเนินงานของภาคประชาชาติต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน	139
4.1 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน	142
4.1.1 โครงการ/กิจกรรมที่เกิดจากการส่งเสริมสนับสนุนของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น	142
4.1.2 โครงการ/กิจกรรมที่เกิดจากพื้นที่หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	146
4.2 องค์กรพัฒนาเอกชนและภาคธุรกิจกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน	149

	หน้า
4.2.1 การมีส่วนร่วมของภาคธุรกิจเพื่อสังคม (social enterprise: SE) และ corporate social responsibility (CSR)	149
4.2.2 การมีส่วนร่วมขององค์กรพัฒนาเอกชน	160
4.3 สถาบันทางวิชาการกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน	174
4.3.1 สถาบันวิชาการในระบบ	174
4.3.2 สถาบันวิชาการนอกระบบ	180
4.4 สื่อกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน	190
4.5 อาสาสมัครกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน	198
4.6 การระดมสรรพกำลังจากทุกภาคส่วนเพื่อทำงานด้านเด็กและเยาวชน	204
ส่วนที่ 5 งบประมาณเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน	217
5.1 งบประมาณภาครัฐบาล	218
5.2 งบประมาณนอกภาครัฐราชการ	236
ส่วนที่ 6 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	239
6.1 บทสรุป	240
6.1.1 สถานการณ์ด้านเด็กและเยาวชน และบริบทที่เกี่ยวข้อง	240
6.1.2 สภาพการณ์และแนวโน้มของปัญหาเด็กและเยาวชน	242
6.1.3 การมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนในการพัฒนาเด็กและเยาวชน	245
6.1.4 บทบาทและผลการดำเนินงานของภาคประชาชาติต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน	248
6.1.5 งบประมาณเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน	250
6.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	251
6.3 ข้อเสนอแนะต่อการจัดทำรายงานการพัฒนาเด็กและเยาวชน ประจำปี	255
เอกสารอ้างอิง	257
ภาคผนวก	265

สารบัญตาราง

	หน้า
ตาราง 1.1 สถิติจำนวนการเกิด 2560 - 2565	2
ตาราง 1.2 จำนวนประชากรไทย ปี 2563-2565 จำแนกตามช่วงวัย	3
ตาราง 1.3 จำนวนและสัดส่วนประชากรเด็กและเยาวชน ในประเทศไทย ปี 2563-2565	3
ตาราง 1.4 จำนวนประชากรเด็กและเยาวชน ปี 2565 จำแนกตามกลุ่มอายุ	4
ตาราง 1.5 สถิติเด็กในสถานรองรับ ประจำเดือนกันยายน 2565 (ยอดคงเหลือ)	5
ตาราง 1.6 สุขภาวะแรกเกิด พัฒนาการและสุขภาพฟันของเด็กอายุไม่เกิน 12 ปี ปี 2561-2565	7
ตาราง 1.7 ภาวะโภชนาการของเด็กและเยาวชนอายุไม่เกิน 18 ปี ระหว่างปี 2561-2565	7
ตาราง 1.8 จำนวนนักเรียนทั้งหมดในประเทศไทย จำแนกตามระดับชั้นการศึกษา และเพศ ปีการศึกษา 2565	8
ตาราง 1.9 จำนวนผู้เรียนในระบบโรงเรียน จำแนกตามระดับการศึกษา และผู้เรียนนอกระบบโรงเรียน ปีการศึกษา 2560 - 2564	10
ตาราง 1.10 ร้อยละของครัวเรือนที่เคยประสบ “ความไม่มั่นคงทางอาหาร” ช่วงสถานการณ์โควิด-19	15
ตาราง 1.11 เวลาที่ใช้ร่วมกับครอบครัว ความสนิทกับครอบครัวและความสามารถของครอบครัว ในการช่วยแก้ปัญหาและสนับสนุนแก่ เด็กและเยาวชนอายุ 15-25 ปี	18
ตาราง 1.12 ร้อยละของประชาชนอายุ 6 ปีขึ้นไป จำแนกตามกลุ่มอายุ	20
ตาราง 1.13 เวลาที่เด็กและเยาวชนอายุ 15-25 ปี รับสื่อและสื่อสังคมออนไลน์ต่อวัน	21
ตาราง 1.14 สถิติการกระทำความรุนแรงในครอบครัว ปี 2565 และสาเหตุ 3 อันดับแรก	25
ตาราง 1.15 ทศนคติของเด็กและเยาวชนอายุ 15-25 ปี ในประเด็นเกี่ยวกับชาติและวัฒนธรรม	29
ตาราง 1.16 ทศนคติของเด็กและเยาวชนอายุ 15-25 ปี เกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพทางการเมือง	30
ตาราง 2.1 สรุปผลการวิเคราะห์การมีอยู่ของภาวะการเรียนรู้ถดถอย จากการศึกษาของศูนย์ความรู้ันโยบายเด็กและครอบครัว	43
ตาราง 2.2 ผลการประมาณการมูลค่าปัจจุบันของการสูญเสียของค่าจ้างจากการปิดโรงเรียน จากการศึกษาของศูนย์ความรู้ันโยบายเด็กและครอบครัว	44
ตาราง 2.3 ระยะเวลาการใช้หน้าจอที่เพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ย ของประชากรกลุ่มวัยต่างๆ ช่วงโควิด-19	46
ตาราง 2.4 ร้อยละของการมีกิจกรรมทางกายที่เพียงพอในภาพรวม รายปี จำแนกตามช่วงวัย	51

	หน้า
ตาราง 2.5 ร้อยละของการมีกิจกรรมทางกายที่เพียงพอของประชากร จำแนกตามเพศและกลุ่มวัย ปี พ.ศ. 2555-2565	52
ตาราง 2.6 ร้อยละผู้กินผักและผลไม้เพียงพอได้ตามเกณฑ์ จำแนกตามกลุ่มอายุ ในปี 2561 , 2562 , 2564	53
ตาราง 2.7 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างอายุตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป จำแนกตามมื้ออาหารที่กิน กลุ่มอายุ ปี 2564	53
ตาราง 2.8 สถิติข้อมูลอุบัติเหตุทางถนนระบบเฝ้าระวังการบาดเจ็บ (Injury Surveillance : IS)	56
ตาราง 2.9 อัตราการเข้าเรียนของนักเรียนในระบบโรงเรียนต่อประชากรวัยเรียน จำแนกตาม ระดับการศึกษา ปีการศึกษา 2560-2564	74
ตาราง 2.10 จำนวนผู้มีงานทำอายุ 15-24 ปี จำแนกตามแรงงานในระบบและนอกระบบ ปี 2565	76
ตาราง 2.11 สถิติคนพิการ ที่มีบัตรประจำตัวคนพิการทั่วประเทศ จำแนกตาม ประเภทความ พิการ ช่วงอายุ และเพศ ตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2537 ถึง 31 ธันวาคม 2565	77
ตาราง 2.12 จำนวนและร้อยละของคดีเด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีโดยสถานพินิจฯ ทั่วประเทศ ระหว่างปีงบประมาณ 2564 - 2565 จำแนกตามฐานความผิด	78
ตาราง 2.13 จำนวนและร้อยละของคดีเด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีโดยสถานพินิจฯ ทั่ว ประเทศ ปีงบประมาณ 2565 จำแนกตามเพศ สัญชาติ ระดับการศึกษา และอาชีพ	79
ตาราง 2.14 รายงานสถิติการรับแจ้งเหตุและสภาพปัญหาเด็ก ของกรมกิจการเด็กและเยาวชน ปี 2564 และ ปี 2565	81
ตาราง 5.1 เปรียบเทียบงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ 2562 2563 2564 และ 2565	218
ตาราง 5.2 แสดงข้อมูลตัวอย่างงบประมาณด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนของหน่วยงาน ใน สังกัดกระทรวงมหาดไทย	221
ตาราง 5.3 แสดงข้อมูลตัวอย่างงบประมาณด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนของหน่วยงานในสังกัด กระทรวงศึกษาธิการ	222
ตาราง 5.4 แสดงข้อมูลตัวอย่างงบประมาณด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนของหน่วยงานในสังกัด กระทรวงแรงงาน	225
ตาราง 5.5 แสดงข้อมูลตัวอย่างงบประมาณด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนของหน่วยงานในสังกัด กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม	226
ตาราง 5.6 แสดงข้อมูลตัวอย่างงบประมาณด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนของหน่วยงานในสังกัด กระทรวงสาธารณสุข	227

	หน้า
ตาราง 5.7 แสดงข้อมูลตัวอย่างงบประมาณด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนของหน่วยงานในสังกัด กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	229
ตาราง 5.8 แสดงข้อมูลตัวอย่างงบประมาณด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนของหน่วยงานใน สังกัดกระทรวงยุติธรรม	231
ตาราง 5.9 แสดงข้อมูลตัวอย่างงบประมาณด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนของหน่วยงานในสังกัด กระทรวงวัฒนธรรม	232
ตาราง 5.10 แสดงข้อมูลตัวอย่างงบประมาณด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนของหน่วยงานใน สังกัดกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม	233
ตารางที่ 5.11 แสดงข้อมูลตัวอย่างงบประมาณด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนของหน่วยงานใน สังกัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา	234
ตารางที่ 5.12 การกระจายทุนสู่แผนงานเพื่อสนับสนุนโครงการสร้างเสริมสุขภาพ	237
ตาราง 5.13 การแบ่งงบประมาณตามผลงานเพื่อจัดทำแผนงานร่วมกับกระทรวงการพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์	238

สารบัญรูปภาพ

	หน้า
ภาพ 1.1 รูปแบบการอยู่อาศัยของเด็กอายุ 0-14 ปี ระหว่างปี 2560-2564	6
ภาพ 1.2 การติดเชื้อโควิด-19 ในเด็กและเยาวชนอายุไม่เกิน 29 ปี ระหว่างปี 2563-2565	11
ภาพ 1.3 ช่วงเวลาการเปิด-ปิดโรงเรียนในประเทศไทย ปี 2563-2565	12
ภาพ 1.4 ร้อยละครัวเรือนที่มีเด็กที่มีอายุ 5-17 ปีที่กำลังเรียน จำแนกตามรูปแบบที่โรงเรียนใช้ในการจัดการเรียนการสอน	13
ภาพ 1.5 ร้อยละครัวเรือนที่มีเด็กที่มีอายุ 5-17 ปี ที่ลาออกหรือพักการเรียนจำแนกตามสาเหตุ	14
ภาพ 1.6 แนวโน้มครัวเรือนวัยเด็กของประเทศไทย จำแนกรูปแบบการอยู่อาศัย (ร้อยละ)	17
ภาพ 1.7 คะแนนประเมินทักษะ MIDL ด้วยตนเองโดยเฉลี่ยของเยาวชนอายุ 15-25 ปี แยกตามกลุ่มรายได้ครัวเรือน	22
ภาพ 1.8 เส้นความยากจน สัดส่วนคนจนและจำนวนคนจน ปี 2531-2564	23
ภาพ 1.9 สัดส่วนของจำนวนเด็กและเยาวชนอายุไม่เกิน 21 ปี ทั้งหมด แยกตามदेश์รายได้ของครัวเรือน (D1-D10)	24
ภาพ 1.10 สถิติจำนวนความรุนแรงในครอบครัว ระหว่างปี 2559-2564	25
ภาพ 1.11 รายงานความรุนแรงในครอบครัว ประจำเดือนพฤษภาคม 2565	26
ภาพ 1.12 สัดส่วนของเยาวชนที่รายงานว่าคิดขัดแย้งกับผู้ใหญ่ในครอบครัวค่อนข้างมากถึงมากที่สุด แยกตามประเด็นและกลุ่มอายุ	28
ภาพ 1.13 ทศนคติของเด็กและเยาวชนอายุ 15-25 ปี เกี่ยวกับประเด็นที่สำคัญและน่าห่วงกังวล สำหรับประเทศ	31
ภาพ 2.1 ร้อยละพัฒนาการไม่สมวัยรายด้านของเด็กปฐมวัย ปีงบประมาณ 2562-2565	41
ภาพ 2.2 ความรุนแรงของการเรียนรู้ที่ถดถอย จากการสำรวจของกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ปี 2565	42
ภาพ 2.3 การเสียชีวิตจากการจมน้ำของเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี ช่วงปี 2554-2563 และ ปี 2564	47
ภาพ 2.4 จำนวนการเสียชีวิตจากการจมน้ำ ของเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี เดือนมกราคม-สิงหาคม 2565	48
ภาพ 2.5 จำนวนการเสียชีวิตจากการจมน้ำของเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี ช่วงเดือนมีนาคม-พฤษภาคม ปี 2561-2565	50

	หน้า
ภาพ 2.6 ร้อยละประชากรอายุตั้งแต่ 6 ปีขึ้นไป จำแนกตามสิ่งที่ค้ำนึ่งถึงเป็นอันดับแรกก่อนเลือก ซื้ออาหาร และกลุ่มอายุ	54
ภาพ 2.7 จำนวนและอัตราการเสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนน ปีงบประมาณ 2555-2565 และ จำแนกตามช่วงอายุ	55
ภาพ 2.8 ร้อยละของเด็กอายุไม่เกิน 18 ปี ที่มีภาวะสุขภาพจิตดี เสียงซิมเซร่า และเสียงฆ่าตัวตาย ปี 2565 อายุต่ำกว่า 10 ปี	57
ภาพ 2.9 ร้อยละของเยาวชนอายุ 18-25 ปี ที่เครียดสูง เสียงซิมเซร่า และเสียงฆ่าตัวตาย ปี 2565 เยาวชน 18-25 ปี	58
ภาพ 2.10 ปัจจัยสาเหตุที่เยาวชนรายงานว่าทำให้เกิดความเครียดมากถึงมากที่สุด แยกตามกลุ่ม อายุ	59
ภาพ 2.11 จำนวนสถานพยาบาลที่มีจิตแพทย์เด็กและวัยรุ่น	60
ภาพ 2.12 ตัวอย่างประสบการณ์เสียงภัยออนไลน์ของเด็กอายุ 9-18 ปี	62
ภาพ 2.13 ประสบการณ์ถูกล่อลวงออนไลน์ให้ไลฟ์อนาจารในกลุ่มเด็กอายุ 9-18 ปี	63
ภาพ 2.14 ประสบการณ์ไซเบอร์บูลลี่ในกลุ่มเด็กอายุ 9-18 ปี	64
ภาพ 2.15 พฤติกรรมการเล่นพนันออนไลน์ เล่นเกมออนไลน์และผลกระทบในกลุ่มเด็กอายุ 9-18 ปี	65
ภาพ 2.16 สถานการณ์การใช้บุหรี่ไฟฟ้าของเยาวชน และผลกระทบต่อสุขภาพ	67
ภาพ 2.17 สัดส่วนความคิดเห็นของประชากรไทยต่ออันตรายของบุหรี่ไฟฟ้า จำแนกตามกลุ่มอายุ	68
ภาพ 2.18 รายงานผู้ป่วยเด็กที่มีอาการป่วยจากกัญชา จากราชวิทยาลัยกุมารแพทย์แห่งประเทศไทย ไทย (มิ.ย.-ส.ค. 2565)	71
ภาพ 2.19 ร้อยละของเด็กและเยาวชนที่ไม่อยู่ในระบบการศึกษา ไม่ได้ทำงาน หรืออบรม (NEET)	73
ภาพ 2.20 อัตราการว่างงานจำแนกตามกลุ่มอายุ รายไตรมาส ปี 2555-2565	75
ภาพ 2.21 อัตราการว่างงานรายกลุ่มอายุ ปี 2565	75
ภาพ 2.22 สถานการณ์จำนวนนักเรียนยากจนพิเศษ ปีการศึกษา 2563-2565	82
ภาพ 4.1 รูปรายละเอียดมหกรรม Future is Now ที่จัดขึ้นในปี พ.ศ. 2565	145
ภาพ 4.2 รูปแพลตฟอร์ม และรายละเอียดการใช้งานฟังก์ชัน (Function) ต่าง ๆ ของแพลตฟอร์ม We The Students	150
ภาพ 4.3 : รูปรายละเอียดโครงการ Young ESG Innovator (YESGI) ที่จัดขึ้นในปี พ.ศ. 2565	151
ภาพ 4.4 รูปแพลตฟอร์ม a-chieveHUB	153

	หน้า
ภาพ 4.5 รูปสื่ออินโฟกราฟฟิก (Infographic) เผยแพร่ผลการวิจัย	155
ภาพ 4.6 รูปการจัดกิจกรรมมหกรรมวัยรุ่นล่าฝัน: Dream Believe Achieve #เขียนชีวิตหน้า ต่อไปด้วยมือตัวเอง	162
ภาพ 4.7 คุณณิษฐา เยเพียว หนึ่งในผลผลิตจากโครงการเพาะรัก ที่ได้รับการช่วยเหลือตั้งแต่อายุ 4 จนถึงปัจจุบันประกอบอาชีพเป็นพนักงานตำแหน่งธุรการ อบต. แม่สลองนอก	163
ภาพ 4.8 รูปนายชัชชาติ สิทธิพันธุ์ ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ลงพื้นที่โรงเรียนวัดอ่างแก้ว เขต ภาษีเจริญ	164
ภาพ 4.9 ครูน้อง-กนกวรรณ รอดประสิทธิ์ ครูผู้นำการเปลี่ยนแปลงรุ่น 9	165
ภาพ 4.10 งานประกาศรางวัล “โครงการประกวดเยาวชนสร้างสรรค์สื่อ” สื่อสร้างสรรค์ วัฒนธรรม	191
ภาพ 4.11 รูปตัวอย่างหนังสือนิทานชุด “เสริมสร้างคนดี และรักการอ่าน” (บน) รูปเว็บไซต์ สำหรับเผยแพร่หนังสือชุดนิทานในรูปแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-Book)	192
ภาพ 4.12 ตัวอย่างสินค้า และผลิตภัณฑ์ที่จัดทำโดยกลุ่มนักเรียนทัศนสถาน และชุมชนที่เข้าร่วม โครงการแม่ขุ่น	193
ภาพ 4.13 บรรยากาศการจัดการเรียนการสอนวิชาโค้ดดิ้ง (Coding)	194
ภาพ 4.14 รูปเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการทั้งหมด 18 ทีมจากเครือข่ายสถาบันการศึกษาทั่วประเทศ	196
ภาพ 4.15 การการอบรมพัฒนาเยาวชนแกนนำ เพื่อการออนไลน์อย่างปลอดภัยและสร้างสรรค์	197
ภาพ 4.16 กิจกรรมตอบจดหมายจากนักเรียนทุน	200
ภาพ 4.17 กิจกรรมโรงเรียนวันเสาร์	202
ภาพ 5.1 แผนภูมิเปรียบเทียบงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ 2563 2564 และ 2565	220

สารบัญ่ก่่องข้อความ

	หน้า
ก่่องข้อความ 3.1 ข้อเสนอแนะต่อสภาเด็กและเยาวชน	128
ก่่องข้อความ 4.1 เสียงสะท้อนจากผู้แทนกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น	148
ก่่องข้อความ 4.2 เสียงสะท้อนจากผู้แทนองค์กรพัฒนาเอกชนด้านเด็กและเยาวชน (แห่งที่ 1)	172
ก่่องข้อความ 4.3 เสียงสะท้อนจากผู้แทนองค์กรพัฒนาเอกชน (แห่งที่ 2)	173
ก่่องข้อความ 4.4 เสียงสะท้อนจากนักวิชาการ	189
ก่่องข้อความ 4.5 เสียงสะท้อนจากศูนย์ประสานส่งเสริมการปกป้องคุ้มครองในการใช้สื่อออนไลน์ (COPAT)	197
ก่่องข้อความ 4.6 เสียงสะท้อนจากผู้แทนองค์การระหว่างประเทศด้านเด็กและเยาวชน	215
ก่่องข้อความ 4.7 เสียงสะท้อนจากผู้แทน สสส.	216

ส่วนที่ 1

แนวโน้มและสถานการณ์เด็กและเยาวชนในศตวรรษที่ 21

1.1 สถิติข้อมูลประชากรเด็กและเยาวชน ประจำปี 2565 ประกอบด้วย

- 1.1.1 สถานการณ์การเกิดน้อยของประเทศไทย
- 1.1.2 จำนวนเด็กและเยาวชนทั้งประเทศ
- 1.1.3 จำนวนเด็กและเยาวชนจำแนกตามการอยู่อาศัยกับพ่อแม่
- 1.1.4 สุขภาวะแรกเกิดและภาวะโภชนาการ
- 1.1.5 จำนวนเด็กและเยาวชนในระบบการศึกษา จำแนกตามระดับชั้นการศึกษา

1.2 บริบทการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน ประกอบด้วย

- 1.2.1 โควิด-19 (จำนวนเด็กและเยาวชนที่ติดเชื้อฯ ผลกระทบที่ได้รับฯ)
- 1.2.2 การเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง และความสัมพันธ์ในครอบครัว
- 1.2.3 การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี
- 1.2.4 การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและการเมือง
 - (1) ความยากจนและความเหลื่อมล้ำ
 - (2) ความรุนแรงในครอบครัวและความรุนแรงในสังคม
 - (3) การเปลี่ยนแปลงของมุมมองทางสังคม วัฒนธรรมและการเมือง
 - (4) การเปลี่ยนแปลงของมุมมองทางการเมือง

1.3 การจัดทำแผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ฉบับที่ 3

พ.ศ.2566-2570

รายละเอียด ดังนี้

1.1 สถิติข้อมูลประชากรเด็กและเยาวชน ประจำปี 2565

1.1.1 สถานการณ์การเกิดน้อยของประเทศไทย

ประเทศไทยได้เข้าสู่การเป็นสังคมเกิดน้อย อายุยืน ซึ่งนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของประชากรที่มีสัดส่วนประชากรวัยสูงอายุเพิ่มสูงขึ้น ขณะที่สัดส่วนประชากรวัยเด็กรวมถึงวัยทำงานมีแนวโน้มลดลง

ข้อมูลจากสำนักบริหารการทะเบียน กระทรวงมหาดไทย รายงานจำนวนการเกิดในประเทศไทยที่ลดลงต่อเนื่อง โดยในปี 2565 มีจำนวนเด็กเกิดใหม่ในประเทศทั้งหมดอยู่ที่ 502,107 คน ในจำนวนนี้เป็นเพศชาย 259,558 คน และเพศหญิง 242,549 คน เมื่อพิจารณาแนวโน้มจำนวนการเกิดในช่วง 5-6 ปี ที่ผ่านมา จะเห็นได้ว่าจำนวนการเกิดของเด็กในประเทศต่อปี ลดลงถึง 200,000 คนในระยะเวลาเพียง 6 ปี เท่านั้น จากจำนวนการเกิด 702,761 คน ในปี 2560 เป็น 502,107 คน ในปี 2565 ซึ่งอาจจะพอทำให้คาดการณ์ได้ว่า จำนวนการเกิดของเด็กไทยในปี 2566 อาจจะลดต่ำลงน้อยกว่า 500,000 คน ก็เป็นไปได้

ตาราง 1.1 สถิติจำนวนการเกิด 2560 - 2565

สถิติจำนวนการเกิด 2560 - 2565			
ปี	ชาย	หญิง	รวม
2560	362,510	340,251	702,761
2561	343,224	323,133	666,357
2562	317,708	300,485	618,193
2563	302,836	284,532	587,368
2564	280,551	264,019	544,570
2565	259,558	242,549	502,107

ที่มา: สำนักบริหารการทะเบียน กระทรวงมหาดไทย 2560 - 2565

1.1.2 จำนวนเด็กและเยาวชนทั้งประเทศ

ในภาพรวม ในปี 2565 ประเทศไทยมีจำนวนประชากรรวมทั้งหมด 66,090,475 คน โดยมีแนวโน้มลดลงมาตั้งแต่ปี 2564 ซึ่งเป็นปีแรกของประเทศที่มีจำนวนการเกิดของเด็กเกิดใหม่ทั้งหมด ต่ำกว่าจำนวนการตายของประชากร ส่งผลให้จำนวนประชากรภาพรวมลดลง ในปี 2565 ก็เช่นเดียวกันที่จำนวนการเกิดรวมทั้งหมด ต่ำกว่าจำนวนการตายทั้งหมด จำนวนประชากรรวมจึงลดลงจากปี 2564

ในด้านโครงสร้างประชากรเมื่อจำแนกตามวัย กล่าวได้ว่าประชากรไทยประมาณ 1 ใน 5 เป็นประชากรสูงอายุ 60 ปีขึ้นไป โดยสัดส่วนนี้มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตั้งแต่ปี 2563 จากร้อยละ 18.71 เป็นร้อยละ 19.21 ในขณะที่สัดส่วนประชากรวัยเด็กอายุ 0-14 ปี มีแนวโน้มลดลงจากร้อยละ 16.88 ในปี 2563 เป็นร้อยละ 16.05 ในปี 2565 เช่นเดียวกับประชากรวัยแรงงานอายุ 15 - 59 ปี ที่ลดลงจากร้อยละ 65.30 เป็นร้อยละ 64.74

ตาราง 1.2 จำนวนประชากรไทย ปี 2563-2565 จำแนกตามช่วงวัย

ช่วงวัย	ปี 2563		ปี 2564		ปี 2565	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
วัยเด็ก 0-14 ปี	11,174,613	16.88	10,914,827	16.49	10,606,364	16.05
วัยแรงงาน 15-59 ปี	43,222,961	65.30	43,015,070	65.01	42,785,749	64.74
วัยสูงอายุ 60 ปีขึ้นไป	11,789,098	17.81	12,241,505	18.50	12,698,329	19.21
เกิดปีจันทรคติ	55	0.00	37	0.00	33	0.00
รวมประชากรทั้งประเทศ	66,186,727	100.00	66,171,439	100.00	66,090,475	100.00

หมายเหตุ ข้อมูล ณ ธันวาคม ของแต่ละปี

ที่มา: สำนักบริหารการทะเบียน กระทรวงมหาดไทย 2563 – 2565

เมื่อพิจารณาเฉพาะประชากรเด็กและเยาวชนอายุ 0-25 ปี ภาพรวมในปี 2565 มีจำนวนทั้งสิ้น 19,828,367 คน คิดเป็นร้อยละ 30.01 ของประชากรไทยทั้งหมด โดยจำแนกเป็นเด็กอายุ 0-17 ปี จำนวน 13,023,268 คน (ร้อยละ 19.71 ของประชากร) และเยาวชนอายุ 18 - 25 ปี จำนวน 6,805,099 คน (ร้อยละ 10.30 ของประชากร) ทั้งในด้านจำนวนและสัดส่วนเมื่อคิดเป็นร้อยละของประชากรทั้งหมด ประชากรเด็กและเยาวชนของไทยมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่องในช่วงปี 2563 - 2565

ตาราง 1.3 จำนวนและสัดส่วนประชากรเด็กและเยาวชน ในประเทศไทย ปี 2563-2565

จำนวนเด็กและเยาวชน	ปี 2563		ปี 2564		ปี 2565	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ประชากรทั้งประเทศ	66,186,727	100.00	66,171,439	100.00	66,090,475	100.00
เด็ก 0-17 ปี	13,606,547	20.56	13,346,503	20.17	13,023,268	19.71
เยาวชน 18-25 ปี	7,180,223	10.85	6,988,637	10.56	6,805,099	10.30
รวมเด็กและเยาวชน	20,786,770	31.41	20,335,140	30.73	19,828,367	30.01

หมายเหตุ ข้อมูล ณ ธันวาคม ของแต่ละปี

ที่มา: สำนักบริหารการทะเบียน กระทรวงมหาดไทย 2563 – 2565

เมื่อจำแนกตามช่วงอายุของเด็กและเยาวชน ในปี 2565 จากจำนวนเด็กและเยาวชนทั้งหมด 19,828,367 คน จำแนกได้เป็นเด็กอายุ 0-5 ปี 3,604,003 คน (ร้อยละ 18.18 ของเด็กและเยาวชนทั้งหมด) เด็กอายุ 6-12 ปี 5,422,524 คน (ร้อยละ 27.35) เด็กอายุ 13 - 17 ปี 3,996,711 คน (ร้อยละ 20.16) และเยาวชนอายุ 18 - 25 ปี 6,805,099 คน (ร้อยละ 34.32)

ตาราง 1.4 จำนวนประชากรเด็กและเยาวชน ปี 2565 จำแนกตามกลุ่มอายุ

กลุ่มอายุ	ปี 2565					
	ชาย	ร้อยละ	หญิง	ร้อยละ	รวม	ร้อยละ
อายุ 0-5 ปี	1,855,260	18.23	1,748,773	18.11	3,604,033	18.18
อายุ 6-12 ปี	2,786,813	27.39	2,635,711	27.30	5,422,524	27.35
อายุ 13-17 ปี	2,053,384	20.18	1,943,327	20.13	3,996,711	20.16
อายุ 18 - 25 ปี	3,478,980	34.19	3,326,119	34.45	6,805,099	34.32
รวม	10,174,437	100	9,653,930	100	19,828,367	100

หมายเหตุ ข้อมูล ณ ธันวาคม ของแต่ละปี

ที่มา: สำนักบริหารการทะเบียน กระทรวงมหาดไทย 2565

1.1.3 จำนวนเด็กและเยาวชนจำแนกตามการอยู่อาศัยกับพ่อแม่

ในด้านลักษณะการอยู่อาศัยกับพ่อแม่ของเด็กไทย เฉพาะกลุ่มเด็กอายุ 0-14 ปี พบว่า ภาพรวมมีเด็กไทยเพียงเกินครึ่งเล็กน้อยที่ร้อยละ 54.7 คนที่ได้อาศัยอยู่กับทั้งพ่อและแม่ ขณะที่ประมาณ 1 ใน 4 หรือที่ร้อยละ 24.0 ต้องอาศัยอยู่กับญาติ (ส่วนใหญ่ด้วยสาเหตุที่พ่อแม่ต้องไปทำงานที่อื่น และบางส่วนพ่อแม่แยกทาง หรือหย่ากัน) เด็กจำนวนหนึ่งอาศัยอยู่กับแม่เพียงคนเดียว หรือกับพ่อเพียงคนเดียว ที่ร้อยละ 16.4 และร้อยละ 4.6 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาแนวโน้มลักษณะการอยู่อาศัยของเด็กกับพ่อแม่ในช่วงปี 2560 - 2564 พบว่า สัดส่วนของเด็กอายุ 0-14 ปีที่ได้อาศัยอยู่กับทั้งพ่อและแม่มีแนวโน้มลดลงจากร้อยละ 57.2 ในปี 2560 ขณะที่สัดส่วนของเด็กที่อาศัยอยู่กับแม่เพียงคนเดียวหรือกับพ่อเพียงคนเดียว มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นจากร้อยละ 14.9 และร้อยละ 3.7 ในปี 2560 ตามลำดับ

ข้อมูลที่น่าสนใจในปี 2564 ประมาณร้อยละ 0.3 เป็นกลุ่มเด็กและเยาวชนที่อาศัยอยู่กับคนอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ พ่อ แม่ หรือญาติ จำนวนมากเป็นกลุ่มที่อาศัยอยู่ในสถานสงเคราะห์ บ้านพักเด็กและครอบครัว หรือสถานเลี้ยงดูทางเลือก จากปัจจัยสาเหตุข้อจำกัดและความเปราะบางในด้านต่างๆ ทั้งจากการขาดผู้ดูแล ข้อจำกัดของครอบครัว รวมถึงปัญหาความยากจน

จากข้อมูลสถิติสถานรองรับเด็กของกรมกิจการเด็กและเยาวชนทั่วประเทศ ประกอบด้วย สถานรองรับเด็กอ่อน 8 แห่ง และเด็กโต 28 แห่ง ณ เดือนกันยายน 2565 เด็กในสถานรองรับมีจำนวนทั้งสิ้น 3,951 คน ประกอบด้วย เด็กอ่อน 1,051 คนและเด็กโต 2,900 คน (เพศชาย 2,036 คน และเพศหญิง 1,888 คน) เมื่อจำแนกตามสัญชาติ เป็นเด็กไทยจำนวน 3,671 คน เด็กต่างชาติ 57 คน และเด็กไร้สถานะทางทะเบียนราษฎร 223 คน

ตาราง 1.5 สถิติเด็กในสถานรองรับ ประจำเดือนกันยายน 2565 (ยอดคงเหลือ)

	เด็กไทย			ต่างชาติ			ไร้สถานะทางทะเบียนราษฎร			รวม		
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
เด็กในสถานรองรับ เด็กอ่อน 8 แห่ง	513	437	950	9	7	16	55	30	85	577	474	1,051
เด็กในสถานรองรับ เด็กโต 28 แห่ง	1,392	1,329	2,721	31	10	41	63	75	138	1,486	1,414	2,900
รวม	1,905	1,766	3,671	40	17	57	118	105	223	2,063	1,888	3,951

ที่มา กองส่งเสริมการพัฒนาและสวัสดิการเด็ก เยาวชน และครอบครัว

ในส่วนของบ้านพักเด็กและครอบครัว ปีงบประมาณ 2565 มีสถิติผู้ใช้บริการรวมทั้งประเทศมากถึง 24,654 ราย ส่วนใหญ่อยู่ในภาคกลาง 7,706 ราย ตามมาด้วยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 6,501 ราย ภาคใต้ 4,103 ราย ภาคเหนือ 3,119 ราย และภาคตะวันตก 1,666 ราย เกี่ยวกับงานสงเคราะห์เด็กในครอบครัวยากจนบ้านพักเด็กและครอบครัว ในปีงบประมาณ 2565 มีจำนวนครอบครัวและเด็กที่ได้รับการสงเคราะห์รวมทั้งสิ้น 22,584 ครอบครัวและ 31,035 ราย ตามลำดับ (กรมกิจการเด็กและเยาวชน, 2565)

จากการศึกษาของ UNICEF (เอกสาร Policy Brief “เด็กโตนอกบ้าน...ในสถานฯ ที่ไม่มีใครมองเห็น”) (Ladaphongphatthana, K., Lillicrap, A., & Thanapanyaworakun, W., 2023) การทบทวนวรรณกรรมพบว่าประเทศไทยมีเด็กที่โตนอกบ้านภายใต้การเลี้ยงดูในรูปแบบสถานรองรับอย่างน้อย 120,000 คน ซึ่งจากรวบรวมข้อมูล พบว่า มีสถานสงเคราะห์เด็กภาคเอกชนอย่างน้อย 679 แห่งที่คาดว่าจะมีเด็กอยู่ในการดูแลเฉลี่ยประมาณ 58,000 คน โดยในจำนวนนี้อย่างน้อย 390 แห่ง ดำเนินการโดยไม่ได้รับใบอนุญาตดำเนินการสถานสงเคราะห์ตามกฎหมาย (พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546) นอกเหนือไปจากสถานรองรับภาครัฐซึ่งส่วนใหญ่อยู่ภายใต้การดูแลโดยกรมกิจการเด็กและเยาวชน ยังมีเด็กจำนวนมากที่ไม่ได้อาศัยอยู่กับพ่อแม่ แต่เติบโตภายใต้การดูแลของสถานรองรับในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการซึ่งคาดว่าจะมีจำนวนประมาณ 43,000 คน ในลักษณะโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์และโรงเรียนประจำสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

ข้อมูลจำนวนเด็ก 120,000 คนข้างต้น ยังไม่ได้นับรวมถึงเด็กที่เติบโตในโรงเรียนประจำอื่นๆ ทั้งโรงเรียนประจำของเอกชน และในสถานรองรับขนาดใหญ่ประเภทอื่นๆ เช่น หอพักนักเรียนการกุศล โรงเรียนสอนศาสนา และศาสนสถาน

เด็กที่เติบโตนอกบ้าน ทั้งในสถานรองรับ สถานสงเคราะห์ โดยไม่ได้อาศัยอยู่ร่วมกับครอบครัว พ่อและแม่ เป็นกลุ่มที่มีความเปราะบาง ทั้งทางด้านพัฒนาการและสุขภาพ ความเสี่ยงในการเกิดภาวะผูกพันไม่มั่นคง ขาดทักษะชีวิตบางประการ รวมถึงมีความเสี่ยงต่อ ปัญหาความรุนแรง การหาประโยชน์ และการไม่ได้รับการคุ้มครองทางสังคมและการคุ้มครองเด็กอย่างเหมาะสม

ภาพ 1.1 รูปแบบการอยู่อาศัยของเด็กอายุ 0-14 ปี ระหว่างปี 2560-2564

ที่มา: วิเคราะห์จากข้อมูลสำรวจภาวะเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือน โดยศูนย์ความรู้นโยบายเด็กและครอบครัว

1.1.4 สุขภาวะแรกเกิดและภาวะโภชนาการ

เกี่ยวกับสุขภาวะของเด็กแรกเกิด ข้อมูลจากกรมอนามัย ในปี 2565 รายงานอัตราการตายทารกแรกเกิดภายใน 28 วัน และอัตราตายทารกอายุต่ำกว่าหรือเท่ากับหนึ่งปี อยู่ที่ 4.8 และ 7.4 คนต่อการเกิดมีชีพ 1,000 คน ร้อยละของเด็กแรกเกิดจนถึงอายุหกเดือนที่กินนมแม่เพียงอย่างเดียว (Exclusive Breast-Feeding) แม่จะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2561 ที่ร้อยละ 48.5 เป็นร้อยละ 62.2 ในปี 2564 แต่ยังคงนับว่าน้อยกว่าที่ควรจะเป็นเนื่องจากยังคงไม่ถึง 2 ใน 3 ของเด็ก 0-6 เดือน ทั้งหมด

ตาราง 1.6 สุขภาวะแรกเกิด พัฒนาการและสุขภาพฟันของเด็กอายุไม่เกิน 12 ปี ปี 2561-2565

สุขภาวะแรกเกิด พัฒนาการและสุขภาพฟัน	2561	2562	2563	2564	2565
อัตราการตายทารกแรกเกิดภายใน 28 วัน (ต่อ 1,000 เกิดมีชีวิต)	4.8	4.9	4.6	6.1	4.8
อัตราตายทารกอายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 1 ปี (ต่อ 1,000 เกิดมีชีวิต)	7.2	7.5	8.2	8.6	7.4
เด็กแรกเกิดถึงต่ำกว่า 6 เดือนที่กินนมแม่อย่างเดียว (%)	48.5	58.2	72.8	62.2	ไม่มีข้อมูล
เด็กอายุ 9,18,30,42 และ 60 เดือนมีพัฒนาการสมวัย (ประเมินครั้งแรก) (%)	78.6	75.3	87.2	72.7	75.1
เด็กอายุ 18 เดือน ที่ปราศจากฟันผุ (%)	94.0	95.4	95.9	96.1	96.0
เด็กอายุ 12 ปี ที่ปราศจากฟันผุ (%)	69.8	70.1	71.0	70.2	75.6

ที่มา: ข้อมูลจากกรมอนามัย โดยศูนย์ความรู้นโยบายเด็กและครอบครัว

เด็กอายุ 9, 18, 30, 42 และ 60 เดือน ที่มีพัฒนาการสมวัย (จากการประเมินครั้งแรก) มีสัดส่วนอยู่ที่ร้อยละ 75.14 ประมาณสามในสี่ ซึ่งลดลงจากในปี 2561 และ 2563 ที่มีสัดส่วนสูงกว่าอยู่ที่ร้อยละ 78.6 และร้อยละ 87.2 ตามลำดับ ในด้านสุขภาพฟัน เด็กไทยมีแนวโน้มมีสุขภาพฟันดีขึ้นเล็กน้อย โดยร้อยละของเด็กอายุ 18 เดือน และเด็กอายุ 12 ปี ที่ปราศจากฟันผุ อยู่ที่ร้อยละ 96.0 ละ 75.6 ตามลำดับในปี 2565 เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 94.9 และร้อยละ 69.8 ตามลำดับในปี 2561

ตาราง 1.7 ภาวะโภชนาการของเด็กและเยาวชนอายุไม่เกิน 18 ปี ระหว่างปี 2561-2565

กลุ่มอายุ	ภาวะโภชนาการ	สัดส่วนของเยาวชน (%)				
		2561	2562	2563	2564	2565
0-5 ปี	สูงตีสัดส่วน	53.8	ไม่มีข้อมูล	53.5	61.8	62.6
	เตี้ย	11.0	16.3	10.8	10.9	11.3
	อ้วนและเริ่มอ้วน	9.2	11.5	9.5	9.1	9.4
	ผอม	6.0	6.7	5.8	5.7	5.3
6-14 ปี	สูงตีสัดส่วน	63.9	63.1	63.1	59.1	55.0
	เตี้ย	4.0	5.0	4.6	9.8	11.5
	อ้วนและเริ่มอ้วน	13.6	13.6	14.3	11.1	13.8
	ผอม	4.6	4.8	4.6	3.6	4.7
15-18 ปี	สูงตีสัดส่วน	66.1	64.6	63.8	61.5	61.6
	เตี้ย	ไม่มีข้อมูล	ไม่มีข้อมูล	6.6	9.3	7.5
	อ้วนและเริ่มอ้วน	ไม่มีข้อมูล	ไม่มีข้อมูล	15.0	12.3	13.4
	ผอม	ไม่มีข้อมูล	ไม่มีข้อมูล	2.3	1.7	2.3

ที่มา: ข้อมูลจากกรมอนามัย โดยศูนย์ความรู้นโยบายเด็กและครอบครัว

ในด้านโภชนาการของเด็กและเยาวชนอายุ 0-18 ปี พบว่าในกลุ่มเด็กเล็กอายุ 0-5 ปี มีแนวโน้มของโภชนาการที่ดีขึ้นต่อเนื่อง โดยร้อยละของเด็กที่มีภาวะร่างกายสูงตีสมีส่วน เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 53.8 ในปี 2561 เป็นร้อยละ 62.6 ในปี 2565 ในทางตรงกันข้าม กลุ่มเด็กอายุ 6-14 ปี และเด็กและเยาวชนอายุ 15 - 18 ปี พบว่าสถานการณ์ด้านโภชนาการกลับมีแนวโน้มแย่ลง โดยมีสัดส่วนของเด็กและเยาวชนที่มีภาวะร่างกายสูงตีสมีส่วน ลดลงอย่างต่อเนื่องเป็นร้อยละ 55.0 และร้อยละ 61.6 ตามลำดับในปี 2565 ลดจากร้อยละ 63.9 และร้อยละ 66.1 ตามลำดับในปี 2561 ในกลุ่มเด็กอายุ 6-14 ปี ปัญหาภาวะเตี้ยเป็นเรื่องที่ต้องเฝ้าระวังโดยพบว่า มีสัดส่วนของเด็กที่เตี้ยเพิ่มสูงขึ้นจากร้อยละ 4.0 ในปี 2561 เป็นร้อยละ 11.5 ในปี 2565 การมีภาวะอ้วนและเริ่มอ้วนหรือน้ำหนักเกิน เป็นอีกปัญหาด้านโภชนาการของเด็กและเยาวชนไทยที่ควรต้องติดตามโดยพบว่าในปี 2565 เด็กและเยาวชนที่มีภาวะอ้วนและน้ำหนักเกินในกลุ่มอายุ 6- 14 ปี และอายุ 15 - 18 ปี มีมากถึงร้อยละ 13.8 และร้อยละ 13.4 ตามลำดับ

1.1.5 จำนวนเด็กและเยาวชนในระบบการศึกษา จำแนกตามระดับชั้นการศึกษา

ตาราง 1.8 จำนวนนักเรียนทั้งหมดในประเทศไทย จำแนกตามระดับชั้นการศึกษา และเพศ ปีการศึกษา 2565

ระดับชั้น	ชาย	หญิง	รวม
เตรียมอนุบาลและเด็กเล็ก	329,635	313,620	643,255
อนุบาล 1	145,303	135,636	280,939
อนุบาล 2	318,007	301,010	619,017
อนุบาล 3	335,232	317,812	653,044
รวมก่อนประถมศึกษา	1,128,177	1,068,078	2,196,255
ประถมศึกษา 1	374,984	352,438	727,422
ประถมศึกษา 2	384,090	360,125	744,215
ประถมศึกษา 3	392,257	367,467	759,724
ประถมศึกษา 4	419,249	392,643	811,892
ประถมศึกษา 5	416,420	391,407	807,827
ประถมศึกษา 6	392,073	369,622	761,695
รวมประถมศึกษา	2,379,073	2,233,702	4,612,775
มัธยมศึกษา 1	395,585	376,156	771,741
มัธยมศึกษา 2	385,786	371,204	756,990
มัธยมศึกษา 3	378,547	373,293	751,840
รวมมัธยมศึกษาตอนต้น	1,159,918	1,120,653	2,280,571
มัธยมศึกษา 4	206,707	276,947	483,654
มัธยมศึกษา 5	188,036	265,795	453,831
มัธยมศึกษา 6	175,257	251,910	427,167

ระดับชั้น	ชาย	หญิง	รวม
รวมมัธยมศึกษาตอนปลาย	570,000	794,652	1,364,652
ประกาศนียบัตรวิชาชีพ 1	139,021	83,944	222,965
ประกาศนียบัตรวิชาชีพ 2	119,876	76,995	196,871
ประกาศนียบัตรวิชาชีพ 3	146,561	94,319	240,880
รวมประกาศนียบัตรวิชาชีพ	405,458	255,258	660,716
ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง 1	94,134	67,082	161,216
ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง 2	106,788	76,770	183,558
รวมประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง	606,380	399,110	1,005,490
ปริญญาตรีปีที่ 1	3,333	1,687	5,020
ปริญญาตรีปีที่ 2	3,393	1,843	5,236
รวมปริญญาตรี	6,726	3,530	10,256
รวมทั้งหมด	6,255,732	5,874,983	12,130,715

หมายเหตุ เป็นข้อมูลที่ได้สำรวจและจัดเก็บ ณ วันที่ 10 มิถุนายน 2565 สำหรับการศึกษาชั้นพื้นฐาน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 โดยรวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานที่จัดการศึกษา จำนวน 10 กระทรวง
ที่มา สถิติการศึกษา ฉบับย่อ ประจำปี 2565 สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

สถิติการศึกษา ฉบับย่อ ประจำปี 2565 โดยสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ได้รายงานจำนวนเด็กและเยาวชนที่อยู่ในระบบการศึกษา ตั้งแต่ระดับชั้นก่อนประถมศึกษา จนถึงระดับปริญญาตรี (เฉพาะของกระทรวงศึกษาธิการ) ในประเทศไทย ในปี 2565 รวมอยู่ที่ 12,130,715 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 10 มิถุนายน 2565)

ในจำนวนนี้เป็นเด็กนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษารวม 2,196,255 คน นักเรียนระดับประถมศึกษารวม 4,612,775 คน นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นรวม 2,280,571 คน นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายรวม 1,364,652 คน นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพรวม 660,716 คนและนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงรวม 1,005,490 คน และระดับปริญญาตรีปีที่ 1 และปีที่ 2 จำนวน 10,256 คน

ตาราง 1.9 จำนวนผู้เรียนในระบบโรงเรียน จำแนกตามระดับการศึกษา และผู้เรียนนอกระบบโรงเรียน ปีการศึกษา 2560 – 2564

ปีการศึกษา	2560	2561	2562	2563	2564
จำนวนผู้เรียนในระบบโรงเรียน รวม (คน)	13,060,561	12,935,270	12,714,853	12,621,433	12,467,290
ก่อนประถมศึกษา	1,833,911	1,815,370	1,711,734	1,657,428	1,616,709
ประถมศึกษา	4,750,776	4,753,882	4,750,207	4,696,270	4,674,419
มัธยมศึกษาตอนต้น	2,317,353	2,304,409	2,297,835	2,280,372	2,281,939
มัธยมศึกษาตอนปลาย	1,909,760	1,889,946	1,878,153	1,929,114	1,991,531
อุดมศึกษา	2,248,761	2,171,663	2,076,924	2,058,249	1,902,692
ปริญญาตรีและต่ำกว่า	2,086,005	2,025,251	1,947,219	1,919,260	1,762,617
สูงกว่าปริญญาตรี	162,756	146,412	129,705	138,989	140,075
ร้อยละของผู้เรียนในระบบโรงเรียนต่อประชากร อายุ 3-21 ปี (ช่วงอายุเดียวกัน) * (%)	81.56	82.33	82.41	81.61	81.75
จำนวนผู้เรียนนอกระบบโรงเรียน รวม (ก่อนประถมศึกษา-มัธยมศึกษาตอนปลาย) (คน)	2,011,676	1,856,488	1,643,111	1,663,092	1,575,704

หมายเหตุ: * จำนวนนักเรียน เตรียมอนุบาล อายุต่ำกว่า 3 ขวบ และนักศึกษา อายุมากกว่า 21 ปี ไม่นำไปคำนวณเป็นสัดส่วนนักเรียนต่อประชากร ที่มา: ข้อมูลจากสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ

จากข้อมูลสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ ในปีการศึกษา 2564 จำนวนนักเรียนหรือผู้เรียนในประเทศไทย ตั้งแต่ระดับชั้นก่อนประถมศึกษา จนถึงอุดมศึกษา มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 14,042,994 คน จำแนกเป็นผู้เรียนในระบบโรงเรียน 12,467,290 คน (คิดเป็นร้อยละ 81.75 ของจำนวนประชากรอายุ 3- 21 ปีของไทย) และผู้เรียนนอกระบบโรงเรียน โดยเฉพาะในรูปแบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) จำนวน 1,575,704 คน

1.2 บริบทความเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนของประเทศ

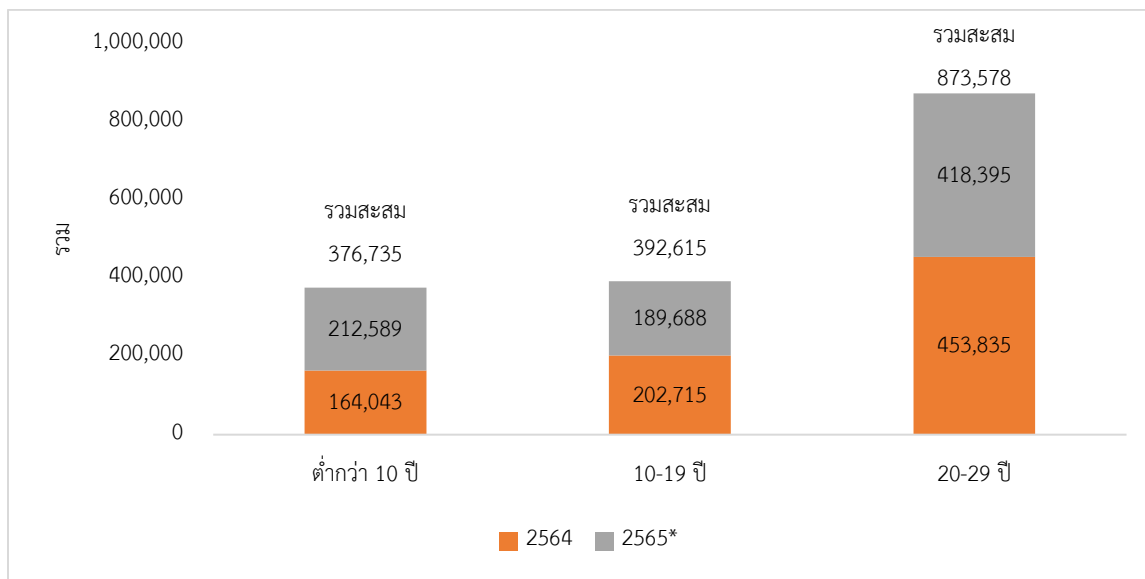
1.2.1 โควิด-19 (จำนวนเด็กและเยาวชนที่ติดเชื้อฯ ผลกระทบที่ได้รับฯ)

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ที่ลดความรุนแรงลงตั้งแต่ในช่วงกลางปี 2565 แม้จะยังคงมีคลื่นการแพร่ระบาดอยู่ แต่ทั้งหมดอยู่ภายใต้การควบคุม การดูแล ระบบเฝ้าระวัง รวมถึง การเตรียมการในด้านการรักษาพยาบาลสำหรับผู้ป่วยหนักที่จัดการได้ ทำให้ประเทศไทยได้ประกาศการเข้าสู่สถานการณ์ระยะหลังการระบาดใหญ่ หรือ Post Pandemic ของโควิด-19 ตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2565 ตามมาด้วยการยกเลิก โควิด-19 จากการเป็นโรคติดต่ออันตรายโดยกำหนดให้เป็นโรคติดต่อที่ต้องเฝ้าระวัง ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2565 เป็นต้นมา

ณ วันที่ 30 กันยายน 2565 จึงเป็นวันสุดท้ายที่มีการรายงานจำนวนผู้ติดเชื้อรายวันอย่างเป็นทางการ โดยในภาพรวม พบว่า ตั้งแต่ปี 2563 ประเทศไทยมีจำนวนผู้ติดเชื้อสะสมรวม 4,681,309 คน เสียชีวิตรวม 32,764 คน

ในส่วนผู้ติดเชื้อ โควิด-19 ที่เป็นเด็กและเยาวชน ข้อมูลที่สืบค้นได้ในปี 2565 เป็นข้อมูลถึงเดือนกรกฎาคม พบว่า จำนวนผู้ติดเชื้อที่เป็นเด็กและเยาวชน (รวมวัยทำงานบางส่วน) อายุไม่เกิน 29 ปี มีจำนวนรวม 820,672 คน สูงกว่าจำนวนเด็กและเยาวชนผู้ติดเชื้อทั้งหมดในปี 2564 เล็กน้อย (820,593 คน) ในจำนวนนี้เป็นการติดเชื้อในกลุ่มเด็กอายุต่ำกว่า 10 ปี จำนวน 212,589 คน เด็กและเยาวชนอายุ 10-19 ปี จำนวน 189,688 คน และเด็กและเยาวชนอายุ 20 – 29 ปี จำนวน 418,395 คน ในภาพรวมตั้งแต่ปี 2563 จำนวนเด็กอายุต่ำกว่า 10 ปี เด็กและเยาวชนอายุ 10 – 19 ปี และ 20 – 29 ปี มีการติดเชื้อสะสมรวม 376,735 คน 392,615 คน และ 873,578 คนตามลำดับ

ภาพ 1.2 การติดเชื้อโควิด-19 ในเด็กและเยาวชนอายุไม่เกิน 29 ปี ระหว่างปี 2563-2565

*หมายเหตุ: ข้อมูลถึงเดือนกรกฎาคม 2565

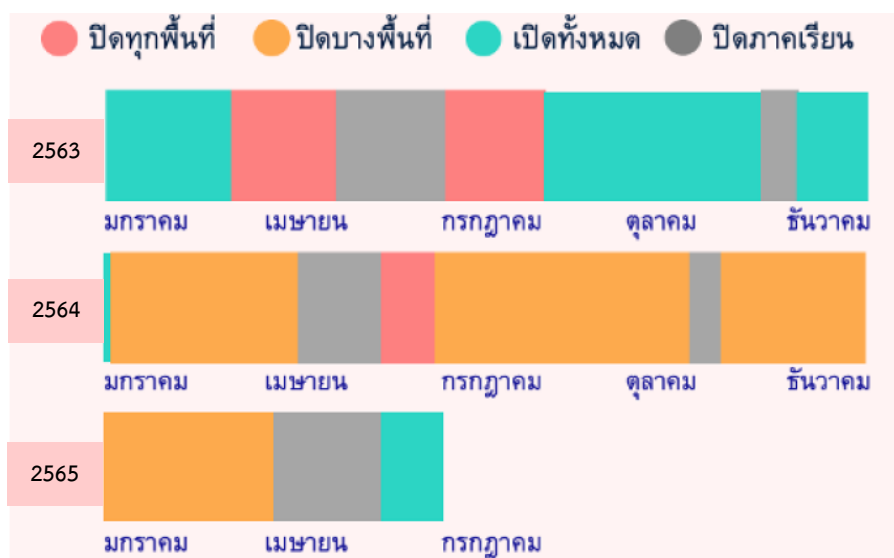
ที่มา: ข้อมูลจากกระทรวงสาธารณสุข โดยศูนย์ความรู้นโยบายเด็กและครอบครัว

ในด้านผลกระทบทางสุขภาพจากการติดเชื้อโควิด-19 ความรุนแรงของอาการ และสถานการณ์การเข้าถึงการดูแลรักษาในสถานพยาบาล หรือสถานพักฟื้นดูแล ภาพรวมคาดว่าดีขึ้นกว่าสถานการณ์ในปี 2564 จากความครอบคลุมของการได้รับวัคซีนป้องกันโควิด-19 ในกลุ่มเด็กวัยเรียน และการบริหารจัดการระบบการดูแลผู้ติดเชื้อของประเทศไทยที่ดีขึ้น อย่างไรก็ตาม ผลกระทบจากสถานการณ์แพร่ระบาดของโควิด-19 ต่อเด็กและเยาวชนที่น่าเป็นห่วงมากกว่า เป็นในเรื่องผลกระทบจากการปิดโรงเรียน และการปรับรูปแบบการเรียนการสอนจาก

ในสถานที่ที่เป็นรูปแบบอื่น ทั้งในลักษณะการเรียนออนไลน์หรือการรับงานไปทำที่บ้านของเด็กและเยาวชน ซึ่งจะมีผลกระทบต่อโอกาสและประสิทธิผลด้านการเรียนรู้ของเด็กในทุกช่วงวัยในระยะยาวมากกว่า ซึ่งเป็นเรื่องที่ต้องติดตาม เฝ้าระวังและสนับสนุน โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กและเยาวชน ที่มีความเปราะบางทางเศรษฐกิจและสังคม

สถานการณ์การปิดโรงเรียนในประเทศไทยในปี 2565 นับว่าดีขึ้นกว่าในช่วงปี 2563 และ 2564 โดยพบว่า ไม่มีการปิดเรียนในทุกพื้นที่เหมือนที่เคยเกิดขึ้นในบางช่วงเวลาของปี 2563 และปี 2564 การปิดโรงเรียนเกิดขึ้นในเพียงบางพื้นที่ตั้งแต่ปลายปี 2564 เรื่อยมาจนถึงช่วงเดือนมีนาคมของปี 2565 ซึ่งหลังจากการปิดภาคเรียนในช่วงเดือนเมษายน-มิถุนายน ตั้งแต่ในช่วงเดือนกรกฎาคมเป็นต้นมา โรงเรียนในทุกพื้นที่ของประเทศก็เปิดทำการจัดการเรียนการสอนในพื้นที่ทั้งหมด อย่างไรก็ตาม ผลกระทบที่เกิดจากการปิดเรียนในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมา ก็อาจยังคงมีผลกระทบต่อเด็กและเยาวชนไทย

ภาพ 1.3 ช่วงเวลาการเปิด-ปิดโรงเรียนในประเทศไทย ปี 2563 - 2565

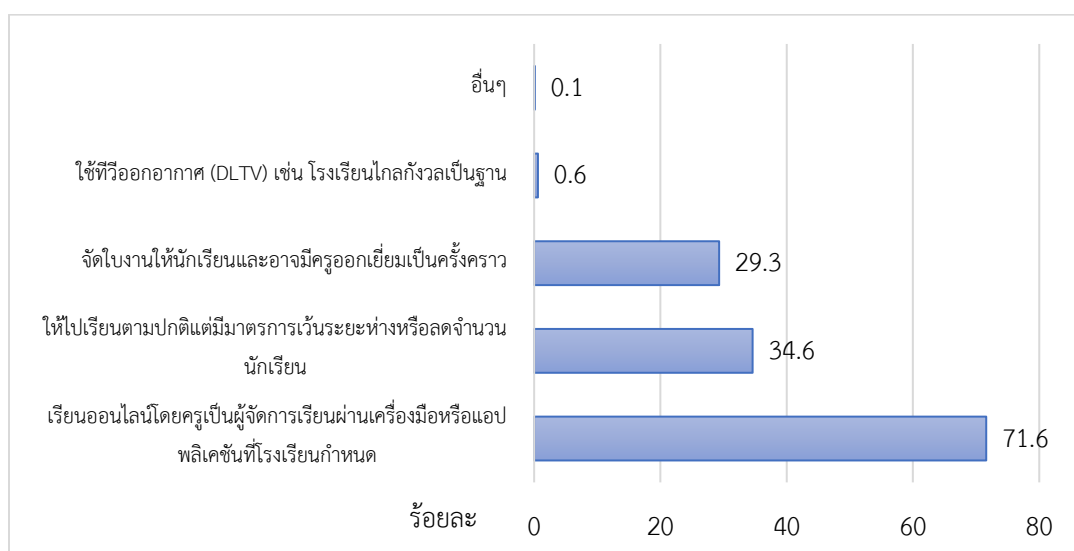
ที่มา: ข้อมูลจากองค์การเพื่อการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) (2565) โดยศูนย์ความรู้ นโยบายเด็กและครอบครัว

จากการสำรวจโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติในปี 2565 เกี่ยวกับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ที่มีต่อครัวเรือนในประเทศไทย พบว่า ในครัวเรือนที่มีเด็กวัยเรียนอายุ 5-17 ปีที่กำลังเรียนหนังสืออยู่ต้องมีการปรับรูปแบบการเรียนการสอนในช่วงของการแพร่ระบาด โดยที่ประมาณ 3 ใน 4 หรือร้อยละ 71.6 ต้องปรับรูปแบบมาเป็นการเรียนออนไลน์ โดยมีครูเป็นผู้จัดการเรียนการสอนผ่านเครื่องมือ หรือแอปพลิเคชันที่โรงเรียนกำหนด อีกประมาณ 1 ใน 3 หรือร้อยละ 34.6 สามารถให้ลูกหลานไปเรียนได้ตามปกติโดยที่โรงเรียนมีมาตรการเว้นระยะห่าง หรือลดจำนวนนักเรียนต่อห้องลง อีกร้อยละ 29.3 ใช้รูปแบบการเรียนโดยคุณครูจัดใบงาน

ให้นักเรียนและอาจมีการออกเยี่ยมบ้านเป็นครั้งคราว ประมาณไม่ถึงร้อยละ 1 ใช้รูปแบบการเรียนรู้โดยศึกษาจากทีวีที่ออกอากาศ (DLTV) หรือออนแอร์ เช่น จากโรงเรียนไกลกังวล เป็นต้น

จากผลการสำรวจที่น่ากังวลคือ พบว่า ร้อยละ 2.3 ของครัวเรือนที่มีเด็กอายุ 5- 17 ปี ที่อยู่ในวัยเรียน ได้รายงานว่าเป็นต้องให้เด็กลาออก หรือพักการเรียน โดยพบสาเหตุของการลาออกหรือพักการเรียนที่สำคัญถึงร้อยละ 39.9 มาจากข้อจำกัดทางการเงินของครัวเรือน หรือการไม่มีเงินจ่ายค่าเราเรียนให้เด็ก ร้อยละ 20.3 เป็นผลมาจากความกลัวในการที่จะให้เด็กออกไปข้างนอกแล้วอาจติดเชื้อโควิด-19 ร้อยละ 14.1 มาจากเหตุผลที่ไม่สามารถจัดหา หรือชำระค่าอุปกรณ์หรือสนับสนุนด้านการศึกษาได้ ร้อยละ 11.4 มาจากเหตุผลที่ไม่เห็นด้วยกับแนวทางการจัดการศึกษาของโรงเรียนในช่วงการแพร่ระบาด ร้อยละ 8.9 จากเหตุผลที่ครัวเรือนไม่สามารถเดินทางไปส่งเด็กเรียนหนังสือหรือไม่มีรถรับส่ง และที่น่าจะเป็นปัญหาคือ พบว่า ร้อยละ 2.8 มีสาเหตุมาจากที่ครัวเรือนจำเป็นต้องให้เด็กออกมาหารายได้

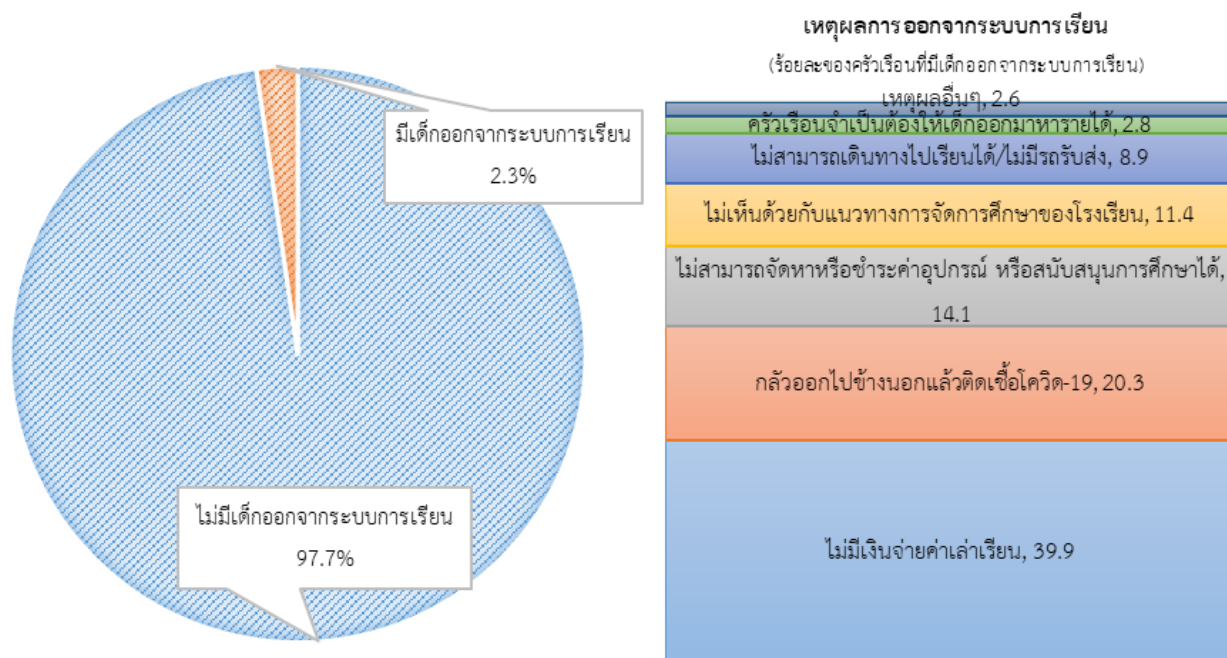
ภาพ 1.4 ร้อยละครัวเรือนที่มีเด็กที่มีอายุ 5-17 ปีที่กำลังเรียน จำแนกตามรูปแบบที่โรงเรียนใช้ในการจัดการเรียนการสอน

หมายเหตุ: ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

ที่มา: การสำรวจผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ต่อครัวเรือนในประเทศไทย พ.ศ. 2565 สำนักงานสถิติแห่งชาติ

ภาพ 1.5 ร้อยละครัวเรือนที่มีเด็กที่มีอายุ 5-17 ปี ที่ลาออกหรือพักการเรียนจำแนกตามสาเหตุ

ที่มา: การสำรวจผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ต่อครัวเรือนในประเทศไทย พ.ศ. 2565 สำนักงานสถิติแห่งชาติ

นอกจากผลกระทบที่มีต่อด้านการศึกษาของเด็กและเยาวชนไทย สถานการณ์โควิด-19 ยังส่งผลกระทบเพิ่มความเสี่ยงและความเปราะบางให้กับเด็กและเยาวชนจากปัญหา “ความไม่มั่นคงทางอาหาร” ด้วยเช่นกัน

การไม่สามารถเข้าถึงอาหารที่มีคุณภาพ ปลอดภัย มีสารอาหารตามหลักโภชนาการที่เหมาะสมกับเด็กได้อย่างเพียงพอ ไม่ว่าจะด้วยสาเหตุไม่มีเงินซื้อ หรือไม่สามารถหาอาหารได้ ในช่วงของการแพร่ระบาด พบว่าเกิดขึ้นกับครัวเรือนที่มีสมาชิกเป็นเด็กเล็กอายุ 0-4 ขวบ เป็นสัดส่วนที่สูงกว่าครัวเรือนที่ไม่มีเด็กเล็กอาศัยอยู่ด้วย และเฉพาะในกลุ่มครัวเรือนที่มีสมาชิกเป็นเด็กเล็กอายุ 0-4 ขวบ พบว่า ครัวเรือนกลุ่มที่มีระดับเศรษฐกิจฐานะต่ำที่สุด (Q1 หรือ 20% จนที่ต่ำสุด) เป็นกลุ่มที่มีความเปราะบางและแนวโน้มประสบกับสถานการณ์ความไม่มั่นคงทางอาหารมากที่สุด

ในภาพรวม ในรอบ 12 เดือน ณ การสำรวจปี 2565 ครัวเรือนที่สมาชิกเคยรู้สึกกังวลว่าจะไม่มีอาหารกินอย่างเพียงพอด้วยสาเหตุไม่มีเงินซื้อหรือไม่สามารถหาอาหารได้ มีสัดส่วนคิดเป็นร้อยละ 24.6 ของครัวเรือนทั้งหมด โดยในครัวเรือนที่มีเด็ก 0-4 ปี มากถึงร้อยละ 30.7 มีความกังวลในเรื่องนี้ซึ่งเป็นสัดส่วนที่สูงกว่าครัวเรือน

ที่ไม่มีเด็กอาศัยอยู่ด้วย (ร้อยละ 23.8) และครัวเรือนที่มีเด็ก 0-4 ปี ที่เป็นครัวเรือนยากจนที่สุด (Q1) มีสัดส่วนที่เคยกังวลในเรื่องนี้ถึงร้อยละ 61.1

ในส่วนของประสบการณ์ในการที่ต้องอดอาหารบางมื้อ เพราะไม่มีเงินซื้อหรือไม่สามารถหาอาหารได้ในภาพรวม มีครัวเรือนที่เคยประสบปัญหาดังกล่าวร้อยละ 4.4 แต่หากพิจารณาในกลุ่มครัวเรือนที่มีเด็กอายุ 0-4 ปี และเป็นครัวเรือนยากจนที่สุด (Q1) พบว่า เคยรู้สึกกังวลว่าจะไม่มีอาหารกินอย่างเพียงพอถึงร้อยละ 61.1 เคยมีช่วงเวลาที่ต้องประสบกับการกินอาหารเพียงไม่กี่ชนิดถึงร้อยละ 49.9 มีสัดส่วนที่เคยมีช่วงเวลาที่ต้องประสบกับการไม่ได้กินอาหารที่มีประโยชน์หรือมีคุณค่าทางโภชนาการถึงร้อยละ 47.3 เคยมีช่วงเวลาที่ต้องประสบกับการกินอาหารในปริมาณที่น้อยกว่าที่ควรจะเป็นถึง ร้อยละ 42.5 เคยมีช่วงเวลาที่ต้องประสบกับภาวะขาดแคลนอาหารหรือวัตถุดิบที่ใช้ในการประกอบอาหารถึงร้อยละ 40.8 มีสัดส่วนที่เคยประสบปัญหาต้องอดอาหารบางมื้อสูงถึงร้อยละ 21.5 โดยในครัวเรือนกลุ่มยากจนที่สุดนี้ และเคยมีช่วงเวลาที่ต้องประสบกับภาวะหิวแต่ไม่ได้กินถึงร้อยละ 17.4

ตาราง 1.10 ร้อยละของครัวเรือนที่เคยประสบ “ความไม่มั่นคงทางอาหาร” ช่วงสถานการณ์โควิด-19

ในรอบ 12 เดือนที่แล้ว สมาชิกในครัวเรือนเคย (.....) เพราะไม่มีเงินซื้อหรือไม่สามารถหาอาหารได้	ครัวเรือน ที่มีเด็ก 0-4 ปี (จำแนกตามเศรษฐกิจฐานะ)					ครัวเรือนที่มีเด็ก 0-4 ปี ทั้งหมด	ครัวเรือนที่ไม่มีเด็ก 0-4 ปี	ครัวเรือนทั้งหมด
	Q1 (20% จนที่สุด)	Q2	Q3	Q4	Q5 (20% รวยที่สุด)			
เคยรู้สึกกังวลว่า จะไม่มีอาหารกินอย่างเพียงพอ	61.1%	39.0%	30.1%	25.3%	14.8%	30.7%	23.8%	24.6%
เคยมีช่วงเวลาที่ต้องประสบกับการไม่ได้กินอาหารที่มีประโยชน์หรือมีคุณค่าทางโภชนาการ	47.3%	18.7%	8.1%	6.2%	2.6%	13.0%	10.1%	10.4%
เคยมีช่วงเวลาที่ต้องประสบกับการกินอาหารเพียงไม่กี่ชนิด	49.9%	18.7%	9.5%	5.4%	2.3%	13.4%	11.3%	11.5%
เคยมีช่วงเวลาที่ต้องประสบกับการอดอาหารบางมื้อ	21.5%	5.9%	2.9%	1.4%	0.6%	4.8%	4.3%	4.4%
เคยมีช่วงเวลาที่ต้องประสบกับการกินอาหารในปริมาณที่น้อยกว่าที่ควรจะเป็น	42.5%	15.3%	7.7%	3.4%	1.1%	10.7%	7.8%	8.1%
เคยมีช่วงเวลาที่ต้องประสบกับภาวะขาดแคลนอาหาร/วัตถุดิบที่ใช้ในการประกอบอาหาร	40.8%	14.0%	6.5%	3.0%	1.3%	10.0%	7.1%	7.5%
เคยมีช่วงเวลาที่ต้องประสบกับภาวะหิวแต่ไม่ได้กิน	17.4%	6.8%	3.4%	2.3%	0.8%	4.8%	3.9%	4.0%

ที่มา วิเคราะห์ข้อมูลเพิ่มเติมจากการสำรวจผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ต่อครัวเรือนในประเทศไทย พ.ศ. 2565 สำนักงานสถิติแห่งชาติ โดยคณะผู้ศึกษา

นอกจากผลกระทบที่จะมีต่อโอกาสและคุณภาพของการศึกษา ความเสี่ยงต่อสถานการณ์ความไม่มั่นคงทางอาหารของครอบครัวและต่อเด็กและเยาวชน สถานการณ์โควิด-19 ยังมีประเด็นผลกระทบที่สำคัญในการเพิ่มความเครียดและความเปราะบางให้กับเด็กและเยาวชนจำนวนหนึ่งจากการขาดผู้ดูแล ขาดพ่อหรือแม่ ด้วยสาเหตุการติดเชื้อหรือเสียชีวิตจากโควิด-19 จำนวนเด็กกำพร้าและเด็กที่ขาดผู้ดูแลที่อาจมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเป็นอีกสภาพปัญหาและผลกระทบที่ต้องเฝ้าระวัง บทความหนึ่งของสถาบันวิจัยเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (วสศ.) ได้เผยแพร่ข้อมูลโดยอ้างอิงจากการสำรวจข้อมูลของศูนย์ช่วยเหลือเด็ก โควิด-19 ว่า นับตั้งแต่เริ่มมีการระบาดมีเด็กไทยที่ต้องสูญเสียพ่อแม่หรือผู้ดูแลและกลายเป็นเด็กกำพร้าถึง 369 คน (บทความนี้เผยแพร่ ช่วงต้นปี 2565) โดยยอดสะสมนี้สูงที่สุดในพื้นที่ชายแดนใต้ถึง 131 คน เมื่อเทียบกับภูมิภาคอื่น ส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 70 ของเด็กกำพร้า มีอายุอยู่ในช่วงอายุ 6- 18 ปี อีกประมาณร้อยละ 30 เป็นกลุ่มเด็กปฐมวัยอายุต่ำกว่า 6 ปี และจากข้อมูลพบว่า ในจำนวนเด็กกำพร้า 369 คน มีที่ยังคงอาศัยอยู่กับพ่อหรือแม่ 231 คน อาศัยอยู่กับครอบครัวเครือญาติ 133 คน ไปอยู่กับครอบครัวอุปถัมภ์อาสาสมัคร 3 คน แล้วต้องอยู่ในสถานสงเคราะห์เพื่อจัดหาครอบครัวทดแทน 2 คน (สถาบันวิจัยเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (วสศ.), 2565; “The Hidden Pandemic: ‘เด็กกำพร้า’ ระเบิดเวลาที่ถูกละเลยด้วยโควิด-19”) (สถาบันวิจัยเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, 2022)

1.2.2 การเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง และความสัมพันธ์ในครอบครัว

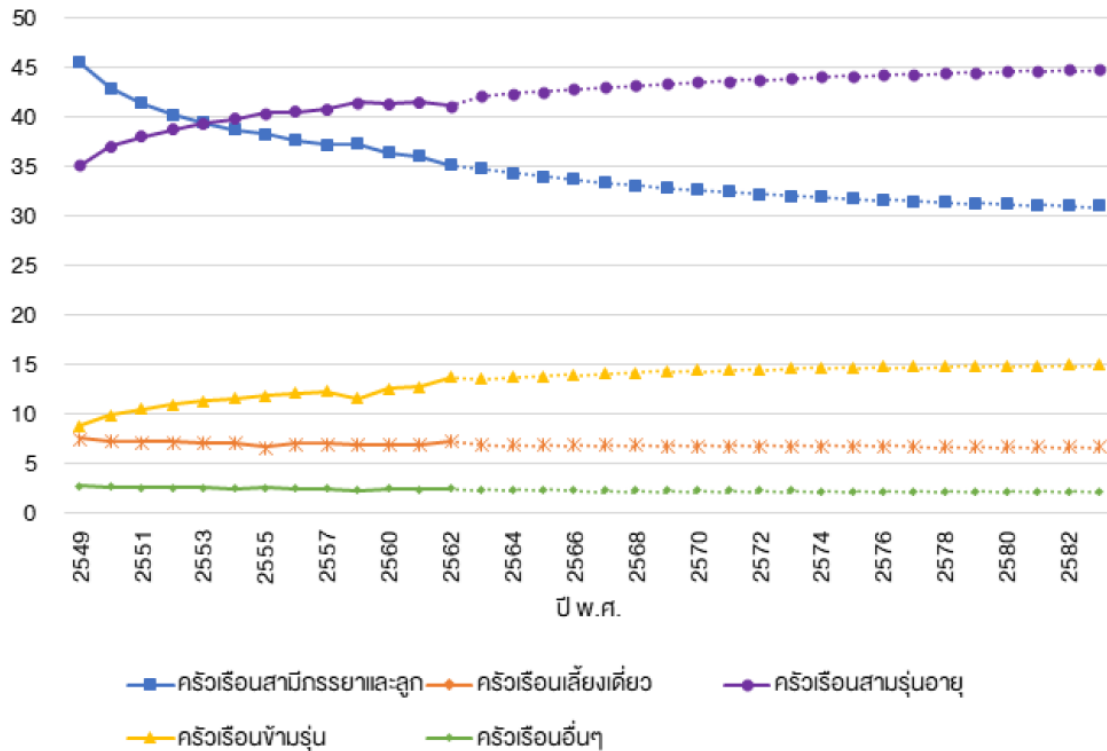
“ครอบครัว” เป็นหน่วยทางสังคมที่มีบทบาทสำคัญเชิงสภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการเจริญเติบโต พัฒนาการ และความอยู่ดีมีสุขของเด็กและเยาวชน ทั้งทางกาย จิตใจและทางสังคม การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรของไทยไปสู่สังคมสูงอายุที่เพิ่มมากขึ้น รวมถึงการเปลี่ยนแปลงบริบททางสังคม วิถีชีวิตและวัฒนธรรม ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของลักษณะโครงสร้าง รวมถึงความสัมพันธ์ในครอบครัวด้วยเช่นกัน

ในด้านโครงสร้างครอบครัว จากงานศึกษาครอบครัวไทยในอนาคต พ.ศ. 2583 โดยสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล พบว่า รูปแบบการอยู่อาศัยของครัวเรือนประชากรวัยเด็กของไทย ในปัจจุบันมีสัดส่วนที่มากที่สุดเป็นครอบครัวสามรุ่นอายุ โดยมีสัดส่วนคิดเป็นร้อยละ 35.2 ของครัวเรือนเด็กทั้งหมดในปี 2548 ซึ่งเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 41.2 ในปี 2562 และในอีกประมาณ 20 ปีข้างหน้าจะเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 44.9 ในปี 2583 เหตุผลอธิบายหลักมาจากสถานการณ์การเป็นสังคมสูงอายุที่เพิ่มขึ้นของประเทศ ซึ่งทำให้แนวโน้มการอยู่อาศัยในรูปแบบครัวเรือนสามรุ่นอายุ (มีทั้งเด็ก วัยทำงานและผู้สูงอายุอยู่ร่วมกัน) เพิ่มขึ้น

ในทางตรงกันข้าม ครัวเรือนสองรุ่นอายุ หรือครัวเรือนพ่อแม่และลูก มีแนวโน้มลดลงต่อเนื่องจาก ร้อยละ 45.5 ในปี 2548 เป็นร้อยละ 35.2 ในปี 2562 และจะลดลงเหลือร้อยละ 31.1 ในปี 2583 ซึ่งการลดลงนี้น่าจะเป็นผลของอิทธิพลจากภาวะการเจริญพันธุ์ที่ลดต่ำลงของไทย แนวโน้มการแต่งงานที่น้อยลงหรือเป็นในช่วงอายุ

ที่เพิ่มขึ้น รวมถึงการตัดสินใจไม่มีบุตรของคนรุ่นใหม่ ที่น่าสนใจ คือ คริวเรือนที่มีลักษณะเป็น “คริวเรือนข้ามรุ่น” หรือเป็นลักษณะการอยู่อาศัยของเด็กอยู่กับปู่ย่าตายายที่เป็นผู้สูงอายุ โดยไม่มีคนรุ่นพ่อแม่อาศัยอยู่ด้วย จะมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นจากร้อยละ 8.9 เป็นร้อยละ 13.7 และร้อยละ 15.0 ตามลำดับในระหว่างช่วงปี 2562-2583

ภาพ 1.6 แนวโน้มคริวเรือนวัยเด็กของประเทศไทย จำแนกรูปแบบการอยู่อาศัย (ร้อยละ)

รูปที่ 1: แนวโน้มคริวเรือนวัยเด็กของประเทศไทย จำแนกรูปแบบการอยู่อาศัย (หน่วย: ร้อยละ)

แหล่งข้อมูล: (1) การคาดประมาณสัดส่วนคริวเรือน พ.ศ.2563-2583 โครงการวิจัย “ประเทศไทยในอนาคต มิติที่ 1 ประชากรและโครงสร้างสังคม และ (2) ข้อมูลจากการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร ไตรมาส 3 พ.ศ.2533 2538 2543 2548 2553 2558 และ 2562 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ”

ที่มา: ครอบครัวไทยในอนาคต พ.ศ. 2583 สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล (2020)

ในด้านความสัมพันธ์ในคริวเรือน ด้วยสภาพบริบททางสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรมรวมถึงปัจจัยทางด้านเทคโนโลยีและการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่รวดเร็วขึ้น อาจทำให้ความสัมพันธ์ในครอบครัวได้รับผลกระทบ เช่น ในด้านการมีเวลาได้ใช้เวลาร่วมกันในครอบครัวของเด็กและเยาวชนกับผู้ปกครอง ระดับความสนิทสนมกับครอบครัว รวมถึง การมีบทบาทของครอบครัวในการช่วยแก้ปัญหาและสนับสนุนเรื่องต่างๆให้กับเด็กและเยาวชน

จากการสำรวจกับเด็กและเยาวชนอายุ 15 - 25 ปี ในปี 2565 พบว่า ในภาพรวมเด็กและเยาวชนมีการใช้เวลาร่วมกับครอบครัวอยู่ที่เฉลี่ย 38.4 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ มีระดับความสนิทกับครอบครัว (0-5; น้อยที่สุดถึงมากที่สุด) เฉลี่ยอยู่ที่ 3.8 คะแนน และมีความคิดเห็นต่อระดับความสามารถของครอบครัวในการช่วยแก้ปัญหาและสนับสนุนตนเองอยู่ในระดับเฉลี่ยที่ 3.6 คะแนน ระยะเวลาที่ใช้ร่วมกับครอบครัวต่อสัปดาห์ พบว่า แปรผกผันกับอายุที่เพิ่มขึ้นของเด็กและเยาวชน รวมถึง แปรผกผันกับระดับฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวด้วย เด็กและเยาวชนชายมีแนวโน้มใช้เวลาร่วมกับครอบครัวน้อยกว่าผู้หญิงและกลุ่มเพศหลากหลาย เด็กและเยาวชนที่อาศัยอยู่กับทั้งพ่อและแม่ และ/หรือปู่ย่าตายาย มีระยะเวลาที่ใช้ร่วมกับครอบครัวมากกว่าเด็กในครอบครัวลักษณะอื่น

ระดับความสนิทกับครอบครัว แปรผกผันกับอายุที่เพิ่มขึ้นของเด็กและเยาวชนเช่นกัน กลุ่มเพศหลากหลายเป็นกลุ่มที่มีระดับความสนิทกับครอบครัวต่ำกว่าเพศอื่น เด็กและเยาวชนในครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีที่สุด มีระดับความสนิทกับครอบครัวน้อยกว่าเด็กกลุ่มอื่น เด็กและเยาวชนที่อาศัยอยู่กับทั้งพ่อและแม่ และ/หรือปู่ย่าตายายมีระดับความสนิทกับครอบครัวสูงกว่าเด็กกลุ่มอื่น

สำหรับมุมมองต่อระดับความสามารถของครอบครัวในการช่วยแก้ปัญหาและสนับสนุน พบว่า ต่ำที่สุดเช่นกันในกลุ่มเด็กและเยาวชนที่เป็นเพศหลากหลาย และต่ำที่สุดในกลุ่มเด็กที่อยู่ในครัวเรือนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำที่สุด และเด็กที่อาศัยอยู่คนเดียวหรืออาศัยอยู่กับปู่ย่าตายายโดยไม่มีพ่อแม่อาศัยอยู่ด้วย

ตาราง 1.11 เวลาที่ใช้ร่วมกับครอบครัว ความสนิทกับครอบครัวและความสามารถของครอบครัวในการช่วยแก้ปัญหาและสนับสนุน แก่ เด็กและเยาวชนอายุ 15-25 ปี

ความสัมพันธ์กับครอบครัว		เวลาที่ใช้ร่วมกับครอบครัวต่อสัปดาห์ (ชั่วโมง)	ระดับความสนิทกับครอบครัว (1 น้อยที่สุด-5 มากที่สุด)	ระดับความสามารถของครอบครัวในการช่วยแก้ปัญหาและสนับสนุน (1 น้อยที่สุด-5 มากที่สุด)
ภาพรวม		38.4	3.8	3.6
กลุ่มอายุ	15-18 ปี	39.9	3.9	3.6
	19-22 ปี	36.0	3.7	3.5
	23-25 ปี	32.8	3.5	3.5
เพศสภาพ	LGBTQ+	38.7	3.4	3.2
	ชาย	37.1	4.0	3.8
	หญิง	39.9	3.8	3.5
กลุ่มรายได้ครัวเรือน (Q1-Q5)	Q1 (20% จนที่สุด)	38.9	3.8	3.5
	Q2	40.8	3.9	3.6
	Q3	39.8	3.8	3.7

ความสัมพันธ์กับครอบครัว		เวลาที่เข้าร่วมกับครอบครัวต่อสัปดาห์ (ชั่วโมง)	ระดับความสนิทกับครอบครัว (1 น้อยที่สุด-5 มากที่สุด)	ระดับความสามารถของครอบครัวในการช่วยแก้ปัญหาและสนับสนุน (1 น้อยที่สุด-5 มากที่สุด)
	Q4	38.9	3.8	3.6
	Q5 (20% รวยที่สุด)	33.2	3.6	3.6
โครงสร้างครัวเรือน	อาศัยอยู่กับทั้งพ่อและแม่	42.7	3.9	3.6
	อาศัยอยู่กับแม่เท่านั้น	32.9	3.6	3.4
	อาศัยอยู่กับพ่อเท่านั้น	37.2	3.7	3.5
	อาศัยอยู่กับพ่อ แม่ และปู่/ย่า/ตา/ยาย	40.4	4.0	3.8
	อาศัยอยู่กับปู่/ย่า/ตา/ยาย	34.8	3.6	3.3
	อาศัยอยู่กับคู่สมรส	29.0	3.8	3.6
	ไม่ได้อาศัยอยู่กับผู้ปกครอง	15.9	3.4	3.5
	อาศัยอยู่คนเดียว	5.1	3.0	3.1

ที่มา: ผลการสำรวจเยาวชนอายุ 15-25 ปี ปี 2565 โดยศูนย์ความรู้นโยบายเด็กและครอบครัว

1.2.3 การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี

บริบทการเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต ทั้งในชีวิตส่วนตัว การศึกษา รวมถึงการทำงาน ที่มีเทคโนโลยีข้อมูลสารสนเทศและสื่อสังคมออนไลน์เข้ามามีบทบาทเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะนับตั้งแต่สถานการณ์โควิด-19 เป็นต้นมา เป็นอีกหนึ่งปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อเด็กและเยาวชนในปัจจุบัน

การสำรวจการมีเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน พ.ศ. 2565 (ไตรมาส 4) โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ รายงานพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตและโทรศัพท์มือถือ โดยเฉพาะโทรศัพท์มือถือสมาร์ตโฟนที่สามารถเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตและโลกออนไลน์ได้ของเด็กและเยาวชนไทยอายุ 6 ปีขึ้นไป ว่ามีสัดส่วนสูงถึงกว่าร้อยละ 95 โดยในกลุ่มเด็กอายุ 6-14 ปี มีการใช้อินเทอร์เน็ตและใช้โทรศัพท์มือถือมากถึงร้อยละ 96.8 และร้อยละ 96.8 ตามลำดับ สูงขึ้นจากการสำรวจในปี 2564 เล็กน้อย โดยเด็กในช่วงอายุนี้นี้ประมาณ 3 ใน 5 หรือร้อยละ 59.3 รายงานว่ามีโทรศัพท์มือถือเป็นของตนเอง ในกลุ่มเด็กและเยาวชน อายุ 15 - 24 ปี มีสัดส่วนการใช้อินเทอร์เน็ต

มากถึงร้อยละ 98.9 และการใช้โทรศัพท์มือถือที่ร้อยละ 99.2 โดยที่เกือบทั้งหมด หรือร้อยละ 98.5 ของเด็กและเยาวชนกลุ่มอายุนี้อาศัยโทรศัพท์มือถือเป็นของตนเอง

ตาราง 1.12 ร้อยละของประชาชนอายุ 6 ปีขึ้นไป จำแนกตามกลุ่มอายุ

กลุ่มอายุ	ที่ใช้อินเทอร์เน็ต		ใช้โทรศัพท์มือถือ		มีโทรศัพท์มือถือ	
	2564 (Q4)	2565 (Q4)	2564 (Q4)	2565 (Q4)	2564 (Q4)	2565 (Q4)
6 - 14	96.4	96.8	96.5	96.8	59.0	59.3
15 - 24	99.0	98.9	99.3	99.2	98.2	98.5
25 - 39	98.4	98.6	99.0	99.1	97.8	98.4
40 - 59	90.2	92.6	97.7	97.9	94.5	95.3
60+	48.8	56.3	81.5	83.3	69.0	73.3

ที่มา: การสำรวจการมี การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน พ.ศ. 2565 และ 2564 (ไตรมาส 4) สำนักงานสถิติแห่งชาติ

ในด้านการรับสื่อข้อมูลข่าวสาร โดยเฉพาะที่ผ่านช่องทางออนไลน์และแอปพลิเคชันต่างๆ การสำรวจกับเด็กและเยาวชนอายุ 15- 25 ปี พบว่า มากกว่าร้อยละ 95 มีการใช้ Facebook และ YouTube โดยที่ประมาณ 1 ใน 3 หรือร้อยละ 33.2 และร้อยละ 40.1 ตามลำดับ มีระยะเวลาการใช้ถึงมากกว่า 3 ชั่วโมงต่อวัน ประมาณร้อยละ 90 ร้อยละ 85 และร้อยละ 80 ของวัยรุ่นและเยาวชนรายงานว่ามีการใช้ Instagram TikTok และ Twitter ตามลำดับ โดยมีมากถึงร้อยละ 27.5 ร้อยละ 32.2 และร้อยละ 21.7 ตามลำดับ ที่รายงานว่าใช้หรือรับสื่อจากช่องทางเหล่านี้มากกว่า 3 ชั่วโมงต่อวัน

ตาราง 1.13 เวลาที่เด็กและเยาวชนอายุ 15-25 ปี รับผิดชอบต่อสื่อสังคมออนไลน์ต่อวัน

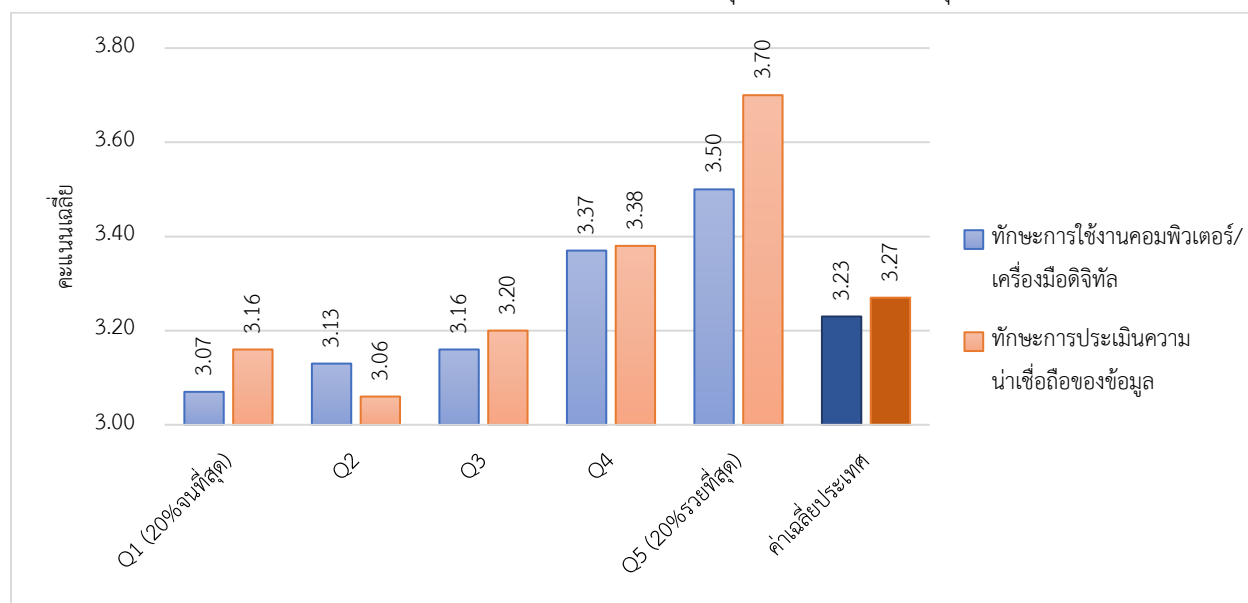
สื่อและสื่อสังคมออนไลน์	สัดส่วนของเยาวชนที่รายงานว่ารับสื่อเป็นระยะเวลาต่อไปนี้ (ร้อยละ)					
	ไม่ได้รับ	น้อยกว่า 30 นาที	30 นาที – 1 ชั่วโมง	1-2 ชั่วโมง	2-3 ชั่วโมง	มากกว่า 3 ชั่วโมง
หนังสือพิมพ์/นิตยสาร	61.0	25.1	7.4	3.9	1.1	1.5
วิทยุ	66.7	21.4	6.8	3.4	0.8	0.9
โทรทัศน์	21.7	26.9	21.9	15.8	6.4	7.3
เว็บไซต์/แอปพลิเคชันสื่อ	9.4	16.1	20.2	18.9	12.8	22.6
เฟสบุ๊ก (Facebook)	3.4	10.1	14.3	21.0	18.0	33.2
อินสตาแกรม (Instagram)	10.1	14.0	14.8	17.6	15.9	27.5
ติ๊กต็อก (Tiktok)	14.0	9.1	11.3	16.8	16.7	32.2
ทวิตเตอร์ (Twitter)	20.4	17.3	14.6	14.0	12.0	21.7
ยูทูบ (YouTube)	2.7	6.4	11.8	18.7	20.2	40.1

ที่มา: ผลการสำรวจเยาวชนอายุ 15-25 ปี ปี 2565 โดยศูนย์ความรู้นโยบายเด็กและครอบครัว

การเข้าถึงอินเทอร์เน็ตที่ง่ายมากขึ้น รวมถึง การรับข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อออนไลน์ช่องทางต่างๆ ที่ผู้ปกครองหรือตัวเด็กและเยาวชนเองยากที่จะตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมตามวัยของสื่อและข้อมูลที่ได้รับ ทำให้การพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อสารสนเทศและสื่อดิจิทัล หรือ Media Information and Digital Literacy (MIDL) เป็นเรื่อง que ทุกฝ่ายควรให้การสนับสนุนและเสริมทักษะให้กับเด็กและเยาวชน ซึ่งการสำรวจในปี 2565 กับเด็กและเยาวชนอายุ 15 - 25 ปี พบว่า ระดับค่าคะแนนทักษะการใช้งานคอมพิวเตอร์หรือเครื่องมือดิจิทัล และ ทักษะการประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูล ซึ่งเป็นทักษะย่อยที่สำคัญของ MIDL ของเด็กและเยาวชนไทยยังอยู่ในระดับปานกลางมีค่าเฉลี่ยระดับประเทศ 3.23 และ 3.27 ตามลำดับ (1-5; น้อยที่สุดถึงมากที่สุด) ซึ่งเมื่อจำแนกตามระดับเศรษฐกิจฐานะของครัวเรือนของเด็กและเยาวชน พบว่า ระดับของทักษะดังกล่าวแปรผกผันกับฐานะทางเศรษฐกิจของครัวเรือน แสดงให้เห็นถึงปัญหาความเหลื่อมล้ำในกลุ่มเด็กและเยาวชนในเรื่องนี้ และความจำเป็นในการต้องเร่งพัฒนาและสนับสนุนทักษะในด้านนี้ให้กับกลุ่มเด็กและเยาวชน รวมถึง พ่อ แม่ ผู้ปกครอง หรือผู้ดูแล โดยเฉพาะในครัวเรือนที่มีรายได้น้อยหรือเศรษฐกิจฐานะค่อนข้างต่ำ

นอกจากนี้ การพัฒนาและสนับสนุนทักษะการรู้เท่าทันสื่อสารสนเทศและสื่อดิจิทัลให้กับ ครู และผู้สอนในโรงเรียนและสถานศึกษาระดับต่าง ๆ ซึ่งมีบทบาทในฐานะผู้ดูแลเด็กและเยาวชนในระหว่างที่อยู่ในสถานศึกษา จึงเป็นเรื่องที่สำคัญและจำเป็นเช่นกัน

ภาพ 1.7 คะแนนประเมินทักษะ MIDL ด้วยตนเองโดยเฉลี่ยของเยาวชนอายุ 15-25 ปี แยกตามกลุ่มรายได้ครัวเรือน

ที่มา: ผลการสำรวจเยาวชนอายุ 15-25 ปี ปี 2565 โดยศูนย์ความรู้นโยบายเด็กและครอบครัว

1.2.4 การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและการเมือง

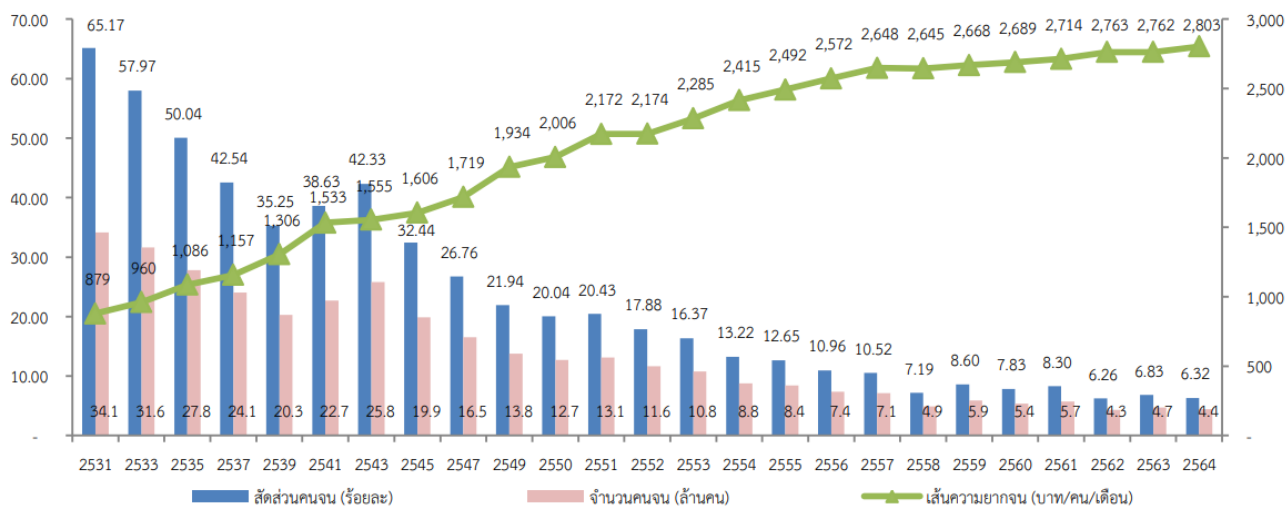
■ ความยากจนและความเหลื่อมล้ำ

สถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ก่อให้เกิดผลกระทบทางเศรษฐกิจทั้งในระดับมหภาคและระดับครัวเรือนของไทย โดยเฉพาะด้านการจ้างงานและรายได้ของประชากร ผลกระทบต่อเนื่องในช่วงหลังสถานการณ์ฯ จากค่าของชีพและค่าใช้จ่ายด้านเชื้อเพลิงที่มีแนวโน้มสูงขึ้นทั่วโลก ขณะที่สภาพเศรษฐกิจภาพรวมยังไม่ฟื้นตัวเต็มที่ เป็นเรื่องที่ต้องเฝ้าระวัง โดยเฉพาะต่อครอบครัวและกลุ่มประชากรเปราะบาง ซึ่งในนี้ครอบคลุมถึงกลุ่มเด็กและเยาวชน

การวิเคราะห์โดยสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในปี 2564 (ข้อมูลในปี 2565 ยังไม่มีการวิเคราะห์) พบสถานการณ์ความยากจนด้านตัวเงินที่มีแนวโน้มปรับตัวดีขึ้นในช่วงปี 2564 เมื่อเทียบกับในปี 2562 โดยในปี 2564 สัดส่วนคนจนอยู่ที่ร้อยละ 6.32 และมีจำนวนคนจนเท่ากับ 4.4 ล้านคน (ลดลงจากร้อยละ 6.83 และจำนวนคนจน 4.7 ล้านคน ในปี 2562) อย่างไรก็ตาม พบว่า การกระจายรายได้ที่ไม่เท่าเทียม หรือความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ในประเทศมีการปรับตัวเพิ่มขึ้น โดยค่าสัมประสิทธิ์จีนิเพิ่มขึ้นจาก 0.429 ในปี 2562 เป็น 0.430 ในปี 2564 ส่วนความเหลื่อมล้ำด้านรายจ่าย พบว่า มีแนวโน้มคงที่ในภาพรวม (สัมประสิทธิ์จีนิ 0.350) ความเหลื่อมล้ำในการถือครองทรัพย์สินรวม มีแนวโน้มปรับตัวลดลงเล็กน้อยแต่ยังคงอยู่ในระดับที่สูง (สัมประสิทธิ์จีนิอยู่ที่ 0.620 ลดลงเล็กน้อยจาก 0.621 ในปี 2562) ภาพรวมความเหลื่อมล้ำด้านโอกาสทางการศึกษาในประเทศไทยมีทิศทางที่ดีขึ้นในเกือบทุกระดับชั้น แต่ ความเหลื่อมล้ำในด้านคุณภาพและการจัดสรรทรัพยากร

ทางการศึกษายังคงมีอยู่ค่อนข้างสูงในหลายมิติ เช่นเดียวกับในด้านสุขภาพที่การเข้าถึงหลักประกันสุขภาพมีความครอบคลุมประชากรมากกว่าร้อยละ 99 แต่ยังพบว่ามี ความเหลื่อมล้ำในด้านคุณภาพบริการระหว่างพื้นที่ อยู่พอสมควรโดยเฉพาะระหว่างเมืองหลวงและเมืองใหญ่กับเมืองเล็กหรือเขตชนบท (ที่มา รายงานวิเคราะห์ สถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำของประเทศไทยปี 2564)

ภาพ 1.8 เส้นความยากจน สัดส่วนคนจนและจำนวนคนจน ปี 2531-2564

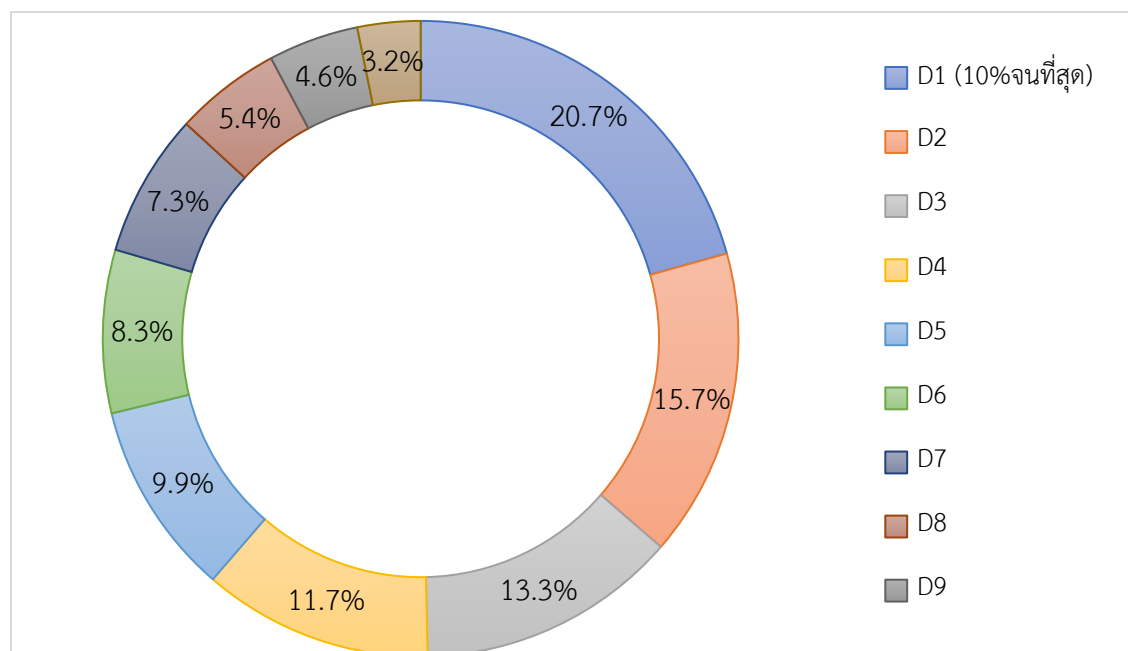

ที่มา : ข้อมูลจากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ ประมวลผลโดยกองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม สศช.

ที่มา: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยที่ยังมีค่อนข้างสูงในหลายมิตินี้ เป็นประเด็นสำคัญหนึ่งที่ต้องตระหนักในการวางแผนและขับเคลื่อนงานด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชน จากข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน โดยการวิเคราะห์ จำนวนเด็กและเยาวชนอายุไม่เกิน 21 ปี จำแนกตามระดับเศรษฐกิจฐานะหรือ เดไซล์รายได้ของครัวเรือน (Deciles – หรือกลุ่มครัวเรือน ที่จำแนกออกเป็น 10 กลุ่มเท่า ๆ กัน โดยเรียงตามระดับเศรษฐกิจฐานะ หรือรายได้จาก เดไซล์ 1 หรือ 10% รายได้ต่ำที่สุด ถึงเดไซล์ 10 หรือ 10% รายได้สูงที่สุด) พบว่า กว่า 1 ใน 3 ของเด็กและเยาวชนทั้งหมด (ร้อยละ 20.7 และร้อยละ 15.7) อาศัยอยู่ในกลุ่มครัวเรือนที่มีรายได้ต่ำที่สุด 20% (เดไซล์ 1 และ 2 ตามลำดับ) และมีเพียง ร้อยละ 3.2 เท่านั้นที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนรายได้สูงที่สุด 10% (เดไซล์ 10) สะท้อนให้เห็นว่าเมื่อเปรียบเทียบเป็นสัดส่วน เด็กและเยาวชนไทยในปัจจุบันมีสัดส่วนที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนที่มีฐานะยากจนในประเทศหรือมีโอกาสทางสังคมค่อนข้างต่ำกว่าครัวเรือนอื่น มากกว่าชัดเจนเมื่อเปรียบเทียบกับครัวเรือนที่มีฐานะดีและมีโอกาสทางสังคมที่ดีกว่า

ภาพ 1.9 สัดส่วนของจำนวนเด็กและเยาวชนอายุไม่เกิน 21 ปี ทั้งหมด แยกตามเดโชล์รายได้ของครัวเรือน (D1-D10)

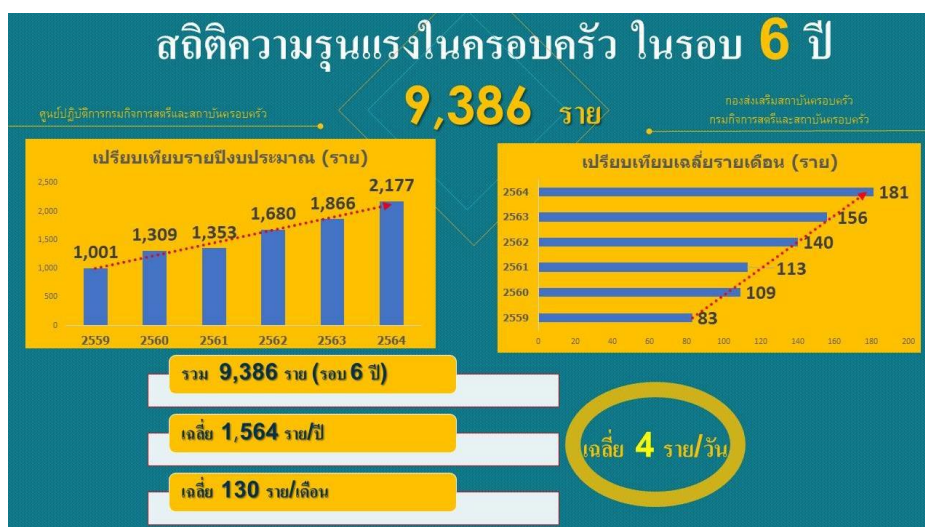
ที่มา: จำนวนจากผลสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน (2564) โดยศูนย์ความรู้นโยบายเด็กและครอบครัว

■ ความรุนแรงในครอบครัวและความรุนแรงในสังคม

สถานการณ์ความรุนแรงในครอบครัวของประเทศไทยมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น ส่วนหนึ่งคาดว่าเป็นผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19 และมาตรการการควบคุมการแพร่ระบาดของโรคที่ดำเนินมาต่อเนื่องเป็นเวลาเกือบ 3 ปี ซึ่งส่งผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อม ต่อประชากรและครอบครัวไทยทุกกลุ่ม ทั้งด้านสุขภาพกาย สุขภาพจิต ด้านเศรษฐกิจ การประกอบอาชีพและรายได้ รวมถึงด้านสังคมและความเป็นอยู่ ในบางกรณี ความรุนแรงที่เกิดขึ้นอาจส่งผลกระทบต่อเด็กและเยาวชนที่เป็นผู้ถูกกระทำ ขณะที่ในอีกหลายกรณี ที่เด็กและเยาวชนอาจไม่ใช่ผู้ถูกกระทำโดยตรง แต่ก็ได้รับผลทางอ้อมจากการใช้ความรุนแรงในครอบครัว (เช่น ระหว่างพ่อแม่ หรือสมาชิกคนอื่นในครอบครัว) ได้เช่นกัน การซึมซับบรรยากาศความรุนแรงที่เกิดขึ้นในครอบครัวย่อมมีผลกระทบต่อพัฒนาการและสุขภาพของเด็ก ทั้งทางกายและจิตใจ และอาจเป็นผลต่อเนื่องไปในระยะยาว

ข้อมูลจากศูนย์ปฏิบัติการกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กรมส่งเสริมสถาบันครอบครัว กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว แสดงให้เห็นแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นของสถิติความรุนแรงในครอบครัวของประเทศไทยในรอบ 6 ปี (ปี 2559 – 2564) ซึ่งมีสถิติความรุนแรงในครอบครัวต่อปีเพิ่มขึ้นกว่า 2 เท่า จาก 1,001 ราย ในปี 2559 เป็น 2,177 ราย ในปี 2564 รวมในช่วง 6 ปีมีจำนวนความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดขึ้นมากถึง 9,386 ราย คิดเป็นเฉลี่ย 1,564 รายต่อปี หรือ 130 รายต่อเดือน หรือ 4 รายต่อวัน

ภาพ 1.10 สถิติจำนวนความรุนแรงในครอบครัว ระหว่างปี 2559-2564

ที่มา ศูนย์ปฏิบัติการกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว

ในปี 2565 จำนวนความรุนแรงในครอบครัวยังคงมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยข้อมูลระหว่างเดือนตุลาคม 2564 ถึงเดือนกันยายน 2565 เกิดขึ้นทั้งหมด 2,347 ราย (สูงกว่าค่าเฉลี่ยจำนวนต่อปีที่เกิดขึ้นในช่วง 6 ปีที่ผ่านมา ซึ่งอยู่ที่ 1,564 รายต่อปี) สาเหตุของความรุนแรงในครอบครัว 3 อันดับแรก ได้แก่ ยาเสพติด ต้มสุรา และการหึงหวง ตามลำดับ

ตาราง 1.14 สถิติการกระทำความรุนแรงในครอบครัว ปี 2565 และสาเหตุ 3 อันดับแรก

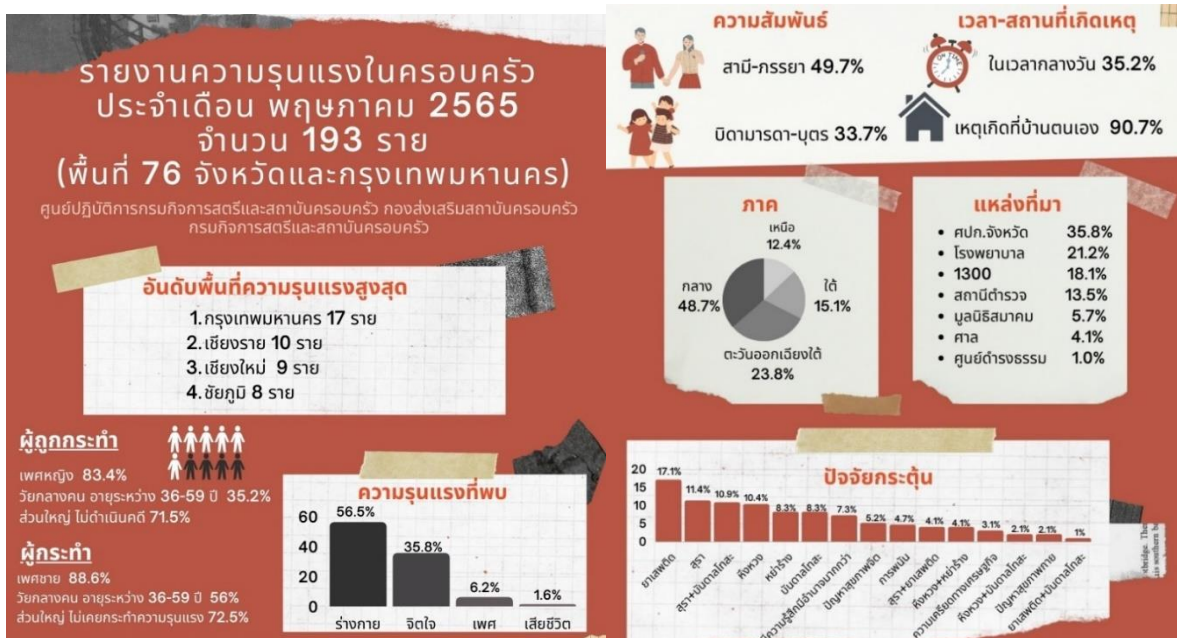
(เดือน ตุลาคม 2564 - กันยายน 65) มีจำนวนรวม 2,347 ราย			
อันดับ 1	ยาเสพติด	456 ราย	19.3 %
อันดับ 2	ต้มสุรา	279 ราย	11.8 %
อันดับ 3	หึงหวง	256 ราย	10.8 %

ที่มา ศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำความรุนแรงในครอบครัว

จากการวิเคราะห์ข้อมูลความรุนแรงในครอบครัวของเดือนพฤษภาคม 2565 พบว่า ความรุนแรงที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่ร้อยละ 56 เป็นด้านร่างกายและร้อยละ 35.6 เป็นด้านจิตใจ ประมาณครึ่งหนึ่งของความรุนแรงที่เกิดขึ้นหรือร้อยละ 49.7 เกิดขึ้นในความสัมพันธ์สามีกับภรรยา และอีกร้อยละ 33.7 หรือประมาณ 1 ใน 3 เป็นความสัมพันธ์ของบิดามารดากับบุตรที่ส่วนใหญ่เป็นเด็กและเยาวชน ปัจจัยเสี่ยงที่เป็นปัจจัยกระตุ้นนำไปสู่ความรุนแรงในครอบครัวที่สำคัญ 3 อันดับแรก ได้แก่ ยาเสพติด สุรา และสุราร่วมกับบันดาลโทษ

จากข้อมูลสถิติข้างต้น สะท้อนให้เห็นบางแง่มุมของฐานคิดทางสังคมที่ “ชายเป็นใหญ่” โดยเพศชายเป็นสัดส่วนหลักของผู้ที่กระทำความรุนแรงในครอบครัว ขณะที่เพศหญิง รวมถึงเด็กและเยาวชนมีสัดส่วนของผู้ที่เป็นเหยื่อ หรือผู้ถูกกระทำความรุนแรงที่สูงกว่า การสร้างความตระหนักและปรับเปลี่ยนทัศนคติต่อการใช้ความรุนแรงภายในครอบครัว โดยเฉพาะต่อเด็กและเยาวชน บนฐานคิดเรื่องอำนาจที่เชื่อมโยงกับฐานคิดเรื่องเพศ จึงเป็นเรื่องที่สำคัญ นอกจากนี้ ข้อมูลสถิติที่สืบค้นได้นี้ เป็นกรณีความรุนแรงที่ได้รับการแจ้งเหตุปัญหาและมีการบันทึกไว้เท่านั้น ซึ่งน่าจะเป็นเพียงยอดภูเขาน้ำแข็งที่มองเห็นได้ของปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในสังคมไทย ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวและกรณีการใช้ความรุนแรงที่เกิดขึ้นจริงทั้งหมดจึงน่าจะยังมีมากกว่าที่เห็นจากตัวเลขที่น่าเสนาอค่อนข้างมาก

ภาพ 1.11 รายงานความรุนแรงในครอบครัว ประจำเดือน พฤษภาคม 2565

ที่มา ศูนย์ปฏิบัติการกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว

นอกจากปัญหาความรุนแรงที่เกิดขึ้นในครอบครัว แนวโน้มที่เพิ่มขึ้นของการเกิดสถานการณ์ความรุนแรงในสังคมไทย เป็นอีกหนึ่งบริบทความเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่สำคัญต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนไทยที่ทุกฝ่ายควรต้องร่วมมือกันแก้ปัญหาและเฝ้าระวัง เพื่อให้เด็กและเยาวชนไทยทุกคนสามารถเติบโตและพัฒนาศักยภาพของตนเองได้ภายในสภาพแวดล้อมทางสังคมที่มีความปลอดภัยและมีความมั่นคงทั้งในด้านชีวิตและทรัพย์สิน

สถานการณ์ความรุนแรงทางสังคมในปี 2565 ที่นำไปสู่การสูญเสียที่น่าสะเทือนใจในสังคมไทย คือ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ต.อุทัยสวรรค์ อ.นากลาง จ.หนองบัวลำภู จากการกราดยิงและสังหารชีวิตเด็กๆ ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในช่วงกลางวันซึ่งเป็นเวลาที่เด็กทุกคนกำลังนอนหลับ ที่นำไปสู่การเสียชีวิตของเด็กๆ รวม 24 คน ในจำนวนผู้เสียชีวิตจากเหตุการณ์นี้ทั้งสิ้น 36 คน (รวมครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและพลเรือนคนอื่นๆ) และบาดเจ็บอีกอย่างน้อย 10 คน สาเหตุและแรงจูงใจของผู้ก่อเหตุที่ได้มีการวิเคราะห์ คาดว่าเป็นผลมาจากการมีประวัติพัวพันเกี่ยวกับยาเสพติดของผู้ก่อเหตุ ที่เป็นสาเหตุให้ถูกไล่ออกจากราชการ รวมกับปัญหาภายในครอบครัวซึ่งนำไปสู่ความเครียดสะสมและเป็นที่มาของการก่อเหตุสะเทือนขวัญในครั้งนี้

ลักษณะการก่อเหตุความรุนแรงทางสังคมในรูปแบบนี้เกิดขึ้นเป็นระยะๆ ในสังคมไทย โดยก่อนหน้านี้ที่เกิดขึ้น เป็นเหตุการณ์การกราดยิงที่จังหวัดนครราชสีมา ในปี 2563

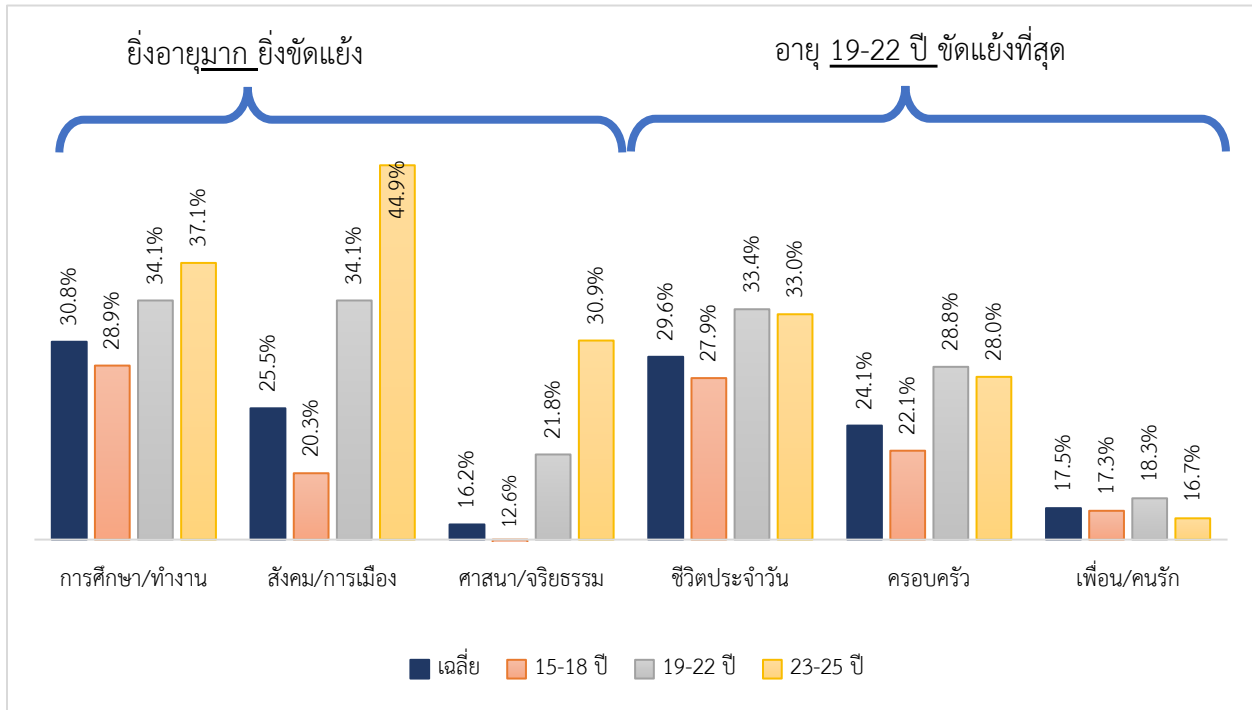
เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอุทัยสวรรค์ จ. หนองบัวลำภู นำไปสู่การกำหนดมาตรการเร่งด่วนที่สำคัญของรัฐบาลใน 4 เรื่อง ได้แก่ มาตรการเกี่ยวกับอาวุธปืน (เพิ่มความเข้มงวดและการกวดขันการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับอาวุธปืนและกระสุนปืน โดยเฉพาะการออกใบอนุญาต การต่อใบอนุญาตและการพกพา) มาตรการการป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติด (โดยเฉพาะการควบคุมการนำเข้าและส่งออกสารเคมีที่สามารถนำไปใช้ผลิตยาเสพติด การสืบสวนติดตามขยายผลเพื่อทำลายเครือข่ายนักค้ายาเสพติด รวมถึงการทบทวนกรณีผู้เสพเป็นผู้ป่วย โดยเฉพาะประเด็นเรื่องปริมาณการครอบครองสารเสพติด) มาตรการบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด และมาตรการเกี่ยวกับการพัฒนาและแก้ไขปัญหาสุขภาพจิตของคนไทยกลุ่มต่างๆ

■ การเปลี่ยนแปลงของมุมมองทางสังคม วัฒนธรรมและการเมือง

เด็กและเยาวชนในปัจจุบันถูกเลี้ยงดูและเติบโตขึ้นมาภายใต้บริบทสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างจากเด็กและเยาวชนในรุ่นก่อนหน้า ซึ่งปัจจุบันเป็นรุ่นพ่อแม่ และรุ่นปู่ย่าตายาย ความแตกต่างของมุมมอง ความคิด และการให้คุณค่าต่อสิ่งต่างๆ ทางสังคม วัฒนธรรมและการเมืองของคนต่างรุ่น ที่ยังต้องอาศัยอยู่ร่วมกันในสังคมเดียวกันหรือแม้แต่ในครอบครัวเดียวกัน จึงเป็นอีกบริบทความเปลี่ยนแปลงที่ย่อมส่งผลต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนของประเทศ

การสำรวจกับกลุ่มเด็กและเยาวชนอายุ 15 - 25 ปี ในปี 2565 ภายใต้โครงการคิด for คิดส์ พบว่า เด็กและเยาวชนมีความคิดเห็นหรือมุมมองที่ขัดแย้งกับผู้ใหญ่ในครอบครัวค่อนข้างมากถึงมากที่สุด ในหลายประเด็น โดยประเด็นที่มีความขัดแย้งมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ การศึกษาหรือการทำงาน (ร้อยละ 30.5) เรื่องในชีวิตประจำวัน (ร้อยละ 29.6) ประเด็นทางสังคมหรือการเมือง (ร้อยละ 25.5) ที่น่าสนใจคือ สัดส่วนของเด็กและเยาวชนที่มีความคิดเห็นขัดแย้งกับผู้ใหญ่ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามกลุ่มอายุของเด็กและเยาวชนที่เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะความคิดเห็นขัดแย้งในประเด็นทางสังคมและการเมืองที่พบว่า ในกลุ่มเยาวชนอายุ 23 - 25 ปี ถึงร้อยละ 44.9 มีความคิดเห็นที่ขัดแย้งกับผู้ใหญ่มากถึงมากที่สุด และในกลุ่มเยาวชนอายุ 19 - 22 ปี พบว่า มีความขัดแย้งมากที่สุดเมื่อเทียบกับเด็กและเยาวชนกลุ่มอายุอื่นในประเด็นเรื่องชีวิตประจำวัน ประเด็นครอบครัว และประเด็นเกี่ยวกับเพื่อนหรือคนรัก ตามลำดับ นอกจากนี้ พบว่า แนวโน้มความขัดแย้งทางความคิด และมุมมองของเด็กและเยาวชนกับผู้ใหญ่ในครอบครัว มีสัดส่วนที่เพิ่มขึ้นตามระดับรายได้ของครัวเรือน และระดับการศึกษาของเด็กและเยาวชน

ภาพ 1.12 สัดส่วนของเยาวชนที่รายงานว่าคิดขัดแย้งกับผู้ใหญ่ในครอบครัวค่อนข้างมากถึงมากที่สุด แยกตามประเด็นและกลุ่มอายุ

ที่มา: ผลการสำรวจเยาวชนอายุ 15-25 ปี ปี 2565 โดยศูนย์ความรู้นโยบายเด็กและครอบครัว

ในประเด็นเกี่ยวกับชาติและวัฒนธรรมไทย เกี่ยวกับความคิดเห็นต่อความรู้สึกเป็นพลเมืองโลก ความภูมิใจที่เกิดเป็นคนไทย ชาติและวัฒนธรรมไทยดีกว่าชาติและวัฒนธรรมอื่น และคนไทยควรต้องรักษาขนบธรรมเนียมดั้งเดิมให้คงอยู่สืบไป จากระดับความคิดเห็น 0-5 คะแนน (ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง-เห็นด้วยอย่างยิ่ง) ทั้ง 4 ประเด็น

ได้คะแนนระดับความเห็นของวัยรุ่นและเยาวชนอายุ 15- 25 ปี เท่ากับ 3.4 คะแนน 3.1 คะแนน 2.0 คะแนน และ 3.0 คะแนน ตามลำดับ ที่น่าสนใจคือ เมื่อจำแนกตามระดับรายได้ครัวเรือนและระดับการศึกษา พบว่า เด็กและเยาวชนในครัวเรือนที่มีระดับรายได้สูงที่สุด และระดับการศึกษาสูงที่สุด (ปริญญาตรีหรือปริญญาโท) เป็นกลุ่มที่มีระดับความเห็นด้วยกับความรู้สึกการเป็นพลเมืองโลกมากกว่าพลเมืองไทยมากที่สุด เมื่อเทียบกับเด็กและเยาวชนกลุ่มอื่น ขณะที่มีความเห็นด้วยต่อความรู้สึกภูมิใจที่เกิดเป็นคนไทย ชาติและวัฒนธรรมไทยดีกว่าชาติและวัฒนธรรมอื่น รวมถึงคนไทยควรต้องรักษาขนบธรรมเนียมดั้งเดิมให้คงอยู่สืบไป ต่ำที่สุดและต่ำกว่าเด็กและเยาวชนในครัวเรือนระดับรายได้ต่ำกว่าและระดับการศึกษาที่ต่ำกว่าอย่างเห็นได้ชัด

ตาราง 1.15 ทศนคติของเด็กและเยาวชนอายุ 15-25 ปี ในประเด็นเกี่ยวกับชาติและวัฒนธรรม

ทัศนคติในประเด็นเกี่ยวกับชาติและวัฒนธรรม		ระดับความเห็นด้วย (0 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง-5 เห็นด้วยอย่างยิ่ง)			
		รู้สึกเป็นพลเมืองโลกมากกว่าพลเมืองไทย	ภูมิใจที่เกิดเป็นคนไทย	ชาติและวัฒนธรรมไทยดีกว่าชาติและวัฒนธรรมอื่น	คนไทยควรต้องรักษาขนบธรรมเนียมดั้งเดิมให้คงอยู่สืบไป
รวม		3.4	3.1	2.0	3.0
กลุ่มอายุ	15-18 ปี	3.2	3.2	2.1	3.2
	19-22 ปี	3.6	2.9	1.8	2.8
	23-25 ปี	3.9	2.3	1.2	2.3
กลุ่มรายได้ครัวเรือน (Q1-Q5)	Q1 (20%จนที่สุด)	3.2	3.4	2.2	3.3
	Q2	3.3	3.1	2.1	3.1
	Q3	3.4	3.2	2.0	3.1
	Q4	3.5	2.9	1.8	3.0
	Q5 (20%รวยที่สุด)	3.7	2.4	1.3	2.3

ที่มา: ผลการสำรวจเยาวชนอายุ 15-25 ปี ปี 2565 โดยศูนย์ความรู้นโยบายเด็กและครอบครัว

ในประเด็นมุมมองเกี่ยวกับการนับถือศาสนา พบว่าเด็กและเยาวชนในภาพรวมมากถึงร้อยละ 16.8 รายงานว่าตนเองไม่มีศาสนาที่นับถือ โดยสัดส่วนนี้ เพิ่มขึ้นตามกลุ่มอายุของเด็กและเยาวชน ระดับรายได้ของครัวเรือนรวมถึงระดับการศึกษาของเด็กและเยาวชน และสูงที่สุดในกลุ่มที่เป็นเพศหลากหลายเมื่อเทียบกับเด็กและเยาวชนเพศชายและหญิง

เกี่ยวกับสิทธิและความเสมอภาคทางเพศ เด็กและเยาวชนอายุ 15 - 25 ปี มีแนวโน้มเปิดรับและมีความเห็นสนับสนุนในเรื่องนี้มากขึ้น โดยเฉพาะเรื่องการจดทะเบียนสมรสของคู่เพศเดียวกัน การเปลี่ยนคำนำหน้าชื่อและเพศในเอกสารให้ตรงกับเพศสภาพแทนเพศกำเนิด รวมถึงการแต่งกายตามเพศสภาพของตนเองได้ในพิธีการสำคัญ จากคะแนนความคิดเห็นสนับสนุนต่อประเด็นดังกล่าว 0 -5 (ไม่สนับสนุนอย่างยิ่ง -

สนับสนุนอย่างยิ่ง) 3 ประเด็นนี้ได้รับคะแนนสนับสนุน ภาพรวมอยู่ที่ 3.6 คะแนน 3.3 คะแนน และ 3.0 คะแนน ตามลำดับ โดยระดับการสนับสนุนในทุกประเด็นเพิ่มสูงขึ้นตามกลุ่มอายุและระดับรายได้ครัวเรือนของเด็กและเยาวชน

■ การเปลี่ยนแปลงของมุมมองทางการเมือง

สำหรับมุมมองความคิดเห็นทางการเมืองของเด็กและเยาวชน พบว่า ค่อนข้างให้ความสำคัญต่อประเด็นด้านสิทธิพลเมืองในระดับที่สูง (0-5 คะแนน สำคัญน้อยที่สุด-สำคัญมากที่สุด) ได้แก่ เสรีภาพทางความคิดและความเชื่อ (3.8 คะแนน) เสรีภาพในการแสดงออกและเสรีภาพสื่อ (3.8 คะแนน) เสรีภาพในการรวมตัวและการชุมนุม (3.6 คะแนน) สิทธิที่จะไม่ถูกจับกุมและกักขังโดยพลการ (3.6 คะแนน) และสิทธิที่จะมีส่วนร่วมทางการเมือง (3.5 คะแนน) โดยในทุกประเด็นข้างต้นระดับการให้ความสำคัญมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามกลุ่มอายุที่สูงขึ้นของเด็กและเยาวชน และเด็กและเยาวชนในครัวเรือนที่มีระดับรายได้สูงสุด เป็นกลุ่มที่ให้ความสำคัญต่อประเด็นสิทธิทางการเมืองในด้านต่าง ๆ ข้างต้นสูงที่สุด

ตาราง 1.16 ทศนคติของเด็กและเยาวชนอายุ 15-25 ปี เกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพทางการเมือง

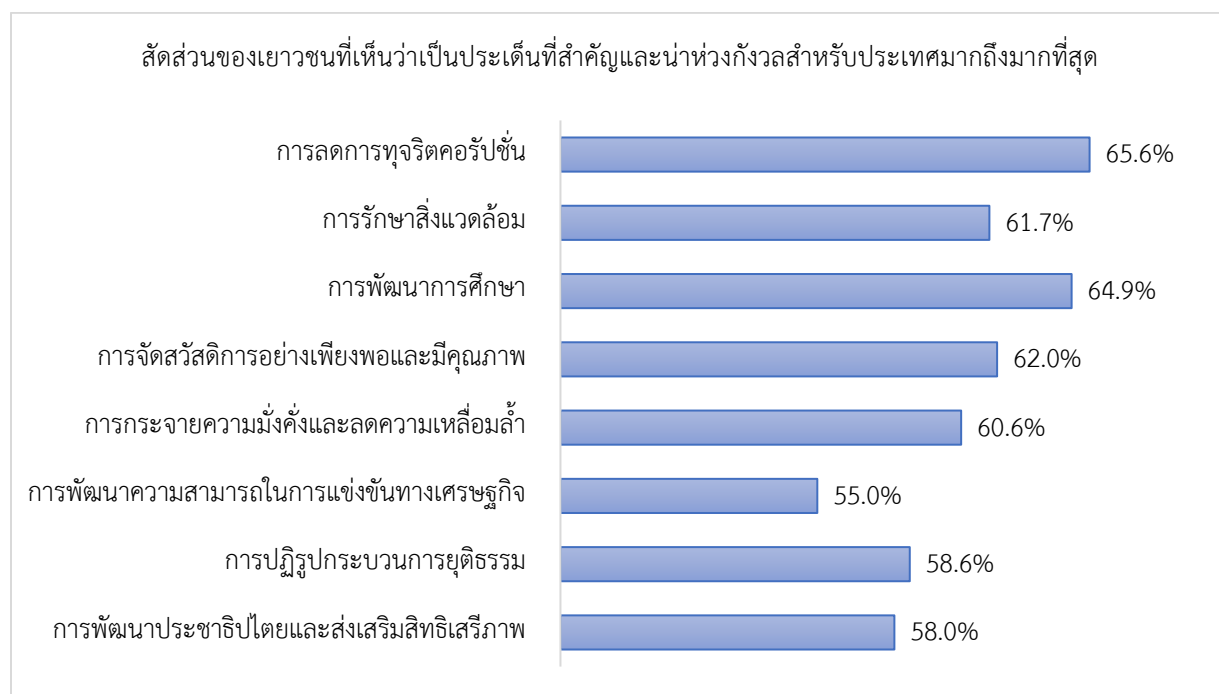
ทัศนคติเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพทางการเมือง		ระดับความสำคัญของประเด็นสิทธิ (0 สำคัญน้อยที่สุด - 5 สำคัญมากที่สุด)					ความเสมอภาคระหว่างทุกเพศสภาพ
		สิทธิที่จะมีส่วนร่วมทางการเมือง	สิทธิที่จะไม่ถูกจับกุมและกักขังโดยพลการ	เสรีภาพทางความคิดและความเชื่อ	เสรีภาพในการแสดงออกและเสรีภาพสื่อ	เสรีภาพในการรวมตัวและการชุมนุม	
รวม		3.5	3.6	3.8	3.8	3.6	4.0
กลุ่มอายุ	15-18 ปี	3.2	3.3	3.6	3.6	3.4	3.8
	19-22 ปี	4.0	4.2	4.3	4.2	4.0	4.4
	23-25 ปี	4.2	4.4	4.5	4.5	4.3	4.6
กลุ่มรายได้ครัวเรือน (Q1-Q5)	Q1 (20%จนที่สุด)	3.4	3.5	3.8	3.7	3.5	3.9
	Q2	3.2	3.4	3.6	3.6	3.4	3.8
	Q3	3.5	3.6	3.8	3.9	3.7	4.0
	Q4	3.7	3.9	4.0	4.0	3.8	4.2
	Q5 (20%รวยที่สุด)	4.2	4.5	4.5	4.5	4.3	4.6

ที่มา: ผลการสำรวจเยาวชนอายุ 15-25 ปี ปี 2565 โดยศูนย์ความรู้นโยบายเด็กและครอบครัว

ประเด็นที่เด็กและเยาวชนเห็นว่ามีความสำคัญและค่อนข้างน่าเป็นห่วงหรือกังวลสำหรับประเทศไทยในระดับมากที่สุด เรียงตามลำดับ ได้แก่ การลดการทุจริตคอร์รัปชัน (ร้อยละ 65.6 ของเด็กและเยาวชน) การพัฒนาการศึกษา (ร้อยละ 64.9) การจัดสวัสดิการอย่างเพียงพอและมีคุณภาพ (ร้อยละ 62.0) การรักษาสิ่งแวดล้อม (ร้อยละ 61.7) การกระจายความมั่งคั่งและลดความเหลื่อมล้ำ (ร้อยละ 60.6) การปฏิรูปกระบวนการ

การยุติธรรม (ร้อยละ 58.6) การพัฒนาประชาธิปไตยและส่งเสริมสิทธิเสรีภาพ (ร้อยละ 58.0) และการพัฒนาความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ (ร้อยละ 55.0)

ภาพ 1.13 ทศนคติของเด็กและเยาวชนอายุ 15-25 ปี เกี่ยวกับประเด็นที่สำคัญและน่าห่วงกังวลสำหรับประเทศ

ที่มา: ผลการสำรวจเยาวชนอายุ 15-25 ปี ปี 2565 โดยศูนย์ความรู้นโยบายเด็กและครอบครัว

1.3 การจัดทำแผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2566-2570

การดำเนินงานด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนของภาคส่วนต่างๆ ทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาสังคม ในช่วงที่ผ่านมาถึงปี 2565 มีแผนยุทธศาสตร์ระดับชาติที่เป็นกรอบแนวทางสำคัญ ได้แก่ แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560-2564 ซึ่งจัดทำขึ้นโดยกรมกิจการเด็กและเยาวชน ตามบทบัญญัติในพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560

แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560-2564 ประกอบด้วย 5 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาศักยภาพและสร้างภูมิคุ้มกันเด็กและเยาวชน ยุทธศาสตร์ที่ 2 การเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลไกสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนอย่างมีประสิทธิภาพ ยุทธศาสตร์ที่ 3 การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชน ยุทธศาสตร์ที่ 4 การส่งเสริมบทบาทและระดมความร่วมมือของ

ทุกภาคส่วนในการพัฒนาเด็กและเยาวชน และ ยุทธศาสตร์ที่ 5 การพัฒนานวัตกรรมการบริหารจัดการ
ในการพัฒนาเด็กและเยาวชน และมีตัวชี้วัดรวมจำนวน 57 ตัวชี้วัด

จากการประเมินความก้าวหน้าการดำเนินงานในภาพรวมของแผนฯ พบว่า มีการดำเนินงานครบ
ทั้ง 5 ยุทธศาสตร์ นำไปสู่ผลผลิตและผลลัพธ์ในทุกยุทธศาสตร์ และนำไปสู่ผลกระทบในบางยุทธศาสตร์
โดยข้อสังเกตจากการติดตามประเมินผลแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560-2564 มีสาระสำคัญ
ดังนี้

เกี่ยวกับ “ที่มาและโครงสร้างของแผนฯ” พบว่า แผนมีความสอดคล้องต่อสถานการณ์ด้านการพัฒนา
เด็กและเยาวชน ทั้งในบริบทโลกและสังคมไทย การจัดทำแผนได้ถูกกำหนดอย่างมีระเบียบวิธีและขั้นตอน
ที่ครบถ้วน ทั้งในเชิงนโยบาย เชิงวิชาการ ด้านองค์ประกอบการมีส่วนร่วมของภาคหน่วยงานในบริบทพื้นที่ต่าง ๆ
ในส่วนของบทบาทกลไกการนำแผนไปสู่การปฏิบัติได้กำหนดให้คณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชน
แห่งชาติ (กดยช.) เป็นกลไกสำคัญในการกำกับดูแลยุทธศาสตร์ต่าง ๆ ไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม แต่จาก
การประเมิน พบว่า ฝ่ายเลขาของแผนฯ ยังขาดระบบการจัดการที่มีประสิทธิภาพเพียงพอ ทั้งด้านการประสานงาน
การกำหนดวาระประชุมที่สอดคล้องกับสถานการณ์และทิศทางของแผน ขาดรูปแบบแนวทางการติดตาม
ความก้าวหน้าจากมติดตามวาระต่าง ๆ เป็นต้น

เกี่ยวกับ “การนำแผนไปสู่การปฏิบัติ” พบว่า แผนฯ ขาดการทบทวนข้อมูลเนื้อหาอย่างเพียงพอ
เพื่อให้แผนมีความเป็นปัจจุบันและสอดคล้องกับบริบทที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน อีกทั้งยังไม่ได้
มีการทบทวนเพื่อกำหนดลักษณะของการขับเคลื่อนเชิงยุทธศาสตร์ว่าประเด็นใดเป็นประเด็นเร่งด่วนที่ต้อง
ดำเนินการเป็นลำดับต้น และควรมีแนวทางการดำเนินการเพื่อการตอบสนองในเชิงยุทธศาสตร์อย่างไร
ทั้งด้านวิธีการและการกำหนดภาคีเชิงยุทธศาสตร์

เกี่ยวกับ “ตัวชี้วัดของแผน” ซึ่งได้กำหนดตัวชี้วัดเป็นสองระดับ ได้แก่ ตัวชี้วัดระดับแผน 8 ตัวชี้วัด
และตัวชี้วัดระดับยุทธศาสตร์ 57 ตัวชี้วัด พบว่า หลายตัวชี้วัดเป็นตัวชี้วัดในระดับนโยบายของหน่วยงาน
และสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาเด็กและเยาวชนในบริบทโลก และเป็นไปตามกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น
การบรรลุตัวชี้วัดดังกล่าวต้องเป็นไปตามนโยบายและข้อสั่งการของหน่วยงาน แต่ในขณะเดียวกัน
บางตัวชี้วัดก็เป็นตัวชี้วัดระดับโครงการและกิจกรรม ซึ่งต้องมีการกำหนดโครงการรองรับที่ชัดเจนและ
มีการดำเนินการที่ต่อเนื่องในตลอดระยะเวลาของแผน และขณะที่บางตัวชี้วัดต้องมีการทบทวน เนื่องจากไม่สอดคล้อง
กับสถานะความเป็นปัจจุบันของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและไม่สอดคล้องกับการดำเนินงานของหน่วยงาน
เป็นต้น

เกี่ยวกับ “ลักษณะการดำเนินงานรายยุทธศาสตร์” สำหรับยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาศักยภาพและสร้าง
ภูมิคุ้มกันเด็กและเยาวชน พบว่า ลักษณะการดำเนินงานตามตัวชี้วัดมีความสอดคล้องกับภารกิจหน้าที่
ของหน่วยงาน ทำให้มีผลความก้าวหน้าของผลการดำเนินงานและบรรลุเป้าหมายได้ สำหรับยุทธศาสตร์ที่ 2

การเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลไกสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนอย่างมีประสิทธิภาพ พบว่า มีทั้งประสบความสำเร็จและไม่สำเร็จ อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากตัวชี้วัดดังกล่าวมีลักษณะเป็นดัชนี (Index) ที่ประกอบด้วยตัวชี้วัดหลายองค์ประกอบ และเนื่องจากสถานการณ์โควิด -19 ทำให้เกิดความแปรปรวนมากขึ้น ทั้งในแง่ของครอบครัวและสังคม ดังนั้น ยุทธศาสตร์นี้จึงต้องมีการทบทวนกลยุทธ์การทำงานและตอบสนองต่อสถานการณ์ได้อย่างทันที่ สำหรับ ยุทธศาสตร์ที่ 3 การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชน พบว่า หลายตัวชี้วัดไม่มีการรายงานผลการดำเนินงาน รวมถึงบางตัวชี้วัดไม่ได้สะท้อนถึงความก้าวหน้าของการดำเนินงาน ในระดับผลกระทบ (Impact) การมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนไม่ได้ถูกกำหนดเป็นสาระสำคัญ ทั้งการดำเนินโครงการในระดับชาติและระดับจังหวัด พบว่า การมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนอยู่ในระดับน้อย ลักษณะส่วนใหญ่เกิดขึ้นในลักษณะที่ผู้ใหญ่กำหนดกฎและตัดสินใจทั้งหมด รวมถึงผู้ใหญ่กำหนดกิจกรรมให้ทำ เด็ก ๆ เป็นผู้ปฏิบัติตาม สำหรับยุทธศาสตร์ที่ 4 การส่งเสริมบทบาทและระดมความร่วมมือของทุกภาคส่วน ในการพัฒนาเด็กและเยาวชน พบว่า การดำเนินงานปรากฏในรูปแบบคณะทำงานร่วมเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน โดยเกิดขึ้นในระดับพื้นที่ แต่คณะทำงานก็ยังคงขาดองค์ประกอบที่ครบถ้วน และยังไม่มีความชัดเจน ดังนั้น จึงต้องการข้อกำหนดเชิงนโยบายระหว่างหน่วยงานที่ทำงานร่วมกับภาคีหุ้นส่วนต่าง ๆ ซึ่งต้องเป็นนโยบาย ที่มาจากผู้บริหารของหน่วยงาน และสำหรับยุทธศาสตร์ที่ 5 การพัฒนานวัตกรรมการบริหารจัดการในการพัฒนา เด็กและเยาวชน พบว่า ผลการดำเนินงานเน้นกิจกรรมที่พัฒนาเด็กและเยาวชนในรูปแบบค่ายผู้นำ การพัฒนา ทักษะชีวิต การจัดทำระบบฐานข้อมูล ซึ่งเป็นผลการดำเนินงานระดับผลผลิต แต่เป้าประสงค์ของยุทธศาสตร์ ต้องการสร้างผลลัพธ์และผลกระทบเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน

เกี่ยวกับ “การติดตามกำกับและการรายงานผล” การติดตามความก้าวหน้าการดำเนินงาน พบว่า ควรมีการทบทวนคำเป้าหมายใหม่เป็นระยะร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ และการเปลี่ยนแปลง และการรายงานผลในระดับหน่วยงานและระดับจังหวัดยังชี้ให้เห็นถึงผลที่ไม่ปรากฏ การรายงานหรือไม่มีการรายงาน ซึ่งอาจหมายถึงไม่มีการปฏิบัติงานตามตัวชี้วัดดังกล่าว ซึ่งต้องมีการพิจารณา ทบทวน กำหนดข้อสั่งการ และติดตามไปยังหน่วยงานที่รับผิดชอบ ดังนั้น แนวทางการติดตามการรายงานและประเมินผล จำเป็นต้องพิจารณาถึงการกำหนดรูปแบบ ระยะเวลา ลักษณะข้อมูล และการกำหนดผู้รับผิดชอบการรายงาน

เพื่อให้การพัฒนาเด็กและเยาวชนในระยะต่อไปมีความต่อเนื่องและมีทิศทางที่ชัดเจน การส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติจึงได้จัดทำ แผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2566-2570 ขึ้น โดยเน้นกระบวนการ การมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องหลัก ไม่ว่าจะเป็นเด็กและเยาวชนเพื่อรวบรวมประเด็นความต้องการในการพัฒนา

เด็กและเยาวชน ความร่วมมือของหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน ทั้งภาครัฐ และองค์กรพัฒนาภาคเอกชน เพื่อสร้างความเป็นหุ้นส่วนความร่วมมือในการดำเนินงานด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชน ในฐานะภาคีเชิงยุทธศาสตร์ ตลอดจนความร่วมมือของผู้บริหารหน่วยงานในฐานะผู้กำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน และการรวบรวมข้อมูลในลักษณะต่าง ๆ ในประเด็นเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน ทั้งข้อคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญหรือนโยบายและแผนงานของหน่วยงานภาคี ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน รวมถึงการศึกษาวิเคราะห์สถานการณ์ภาพรวมด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชน ทั้งภายในประเทศและบริบทต่างประเทศ การรวบรวมประเด็นความต้องการของเด็กและเยาวชนกลุ่มที่ต้องการการคุ้มครองและพัฒนาเป็นพิเศษ รวมถึงข้อท้าทายใหม่ ๆ เพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนภายใต้สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากกรณีศึกษาที่น่าสนใจ พร้อมทั้งการทบทวนผลการดำเนินงานด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนตามแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560-2564) ที่ผ่านมา อันนำไปสู่การจัดทำแผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนภายใต้สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นต่อไป

ทิศทางการพัฒนาเด็กและเยาวชนในช่วงระยะของแผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2566-2570 ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนในมิติต่าง ๆ ที่นอกจากจะมุ่งการเป็นทุนมนุษย์ของประเทศที่ได้รับการพัฒนาอย่างเหมาะสมตามช่วงวัยให้เติบโตอย่างมีคุณภาพมีค่านิยมตามบรรทัดฐาน ที่ดีทางสังคม เป็นคนดี มีสุขภาวะที่ดี มีคุณธรรมจริยธรรม มีระเบียบวินัย และมีจิตสำนึกที่ดีต่อสังคมส่วนรวมแล้ว เด็กและเยาวชนไทยยังต้องเป็นพลเมืองไทยในพลเมืองโลกที่มีจริยศาสตร์สากล เท่าทันการเปลี่ยนแปลงสังคมเทคโนโลยีสารสนเทศ รวมถึงต้องมีบทบาทสำคัญในการมีส่วนร่วมพัฒนาเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

ณ เดือนมิถุนายน 2566 แผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2566 ถึง 2570 อยู่ในระหว่างการเสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาอนุมัติ โดยร่างแผนฯ ที่เสนอ ได้กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ ตัวชี้วัดภาพรวมของแผน และประเด็นยุทธศาสตร์ ไว้ดังนี้

วิสัยทัศน์ : “เด็กและเยาวชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี โดยได้รับการพัฒนาตามช่วงวัยและมีศักยภาพ มีทักษะรอบด้าน เป็นพลเมืองไทยในพลเมืองโลกที่มีคุณภาพ มีความซื่อสัตย์ สุจริต และมีส่วนร่วมสำคัญในการพัฒนาทุกมิติทางสังคม”

พันธกิจ : (1) ส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนมีศักยภาพที่เหมาะสมตามช่วงวัย ได้รับการพัฒนาทักษะรอบด้าน การเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม ความซื่อสัตย์ สุจริต และพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กและเยาวชน ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา รวมถึงการพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชนเพื่อเป็นพลเมืองไทยในพลเมืองโลกที่มีคุณภาพ (2) พัฒนาสภาพแวดล้อมในทุกมิติ ทั้งด้านกายภาพ ด้านสังคม และด้านจิตใจ ที่เอื้อต่อการส่งเสริมสุขภาวะที่ดีของเด็กและเยาวชน (3) พัฒนาและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเด็ก

และเยาวชนอย่างเข้มข้น (4) พัฒนาความร่วมมือของหน่วยงานภาคีต่าง ๆ ในการเป็นหุ้นส่วน เพื่อการพัฒนาเด็ก และเยาวชน และ (5) ส่งเสริมและพัฒนานวัตกรรมที่เอื้อต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนที่สอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนแปลง

ตัวชี้วัดภาพรวมของแผน: (1) ร้อยละของเด็กและเยาวชนที่ได้รับการพัฒนาตามช่วงวัย และมีทักษะต่อการเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ (2) ระดับของการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชน และ (3) นวัตกรรมด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชน

ประเด็นยุทธศาสตร์: ประกอบด้วย 4 ประเด็นยุทธศาสตร์ ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การส่งเสริมกระบวนการพัฒนาเด็กและเยาวชนสู่ความเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชน

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การส่งเสริมหุ้นส่วนความร่วมมือของเครือข่ายองค์กรในการพัฒนาเด็กและเยาวชน

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การสนับสนุนและส่งเสริมนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน

ส่วนที่ 2

สภาพการณ์และแนวโน้มของปัญหาเด็กและเยาวชน ผลการดำเนินการและแนวทางแก้ไขปัญหาและการพัฒนาเด็กและเยาวชน

2.1 สภาพการณ์และแนวโน้ม ประกอบด้วย

- 2.1.1 การเรียนรู้ที่ถดถอย
- 2.1.2 การติดเกมและติดหน้าจอ
- 2.1.3 การจมน้ำ
- 2.1.4 การมีกิจกรรมทางกาย
- 2.1.5 พฤติกรรมการบริโภคอาหาร
- 2.1.6 อุบัติเหตุทางถนน
- 2.1.7 สุขภาพจิต
- 2.1.8 ภัยออนไลน์
- 2.1.9 บุหรี่ไฟฟ้าและกัญชา
- 2.1.10 เด็กและเยาวชนที่ไม่อยู่ในระบบการศึกษา ไม่ได้ทำงาน หรืออบรม (NEET)
- 2.1.11 เด็กและเยาวชนที่ต้องการการคุ้มครองเป็นพิเศษ
 - (1) เด็กและเยาวชนพิการ
 - (2) เด็กและเยาวชนที่กระทำผิด
 - (3) เด็กและเยาวชนกลุ่มเปราะบาง

2.2 ผลการดำเนินงาน และแนวทางการแก้ไขปัญหการพัฒนาเด็กและเยาวชน ประกอบด้วย

- 2.2.1 การเรียนรู้ที่ถดถอย
- 2.2.2 การติดเกมและติดหน้าจอ
- 2.2.3 การจมน้ำ
- 2.2.4 การมีกิจกรรมทางกาย
- 2.2.5 พฤติกรรมการบริโภคอาหาร
- 2.2.6 อุบัติเหตุทางถนน
- 2.2.7 สุขภาพจิต

2.2.8 ภัยออนไลน์

2.2.9 บุหรี่ไฟฟ้าและกัญชา

2.2.10 เด็กและเยาวชนที่ไม่อยู่ในระบบการศึกษา ไม่ได้ทำงาน หรืออบรม (NEET)

2.2.11 เด็กและเยาวชนที่ต้องการการคุ้มครองเป็นพิเศษ

(1) เด็กและเยาวชนพิการ

(2) เด็กและเยาวชนที่กระทำผิด

(3) เด็กและเยาวชนกลุ่มเปราะบาง

รายละเอียด ดังนี้

2.1 สภาพการณ์และแนวโน้ม

ในส่วนนี้ เป็นการนำเสนอประเด็นสภาพการณ์และแนวโน้มของปัญหา หรือเรื่องที่ควรมีการเฝ้าระวังเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนไทย จากการสืบค้น รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล ข่าวและสถิติที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนในช่วงปี 2565 ที่ผ่านมา สามารถสรุปเป็นประเด็นที่มีความสำคัญได้ 11 ประเด็น ประกอบด้วย ภาวะการเรียนรู้ถดถอย การติดเกมและติดหน้าจอ การจมน้ำ การมีกิจกรรมทางกาย พฤติกรรมการบริโภคอาหาร อุบัติเหตุทางถนน สุขภาพจิต ภัยออนไลน์ บุหรี่ไฟฟ้าและกัญชา เด็กและเยาวชนผู้ไม่ได้อยู่ในระบบการศึกษา การทำงาน หรือการฝึกอบรม (Youth Not in Employment, Education, or Training: NEET) และเด็กและเยาวชนที่ต้องการการคุ้มครองเป็นพิเศษ

ทั้ง 11 ประเด็นนี้เป็นเรื่องที่มีความสำคัญ เป็นสภาพการณ์ที่อาจเป็นปัญหาและส่งผลกระทบต่อเด็กและเยาวชนได้ทุกช่วงอายุ อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาตามความรุนแรงของปัญหา และกลุ่มเด็กและเยาวชนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายที่ควรได้รับความสำคัญในแต่ละเรื่อง สามารถแบ่งประเด็นตามกลุ่มอายุของเด็กและเยาวชน ได้ดังนี้

ช่วงเด็กปฐมวัย 0-6 ปี	ภาวะการเรียนรู้ถดถอย การติดเกมและติดหน้าจอ การจมน้ำ
ช่วงเด็กวัย 7-12 ปี	การจมน้ำ การมีกิจกรรมทางกาย และ พฤติกรรมการบริโภค อาหาร
ช่วงเด็กวัย 13 - 17 ปี	อุบัติเหตุทางถนน สุขภาพจิต และภัยออนไลน์
ช่วงเยาวชน 18 - 25 ปี	อุบัติเหตุทางถนน บุหรี่ไฟฟ้าและกัญชา และ เด็กและเยาวชนผู้ไม่ได้ อยู่ในระบบการศึกษา การทำงาน หรือการฝึกอบรม (NEET)

การนำเสนอข้อมูลที่สะท้อนสภาพการณ์และแนวโน้มของปัญหาเด็กและเยาวชนในส่วนนี้ พยายามจำแนกข้อมูลอ้างอิงตามกลุ่มอายุของเด็กและเยาวชน 4 กลุ่มข้างต้น (ได้แก่ ช่วงเด็กประถมวัย 0-6 ปี ช่วงเด็กวัย 7-12 ปี ช่วงเด็กวัย 13-17 ปี และช่วงเยาวชน 18-25 ปี) อย่างไรก็ตาม ด้วยข้อจำกัดเกี่ยวกับแหล่งที่มาของข้อมูลต่างๆ ที่สืบค้น รวบรวม และนำมาวิเคราะห์เสนอ ที่อาจมีการจำแนกหรือจัดกลุ่มอายุของเด็กและเยาวชน หรือให้คำนิยามเกี่ยวกับช่วงวัยของเด็กและเยาวชนที่แตกต่างกัน ทำให้การนำเสนอข้อมูลแต่ละส่วนในแต่ละประเด็น มีการใช้ช่วงกลุ่มอายุของเด็กและเยาวชน หรือการเรียกช่วงวัยที่แตกต่างกันในบางจุด

2.1.1 การเรียนรู้ถดถอย

สถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ซึ่งนำไปสู่การปิดโรงเรียนและการปรับรูปแบบการเรียนการสอนจากในสถานที่ หรือที่โรงเรียนไปเป็นรูปแบบอื่น เช่น การเรียนออนไลน์ หรือการรับไปทำงานที่บ้าน เป็นต้น ส่งผลกระทบต่อโอกาสทางการเรียนรู้และคุณภาพของการจัดการเรียนการสอนแก่ผู้เรียน ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในช่วงวัยเด็กและเยาวชนในทุกกลุ่มอายุ แต่กลุ่มที่ได้รับผลกระทบค่อนข้างมากและผลกระทบดังกล่าวอาจกลายเป็น

ผลระยะยาวต่อภาวะการเรียนรู้ที่ถดถอย ได้แก่ กลุ่มเด็กปฐมวัย อายุ 0-6 ปี ซึ่งเป็นช่วงวัยที่สำคัญของพัฒนาการเด็กและการเริ่มต้นการเรียนรู้ โดยในช่วงโควิด-19 เด็กปฐมวัยเป็นกลุ่มที่มีความเปราะบางทางการศึกษาค่อนข้างมากกว่าเด็กและเยาวชนวัยอื่น เนื่องจากยังไม่สามารถปรับตัวเข้ากับการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ได้ด้วยตนเอง ต้องอยู่กับพ่อแม่ไม่สามารถออกไปเล่นกับเพื่อนได้ตามวัย ทำให้จำนวนมากต้องขาดโอกาสในการได้รับการพัฒนาเด็กและการส่งเสริมการเรียนรู้ที่เหมาะสมตามช่วงวัย เกิดความล่าช้าของการเข้าถึงระบบการพัฒนาการเรียนรู้และการศึกษา ซึ่งนำไปสู่ปัญหาที่เป็นข้อกังวลเกี่ยวกับภาวะการเรียนรู้ถดถอย (Learning Loss) ของเด็ก

งานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย โดยสถาบันวิจัยเพื่อการประเมินและออกแบบนโยบาย (RIPED) ได้ทำการสำรวจความพร้อมของเด็กปฐมวัยไทยในปี 2565 (Thailand School Readiness Survey: TSRS ระยะที่ 5) ซึ่งเมื่อวิเคราะห์ผลเปรียบเทียบกับการสำรวจ ในช่วงปี 2563 และ 2564 พบว่า เด็กปฐมวัยที่เป็นกลุ่มตัวอย่างการสำรวจในปี 2565 ซึ่งเป็นปีที่เด็กได้ผ่านประสบการณ์การปิดเรียนเนื่องจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 มาอย่างยาวนานแล้ว มีระดับความพร้อมในการเรียนรู้ด้านวิชาการ (Cognitive Readiness) ที่ต่ำกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ได้ทำการสำรวจในปี 2563 และปี 2564 (ซึ่งเป็นกลุ่มที่ยังไม่ได้รับผลกระทบจากโควิด-19 หรือได้รับผลกระทบจากโควิด-19 ในระดับที่น้อยกว่า) เมื่อพิจารณาจากสัดส่วนของเด็กหางแถว (Fraction Of The Bottom-10 Cognitive) หรือสัดส่วนของเด็กปฐมวัยกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับความพร้อมต่ำกว่าหรือเท่ากับค่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 10 ในแต่ละพื้นที่หารด้วยจำนวนเด็กปฐมวัยที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่นั้น ก็พบว่า ในปี 2565 มีสัดส่วนของเด็กปฐมวัยที่ตกอยู่ในกลุ่มเป็นเด็กหางแถวเพิ่มมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญเมื่อเทียบกับปี 2564 และ 2563

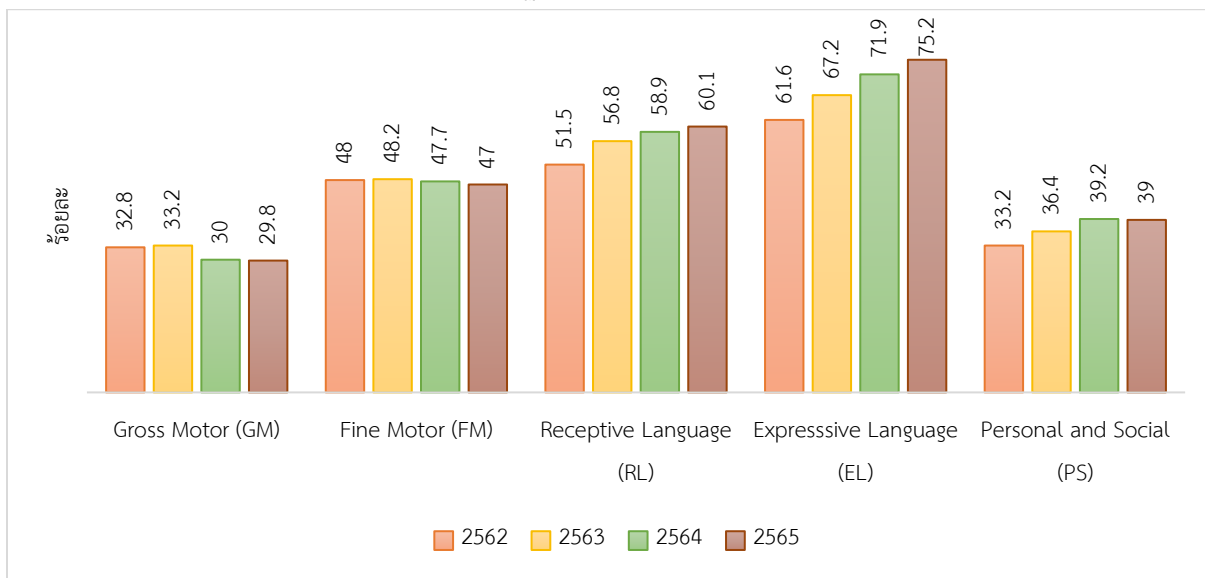
เมื่อพิจารณาเกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในแต่ละพื้นที่ โดยเปรียบเทียบสัดส่วนระหว่างระดับความพร้อม ด้านวิชาการที่เปอร์เซ็นต์ไทล์ 90 และเปอร์เซ็นต์ไทล์ 10 ของจังหวัดนั้นๆ (90/10 Percentile Ratio) ก็พบเช่นกันว่า การปิดโรงเรียนเนื่องจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 ส่งผลให้ความเหลื่อมล้ำด้านการศึกษาของเด็กปฐมวัยในระดับจังหวัดเพิ่มขึ้นอย่างมาก ในด้านบทบาทการสนับสนุนการเรียนรู้ของครอบครัวต่อเด็กปฐมวัย ผลการสำรวจในปี 2565 ก็สะท้อนให้เห็นอีกผลกระทบเชิงลบของสัดส่วนครอบครัวที่มีการอ่านหนังสือให้เด็กปฐมวัยฟังที่ลดน้อยลงเมื่อเทียบกับในช่วงก่อนสถานการณ์โควิด-19

จากการสำรวจดังกล่าวผลการวิเคราะห์เชิงลึก (Kilenthing et al., 2022) ได้แสดงให้เห็นถึงภาวะการเรียนรู้ถดถอยที่เกิดขึ้นกับเด็กปฐมวัยไทยในช่วงโควิด-19 โดยได้ประเมินไว้ว่า เด็กปฐมวัย ระดับอนุบาล 3 ของไทย เกิดภาวะการเรียนรู้ถดถอยสูงมากถึงกว่าร้อยละ 90 กล่าวคือ การปิดเรื่องแต่ละวันทำให้เด็กเสียโอกาสในด้านการเรียนรู้ไปมากถึงกว่าร้อยละ 90 ของระดับการเรียนรู้ที่ควรจะได้รับหากไม่มีการปิดเรียนซึ่งเป็นผลมาจากการแพร่ระบาดของโควิด-19

จากการประเมินสถานการณ์พัฒนาการสงสัยล่าช้าของเด็กปฐมวัย โดยกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข โดยเปรียบเทียบข้อมูลในช่วงปีงบประมาณ 2562 - 2565 พบว่า ร้อยละของเด็กปฐมวัยที่มีพัฒนาการไม่สมวัย

ในปี 2565 เพิ่มสูงขึ้นค่อนข้างชัดเจน โดยเฉพาะ หนึ่งใน พัฒนาการด้านการใช้ภาษา Expressive Language: EL) โดยอยู่ที่ร้อยละ 75.2 (หรือประมาณสามในสี่ของเด็กปฐมวัย) เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 71.9 ในปี 2564 และ สอง พัฒนาการด้านการเข้าใจภาษา (Receptive Language: RL) โดยอยู่ที่ร้อยละ 60.1 เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 58.9 ในปี 2564 จะเห็นได้ว่าความล่าช้าของพัฒนาการด้านภาษาไม่สมวัยในเด็กปฐมวัย เป็นปัญหาด้านพัฒนาการที่เด็กไทยจำนวนมากกำลังประสบ และยิ่งถูกเพิ่มเติมความรุนแรงของปัญหาจากสถานการณ์โควิด-19 ที่เกิดขึ้น จึงเป็นเรื่องสำคัญเร่งด่วนที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องควรต้องสนับสนุนและเร่งแก้ไข

ภาพ 2.1 ร้อยละพัฒนาการไม่สมวัยรายด้านของเด็กปฐมวัย ปีงบประมาณ 2562-2565

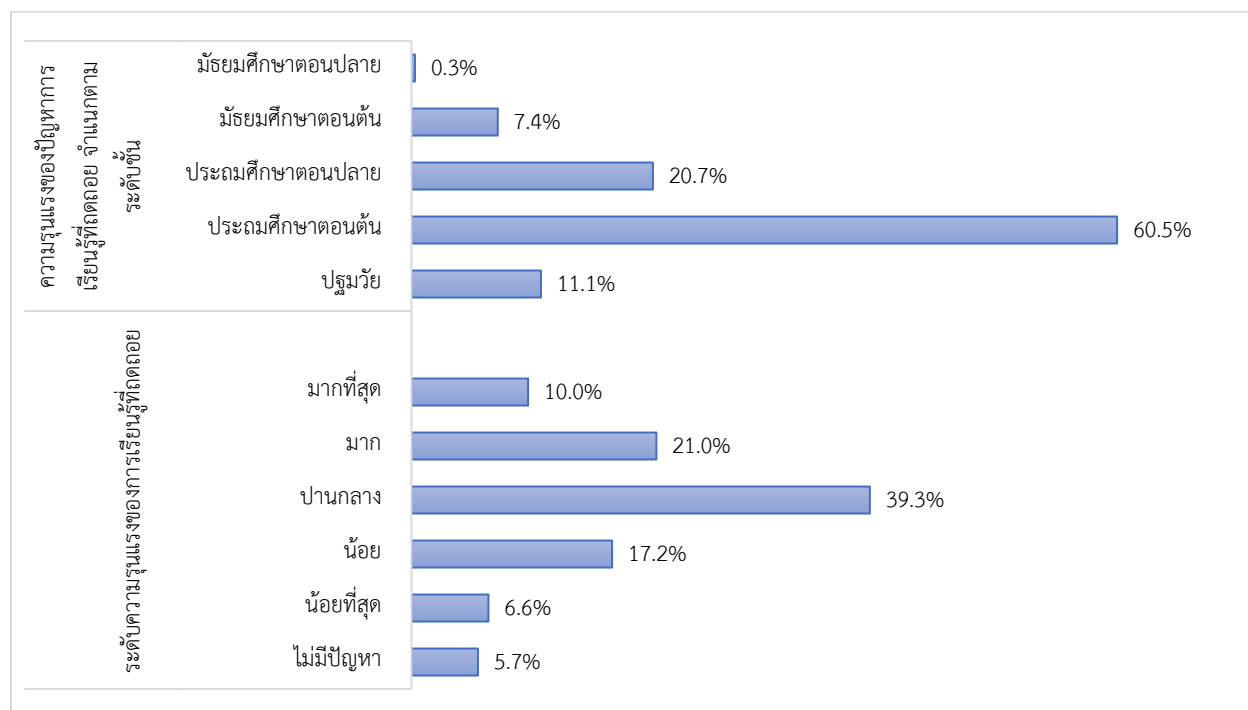

หมายเหตุ Gross motor (GM) พัฒนาการด้านการเคลื่อนไหว; Fine Motor (FM) พัฒนาการด้านกล้ามเนื้อเล็กและสติปัญญา; Receptive Language (RL) พัฒนาการด้านการเข้าใจภาษา; Expressive Language (EL) พัฒนาการด้านการใช้ภาษา; Personal and Social (PS) พัฒนาการด้านการช่วยเหลือตนเองและสังคม
ที่มา: กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข

อีกหนึ่งการศึกษาที่เผยแพร่ในปี 2565 โดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้ทำการประเมินภาวะถดถอยเชิงผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของนักเรียนไทยในระดับชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ครอบคลุมโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยให้นักเรียนประเมินความรู้ในวิชาพื้นฐานด้วยตนเองผ่านข้อคำถามแบบปลายปิด ผลการประเมิน พบว่า ภาวะการเรียนรู้ถดถอยเกิดขึ้นกับนักเรียนในทุกระดับชั้น ในภาพรวม 5 วิชาหลัก ประกอบด้วย วิชาวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ สังคมศึกษา ภาษาไทย และภาษาต่างประเทศ การเรียนรู้เกิดการถดถอยลงโดยเฉลี่ยร้อยละ 35.3 โดยรายวิชาที่เกิดภาวะถดถอยของการเรียนรู้มากที่สุดในทุกระดับชั้น ได้แก่ วิชาภาษาต่างประเทศ คณิตศาสตร์ และสังคมศึกษา ตามลำดับ

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ได้ทำการสำรวจสถานการณ์เกี่ยวกับปัญหาการเรียนรู้ที่ถดถอยของนักเรียน กับครูและบุคลากรทางการศึกษาในเดือนเมษายน 2565 จำนวน 1,030 คน โดยประเมินภาวะการเรียนรู้ที่ถดถอย 4 รูปแบบ (1) จากการมีผลการเรียนที่ลดลงเมื่อเทียบกับการเรียนการสอนปกติ (2) การสังเกตเด็กไม่มีสมาธิหรือเรียนไม่เข้าใจ (3) จำนวนนักเรียนในห้องที่เรียนซ้ำชั้น (จำนวนนักเรียนในห้องที่มีผลการเรียนติด 0 เพิ่มขึ้น) โดยส่วนใหญ่ร้อยละ 39.3 พบว่า มีปัญหาความรุนแรงของการเรียนรู้ที่ถดถอยในระดับปานกลาง ร้อยละ 21.0 และ 10.0 ในระดับที่รุนแรงมากและมากที่สุด ตามลำดับ เมื่อจำแนกตามระดับชั้นการศึกษา พบว่า การเรียนรู้ที่ถดถอยของนักเรียนมีความรุนแรงมากที่สุดในระดับชั้นประถมศึกษา โดยเฉพาะประถมศึกษาปีที่ 1-3 ซึ่งสูงมากถึง ร้อยละ 60.5 โดยปัจจัยสำคัญที่เป็นสาเหตุของการเรียนรู้ที่ถดถอย ได้แก่ ปัญหาการขาดแคลนอุปกรณ์ การขาดสมาธิในการเรียนออนไลน์ของเด็ก รวมถึงการที่ผู้ปกครองไม่มีเวลาช่วยในการติดตามการเรียน ไม่สามารถช่วยสอนการบ้านได้และมีฐานะยากจน

ภาพ 2.2 ความรุนแรงของการเรียนรู้ที่ถดถอย จากการสำรวจของกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ปี 2565

ที่มา กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (2565) อ้างใน รายงานภาวะสังคมไทย ไตรมาส 1 ปี 2565 สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ตาราง 2.1 สรุปผลการวิเคราะห์การมีอยู่ของภาวะการเรียนรู้ถดถอย จากการศึกษาของศูนย์ความรู้นโยบายเด็กและครอบครัว

	มัธยมศึกษาตอนต้น				มัธยมศึกษาตอนปลาย			
	TH	EN	MA	SC	TH	EN	MA	SC
ผลต่างสองชั้น								
ภาพรวม	+	-	-	+	+	+	-	-
ชนบท	+	-	-	+	+	+	-	-
เมือง	+	-	-	-	+	+	+	-
ภูมิภาค								
- กทม	+	-	-	+	-	+	+	-
- ภาคกลาง	+	-	-	-	+	+	+	+
- ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	-	+	-	+	+	+	-	-
- ภาคเหนือ	+	-	-	-	+	+	-	-
- ภาคใต้	+	-	-	-	-	+	-	+
จำนวนวันปิดร. (ภาคตัดขวาง)								
ภาพรวม	-	-	-	-	-	-	-	-
ร.ขนาดกลาง	-	-	-	-	-	-	-	-
ร.ขนาดใหญ่	-	-	-	-	-	-	-	-
ร.ขนาดใหญ่พิเศษ	-	-	-	-	-	-	-	-

สีเหลือง แสดงว่ามีผลลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งแสดงถึงการมีอยู่ของภาวะการเรียนรู้ถดถอย
สีเขียว แสดงว่ามีผลบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งแสดงถึงการไม่มีอยู่ของภาวะการเรียนรู้ถดถอย

หมายเหตุ : งานศึกษานี้วิเคราะห์การมีอยู่ของภาวะการเรียนรู้ถดถอยจาก 2 วิธีแรก คือ วิธี “ผลต่างสองชั้น” โดยเปรียบเทียบมุมมองของพัฒนาการที่แตกต่างกันระหว่างนักเรียนร่นปิดโรงเรียนในช่วงโควิด-19 กับนักเรียนร่นก่อนหน้า วิธีที่ 2 เป็นการวิเคราะห์จากนักเรียนเพียงร่นเดียว โดยศึกษาผลของการปิดโรงเรียนที่ต่างกันเชิงพื้นที่ระดับจังหวัด โดยให้มุมมองเปรียบเทียบจากค่าน้ำหนักของเวลาที่หายไปจากการเรียนในห้องเรียน

ที่มา รายงานโครงการวิจัย เรื่อง “โควิดกับ “ผลเป็น” ด้านพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน: ความเหลื่อมล้ำ เทคโนโลยีการศึกษา และบทเรียนเชิงนโยบายสำหรับอนาคต” โดยวศิน ศิวสฤกษ์ สันต์สิริ โฆจันทร์เดชา และชญานี ชวะโนทย์ (2565) เสนอต่อศูนย์ความรู้นโยบายเด็กและครอบครัว

ในปี 2565 ศูนย์ความรู้นโยบายเด็กและครอบครัว โดยวศิน ศิวสฤกษ์ และคณะ (2565) เป็นอีกหนึ่งหน่วยงานที่ได้ทำการศึกษาวิเคราะห์ผลกระทบโควิด-19 กับพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชนไทย โดยการศึกษานี้ได้ทำการวิเคราะห์การมีอยู่ของภาวะการเรียนรู้ถดถอยของนักเรียนไทย ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลายที่เป็นผลจากการปิดโรงเรียนเนื่องด้วยสถานการณ์โควิด-19

จากการวิเคราะห์โดยวิธีผลต่างสองชั้นโดยการเปรียบเทียบมุมมองของพัฒนาการที่แตกต่างกันระหว่างนักเรียนร่นปิดโรงเรียนในช่วงโควิด-19 กับนักเรียนร่นก่อนหน้า พบว่า การมีอยู่หรือการเกิดขึ้นของภาวะการเรียนรู้ถดถอยในกลุ่มนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ปรากฏขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งในภาพรวมและเมื่อจำแนกตามเขตที่อยู่ (เขตชนบทและเขตเมือง) รวมถึงในทุกภูมิภาค ในรายวิชาภาษาอังกฤษและ

คณิตศาสตร์ สำหรับในกลุ่มนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ภาวะการเรียนรู้ถดถอย ส่วนใหญ่ปรากฏในรายวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ โดยนักเรียนในเขตเมือง ภาคกลาง และกรุงเทพฯ มีการเกิดขึ้นของภาวะถดถอยใน 2 รายวิชานี้น้อยกว่านักเรียนในเขตชนบท และในภูมิภาคอื่น

จากการวิเคราะห์การมีอยู่ของภาวะถดถอย ด้วยอีกวิธีการ โดยเปรียบเทียบพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กนักเรียนรุ่นเดียวกันโดยพิจารณาจากค่าน้ำหนักของเวลาในการเรียน หรือจำนวนวันเรียนในห้องเรียนปกติที่ลดลง พบว่า การมีอยู่ของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของเด็กนักเรียน ทั้งในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลายปรากฏขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งในวิชาภาษาไทย ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ ทั้งในภาพรวมและในทุกขนาดของโรงเรียนที่ทำการวิเคราะห์

จากผลการวิเคราะห์การมีอยู่ของภาวะถดถอยที่เกิดขึ้น การศึกษานี้ยังได้ทำการประมาณการมูลค่าปัจจุบันของการสูญเสียของค่าจ้างในระยะยาวของเด็กนักเรียนที่เกิดขึ้นจากการปิดโรงเรียน (หรือ Earning Loss) อีกด้วย โดยจำแนกการวิเคราะห์ออกเป็น 2 กรณี

ในกรณีแรกที่แรงงานจบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เมื่อกำหนดให้ช่วงเวลาในการทำงานเริ่มต้นในช่วงอายุ 15 จนถึง 60 ปี พบว่า โดยเฉลี่ย มูลค่าปัจจุบันของความสูญเสียในค่าจ้าง ที่เกิดขึ้นจากการปิดโรงเรียนมีค่ามากถึง 610,199.41 บาทต่อคน (ในที่นี้ความสูญเสียคำนวณจากประสิทธิภาพการทำงานที่ลดลงเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มแรงงานที่จบการศึกษาระดับเดียวกันที่ไม่ได้รับผลกระทบจากการปิดโรงเรียนในช่วงสถานการณ์โควิด-19) และในกรณีที่ 2 กรณีที่รายงานจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายโดยมีช่วงเวลาในการทำงานตั้งแต่อายุ 18 ถึง 60 ปี พบว่ามูลค่าปัจจุบันของการสูญเสียค่าจ้างจากการปิดโรงเรียนโดยเฉลี่ยต่อคนสูงถึง 531,799.95 บาทต่อคน

ตาราง 2.2 ผลการประมาณการมูลค่าปัจจุบันของการสูญเสียของค่าจ้างจากการปิดโรงเรียน จากการศึกษาของศูนย์ความรู้นโยบายเด็กและครอบครัว

มูลค่าปัจจุบันของการสูญเสียของค่าจ้างจากการปิดโรงเรียน	ระดับชั้น ม.ต้น (บาทต่อคน)	ระดับชั้นม.ปลาย (บาทต่อคน)
ค่าเฉลี่ย	610,199.41	531,799.95
ค่าต่ำสุด	356,603.38	407,146.20
ค่าสูงสุด	1,024,117.69	718,550.70
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	90,341.37	46,105.56
ค่ามัธยฐาน	604,550.21	527,674.94

หมายเหตุ คำนวณด้วยวิธีการ Monte Carlo Simulation ใน 2 กรณี ได้แก่ กรณีที่แรงงานจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และกรณีที่แรงงานจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

2.1.2 การติดเกมและติดหน้าจอ

ในช่วงสถานการณ์โควิด-19 ที่เด็กและเยาวชนจำนวนมากตั้งแต่ระดับปฐมวัย ต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนจากในสถานที่หรือที่โรงเรียน ไปเป็นการเรียนในรูปแบบออนไลน์ รวมถึงเด็กเล็กที่ถูกจำกัดให้อยู่ที่บ้าน พ่อแม่ผู้ปกครองจำนวนมากไม่สามารถส่งไปอยู่ในสถานรับเลี้ยงหรือดูแลเด็กในช่วงระหว่างวันที่ต้องไปทำงานหารายได้ ทำให้เด็กและเยาวชนมีประสบการณ์กับอุปกรณ์สื่อสาร หน้าจอต่างๆ ทั้งโทรศัพท์มือถือ แท็บเล็ต ทีวี คอมพิวเตอร์ และการใช้อินเทอร์เน็ต ในช่วงอายุหรือช่วงวัยที่เร็วขึ้น รวมถึง มีระยะเวลาการใช้เวลากับหน้าจอและชีวิตบนโลกออนไลน์ที่ยาวนานขึ้น ซึ่งอาจส่งผลให้เกิดผลกระทบเชิงลบตามมาต่อตัวเด็กและเยาวชน ทั้งในด้านพฤติกรรมและผลกระทบต่อสุขภาพเพิ่มขึ้น

สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์ กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข ได้ทำการสำรวจพฤติกรรมการใช้สื่อและเกมในเด็กและเยาวชนในช่วงสถานการณ์ โควิด-19 โดยผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่าเด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมการใช้หน้าจอที่สูงขึ้น ซึ่งมีความสัมพันธ์กับโอกาสในการเสพติดเกม และการมีพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรงตามมา โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กที่ครอบครัวมีข้อจำกัด หรือมีการทำหน้าที่ในการดูแลเด็กที่ยังไม่เหมาะสม ในการวิเคราะห์เชิงลึก พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับพฤติกรรมรุนแรงของเด็กและเยาวชน ประกอบด้วย การเลี้ยงดูโดยผู้ปกครองที่ไม่ใช่พ่อแม่ เด็กที่มีประวัติพฤติกรรมรุนแรงมาก่อน เด็กที่มีโรคทางจิตเวชหรือมีประวัติใช้สารเสพติด รวมถึง เด็กที่มีภาวะติดเกม ซึ่งส่งผลให้เด็กและเยาวชนกลุ่มนี้ มีความบกพร่องในการควบคุมการเล่น ความถี่ ระยะเวลาการเล่น และการที่ให้ความสำคัญกับเกมมากกว่าสิ่งอื่นที่ต้องทำในกิจกรรมชีวิตประจำวัน จนเป็นผลกระทบต่อทั้งทางร่างกาย ทางการเรียนรู้ ด้านอารมณ์ รวมถึงความสัมพันธ์ในครอบครัวและกับเพื่อน

โดยปัญหาเด็กติดเกม ต้องเฝ้าระวังในกลุ่มเด็กที่อายุน้อยซึ่งมีโอกาสเสพติด เลียนแบบพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมจากเกม โดยเฉพาะในด้านการใช้ความรุนแรงต่อผู้อื่น ได้ค่อนข้างง่าย ในมุมหนึ่ง การเล่นเกมสามารถมีประโยชน์ในการช่วยพัฒนาการเรียนรู้ของเด็ก ทำให้เด็กได้ฝึกทักษะ สมารถรวมถึงการตัดสินใจ แต่ข้อระวังที่สำคัญ คือ การใช้เวลาเล่นที่มากเกินไปอาจส่งผลเสีย อาจนำไปสู่โรคติดเกม (Gaming Disorder) ซึ่งบางกรณีอาจส่งผลทำให้เกิดเป็นอาการป่วยทางจิตและปัญหาการเข้าสังคม หากเด็กและเยาวชนไม่สามารถจัดสมดุลให้กับตนเองได้

สำหรับแนวทางในการป้องกัน บทบาทของพ่อแม่และผู้ปกครองในครอบครัวในการดูแลและเฝ้าระวังดูสังเกตพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนเป็นปัจจัยที่สำคัญ โดยมีข้อเสนอแนะว่า ไม่ควรให้เด็กอายุต่ำกว่า 3 ขวบเล่นเกมทุกประเภท โดยเฉพาะเกมที่มีภาพและเนื้อหาความรุนแรงเพราะอาจเกิดเป็นพฤติกรรมเลียนแบบของเด็ก หากอนุญาตให้เล่นควรมีการกำหนดเวลาในการเล่นเกมที่ชัดเจน พยายามแนะนำและสนับสนุนการทำกิจกรรมอย่าง

อื่นที่สร้างสรรค์ในเวลาว่าง และในกรณีที่เด็กมีอาการติดเกมอย่างรุนแรงเริ่มมีพฤติกรรมที่ก้าวร้าว ควรให้เด็กได้รับการบำบัดหรือให้คำปรึกษาโดยตรงจากจิตแพทย์หรือนักจิตวิทยา

นอกจากปัญหาการติดเกม การติดหน้าจอหรือการใช้เวลากับอุปกรณ์สื่อสารดูหน้าจอตีพิมพ์มือถือ แท็บเล็ต ทีวีและคอมพิวเตอร์ของเด็กและเยาวชน เป็นอีกสถานการณ์และปัญหาที่อาจส่งผลกระทบต่อพัฒนาเด็กและเยาวชนที่ต้องเฝ้าระวัง โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กปฐมวัย ที่มีแนวโน้มเริ่มใช้หน้าจอเร็วขึ้นและนานขึ้นในช่วงโควิด-19

จากการสังเคราะห์ผลการศึกษามากกว่า 89 ชิ้นในประเทศต่างๆ ครอบคลุมกลุ่มตัวอย่างมากกว่า 200,000 คน โดย Anglia Ruskin University ได้ข้อสรุปที่พบว่า ในช่วงโควิด-19 เด็กปฐมวัยและเด็กเล็กอายุ 0-5 ปี และ 6-10 ปี มีแนวโน้มติดจอตีพิมพ์มือถือ ทีวี หรือคอมพิวเตอร์มากขึ้น โดยมีระยะเวลาการใช้เวลากับหน้าจอต่อวัน เพิ่มขึ้นจากเดิมถึง 35 นาที และ 83 นาที หรือประมาณ 1 ชั่วโมงกับ 20 นาที ตามลำดับ ในขณะที่กลุ่มผู้ใหญ่มีการใช้เวลาหน้าจอเพิ่มขึ้น 58 นาทีต่อวัน

การใช้เวลาอยู่กับหน้าจอที่มากเกินไปของเด็ก โดยเฉพาะกลุ่มเด็กปฐมวัยและเด็กเล็ก จะส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมทางสุขภาพของเด็กในเรื่องอื่นๆ เช่น การรับประทานอาหารที่ไม่ดีหรือไม่ถูกหลักสุขภาพ ไม่ตรงเวลาหรือไม่ครบถ้วน เหนื่อยง่าย มีกิจกรรมทางกายและการออกกำลังกายที่ลดลง การมีน้ำหนักตัวที่เพิ่มขึ้น และส่งผลให้เด็กมีสุขภาพที่ไม่ดี หรือสุขภาพจิตที่แย่งลง เช่น อาจมีความวิตกกังวล ที่อาจนำไปสู่ปัญหาด้านพฤติกรรมอื่นๆ เช่น พฤติกรรมก้าวร้าว ไม่เข้าสังคม หงุดหงิด และมีอารมณ์ฉุนเฉียวบ่อยครั้ง มีสมาธิสั้น นอนน้อยพักผ่อนไม่เพียงพอซึ่งนำไปสู่การมีพัฒนาการที่ช้า การพูดหรือการสื่อสารที่ช้าโดยเฉพาะในกลุ่มเด็กเล็ก

ตาราง 2.3 ระยะเวลาการใช้หน้าจอที่เพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ย ของประชากรกลุ่มวัยต่างๆ ช่วงโควิด-19

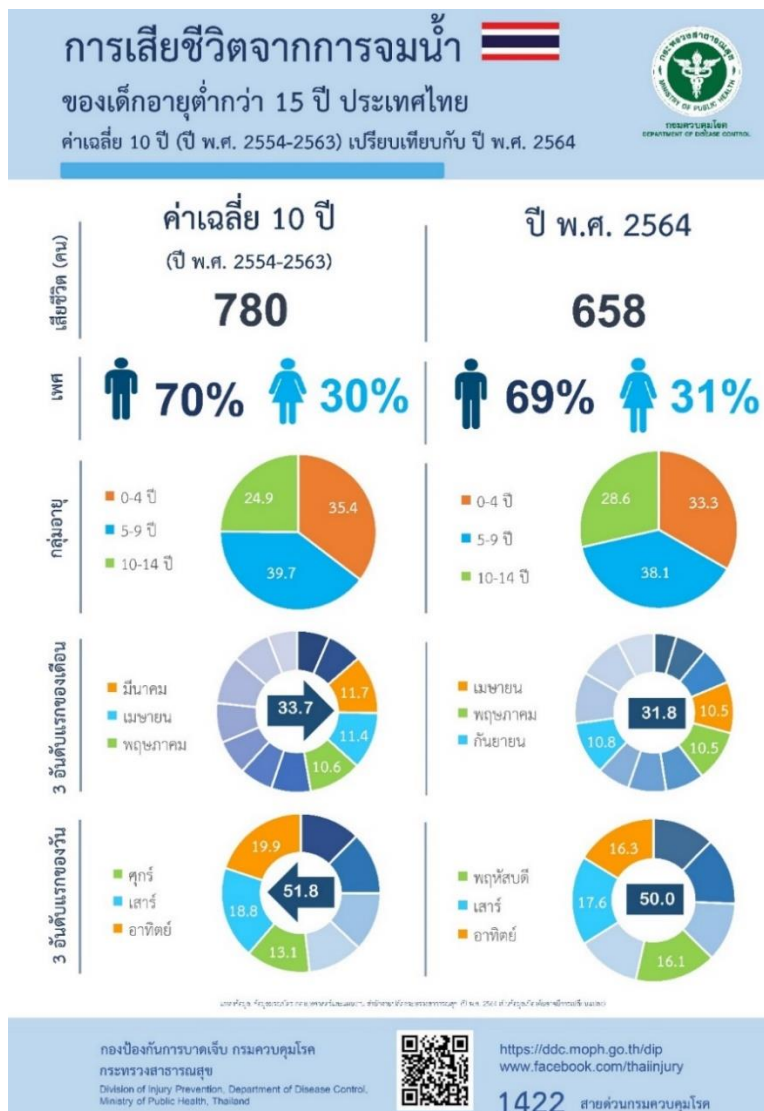
กลุ่มวัย	ระยะเวลาที่ “เพิ่มขึ้น”
เด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี	35 นาทีต่อวัน
เด็กประถมศึกษา (อายุ 6-10 ปี)	83 นาทีต่อวัน
วัยรุ่น (อายุ 11-17 ปี)	55 นาทีต่อวัน
ผู้ใหญ่	58 นาทีต่อวัน

ที่มา ข้อมูลจาก arw.ac.th (<https://www.springnews.co.th/digital/827545>)

2.1.3 การจมน้ำ

การจมน้ำและเสียชีวิตในเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี ยังคงเป็นความสูญเสียที่ทุกฝ่ายต้องช่วยกันเฝ้าระวังและป้องกัน ข้อมูลในปี 2564 จากกองป้องกันการบาดเจ็บ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข รายงานจำนวนการเสียชีวิตจากการจมน้ำของเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี มากถึง 658 คน โดยจำนวนการเสียชีวิตเฉลี่ยในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา หรือระหว่างปี พ.ศ. 2554 – 2563 พบว่าสูงมากถึงปีละ 780 คน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการเสียชีวิตในกลุ่มเด็กอายุ 5-9 ปี ตามด้วยเด็กอายุ 0-4 ปี โดยการจมน้ำเกิดมากที่สุดในช่วงปิดเทอม เดือนมีนาคม ถึง พฤษภาคม และมากที่สุดในช่วงสุดสัปดาห์ วันศุกร์ เสาร์และอาทิตย์

ภาพ 2.3 การเสียชีวิตจากการจมน้ำของเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี ช่วงปี 2554-2563 และ ปี 2564

ที่มา: กรมควบคุมโรค

ช่วงปิดเทอม-หน้าร้อนของทุกปี โดยเฉพาะระหว่าง เดือนมีนาคม ถึง เดือนพฤษภาคม (ระยะเวลา 3 เดือน) เป็นช่วงที่มีความเสี่ยงสูงที่สุดในการเสียชีวิตจากการจมน้ำของเด็กไทย สถิติจากกองป้องกันการบาดเจ็บ กรมควบคุมโรค รายงานว่าใน 5 ปีที่ผ่านมา (ปี 2561-2565) เฉพาะในช่วง 3 เดือนนี้ เด็กไทยอายุต่ำกว่า 15 ปี เสียชีวิตจากการจมน้ำมากถึง 953 ราย คิดเฉลี่ยเป็นจำนวนถึงวันละ 2 ราย โดย 10 จังหวัดแรกที่มีจำนวนเด็กจมน้ำเสียชีวิตสูงที่สุด ส่วนใหญ่อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เช่น ในจังหวัดบุรีรัมย์ สุรินทร์ อุตรดิตถ์ เป็นต้น ซึ่งเหตุผลสำคัญที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือกลายเป็นภูมิภาคที่มีจำนวนการเสียชีวิตของเด็กด้วยสาเหตุจมน้ำสูงที่สุดในช่วงดังกล่าว อาจเนื่องด้วยจากสภาวะของ ภูมิภาคที่ค่อนข้างมีสภาพอากาศร้อน อบอ้าว ทำให้ในช่วงหน้าร้อน ประชาชนจำนวนมาก รวมถึงกลุ่มเด็กวัยเรียนในช่วงปิดเทอม นิยมไปเที่ยวสถานที่ท่องเที่ยวที่มีแหล่งน้ำ ด้วยวิถีชีวิตการเลี้ยงชีพที่ชุมชนจำนวนมากยังคงพึ่งพาแหล่งน้ำในภาคเกษตรตามห้วย หนอง คลอง บึง และแหล่งน้ำสาธารณะต่าง เช่น อ่างเก็บน้ำที่มีในจุดต่างๆ ของชุมชน ที่ทำให้เด็กมีโอกาสเสี่ยงต่อ การชักชวนกันไปเล่นน้ำ โดยไม่มีผู้ใหญ่ดูแลและเสี่ยงต่อการจมน้ำค่อนข้างสูง (ThaiPBS, 2565; “อยู่ดีมีแสบ : สถิติปี 2564 เด็กอีสานจมน้ำสูงสุดในหน้าแล้ง”) (สถิติปี 2564 เด็กอีสานจมน้ำสูงสุดในหน้าแล้ง, 2022)

การป้องกันการสูญเสียจากการตกน้ำหรือจมน้ำของเด็กให้เกิดขึ้นน้อยที่สุด หรือไม่เกิดขึ้นเลย และการสนับสนุนส่งเสริมให้เด็กสามารถว่ายน้ำ หรือเอาตัวรอดเบื้องต้นได้ในกรณีที่ตกน้ำหรือจมน้ำ เป็นเรื่องที่ทุกฝ่ายต้องการให้เกิดขึ้นและยังต้องดำเนินการให้ความสำคัญในเรื่องนี้ต่อไป

ภาพ 2.5 จำนวนการเสียชีวิตจากการจมน้ำของเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี ช่วงเดือนมีนาคม-พฤษภาคม ปี 2561-2565

ที่มา: กรมควบคุมโรค

2.1.4 การมีกิจกรรมทางกาย

การมีกิจกรรมทางกาย หรือ Physical Activity ที่ไม่เพียงพอเป็นสาเหตุปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่การเกิดโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (Non-communicable disease: NCD) ที่ปัจจุบันมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องในคนไทย การป้องกันการเกิดโรคไม่ติดต่อ โดยสนับสนุนให้ประชากรมีกิจกรรมทางกายที่เพียงพอเป็นเรื่องที่ต้องสร้างเสริมและสนับสนุนตั้งแต่ในช่วงวัยเด็ก

ข้อมูลจากศูนย์พัฒนาองค์ความรู้ด้านกิจกรรมทางกายประเทศไทย หรือ TPAK ตั้งแต่ปี 2555 ได้แสดงให้เห็นถึงความท้าทายในเรื่องนี้ โดยพบว่าสัดส่วนของเด็กอายุ 6- 17 ปี ในประเทศไทยที่มีกิจกรรมทางกายไม่เพียงพอ ในช่วงปี 2555 ถึง 2562 ซึ่งเป็นช่วงก่อนสถานการณ์โควิด-19 มีมากถึงประมาณร้อยละ 25-39 ซึ่งเป็นสัดส่วนที่สูงกว่าประชากรในวัยทำงานอายุ 18-59 ปีอย่างเห็นได้ชัด และในช่วงปี 2563-2564 ที่สถานการณ์

โควิด-19 ได้ส่งผลกระทบต่อสังคมไทยในทุกมิติ การมีกิจกรรมทางกายของเด็กเป็นอีกหนึ่งเรื่องที่ถูกกระทบเป็นอย่างมาก โดยพบว่า ในปี 2563 และ 2564 สัดส่วนของเด็กอายุ 6-17 ปี ที่มีกิจกรรมทางกายไม่เพียงพอเพิ่มสูงขึ้นเกือบ 2-3 เท่า เป็นร้อยละ 64.1 และร้อยละ 75.4 ตามลำดับ

ตาราง 2.4 ร้อยละของการมีกิจกรรมทางกายที่เพียงพอในภาพรวม รายปี จำแนกตามช่วงวัย

ปี พ.ศ.	อายุ 6-17 ปี		อายุ 18-59 ปี		อายุ 60 ปีขึ้นไป	
	เพียงพอ	ไม่เพียงพอ	เพียงพอ	ไม่เพียงพอ	เพียงพอ	ไม่เพียงพอ
2555	66.2	33.8	68.2	31.8	58.9	41.1
2556	61.0	39.0	72.3	27.7	60.5	39.5
2557	63.7	36.3	70	30.0	67.7	32.3
2558	66.2	33.8	74.4	25.6	68.4	31.6
2559	71.9	28.1	71.0	29.0	69.4	30.6
2560	72.6	27.4	74.0	26.0	68.8	31.2
2561	69.4	30.6	76.3	23.7	72.3	27.7
2562	76.0	24.0	74.6	25.4	73.4	26.6
2563	35.9	64.1	56.9	43.1	53.3	46.7
2564	24.6	75.4	67.1	32.9	58.8	41.2

ที่มา: ศูนย์พัฒนาองค์ความรู้ด้านกิจกรรมทางกายประเทศไทย (TPAK) สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

สำหรับผลการสำรวจในปี 2565 พบว่า สถานการณ์การมีกิจกรรมทางกายในกลุ่มเด็กและเยาวชนไทย อายุ 5-25 ปี มีแนวโน้มดีขึ้นกว่าในปี 2563-2564 โดยพบว่า มีสัดส่วนของเด็กและเยาวชนที่มีกิจกรรมทางกายเพียงพอภาพรวมอยู่ที่ ร้อยละ 62.0 อย่างไรก็ตาม ข้อมูลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่ายังมีเด็กและเยาวชนอีกมากถึงร้อยละ 38 ที่ยังคงมีกิจกรรมทางกายที่ไม่เพียงพอ

ในภาพรวม เด็กและเยาวชนหญิงมีกิจกรรมทางกายที่เพียงพอต่ำกว่าเด็กและเยาวชนชาย (ร้อยละ 58.1 และร้อยละ 66.1 ตามลำดับ) หากจำแนกตามกลุ่มอายุ พบว่า เด็กในช่วงอายุ 5-6 ปี และ 7-12 ปี เป็นกลุ่มที่มีปัญหาในเรื่องนี้มากที่สุดโดยมีสัดส่วนของเด็กที่มีกิจกรรมทางกายเพียงพอเพียงร้อยละ 7.9 และ ร้อยละ 10.4 เท่านั้น ตามลำดับ เช่นเดียวกันในกลุ่มเด็กอายุ 13 - 17 ปี มีเพียงร้อยละ 21.6 หรือ ประมาณ 1 ใน 5 เท่านั้นที่มีกิจกรรมทางกายเพียงพอ สำหรับเยาวชนอายุ 18 - 25 ปี แม้จะมีสถานการณ์ที่ดีกว่าแต่สัดส่วนของเยาวชนที่มีกิจกรรมทางกายเพียงพอก็ยังนับว่าค่อนข้างต่ำ อยู่ที่เพียงร้อยละ 59.2 ในภาพรวมของทุกกลุ่มอายุ เด็กและเยาวชนหญิงเป็นกลุ่มที่มีกิจกรรมทางกายไม่เพียงพอมากกว่าเด็กและเยาวชนชายค่อนข้างมาก

ตาราง 2.5 ร้อยละของการมีกิจกรรมทางกายที่เพียงพอของประชากร จำแนกตามเพศและกลุ่มวัย ปี พ.ศ. 2555-2565

ปี	5-6 ปี			7-12 ปี			13-17 ปี			18-25 ปี			รวมทุกกลุ่มอายุ		
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
2565	13.2	2.6	7.9	13.7	6.9	10.4	28.3	14.0	21.6	67.3	50.2	59.2	66.1	58.1	62.0

ที่มา: ศูนย์พัฒนาองค์ความรู้ด้านกิจกรรมทางกายประเทศไทย (TPAK) สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

2.1.5 พฤติกรรมการบริโภคอาหาร

ปัญหาและความท้าทายด้านโภชนาการของเด็กและเยาวชนไทย ในปัจจุบันอาจไม่ใช่ในเรื่องความเพียงพอหรือการขาดแคลนอาหารและพลังงานที่ควรได้รับในแต่ละวัน แต่เป็นในเรื่อง “ความไม่สมดุล” ของสารอาหารและโภชนาการที่ควรได้รับในแต่ละวันมากกว่า ซึ่งส่วนใหญ่มีสาเหตุมาจากพฤติกรรมการบริโภคอาหารที่ไม่เหมาะสม โดยเฉพาะการบริโภคอาหารหวาน มัน เค็ม ที่มากเกินไป ในขณะที่มีการบริโภคผักและผลไม้ที่ไม่เพียงพอ

จากผลการสำรวจของโครงการศึกษาสถานการณ์การบริโภคผักและผลไม้ของคนไทย (ระดับประเทศ) ซึ่งเผยแพร่ล่าสุดในปี 2565 (การสำรวจดำเนินการในปี 2564) พบว่า ร้อยละประชากรที่กินผักและผลไม้เพียงพอได้ตามเกณฑ์ในประเทศไทย ยังอยู่ในระดับที่ต่ำในทุกช่วงวัย โดยเฉพาะประชากรวัยเด็กและเยาวชนที่มีสัดส่วนผู้ที่กินผักและผลไม้เพียงพอต่ำกว่าประชากรในวัยทำงานและวัยสูงอายุเป็นอย่างมาก ในภาพรวมมีเด็กและเยาวชนที่กินผักและผลไม้เพียงพอเพียงประมาณ 1 ใน 5 เท่านั้น โดยในกลุ่มเด็กอายุ 6-9 ปี มีเพียงร้อยละ 22.8 กลุ่มเด็กอายุ 10 - 14 ปีเพียงร้อยละ 31.8 และเด็กและเยาวชนอายุ 15 - 29 ปี เพียงร้อยละ 22.2 ในขณะที่ประชากรวัยทำงานและวัยสูงอายุมีสัดส่วนของผู้ที่กินผักและผลไม้สูงกว่าอยู่ในช่วงร้อยละ 35.3 - 43.6 เมื่อเปรียบเทียบกับผลการสำรวจในรอบก่อนหน้าในปี 2562 พบว่าสัดส่วนของเด็กและเยาวชนอายุ 10-14 ปีและ 15 -28 ปี ที่บริโภคผักและผลไม้เพียงพอตามเกณฑ์มีแนวโน้มลดลง

เกี่ยวกับพฤติกรรมการบริโภคอาหารครบ 3 มื้อต่อวัน พบว่า มีเด็กและเยาวชน (อายุ 10-14 ปีและ 15-29 ปี) เพียงไม่ถึง 2 ใน 3 หรือร้อยละ 62.4 และร้อยละ 62.2 เท่านั้น ตามลำดับ ที่รายงานว่าทานอาหารได้ครบ 3 มื้อ ส่วนใหญ่มีแนวโน้มเป็นการเลือกไม่ทานอาหารบางมื้อมากกว่าสาเหตุจากการขาดแคลนอาหาร ในภาพรวม พบว่าเด็กอายุ 10-14 ปี ส่วนใหญ่มีการงดทานอาหารมื้อกลางวันหรือมื้อเช้า ขณะที่ เด็กและเยาวชนอายุ 15 - 29 ปี ที่ทานอาหารไม่ครบ 3 มื้อ โดยส่วนใหญ่เลือกที่จะงดอาหารในมื้อเช้า

ตาราง 2.6 ร้อยละผู้กินผักและผลไม้เพียงพอได้ตามเกณฑ์ จำแนกตามกลุ่มอายุ ในปี 2561 , 2562 , 2564

กลุ่มอายุ	2561	2562	2564
6 -9	23.0	20.8	22.8
10 -14	27.9	32.5	31.8
15 - 29	25.9	28.5	22.2
30 - 44	39.2	39	35.3
45 -59	37.1	43.8	43.6
60+	31.9	38.8	38.7

ที่มา: โครงการศึกษาสถานการณ์การบริโภคผักและผลไม้ของคนไทย (ระดับประเทศ) สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

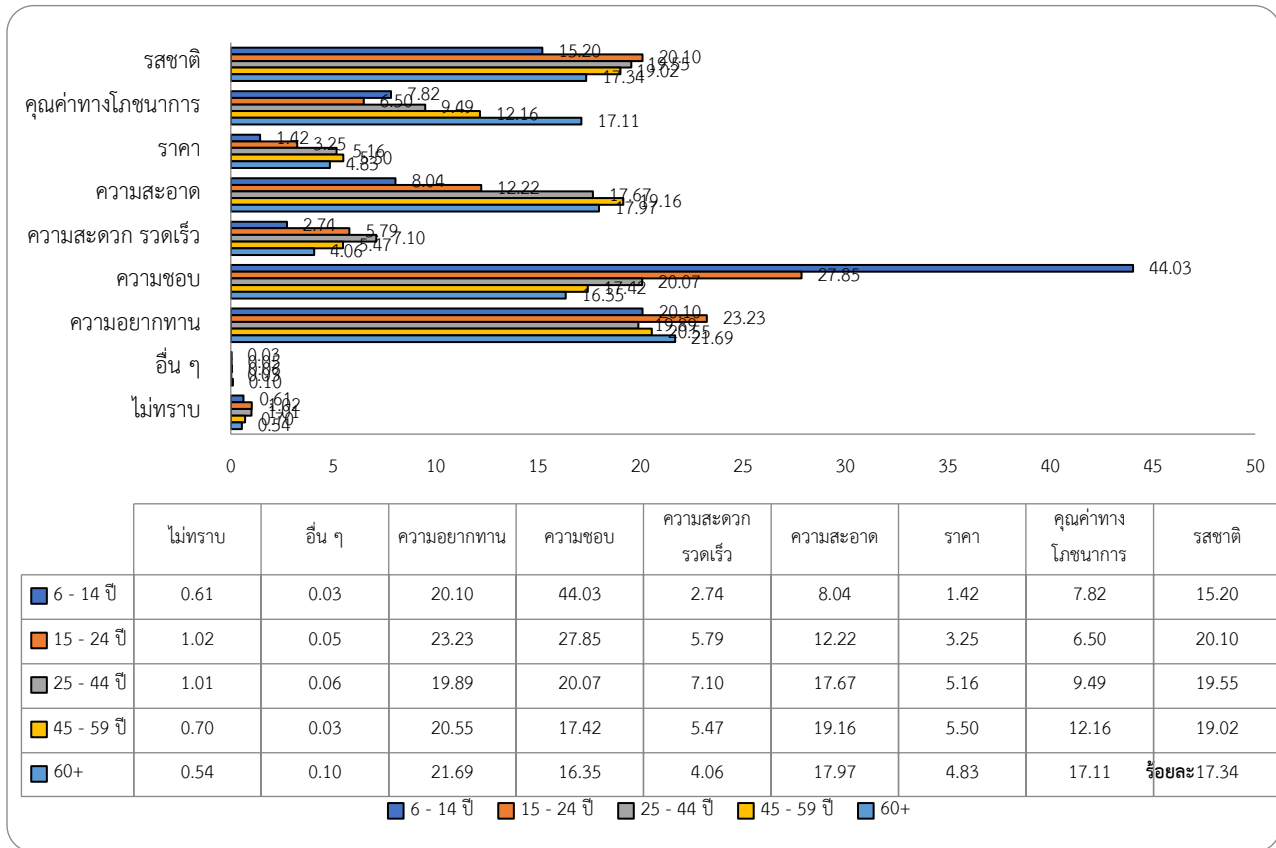
ตาราง 2.7 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างอายุตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป จำแนกตามมื้ออาหารที่กิน กลุ่มอายุ ปี 2564

กลุ่มอายุ	ทาน 1 มื้อ	ทาน 2 มื้อ (งดมื้อเย็น)	ทาน 2 มื้อ (งดมื้อกลางวัน)	ทาน 2 มื้อ งดมื้อเช้า	ทานครบ 3 มื้อ
10 -14	3.5	4.3	15.2	14.6	62.4
15 - 29	2.5	4.7	7.5	23.1	62.2
30 - 44	0.9	4.7	6.9	15.6	71.9
45 -59	1.5	5.1	7.6	11.3	74.5
60+	0.6	3.0	10.5	8	77.9

ที่มา: โครงการศึกษาสถานการณ์การบริโภคผักและผลไม้ของคนไทย (ระดับประเทศ) สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

การพัฒนาความรู้ด้านอาหาร (food literacy) เป็นประเด็นที่ควรให้ความสำคัญในการส่งเสริมความรู้ทัศนคติและพฤติกรรมกรบริโภคอาหารที่เหมาะสมให้กับกลุ่มเด็กและเยาวชน จากการสำรวจพฤติกรรมด้านสุขภาพของประชากร พ.ศ. 2564 โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า เด็กอายุ 6- 14 ปี ยังคงเลือกรับประทานอาหารด้วยเหตุผล “ความชอบ” “ความอยากทาน” และ “รสชาติ” เป็นหลัก (ร้อยละ 44.03 ร้อยละ 20.1 และ ร้อยละ 15.2 ตามลำดับ) ขณะที่คำนึงถึง “คุณค่าทางโภชนาการ” เพียงร้อยละ 7.82 สำหรับเด็กและเยาวชนอายุ 15 - 24 ปี พบว่า ปัจจัยหลักในการเลือกทานอาหาร เป็นในเรื่อง “ความชอบ” “ความอยากทาน” และ “รสชาติ” เป็นหลักเช่นกัน (ร้อยละ 27.85 ร้อยละ 23.23 และร้อยละ 20.1 ตามลำดับ) โดยมีสัดส่วนของเด็กและเยาวชนอายุ 15-24 ปีที่ให้ความสำคัญกับคุณค่าทางโภชนาการเพียงร้อยละ 6.5 เท่านั้น

ภาพ 2.6 ร้อยละประชากรอายุตั้งแต่ 6 ปีขึ้นไป จำแนกตามสิ่งที่คำนึงถึงเป็นอันดับแรกก่อนเลือกซื้ออาหาร และกลุ่มอายุ

ที่มา: สํารวจพฤติกรรมด้านสุขภาพของประชากร พ.ศ. 2564

2.1.6 อุบัติเหตุทางถนน

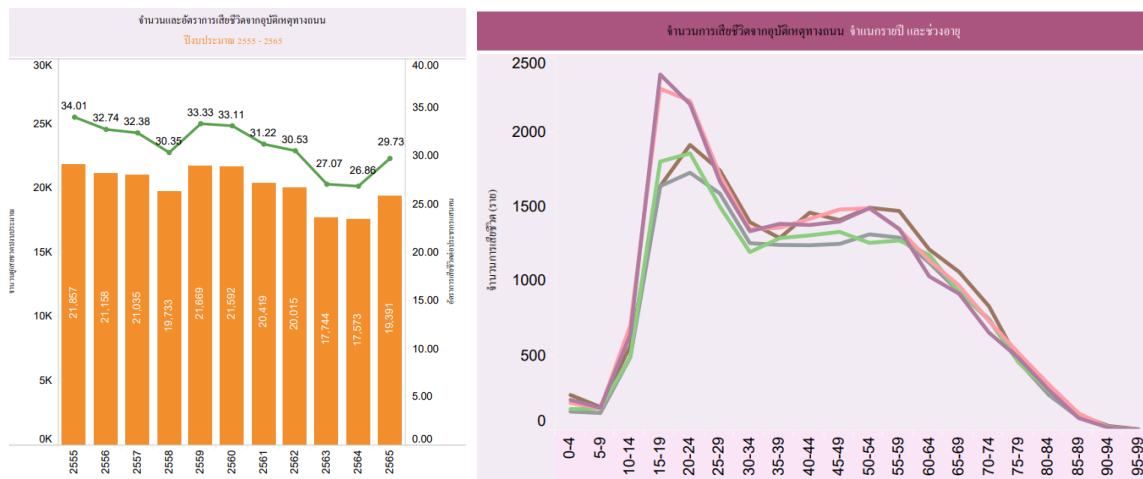
ประเทศไทยมีอัตราการเสียชีวิตของประชากรจากอุบัติเหตุทางถนนสูงเป็นอันดับต้นๆ ของโลก โดยในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2555 - 2565) มีจำนวนผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนนในประเทศต่อปี มากถึงประมาณ 20,000 คน คิดเป็นประมาณ 30 คน ต่อประชากร 100,000 คน โดยแนวโน้มจำนวนและอัตราการเสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนนนี้เริ่มลดลงตั้งแต่ปี 2559 เป็นต้นมา และลดลงค่อนข้างมากในช่วงปี 2563 และ 2564 ซึ่งเป็นช่วงที่เกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 โดยประเทศไทยมีมาตรการในการปิดสถานที่ต่างๆ ลดการเดินทางและเคลื่อนย้ายของประชากรซึ่งน่าจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้จำนวนอุบัติเหตุและการสูญเสียนี้อลดลง อย่างไรก็ตาม ที่น่ากังวล คือในปี 2565 จำนวนการเสียชีวิตได้พุ่งสูงขึ้นเป็น 19,391 ราย เพิ่มขึ้นเกือบ 2,000 ราย เมื่อเทียบกับยอดการเสียชีวิตในปี 2564 ซึ่งอยู่ที่ 17,573 ราย

จากจำนวนการเสียชีวิตทั้งหมด เมื่อจำแนกตามกลุ่มอายุ พบว่า ผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนนที่คิดเป็นสัดส่วนมากที่สุดเป็นกลุ่มประชากรเด็กและเยาวชนอายุ 15 - 19 ปี ตามด้วยเยาวชนอายุ 20 - 24 ปี สะท้อน

ให้เห็นถึงปัญหาอุบัติเหตุทางถนนที่เป็นทั้งความท้าทายในระดับประเทศ และเป็นปัจจัยเสี่ยงสำคัญต่อความสูญเสียชีวิตและการบาดเจ็บในกลุ่มประชากรเด็กและเยาวชน โดยเฉพาะช่วงอายุ 15 - 24 ปี ซึ่งในแต่ละปีมีจำนวนการเสียชีวิตรวมกันแล้วมากถึง 3-4 พันคนต่อปี (หากรวมจำนวนการเสียชีวิตของเด็กและเยาวชนอายุ 0-24 ปี ภาพรวมในช่วงปี 2561-2565 จะอยู่ที่ประมาณ 4-5 พันคน)

ในเรื่องนี้ เด็กและเยาวชนชายมีความเสี่ยงมากกว่าเด็กและเยาวชนหญิง ในภาพรวมของการเสียชีวิตทั้งหมด พบว่า เป็นเพศชายถึง 3 ใน 4 หรือร้อยละ 74.92 เป็นเพศหญิงร้อยละ 20.66 และไม่ระบุเพศอีกร้อยละ 4.42 โดยการเสียชีวิตส่วนใหญ่มีสาเหตุมาจากรถจักรยานยนต์มากถึงสี่ในห้า หรือร้อยละ 80.76 จากรถยนต์ ร้อยละ 11.01 และ คนเดินเท้าร้อยละ 3.51 ตามลำดับ

ภาพ 2.7 จำนวนและอัตราการเสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนน ปีงบประมาณ 2555-2565 และจำแนกตามช่วงอายุ

ที่มา: ภาพจากสถิติข้อมูลอุบัติเหตุทางถนนระบบเฝ้าระวังการบาดเจ็บ (Injury Surveillance : IS)

สาเหตุของการสูญเสียทั้งการบาดเจ็บและการเสียชีวิต ส่วนหนึ่ง มาจากการขาดพฤติกรรมการป้องกันในการใช้รถใช้ถนนที่เหมาะสม โดยเฉพาะในเรื่องการสวมหมวกนิรภัย (ในการใช้รถจักรยานยนต์) และการคาดเข็มขัดนิรภัย (ในการใช้รถยนต์) ข้อมูลจากระบบเฝ้าระวังการบาดเจ็บ (Injury Surveillance: IS) กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข พบว่า ในกลุ่มผู้ประสบอุบัติเหตุในปี 2565 ที่เป็นเด็กอายุ 0-15 ปี มีการสวมหมวกนิรภัยและคาดเข็มขัดนิรภัยเพียง ร้อยละ 5.69 และร้อยละ 5.06 เท่านั้น ตามลำดับ (หรือคิดเป็นเพียงประมาณ 1 ใน 20) สำหรับในกลุ่มเด็กและเยาวชน อายุ 16- 29 ปี แม้จะมีการสวมหมวกนิรภัยและการคาดเข็มขัดนิรภัยที่ดีกว่ากลุ่มเด็ก 0-15 ปี แต่ยังคงถือว่าอยู่ในระดับที่ต่ำ โดยมีการสวมหมวกนิรภัยเพียงร้อยละ 18.92 หรือประมาณ 1 ใน 5 และคาดเข็มขัดนิรภัยเพียงร้อยละ 24.27 หรือประมาณ 1 ใน 4 เท่านั้น

ตาราง 2.8 สถิติข้อมูลอุบัติเหตุทางถนนระบบเฝ้าระวังการบาดเจ็บ (Injury Surveillance : IS)

ปี	การสวมหมวกนิรภัย		การคาดเข็มขัดนิรภัย	
	กลุ่มอายุ		กลุ่มอายุ	
	0 - 15 ปี	16 - 29 ปี	0 - 15 ปี	16 - 29 ปี
2561	6.38	19.86	3.14	21.19
2562	6.41	20.45	3.66	22.4
2563	5.81	19.59	3.91	24.63
2564	4.85	19.65	4.89	25.08
2565	5.69	18.92	5.06	24.27

ที่มา: สถิติข้อมูลอุบัติเหตุทางถนนระบบเฝ้าระวังการบาดเจ็บ (Injury Surveillance : IS)

2.1.7 สุขภาพจิต

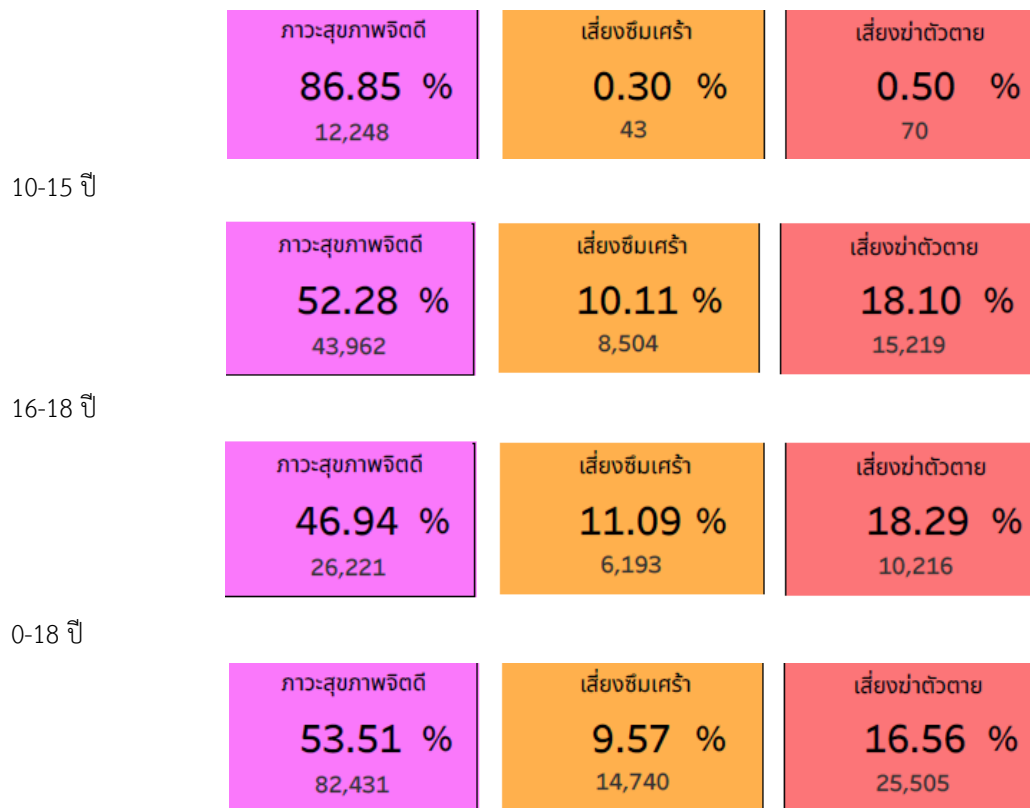
ในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมา ผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19 ซึ่งมีต่อประชาชนไทยในทุกช่วงวัย ในทุกมิติ ทั้งด้านการใช้ชีวิตประจำวัน เศรษฐกิจการทำงานและรายได้ รวมไปถึง ด้านการศึกษา การปิดโรงเรียนและการปรับรูปแบบการเรียนการสอนเป็นออนไลน์โดยส่วนใหญ่ ปัญหาความเครียด ซึมเศร้า รวมถึงความกดดันที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพจิตของประชากร เป็นสภาพการณ์ที่มีแนวโน้มเป็นปัญหาเพิ่มมากขึ้น และควรต้องมีการเฝ้าระวัง เพื่อให้การสนับสนุนและสร้างเสริมสุขภาพจิตที่ดีขึ้นให้กับคนทุกช่วงวัย รวมถึงกลุ่มเด็กและเยาวชน

จากรายงานสุขภาพจิตโลกในปี 2565 มีการคาดการณ์ว่าประชากรโลกถึง 970,000,000 คนหรือคิดเป็นร้อยละ 13 ของประชากรโลกทั้งหมดเป็นผู้มีความผิดปกติทางจิต (People Living With Mental Disorder) โดยตลอดช่วงชีวิตของคนจำนวนปีที่สูญเสียจากภาวะบกพร่องทางสุขภาพ (Years Lived With Disability: YLDs) ที่มีสาเหตุเกี่ยวข้องกับความผิดปกติทางจิตคิดเป็นสัดส่วนมากถึงร้อยละ 15.6 ของปีที่สูญเสียทั้งหมด ซึ่งเมื่อจำแนกตามกลุ่มอายุ พบว่า เด็กและเยาวชนอายุ 15 - 29 ปี เป็นกลุ่มอายุที่มีการสูญเสียปีสุขภาพจากสาเหตุเกี่ยวข้องกับความผิดปกติทางจิตสูงที่สุด (ร้อยละ 25.6 และร้อยละ 23.7 ของ YLDs ในเด็กและเยาวชนชาย และหญิง ตามลำดับ) ตามด้วย ในกลุ่มเด็กอายุ 5- 14 ปี (ร้อยละ 20.5 และร้อยละ 18.3 ของ YLDs ในเด็กชาย และหญิง ตามลำดับ) (ที่มา รายงานสุขภาพคนไทย 2566)

ในปี 2565 กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข ได้พัฒนาระบบการประเมินสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นอายุไม่เกิน 18 ปี ภายใต้ระบบ Mental Health Check-In (MCHI) จากข้อมูลการสำรวจตั้งแต่ เดือนกุมภาพันธ์ ถึง ธันวาคม 2565 ภาพรวมในกลุ่มเด็กอายุ 0-18 ปี มีสัดส่วนที่มีภาวะสุขภาพจิตดี เพียงร้อยละ 53.51 มีเด็กและเยาวชนที่เสี่ยงซึมเศร้าและเสี่ยงฆ่าตัวตายมากถึง ร้อยละ 9.57 และร้อยละ 16.56 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาตามกลุ่มอายุ พบว่า สัดส่วนของเด็กและเยาวชนที่มีภาวะสุขภาพจิตดีมีแนวโน้มลดลงตามช่วงอายุของเด็กและเยาวชน ขณะที่สัดส่วนของผู้ที่เสี่ยงซึมเศร้าและเสี่ยงฆ่าตัวตายมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยในกลุ่มอายุ 10-15 ปีและ

16-17 ปี มีสัดส่วนที่มีภาวะสุขภาพจิตดีร้อยละ 52.28 และร้อยละ 46.94 ตามลำดับ โดยมีสัดส่วนของเด็กและเยาวชนที่เสี่ยงซึมเศร้าสูงถึง ร้อยละ 10.11 และร้อยละ 11.09 ตามลำดับ และสัดส่วนของผู้ที่เสี่ยงฆ่าตัวตายมากถึงร้อยละ 18.1 และร้อยละ 18.29 ตามลำดับ

ภาพ 2.8 ร้อยละของเด็กอายุไม่เกิน 18 ปี ที่มีภาวะสุขภาพจิตดี เสี่ยงซึมเศร้า และเสี่ยงฆ่าตัวตาย ปี 2565 อายุต่ำกว่า 10 ปี

หมายเหตุ การสำรวจฯ ระหว่างวันที่ 12 Feb 22-31 Dec 22

ที่มา: ข้อมูลการประเมินสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นอายุไม่เกิน 18 ปี ระบบ Mental Health Check In (MHCI) กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข; <https://checkin.dmh.go.th/dashboards/dash07>

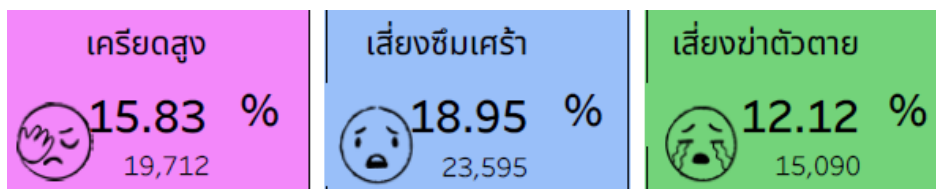
จากข้อมูลการสำรวจในกลุ่มประชากรอายุ 18 ปีขึ้นไป พบว่ากลุ่มเยาวชนอายุ 18 - 25 ปี มีภาวะเสี่ยงซึมเศร้าและเสี่ยงฆ่าตัวตายที่สูงกว่าประชากรอายุต่ำกว่า 18 ปี โดยมีสัดส่วนอยู่ที่ร้อยละ 18.95 และร้อยละ 12.12 ตามลำดับ โดยมีสัดส่วนของเยาวชนที่มีความเครียดสูงมากถึงร้อยละ 15.83

เมื่อจำแนกตามเพศ ในภาพรวมเด็กอายุ 0-18 ปี พบว่า เด็กผู้หญิงมีความเสี่ยงต่อปัญหาสุขภาพจิตที่สูงกว่าเด็กผู้ชาย (ประเมินจากการมีภาวะเสี่ยงซึมเศร้าและเสี่ยงฆ่าตัวตาย) โดยเด็กผู้ชายมีสัดส่วนที่มีภาวะสุขภาพจิตดี ร้อยละ 63.02 ขณะที่เด็กผู้หญิงมีสัดส่วนอยู่ที่ร้อยละ 47.13 ในทางตรงกันข้าม สัดส่วนของเด็กผู้หญิงที่มีภาวะเสี่ยงซึมเศร้าและเสี่ยงฆ่าตัวตายอยู่ที่ร้อยละ 13.41 และ 22.56 ตามลำดับ ซึ่งสูงกว่ากลุ่มเสี่ยงซึมเศร้า

และเสี่ยงฆ่าตัวตายในเด็กผู้ชาย ที่มีสัดส่วนอยู่ที่ ร้อยละ 3.96 และ 7.80 ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม เด็กผู้ชาย รวมถึงเยาวชนชายมีแนวโน้มที่จะมีปัญหาสุขภาพจิตที่แสดงออกทางพฤติกรรม เช่น พฤติกรรมการใช้ความรุนแรง และสิ่งเสพติด ที่มีความเสี่ยงและปัญหามากกว่าเด็กและเยาวชนหญิง

ข้อมูลผลการประเมินภาวะสุขภาพจิตทั้ง 2 ส่วนนี้ สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาและความเสี่ยงต่อโอกาส ในการเกิดภาวะผิดปกติทางจิตในกลุ่มเด็กและเยาวชนไทย ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนและป้องกัน

ภาพ 2.9 ร้อยละของเยาวชนอายุ 18-25 ปี ที่เครียดสูง เสียงซึ่มเศร้า และเสี่ยงฆ่าตัวตาย ปี 2565 เยาวชน 18-25 ปี

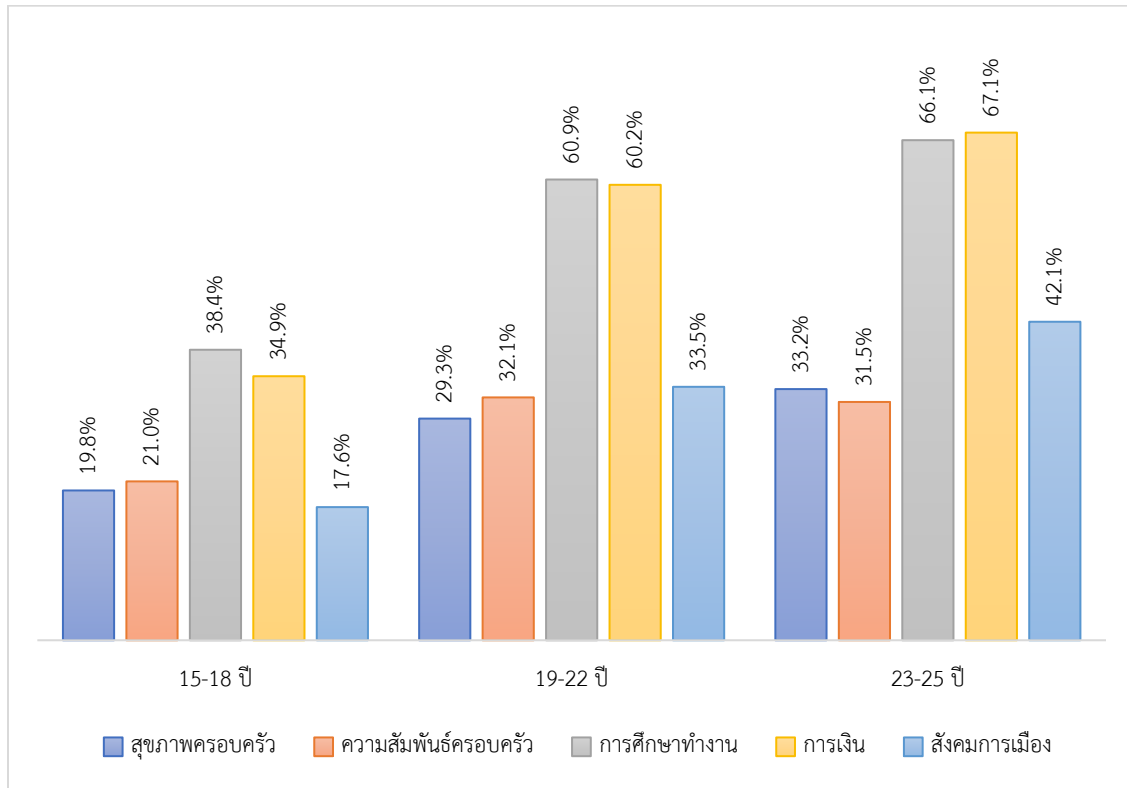

หมายเหตุ ผลการสำรวจฯ ระหว่างวันที่ 1Jan-31 Dec22

ที่มา: ข้อมูลจากระบบ Mental Health Check In (MHCI) กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข

เกี่ยวกับปัญหาหรือสาเหตุที่ทำให้เกิดความเครียดในกลุ่มเด็กและเยาวชน การสำรวจเยาวชนของ คิด for คิดส์ ในปี 2565 พบว่า ในเยาวชนกลุ่มอายุ 19 - 22 ปี มีสาเหตุมากที่สุดจาก ปัจจัยปัญหาทางการศึกษา หรือทำงาน (ร้อยละ 60.9) ตามด้วยปัญหาทางการเงิน (ร้อยละ 60.2) และปัญหาสังคม-การเมือง (ร้อยละ 33.5) ตามลำดับ ในเยาวชนกลุ่มอายุ 23 - 25 ปี มีสาเหตุมากที่สุดจาก ปัญหาทางการเงิน (ร้อยละ 67.1) ปัญหาทางการศึกษาหรือการทำงาน (ร้อยละ 66.1) และปัญหาด้านสังคม-การเมือง (ร้อยละ 42.1) ตามลำดับ ขณะที่ ในกลุ่มเด็กและเยาวชน อายุ 15 - 18 ปี มีสาเหตุหลักจากปัญหาทางการศึกษาหรือทำงาน (ร้อยละ 38.4) ตามด้วยปัญหาทางการเงิน (ร้อยละ 34.9) และปัญหาด้านความสัมพันธ์ครอบครัว (ร้อยละ 21.0) ตามลำดับ

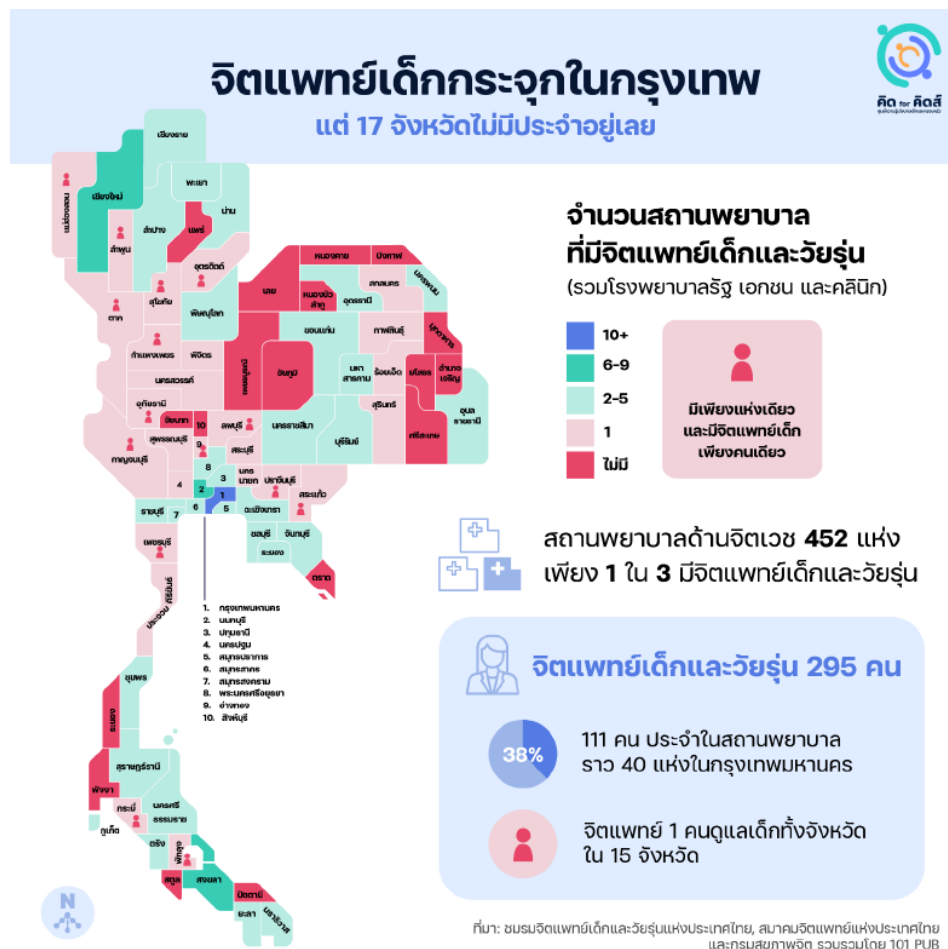
ภาพ 2.10 ปัจจัยสาเหตุที่เยาวชนรายงานว่าทำให้เกิดความเครียดมากที่สุด แยกตามกลุ่มอายุ

ปัจจัยสาเหตุ	15-18 ปี	19-22 ปี	23-25 ปี
อันดับ 1	การศึกษาและการทำงาน	การศึกษาและการทำงาน	การเงิน
อันดับ 2	การเงิน	การเงิน	การศึกษาและการทำงาน
อันดับ 3	สุขภาพคนในครอบครัว	สังคม-การเมือง	สังคม-การเมือง

ที่มา ศูนย์ความรู้นโยบายเด็กและครอบครัว (2565) (เอกสารการนำเสนอ “1 ปี คิด for คิดส์: ผลงานและอนาคตของศูนย์ความรู้
นโยบายเด็กและครอบครัว)

ภาพ 2.11 จำนวนสถานพยาบาลที่มีจิตแพทย์เด็กและวัยรุ่น

ที่มา ศูนย์ความรู้นโยบายเด็กและครอบครัว (2565) (เอกสารการนำเสนอ “1 ปี คิด for คิดส์: ผลงานและอนาคตของศูนย์ความรู้ นโยบายเด็กและครอบครัว”)

ความท้าทายที่สำคัญประการหนึ่งของสถานการณ์ปัญหาสุขภาพจิตในกลุ่มเด็กและเยาวชน คือ การเข้าถึงระบบการให้คำปรึกษาและบริการสุขภาพจิตที่ทั่วถึง โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนในพื้นที่ห่างไกล หรือจังหวัดขนาดเล็กในภูมิภาคต่างๆ ที่ระบบบริการสุขภาพยังคงค่อนข้างมีข้อจำกัดด้านทรัพยากรและบุคลากรด้านสุขภาพจิต จากการรวบรวมข้อมูลโดยศูนย์ความรู้นโยบายเด็กและครอบครัวในปี 2565 จำนวนจิตแพทย์เด็กและวัยรุ่นในประเทศไทย พบว่า ส่วนมากยังกระจุกตัวอยู่ในกรุงเทพฯ และจังหวัดขนาดใหญ่ในภูมิภาคต่างๆ ในจำนวนจิตแพทย์เด็กและวัยรุ่นทั้งหมด 295 คนในประเทศไทย ถึง 111 คน เป็นจิตแพทย์ที่ประจำอยู่ในสถานพยาบาลประมาณ 40 แห่งในกรุงเทพฯ ในภูมิภาคอื่นๆ มากถึง 17 จังหวัดไม่มีจิตแพทย์เด็กและวัยรุ่นประจำอยู่เลยในสถานพยาบาล (ทั้งในโรงพยาบาลรัฐ เอกชนและคลินิก) และอีก 15 จังหวัดมีจิตแพทย์เด็กและ

วัยรุ่นประจำอยู่ในสถานพยาบาลเพียงแห่งเดียวและมีเพียงคนเดียว นอกจากนี้ ในภาพรวมของสถานพยาบาลด้านจิตเวช 452 แห่งในประเทศ พบว่า มีเพียง 1 ใน 3 แห่งเท่านั้นที่มีจิตแพทย์เด็กและวัยรุ่นปฏิบัติงาน

2.1.8 ภัยออนไลน์

ปัจจุบันเด็กและเยาวชนไทยส่วนใหญ่สามารถเข้าถึงการใช้อินเทอร์เน็ต และมีอุปกรณ์การสื่อสาร เช่น สมาร์ทโฟน เพื่อเชื่อมต่อสื่อสารออนไลน์ได้อย่างสะดวก ทุกที่ ทุกเวลา ซึ่งเป็นทั้งโอกาสในการเข้าถึงข้อมูล สารระ ความรู้และสื่อ ที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้และการพัฒนาทักษะของเด็กและเยาวชน แต่ขณะเดียวกันก็เป็น ช่องทางการเข้ามาถึงตัวเด็กได้ง่ายขึ้นของความเสี่ยงและภัยในรูปแบบออนไลน์ที่เพิ่มมากขึ้น

ในปี 2565 มุนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทย ศูนย์ประสานงานขับเคลื่อนการส่งเสริมและปกป้องคุ้มครอง เด็กและเยาวชนในการใช้สื่อออนไลน์ (COPAT) ร่วมกับกรมกิจการเด็กและเยาวชน โดยการสนับสนุนขององค์การ Terre des Hommes ประเทศเนเธอร์แลนด์ ได้ทำการสำรวจสถานการณ์เด็กไทยกับภัยออนไลน์ โดยมี กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กอายุ 9- 18 ปี จำนวนรวม 31,965 คน เป็นเพศชายร้อยละ 42 เพศหญิง ร้อยละ 56 และ เพศทางเลือกร้อยละ 2 ผลการสำรวจนี้แสดงให้เห็นสถานการณ์ความเสี่ยงของเด็กไทยกับภัยออนไลน์ ในหลายมิติ ทั้งในด้านพฤติกรรมและประสบการณ์เสี่ยงภัยออนไลน์ของเด็ก ประสบการณ์การถูกล่อลวงออนไลน์ (online grooming) ประสบการณ์เกี่ยวกับการกลั่นแกล้งระรานทางออนไลน์ หรือ cyber bullying รวมถึงความเสี่ยง ในเรื่องการเล่นพนันหรือเกมออนไลน์ด้วย

ในภาพรวมการสำรวจ พบว่า เด็กถึงร้อยละ 85 มีการใช้สื่อสังคมออนไลน์หรือโซเชียลมีเดีย ในทุกวันหรือ เกือบทุกวัน เด็กถึงร้อยละ 11 รายงานว่าเคยเข้าเว็บไซต์ หรือเพจที่มีเนื้อหาผิดกฎหมาย เช่น สื่อลามกอนาจาร การพนัน ยาเสพติด หรือสินค้าผิดกฎหมายต่างๆ โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กที่ศึกษาอยู่ในระดับมัธยมปลายที่มีมากถึง ร้อยละ 17 และกลุ่มเพศทางเลือกที่มีมากถึงร้อยละ 22

เด็กมากกว่าหนึ่งในสาม หรือร้อยละ 37 มีพฤติกรรมเสี่ยงในการแชร์ตำแหน่ง (location) หรือเช็คอิน สถานที่ที่ไป ซึ่งอาจจะเป็นความเสี่ยงที่เพิ่มขึ้นต่อการถูกติดตามหรือถูกคุกคามได้ ร้อยละ 47 ของเด็กเคยได้รับลิงก์ โฆษณา หรือข้อความโฆษณาให้สมัครสมาชิกเว็บไซต์พนันออนไลน์ หรือถูกชักชวนให้เล่นพนันทางออนไลน์ อีกร้อยละ 35 เคยได้รับการติดต่อว่าเป็นผู้โชคดีที่จะได้รับเงินหรือสิ่งของมีค่า รวมถึงเชิญไปร่วมลงทุนที่จะได้รับ ผลตอบแทนสูง และร้อยละ 30 เคยทำการสั่งซื้อสินค้าออนไลน์แล้วถูกโกง โดยไม่ได้รับของหรือของที่ได้รับไม่ตรงกับที่โฆษณาหรือไม่มีคุณภาพ หรือไม่ครบตามจำนวนที่สั่งซื้อ

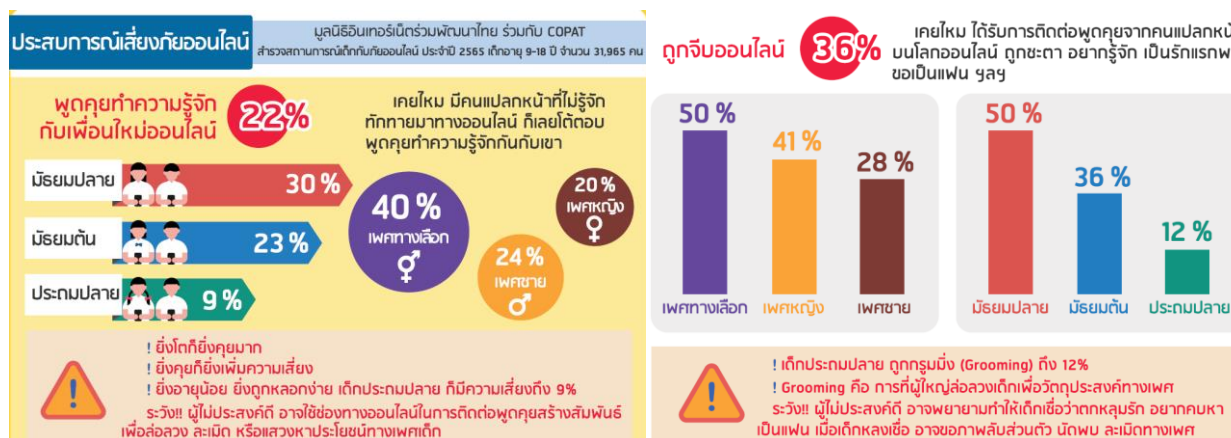
เด็กจำนวนมากถึงร้อยละ 22 เคยมีประสบการณ์มีคนแปลกหน้าที่ไม่รู้จักระบายมาทางออนไลน์ และ ตนเองได้มีการโต้ตอบพูดคุยทำความรู้จักกันโดยที่ไม่เคยรู้จักกันมาก่อน ซึ่งสัดส่วนนี้ค่อนข้างสูงในกลุ่มเด็กที่ศึกษา อยู่ในระดับมัธยมปลาย ถึงร้อยละ 30 และในกลุ่มเด็กที่เป็นเพศทางเลือกถึงร้อยละ 40

มากกว่า 1 ใน 3 ของเด็กที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง หรือที่ร้อยละ 36 รายงานว่าเคยได้รับการติดต่อพูดคุยจากคนแปลกหน้าบนโลกออนไลน์ โดยอ้างว่าถูกเซตา อายากรู้จัก เป็นรักแรกพบ หรือขอเป็นแฟน ซึ่งเช่นกันสัดส่วนของเด็กที่มีประสบการณ์นี้ค่อนข้างสูงในกลุ่มเด็กที่ศึกษาในระดับมัธยมปลายถึงร้อยละ 50 และในกลุ่มเด็กที่เป็นเพศทางเลือกร้อยละ 50 รวมถึงเด็กหญิงที่ร้อยละ 41

เกี่ยวกับประสบการณ์ในการถูกคุกคามทางเพศออนไลน์ เช่น การถูกทักเรื่องรูปร่างหน้าตา การถูกพูดถึงขนาดของหน้าอกหรืออวัยวะเพศ ชักชวนขอให้พูดคุยเรื่องเพศ แลกเปลี่ยนภาพหน้าอกหรืออวัยวะเพศ ภายใต้บริบทที่เด็กรู้สึกไม่สมัครใจหรือรู้สึกไม่ดี พบว่า มีเด็กที่เคยมีประสบการณ์ถูกคุกคามทางเพศในลักษณะนี้ประมาณ 1 ใน 10 หรือ ที่ร้อยละ 11 ในขณะเดียวกัน ประมาณถึง 1 ใน 4 ของเด็กที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง หรือที่ร้อยละ 26 รายงานว่าเคยมีประสบการณ์พูดคุยสื่อสารเรื่องเพศกับแฟน หรือเพื่อนที่รู้จักกันทางออนไลน์แบบวิดีโอคอล โดยมีการรับส่งหรือแลกเปลี่ยนกันทั้งภาพและเสียงโดยที่ทั้งสองฝ่ายสมัครใจ

เกี่ยวกับการพบเห็นสื่อลามกอนาจาร มีเด็กมากกว่าครึ่งหรือที่ร้อยละ 54 ที่แจ้งว่ามีประสบการณ์เคยพบเห็นสื่อในลักษณะดังกล่าว โดยที่มากถึงร้อยละ 60 ของสื่อลามกอนาจารที่เด็กเคยเห็นนั้นเป็นสื่อลามกอนาจารเด็ก และร้อยละ 7 ของเด็กที่เป็นกลุ่มตัวอย่างแจ้งว่าเคยเก็บบันทึกสื่อลามกอนาจารเด็กไว้ รวมถึง ร้อยละ 6 ของเด็ก เคยส่งต่อหรือแบ่งปันสื่อลามกอนาจารให้กับเพื่อนหรือคนอื่นทางออนไลน์ โดยพฤติกรรมลักษณะนี้เกิดในเด็กเพศชายมากกว่าเด็กเพศหญิง 2-3 เท่า

ภาพ 2.12 ตัวอย่างประสบการณ์เสี่ยงภัยออนไลน์ของเด็กอายุ 9-18 ปี

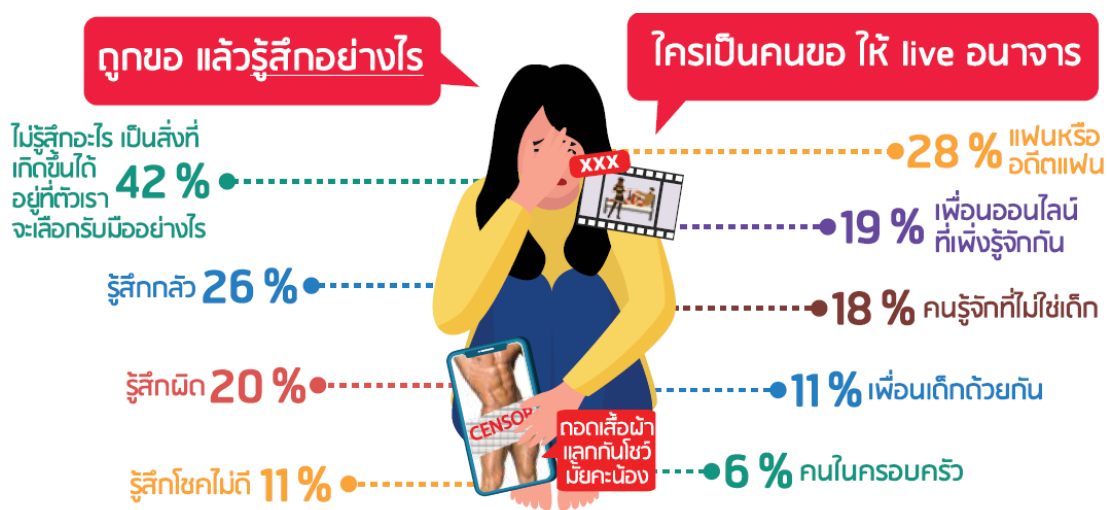
ที่มา: การสำรวจสถานการณ์เด็กไทยกับภัยออนไลน์ ประจำปี 2565

สำหรับความเสี่ยงต่อการถูกล่อลวงออนไลน์ (online grooming) ที่อาจจะนำไปสู่การถูกล่วงละเมิดหรือถูกแสวงหาประโยชน์ทางเพศ พบว่า มีเด็กร้อยละ 2 รายงานว่าเคยถูกแฟนหรือเพื่อนออนไลน์ขอให้ถ่ายทอดสดหรือไลฟ์อนาจาร ในจำนวนนี้ถึงร้อยละ 18 ได้ทำตามคำขอ โดยมองว่าไม่ใช่เรื่องเสียหาย และเกิดจากความอยากรู้

อยากลอง และมีเพียงร้อยละ 9 ที่ได้แจ้งขอความช่วยเหลือจากผู้อื่น เกี่ยวกับบุคคลที่เป็นคนขอให้เด็กไลฟ์อนาจาร พบว่า ส่วนใหญ่ถึงร้อยละ 28 เป็นแฟนหรืออดีตแฟนของเด็ก ร้อยละ 19 เป็นเพื่อนออนไลน์ที่เพิ่งรู้จักกัน ร้อยละ 18 เป็นคนที่รู้จักที่ไม่ใช่เด็ก ร้อยละ 11 เป็นเพื่อนเด็กด้วยกันเอง ขณะที่อีกร้อยละ 6 เป็นคนในครอบครัว สำหรับความรู้สึกของเด็กที่ถูกขอให้ทำในเรื่งดังกล่าว ส่วนใหญ่ถึงร้อยละ 42 บอกว่าไม่รู้สึกละอะไรและเป็นสิ่งที่สามารถเกิดขึ้นได้ โดยอยู่ที่ตัวเราจะเลือกรับมืออย่างไร ร้อยละ 26 รู้สึกกลัว อีกร้อยละ 20 และร้อยละ 11 รู้สึกผิดและรู้สึกโชคไม่ดี ตามลำดับ

ในกลุ่มเด็กที่มีประสบการณ์ online grooming ข้างต้น มากกว่า 1 ใน 3 หรือที่ร้อยละ 37 แจ้งว่าไม่ได้บอกใครในเรื่องที่เกิดขึ้น (ส่วนใหญ่มาจากเหตุผลที่คิดว่าอาจจะทำให้เสียหายอับอาย หรือเกิดผลเสียอื่นๆ ร้อยละ 56 และอีกส่วนคิดว่าไม่ใช่เรื่องใหญ่หรือเรื่องร้ายแรง ร้อยละ 26) ในกลุ่มที่แจ้งหรือบอกคนอื่น ส่วนใหญ่เป็นการบอกกับเพื่อนที่ร้อยละ 35 บอกพ่อแม่ที่ร้อยละ 15 และที่เหลือเป็นการบอกพี่น้อง หรือบอกครู บอกตำรวจนักสังคมสงเคราะห์หรือโทรสายด่วนขอคำปรึกษาหรือความช่วยเหลือ

ภาพ 2.13 ประสบการณ์ถูกล่อลวงออนไลน์ให้ไลฟ์อนาจารในกลุ่มเด็กอายุ 9-18 ปี

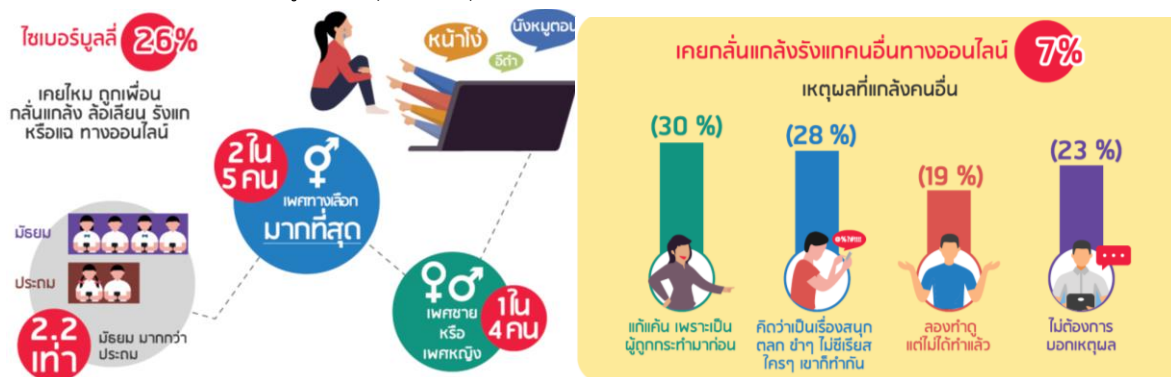

ที่มา: การสำรวจสถานการณ์เด็กไทยกับภัยออนไลน์ ประจำปี 2565

เกี่ยวกับประสบการณ์ไซเบอร์บูลลี่ หรือการถูกลั่นแกล้งระรานทางออนไลน์ เด็กที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมากกว่า 1 ใน 4 หรือร้อยละ 26 รายงานว่ามีประสบการณ์เคยถูกเพื่อน หรือคนรู้จัก ลั่นแกล้ง ล้อเลียน รังแกหรือแฉทางออนไลน์ โดยสัดส่วนของเด็กที่มีประสบการณ์นี้เกิดขึ้นในกลุ่มเด็กระดับมัธยมศึกษามากกว่าระดับประถม 2.2 เท่า เกิดกับประมาณ 2 ใน 5 ของเด็กกลุ่มเพศทางเลือก และประมาณ 1 ใน 4 ของเด็กเพศชายหรือเพศหญิง ในกลุ่มเด็กที่เคยถูกลั่นแกล้งระรานทางออนไลน์ มากถึงร้อยละ 54 รายงานว่าไม่ได้บอกใครให้รู้

ในอีกด้าน เด็กที่เป็นกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 7 รายงานว่าเคยกันแก๊งรังแกคนอื่นทางออนไลน์ ซึ่งส่วนใหญ่มีสาเหตุมาจากเป็นการแกล้งแค้นเพราะเคยเป็นผู้ถูกรังแกมาก่อน (ร้อยละ 30) คิดว่าเป็นเรื่องสนุก ตลกขำๆ ไม่ใช่เรื่องใครๆ ก็ทำกัน (ร้อยละ 28) ลองทำดูแต่ไม่ได้ทำแล้ว (ร้อยละ 19) และอีกจำนวนหนึ่งไม่ต้องการบอกเหตุผล (ร้อยละ 23)

ภาพ 2.14 ประสบการณ์ไซเบอร์บูลลี่ในกลุ่มเด็กอายุ 9-18 ปี

ที่มา: การสำรวจสถานการณ์เด็กไทยกับภัยออนไลน์ ประจำปี 2565

เกี่ยวกับพฤติกรรมการเล่นพนันออนไลน์ ในภาพรวมพบว่าเด็กร้อยละ 7 เคยมีประสบการณ์เล่นพนันทางออนไลน์ เช่น การพนันบอล บ่อนกาสิโน การเล่นเกมเพื่อรับทองหรือโทรศัพท์ไอโฟน เป็นต้น โดยเด็กเพศชายมีสัดส่วนที่เคยเล่นพนันออนไลน์สูงกว่าเพศทางเลือกและเพศหญิง (ร้อยละ 10 ร้อยละ 7 และร้อยละ 6 ตามลำดับ) และประสบการณ์การเล่นพนันออนไลน์เพิ่มขึ้นตามระดับการศึกษาของเด็ก โดยเด็กมัธยมปลายเคยเล่นอยู่ที่ร้อยละ 12 สำหรับเด็กในระดับประถมปลายและมัธยมต้นซึ่งมีสัดส่วนที่เคยเล่นต่ำกว่า แต่ก็ถือว่าค่อนข้างน่ากังวลโดยมีสัดส่วนของกลุ่มที่เคยเล่นอยู่ที่ร้อยละ 3-5

จากการศึกษาของศูนย์ศึกษาปัญหาการพนันและเครือข่ายเยาวชน ในปี 2563 พบว่า สถานการณ์โควิด-19 มีผลกระทบทำให้เด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์เพิ่มมากขึ้น และมีการใช้เวลาในโลกออนไลน์เพิ่มสูงขึ้น (ก่อนโควิด-19 มีเด็กและเยาวชนที่ใช้เวลาอยู่ในโลกออนไลน์เฉลี่ยเกิน 6 ชั่วโมงต่อวัน ประมาณร้อยละ 32.1 ซึ่งพบว่าเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 48.2 ในช่วงที่มีมาตรการขอความร่วมมืออยู่บ้านหยุดเชื้อเพื่อชาติ ในช่วงโควิด-19) ส่งผลให้โอกาสและความเสี่ยงในการเห็นโฆษณาการพนันออนไลน์รวมถึงความรู้สึก ต้องการทดลองเข้าไปเล่นพนันออนไลน์มีเพิ่มสูงขึ้น (ที่มา ThaiHealthWatch 2023)

ภาพ 2.15 พฤติกรรมการเล่นพนันออนไลน์ เล่นเกมออนไลน์และผลกระทบในกลุ่มเด็กอายุ 9-18 ปี

ที่มา: การสำรวจสถานการณ์เด็กไทยกับภัยออนไลน์ ประจำปี 2565

ในส่วนของพฤติกรรมการเล่นเกมออนไลน์ มากถึง 3 ใน 4 ของเด็ก หรือร้อยละ 75 รายงานว่าเล่นเกมออนไลน์ โดยที่มากถึงร้อยละ 44 เล่นมากกว่า 3 ชั่วโมงต่อวันและร้อยละ 8 เล่นมากกว่า 10 ชั่วโมงต่อวัน ที่น่าเป็นกังวลคือเด็กมัธยมต้นมีสัดส่วนที่เล่นเกมมากกว่า 3 ชั่วโมงต่อวันมากที่สุด (เมื่อเทียบกับเด็กประถมปลายและเด็กมัธยมปลาย) ถึงร้อยละ 49

ผลกระทบจากการเล่นเกมออนไลน์ที่มีต่อเด็กพบว่า ร้อยละ 57 รายงานว่าทำให้สามารถทำกิจกรรมอย่างอื่นได้น้อยลง ร้อยละ 41 รายงานว่ามีคนรอบข้างบอกว่าติดเกม ร้อยละ 41 สังเกตได้ว่าตนเองโมโหหัวร้อนและมีอารมณ์รุนแรงมากขึ้น และประมาณหนึ่งในสาม หรือร้อยละ 32 คิดว่าส่งผลให้การเรียนแยลง

2.1.9 บุหรี่ไฟฟ้าและกัญชา

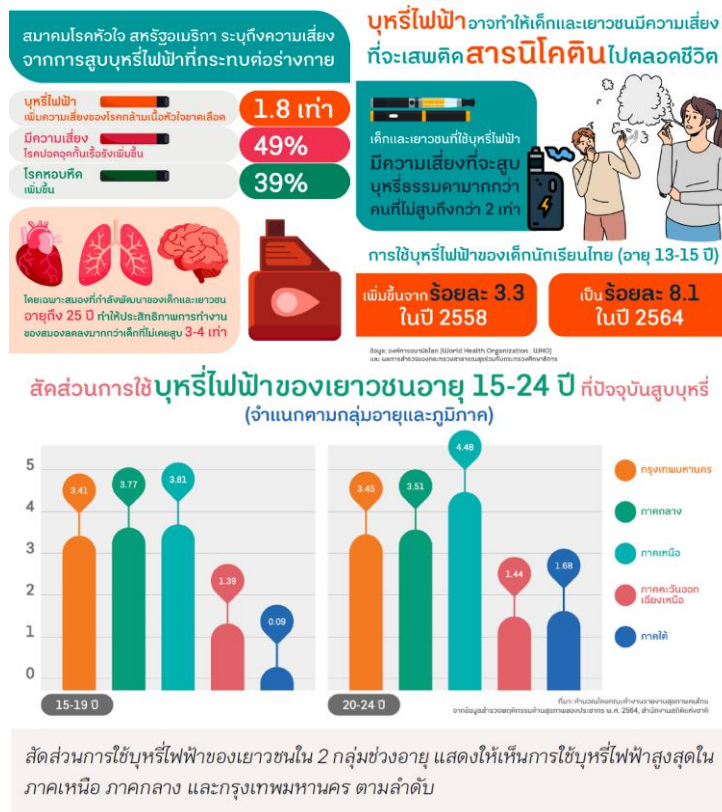
ในภาพรวมของประเทศ จากการสำรวจโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ แม้สถานการณ์ความชุกการสูบบุหรี่ในประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป จะมีแนวโน้มลดลงต่อเนื่องจากร้อยละ 21.4 ในปี 2554 เป็นร้อยละ 17.4 ในปี 2564 (รายงานสุขภาพคนไทย 2566) แต่แนวโน้มการเข้าถึงที่สะดวกและหาง่ายยิ่งขึ้นของบุหรี่ไฟฟ้า ซึ่งนำไปสู่การเปลี่ยนรูปแบบการสูบบุหรี่ รวมถึงการเริ่มทดลองสูบบุหรี่ในรูปแบบใหม่ โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กและเยาวชน กำลังเป็นปัญหาที่ท้าทายมากยิ่งขึ้น

ในปี 2565 มูลนิธิยุวทัศน์ได้ทำการสำรวจทัศนคติที่มีต่อบุหรี่ไฟฟ้าและสถานการณ์การรับข้อมูลและวาทะกรรมสร้างความเข้าใจผิดเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้าของเด็กและเยาวชน กับกลุ่มตัวอย่างรวม 400 คน อายุระหว่าง

13 - 25 ปี ทั่วประเทศ ผลการสำรวจที่น่าตกใจ คือ พบว่ากลุ่มตัวอย่างถึงร้อยละ 12.5 มีการใช้บุหรี่ไฟฟ้า โดยในเด็กและเยาวชนกลุ่มนี้ ร้อยละ 36 เป็นกลุ่มที่สูบบุหรี่มีวนคู่กับบุหรี่ไฟฟ้า อีกร้อยละ 30 เป็นกลุ่มที่เลิกสูบบุหรี่มีวน และเปลี่ยนมาสูบบุหรี่ไฟฟ้าทดแทน และมีกลุ่มที่เริ่มต้นสูบบุหรี่ไฟฟ้าโดยไม่เคยสูบบุหรี่มีวนมาก่อนอีกร้อยละ 34 ในด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า มากถึงเกือบ 1 ใน 5 ของเด็กและเยาวชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง หรือ ร้อยละ 19 พบว่าไม่มีความรู้ความเข้าใจที่เหมาะสมเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า และอีกร้อยละ 72 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้าเพียงในระดับปานกลาง

จากข้อมูลในรายงานจับตาสถานการณ์สุขภาพคนไทย 2566 อัจฉริการศึกษาศึกษาของสมาคมโรคหัวใจสหรัฐอเมริกา ได้แสดงหลักฐานเชิงประจักษ์ว่าการสูบบุหรี่ไฟฟ้าในกลุ่มเด็กและเยาวชนที่มีอายุไม่เกิน 25 ปี จะส่งผลทำให้ประสิทธิภาพการทำงานของสมองซึ่งกำลังอยู่ในช่วงการพัฒนา ลดลงมากกว่าเด็กและเยาวชนที่ไม่เคยสูบบุหรี่ถึง 3-4 เท่า และอ้างอิงจากรายงานขององค์การอนามัยโลก บุหรี่ไฟฟ้าอาจทำให้เด็กและเยาวชนมีความเสี่ยงที่จะเสพติดสารนิโคตินไปตลอดชีวิต โดยเด็กและเยาวชนที่ใช้บุหรี่ไฟฟ้ามีความเสี่ยงที่จะสูบบุหรี่ธรรมดา มากกว่าคนที่ไม่สูบบุหรี่ถึงกว่า 2 เท่า และอ้างอิงจากการสำรวจโดยกระทรวงสาธารณสุขร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการ พบว่า การใช้บุหรี่ไฟฟ้าของเด็กนักเรียนไทยอายุระหว่าง 13 - 15 ปี เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 3.3 ในปี 2558 เป็นร้อยละ 8.1 ในปี 2564 และจากข้อมูลที่คณะทำงานรายงานสุขภาพคนไทยได้วิเคราะห์โดยใช้ข้อมูลจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ (การสำรวจพฤติกรรมด้านสุขภาพของประชากร พ.ศ. 2564) พบว่า การใช้บุหรี่ไฟฟ้าของเยาวชนอายุ 15 - 24 ปี ที่ปัจจุบันสูบบุหรี่ มีสัดส่วนสูงที่สุดในภูมิภาคเหนือ ภาคกลาง และกรุงเทพมหานคร ตามลำดับ

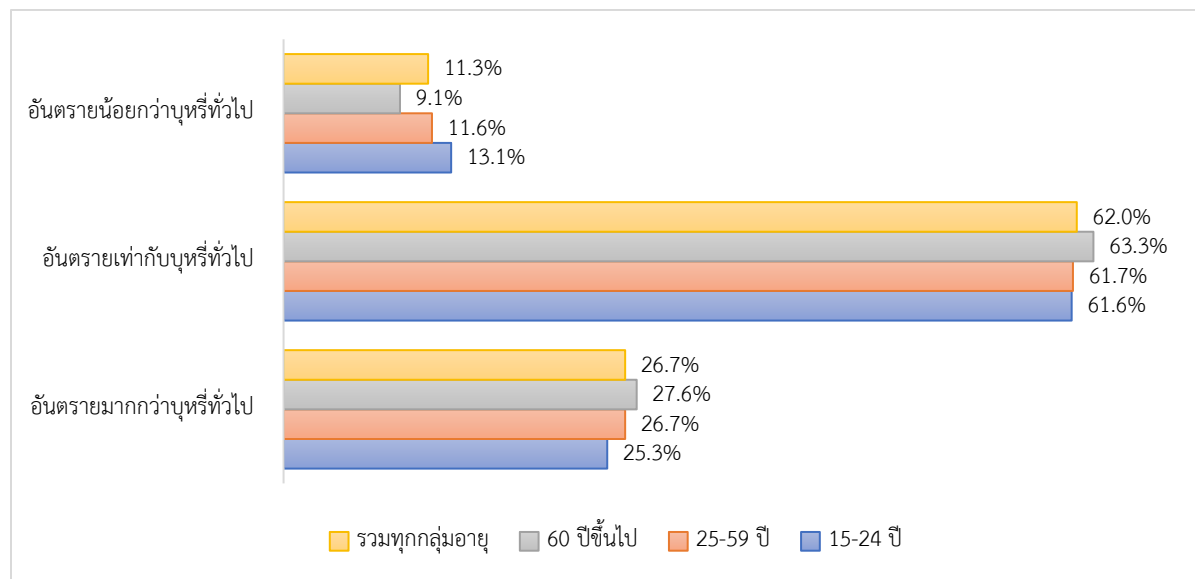
ภาพ 2.16 สถานการณ์การใช้บุหรี่ไฟฟ้าของเยาวชน และผลกระทบต่อสุขภาพ

ที่มา: จับตาสถานการณ์สุขภาพคนไทย 2566 (ThaiHealth Watch 2023) สสส.

ข้อมูลที่น่าสนใจจากการสำรวจพฤติกรรมด้านสุขภาพของประชากร พ.ศ. 2564 เกี่ยวกับปัญหาการใช้บุหรี่ไฟฟ้าในกลุ่มเยาวชนที่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น คือ ความเข้าใจและทัศนคติบางประการที่ยังไม่เหมาะสมของเยาวชนไทยที่มีต่อบุหรี่ไฟฟ้า โดยเฉพาะ ความเข้าใจที่ว่าบุหรี่ไฟฟ้ามีอันตราย “น้อยกว่า” บุหรี่ธรรมดา ซึ่งจากผลการสำรวจ พบว่า ในกลุ่มผู้ที่รู้จักบุหรี่ไฟฟ้า เยาวชนอายุ 15-24 ปี มีความเข้าใจที่ผิดในลักษณะนี้มากถึงร้อยละ 13.1 ซึ่งสูงกว่าประชากรในกลุ่มวัยอื่นทั้งประชากรในวัยทำงาน (25-59 ปี) และประชากรสูงอายุ (60 ปีขึ้นไป)

ภาพ 2.17 สัดส่วนความคิดเห็นของประชากรไทยต่ออันตรายของบุหรี่ไฟฟ้า จำแนกตามกลุ่มอายุ

หมายเหตุ ไม่รวม ผู้ที่ไม่รู้จักบุหรี่ไฟฟ้า

ที่มา วิเคราะห์ข้อมูลจากการสำรวจพฤติกรรมด้านสุขภาพของประชากร พ.ศ. 2564 ในรายงานสุขภาพคนไทย 2566 สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

ในการปกป้องเด็กและเยาวชนจากการตกเป็นเหยื่อของบุหรี่ไฟฟ้า สมาพันธ์เครือข่ายแห่งชาติเพื่อสังคมไทยปลอดบุหรี่ ร่วมกับภาคีเครือข่ายควบคุมยาสูบ ทั้งภาควิชาการและภาคประชาสังคม ได้รวบรวมข้อเสนอแนะจากองค์กรสุขภาพนานาชาติ โดยพิจารณาร่วมกับบริบทและความพร้อมของประเทศไทยในด้านต่างๆ ได้เป็นข้อสรุป 9 เหตุผล ที่ประเทศไทยควรมีการกำหนดมาตรการในการห้ามนำเข้าและจำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้า ไว้ดังนี้ (1) เด็กและเยาวชน เป็นกลุ่มเป้าหมายที่แท้จริงของผู้ผลิตบุหรี่ไฟฟ้า (2) บุหรี่ไฟฟ้าเป็นต้นทางของการสูบบุหรี่ธรรมดาของเด็กและเยาวชน โดยกลุ่มที่สูบบุหรี่ไฟฟ้า มีความเสี่ยงที่เพิ่มขึ้นในการจะสูบบุหรี่ธรรมดาอย่างน้อยถึง 3 เท่า (3) บุหรี่ไฟฟ้าเป็นอันตราย ทำร้ายสุขภาพ ผลกระทบระยะสั้น แสดงให้เห็นชัดเจนว่าสามารถทำลายระบบทางเดินหายใจและระบบหัวใจและหลอดเลือด (4) นิโคติน มีฤทธิ์เสพติดสูงและมีอันตรายต่อสุขภาพ โดยบุหรี่ไฟฟ้ามี่แนวโน้มจะเพิ่มจำนวนเด็กและเยาวชนที่เสพติดนิโคติน (5) บุหรี่ไฟฟ้า ไม่ได้ช่วยให้สามารถเลิกสูบบุหรี่ได้จริง โดยเฉพาะหากอนุญาตให้สามารถวางจำหน่ายได้เหมือนบุหรี่ธรรมดา (6) บุหรี่ไฟฟ้าส่งผลเสียต่อสังคมมากกว่าผลดี เนื่องจากไม่ช่วยเรื่องการเลิกสูบบุหรี่แต่ยังเพิ่มจำนวนเด็กและเยาวชนที่จะเสพติดนิโคติน อย่างชัดเจน (7) บุหรี่ไฟฟ้าจะทำให้ประเทศไทยเดินถอยหลังในเรื่องการควบคุมยาสูบ (8) การห้ามจำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้าเป็นมาตรการสำคัญในการปกป้องเด็กและเยาวชนจากการตกเป็นเหยื่อ (9) ประเทศไทยควรรีดยีนโยบาย “ปลอดภัยไว้ก่อน” เพราะผลกระทบระยะยาวจากการใช้บุหรี่ไฟฟ้ายังไม่ชัดเจนและต้องรอผลการศึกษา

จากเหตุผลข้างต้น กรมกิจการเด็กและเยาวชน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จึงได้กำหนดแนวทางในการสนับสนุนการห้ามนำเข้าและจำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้าโดยมอบหมายหน่วยงานในสังกัด ดำเนินการ ประกอบด้วย (1) กำหนดมาตรการเฝ้าระวังการห้ามนำเข้าและจำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้าในสถานรองรับเด็ก ให้เป็นพื้นที่ “ปลอดบุหรี่และบุหรี่ไฟฟ้า” รวมทั้ง จัดอบรมและประชาสัมพันธ์เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับโทษและ พิษภัยของ บุหรี่และบุหรี่ไฟฟ้า เพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องและรู้เท่าทันต่อสถานการณ์ (2) ประสานบ้านพักเด็ก และครอบครัว 76 จังหวัด ดำเนินการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับโทษและพิษภัยของบุหรี่และบุหรี่ ไฟฟ้าให้แก่สภาเด็กและเยาวชน และองค์กรเครือข่ายเด็กและเยาวชนในพื้นที่ และ (3) จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ เพื่อรณรงค์สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับโทษและพิษภัยของบุหรี่และ บุหรี่ไฟฟ้า และเผยแพร่ทางสื่อต่างๆ ของ กรมกิจการเด็กและเยาวชน

เกี่ยวกับสถานการณ์ในเรื่องกัญชากับเด็กและเยาวชน ในช่วงต้นปี 2565 คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) ได้มีมติถอดกัญชาออกจากการเป็นยาเสพติดประเภทที่ 5 มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 9 มิถุนายน 2565 โดยอนุญาตให้สามารถใช้กัญชาในทางการแพทย์เท่านั้น ไม่รวมเชิงสันตนาการ และ อนุญาตให้มีการใช้ประโยชน์เฉพาะจากราก ต้น ใบ ดอก ที่มีสาร THC ไม่เกินร้อยละ 0.2 ปัจจุบัน ร่างพระราชบัญญัติ กัญชากันชง ยังคงอยู่ในขั้นตอนการพิจารณาของรัฐสภา โดยร่างพรบ. นี้ ให้ความสำคัญกับ ประเด็นในการปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชนในหลายเรื่อง เช่น การห้ามนำกัญชาให้แก่ผู้ที่มีอายุน้อยกว่า 20 ปี และสตรีมีครรภ์หรือกำลังให้นมบุตร ห้ามจำหน่ายในสถานศึกษา ห้ามจำหน่ายโดยใช้เครื่องขายสินค้า อัตโนมัติ หรือทางอินเทอร์เน็ต ห้ามโฆษณาหรือส่งเสริมการขาย และห้ามใช้ในขณะขับขี่ยานพาหนะ เป็นต้น

ในระหว่างที่ร่างพระราชบัญญัติ ยังไม่ได้รับการเห็นชอบจากรัฐสภาและประกาศใช้ ความกังวลของสังคมไทยต่อผลกระทบที่อาจมีต่อเด็กและเยาวชนจากความไม่ชัดเจนของแนวทางการใช้ประโยชน์จากกัญชา และการควบคุมกำกับดูแลนโยบายกัญชาเสรี (สำหรับการใช้ประโยชน์ทางการแพทย์) จึงมีขึ้นในหลายประเด็น

ในแง่ “ผลดี” โดยเฉพาะต่อทางการแพทย์ การใช้ประโยชน์จากกัญชาจะช่วยให้ผู้ป่วยหลายกลุ่มโรค มีทางเลือกในการรักษาเพิ่มมากขึ้น ลดค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพ และในทางเศรษฐกิจ สามารถส่งเสริมให้เกิดการจ้างงานเพิ่มรายได้ให้กับประชาชน รวมถึง เพิ่มรายได้ภาษีให้กับภาครัฐ แต่ในแง่ “ผลเสีย” หากการกำกับดูแลและการดำเนินนโยบายยังคงไม่ชัดเจนและไม่มีประสิทธิภาพ อาจนำไปสู่การใช้กัญชาในวัตถุประสงค์อื่น โดยเฉพาะ ด้านการสันตนาการ ที่อาจนำไปสู่ การเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้ใช้กัญชาและผู้เสพติดกัญชาเพิ่มมากขึ้นได้ โดยเฉพาะ ในกลุ่มเด็กและเยาวชน ซึ่งจากการศึกษาจำนวนหนึ่งพบว่า การใช้หรือเสพติดกัญชา อาจนำไปสู่พฤติกรรมการใช้ สารเสพติดประเภทอื่นที่มีความรุนแรงเพิ่มขึ้น โดยในกลุ่มเด็กและเยาวชน อาจส่งผลกระทบต่อสมองและสติปัญญา รวมไปถึง การมีอาการ หรือปัญหาทางจิตเพิ่มขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่ปัญหาและผลกระทบทางสังคมในหลายเรื่องต่อไป

นอกจากนี้ การอนุญาตให้ใช้ประโยชน์จากกัญชาได้ในขณะที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังขาดการกำกับดูแล และแนวทางการควบคุมที่มีความชัดเจน อาจส่งผลให้ประชาชนบางกลุ่มนำกัญชามาใช้อย่างไม่เหมาะสมและเกิดผลกระทบต่อ เด็กและเยาวชนที่อาจเกิดอาการแพ้ หรือมีอาการป่วยที่เกิดจากกัญชา เช่น อาเจียนรุนแรง เมาใจสั้น วิดกกังวล จนถึงอาการหลอนจนต้องเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล เพิ่มสูงขึ้น

ปลดล็อก “ กัญชาเสรี”? :

ตั้งแต่วันที่ 9 มิถุนายน 2565 ไทยได้มีการปลดล็อกกัญชาออกจากบัญชียาเสพติด ประเภทที่ 5 ของ พ.ร.บ. ยาเสพติด พ.ศ. 2522 แต่ยังคงให้สารประกอบที่สกัดจากพืชกัญชาที่มีค่า Tetrahydrocannabinol หรือ THC ที่มากกว่าร้อยละ 0.2 จัดเป็นสารเสพติดอยู่ จากประกาศของกระทรวงสาธารณสุขที่มีผลตั้งแต่วันที่ 17 มิถุนายน 2565 ทำให้พืชกัญชาอยู่ในสถานะที่เป็นสมุนไพรแบบควบคุม โดยในประกาศดังกล่าวมีข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับเยาวชน ตามข้อความที่ระบุไว้ว่า “ ห้ามไม่ให้บุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปีครอบครอง จำหน่าย เคลื่อนย้ายพืชกัญชา...” ซึ่งหมายความว่า อนุญาตให้เฉพาะบุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไปสามารถใช้กัญชาได้และบุคคลที่ได้รับอนุญาตนั้นไม่สามารถนำกัญชาไปใช้ หรือให้กับเยาวชนที่อายุต่ำกว่า 20 ปีได้

(ที่มา สรุปรจาก “เคลียร์ความสับสน ตกลงกัญชาเสรีขนาดไหน?")

รายงานภาวะสังคมไทย ไตรมาสที่ 3 ปี 2565 ของสภาพัฒน์ อ้างอิงข้อมูลของศูนย์ศึกษาปัญหาการเสพติด รายงานว่าพบการใช้กัญชาในกลุ่มเยาวชนเพิ่มสูงขึ้น 2 เท่า หลังการเปิดเสรีกัญชาเพียงหนึ่งเดือนเศษ และข้อมูลจากศูนย์พิษวิทยารามาธิบดี พบว่า ระหว่างวันที่ 9- 15 มิถุนายน 2565 หรือในระยะเวลาเพียงหนึ่งสัปดาห์ มีผู้ที่บาดเจ็บจากการได้รับกัญชาจำนวนถึง 14 คน (อายุระหว่าง 13 - 79 ปี) โดย 5 คนมาจากการสูบ และอีก 9 คน จากการกินน้ำมันกัญชา หรือได้รับกัญชาจากเครื่องดื่ม อาหาร หรือขนม นอกจากนี้ กระทรวงสาธารณสุขรายงานจำนวนผู้เข้ารับการรักษาและผู้ป่วยที่เกิดจากอาการไม่พึงประสงค์จากกัญชา ที่มาใช้บริการที่ห้องฉุกเฉินระหว่างวันที่ 6 มิถุนายน ถึง 16 สิงหาคม 2565 จำนวนกว่า 60 ราย และจากข้อมูลของราชวิทยาลัยกุมารแพทย์แห่งประเทศไทย พบว่าระหว่างวันที่ 21 มิถุนายน ถึง 10 กรกฎาคม 2565 มีจำนวนผู้ป่วยเด็กที่มีอาการป่วยจากกัญชารวม 14 ราย ครั้งหนึ่งเป็นกลุ่มเด็กอายุ 11 - 15 ปี จำนวน 9 ราย ได้รับกัญชาโดยตั้งใจ โดยที่ 6 รายได้รับจากเพื่อน และอีก 5 รายหาซื้อเอง

ภาพ 2.18 รายงานผู้ป่วยเด็กที่มีอาการป่วยจากกัญชา จากราชวิทยาลัยกุมารแพทย์แห่งประเทศไทย (ม.ย.-ส.ค. 2565)

ข้อมูลวันที่ 21 มิถุนายน - 10 กรกฎาคม 2565			
มีผู้ป่วยรวมทั้งหมด 14 ราย			
ช่วงอายุของผู้ป่วย		เพศ	
• 0-5 ปี	2 ราย	ชาย 12 ราย หญิง 2 ราย	
• 6-10 ปี	1 ราย		
• 11-15 ปี	7 ราย		
• 16-20 ปี	4 ราย		
เหตุผลที่ได้รับกัญชา			
• ได้รับกัญชาโดยตั้งใจ	9 ราย		
• ได้รับกัญชาโดยไม่ตั้งใจ	5 ราย		
แหล่งที่มา			
• เพื่อน	6 ราย	• ยาตัวเองและนำไป	1 ราย
• ซื้อมา	5 ราย	• แช่ตู้เย็น	
• ญาติซื้อมาวางไว้ที่บ้าน	1 ราย		
• รุ้นพี่ฝึกทำอาหาร	1 ราย		

ที่มา รายงานภาวะสังคมไทย ไตรมาสที่ 3 ปี 2565, สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (reproduce)

เกี่ยวกับข้อกังวลในเรื่องนี้ ผลจากการจัดสัมมนาการพัฒนาเด็กและเยาวชนระดับภาค และสัมมนาการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติครั้งที่ 14 ประจำปี 2565 ภายใต้หัวข้อ “กัญชาเสรี: ผลกระทบต่อเด็กและเยาวชน พลิกวิกฤต หรือเพิ่มปัญหา” โดยคณะกรรมการจัดสัมมนาการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ที่แต่งตั้งโดยคณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ จึงได้มีการหารือแลกเปลี่ยนและมีข้อเรียกร้องต่อคณะรัฐมนตรีและภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ในระหว่างที่ยังไม่มีกฎหมายมาบังคับใช้เป็นกาลเฉพาะ เกี่ยวกับการใช้กัญชา โดยขอให้มีการควบคุมดังนี้ (1) ห้ามผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี ซื้อมา แจก ครอบครอง และใช้กัญชา (2) ห้ามโฆษณา เชิญชวน จัดกิจกรรมส่งเสริมการขาย สร้างความเข้าใจที่ไม่เหมาะสม หรือนำเด็กและเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ (3) ให้สถานศึกษาทุกระดับเพิ่มความเข้มงวดกับนักเรียน และกำหนดมาตรการด้านการป้องกันที่เหมาะสมและสอดคล้องกับระเบียบของทางกระทรวงศึกษาธิการ

2.1.10 เด็กและเยาวชนที่ไม่อยู่ในระบบการศึกษา ไม่ได้ทำงาน หรืออบรม (NEET)

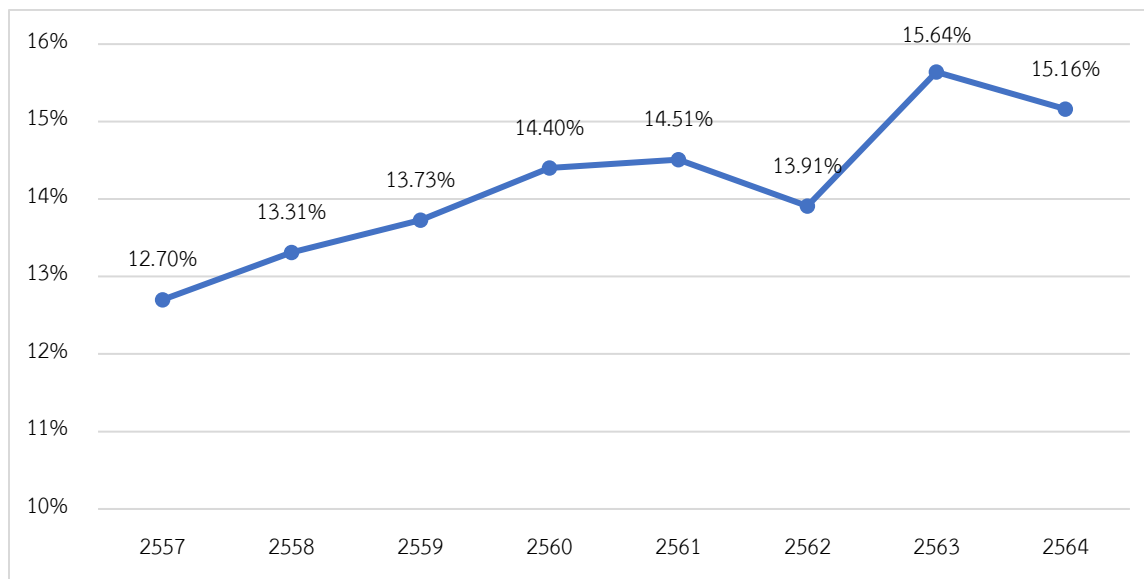
ในช่วงอายุ 15 - 24 ปี ถือเป็นอายุคาบเกี่ยวของวัยเรียนในระดับมัธยมปลายและอุดมศึกษาของเด็กและเยาวชน และอาจเป็นวัยเริ่มต้นในการเข้าสู่การทำงานหรือตลาดแรงงาน ดังนั้นเด็กและเยาวชนในช่วงอายุดังกล่าวจึงถูกคาดหวังว่าหากไม่กำลังอยู่ในระบบการศึกษาหรือการเรียน ซึ่งเป็นกระบวนการที่สำคัญในการพัฒนาทุน

มนุษย์ที่จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศในระยะยาว ก็น่าจะทำกำลังทำงาน อยู่ในตลาดแรงงาน หรือกำลังได้รับการฝึกอบรมพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการทำงานในอนาคต ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาของประเทศเช่นกัน อย่างไรก็ตาม จะมีเด็กและเยาวชนกลุ่มหนึ่งที่พบว่า ไม่ได้กำลังอยู่ในระบบการศึกษา ขณะเดียวกันก็ไม่ได้กำลังทำงาน หรือกำลังได้รับการอบรมพัฒนาทักษะการทำงาน โดยในภาษาอังกฤษเรียกว่า เด็กและเยาวชนกลุ่ม not in education, employment, or training หรือ NEET ซึ่งเด็กและเยาวชนกลุ่มนี้ เป็นกลุ่มที่น่ากังวล เนื่องจากในระยะยาวอาจกลายเป็นกลุ่มประชากรที่ขาดความรู้ และทักษะที่จำเป็นต่อการใช้ชีวิตและการทำงานในอนาคต ซึ่งจะมีผลต่อโอกาสในการมีงานทำและหารายได้ดูแลตนเอง และเป็นการสูญเสียทรัพยากรบุคคลแรงงานที่มีคุณภาพของประเทศที่จะเป็นปัจจัยเอื้อต่อการพัฒนาในภาพรวมด้วย

จากรายงานดัชนีชี้วัดภาวะแรงงาน พ.ศ. 2565 ของกระทรวงแรงงาน พบว่า อัตราเด็กและเยาวชนกลุ่ม NEET ของประเทศไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตั้งแต่ในช่วงปี 2557 ถึง 2561 จากร้อยละ 12.70 เป็นร้อยละ 14.51 โดยอัตราดังกล่าวนี้ลดลงเล็กน้อยในปี 2562 เป็นที่ร้อยละ 13.91 ก่อนที่จะเพิ่มสูงขึ้นอย่างมากอีกครั้งในปี 2563 เป็นร้อยละ 15.64 ข้อมูลล่าสุดที่มีเป็นในปี 2564 ซึ่งอัตราเด็กและเยาวชนกลุ่ม NEET พบว่าลดลงเล็กน้อยอยู่ที่ร้อยละ 15.16 ซึ่งยังนับว่าสูงกว่า ในช่วงปี 2557 - 2562

เยาวชนกลุ่ม NEET เป็นกลุ่มที่ค่อนข้างมีความหลากหลาย ส่วนหนึ่งประกอบด้วยนักเรียนที่ออกจากระบบการศึกษาก่อนกำหนด กลุ่มเยาวชนที่ว่างงาน หรือผู้ที่อยู่นอกกำลังแรงงานด้วยเหตุผลต่างๆ เช่น การที่ต้องดูแลครอบครัว การตั้งครรถไม่พึงประสงค์เป็นแม่วัยรุ่น หรือเป็นเยาวชนผู้พิการ เมื่อจำแนกตามเพศ เยาวชนหญิงมีความเสี่ยงในการเป็น NEET มากกว่าเยาวชนชาย ในบริบทของไทย NEET ประมาณร้อยละ 70 เป็นเยาวชนหญิง ซึ่งส่วนใหญ่มีสาเหตุมาจากการเลือกเรียนกลางคัน อาจจะด้วยการตั้งครรถไม่พึงประสงค์ หรือจำเป็นต้องรับผิดชอบทำงานบ้าน ดูแลครอบครัว ดูแลสมาชิกภายในครอบครัวที่เป็นผู้สูงอายุ และอีกจำนวนหนึ่งอาจมีสาเหตุมาจากมุมมองและทัศนคติทางสังคมของผู้ปกครองที่ไม่สนับสนุนให้เยาวชนหญิงออกจากบ้านและประกอบอาชีพเท่ากับที่สนับสนุนเยาวชนชาย ทำให้โดยสาเหตุดังกล่าวนี้ เยาวชนหญิงกลุ่ม NEET มีความเปราะบางและเข้าถึงโอกาสในการได้รับการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะทางอาชีพหรือการศึกษาต่อในอนาคตที่น้อยกว่าเยาวชนชาย (UNICEF, 2566; รายงานการวิจัยเชิงลึกเกี่ยวกับเยาวชนที่ไม่ได้อยู่ในการทำงาน การศึกษาหรือการฝึกอบรม ในประเทศไทย)

ภาพ 2.19 ร้อยละของเด็กและเยาวชนที่ไม่อยู่ในระบบการศึกษา ไม่ได้ทำงาน หรืออบรม (NEET)

ที่มา: ดัชนีชี้วัดภาวะแรงงาน พ.ศ. 2565 กองเศรษฐกิจการแรงงาน กระทรวงแรงงาน

แนวโน้มการเพิ่มขึ้นของเด็กและเยาวชนอายุ 15 - 24 ปี กลุ่ม NEET อาจมีความเชื่อมโยงกับความเสี่ยงของการหลุดออกจากระบบการศึกษาที่เพิ่มขึ้นในช่วงโควิด-19 ของเด็กและเยาวชนไทย โดยเฉพาะในระดับอุดมศึกษา โดยข้อมูลจากสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการที่ได้สรุปไว้ในรายงานภาวะสังคมไทยไตรมาส 4 และภาพรวม ปี 2565 แสดงให้เห็นว่าอัตราการเข้าเรียนของนักเรียนในระบบโรงเรียนต่อจำนวนประชากรวัยเรียนของไทย ในกลุ่มประชากรอายุ 18 - 21 ปี ในการศึกษาในระดับปริญญาตรีมีแนวโน้มที่ลดลงอย่างชัดเจนในปี 2563 และปี 2564 จากมากกว่าร้อยละ 80 ในช่วงปี 2560 - 2562 ลดลงเหลือประมาณร้อยละ 76-77 ในปี 2563 - 2564 ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงโอกาสของการหลุดออกจากระบบการศึกษา หรือการเข้าไม่ถึงโอกาสทางการศึกษาในระดับอุดมศึกษาที่เพิ่มขึ้นของเยาวชนในช่วงวัยดังกล่าว

ตาราง 2.9 อัตราการเข้าเรียนของนักเรียนในระบบโรงเรียนต่อประชากรวัยเรียน จำแนกตามระดับการศึกษา ปีการศึกษา 2560-2564

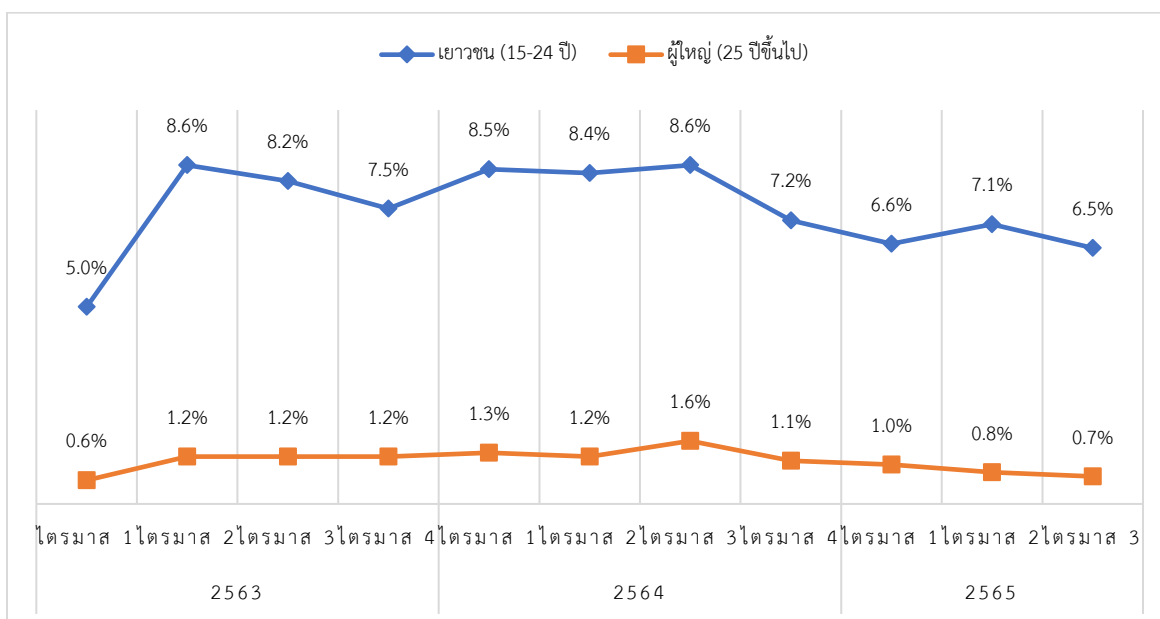
ระดับการศึกษา	2560	2561	2562	2563	2564
ก่อนประถมศึกษา	80.2%	82.8%	81.3%	76.1%	77.1%
ประถมศึกษา	101.5%	101.4%	102.4%	98.4%	99.1%
มัธยมศึกษาตอนต้น	96.5%	95.8%	95.1%	95.1%	95.6%
มัธยมศึกษาตอนปลาย	78.7%	79.5%	79.3%	79.3%	81.9%
ปริญญาตรี (18-21 ปี)	80.2%	82.8%	76.1%	76.1%	77.1%
รวม	81.6%	82.3%	81.0%	81.0%	81.7%

ที่มา สถิติการศึกษา สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ อ้างใน รายงานภาวะสังคมไทย ไตรมาส 4 และภาพรวม ปี 2565 สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

จากการศึกษาของรัตติยา ภูละออ ซึ่งเผยแพร่ในปี 2564 พบว่า เด็กและเยาวชนกลุ่ม NEET มีสัดส่วนที่ค่อนข้างต่ำในกลุ่มครัวเรือนรายได้ปานกลาง แต่พบเป็นสัดส่วนที่สูงกว่าในกลุ่มครัวเรือนรายได้ต่ำ และรองลงมาในกลุ่มครัวเรือนรายได้สูง โดยพบว่ามีสาเหตุที่มาซึ่งต่างกัน สำหรับเด็กและเยาวชนกลุ่ม NEET ในครัวเรือนรายได้ต่ำ สาเหตุส่วนใหญ่มาจากปัญหาด้านความเหลื่อมล้ำ การไม่มีทุนทรัพย์ทำให้ขาดโอกาสในการเรียนและการทำงาน ในขณะที่ เด็กและเยาวชนในครัวเรือนรายได้สูงมีปัญหาจากการขาดแรงจูงใจ การไม่รู้ว่าตนเองต้องการทำงานด้านใด ซึ่งผู้ปกครองเองก็อาจจะยังไม่ตระหนักกว่าเป็นปัญหาจึงยังขาดการสนับสนุนที่เหมาะสม

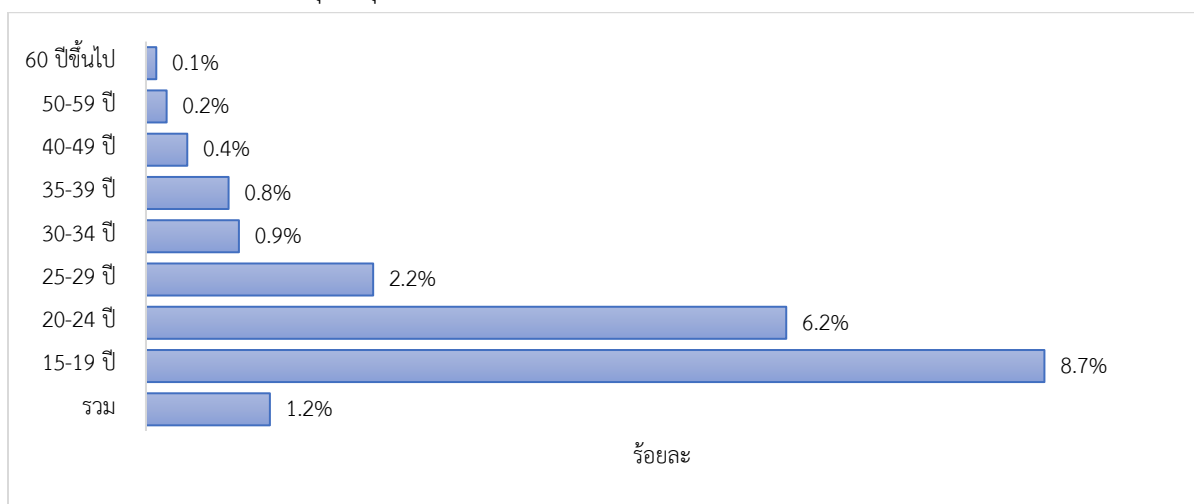
ในบริบทของประเทศไทย อัตราการว่างงานที่ค่อนข้างสูง ในกลุ่มแรงงานที่ยังเป็นเด็กและเยาวชนอายุ 15-24 ปี อาจเป็นอีกสาเหตุปัจจัยหนึ่งที่เพิ่มอัตราการเป็น NEET ของเด็กและเยาวชนไทย ข้อมูลจากการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ แสดงให้เห็นถึงอัตราการว่างงานของแรงงานอายุ 15-24 ปี ที่สูงกว่าอัตราการว่างงานในแรงงานวัยผู้ใหญ่อายุ 25 ปีขึ้นไป มากถึง 7-8 เท่า โดยในปี 2565 อัตราการว่างงานของแรงงานวัยผู้ใหญ่อยู่ในช่วงร้อยละ 0.7-1.0 ขณะที่อัตราการว่างงานของแรงงานอายุ 15-24 ปี สูงกว่ามากโดยอยู่ในช่วงร้อยละ 6.5-7.1 ซึ่งเมื่อจำแนกตามกลุ่มอายุย่อย พบว่า แรงงานอายุ 15-19 ปี มีอัตราการว่างงานถึงร้อยละ 8.7 และ แรงงานอายุ 20-24 ปี มีอัตราการว่างงานถึงร้อยละ 6.2

ภาพ 2.20 อัตราการว่างงานจำแนกตามกลุ่มอายุ รายไตรมาส ปี 2555-2565

ที่มา: ดัชนีชี้วัดภาวะแรงงาน พ.ศ. 2565

ภาพ 2.21 อัตราการว่างงานรายกลุ่มอายุ ปี 2565

ที่มา: โครงการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร (2565 Q3)

ในกลุ่มเยาวชนอายุ 15-24 ปี ที่มีสถานภาพเป็น “ผู้มีงานทำ” ในปี 2565 พบว่า มีจำนวนรวมประมาณ 3.6 ล้านคน โดยเยาวชนชายเป็นผู้มีงานทำมากกว่าเยาวชนหญิง คือ ชายประมาณ 2.1 ล้านคน และ หญิงประมาณ 1.5 ล้านคน ตามลำดับ

ในจำนวนเยาวชนที่เป็นผู้มีงานทำทั้งหมด ร้อยละ 45 เป็นกลุ่ม “แรงงานนอกระบบ” ที่ยังไม่ได้รับการคุ้มครองแรงงาน หรือมีหลักประกันทางสังคมในการทำงานอย่างเหมาะสม โดยผู้มีงานทำเยาวชนชายที่เป็น

แรงงานนอกระบบ มีสัดส่วนที่สูงกว่าเยาวชนหญิง และในกลุ่มเยาวชนผู้มีงานทำที่อายุ 15 - 19 ปี มีสัดส่วนที่เป็นแรงงานนอกระบบมากถึงร้อยละ 56

ตาราง 2.10 จำนวนผู้มีงานทำอายุ 15-24 ปี จำแนกตามแรงงานในระบบและนอกระบบ ปี 2565

จำนวนผู้มีงานทำทั้งหมด			แรงงานในระบบ			แรงงานนอกระบบ			
กลุ่มอายุ	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง
15 - 19	534,470	382,073	152,397	232,543	154,692	77,852	301,927	227,381	74,546
20 - 24	3,060,122	1,714,590	1,345,532	1,755,697	878,009	877,687	1,304,426	836,580	467,845
รวม 15-24	3,594,593	2,096,663	1,497,930	1,988,240	1,032,701	955,539	1,606,352	1,063,962	542,391
ร้อยละ (ของผู้มีงานทำ)			รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	
			15 - 19	44%	40%	51%	56%	60%	49%
			20 - 24	57%	51%	65%	43%	49%	35%
			รวม 15-24	55%	49%	64%	45%	51%	36%

ที่มา การสำรวจแรงงานนอกระบบ พ.ศ. 2565 สำนักงานสถิติแห่งชาติ

2.1.11 เด็กและเยาวชนที่ต้องการการคุ้มครองเป็นพิเศษ

เด็กและเยาวชนพิการ

ในภาพรวมทุกกลุ่มอายุ จำนวนคนพิการทั่วประเทศที่มีบัตรประจำตัวคนพิการจนถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2565 มีทั้งสิ้น 2,153,518 คน จำแนกเป็นคนพิการเพศชาย 1,124,245 คนและคนพิการเพศหญิง 1,029,273 คน

ในจำนวนนี้ คนพิการที่เป็นเด็กวัยแรกเกิดอายุ 0-5 ปี มีจำนวนทั้งสิ้น 11,618 คน เพศชาย 6,965 คน และเพศหญิง 4,653 คน ประเภทความพิการที่พบมากเป็นอันดับต้นๆ ในเด็กอายุ 0-5 ปี ได้แก่ ความพิการทางสติปัญญา จำนวน 3,161 คน พิการซ้อน จำนวน 2,822 คน ความพิการทางการเคลื่อนไหวหรือทางร่างกาย 2,787 คน ความพิการทางออทิสติก 1,627 คน ความพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย 914 คน ตามลำดับ

คนพิการที่เป็นเด็กอายุ 6- 14 ปี มีจำนวนทั้งสิ้น 66,020 คน ประเภทความพิการที่พบมากเป็นอันดับต้นๆ ในเด็กช่วงอายุนี้ ได้แก่ ความพิการทางสติปัญญา 18,977 คน พิการซ้อน 14,475 คน ความพิการทางการเคลื่อนไหวหรือทางร่างกาย 12,138 คน ความพิการทางออทิสติก 9,267 คน ความพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย 4,560 คน และความพิการทางการเรียนรู้ 4,450 คน ตามลำดับ

คนพิการที่เป็นเด็กและเยาวชนอายุ 15-21 ปี มีจำนวนทั้งสิ้น 72,716 คน โดยประเภทความพิการที่พบมากในช่วงอายุนี้ ได้แก่ ความพิการทางสติปัญญา 23,417 คน ความพิการทางการเคลื่อนไหวหรือทางร่างกาย 14,870 คน พิการซ้อน 14,554 คน ความพิการทางการเรียนรู้ 5,696 คน และความพิการทางการได้ยินหรือสื่อ

ความหมาย 5,414 คน ตามลำดับ ในภาพรวมทุกช่วงอายุ จำนวนเด็กและเยาวชนพิการเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง

ตาราง 2.11 สถิติคนพิการ ที่มีบัตรประจำตัวคนพิการทั่วประเทศ จำแนกตาม ประเภทความพิการ ช่วงอายุ และเพศ ตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2537 ถึง 31 ธันวาคม 2565

ประเภทความพิการ	วัยแรกเกิด			วัยเด็ก			วัยรุ่น			รวมทุกวัย		
	0-5			6 - 14			15 - 21					
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
ทางจิตใจหรือพฤติกรรม	31	11	42	432	130	562	788	327	1,115	102,179	65,022	167,201
ทางสติปัญญา	1,743	1,418	3,161	11,404	7,573	18,977	14,064	9,353	23,417	80,478	65,630	146,108
พิการซ้อน	1,625	1,197	2,822	8,814	5,661	14,475	9,067	5,487	14,554	69,608	54,525	124,133
ทางออสติก	1,325	302	1,627	7,683	1,584	9,267	4,203	794	4,997	15,984	3,374	19,358
ไม่ระบุประเภทความพิการ	0	0	0	3	1	4	17	11	28	851	966	1,817
ทางการเคลื่อนไหวหรือทางร่างกาย	1,591	1,196	2,787	7,151	4,987	12,138	9,310	5,560	14,870	556,431	537,669	1,094,100
ทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย	513	401	914	2,532	2,028	4,560	3,072	2,342	5,414	199,669	201,649	401,318
ทางการเรียนรู้	29	29	58	3,469	981	4,450	4,420	1,276	5,696	10,755	4,017	14,772
ทางการเห็น	108	99	207	889	698	1,587	1,566	1,059	2,625	88,290	96,421	184,711
รวม	6,965	4,653	11,618	42,377	23,643	66,020	46,507	26,209	72,716	1,124,245	1,029,273	2,153,518

ที่มา: ข้อมูลจากฐานข้อมูลทะเบียนกลางคนพิการ กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ

เด็กและเยาวชนที่กระทำผิด

จำนวนคดีเด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีโดยสถานพินิจฯ ทั่วประเทศ ในปีงบประมาณ 2565 มีทั้งสิ้น 12,192 คดี ลดลงร้อยละ 16.45 จากจำนวนคดีในปีงบประมาณ 2564 ที่มีทั้งสิ้น 14,593 คดี ซึ่งหากพิจารณาตามฐานความผิดของคดี พบว่า ฐานความผิดที่มีแนวโน้มจำนวนคดีลดลง ได้แก่ ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ความผิดเกี่ยวกับเพศ ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ และความผิดอื่นๆ ในขณะที่ฐานความผิดที่มีแนวโน้มจำนวนคดีเพิ่มขึ้น ได้แก่ ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกายและความผิดเกี่ยวกับความมั่นคง ความสงบสุข เสรีภาพ การปกครอง โดยในฐานความผิดหลังนี้ซึ่งน่าจะเกี่ยวข้องกับความผิดฐานคดีทางการเมืองเป็นหลัก พบว่าในปีงบประมาณ 2565 มีมากถึง 407 คดีเพิ่มขึ้นกว่าร้อยละ 58 จากจำนวนคดีในปีงบประมาณ 2564 ซึ่งมี 257 คดี

เปรียบเทียบกับจำนวนคดีในปีงบประมาณ 2563 กล่าวได้ว่าจำนวนคดีในปี 2565 ลดลงมากถึง ร้อยละ 37.38 โดยฐานความผิดที่มีจำนวนคดีลดลงมากที่สุด เป็นความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษที่ลดลงถึงร้อยละ 49.11 ตามมาด้วย ความผิดเกี่ยวกับเพศ ร้อยละ 22.53

ตาราง 2.12 จำนวนและร้อยละของคดีเด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีโดยสถานพินิจฯ ทั่วประเทศ ระหว่างปีงบประมาณ 2564 - 2565
จำแนกตามฐานความผิด

ฐานความผิด	จำนวน			ร้อยละการเปลี่ยนแปลง	
	2563	2564	2565	2563-2565	2564-2565
ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน	2,028	1,857	1,828	-9.86	-1.56
ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย	1,705	1,477	1,695	-0.59	14.76
ความผิดเกี่ยวกับเพศ	790	721	612	-22.53	-15.12
ความผิดเกี่ยวกับความมั่นคง ความสงบสุข เสรีภาพ การปกครอง	437	257	407	-6.86	58.37
ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ	9,600	6,943	4,885	-49.11	-29.64
ความผิดอื่นๆ	4,140	3,338	2,765	-33.21	-17.17
รวม	19,470	14,593	12,192	-37.38	-16.45

ที่มา: รายงานสถิติคดีประจำปี กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน 2563-2565

เมื่อจำแนกคดีเด็กและเยาวชนฯ ในปีงบประมาณ 2565 ตามลักษณะทั่วไปของเด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดี พบว่าถึงร้อยละ 90.49 เป็นเด็กและเยาวชนเพศชาย ประมาณร้อยละ 3.5 เป็นเด็กและเยาวชนที่ไม่มีสัญชาติไทยซึ่งมากที่สุดร้อยละ 2.37 เป็นเด็กและเยาวชนสัญชาติพม่า มากกว่าครึ่งของเด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีที่ร้อยละ 51.72 กำลังศึกษาอยู่หรือ มีระดับการศึกษาสูงสุดในระดับมัธยมศึกษาและร้อยละ 17.58 ในระดับประถมศึกษา เด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดี ประมาณหนึ่งในสามหรือ ร้อยละ 33.10 ยังมีสถานะเป็นนักเรียนหรือผู้ฝึกงาน อีกร้อยละ 30.78 และร้อยละ 23.46 มีสถานภาพว่างงาน และไม่ได้ทำงานเป็นกิจลักษณะตามลำดับ และเมื่อพิจารณาตามลักษณะการอยู่อาศัยกับครอบครัว พบว่าถึงร้อยละ 70.75 ของเด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดี เป็นกลุ่มที่มาจากครอบครัวที่แยกกันอยู่ ไม่ได้อาศัยอยู่ร่วมกับพ่อแม่

แม้จำนวนคดีเด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีโดยสถานพินิจฯ จะมีแนวโน้มลดลง แต่ด้วยสถานการณ์ปัญหาความรุนแรงในสังคมไทยที่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น ทั้งที่เด็กและเยาวชนเป็นผู้ถูกกระทำ และในบางกรณีเป็นผู้กระทำ รวมถึง ปัญหายาเสพติดที่อาจมีความซับซ้อนและรุนแรงมากขึ้น การเฝ้าระวังปัญหาดังกล่าว และผลกระทบต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนยังคงเป็นประเด็นที่ต้องเฝ้าระวังและติดตามต่อเนื่อง

ตาราง 2.13 จำนวนและร้อยละของคดีเด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีโดยสถานพินิจฯ ทั่วประเทศ ปีงบประมาณ 2565 จำแนกตามเพศ สัญชาติ ระดับการศึกษา และอาชีพ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	11,032	90.49
หญิง	1,160	9.51
สัญชาติ	จำนวน	ร้อยละ
กัมพูชา	17	0.14
จีน	5	0.04
ไทย	11,774	96.58
ไทย (ไม่ได้แจ้งเกิด)	1	0.01
พม่า	289	2.37
มาเลเซีย	4	0.03
ลาว	28	0.23
เวียดนาม	4	0.03
อินโดนีเซีย	3	0.02
อื่น ๆ	65	0.53
ไม่ระบุ	2	0.02
ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
อนุบาล	3	0.02
การศึกษานอกระบบ	1,218	9.99
ประกาศนียบัตรวิชาชีพ	1,591	13.05
ประถมศึกษา	2,142	17.58
มัธยมศึกษา	6,306	51.72
ไม่ระบุ(ว่าง)	932	7.64
อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
นักเรียน/ผู้ฝึกงาน	4,036	33.10
เป็นกิจจะลักษณะ	1,346	11.04
ไม่เป็นกิจจะลักษณะ	2,860	23.46
ว่างงาน	3,752	30.78
ไม่ระบุ(ว่าง)	198	1.62
รวม	12,192	100.00

ที่มา: รายงานสถิติคดีประจำปี กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน 2565

เด็กและเยาวชนกลุ่มเปราะบาง

ข้อมูลรายงานสถิติการรับแจ้งเหตุและสภาพปัญหาเด็ก ของกรมกิจการเด็กและเยาวชน ในปี 2565 พบว่า มีการรับแจ้งเหตุและสภาพปัญหาของเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี รวมทั้งสิ้น 11,169 ราย ซึ่งเพิ่มสูงขึ้นค่อนข้างชัดเจนจากจำนวนการรับแจ้งเหตุและสภาพปัญหาเด็กทั้งหมดในปี 2564 ที่มีจำนวน 7,181 ราย ในกลุ่มเยาวชนอายุ 18 - 25 ปี มีจำนวนการรับแจ้งเหตุ รวม 514 ราย ในปี 2565 ซึ่งน้อยกว่าในปี 2564 ที่มีจำนวน 584 ราย ทำให้ในภาพรวมยังกล่าวได้ว่าจำนวนการรับแจ้งเหตุและสภาพปัญหาเด็กในกลุ่มที่มีอายุไม่เกิน 25 ปี ถือว่ามีจำนวนเพิ่มขึ้นในปี 2565 จากปี 2564 เกือบ 4,000 ราย ทั้งนี้ ในกลุ่มเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี มีการรับแจ้งเหตุและสภาพปัญหาที่สูงกว่ากลุ่มเยาวชนอายุ 18 - 25 ปี

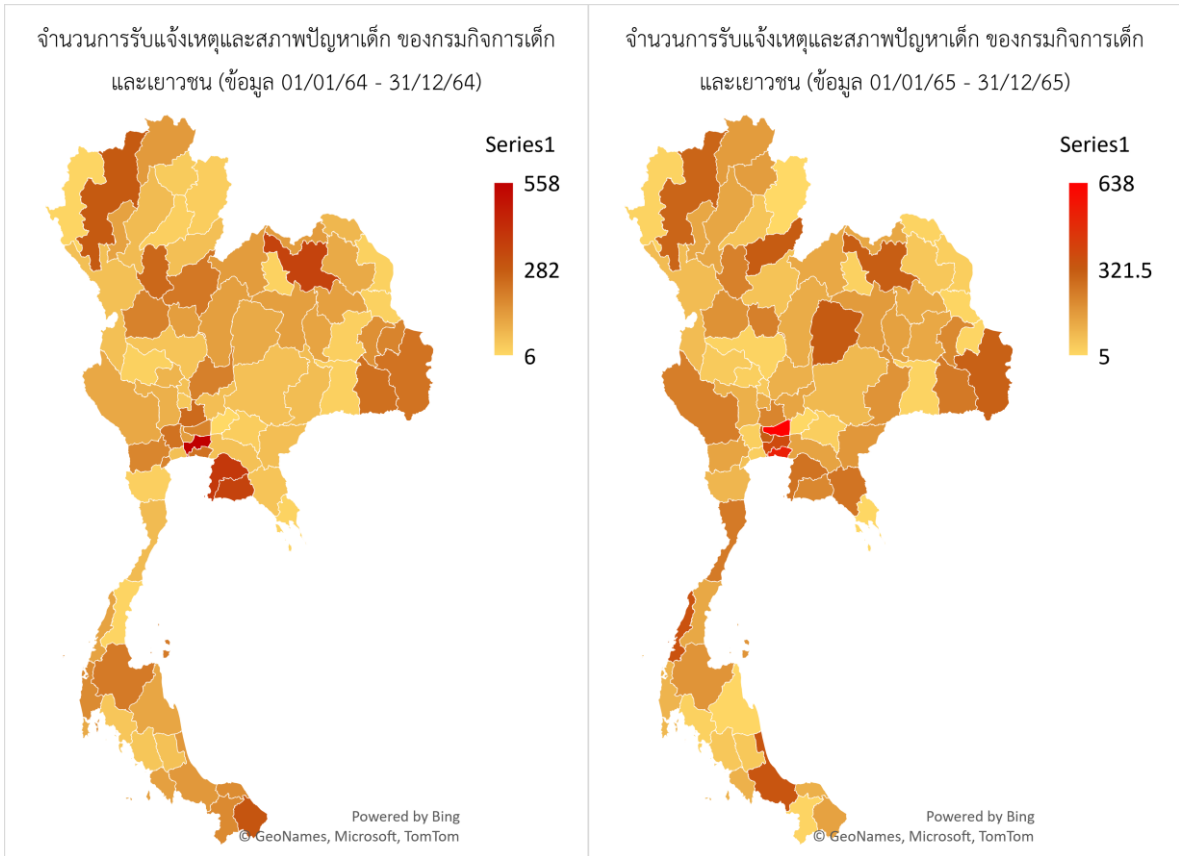
ในปี 2565 ในกลุ่มเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปีที่ได้รับการแจ้งเหตุ พบว่า สภาพปัญหาและความเปราะบางของเด็กที่เป็นสาเหตุหลักอันดับต้นๆ เป็นในเรื่องเกี่ยวกับ ครอบครัวยากจน (4,827 ราย) ต้องการที่พักอาศัย (639 ราย) ความรุนแรงในครอบครัว (507 ราย) ปัญหาการศึกษา (487 ราย) ปัญหาพฤติกรรม (452 ราย) ถูกล้วงละเมิดทางเพศ (422 ราย) ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ โควิด-19 (384 ราย) ถูกกลั่นแกล้ง (377 ราย) และสภาพปัญหาอื่นๆ ตามลำดับ

ในกลุ่มเยาวชนอายุ 18 - 25 ปี สภาพปัญหาที่เป็นความเปราะบางอันดับต้นๆ ของเยาวชน ได้แก่ ครอบครัวยากจน (154 ราย) ต้องการที่พักอาศัย (74 ราย) ความรุนแรงในครอบครัว (44 ราย) ตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ (29 ราย) ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ โควิด-19 (26 ราย) ปัญหาพฤติกรรม (24 ราย) เด็กต่างด้าวหรือเข้าเมืองผิดกฎหมาย (17 ราย) ถูกล้วงละเมิดทางเพศ (16 ราย) ปัญหาสุขภาพหรือพิการ (15 ราย) ปัญหาสุขภาพจิต (12 ราย) ปัญหาการศึกษา (10 ราย) และสภาพปัญหาอื่นๆ ตามลำดับ

ตาราง 2.14 รายงานสถิติการรับแจ้งเหตุและสภาพปัญหาเด็ก ของกรมกิจการเด็กและเยาวชน ปี 2564 และ ปี 2565

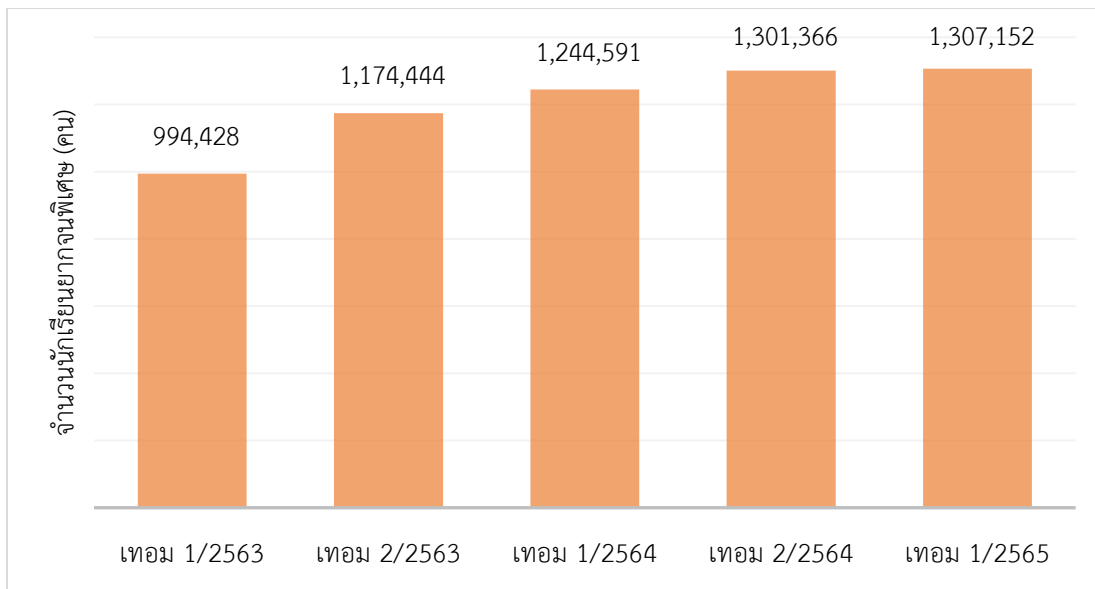
จำนวนสภาพปัญหาจำแนกตามช่วงอายุ (ราย) ปี 2564					
เด็ก (อายุต่ำกว่า 18 ปี)		เยาวชน (อายุ 18-25 ปี)		บุคคลทั่วไป	
สภาพปัญหา	จำนวน	สภาพปัญหา	จำนวน	สภาพปัญหา	จำนวน
ครอบครัวยากจน	2,243	ครอบครัวยากจน	137	ครอบครัวยากจน	2,956
ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โควิด - 19	1,036	ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โควิด - 19	127	ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โควิด - 19	2,582
อื่นๆ กรณารอกข้อมูลเพิ่มเติมด้านล่าง	1,028	อื่นๆ กรณารอกข้อมูลเพิ่มเติมด้านล่าง	85	อื่นๆ กรณารอกข้อมูลเพิ่มเติมด้านล่าง	1,458
ต้องการที่พักอาศัย	454	ต้องการที่พักอาศัย	61	ความรุนแรงในครอบครัว	631
ความรุนแรงในครอบครัว	390	ความรุนแรงในครอบครัว	43	ต้องการที่พักอาศัย	363
ถูกละเลยทอดทิ้ง	352	ตั้งครร์กไม่พึงประสงค์	29	ปัญหาพฤติกรรม	320
ปัญหาพฤติกรรม	271	ปัญหาสุขภาพ / พิการ	16	ถูกล่วงละเมิดทางเพศ	237
ถูกล่วงละเมิดทางเพศ	264	ถูกล่วงละเมิดทางเพศ	16	ปัญหาสุขภาพ / พิการ	236
ปัญหาการศึกษา	211	ปัญหาพฤติกรรม	12	ถูกละเลยทอดทิ้ง	234
ปัญหายาเสพติด	135	เด็กต่างด้าว/เข้าเมืองผิดกฎหมาย	10	ปัญหาการศึกษา	181
ปัญหาสุขภาพ / พิการ	130	ปัญหายาเสพติด	8	ถูกทารุณกรรมทางกาย	169
เร่ร่อน/ขอทาน	129	ไม่มีสถานะทางทะเบียน	6	ปัญหาสุขภาพจิต	135
ถูกทารุณกรรมทางกาย	116	ถูกละเลยทอดทิ้ง	6	ตั้งครร์กไม่พึงประสงค์	119
ปัญหาสุขภาพจิต	107	ถูกทารุณกรรมทางกาย	6	ปัญหายาเสพติด	118
ตั้งครร์กไม่พึงประสงค์	81	เร่ร่อน/ขอทาน	5	เร่ร่อน/ขอทาน	116
ถูกทารุณกรรมทางจิตใจ	65	ปัญหาสุขภาพจิต	5	เด็กต่างด้าว/เข้าเมืองผิดกฎหมาย	93
เด็กต่างด้าว/เข้าเมืองผิดกฎหมาย	48	ปัญหาการศึกษา	5	ถูกทารุณกรรมทางจิตใจ	65
ค้ำมนุษย์/ค้าประเวณี	40	ถูกแสวงหาผลประโยชน์	3	ไม่มีสถานะทางทะเบียน	42
ได้รับผลกระทบจากสื่อออนไลน์	24	ค้ำมนุษย์/ค้าประเวณี	3	ค้ำมนุษย์/ค้าประเวณี	32
ไม่มีสถานะทางทะเบียน	22	ถูกทารุณกรรมทางจิตใจ	1	ได้รับผลกระทบจากสื่อออนไลน์	27
ถูกแสวงหาผลประโยชน์	16	รวม	584	เด็กถูกใช้แรงงาน	20
ไม่ระบุ	13			ถูกแสวงหาผลประโยชน์	16
เด็กถูกใช้แรงงาน	6			ไม่ระบุ	6
รวม	7,181			รวม	10,156

จำนวนสภาพปัญหาจำแนกตามช่วงอายุ (ราย) ปี 2565					
เด็ก (อายุต่ำกว่า 18 ปี)		เยาวชน (อายุ 18-25 ปี)		บุคคลทั่วไป	
สภาพปัญหา	จำนวน	สภาพปัญหา	จำนวน	สภาพปัญหา	จำนวน
ครอบครัวยากจน	4,827	ครอบครัวยากจน	154	ครอบครัวยากจน	2,346
อื่นๆ กรณารอกข้อมูลเพิ่มเติมด้านล่าง	1,846	ต้องการที่พักอาศัย	74	อื่นๆ กรณารอกข้อมูลเพิ่มเติมด้านล่าง	1,552
ต้องการที่พักอาศัย	639	อื่นๆ กรณารอกข้อมูลเพิ่มเติมด้านล่าง	51	เด็กต่างด้าว/เข้าเมืองผิดกฎหมาย	752
ความรุนแรงในครอบครัว	507	ความรุนแรงในครอบครัว	44	ความรุนแรงในครอบครัว	562
ปัญหาการศึกษา	487	ตั้งครร์กไม่พึงประสงค์	29	ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โควิด - 19	534
ปัญหาพฤติกรรม	452	ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โควิด - 19	26	ต้องการที่พักอาศัย	416
ถูกล่วงละเมิดทางเพศ	422	ปัญหาพฤติกรรม	24	ปัญหาพฤติกรรม	350
ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โควิด - 19	384	เด็กต่างด้าว/เข้าเมืองผิดกฎหมาย	17	ถูกล่วงละเมิดทางเพศ	228
ถูกละเลยทอดทิ้ง	377	ถูกล่วงละเมิดทางเพศ	16	ถูกละเลยทอดทิ้ง	212
ถูกทารุณกรรมทางกาย	189	ปัญหาสุขภาพ / พิการ	15	ปัญหาการศึกษา	195
ปัญหายาเสพติด	167	ปัญหาสุขภาพจิต	12	ปัญหาสุขภาพ / พิการ	174
ปัญหาสุขภาพ / พิการ	160	ปัญหาการศึกษา	10	ถูกทารุณกรรมทางกาย	170
ปัญหาสุขภาพจิต	114	ค้ำมนุษย์/ค้าประเวณี	8	ปัญหายาเสพติด	153
ตั้งครร์กไม่พึงประสงค์	109	เร่ร่อน/ขอทาน	7	ปัญหาสุขภาพจิต	143
เด็กต่างด้าว/เข้าเมืองผิดกฎหมาย	106	ปัญหายาเสพติด	6	ตั้งครร์กไม่พึงประสงค์	139
ไม่ระบุ	91	ถูกละเลยทอดทิ้ง	6	เร่ร่อน/ขอทาน	104
เร่ร่อน/ขอทาน	81	ถูกทารุณกรรมทางจิตใจ	5	ถูกทารุณกรรมทางจิตใจ	60
ถูกทารุณกรรมทางจิตใจ	64	ถูกทารุณกรรมทางกาย	5	ไม่ระบุ	46
ค้ำมนุษย์/ค้าประเวณี	54	ไม่ระบุ	3	ได้รับผลกระทบจากสื่อออนไลน์	34
ถูกแสวงหาผลประโยชน์	30	ได้รับผลกระทบจากสื่อออนไลน์	1	ค้ำมนุษย์/ค้าประเวณี	34
เด็กถูกใช้แรงงาน	25	เด็กถูกใช้แรงงาน	1	เด็กถูกใช้แรงงาน	25
ได้รับผลกระทบจากสื่อออนไลน์	20	รวม	514	ไม่มีสถานะทางทะเบียน	20
ไม่มีสถานะทางทะเบียน	18			ถูกแสวงหาผลประโยชน์	17
รวม	11,169			รวม	8,266

ที่มา: รายงานสถิติการรับแจ้งเหตุและสภาพปัญหาเด็ก ของกรมกิจการเด็กและเยาวชน

ภาพ 2.22 สถานการณ์จำนวนนักเรียนยากจนพิเศษ ปีการศึกษา 2563-2565

ที่มา รายงานสถานการณ์ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาปี 2565, กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.)

ปัญหาความเปราะบางของเด็กและเยาวชนจากเงื่อนไขข้อจำกัดทางเศรษฐกิจและความยากจนของครอบครัว มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในช่วงปี 2563-2565 ข้อมูลจากรายงานสถานการณ์ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาปี 2565 โดยกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) แสดงให้เห็นแนวโน้มสถานการณ์จำนวนนักเรียนยากจนพิเศษ¹ ที่เพิ่มขึ้นจาก 994,428 คน ในภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2563 เป็น 1,307,152 คน ในปี 2565 (เพิ่มสูงขึ้นกว่า 300,000 คน ในระยะเวลาเพียง 2 ปีการศึกษา) โดยพบว่ารายได้เฉลี่ยครัวเรือนของนักเรียนยากจนพิเศษมีแนวโน้มลดลงเช่นกัน จาก 1,250 บาทต่อคนต่อเดือน ในภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2562 เป็น 1,044 บาทต่อคนต่อเดือนในปีการศึกษา 2565 ซึ่งสะท้อนถึงความเปราะบางและความขัดสนทางเศรษฐกิจที่เพิ่มขึ้นของครอบครัวนักเรียนยากจนพิเศษ จากข้อมูลข้างต้น นำมาสู่ข้อเสนอเชิงนโยบายของกสศ. ในการพัฒนาระบบหลักประกันโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานให้กับเด็กไทยทุกคน ภายใต้เป้าหมายคือ หนึ่ง เพิ่มอัตราการศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาหรือเทียบเท่าของนักเรียนยากจน หรือยากจนพิเศษให้สูงกว่าร้อยละ 20 ภายใน 5 ปี และ สอง เยาวชนจากครัวเรือนยากจนหรือยากจนพิเศษ สามารถก้าวออกจากกับดักความยากจนข้ามรุ่น เข้าสู่ฐานอาชีพและรายได้เฉลี่ยถึงระดับรายได้สูงภายใน 10 ปี โดยมีข้อเสนอที่สำคัญ คือ การปรับปรุงเพิ่มอัตราเงินอุดหนุนปัจจัยพื้นฐานนักเรียนยากจนหรือยากจนพิเศษ และการปรับปรุงอัตราทุนเสมอภาค รวมถึง ข้อเสนอในการจัดสรรเงินอุดหนุนอย่างมีเงื่อนไขต่อการคงอยู่ในระบบของเด็กนักเรียนและการศึกษาต่อหลังการศึกษาระดับพื้นฐาน การมีพัฒนาการด้านกายภาพและการเรียนรู้ที่เหมาะสม ข้อเสนอการเชื่อมโยงระบบฐานข้อมูลและระบบส่งต่อการทำงานระหว่างกระทรวงต่างๆ ที่เกี่ยวข้องโดยต่อยอดจากโครงการพาน้องกลับมาเรียน และข้อเสนอในการจัดทำมาตรการสร้างแรงจูงใจเพื่อส่งเสริมการระดมงบประมาณและทรัพยากรจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและการบริจาคจากภาคเอกชนเพื่อลดภาระทางการคลังของประเทศ

นอกจากเด็กและเยาวชนที่มีความเปราะบางจากสาเหตุความยากจน อีกกลุ่มที่มีความเปราะบางมากเช่นกัน คือ เด็กและเยาวชนที่เป็นผู้ติดตามของแรงงานข้ามชาติจากประเทศเพื่อนบ้านที่เข้ามาทำงานในประเทศไทย ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นกลุ่มที่มีเอกสารการเข้าเมืองและใบอนุญาตทำงานถูกต้อง แต่อีกจำนวนมากเป็นกลุ่มที่หลบหนีเข้าเมืองมาโดยไม่มีเอกสาร จึงทำให้ผู้ติดตาม โดยเฉพาะ ลูกหลานของแรงงานกลุ่มนี้ ทั้งกลุ่มที่อาจจะติดตามแรงงานมาจากประเทศต้นทางและกลุ่มที่เกิดและเติบโตในประเทศไทย เป็นกลุ่มเด็กและเยาวชนที่มีความเสี่ยงและความเปราะบางสูงตามไปด้วย โดยเฉพาะในช่วงสถานการณ์โควิด-19

การศึกษาของสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล (เฉลิมพล แจ่มจันทร์ และคณะ, 2565) อ้างอิงจากการคาดประมาณของ UNICEF คาดว่าเด็กข้ามชาติ อายุต่ำกว่า 18 ปี ที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยโดยไม่มีสัญชาติไทย คาดว่ามีจำนวนอยู่ประมาณ 500,000 คน ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มลูกหลานผู้ติดตามของแรงงานจาก

¹นักเรียนยากจนพิเศษ หมายถึงนักเรียนในครัวเรือนที่สมาชิกมีรายได้เฉลี่ยต่อคนต่อเดือนไม่เกิน 3000 บาทและมีความขาดแคลนทุนทรัพย์มากกว่า 50 คะแนนขึ้นไปเมื่อวัดด้วยวิธีการวัดรายได้ทางอ้อม proxy mean test (PMT) ที่ประเมินข้อมูลจากสถานะครัวเรือนใน 8 ด้าน ได้แก่ ครัวเรือนมีภาระพึ่งพิง ยานพาหนะในครัวเรือน ที่ดินทำการเกษตร แหล่งไฟฟ้าหลัก ประเภทที่อยู่อาศัย สภาพที่อยู่อาศัย ของใช้ในครัวเรือน และแหล่งน้ำดื่มน้ำใช้

ประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งจากการศึกษาประเมินสถานการณ์ผลกระทบจากโควิด-19 ที่มีต่อเด็กข้ามชาติกลุ่มนี้ในพื้นที่ศึกษา 6 จังหวัด ได้แก่ กรุงเทพฯ สมุทรสาคร ชลบุรี ระนอง เชียงใหม่และตาก พบว่า นำไปสู่ความเปราะบางของเด็กที่เพิ่มขึ้น คือ หนึ่ง “ การเข้าไม่ถึง ” ในที่นี้รวมความถึงความล่าช้าของการเข้าถึง โดยเฉพาะในเรื่องอนามัยแม่และเด็ก หลักประกันทางสุขภาพ การจดทะเบียนการเกิด การพัฒนาการเรียนรู้และการศึกษาที่มีคุณภาพ นม อาหารและโภชนาการที่เพียงพอและเหมาะสมกับช่วงวัย สอง “ การหลุดหรือตกหล่น ” จากระบบการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นที่โรงเรียนไทย หรือศูนย์การเรียนรู้เด็กข้ามชาติที่จำนวนมากต้องปิดตัวลง จากระบบประกันสุขภาพ และจากการมีสถานภาพทางกฎหมายหรือการมีเอกสารที่ถูกต้อง และ สาม “ ความเสี่ยงที่เพิ่มขึ้น ” ของปัญหาทุพโภชนาการหรือการขาดสารอาหาร การขาดผู้ดูแลหรือถูกทอดทิ้ง ความรุนแรงในครอบครัว ความไม่ปลอดภัยของสภาพแวดล้อมในการเลี้ยงดู โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กเล็ก การถูกละเมิดสิทธิหรือการหาประโยชน์จากผู้อื่น เป็นต้น

2.2 ผลการดำเนินงานและแนวทางการแก้ไขปัญหาการพัฒนาเด็กและเยาวชน

2.2.1 การเรียนรู้ตลอด

ในปี 2564 ที่ผ่านมา ประเทศไทยได้สำรวจพบว่า มีเด็กตกหล่นที่หลุดออกจากระบบการศึกษามากถึง 238,707 คน รัฐบาลและทุกหน่วยงานพยายามหาแนวทางช่วยกันทุกวิถีทาง ที่จะสร้างโอกาสทางการศึกษาให้กับเด็กเหล่านี้ เพราะหลายคนที้ออกจากระบบการศึกษา มีเหตุผลอื่น ๆ เช่น ความจำเป็นของครอบครัว เพื่อน หรือสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ และการแพร่ระบาดของโควิด 19 ที่ผ่านมาได้สะท้อนปัญหาช่องว่างของความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาไทยให้ชัดเจนขึ้น

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการได้เห็นถึงปัญหานี้ จึงได้มีการแก้ปัญหาเชิงรุกผ่านโครงการ “พาน้องกลับมาเรียน” ด้วยความร่วมมือระหว่าง 3 หน่วยงานหลักของกระทรวงศึกษาธิการ (ศธ.) ได้แก่ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (สป.) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) และสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) พร้อมด้วย 11 พันธมิตร ประกอบด้วย กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร กรุงเทพมหานคร และกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา โดยการดำเนินงานจะมีการติดตามค้นหาเด็กที่หลุดออกนอกระบบการศึกษา ซึ่งเป็นนักเรียน นักศึกษา กลุ่มปกติ ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) และสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) เพื่อให้ทราบถึงจำนวนเด็กที่หลุดออกจากระบบการศึกษา และจะมีการลงติดตามถึงบ้าน เพื่อตามเด็กเหล่านี้กลับสู่ระบบการศึกษาอีกครั้ง เป็นการดำเนินงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ที่ลงพื้นที่และการแก้ไขปัญหาอย่างจริงจัง มีการนำเทคโนโลยีเชื่อมโยงข้อมูล (Big Data)

มาใช้เป็นเครื่องมือในการติดตาม ค้นหา และบันทึกผลการติดตาม ผ่านแอปพลิเคชัน “พาน้องกลับมาเรียน” และเว็บไซต์ dropout.edudev.in.th ที่สำคัญเกิดจากความร่วมแรงร่วมใจของผู้บริหาร ครู และบุคลากรการศึกษา ในการลงพื้นที่เยี่ยมบ้านเด็ก เพื่อค้นหาเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคัน ให้กลับเข้าสู่ระบบการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

ขณะที่คณะกรรมการปฏิรูปฯ ด้านการศึกษา กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) และยูนิเซฟ ประเทศไทย ได้มีการดำเนินโครงการ “สมุทรสาครโมเดล” หรือ โครงการวิจัยนำร่องฟื้นฟูการเรียนรู้ที่ถดถอย ภายใต้อำนาจความร่วมมือระหว่าง กสศ. ยูนิเซฟ ประเทศไทย ภาควิชาครีเอช และจังหวัดสมุทรสาคร มีเป้าหมายมุ่งช่วยเหลือให้เด็กและเยาวชนทุกคนได้เข้าถึงการศึกษา มีสุขภาพกายและสุขภาพใจที่ดี และได้รับการชดเชยการเรียนรู้ที่สูญเสียไปในช่วงการปิดโรงเรียนการแพร่ระบาดของโควิด 19 รวมถึงครูทุกคนต้องได้รับการอบรมเตรียมความพร้อม สามารถบริหารจัดการทรัพยากรต่างๆ นำเทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรมการเรียนรู้มาผสมผสานในการจัดการเรียนการสอน เพื่อจัดการเรียนรู้ซ่อมเสริมที่ตรงกับความต้องการของเด็กแต่ละคน มุ่งฟื้นฟูภาวะการเรียนรู้ที่ถดถอยของเด็กและเยาวชนในพื้นที่ ห้องเรียนต้นแบบ Learning Recovery Labz โรงเรียนบ้านยกกระบัตร เครือข่ายโรงเรียนพัฒนาคุณภาพตนเองหรือ TSQP ที่ได้สร้างสรรค์นวัตกรรมและเครื่องมือฟื้นฟูกระบวนการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมการเข้าถึงการศึกษาและป้องกันเด็กหลุดออกจากระบบ โดยเน้นที่ตัวเด็กเป็นสำคัญ ผ่านเป้าหมาย 3 อย่างสำคัญดังนี้

1. เด็กและเยาวชนวัยเรียนทุกคนได้เรียนหนังสือที่โรงเรียน และได้รับการสนับสนุนที่ปรับให้เหมาะสม เพื่อสอดคล้องกับความต้องการทางการเรียนรู้ การมีสุขภาพกายและสุขภาพใจที่ดี รวมถึงความต้องการด้านอื่นๆ
 2. เด็กและเยาวชนวัยเรียนทุกคนได้รับความช่วยเหลือในการเรียน เพื่อชดเชยการเรียนรู้ที่สูญเสียไปในช่วงการปิดโรงเรียน
 3. ครูทุกคนได้รับการเตรียมความพร้อมและการสนับสนุน เพื่อแก้ไขปัญหาความรู้ที่ถดถอยของนักเรียน สามารถนำเทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรมต่างๆ มาผสมผสานในการสอน
- ผลที่ได้รับจากความร่วมมือในการทำงานครั้งนี้ ยูนิเซฟจะนำมาขยายผลสู่พื้นที่อื่น ในฐานะโมเดลต้นแบบของการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา และฟื้นฟูการเรียนรู้สำหรับเด็กทุกคน

2.2.2 การติดเกมและติดหน้าจอ

สังคมไทยได้พัฒนาปัญหาไปตามความก้าวหน้าของเทคโนโลยีที่เข้าถึงทุกๆ คน และทุกๆ วัย เพียงเพราะช่วยสร้างความสะดวกสบายในทุก ๆ เรื่อง เช่น การอัปเดตข่าวสาร การค้นหาหาข้อมูล รวมไปถึงความบันเทิงต่างๆ โดยเฉพาะในวัยเด็กที่ปฏิเสธไม่ได้ว่า หลายครอบครัวเลี้ยงลูกด้วยสิ่งเหล่านี้ และอีก 2 จอที่บ้าน คือ คอมพิวเตอร์ และโทรทัศน์ ปัญหาเด็กติดจอ กำลังเป็นอีกหนึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมไทย และส่งผลกระทบต่อเด็กทั้งพัฒนาการด้านร่างกาย สมอง สติปัญญา สมาธิ และพฤติกรรมความรุนแรง เรียกว่าไม่แพ้ปัญหาเด็กติดเกมที่ผ่านมาเลย เพื่อลดภาวะการติดจอ ติดเกมของเด็กและวัยรุ่น และสร้างสมดุลการใช้ชีวิตในครอบครัว

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) จึงร่วมกับโครงการ ปันฝัน ปันยิ้ม จำกัด จัดทำโครงการ “ดิจิทัลของเด็กดี” มีเป้าหมายสำคัญคือเพื่อลดภาวะการติดเกมและติดจอของเด็กและวัยรุ่น โดยการสร้างลักษณะนิสัยที่ดีของเด็กและวัยรุ่น ให้มีความรับผิดชอบ แบ่งหน้าที่ในการทำงานและการแบ่งเวลาให้ถูกต้อง รวมทั้งสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัวเพื่อช่วยลดปัญหาความก้าวร้าวในสังคมไทย อันเนื่องมาจากได้อิทธิพลจากการเล่นเกมบางประเภท นอกจากนี้ยังมุ่งเน้นป้องกันไม่ให้เกิดกลับไปมีพฤติกรรมเช่นเดิมอีก โดยการติดตามผลอย่างต่อเนื่อง

ขณะที่ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) จับมือทูลมอโร เปิดตัวโครงการ “คุณเปลี่ยน ลูกเปลี่ยน” กับภาคีเครือข่าย ได้แก่ สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์ กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข คณะจิตเวชศาสตร์เด็กและวัยรุ่น ศิริราชพยาบาล คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, วิทยาลัยนวัตกรรมการด้านเทคโนโลยีและวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ ช่วยสร้างความเข้าใจ และหาแนวทางในการแก้พฤติกรรมติดการใช้ผ่านวิธีการที่เหมาะสม เป็นโครงการด้านระบบการเรียนรู้ออนไลน์สำหรับผู้ปกครอง ได้พัฒนานวัตกรรมการส่งเสริมศักยภาพด้านการสื่อสารผ่าน Online Platform วัตถุประสงค์เพื่อให้มีทักษะความรู้ความเข้าใจ เทคนิควิธีการสื่อสารกันในครอบครัว เกิดความอยากที่จะเปลี่ยนแปลงตัวเองเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะประเด็นการใช้โทรศัพท์มือถือ พร้อมมีกิจกรรมอบรมส่งเสริมทักษะด้านการสื่อสารออนไลน์ (Self-Help Group) ออกแบบหลักสูตรฝึกอบรมเรื่องทักษะการสื่อสารภายในครอบครัวผ่านการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์ เปิดห้องเรียนออนไลน์ให้เหมาะกับเด็กในแต่ละช่วงวัย

มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก ได้เข้าร่วมกับกระทรวงสาธารณสุข และภาคีเครือข่าย 84 องค์กร ประกาศเจตนารมณ์ คัดกรองเด็กและเยาวชน จากโรคติดเกม ซึ่งองค์การอนามัยโลกได้มีการประกาศให้เป็นโรคทางจิตเวช ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข ได้เน้นการป้องกันที่เริ่มต้นจากครอบครัว ได้แก่ มีการกำหนดเวลาเล่น มีการตกลงโปรแกรมให้กับลูก เลือกประเภทเกมให้ลูก เช่น เกมบริหารสมอง บอร์ดเกม ต้องมีการปฏิสัมพันธ์เล่นกับลูก เล่นเกมพร้อมกับลูกเพื่อสร้างความสัมพันธ์ ซึ่งการประกาศเจตนารมณ์ขับเคลื่อนมาตรการเพื่อคัดกรองเด็กและเยาวชน ป้องกันและแก้ไขปัญหาติดเกม 4 ข้อ ได้แก่

1. ป้องกันและควบคุมการบริโภคเกมที่มีผลต่อสมอง พัฒนาการและพฤติกรรมของเด็กและเยาวชน
2. สนับสนุนให้มีมาตรการกำกับดูแลการแข่งขันวิดีโอเกมและ E-SPORT ให้มีความรับผิดชอบต่อสังคม
3. สร้างความตระหนักถึงผลเสียและเรียนรู้การใช้้อย่างเหมาะสมสำหรับเด็ก ครอบครัว และครู
4. สร้างระบบเฝ้าระวังและช่วยเหลือผู้ที่มีปัญหาให้เข้าถึงบริการได้อย่างครอบคลุม

ทั้งนี้ เพื่อให้เด็กและเยาวชนไทยเติบโตขึ้นไปอย่างมีคุณภาพในการพัฒนาประเทศและดูแลสังคมต่อไป

2.2.3 การจมน้ำ

การจมน้ำเป็นอุบัติเหตุที่พบได้บ่อยในวัยเด็ก สาเหตุก็จะต่างกันไปตามกลุ่มอายุซึ่งเป็นสาเหตุที่ป้องกันได้ การจมน้ำ ในเด็กโตและวัยรุ่นมักเกิดจากการเล่นในน้ำหรือว่ายน้ำ การที่เด็กว่ายน้ำเป็น ไม่ได้เป็นข้อรับรองความปลอดภัยเสมอไป โดยเฉพาะเมื่อเป็นแหล่งน้ำที่ไม่คุ้นเคย ในขณะที่การจมน้ำของเด็กเล็ก สาเหตุส่วนหนึ่งเกิดจากระดับพัฒนาการของเด็กเอง เช่น เป็นวัยที่ชอบสำรวจ แต่ความสามารถในการทรงตัวยังไม่ค่อยดีนัก รวมถึงความเสี่ยงอื่น ๆ ที่เกิดจากปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม เช่น บ้านอยู่ใกล้แหล่งน้ำที่ไม่มีรั้วกั้นอย่างถูกต้อง ผู้ดูแลไม่ตระหนักถึงความเสี่ยง หรือผู้ดูแลต้องดูแลเด็กหลายคนในเวลาเดียวกันผู้ปกครองจึงควรใส่ใจกับเรื่องนี้เป็นพิเศษ

สำหรับประเทศไทย กรมพลศึกษา ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการป้องกันการจมน้ำ ได้ดำเนินโครงการ “เด็กไทยว่ายน้ำได้” เพื่อให้เด็กมีทักษะการว่ายน้ำเบื้องต้นที่ถูกต้องสามารถเอาชีวิตรอดจากการจมน้ำ โดยทางกรมฯ ได้เสนอแนวทางการลดปัญหาการเสียชีวิตจากการจมน้ำของเด็กและเยาวชนไทย 5 แนวทาง คือ

1. กระทรวงศึกษาฯ บรรจุหลักสูตรการเรียนการสอนว่ายน้ำขั้นพื้นฐานเป็นวิชาบังคับในสถานศึกษาที่มีความพร้อมด้านสถานที่และอุปกรณ์กรณีที่สถานศึกษามีข้อจำกัดด้านสถานที่และอุปกรณ์ให้พิจารณาสนับสนุนงบประมาณเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดซื้อสระว่ายน้ำเคลื่อนที่สำหรับเด็กและเยาวชนได้ฝึกว่ายน้ำเพื่อให้มีทักษะการว่ายน้ำและสามารถเอาชีวิตรอดจากการจมน้ำ

2. กระทรวงศึกษาฯ และกระทรวงสาธารณสุขร่วมกันจัดทำองค์ความรู้เรื่องการป้องกันการจมน้ำของเด็กและเยาวชนในรูปแบบสื่อประเภทต่าง ๆ พร้อมเผยแพร่ในสถานศึกษาผ่านช่องทางที่หลากหลาย

3. กระทรวงดิจิทัลฯ กระทรวงศึกษาฯ และกระทรวงสาธารณสุขร่วมกันทำการสื่อสารและประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความเข้าใจกับพ่อแม่ ผู้ปกครองครู และประชาชนทั่วไปในการป้องกันช่วยเหลือเด็กและเยาวชนจากการจมน้ำ

4. กระทรวงศึกษาฯ กำหนดค่าเป้าหมายและมาตรการในการส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนมีทักษะในการป้องกันการจมน้ำพร้อมติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

5. ร่วมกันวางแผนและกำหนดพื้นที่เล่นน้ำที่ปลอดภัยสำหรับเด็กและเยาวชน

หน่วยงานในระดับองค์การบริหารส่วนตำบลหลายๆแห่ง ก็ได้จัดทำโครงการป้องกันเด็กจมน้ำในเด็กปฐมวัย ประจำปี 2565 ขึ้น เพื่อเป็นการให้ความรู้แก่ครูผู้ดูแลเด็ก เด็กปฐมวัยจากศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและเจ้าหน้าที่ ให้ได้รู้ถึงหลักการปฏิบัติเพื่อเอาชีวิตรอดเมื่ออยู่ในสถานการณ์อันตรายในน้ำ รวมถึงแนวทางการเฝ้าระวังและป้องกันระหว่างครูผู้ดูแลเด็กกับเด็กปฐมวัยของศูนย์ฯ เพื่อลดความเสี่ยงต่อการสูญเสียชีวิตจากการจมน้ำได้

2.2.4 การมีกิจกรรมทางกาย

การส่งเสริมกิจกรรมทางกายเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลดีต่อสุขภาพ แผนการส่งเสริมกิจกรรมทางกาย พ.ศ. 2561 - 2573 เป็นแผนยุทธศาสตร์ชาติฉบับแรก ที่ให้ความสำคัญกับการมีกิจกรรมทางกายของประชาชนไทย แผนนี้ได้รับการพัฒนาผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมกิจกรรมทางกายหลากหลาย เช่น กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา สถาบันการพลศึกษา กระทรวงมหาดไทย องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงแรงงาน กระทรวงคมนาคม กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เนื่องด้วยการมีกิจกรรมทางกายที่เพียงพอมีความสำคัญอย่างยิ่งทั้งในมิติของการป้องกันโรคและการสร้างเสริมสุขภาพ โดยเฉพาะการมีพัฒนาการที่ดีตลอดช่วงชีวิตของมนุษย์ ซึ่งการมีกิจกรรมทางกายที่เพียงพอและเหมาะสมตั้งแต่วัยเด็กสู่ทุกช่วงวัยนั้น จะสร้างความแข็งแรงของหัวใจ กล้ามเนื้อและกระดูก พัฒนาการเคลื่อนไหว สร้างความเชื่อมั่นในตัวเอง เสริมทักษะการเข้าสังคม พัฒนาสมอง การคิดวิเคราะห์ และพัฒนาภาวะทางอารมณ์เป็นสิ่งสำคัญยิ่งที่ส่งผลต่อสุขภาพกายและใจที่ดี โดยเมื่อพิจารณาการดำเนินการส่งเสริมกิจกรรมทางกายตามแผนการส่งเสริมกิจกรรมทางกายสามารถสรุปการดำเนินการที่สำคัญตามกรอบแนวคิด กลุ่มวัย สถานที่ และระบบสนับสนุน 5 ประเด็น ดังนี้

1. การส่งเสริมกิจกรรมทางกายสำหรับเด็กปฐมวัย วัยเรียน และวัยรุ่นในสถานศึกษา
2. การส่งเสริมกิจกรรมทางกายสำหรับวัยทำงานในสถานประกอบการ
3. การส่งเสริมกิจกรรมทางกายสำหรับทุกกลุ่มวัย โดยเฉพาะผู้สูงวัยในชุมชน กีฬามวลชน การคมนาคม และการผังเมือง
4. การส่งเสริมกิจกรรมทางกายในระบบบริการสาธารณสุข
5. การพัฒนาระบบการส่งเสริมกิจกรรมทางกาย

โดยกระทรวงสาธารณสุขและภาคีเครือข่ายที่มีภารกิจหลักในการส่งเสริมสุขภาพของประชาชนได้ร่วมกันจัดทำแผนการส่งเสริมกิจกรรมทางกาย โดยคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบแผนการส่งเสริมกิจกรรมทางกาย (พ.ศ. 2561 - 2573) เพื่อให้หน่วยงานต่าง ๆ ใช้เป็นแนวทางในการจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อให้ประชาชนมีกิจกรรมทางกายในชีวิตประจำวัน กระบวนการพัฒนาแผนการส่งเสริมกิจกรรมทางกาย พ.ศ. 2561 - 2573 มีเป้าประสงค์ คือประชาชนทุกกลุ่มวัย ได้แก่ เด็กปฐมวัย วัยเรียนและวัยรุ่น วัยทำงาน และวัยสูงอายุมีกิจกรรมทางกายเพียงพอ ดังนี้

1. ประชาชนแรกเกิด - 5 ปีมีเกณฑ์พัฒนากล้ามเนื้อมัดใหญ่เป็นปกติ ร้อยละ 95
2. ประชาชนอายุ 6-17 ปี มีกิจกรรมทางกายเพียงพอ ร้อยละ 40
3. ประชาชนอายุ 18 ปีขึ้นไป มีกิจกรรมทางกายเพียงพอ ร้อยละ 80
4. ระยะเวลาเฉลี่ยพฤติกรรมเนือยนิ่งของประชาชน อายุ 6 ปีขึ้นไป ไม่เกิน 13 ชั่วโมงต่อวัน

ขณะเดียวกันองค์การอนามัยโลกได้ปรับปรุงข้อแนะนำสำหรับกิจกรรมทางกายจากฉบับ โดยได้เพิ่มข้อแนะนำสำหรับการลดพฤติกรรมเนือยนิ่ง ครอบคลุมประชากรทุกกลุ่ม ข้อแนะนำเหล่านี้เน้นย้ำถึงความสำคัญของการมีกิจกรรมเสริมสร้างกล้ามเนื้ออย่างสม่ำเสมอ และได้มีการเสนอข้อแนะนำกิจกรรมทางกายให้มีความเหมาะสมกับประชากรในแต่ละกลุ่มวัย ดังนี้

เด็กและวัยรุ่น (อายุ 5 – 17 ปี)

1. กิจกรรมทางกายแบบแอโรบิกระดับปานกลาง-หนัก อย่างน้อย 60 นาที/วัน กิจกรรมทางกายแบบแอโรบิกในระดับหนักและสร้างความแข็งแรงให้กล้ามเนื้อและกระดูก อย่างน้อย 3 วัน/สัปดาห์
2. จำกัดระยะเวลาที่ใช้ไปกับพฤติกรรมเนือยนิ่ง โดยเฉพาะเวลาที่อยู่กับหน้าจอ

ผู้ใหญ่ (อายุ 18 – 64 ปี)

1. กิจกรรมทางกายแบบแอโรบิกระดับปานกลาง อย่างน้อย 150-300 นาที หรือกิจกรรมทางกายแบบแอโรบิกในระดับหนัก อย่างน้อย 75-150 นาที หรือผสมผสานกันตลอดสัปดาห์
2. ควรทำกิจกรรมสร้างความแข็งแรงให้กับกล้ามเนื้อที่ต้องใช้กล้ามเนื้อส่วนหลักทุกส่วนที่ระดับปานกลางขึ้นไป อย่างน้อย 2 วัน/สัปดาห์
3. เพื่อสุขภาพที่ดีขึ้น กิจกรรมทางกายแบบแอโรบิกระดับปานกลาง มากกว่า 300 นาที หรือกิจกรรมทางกายแบบแอโรบิกในระดับหนัก มากกว่า 150 นาที หรือผสมผสานกันตลอดสัปดาห์
4. จำกัดระยะเวลาที่ใช้ไปกับพฤติกรรมเนือยนิ่ง และทดแทนด้วยการทำกิจกรรมทางกายในทุกระดับ

เด็กและวัยรุ่นที่มีภาวะทุพพลภาพ (อายุ 5 – 17 ปี)

1. กิจกรรมทางกายแบบแอโรบิกระดับปานกลาง-หนัก อย่างน้อย 60 นาที/วัน กิจกรรมทางกายแบบแอโรบิกในระดับหนักและสร้างความแข็งแรงให้กล้ามเนื้อและกระดูก อย่างน้อย 3 วัน/สัปดาห์
2. จำกัดระยะเวลาที่ใช้ไปกับพฤติกรรมเนือยนิ่ง โดยเฉพาะเวลาที่อยู่กับหน้าจอ

ผู้ใหญ่ที่มีภาวะทุพพลภาพ (อายุ 18 ปีขึ้นไป)

1. กิจกรรมทางกายแบบแอโรบิกระดับปานกลาง อย่างน้อย 150-300 นาที หรือกิจกรรมทางกายแบบแอโรบิกในระดับหนัก อย่างน้อย 75-150 นาที หรือผสมผสานกันตลอดสัปดาห์
2. ควรทำกิจกรรมสร้างความแข็งแรงให้กับกล้ามเนื้อที่ต้องใช้กล้ามเนื้อส่วนหลักทุกส่วนที่ระดับปานกลางขึ้นไป อย่างน้อย 2 วัน/สัปดาห์
3. ควรทำกิจกรรมทางกายหลายรูปแบบเพื่อเน้นการสร้างสมดุลและความแข็งแรงให้ร่างกายที่ระดับปานกลางขึ้นไป อย่างน้อย 3 วัน/สัปดาห์
4. เพื่อสุขภาพที่ดีขึ้น กิจกรรมทางกายแบบแอโรบิกระดับปานกลาง มากกว่า 300 นาที หรือกิจกรรมทางกายแบบแอโรบิกในระดับหนัก มากกว่า 150 นาที หรือผสมผสานกันตลอดสัปดาห์
5. จำกัดระยะเวลาที่ใช้ไปกับพฤติกรรมเนือยนิ่ง และทดแทนด้วยการทำกิจกรรมทางกายในทุกระดับ

ข้อเสนอแนะนี้เป็นหนึ่งในองค์ประกอบของกรอบนโยบายที่ครอบคลุมและใช้เพื่อระบุถึงแผนงานของโครงการและนโยบายเพื่อส่งเสริมกิจกรรมทางกาย การเผยแพร่ข้อเสนอแนะสู่กลุ่มเป้าหมายหลักเป็นเรื่องสำคัญ และองค์การอนามัยโลกแนะนำให้มีการรณรงค์สื่อสารระดับประเทศเพื่อเพิ่มการตระหนักรู้และความรู้เกี่ยวกับประโยชน์ของกิจกรรมทางกายและการลดพฤติกรรมเนือยนิ่ง ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากนโยบายที่สร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีกิจกรรมทางกาย องค์การอนามัยโลกสนับสนุนให้ทุกประเทศดำเนินการข้อเสนอแนะร่วมกับแผนปฏิบัติการ GAPPA และคู่มือ ACTIVE

การส่งเสริมให้ประชาชนมีกิจกรรมทางกายในระดับที่เพียงพอและต่อเนื่องได้รับการผลักดันให้เป็นวาระด้านสุขภาพ มีการพัฒนาแผนและเอกสารเชิงนโยบายเพื่อผลักดันและสนับสนุนการส่งเสริมการมีกิจกรรมทางกาย รวมถึงการลดพฤติกรรมเนือยนิ่ง ซึ่งประเทศไทยได้แสดงจุดยืนและพัฒนาแผนการส่งเสริมกิจกรรมทางกายแห่งชาติที่สอดคล้องกับแผนโลก เกิดกระบวนการและโครงสร้างในการดำเนินงานที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม มีการตั้งเป้าหมายและตัวชี้วัดที่สอดคล้องทำให้สามารถเทียบเคียงกับนานาชาติประเทศได้

2.2.5 พฤติกรรมการบริโภคอาหาร

ประเทศไทยเผชิญปัญหาภาวะเริ่มอ้วนและอ้วนในเด็กเพิ่มสูงขึ้นต่อเนื่อง จากรายงาน World Obesity Federation ปี 2565 พบว่าทั่วโลกมีคนเป็นโรคอ้วน ประมาณ 800 ล้านคน จำนวนนี้มี 39 ล้านคน เป็นเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี และอีกประมาณ 340 ล้านคน เป็นเด็กและวัยรุ่น อายุ 5 – 19 ปี ขณะที่รายงาน Health Data Center (HDC) กระทรวงสาธารณสุข ปี 2565 พบเด็กอายุระหว่าง 6 – 14 ปี มีภาวะเริ่มอ้วนและอ้วน โดยพบว่ามีเด็กวัยรุ่น อายุ 15 – 18 ปี ร้อยละ 13.1 อ้วนเกินค่าเป้าหมายที่กำหนด จากพฤติกรรมการกินที่ไม่เหมาะสม เช่น ไขมัน น้ำตาล โซเดียมสูงเกินไป ซึ่งก่อให้เกิดผลเสียที่ตามมาในหลายมิติทั้งด้านสุขภาพ คุณภาพชีวิต ด้านสังคม และเศรษฐกิจ ขณะที่กลยุทธ์ทางการตลาดมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อ และการกินของเด็ก โดยเฉพาะวัยที่เริ่มมีกำลังซื้อและใช้จ่ายด้วยตัวเองได้ รวมถึงวิธีการเลี้ยงดูที่ส่งเสริมให้เด็กมีพฤติกรรมการบริโภคที่ไม่เหมาะสม เช่น บริโภคขนมขบเคี้ยวและเครื่องดื่มรสหวานในปริมาณมากการอยู่อาศัยใกล้ร้านสะดวกซื้อ การมีวิถีชีวิตที่สะดวกสบายขึ้น และการขาดการเคลื่อนไหวร่างกาย จึงควรยกระดับความรู้ด้านสุขภาพ ในเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี พ่อ แม่ คนเลี้ยงดู และพัฒนากฎหมายคุ้มครอง ภายใต้การมีส่วนร่วมจากหลายภาคส่วน โดยควรคำนึงถึงสภาพแวดล้อม สังคม เศรษฐกิจ และนำไปปฏิบัติได้จริง

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ร่วมกับ สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร สำนักงานโภชนาการ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานบริหารแผนงานอาหารและโภชนาการ เครือข่ายเด็กไทยไม่กินหวาน เครือข่ายคนไทยไร้พุง และเครือข่ายลดบริโภคเค็ม ได้มีการจัดกิจกรรมรณรงค์โครงการอย่าปล่อยให้เด็กอ้วน The New normal ลดหวาน มัน เค็ม เพิ่มผัก และผลไม้ ทำให้มีการทำงานเชิงรุก ยกกระดับมาตรฐานโภชนาการดีมีคุณภาพ ภายใต้โรงเรียนในสังกัดทั้งสิ้น 437 แห่ง ผ่านนโยบาย เพื่อให้โรงเรียนเป็นแหล่ง

โภชนาการที่มีคุณภาพกับเด็กและเยาวชน ทั้งมื้อเช้าและมื้อกลางวัน โดยได้มีการปรับเปลี่ยนหลักการจัดโภชนาการในโรงเรียนโดยคำนึงถึง 3 เรื่องสำคัญ ดังนี้

1. เน้นคุณภาพอาหารโภชนาการ ครบ 5 หมู่
2. คุณภาพอาหารเช้า / กลางวัน ให้โรงเรียนดำเนินการตามระบบ Thai School Lunch for BMA
3. จัดให้ในแต่มีมื้อได้รับอาหารที่มีประโยชน์ สะอาด ถูกหลักโภชนาการ ประกอบด้วยผักผลไม้ และลดหวานมัน เค็ม และมีปริมาณเพียงพอ มีเป้าหมายทำเด็กมีโภชนาการที่ดี

โดยกรุงเทพมหานคร ได้มีการผลักดัน ให้โรงเรียนเป็นตัวกลางแจกจ่ายอาหารให้กับนักเรียนและชุมชน เพื่อไม่ผลักภาระการดูแลเด็กนักเรียนกับผู้ปกครองเพียงฝ่ายเดียว และจะร่วมกับภาคเอกชนและภาคประชาสังคม ออกแบบเมนูอาหารสร้างสรรค์ ที่นักเรียนสามารถเลือกอาหารที่ต้องการได้ แต่ต้องคำนึงถึงคุณค่าทางอาหาร ครบถ้วนตามหลักโภชนาการ และจัดทำอาหารที่สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มคน บริษัท และสิ่งแวดล้อม ตามโรงเรียนแต่ละพื้นที่ ซึ่งการแก้ไขปัญหานี้ ต้องอาศัยความร่วมมือและความรับผิดชอบของหลายหน่วยงาน ในการดำเนินการร่วมกัน ตั้งแต่หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคธุรกิจ องค์กรการกุศล หน่วยงานการศึกษา ไปจนถึงระดับครอบครัว เพื่อเกิดผลลัพธ์ที่ดีต่อเด็กและเยาวชนต่อไปอย่างยั่งยืน

2.2.6 อุบัติเหตุทางถนน

อุบัติเหตุทางถนนเป็นสาเหตุสำคัญในลำดับต้นๆ ของการบาดเจ็บและเสียชีวิตของประชาชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มเยาวชน อายุตั้งแต่ 15 – 18 ปี อุบัติเหตุทางถนนที่เกิดขึ้นแต่ละครั้ง ทำให้เกิดการสูญเสียทางเศรษฐกิจและสังคม นอกจากนี้รัฐยังต้องสูญเสียงบประมาณในการเยียวยาและแก้ปัญหาในแต่ละปีเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงเทศกาลปีใหม่ และเทศกาลสงกรานต์ของทุกปี ฯลฯ นอกจากนี้ สาเหตุหลักๆ คือ ขาดความระมัดระวัง และไม่ปฏิบัติตามกฎจราจร ในช่วงโมงเร่งด่วนที่จำเป็นต้องใช้รถจักรยานยนต์เป็นพาหนะในการเดินทาง

แนวโน้มการใช้รถจักรยานยนต์ในเด็กเล็กลดลง สังเกตได้จากอัตราการตายจากอุบัติเหตุรถจักรยานยนต์ในเด็กต่ำกว่า 10 ปี ลดลง ทั้งที่อัตราการใช้หมวกกันน็อกมีอัตราการเพิ่มเล็กน้อย ในกลุ่มอายุเกิน 10 ปี เริ่มชะลอตัว แต่ในกลุ่ม 15 ปี ยังสูงอยู่ การจะเปลี่ยนพฤติกรรมเด็กอายุ 15 ปี ต้องสอนตั้งแต่วัยเรียนช่วง 6 - 12 ปี เพราะเป็นช่วงพัฒนาการที่รับรู้ได้และฮอริโมนเพศยังไม่มา ขณะเดียวกัน ทักษะการรับรู้ การเรียนรู้ยังเห็นด้วยได้ง่าย แต่สอนอย่างหนึ่ง ภาพที่เห็นจากพ่อแม่เป็นอีกอย่างหนึ่ง จึงเปลี่ยนพฤติกรรมได้ยาก ขณะเดียวกันสถานศึกษาก็ไม่มีนโยบายที่เข้มงวดกดดันกับผู้ปกครองที่ไม่สวมหมวกกันน็อกให้บุตรหลาน ส่วนการบังคับใช้กฎหมายกับเด็กที่ไม่สวมหมวกกันน็อก เจ้าหน้าที่ตำรวจก็ไม่อาจดำเนินการตามกฎหมายได้อย่างเคร่งครัด เนื่องจากจะถูกกระแสต่อต้านจากสังคมหากมีการดำเนินคดีกับเด็ก ส่งผลให้แต่ละปีมีเด็กและเยาวชนไทยที่อายุต่ำกว่า 20 ปี เสียชีวิตจากอุบัติเหตุบนท้องถนนจากการเดินทางด้วยรถจักรยานยนต์สูง

ปี 2565 ราชกิจจานุเบกษาได้ออกพระราชบัญญัติจราจรทางบก (ฉบับที่ 13) โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับความปลอดภัยของผู้ใช้รถบนท้องถนนทั้งผู้ขับขี่และผู้โดยสาร วัตถุประสงค์ในการออกกฎหมายครั้งนี้ก็เพื่อต้องการให้ทุกคนคาดเข็มขัดนิรภัยตลอดเวลาในขณะที่โดยสารรถยนต์ ซึ่งนอกเหนือจากการบังคับให้ผู้ใหญ่ทุกคนต้องรัดเข็มขัดนิรภัยแล้ว ในส่วนของเด็กเล็กก็มีการออกกฎหมายให้เด็ก ๆ ต้องคาดเข็มขัดนิรภัยด้วยเช่นกัน โดยองค์การอนามัยโลกสนับสนุนการใช้ที่นั่งนิรภัยในรถยนต์สำหรับเด็ก ซึ่งสามารถลดอัตราการเสียชีวิตได้ถึงร้อยละ 70 โดยการเลือกที่นั่งนิรภัยที่ปลอดภัยสำหรับเด็ก ควรจัดให้มีที่นั่งนิรภัยสำหรับเด็ก และใช้งานอย่างถูกวิธีตลอดเวลาที่โดยสารรถยนต์ เลือกรูปแบบคาร์ซีทและติดตั้งให้เหมาะสมตามช่วงอายุ สรีระ น้ำหนัก ส่วนสูงของเด็ก และต้องมีมาตรฐานความปลอดภัยจากผู้ผลิตที่น่าเชื่อถือ รวมถึงอ่านคำแนะนำการใช้การติดตั้งอย่างละเอียด และปฏิบัติตามคำแนะนำอย่างเคร่งครัด

ขณะที่คณะกรรมการนโยบายการป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนนแห่งชาติ ได้มีแผนบูรณาการป้องกันและลดอุบัติเหตุช่วงเทศกาลและช่วงวันหยุด ได้จัดทำโดยศูนย์อำนวยการความปลอดภัยทางถนน (ศปถ.) ที่จะบูรณาการการทำงานของหน่วยงานต่างๆ เพื่อลดจำนวนอุบัติเหตุทางถนน ผู้บาดเจ็บและเสียชีวิตให้เป็นไปตามเป้าหมาย มีแนวทางการดำเนินงานตามแผนบูรณาการฯ แบ่งเป็น 2 ช่วง ได้แก่ ช่วงก่อนเทศกาล และช่วงดำเนินงานตามมาตรการ โดยการดำเนินมาตรการป้องกันและลดอุบัติเหตุ มี 5 ด้าน ประกอบด้วย

1. ด้านการบริหารจัดการ เช่น จัดตั้งศูนย์ป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนนช่วงเทศกาล ในระดับส่วนกลาง จังหวัด กรุงเทพมหานคร อำเภอบริการ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ดำเนินการมาตรการเชิงรุก

2. ด้านลดปัจจัยเสี่ยงด้านถนนและสภาพแวดล้อมเช่นสำรวจ ตรวจสอบลักษณะกายภาพของถนน จุดเสี่ยง จุดอันตราย จุดที่เกิดอุบัติเหตุบ่อยครั้งจุดที่เกิดอุบัติเหตุใหญ่ และปรับปรุงแก้ไขให้มีความปลอดภัย

3. ด้านลดปัจจัยเสี่ยงด้านยานพาหนะ เช่น กำกับ ควบคุม ดูแลรถโดยสารสาธารณะ รถโดยสารไม่ประจำทาง พนักงานขับรถโดยสาร และพนักงานประจำรถให้ถือปฏิบัติตามระเบียบกฎหมายอย่างเคร่งครัด และการตรวจสอบสภาพรถตามที่กฎหมายกำหนด กวดขันกับผู้ขับรถกระบะที่บรรทุกน้ำหนักเกิน และรถบรรทุกขนาดเล็กที่บรรทุกผู้โดยสารในลักษณะที่ไม่ปลอดภัย และเข้มงวดกับรถตู้ส่วนบุคคลหรือรถเช่าของผู้ประกอบการธุรกิจให้มีมาตรฐานด้านความปลอดภัย

4. ด้านผู้ใช้รถใช้ถนนอย่างปลอดภัย เช่น บังคับใช้กฎหมายจราจรอย่างเข้มงวด จริงจัง และต่อเนื่อง ดำเนินการ ตรวจวัดระดับแอลกอฮอล์อย่างเข้มข้นภายใต้มาตรฐานของกระทรวงสาธารณสุข รณรงค์ประชาสัมพันธ์เผยแพร่แนวทางการรู้ด้านความปลอดภัยทางถนนในชุมชน และสถานการณ์การเกิดอุบัติเหตุทางถนน ผ่านช่องทางการสื่อสารต่าง ๆ

5. การช่วยเหลือหลังเกิดอุบัติเหตุ เช่น จัดเตรียมความพร้อมของโรงพยาบาล แพทย์ พยาบาล และหน่วยบริการการแพทย์ฉุกเฉิน ระบบการติดต่อสื่อสาร การประสานงาน และการแบ่งมอบพื้นที่ความรับผิดชอบของหน่วยบริการการแพทย์ฉุกเฉินในเครือข่ายและดำเนินการช่วยเหลือผู้ประสบอุบัติเหตุทางถนน

โครงการรณรงค์ป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนนฯ จึงยังคงมีความจำเป็นที่ต้องดำเนินการต่อเนื่อง และจริงจังต่อไป เพื่อลดอุบัติเหตุทางถนน และจำนวนผู้บาดเจ็บและเสียชีวิตลงให้ได้มากที่สุด

2.2.7 สุขภาพจิต

ปัญหาสุขภาพจิตในวัยรุ่นเป็นเรื่องใหญ่และส่งผลกระทบต่อพัฒนาการหลายมิติ ทั้งร่างกาย สติปัญญา จิตใจ และสังคม รวมถึงส่งผลต่อการใช้ชีวิตทั้งในปัจจุบันและอนาคต ปัจจุบันความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมีอะไรใหม่ๆ เกิดขึ้นตลอดเวลา ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของภาวะสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจและสังคมเป็นยุคของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ที่มีทั้งผลดีและผลเสีย ทำให้เราทุกคนต้องปรับตัว แต่บางครั้งเมื่อประสบปัญหา จึงทำให้เกิดความวิตกกังวล ข้อมูลจากองค์การอนามัยโลก (WHO) พบว่า ปัญหาสุขภาพจิตเป็นตัวการสร้างความเจ็บป่วย ทุพพลภาพ และการฆ่าตัวตายจัดเป็นสาเหตุลำดับ 3 ของการเสียชีวิตของประชากรวัย 15-19 ปี

เด็กและวัยรุ่นในประเทศไทยกำลังได้รับผลกระทบจาก ปัญหาสุขภาพจิต ทั้งโรคเครียด โรควิตกกังวล และโรคซึมเศร้า ซึ่งเกิดจากปัจจัยมากมาย เช่น ความรุนแรง การถูกกลั่นแกล้ง ความโดดเดี่ยว ความไม่แน่นอน รวมทั้งผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ที่ส่งผลให้เด็กและครอบครัวเผชิญกับปัญหาสุขภาพจิตมากขึ้น เพราะอยู่ในสังคมและระบบโครงสร้างพื้นฐาน ทั้งคุณภาพชีวิต คุณภาพการศึกษาไม่รองรับ มีผลกระทบทางลบต่อสถานการณ์ทางเศรษฐกิจของครอบครัว โดยเฉพาะผู้ปกครองที่มีรายได้ปานกลางถึงต่ำ และรายได้ต่ำ ผลกระทบด้านการเรียนรูปแบบออนไลน์ ที่ทำให้เด็กอยู่ในภาวะความตึงเครียด รวมถึงการได้รับผลกระทบความรุนแรงในครอบครัวที่ได้เพิ่มขึ้นในช่วงการระบาดโควิด-19

คณะกรรมการสุขภาพจิตแห่งชาติ ประชุมมีการผลักดันให้จัดตั้งคณะกรรมการประสานงานเพื่อบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยสุขภาพจิตระดับจังหวัด ดำเนินงาน 6 ประเด็น ได้แก่ การสร้างเสริมความเข้มแข็งทางใจ ลดอัตราการฆ่าตัวตาย ดูแลผู้ป่วยจิตเวชที่มีความเสี่ยงสูงต่อการก่อความรุนแรง ดูแลประชาชนกลุ่มเสี่ยงจากสถานการณ์โควิด 19 ดูแลผู้ป่วย Long COVID-19 และติดตามและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วยจิตเวชเนื่องจากสารเสพติดในขณะเดียวกันได้มีการ ร่างแผนพัฒนาสุขภาพจิตแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ.2561-2580) ระยะที่ 2 (พ.ศ.2566-2570) โดยมีเป้าหมาย 7 ประเด็น ได้แก่ เด็กมีความฉลาดทางสติปัญญา (IQ) เด็กมีความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) ครอบครัวมีความเข้มแข็งและอบอุ่น คนไทยมีสุขภาพจิตดี ลดอัตราการฆ่าตัวตาย จังหวัดมีการบูรณาการงานสุขภาพจิตตามมาตรฐาน และประเทศไทยมีคะแนนความสุข (World Happiness Index) เพิ่มขึ้น

2.2.8 ภัยออนไลน์

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) โดยกรมกิจการเด็กและเยาวชน (ดย.) ร่วมกับมูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทย ดำเนินการสำรวจสถานการณ์เด็กกับภัยออนไลน์ เพื่อให้ได้ข้อมูลสำคัญในการ

นำมาขับเคลื่อนนโยบายและการปฏิบัติสำหรับงานคุ้มครองเด็กและเยาวชน รวมทั้งการขับเคลื่อนงานของภาคีเครือข่าย โดยผลสำรวจสถานการณ์เด็กไทยกับภัยออนไลน์ ปี 2565 พบว่า เด็ก ร้อยละ 81 มีแท็บเล็ตหรือสมาร์ทโฟนเป็นของตัวเอง ร้อยละ 64 มีอินเทอร์เน็ตที่บ้าน ร้อยละ 85 ใช้โซเชียลมีเดียทุกวันหรือเกือบทุกวัน ร้อยละ 36 มีประสบการณ์ถูกจิบในโลกออนไลน์ ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มเด็กมัธยม

การดำเนินงานเพื่อผลักดันให้สังคมไทยมีกลไกที่เข้มแข็งในการส่งเสริมและปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชนจากการใช้สื่อออนไลน์ ได้มีการขับเคลื่อนมาอย่างต่อเนื่อง โดยภาคีเครือข่ายได้เล็งเห็นถึงวิกฤตการณ์ของภัยบนโลกออนไลน์ที่ส่งผลกระทบต่อเด็กและเยาวชน เนื่องจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีดิจิทัลที่ไร้ขีดจำกัด และอาจเป็นช่องทางให้ผู้ที่ไม่ประสงค์ดีต่อเด็กและเยาวชน ทหาวิธีการเพื่อแสวงหาประโยชน์ในรูปแบบต่าง ๆ สำหรับภาครัฐได้ดำเนินการแต่งตั้งกลไกคณะกรรมการส่งเสริมการปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชนในการใช้สื่อออนไลน์ เพื่อขับเคลื่อน กำกับดูแล และติดตามการขับเคลื่อนงานยุทธศาสตร์ส่งเสริมและปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชนในการใช้สื่อออนไลน์ และรายงานผลการดำเนินงานต่อคณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ อีกทั้งมีการจัดตั้งศูนย์ประสานงานขับเคลื่อนการส่งเสริมและปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชนในการใช้สื่อออนไลน์ หรือ COPAT (Child Online Protection Action Thailand) เพื่อเป็นหน่วยเฝ้าระวัง แจ้งเตือนภัยออนไลน์ที่อาจส่งผลกระทบต่อเด็กและเยาวชน รวมทั้งประสานการดำเนินงานทั้งในระดับนโยบายร่วมกับภาคีเครือข่าย และผลักดันมาตรการให้เกิดการปฏิบัติ เพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็กและเยาวชนในการใช้ชีวิตบนโลกออนไลน์ได้อย่างปลอดภัย

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยกรมกิจการเด็กและเยาวชน ในฐานะหน่วยงานที่มีภารกิจสำคัญด้านการปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชนในทุกมิติ ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของภัยออนไลน์ที่มีผลกระทบต่อเด็กและเยาวชน ด้วยการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ส่งเสริมและปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชนในการใช้สื่อออนไลน์ รวมทั้งส่งเสริมและคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กให้ได้รับความปลอดภัยในการใช้ชีวิตบนโลกเสมือนหรือโลกออนไลน์ผ่านระบบอินเทอร์เน็ต โดยได้กำหนดกรอบนโยบายในการดำเนินงานด้านสื่อออนไลน์ อีกทั้งการดำเนินงานสำคัญอย่างต่อเนื่อง เช่น

1. การเฝ้าระวังเว็บไซต์และสถานการณ์การพนันออนไลน์ในช่วงการระบาด COVID - 19 ระลอกใหม่ และการจัดทำ Application “Just Stop Gambling”
2. โครงการป้องกันและแก้ไขปัญหาเด็กติดเกมโดยอาศัยชุมชนเป็นฐาน (Healthy Gamer Prevention Model)
3. คู่มือ “เด็กและเยาวชนกับการใช้สื่อดิจิทัล” ทั้งในรูปแบบเล่มและหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E - book)
4. ซอฟต์แวร์ส่งเสริมการเรียนรู้การรู้เท่าทันดิจิทัลสำหรับเด็ก ผู้ปกครอง และบุคคลแวดล้อมที่ครอบคลุม 7 ทักษะการรู้เท่าทันดิจิทัล (Digital Literacy Skills) เป็นต้น

ในปีงบประมาณ 2566 กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยกรมกิจการเด็กและเยาวชน จะยกระดับพัฒนาการดำเนินงานสำหรับเด็กและเยาวชนให้มีทักษะ ความรู้เท่าทันภัยในโลกยุคดิจิทัล เพื่อเป็นปีแห่งการเสริมสร้างเด็กและเยาวชนที่มีความรู้ด้านดิจิทัล หรือ Digital Literacy สามารถอยู่ได้ในสังคมอนาคต พร้อมทั้งบูรณาการการทำงานกับภาคีเครือข่าย เพื่อร่วมกัน ปกป้องเด็กและเยาวชน ให้มีความปลอดภัยในทุกมิติ

โดยมีเด็กและเยาวชนคือกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการทำให้ปลอดภัยจากสื่อออนไลน์ รวมทั้งร่วมกับภาคีเครือข่าย เป็นหลักสำคัญที่ทำให้เกิดกฎหมายที่ทันสมัยทันสถานการณ์ในยุคโลกผันผวน หรือ VUCA World ที่สื่อและโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดย สสส. จะร่วมผลักดันการดำเนินงานให้เกิดกลไกคุ้มครองเด็กและเยาวชนบนโลกออนไลน์ ให้สอดคล้องกับสื่อยุคดิจิทัล รวมถึงความร่วมมือในการพัฒนาเครือข่ายสหวิชาชีพในการขับเคลื่อนจังหวัดนำร่องรู้เท่าทันสื่อ การจัดทำหลักสูตร E - Learning การขับเคลื่อนนโยบาย เพื่อให้สังคมเท่าทันสื่อ ตระหนักรู้เรื่องการป้องกันภัยออนไลน์ เพื่อให้เด็กและเยาวชนที่กำลังเติบโต มีชีวิตปลอดภัยในระบบนิเวศสื่อที่ดี

2.2.9 บุหรี่ไฟฟ้าและกัญชา

บุหรี่ไฟฟ้าเป็นอุปกรณ์สูบบุหรี่ยุคหนึ่ง ซึ่งใช้กลไกไฟฟ้าทำให้เกิดความร้อนและไอน้ำที่ประกอบไปด้วยสารเคมีต่าง ๆ สารแต่งกลิ่นและรส มีความแพร่หลายในการใช้บุหรี่ไฟฟ้าในหมู่กลุ่มวัยรุ่นจะลดลงในช่วงหลายปีที่ผ่านมา แต่กลุ่มคนที่สูบบุหรี่ไฟฟ้ามักมีแนวโน้มอายุที่ลดลง และระยะเวลาการสูบลับยาวนานขึ้นกว่าเดิม การใช้เวลาในการสูบบุหรี่ไฟฟ้าที่เพิ่มขึ้น อาจจะสะท้อนถึงการเพิ่มขึ้นของการใช้นิโคตินเพื่อใช้ในการลดความเครียด ความวิตกกังวลในของกลุ่มเยาวชนที่เกิดขึ้นในช่วงการระบาดของโรคโควิด-19 โดยโรคระบาดในช่วงเวลาเกือบสามปีที่ผ่านมา ทำให้กระบวนการทำให้ความรู้กับเด็กนักเรียนเกี่ยวกับพิษภัยของบุหรี่ทำได้ลดลง รวมถึงการเข้าถึงการรักษาบำบัดด้วยส่วนแนวโน้มในอนาคตนั้น เด็กและเยาวชนจะสูบบุหรี่ไฟฟ้ากันอย่างเปิดเผย ส่งผลร้ายทำลายสุขภาพของคนรุ่นใหม่ที่จะเป็นกำลังในการพัฒนาประเทศในอนาคต

ความน่ากังวลดังกล่าว นำมาสู่การจัดเสวนาวิชาการ "บุหรี่ไฟฟ้า วิกฤตสุขภาพวัยรุ่นไทย" สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ หรือ สสส. รวมถึงภาคีต่าง ๆ เพื่อสะท้อนให้เห็นอย่างชัดเจนว่าเป้าหมายสำคัญของบุหรี่ไฟฟ้า คือเด็กและเยาวชน สถานการณ์การระบาดของ บุหรี่ไฟฟ้า ในกลุ่มวัยรุ่นที่กำลังเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มนักสูบหน้าใหม่และวัยรุ่นหญิงที่เริ่มเข้ามาสูบบุหรี่ไฟฟ้าเพิ่มมากขึ้น บุหรี่ไฟฟ้าจึงถือเป็นภัยร้ายตัวใหม่ในวัยรุ่น เพราะทำให้วัยรุ่นที่ไม่เคยนิยมสูบบุหรี่มาก่อน รวมถึงการแพร่ระบาดของบุหรี่ไฟฟ้าบุกไปถึงกลุ่มเด็กอายุต่ำกว่า 12 ปี

กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข มีการชี้แจงทำความเข้าใจประชาชน ให้รับรู้ถึงอันตรายของการเสพติดนิโคตินจากบุหรี่ไฟฟ้า รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขได้มีการประกาศ “บุหรี่ไฟฟ้ามีพิษภัย ห้ามนำเข้า 100% เป็นอันตรายต่อเด็กและเยาวชน” ซึ่งก่อนหน้านี้มีกระแสเปิดโปงผ่านสื่อออนไลน์ว่าบุหรี่ไฟฟ้าปลอดภัย

ช่วยเลิกบุหรี่ได้ ทำให้ประชาชนหลงเชื่อ ขณะที่รองอธิบดีกรมควบคุมโรคเปิดเผยว่าภายหลังจากที่มีการประกาศชัดว่าบุหรี่ไฟฟ้ามีพิษภัย ห้ามนำเข้า 100% เป็นอันตรายต่อเด็กและเยาวชน พร้อมมอบหมายให้กรมควบคุมโรค ในฐานะรับผิดชอบงานควบคุมการบริโภคยาสูบ สื่อสารทำความเข้าใจถึงพิษภัยของบุหรี่ไฟฟ้าให้ประชาชนรับทราบ เพื่อให้รู้เท่าทัน และไม่ผันตัวเข้าไปเสพติดบุหรี่ไฟฟ้าที่นำออกขายหลายรูปแบบ ซึ่งผลท้ายที่สุดคือนำไปสู่การเสถียรนิโคตินที่มากขึ้นกว่าเดิม ในขณะที่เครือข่ายพัฒนาเยาวชนแห่งกรุงเทพมหานคร (พยก.) ได้ดำเนินการพัฒนาข้อเสนอต่อการแก้ไขปัญหาการสูบบุหรี่ไฟฟ้า ซึ่งมี 3 ข้อเสนอต่อคณะกรรมการควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ กรุงเทพมหานคร คือ ส่งเสริมให้มีการเรียนรู้เรื่องผลกระทบจากการสูบบุหรี่ไฟฟ้าอย่างต่อเนื่องในโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานครอย่าง บังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง เช่น บังคับใช้เรื่องพื้นที่ห้ามสูบบุหรี่ในที่สาธารณะรวมถึงการกวดขันการลักลอบจำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้า และประกาศนโยบายให้ทุกสถานศึกษาเป็นสถานศึกษาปลอดบุหรี่และบุหรี่ไฟฟ้า

ในภาพรวมประเทศไทยได้มีการรณรงค์และจับตาเฝ้ามองสถานการณ์บุหรี่ไฟฟ้าอย่างต่อเนื่อง สิ่งที่เป็นอยู่คือ ไทยใช้กฎหมายในการจัดการปัญหาบุหรี่ แต่ยังประสบปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง เช่น ไม่สามารถทำได้กับการซื้อขายบุหรี่ไฟฟ้าผ่านช่องทางออนไลน์ที่กำลังแพร่หลาย เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า สำนักสื่อสารการตลาดเพื่อสังคม สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ชี้ให้เห็นถึงผลกระทบต่อสมองจากการสูบบุหรี่ไฟฟ้ามาสร้างสรรค์สื่อ “เรื่องจริงที่หนูอยากบอก” นำเผยแพร่เพื่อสร้างความตระหนัก และให้ความรู้ผ่านช่องทางต่าง ๆ และใช้บุหรี่ไฟฟ้าที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในหมู่คนหนุ่มสาว เด็ก และเยาวชนทำให้ต้องมีการจับตาเฝ้าระวัง รวมทั้งมีวิธีการแก้ไขและป้องกัน เพื่อลดการใช้บุหรี่ไฟฟ้า ปกป้องเด็ก เยาวชน และคนหนุ่มสาวจากการติดนิโคตินไปตลอดชีวิต รวมทั้งปัญหาอื่น ๆ ที่อาจจะตามมา ทั้งนี้ทุกฝ่ายจะต้องทำงานร่วมกัน ตั้งแต่ระดับครอบครัว ชุมชน บุคลากรทางด้านสาธารณสุข องค์กรที่เกี่ยวข้องกับการดูแลสุขภาพ และรัฐบาล รวมไปถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น ๆ อีกด้วย

ในขณะที่ประเด็น กัญชาเสรี ก็ส่งผลกระทบต่อเด็กและเยาวชน ได้มีการจัดทำเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายเสนอต่อคณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ (กดยช.) ในระหว่างที่ยังไม่มีกฎหมายมาบังคับใช้เป็นกาลเฉพาะ เพื่อควบคุมและห้ามมิให้เด็กและเยาวชนที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี ซื้อ ขาย แจก ครอบครองและใช้กัญชา และให้สื่อมวลชนทุกแขนงเผยแพร่มาตรการควบคุมต่อสาธารณชนอย่างกว้างขวาง เร่งขับเคลื่อนการให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องและสร้างความตระหนักถึงผลร้ายของการนำกัญชาไปใช้ในทางที่ไม่เหมาะสมทั้งแก่เด็ก เยาวชน และบุคคลแวดล้อม โดยมีแนวทางในการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจแก่เด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นกลุ่มที่ได้รับผลกระทบโดยตรง ผ่านสื่อโซเชียลมีเดียรูปแบบต่าง ๆ การพัฒนาความรู้และทักษะ พ่อแม่ผู้ปกครอง ครู ผู้ดูแลเด็กในการดูแลและให้คำปรึกษาเด็กและเยาวชน การเสริมสร้างองค์ความรู้และบูรณาการภาคีเครือข่ายในการป้องกันและดูแลเด็กและเยาวชน รวมทั้งการพัฒนาช่องทางบริการให้คำแนะนำปรึกษาเพื่อช่วยเหลือเด็กและเยาวชน

2.2.10 เด็กและเยาวชนที่ไม่อยู่ในระบบการศึกษา ไม่ได้ทำงาน หรืออบรม (NEET)

ปัจจุบันเยาวชนจำนวนมากในประเทศไทยกำลังประสบปัญหาทั้งเรื่องการสำเร็จการศึกษา การเปลี่ยนผ่านจากระบบการศึกษาเข้าสู่การทำงาน หรือการหางานที่ดี หรือ เรียกว่า กลุ่ม NEET (Youth not in education , employment , or training) หมายถึง เยาวชนอายุ 15-24 ปีที่ไม่อยู่ในระบบการศึกษา การจ้างงาน หรือการฝึกอบรม พัฒนาใด ๆ ถือเป็นมนุษย์ที่ไม่ได้ใช้ศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่ ซึ่งมีเยาวชนไทย จำนวน 1.4 ล้านคน จัดอยู่ในกลุ่ม NEET โดยเยาวชนชายและหญิงทั้งหมดที่อายุระหว่าง 15 ถึง 24 ปี พบว่า มีกลุ่ม NEET ที่เป็นเยาวชนชาย ร้อยละ 10 และเยาวชนหญิง ร้อยละ 19

การที่เยาวชนในประเทศไทยเป็น NEET มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นนี้ถือเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมและเศรษฐกิจที่น่ากังวล เยาวชน NEET มีความเสี่ยงสูงที่จะยากจนและถูกกีดกันทางสังคม เนื่องจากเยาวชนเหล่านี้มักขาดวิธีการพัฒนาทักษะและความสามารถของตน ปัญหา NEET ยังเป็นอุปสรรคต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจ ขัดขวางความสามารถในการผลิตและความสามารถในการแข่งขันของประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากปัญหาดังกล่าวเกิดขึ้นต่อเนื่องเป็นระยะเวลาอันยาวนาน การแก้ปัญหาช่องว่างด้านข้อมูลเกี่ยวกับเยาวชน NEET เป็นก้าวแรกในการพัฒนานโยบายการให้ความช่วยเหลือที่เหมาะสมและเจาะจงที่กลุ่มเป้าหมายที่ต้องการความช่วยเหลือ ประชากรกลุ่มนี้ ประกอบด้วย เยาวชนที่ต้องออกจากโรงเรียนก่อนกำหนด เยาวชนว่างงานที่กำลังหางานทำ รวมถึงเยาวชนที่อยู่นอกตลาดแรงงานด้วยสาเหตุอื่น เช่น ต้องทำหน้าที่เป็นผู้ดูแลครอบครัว แม่วัยรุ่น หรือเยาวชนผู้พิการ เป็นต้น ด้วยเหตุนี้จึงต้องการความช่วยเหลือแตกต่างกันเพื่อแก้ปัญหาความเปราะบางในแต่ละประเภท

โครงการจากหน่วยงานต่างๆ ที่มีส่วนช่วยบรรเทาปัญหากลุ่ม NEET เช่น กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ได้พัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (Information System for Equitable Education : iSEE) เป็นฐานข้อมูลขนาดใหญ่ครอบคลุมเด็กและเยาวชนผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์และด้อยโอกาสกว่า 4 ล้านคน โครงการยุวชนสร้างชาติและโครงการย่อยอื่น ๆ โดยกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เป็นอีกส่วน ที่ช่วยแก้ปัญหาด้วยการจ้างงาน มุ่งส่งเสริม สนับสนุน และช่วยเหลือกลุ่มประชากรวัยแรงงานที่ขาดแคลนทุนทรัพย์และผู้ด้อยโอกาส ให้พ้นวิกฤติ ช่วยยกระดับทักษะ มีแผนประกอบอาชีพของตนเองและมีรายได้ตามความถนัดและพึงพาตนเองในการดำรงชีวิตได้ รวมถึงนักศึกษา ทั้งที่กำลังศึกษาถึงแม้จะมีโครงการต่าง ๆ ช่วยบรรเทาปัญหา แต่ก็ไม่สามารถครอบคลุมกลุ่ม NEET ได้ หน่วยงานภาครัฐจึงจำเป็นต้องทุ่มทรัพยากร เพื่อให้เยาวชนได้รับการช่วยเหลืออย่างทั่วถึง เพื่อสร้างโอกาสให้เยาวชนได้รับการศึกษาอย่างเท่าเทียมทุกฝ่ายจำเป็นต้องช่วยผลักดันให้มีศักยภาพพร้อมทำงาน และเพื่อให้กลุ่มเยาวชนกลุ่มนี้เกิดการเปลี่ยนแปลง หรือพัฒนาด้านความรู้ ทักษะคิด ทักษะแรงงาน และพฤติกรรม ช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น และเกิดการพัฒนาทักษะอาชีพ Upskill Reskill ความสามารถอ่านเขียน (Literacy Skill) ความสามารถในการเข้าใจและจัดการข้อมูล ICT (Digital Skill) ทักษะทางอารมณ์สังคม (Socio-Emotional Skill) หรือทักษะอื่น ๆ ที่สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเยาวชนเป็นทรัพยากรที่มีคุณภาพของประเทศ

ด้วยเหตุนี้ การพัฒนาโอกาสในการจ้างงาน การศึกษา และการฝึกอบรม ตลอดจนการส่งเสริมให้สังคมยอมรับเยาวชนด้อยโอกาส จึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญสำหรับรัฐบาลไทย

2.2.11 เด็กและเยาวชนที่ต้องการการคุ้มครองเป็นพิเศษ

เด็กและเยาวชนพิการ

เด็กพิการเป็นเด็กอีกกลุ่มหนึ่งที่ภาครัฐ และภาคเอกชนให้ความสำคัญ และได้มีการให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านการศึกษา การดำรงชีวิต เพื่อให้เด็กกลุ่มนี้สามารถดูแลตนเองได้ โดยมีนโยบายการเพิ่มโอกาสเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพของกลุ่มผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา และผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ กระทรวงศึกษาธิการ (ศธ.) ได้ขับเคลื่อนนโยบายด้านการศึกษาพิเศษภายใต้แนวคิด “การศึกษาไทย หัวใจนำทาง” ใน 4 ภารกิจหลักเร่งด่วน (Quick Win) ได้แก่

1. การปิดหมุดค้นหาเด็กพิการที่ตกหล่นอยู่ในพื้นที่ต่าง ๆ นำเข้าสู่ระบบคัดกรอง ดำเนินการจัดทำฐานข้อมูล Big Data เพื่อเพิ่มโอกาสทางการศึกษา โดยให้ศูนย์การศึกษาพิเศษทุกจังหวัดค้นหาเด็กพิการในวัยเรียนที่อายุไม่เกิน 18 ปี และยังไม่เข้าสู่ระบบการศึกษา ให้ได้รับการพัฒนาอย่างทั่วถึง และมีความเท่าเทียมมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

2. การจัดทำคู่มือสื่อบัญชี ก-ข-ค เป็นสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ที่ศูนย์การศึกษาพิเศษและโรงเรียนเรียนรวม สามารถนำไปใช้ในการขอรับบริการ และการขอยืมสื่อสิ่งอำนวยความสะดวก ให้สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน และขณะนี้สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ได้แจ้งให้ศูนย์การศึกษาพิเศษทุกแห่ง ประชาสัมพันธ์คู่มือรายการสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ให้โรงเรียนจัดการเรียนรวมในจังหวัดที่ศูนย์การศึกษาพิเศษรับผิดชอบ นำไปใช้งานเพื่อประโยชน์สำหรับคนพิการ และผู้ปฏิบัติงานต่อไป

3. สนับสนุนการดำเนินงานศูนย์การเรียนสำหรับเด็กในโรงพยาบาล ครอบคลุมทั่วประเทศใน 77 จังหวัด 85 ศูนย์การเรียน เพื่อให้บริการทางการศึกษาแก่บุคคลที่มีความบกพร่องทางสุขภาพวัยเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้ได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยไม่ต้องลาออกจากสถานศึกษากลางคัน

4. การสร้างและส่งเสริมแรงบันดาลใจ มีความจำเป็นต้องสื่อให้คนภายนอกเห็นว่า เด็กพิการและเด็กด้อยโอกาสมากมายที่เข้ามาอยู่ในโรงเรียนการศึกษาพิเศษ ได้ถูกบ่มเพาะด้วยความรักและแรงบันดาลใจของครู ทำให้เด็กก้าวข้ามคำว่าพิการหรือด้อยโอกาสจนประสบความสำเร็จ รวมถึงเป็นแรงบันดาลใจให้กับคนที่กำลังท้อแท้หรือมีความยากลำบากในชีวิตอีกด้วย

นอกจากนี้ สพฐ.ยังได้นำนโยบายไปปฏิบัติอย่างเข้มแข็ง จนเกิดผลสัมฤทธิ์ในการสร้างโอกาสให้เด็กด้อยโอกาสได้อย่างเท่าเทียม ควบคู่ไปกับการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาประยุกต์ใช้ภายใต้บริบทของการเปลี่ยนแปลงที่มาร่วมพัฒนาการศึกษาพิเศษให้ตอบโจทย์วิถีชีวิตยุคใหม่ และมีเป้าหมายที่สำคัญคือสร้างอนาคตให้เด็กไทย

เด็กและเยาวชนที่กระทำผิด

โครงการบูรณาการการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน ริเริ่มภายใต้แนวคิดเพื่อส่งเสริมและพัฒนาเด็กและเยาวชนที่อยู่ในสถานพินิจฯ โดยได้ร่วมหารือถึงแนวทางเพื่อการเสริมสร้างองค์ความรู้ให้กับเด็กและเยาวชนในการพัฒนาระบบการปฏิบัติงานแบบบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน มุ่งเน้นประโยชน์สูงสุดในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูของเด็กและเยาวชน และเพื่อเสริมสร้างองค์ความรู้ให้กับเด็กและเยาวชน ป้องกันการกระทำผิดซ้ำและการถูกระงับโทษ รวมถึงการสร้างอาชีพให้แก่เด็กและเยาวชน ให้เด็กและเยาวชนได้เรียนรู้ทักษะชีวิต มีเป้าหมายคือ ส่งเสริม พัฒนา ต่อยอดให้เด็กและเยาวชนผู้ที่เคยทำผิดกฎหมายมาในอดีตสามารถคิดริเริ่มสร้างสรรค์ กลับตัวกลับใจห่างไกลเส้นทางกระทำผิดซ้ำ กลับเข้ามาอยู่ในครอบครัว สังคม สถานศึกษา และประกอบอาชีพตามที่ตั้งใจ ใช้ชีวิตอย่างมีเป้าหมายและเติบโตเป็นกำลังสำคัญของชาติได้มั่นคงและยั่งยืน

ขณะที่โรงเรียนนายร้อยตำรวจ ร่วมกับสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) จัดประชุมเผยแพร่ผลการวิจัยเรื่องการพัฒนาาระบบภาคีเครือข่ายอาชีพเพื่อรองรับการกลับคืนสู่สังคมของเด็กและเยาวชนที่เคยกระทำผิด ส่งเสริมภาคีเครือข่ายสถานประกอบการ เพิ่มโอกาสให้เด็กมีงานทำ มีอาชีพ มีรายได้ที่เหมาะสมกลับเข้าไปสู่อีกทางสังคม และสร้างความตระหนักให้แก่เด็กและเยาวชนเกิดความมุ่งมั่นในการใช้ชีวิต โดยมีข้อเสนอว่าการจะทำให้เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดกลับเข้าสู่สังคม มีงานทำ มีอาชีพ มีรายได้ นั้น กรมพินิจฯ จะต้องรับรองความประพฤติและมีการกำกับติดตามอย่างต่อเนื่อง ส่วนตัวเด็กและเยาวชนจะต้องมี Soft Skill ด้านความซื่อสัตย์ มีความขยัน อดทน เห็นคุณค่าในตนเอง และมีทัศนคติที่ดีต่อสังคมรอบข้าง สำหรับ Hard Skill

เด็กและเยาวชนกลุ่มเปราะบาง

ในสถานการณ์การแพร่ระบาดโควิด-19 ถือเป็นภาวะฉุกเฉินด้านสุขภาพ นับเป็นช่วงเวลาวิกฤติของกลุ่มเด็กและเยาวชน ผลกระทบจากภาวะการระบาดครั้งใหญ่ที่มีต่อชีวิตความเป็นอยู่ และมีความรุนแรงที่สุดต่อเด็ก ๆ ในกลุ่มที่ขาดโอกาสและกลุ่มเปราะบาง

หน่วยงานต่าง ๆ ประกอบด้วย กรมกิจการเด็กและเยาวชน กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์ และยูนิเซฟ ร่วมกันจัดตั้ง ศูนย์ช่วยเหลือเด็กโควิด-19 เพื่อบูรณาการข้อมูลเด็กที่ได้รับผลกระทบจากโควิด-19 ทั้งประเทศ ไม่ว่าจะเป็นเด็กป่วย เด็กกลุ่มเปราะบาง ที่ยังเข้าไม่ถึงการดูแลรักษา เด็กกำพร้า พ่อแม่เสียชีวิตจากโควิด เด็กที่ได้รับความกระทบกระเทือนทางจิตใจ ไม่มีผู้ดูแล หรือมีแนวโน้มหลุดออกนอกระบบการศึกษา เพื่อปกป้อง ช่วยเหลือได้ทันสถานการณ์ในทุกมิติปัญหา

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยกรมกิจการเด็กและเยาวชน ได้เตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการเปิดศูนย์ฯ คือ การปรับปรุงระบบการรับแจ้งเหตุ หรือ Mobile Application คัดกรองเด็กเพื่อค้นหา เด็กกำพร้า หรือเด็กกลุ่มเสี่ยงกำพร้าและไม่มีผู้ดูแล ผ่านเครือข่ายคุ้มครองเด็กทั่วประเทศ การประสาน

การทำงานกับหน่วยงานและเครือข่ายทั้งใน กทม.และต่างจังหวัด กรณีเด็กที่ผู้ปกครองติดเชื้อและไม่มีผู้ดูแล จะจัดอาสาสมัครเข้าไปช่วยดูแลเด็กระหว่างการกักตัวในสถานกักตัวของรัฐ หากยังไม่มีผู้ดูแลหรือยังกลับบ้านไม่ได้ เพื่อให้การดูแลชั่วคราวระหว่างการจัดการดูแลในรูปแบบของครอบครัวเป็นลำดับแรก การจัดตั้งศูนย์ช่วยเหลือเด็กโควิด-19 จะทำให้เกิดการเชื่อมโยงฐานข้อมูลเด็กและเยาวชนที่ได้รับผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมให้เป็นหนึ่งเดียว เพื่อให้เราเข้าถึงเด็กที่ต้องการความช่วยเหลือ และได้รับการดูแลที่เหมาะสมให้เร็วที่สุด กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) จะสนับสนุนทุนสร้างโอกาสทางการศึกษา และโปรแกรมฟื้นฟูการเรียนรู้ ถดถอยเพื่อป้องกัน เด็กหลุดออกนอกระบบการศึกษา จากการสูญเสียผู้ดูแลและเสาหลักครอบครัวเนื่องจากโควิด-19

ในขณะที่คณะรัฐมนตรี ได้อนุมัติโครงการช่วยเหลือ เยียวยา และชดเชย แก่ประชาชนกลุ่มต่าง ๆ ที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 เพื่อแก้ไขปัญหาเยียวยาและฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคม ที่ได้รับผลกระทบจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เช่น โครงการช่วยเหลือกลุ่มผู้เปราะบาง อีกด้วย

ส่วนที่ 3

การมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนในการพัฒนาเด็กและเยาวชน

3.1 ผลการดำเนินงานของสภาเด็กและเยาวชน ประกอบด้วย

3.1.1 ผลงานความก้าวหน้าของสภาเด็กและเยาวชนระดับต่าง ๆ

3.1.2 ความสำเร็จ ปัญหา และอุปสรรคในการดำเนินงานของสภาเด็กและเยาวชน

3.1.3 สภาเด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กและเยาวชน

3.2 เครือข่ายเด็กและเยาวชนในพื้นที่ ประกอบด้วย

3.2.1 ผลงานของเครือข่ายเด็กและเยาวชนในพื้นที่

(1) เครือข่ายเด็กรุ่นใหม่ไม่พนัน

(2) เครือข่ายเด็กและเยาวชนต้นกล้าชนเผ่าพื้นเมือง

(3) เครือข่ายพัฒนาเยาวชนแห่งกรุงเทพมหานคร (พยก.)

(4) เครือข่ายเยาวชนลดปัจจัยเสี่ยง

(5) สมาคมเยาวชนพัฒนาบ้านเกิด

(6) ชมรมเด็กและเยาวชนดีเด่นแห่งชาติ และผู้ทำคุณประโยชน์ต่อเด็กและเยาวชน

3.2.2 ความสำเร็จ ปัญหา และอุปสรรคในการดำเนินงานของเครือข่ายเด็กและเยาวชน

3.3 การมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนในอาเซียน และเวทีนานาชาติ ประกอบด้วย

3.3.1 การมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนในอาเซียน

(1) การประชุมผู้นำเยาวชนอาเซียนเพื่อการริเริ่มนโยบาย (YALPI) ครั้งที่ 6

(2) โครงการ ASEAN Young Leaders Programme 2022

(3) ASEAN-India Grassroots Innovation Forum 2022

(4) ASEAN Geospatial Challenge 2022

(5) ASEAN Network of Intellectual Property Enforcement Experts: ANIEE)

(6) The 6th ASEAN Youth Video Contest, the ASEAN Youth Photo Competition, and the ASEAN Youth Debate

(7) The 1st ASEAN Youth Dialogue: Addressing Challenges, Seizing Opportunities

(8) The ASEAN Plus Youth Volunteer Forum and ASEAN Plus Youth Volunteer Award

3.3.2 การมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนในเวทีนานาชาติ

- (1) แข่งขัน World Skills Competition 2022 Special Edition ครั้งที่ 46
- (2) การประกวดการแสดงละครวิทยาศาสตร์ระดับนานาชาติ ประจำปี 2565
- (3) Regeneron International Science and Engineering Fair (ISEF) 2022
- (4) การประชุมระดับนานาชาติ One Young World Summit 2022
- (5) 2022 Shanghai International Invention and Innovation Exhibition
- (6) โครงการ Imagine the Future Scenarios Competition 2022 Thailand
- (7) Asian Science and Mathematics Olympiad for Primary and Secondary Schools: ASMOPSS
- (8) โครงการ Asian Try Zero-G 2022
- (9) การประชุมระดับนานาชาติ “Asia-Pacific Youth Forum”
- (10) The 2022 Annual Economic and Social Council (ECOSOC) Youth Forum

รายละเอียด ดังนี้

สภาเด็กและเยาวชนเกิดขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 9 ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550 โดยมีการแบ่งระดับออกเป็น 3 ระดับ คือ 1) สภาเด็กและเยาวชนระดับชาติ 2) สภาเด็กและเยาวชนระดับจังหวัด และ 3) สภาเด็กและเยาวชนระดับอำเภอ โดยมีกรมกิจการเด็กและเยาวชน กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เป็นผู้ดูแล ต่อมา ปี พ.ศ. 2559 กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และคณะอนุกรรมการกิจการเด็กและเยาวชน เสนอปรับแก้ไขพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550 โดยมีการเพิ่มเติมองค์ประกอบของคณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ (กดยช.) และการกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่งเสริมและสนับสนุนให้มีสภาเด็กและเยาวชนตำบล สภาเด็กและเยาวชนเทศบาล สำหรับกรุงเทพมหานครส่งเสริม สนับสนุนให้การจัดให้มีสภาเด็กและเยาวชนระดับเขต และสภาเด็กและเยาวชนกรุงเทพมหานคร

ในปี พ.ศ. 2560 พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา และมีผลบังคับใช้เมื่อ วันที่ 14 มิถุนายน 2560 ในวันที่ 9 กันยายน 2560 เป็นวันที่ให้มีการจัดตั้งสภาเด็กและเยาวชนตำบล สภาเด็กและเยาวชนเทศบาล ขึ้นพร้อมกันทั่วประเทศ สำหรับสภาเด็กและเยาวชนเขตตั้งขึ้นในวันที่ 23 กันยายน 2560 สภาเด็กและเยาวชนกรุงเทพมหานคร ตั้งขึ้นในวันที่ 4 พฤศจิกายน 2560

3.1 ผลการดำเนินงานของสภาเด็กและเยาวชน

สภาเด็กและเยาวชนทุกระดับ (ระดับตำบล/เทศบาลระดับอำเภอ/เขต ระดับจังหวัด/กรุงเทพมหานคร และระดับประเทศ) เป็นกลไกของเด็กและเยาวชนในการส่งเสริม และสนับสนุนให้เด็กและเยาวชนได้มีส่วนร่วม ป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อเด็กและเยาวชนและนำไปสู่การกำหนดนโยบายการพัฒนาเด็กและเยาวชน โดยกรมกิจการเด็กและเยาวชนร่วมกับหน่วยงานต่างๆ ในการจัดตั้ง ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานกิจการสภาเด็กและเยาวชน ปัจจุบันมีสภาเด็กและเยาวชน รวม 8,778 แห่ง ประกอบด้วย

- 1) สภาเด็กและเยาวชนตำบล และสภาเด็กและเยาวชนเทศบาล (7,772 แห่ง)
- 2) สภาเด็กและเยาวชนอำเภอ (878 แห่ง) และสภาเด็กและเยาวชนเขต (50 แห่ง)
- 3) สภาเด็กและเยาวชนจังหวัด (76 แห่ง) สภาเด็กและเยาวชนกรุงเทพมหานคร (1 แห่ง)
- 4) สภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย (1 แห่ง)

ในปี 2565 สภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย มีนายธนวัฒน์ พรหมโชติ เป็นประธาน การทำงานของสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทยร่วมกับสภาเด็กและเยาวชนระดับต่าง ๆ มีผลการดำเนินงานดังนี้

3.1.1 ผลงานความก้าวหน้าของสภาเด็กและเยาวชนระดับต่าง ๆ

กรมกิจการเด็กและเยาวชนได้ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาสภาเด็กและเยาวชนในทุกระดับจำนวน 8,778 แห่ง เพื่อให้สภาเด็กและเยาวชนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ เผยแพร่ ด้านวิชาการ การศึกษา กีฬา อาชีพ วัฒนธรรม และประสานงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ในด้านต่าง ๆ ของเด็กและเยาวชน รวมทั้งพัฒนา เด็กและเยาวชนให้มีคุณภาพ และมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม

ผลการดำเนินงานปี 2565

ในปีงบประมาณ 2565 กรมกิจการเด็กและเยาวชนได้สนับสนุนงบประมาณเป็นเงินจำนวน 125,089,000 บาท (หนึ่งร้อยยี่สิบห้าล้านบาทถ้วน) ให้แก่สภาเด็กและเยาวชน ในการขับเคลื่อนกิจกรรมตามกฎหมาย และกิจกรรมสร้างสรรค์ตามบริบทของพื้นที่ ซึ่งสภาเด็กและเยาวชนได้มีการขับเคลื่อนโครงการต่างๆ กิจกรรมในการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชน รวมถึงขับเคลื่อนด้านสังคม รวมจำนวน 4,612 กิจกรรม มีเด็กและเยาวชนได้มีการพัฒนาศักยภาพจำนวน 254,597 คน ประกอบด้วย

ที่	ประเภทกิจกรรม	จำนวน	
		กิจกรรม	ผู้เข้าร่วมกิจกรรม
1	ด้านการพัฒนาศักยภาพสภาเด็กและเยาวชน	1,227	72,398
2	ด้านการพัฒนาเด็ก เยาวชน ชุมชน และป้องกันความรุนแรงทางสังคม	180	11,579
3	ด้านกิจกรรมเนื่องในวันสำคัญต่าง ๆ	1	110
4	ด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	109	53,05
5	ด้านการส่งเสริมประเพณี ศิลปะ และวัฒนธรรม	52	3,085
6	ด้านจิตอาสาและการบำเพ็ญประโยชน์	421	22,044
7	ด้านการส่งเสริมอาชีพและภูมิปัญญาท้องถิ่น	464	17,867
8	ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน	191	11,596
9	กิจกรรมตามนโยบายรัฐบาล/กระทรวง พม./ ดย. เช่น ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด การป้องกันเอดส์และอนามัยเจริญพันธุ์ เป็นต้น	1,146	66,611

ที่	ประเภทกิจกรรม	จำนวน	
		กิจกรรม	ผู้เข้าร่วมกิจกรรม
10	ด้านการพัฒนาเด็ก เยาวชน และสังคม เช่น สื่อสร้างสรรค์ ประชาสัมพันธ์ และการรณรงค์ป้องกัน แก้ไขปัญหาเด็ก เยาวชน ชุมชนและสังคม	474	29,045
11	ด้านงานประจำปีตามที่กฎหมายกำหนด ได้แก่ การประชุมคณะบริหาร การประชุมสามัญประจำปี	356	14,957
รวม		4,612	254,597

ที่มา: กองส่งเสริมการพัฒนาและสวัสดิการเด็ก เยาวชน และครอบครัว

กิจกรรมดังกล่าวข้างต้นเป็นกิจกรรมสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชน ชุมชนและสังคม โดยสภาเด็กและเยาวชนร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน จัดขึ้นเพื่อให้เด็กและเยาวชนได้มีการพัฒนา กระบวนการตัดสินใจ การแก้ปัญหา การคิดวิเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ การสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดี เรียนรู้และเข้าใจตนเอง ความเห็นใจผู้อื่น และการจัดการกับอารมณ์ เป็นต้น นอกจากนี้สภาเด็กและเยาวชนทำหน้าที่เป็นตัวแทนของเด็กและเยาวชนในการร่วมเป็นคณะกรรมการ คณะอนุกรรมการ ในระดับชาติและระดับจังหวัด เพื่อชี้แจงให้ข้อมูลและแสดงความคิดเห็นในประเด็นด้านเด็กและเยาวชนที่สำคัญสำหรับระดับชาติ ได้แก่ คณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ (กดยช.) คณะกรรมการการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ระดับจังหวัด ได้แก่ คณะกรรมการคุ้มครองเด็กจังหวัด คณะทำงานร่วมแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชน เช่น ปัญหาเด็กแว้น เด็กยกพวกตีกัน และเป็นตัวแทนของเด็กและเยาวชนเข้าร่วมการประชุมในระดับนานาชาติ โดยในแต่ละประเภหมีตัวอย่างกิจกรรมดังนี้

ประเภทที่ 1 ด้านการพัฒนาศักยภาพสภาเด็กและเยาวชน

โครงการพัฒนาศักยภาพสภาเด็กและเยาวชนเป็นโครงการหรือกิจกรรมที่สภาเด็กและเยาวชนจัดทำขึ้น เพื่อเสริมสร้างความรู้เกี่ยวกับบทบาทของสภาเด็กและเยาวชน และการพัฒนาศักยภาพแกนนำสภาเด็กและเยาวชนใหม่มีความเข้มแข็งมีทักษะในด้านต่าง ๆ ในเรื่องการคิดวิเคราะห์ การบริหารจัดการ การเขียนโครงการ การพัฒนาบุคลิกภาพ ทักษะความเป็นผู้นำ ทักษะการสื่อสารและการแสดงออก การทำงานกับชุมชน การสร้างเครือข่ายทางสังคม รับรู้ข้อมูลสถานการณ์และปัญหาในชุมชน การทำงานเป็นทีม เช่น กิจกรรมการพัฒนาศักยภาพสภาเด็กและเยาวชนจัดขึ้นที่ โรงแรมริมปาว อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ มีผู้เข้าร่วมจำนวน 60 คน

และกิจกรรมค่ายพัฒนาศักยภาพแกนนำสภาเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิประจำปี 2565 จัดขึ้นที่โรงแรมชัยภูมิปาร์ค อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ มีผู้เข้าร่วมจำนวน 64 คน เป็นต้น

ผลจากการดำเนินกิจกรรมสะท้อนผลลัพธ์ด้านการพัฒนาศักยภาพสภาเด็กและเยาวชน โดยเป็นการเตรียมความพร้อมในการขับเคลื่อนงานด้านเด็กและเยาวชน เกิดองค์ความรู้ต่างๆ ทั้งในด้านกฎหมาย ด้านพระราชบัญญัติ เช่น พรบ.คุ้มครองเด็ก พรบ.การป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พรบ.ส่งเสริมการพัฒนาเด็ก เป็นต้น โดยนำองค์ความรู้ที่ได้ประยุกต์ให้เข้ากับเทคนิค ทักษะ ในการทำงานกับชุมชน การสร้างเครือข่ายทางสังคม และวิธีการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายโดยเฉพาะกลุ่มเปราะบาง ทำให้เด็กและเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการฯ เกิดการพัฒนาทั้งในเรื่องของบุคลิกภาพ ทักษะความเป็นผู้นำ ทักษะการสื่อสารและการแสดงออกรวมถึงได้ฝึกฝนตนเองให้เป็นพลเมืองดีของประเทศ และส่งต่อคุณค่าให้กับผู้อื่น

ประเภทที่ 2 ด้านการพัฒนาเด็ก เยาวชน ชุมชน และป้องกันความรุนแรงทางสังคม

โครงการด้านการพัฒนาเด็ก เยาวชน ชุมชน และป้องกันความรุนแรงทางสังคม เป็นโครงการหรือกิจกรรมที่สภาเด็กและเยาวชนเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพิ่มความรู้ ความเข้าใจ เพิ่มทักษะให้กับเด็กและเยาวชนในเรื่องต่างๆ ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างเป็นรูปธรรมทั้งในระบบชุมชน รวมถึงเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมให้เด็กและเยาวชนอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสามารถแสดงออกทางความสามารถได้อย่างเหมาะสมเป็นการเสริมสร้างศักยภาพอย่างเต็มรูปแบบ เช่น กิจกรรมเยาวชนพะเยา ร่วมใจป้องกันภัยต้านภัยโควิด-19 จัดขึ้นที่โรงแรม M2 Hotel waterside อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา มีผู้เข้าร่วมจำนวน 30 คน กิจกรรมโครงการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการพัฒนาศักยภาพองค์กร จัดขึ้นที่โรงแรมนิเวศวิลลุดจ อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี โดยมีผู้เข้าร่วมจำนวน 25 คน กิจกรรมโครงการหลักสูตรอบรม “ผู้นำพลเมืองดี: Active Citizen Leadership (ACL)” ระหว่างวันที่ 16-14 พฤษภาคม 2565 อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

สำหรับกิจกรรมดังกล่าว พบว่า ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชนช่วยให้เกิดกระบวนการเรียนรู้เป็นการเพิ่มพูนเพิ่มทักษะให้กับเด็กและเยาวชน ทั้งในด้านทักษะความเป็นผู้นำ ทักษะการสื่อสาร รวมถึงก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ ๆ การเตรียมความพร้อมรับมือกับสถานการณ์ต่างๆ เช่น โรคอุบัติใหม่อย่างโควิด-19 สามารถสื่อสารกับผู้อื่นได้ในเรื่องของการป้องกันตนเอง และผู้อื่นจากโควิด-19 รวมถึงการเตรียมความพร้อมรับมือกับโรคต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นโดยไม่รู้ตัว รวมถึงการปรับตัวกับสถานการณ์วิกฤติที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

ประเภทที่ 3 ด้านกิจกรรมเนื่องในวันสำคัญต่าง ๆ

โครงการด้านกิจกรรมเนื่องในวันสำคัญต่างๆ เป็นการจัดกิจกรรม เพื่อให้เด็กและเยาวชนเกิดความตระหนักถึงวันสำคัญของประเทศไทยที่เกิดขึ้นในทุกช่วงเทศกาลต่างๆ ของปี และเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนในพื้นที่ เช่น กิจกรรมการส่งเสริมเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นและเป็นจิตอาสาในงานเทศกาลแห่เทียนเข้าพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี ประจำปี 2565 ซึ่งจัดขึ้นที่จังหวัดอุบลราชธานี มีผู้เข้าร่วม จำนวน 110 คน เป็นต้น

สำหรับกิจกรรมดังกล่าวจัดขึ้นเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนในพื้นที่เด็กและเยาวชนสร้างความตระหนักถึงวันสำคัญต่างๆ ของประเทศไทย ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินกิจกรรมพบว่าทำให้เด็กและเยาวชนได้เรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นและการเป็นจิตอาสาในการทำงานเพื่อส่วนรวม เกิดความสำนึกรักบ้านเกิดภูมิใจในความเป็นไทยไม่ว่าจะมาจากภาคไหน ทั้งภาคเหนือ กลาง อีสาน ใต้ ผ่านวันสำคัญประเพณีต่าง ๆ และการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น

ประเภทที่ 4 ด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

โครงการด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นโครงการหรือกิจกรรมที่สภาเด็กและเยาวชนจัดกิจกรรมอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างจิตสำนึกให้แก่เด็กและเยาวชนเกิดความรักและเรียนรู้ที่จะรักษาสภาพแวดล้อมในชุมชนให้คงอยู่ เช่น การไปปลูกป่าชายเลน การปลูกต้นไม้การเก็บขยะมูลฝอย การทำฝายชะลอน้ำ เป็นต้น กิจกรรมที่ดำเนินงานในปี 2565 เช่น กิจกรรม “เยาวชนจิตอาสา เราทำความดีด้วยหัวใจ” จัดขึ้นที่วัดพรหมทินใต้ ตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี มีผู้เข้าร่วมจำนวน 50 คน กิจกรรม รวมใจไทยปลูกต้นไม้ เพื่อแผ่นดิน จัดขึ้นที่ วัดชีสุขเกษม อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี มีผู้เข้าร่วม จำนวน 60 คน เป็นต้น

กิจกรรมดังกล่าวเป็นกิจกรรมที่เป็นการสร้างจิตสำนึกให้แก่เด็กและเยาวชนเกิดความรักและเรียนรู้ที่จะรักษาสภาพแวดล้อมในชุมชนให้คงอยู่เพื่อให้ถึงรุ่นลูกหลานต่อไป และให้เกิดความยั่งยืนในอนาคต ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นทำให้เด็กและเยาวชนสำนึกและตระหนักว่าควร “ปลูกป่าในใจตนเอง” ก่อน และจากนั้นเริ่มขยายไปยังคนอื่น และขยายไปยังชุมชน ซึ่งเมื่อตนเองที่ได้เรียนรู้ประโยชน์ของการรักษาสิ่งแวดล้อม และผลที่คาดว่าจะได้รับการรักษาสิ่งแวดล้อม จะเกิดการมองว่ากรักษาสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งที่ใกล้ตัวเสมอและจะได้ทำเป็นประจำตลอดไป

ประเภทที่ 5 ด้านการส่งเสริมประเพณี ศิลปะ และวัฒนธรรม

โครงการด้านการส่งเสริมประเพณี ศิลปะ และวัฒนธรรมเป็นโครงการหรือกิจกรรมที่สภาเด็กและเยาวชนร่วมอนุรักษ์ประเพณี/ศิลปะ/วัฒนธรรมในพื้นที่ มุ่งเน้นให้เด็กและเยาวชนเกิดการเรียนรู้ที่จะรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่น ประเพณีไทย ฐานคิดความเชื่อ ของชุมชนในอดีต การเรียนรู้ภูมิปัญญาพื้นบ้าน รวมถึงการสร้างสายใยความรักความผูกพันกับคนในครอบครัว ชุมชน และสังคมให้เกิดความยั่งยืน เช่น การเข้าร่วมกิจกรรมวันสงกรานต์ การรดน้ำดำหัวผู้ใหญ่ การแห่เทียนเข้าพรรษา การฝึกพ็อนรำต่างๆ ประเพณีบวชป่า (พิธีบวชต้นไม้) เป็นต้น กิจกรรมที่ดำเนินงานในปี 2565 เช่น กิจกรรมยุวชนสานศิลปถิ่นเจียงฮาย ปลายผาเชียงแสนหงสดา จัดขึ้นที่หอประชุมอาคารคชสาร องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงราย มีผู้เข้าร่วมจำนวน 50 คน กิจกรรมการสืบสานศิลปเพลงพื้นบ้านในท้องถิ่น จัดขึ้นที่ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพ ตำบลสามโก้ อำเภอสามโก้ จังหวัดอ่างทอง มีผู้เข้าร่วมจำนวน 35 คน เป็นต้น

กิจกรรมด้านการส่งเสริมประเพณี ศิลปะ และวัฒนธรรมเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนเรียนรู้ขนบธรรมเนียมประเพณีไทย สร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว รวมถึงความผูกพันกับชุมชน เพื่อให้เกิดความยั่งยืนในชุมชนอีกด้วย จากกิจกรรมข้างต้นนี้ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นทำให้เด็กและเยาวชนเรียนรู้วัฒนธรรมทางภาคเหนือทั้งด้านภาษา การแต่งกาย วิถีชีวิตของชาวล้านนาที่กำลังจะสูญหายไป

ประเภทที่ 6 ด้านจิตอาสาและการบำเพ็ญประโยชน์

โครงการด้านจิตอาสาและการบำเพ็ญประโยชน์เป็นโครงการหรือกิจกรรมที่สภาเด็กและเยาวชนร่วมบำเพ็ญประโยชน์ในพื้นที่ เป็นการสร้างเสริมให้เด็กและเยาวชนมีจิตสาธารณะ การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การเรียนรู้ที่จะเสียสละ ไม่ให้เกิดความรู้สึกเห็นแก่ตัว เน้นการเรียนรู้ที่จะรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและการมองโลกในแง่ดี การรักษาผลประโยชน์ของสาธารณะ การรักษาสมบัติของชุมชน และของประเทศชาติ เช่น การซ่อมบ้านผู้สูงอายุ ผู้ด้อยโอกาส การทำความสะอาดวัด โรงเรียน เป็นต้น กิจกรรมที่ดำเนินงานได้แก่ โครงการพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จัดขึ้นที่ห้องประชุมโรงเรียนเคียนซาวิทยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีผู้เข้าร่วมจำนวน : 100 คน กิจกรรม “เยาวชนจิตอาสา เราทำความดีด้วยหัวใจ” จัดขึ้นที่ วัดพรหมทินใต้ ตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี มีผู้เข้าร่วมจำนวน 50 คน

กิจกรรมดังกล่าวมุ่งเน้นให้เด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมในการบำเพ็ญประโยชน์ในพื้นที่ ส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนมีจิตสาธารณะ เกิดการเรียนรู้ที่จะเสียสละ และการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นทำให้เด็กและ

เยาวชนมีจิตใจที่จะเป็นจิตอาสา ทำงานเพื่อประโยชน์ในพื้นที่ เห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว และเป็นอาสาสมัครพัฒนาสังคมโดยไม่หวังผลตอบแทน นอกจากนี้ยังทำให้เด็กและเยาวชนเกิดการเรียนรู้ในการสร้างประสบการณ์ในดำเนินชีวิตอีกด้วย

ประเภทที่ 7 ด้านการส่งเสริมอาชีพและภูมิปัญญาท้องถิ่น

โครงการด้านการส่งเสริมอาชีพและภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นโครงการหรือการทำกิจกรรมที่สภาเด็กและเยาวชนจัดการอบรมฝึกอาชีพ และรวมกันอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นไม่ให้สูญหายเกิดการเรียนรู้นุภาพการถ่ายทอดทางภูมิปัญญาท้องถิ่นวิธีการปฏิบัติ วิธีคิด หรือแม้กระทั่งการแสดงออกทางการเรียนรู้ในการสืบสานจารีตประเพณี ความเชื่อ ฐานคิดและวัฒนธรรมท้องถิ่นจากปราชญ์ชาวบ้านเพื่อให้กลายเป็นการรักษารดกทางวัฒนธรรมให้สืบทอดต่อไป เช่น การฝึกนวดแผนโบราณ การพอนรำ การทำอาหารหรือขนมไทยโบราณ การปลูกยาสมุนไพร เป็นต้น กิจกรรมที่ดำเนินงานในปี 2565 เช่น กิจกรรมฝึกอาชีพส่งเสริมการมีงานทำสำหรับเด็กและเยาวชน จัดที่ บ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดลพบุรี มีผู้เข้าร่วมจำนวน 25 คน กิจกรรม โครงการส่งเสริมฝึกอาชีพพระยะสันสำหรับเด็กและเยาวชนในพื้นที่ไผหลวง (การทำเสื้อมัดย้อม) จัดที่องค์การบริหารส่วนตำบลไผหลวง จังหวัดพิจิตร มีผู้เข้าร่วมจำนวน 36 คน

กิจกรรมดังกล่าวเป็นการส่งเสริมอาชีพควบคู่ไปกับการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อไม่ให้สูญหายไปจากพื้นที่ ก่อให้เกิดการเรียนรู้ผ่านการถ่ายทอดทางภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่การปฏิบัติ จากกิจกรรมนี้ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นทำให้เด็กและเยาวชนทำให้เกิดกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบคิดแบบบูรณาการในการทำงานด้านการเสริมสร้างอาชีพ ประยุกต์เข้ากับภูมิปัญญาท้องถิ่น และเชิญชวนให้ปราชญ์ชาวบ้านให้เข้ามามีบทบาทด้านการแลกเปลี่ยนความรู้เป็นการรักษารดกทางวัฒนธรรมให้สืบทอดต่อไป

ประเภทที่ 8 ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน

โครงการด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันเป็นโครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อปลูกฝังและหล่อหลอมให้เด็กและเยาวชนมีจิตสำนึกและพฤติกรรมยึดมั่นในความซื่อสัตย์ สุจริต มีความรู้ความเข้าใจกระบวนการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ และมีทัศนคติที่ไม่ทนต่อการทุจริต กิจกรรมที่ดำเนินงาน ได้แก่ กิจกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน จัดขึ้นที่ห้องประชุม องค์การบริหารส่วนตำบลบางปลากด จังหวัดนครนายก มีผู้เข้าร่วมจำนวน 60 คน กิจกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน จัดขึ้นที่โรงแรมชัยภูมิปาร์ค อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ผู้เข้าร่วมจำนวน 55 คน เป็นต้น

สำหรับกิจกรรมดังกล่าว จัดขึ้นเพื่อสร้างจิตสำนึกให้เด็กและเยาวชนได้มีความรู้ความเข้าใจในป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันและการประพฤติมิชอบ รวมถึงมีทัศนคติที่ไม่ทนต่อการทุจริตและยึดมั่นในความซื่อสัตย์สุจริต ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากโครงการฯ ทำให้เด็กและเยาวชนรวมถึงแกนนำ ทราบถึงการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน การต่อต้านการทุจริต กิจกรรมดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งในการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่ายไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน รวมถึงภาคประชาสังคม ในการเฝ้าระวังผู้กระทำความผิดหรือการทุจริตในองค์กร

ประเภทที่ 9 กิจกรรมตามนโยบายรัฐบาล/กระทรวง พม./ ดย. เช่นด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด การป้องกันเอดส์และอนามัยเจริญพันธุ์ เป็นต้น

โครงการหรือกิจกรรมตามนโยบายรัฐบาลเป็นโครงการหรือกิจกรรมที่สภาเด็กและเยาวชนเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพิ่มความรู้ ความเข้าใจ การยุติความรุนแรงทางสังคม การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเอดส์และอนามัยการเจริญพันธุ์ เพิ่มทักษะให้กับเด็กและเยาวชน รวมถึงเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมให้เด็กและเยาวชนอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม สามารถแสดงออกทางความสามารถได้อย่างเหมาะสมเป็นการเสริมสร้างศักยภาพอย่างเต็มรูปแบบ กิจกรรมที่ดำเนินงานในปี 2565 เช่น กิจกรรม การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด จัดขึ้นที่ โรงเรียนคางคาราม อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี มีผู้เข้าร่วมจำนวน 60 คน กิจกรรมอบรมเครือข่ายเฝ้าระวังและป้องกันการทุจริตจัดขึ้นที่ห้องเจริญธรรม ชั้น 2 จังหวัดชลบุรี มีผู้เข้าร่วมจำนวน 35 คน

สำหรับกิจกรรมดังกล่าว เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ป้องกันแก้ไขปัญหายาเอดส์และอนามัยการเจริญพันธุ์ ในการดำเนินกิจกรรมดังกล่าวผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นทำให้เด็กและเยาวชนได้พัฒนาศักยภาพตนเอง ก่อให้เกิดแกนนำในการทำกิจกรรมร่วมกับเด็กและเยาวชนพื้นที่ ทั้งแกนนำการต่อต้านยาเสพติด แกนนำผู้พิทักษ์สิทธิทางเพศในวัยรุ่น เกิดการทำงานบูรณาการร่วมกันกับภาคีเครือข่ายในพื้นที่ เพื่อร่วมผลักดันแนวทางการขับเคลื่อนงานต่างๆ เพื่อเสนอเป็นนโยบายในอนาคต

ประเภทที่ 10 ด้านการพัฒนาเด็ก เยาวชน และสังคม (สื่อสร้างสรรค์ ประชาสัมพันธ์ และการรณรงค์ ป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติด เด็ก เยาวชน ชุมชนและสังคม)

โครงการหรือกิจกรรมด้านการพัฒนาเด็ก เยาวชน และสังคม มีวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานเพื่อให้เด็กและเยาวชนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติด เด็ก เยาวชน ชุมชนและสังคม ช่วยสอดส่อง ดูแล

ให้การช่วยเหลือ และแนะนำการปฏิบัติตนในสังคมได้อย่างเหมาะสม กิจกรรมที่ดำเนินงานในปี 2565 เช่น โครงการพัฒนาเครือข่ายเพื่อนที่ปรึกษา จัดขึ้นที่ห้องประชุม องค์การบริหารส่วนจังหวัดสระบุรี อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี มีผู้เข้าร่วมจำนวน 60 คน โครงการสภาเด็กและเยาวชน อาสาป้องกันภัย (COVID-19) จัดขึ้นที่ห้องประชุมรวงผึ้ง อำเภอห้วยผึ้ง จังหวัดกาฬสินธุ์ มีผู้เข้าร่วมจำนวน 65 คน

สำหรับกิจกรรมดังกล่าวเป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อให้เด็กและเยาวชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการป้องกันแก้ไขปัญหาด้านเด็กและเยาวชนรวมถึงชุมชนและสังคม ช่วยดูแลและให้การช่วยเหลือรวมถึงแนะนำการปฏิบัติตัวในสังคมได้อย่างเหมาะสม ผลจากกิจกรรมดังกล่าวทำให้เด็กและเยาวชนได้ร่วมกันพัฒนาแอปพลิเคชันในการส่งเสริม พัฒนา เฝ้าระวังปัญหาเด็กและเยาวชนผ่านเครือข่ายเพื่อนที่ปรึกษา เพื่อสร้างพื้นที่ที่ปลอดภัยและมิตรสำหรับเด็กและเยาวชนทุกคน

ประเภทที่ 11 ด้านงานประจำปีตามที่กฎหมายกำหนด ได้แก่ การประชุมคณะกรรมการ การประชุมสามัญประจำปี

โครงการหรือกิจกรรมเป็นการดำเนินงานประจำปีตามที่กฎหมายกำหนด ได้แก่ การประชุมคณะกรรมการ การประชุมสามัญประจำปีซึ่งในแต่ละปี ต้องมีการประชุมสามัญประจำปี 2 ครั้ง หรือ การประชุมเชิงปฏิบัติการ สมัชชาการพัฒนาเด็กและเยาวชนกรุงเทพมหานคร ประจำปีงบประมาณ 2565 จัดขึ้น ณ โรงแรมออโรรา รีสอร์ท จังหวัดกาญจนบุรี เป็นต้น

จากกิจกรรมดังกล่าวทำให้เด็กและเยาวชนได้เปิดพื้นที่ในการสะท้อนปัญหาต่างๆ ร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นถึงสถานการณ์ต่างๆ เกี่ยวกับเด็กและเยาวชน ซึ่งจะนำไปสู่แนวทางในการช่วยกันหาทางออกและแก้ไขปัญหา รวมถึงผลักดันข้อเสนอแนะ มติสมัชชาเด็กและเยาวชน อันจะนำไปสู่แนวทางในการกำหนดนโยบายของหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมต่อไป

3.1.2 ความสำเร็จ ปัญหา และอุปสรรคในการดำเนินงานของสภาเด็กและเยาวชน

ความสำเร็จของสภาเด็กและเยาวชนอย่างเห็นได้ชัดคือ การเชื่อมโยงการทำงานของสภาเด็กและเยาวชน ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทั้งการพัฒนาตนเอง กลุ่มเพื่อน และท้องถิ่น ในหลากหลายรูปแบบ ทั้งในฐานะที่เป็น ผู้ปฏิบัติ ผู้นำในองค์กร ผู้ประสานงาน ระวังสภาเด็กและเยาวชนระดับตำบลหรือเทศบาล อำเภอหรือระดับเขต กับระดับจังหวัด กรุงเทพมหานคร และระดับประเทศ รวมไปถึงการประสานงานหน่วยงานในพื้นที่การขับเคลื่อนนโยบายส่งเสริมพัฒนาเด็กและเยาวชน การจัดกิจกรรมสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาและแก้ไขปัญหาของเด็ก เยาวชน

ชุมชน และสังคม ซึ่งปัจจุบันสภาเด็กและเยาวชนได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานอื่นๆ เช่น สถานศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) รวมไปถึงสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรม (ป.ป.ส.) สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ปปช.) เป็นต้น

ปัญหาและอุปสรรคในการขับเคลื่อนสภาเด็กและเยาวชนบางพื้นที่มีหลากหลายประเด็น เนื่องจากข้อจำกัดต่างๆ ซึ่งในแต่ละประเด็นมีความเชื่อมโยงก่อให้เกิดผลกระทบในการขับเคลื่อนอย่างเห็นได้ชัด เช่น

3.1 ประเด็นเชิงตัวบุคคล

- ตัวเด็กและเยาวชนเอง เนื่องจากคณะบริหารสภาเด็กและเยาวชนบางพื้นีมียุคน้อยและแตกต่างกัน ทำให้กระบวนการทำงาน กระบวนการคิด มุมมองในการขับเคลื่อนงานแตกต่างกัน การไม่เข้าใจบทบาทของสภาเด็กและเยาวชน ทำให้ไม่สามารถขับเคลื่อนโครงการหรือกิจกรรมรวมถึงการจัดทำเอกสารที่เกี่ยวข้องได้ ทำให้เจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องเข้ามาดูแลในเรื่องของการจัดทำเอกสารให้
- ผู้ปกครองเด็กและเยาวชน เนื่องจากผู้ปกครองบางคนมีความห่วงใยลูกหลาน ให้ความสำคัญต่อการเรียนในโรงเรียนมากกว่าการทำกิจกรรม ไม่เข้าใจหรือไม่สนับสนุนให้ลูกหลานเป็นคณะบริหารสภาเด็กและเยาวชน ไม่อนุญาตให้ลูกหลานเข้าร่วมกิจกรรม หรืออาจต้องมีหนังสือขออนุญาตจากโรงเรียน บ้านพักเด็กและครอบครัว (บพด.) ในการเข้าร่วมกิจกรรม ต้องมีครู พี่เลี้ยง เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) หรือเทศบาล เป็นผู้ดูแล
- ครู อาจารย์ เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เทศบาล และเจ้าหน้าที่อื่นๆ เนื่องจากบุคคลากรดังกล่าวให้ความสำคัญต่อการเรียนในระบบมากกว่า และให้ความสำคัญต่อกิจกรรมของหน่วยงานมากกว่าการสนับสนุนกิจการของสภาเด็กและเยาวชนเท่าที่ควร ทำให้ภารกิจของสภาเด็กและเยาวชนไม่มีพี่เลี้ยงในการดูแลและให้คำปรึกษา ทำให้การขับเคลื่อนกิจกรรมโดยเด็กและเยาวชนไม่สามารถทำได้อย่างแท้จริง

3.2 ประเด็นการประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ในการขับเคลื่อนกิจกรรม บางพื้นที่ขาดความต่อเนื่องในการจัดกิจกรรม อีกทั้งงบประมาณของสภาเด็กและเยาวชนมีจำนวนจำกัด เนื่องจากจากการครบวาระของคณะบริหารสภาเด็กและเยาวชน หรือเด็กและเยาวชนไปศึกษาต่อนอกพื้นที่ ส่งผลให้การรวมตัวกันของเด็กและเยาวชนในการทำกิจกรรมทำได้เฉพาะในวันเสาร์ – อาทิตย์ และช่วงปิดภาคเรียน บางคนไม่สามารถเดิน

ทางเข้าร่วมกิจกรรมเองได้ด้วยตัวเอง หรือไม่สามารถดูแลตัวเองได้ รวมถึงระยะทางในการเดินทางอาจไกล ด้านความปลอดภัย และความห่วงใยจากผู้ปกครอง เป็นต้น

3.3 ประเด็นการบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน เนื่องจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนให้ความสำคัญกับภารกิจของหน่วยงานเป็นหลัก ทั้งเรื่องงบประมาณ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ การติดขัดเรื่องกฎระเบียบของหน่วยงาน ขาดความพร้อมในการขับเคลื่อนงานด้านเด็กและเยาวชน ขาดความร่วมมืออย่างต่อเนื่อง ทำให้การขับเคลื่อนกิจการสภาเด็กและเยาวชนขาดความต่อเนื่อง

3.4 ประเด็นข้อกฎหมาย จากการดำเนินงานสภาเด็กและเยาวชนตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ.2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 พบว่ามีข้อขัดแย้งในข้อเท็จจริงกับข้อกฎหมาย เช่น สภาเด็กและเยาวชนไม่ครอบคลุมพื้นที่เมืองพัทยา ยังไม่มีบทบัญญัติที่กำหนดบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องโดยตรง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ ในการให้การสนับสนุนงบประมาณอย่างชัดเจน หรือส่งเสริมสนับสนุนในประเด็นการดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง และระดับของสภาเด็กและเยาวชนยังไม่มีกำหนดอายุขั้นต่ำของคณะกรรมการสภาเด็กและเยาวชน

ข้อจำกัด

สำหรับปี 2565 ช่วงต้นปียังเป็นช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดโควิด-19 อยู่ ในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ สามารถดำเนินการจัดกิจกรรมได้ในช่วงครึ่งปีหลัง ทำให้มีกิจกรรมค่อนข้างเยอะในช่วงปลายปี ทำให้พบปัญหาการใช้จ่ายงบประมาณไม่เป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนด นอกจากนี้ในการเบิกจ่ายปัจจุบันมีขั้นตอนในการทำงานที่เพิ่มมากขึ้น ด้วยระบบโครงสร้างราชการที่มีข้อบังคับต่างๆ ส่งผลให้เด็กไม่เอียงของงบประมาณมาใช้ในการดำเนินกิจกรรม ทำให้งบประมาณเหลือ และนำไปสู่การตัดงบประมาณในการดำเนินงาน

การดำเนินงานกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นในปี 2565 เนื่องด้วยมีระยะเวลาที่จำกัด ทำให้ผลลัพธ์ที่ออกมาเน้นในเชิงปริมาณมากกว่าเชิงคุณภาพ ในการดำเนินกิจกรรมในระดับพื้นที่ บางกิจกรรมมีงบประมาณที่จำกัด ไม่มีการสนับสนุนค่าเดินทางให้กับเด็กที่เข้าร่วมกิจกรรม แต่ในขณะที่สถานที่จัดกิจกรรมมีระยะทางที่ไกล นอกจากนี้สถานที่จัดกิจกรรมในแต่ละพื้นที่ ไม่สามารถเลือกได้หรือมีเพียงเพียง 1 สถานที่เท่านั้น ทำให้เด็กไม่เอียงเข้าร่วมกิจกรรม ปัญหาดังกล่าวยังคงเป็นปัญหาที่ไม่สามารถแก้ไขได้

ในเรื่องของระบบการจัดเก็บข้อมูลรวมถึงผลการดำเนินงานในส่วนที่ดำเนินงานไปแล้ว พบว่ายังไม่มีผลสอดคล้องกัน เช่น ในบางกิจกรรมหรือบางโครงการ อาจเขียนกลุ่มเป้าหมายที่ 100 คน แต่ในความเป็นจริง

เมื่อจัดกิจกรรมจริงอาจมีผู้เข้าร่วม 150 คน แต่ในระบบจัดเก็บข้อมูลเก็บที่ 100 คน เป็นต้น หรือกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา ในระบบเขียนไว้ 1 กิจกรรม ในความเป็นจริงตลอดปีมีการจัดกิจกรรมตลอดทั้งปี ไม่ว่าจะเป็นวันสำคัญทางศาสนา หรือเป็นวันเฉลิมพระชนมพรรษาในหลวงและพระราชินี เป็นต้น นอกจากนี้ในส่วนของ การเก็บรวบรวมข้อมูลกิจกรรมที่ทางสภาเด็กและเยาวชนดำเนินการ เมื่อพิจารณาถึงกำหนดการจริงจำนวนกิจกรรม น่าจะมากกว่าที่รายงานทั้งการดำเนินงานในระดับโครงการหรือกิจกรรมในระดับย่อย อีกทั้งยังมีประเด็นปัญหา ด้านการเผยแพร่เอกสารต่างๆ อีกด้วย

ในประเด็นเรื่องของการเปิดพื้นที่ให้เด็กได้แสดงออกทางความคิด แต่มักจะถูกตั้งคำถามจากผู้ใหญ่ ตลอดเวลา ซึ่งเป็นการบั่นทอนกำลังใจในการทำงาน รวมถึงสร้างความไม่มั่นใจในการแสดงออกทางความคิดของเด็ก เหมือนไม่ได้ส่งเสริมการทำงานของเด็ก บางครั้งให้เน้นวิชาการจนลืมความสนุกของเด็กไป สะท้อนให้เห็นว่า มุมมองการทำงานมีความแตกต่างกันมาก โดยผู้ใหญ่จะคำนึงในเรื่องของภาพลักษณ์มากกว่าผลประโยชน์ที่เด็กจะได้รับจริงๆ ซึ่งแนวทางในการแก้ปัญหา ควรใช้แนวทางในการดำเนินงานที่เหมาะสม ควรมีการแลกเปลี่ยนแนวทาง ในการทำงานร่วมกัน รับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน รวมทั้งมีการสื่อสารกันเพื่อให้การดำเนินงานต่าง ๆ ประสบความสำเร็จ

การทำงานของสภาเด็กระดับตำบลซึ่งขึ้นอยู่กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บางตำบลถือว่างานของสภาเด็กระดับตำบลเป็นงานฝากไม่เห็นความสำคัญให้งานของท้องถิ่นเป็นหลักก่อน ก่อให้เกิดอุปสรรคในการทำงานในพื้นที่ หรือบางครั้งกำหนดการต่างๆ ต้องผ่านองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก่อนหากไม่เห็นด้วยต้องเปลี่ยน เป็นต้น ในการดำเนินงานควรเร่งรัดถ่ายโอนภาระกิจสภาเด็กและเยาวชนระดับตำบลให้กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นให้เรียบร้อยโดยเร็ว เพื่อท้องถิ่นเองจะได้ไม่เห็นว่างานของสภาเด็กและเยาวชนเป็นงานฝาก ต้องเห็นสภาเด็กและเยาวชนเป็นงานภารกิจหลักของท้องถิ่นเอง และท้องถิ่นเองสามารถเป็นช่องทางระหว่างสภาเด็กและเยาวชนในการเชื่อมประสานหรือการดำเนินงานต่างๆ กับภาคส่วนอื่นได้อีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

- รูปแบบการทำงานหรือกลไกการบริหารจัดการในการทำงานของสภาเด็กและเยาวชน ยังมีรูปแบบการทำงานโดยใช้ระบบการทำงานของราชการอยู่ ซึ่งทำให้การทำงานหรือการทำกิจกรรมต่างๆ ไม่เอื้อต่อการทำงานด้านงานพัฒนา อีกทั้งทำให้การทำงานของสภาเด็กเองไม่เข้มแข็ง ซึ่งสภาเด็กและเยาวชนควรเป็นองค์กรทำงานด้านเด็กโดยที่เด็กที่เด็กเป็นผู้นำ แต่ปัจจุบันเป็นองค์กรที่ทำงานโดยผู้ใหญ่ นำ อาจทำให้เด็กเองไม่มีความสุขในการทำงาน ดังนั้นในการดำเนินงานของสภาเด็กควรแยกออกจากระบบราชการ ซึ่งหาก

สามารถแยกออกจากระบบราชการได้มีการเสนอให้ย้ายไปอยู่กับรัฐสภา ซึ่งอาจเป็นที่ที่สามารถจะทำงาน เป็นกระบอกเสียงแทนเด็กและเยาวชนได้มากขึ้น นอกจากนี้จะสามารถเป็นที่รวบรวมผลการดำเนินงาน รวมถึงนโยบายต่างๆ ที่ออกมาด้วย ซึ่งผลงานเหล่านั้นจะยังคงอยู่กับเด็กๆ ไปอีกนาน แต่ยังไม่มีส่วนที่ในการสะท้อนไปยังผู้กำหนดนโยบายได้ ทั้งที่เป็นเสียงสะท้อนที่ออกจากเด็กซึ่งอาจเป็นเสียงจากเด็กจากทั่วประเทศ

- ในการดำเนินงานของสภาเด็กยังมีข้อจำกัดด้านงบประมาณ ด้วยสภาเด็กและเยาวชนมีหลายระดับและกระจายทั่วประเทศ เมื่อกระจายงบประมาณในการดำเนินงานลงไปยังพื้นที่จะเหลือบ่น้อยมากๆ ดังนั้นหากไม่สามารถเพิ่มงบประมาณได้ อาจต้องปรับปรับลดขนาดของกิจกรรมลง
- ปัจจุบันมีการถ่ายโอนภารกิจและงบประมาณของสภาเด็กและเยาวชนระดับตำบล ไปให้กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น แต่เลยระยะเวลาของแผนถ่ายโอนแล้วทำให้เป็นอุปสรรคในการทำงาน ควรเร่งรัดแผนถ่ายโอนให้เสร็จเรียบร้อย เพื่อการดำเนินงานต่างๆ จะได้ไม่หยุดชะงัก
- การมีส่วนร่วมของสภาเด็กและเยาวชนตามพรบ.เด็กและเยาวชน มีการกำหนดระดับไว้ว่าระดับตำบลสามารถมีส่วนร่วมในกิจกรรมได้ สำหรับระดับอำเภอ ระดับจังหวัด ระดับประเทศ สามารถเสนอแนะข้อเสนอเชิงนโยบายได้ ดังนั้นในการทำงานด้านพัฒนาเด็กและเยาวชนตามแนวทาง “เด็กคิด เด็กทำ เด็กนำ ผู้ใหญ่หนุน” ควรมีการติดตามหรือประเมินการมีส่วนร่วมของการทำงานของสภาเด็กในระดับต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กและเยาวชนในระดับต่างๆ ให้มากขึ้น
- การจัดเก็บข้อมูลหรือการรายงานข้อมูลในการดำเนินงานโครงการต่างๆ เพื่อส่งให้กับทางกรมกิจการเด็กและเยาวชน บางครั้งเป็นการรายงานตามยอดของงบประมาณ ไม่ใช่รายงานข้อมูลที่เกิดขึ้นจริง เช่นกลุ่มเป้าหมายในโครงการ มี 50 คน แต่มาเข้าร่วมกิจกรรม 75 คน รายงานในระบบแค่ 50 คน เป็นต้นในการจัดเก็บข้อมูลควรมีการพัฒนาแพลตฟอร์ม ที่ออกแบบให้สามารถกรอกข้อมูลที่ได้ตามความเป็นจริง ไม่ใช่เป็นการเสนอข้อมูลตามรายงานหรือตามโครงการที่เขียนไว้เท่านั้น
- การดำเนินงานโครงการต่างๆ ส่วนใหญ่นับผลการดำเนินงานเชิงปริมาณ มากกว่าเชิงคุณภาพ และมองเรื่องความคุ้มค่ามากกว่าการมองที่คุณค่าของเด็ก ในการทำกิจกรรมต่างๆ หรือการนำเสนอกิจกรรม เด็กมักจะถูกตั้งคำถามตลอดเวลาว่าคิดเองรีเปล่า หรือบางครั้งผู้ใหญ่อาจเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงความคิดเห็น แต่เด็กไม่สามารถแสดงความคิดเห็นได้ เพราะเด็กไม่สามารถตัดสินใจได้เอง ดังนั้นในการทำกิจกรรมต่างๆ ที่เด็กเสนออาจเป็นมุมมองของเด็ก ที่เน้นที่ความต้องการของเด็กจริงๆ ซึ่งบางครั้งอาจไม่มี

ด้านวิชาการเลย ในการทำงานร่วมกันควรเป็นลักษณะของการเรียนรู้ ซึ่งกันและกัน เคารพความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

- การทำงานของสภาเด็กซึ่งต้องทำงานกับผู้ใหญ่ในรัฐบาล ความอ่อนน้อมถ่อมตนเป็นช่องทางในการนำเสนอข้อคิดเห็น หรือ เป็นช่องทางที่เป็นมิตรในการดำเนินงาน รวมถึงจะช่วยให้การดำเนินงานต่างๆ สามารถบรรลุตามแผนงานหรือตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ได้

3.1.3 สภาเด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กและเยาวชน

สภาเด็กและเยาวชนเป็นกลไกของเด็กและเยาวชนในการส่งเสริม สนับสนุนให้เด็กและเยาวชนได้มีส่วนร่วมป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อเด็กและเยาวชนและนำไปสู่การกำหนดนโยบายการพัฒนาเด็กและเยาวชน โดยเฉพาะมิติด้านการมีส่วนร่วมดังจะเห็นได้จากการกำหนดให้มีสภาเด็กและเยาวชนที่มาจาก การคัดเลือกกันเองของเด็กและเยาวชนที่อายุไม่เกิน 25 ปี เข้ามาทำหน้าที่ในฐานะผู้แทนเด็กและเยาวชนในการส่งเสริมสนับสนุน และเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ด้านวิชาการ การศึกษา สุขภาพ กีฬา อาชีพ และวัฒนธรรมในท้องถิ่นของเด็กและเยาวชน รวมถึงการส่งเสริม สนับสนุน ให้เด็กและเยาวชนได้แสดงความคิดเห็นหรือแสดงออกอย่างสอดคล้องกับความรู้ความสามารถที่พัฒนาไปตามวัยของเด็กหรือเยาวชนโดยเฉพาะเรื่องที่มีผลกระทบต่อเด็กและเยาวชน และจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อส่งเสริมและพัฒนาเด็กและเยาวชนในท้องถิ่นใหม่มีความรู้ความสามารถรวมทั้งคุณธรรมและจริยธรรม

จากบทบาทหน้าที่และการดำเนินงานของสภาเด็กและเยาวชน ได้เปิดโอกาสอย่างเท่าเทียมให้เด็กและเยาวชนได้เข้ามาสู่กระบวนการพัฒนาศักยภาพ เรียนรู้ทักษะการอยู่ร่วมกันระหว่างคนในสังคมที่มีความแตกต่างหลากหลาย มีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ และร่วมติดตามประเมินผลในการดำเนินกิจกรรมเพื่อพัฒนาศักยภาพตนเอง ชุมชน และสังคม รวมถึงเด็กและเยาวชนในพื้นที่ได้รับการพัฒนาศักยภาพในด้านกระบวนการตัดสินใจ การแก้ปัญหา การคิดวิเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ การสร้างความสัมพันธ์ที่ดี รู้จักและเข้าใจตนเอง ความเห็นใจผู้อื่น และการจัดการกับอารมณ์ ซึ่งสภาเด็กและเยาวชนมีการบูรณาการทำงานร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน โดยได้รับการส่งเสริมสนับสนุนงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และองค์ความรู้ด้านต่างๆ ก่อให้เกิดเครือข่ายการทำงานร่วมกันอันจะทำให้สภาเด็กและเยาวชนของยั่งยืนเป็นกลไกที่สำคัญในการพัฒนาเด็กและเยาวชนของชาติ

แกนนำสภาเด็กและเยาวชนมีการพัฒนาและเติบโตอย่างมีคุณภาพ มีค่านิยมที่ดีทางสังคมเป็นคนดี มีสุขภาวะที่ดี มีคุณธรรมจริยธรรม มีระเบียบวินัย และมีจิตสำนึกที่ดีต่อสังคม มีทักษะการดำรงชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ที่เน้นการแก้ไขปัญหาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในปัจจุบัน และการเสริมสร้างและยกระดับการพัฒนา ที่ให้ความสำคัญที่ครอบคลุม ทั้งในส่วนของการพัฒนาทุนมนุษย์ และปัจจัยและสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างระบบนิเวศที่เอื้อต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างครอบคลุม

3.2 เครือข่ายเด็กและเยาวชนในพื้นที่

นอกจากการทำงานของสภาเด็กและเยาวชน ยังมีการทำงานของเครือข่ายอื่น ๆ โดยมีการรวมกลุ่มที่แตกต่างจากของสภาเด็กและเยาวชน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการจัดตั้งขึ้นเองโดยการสนับสนุนจากส่วนต่าง ๆ ดังนี้

3.2.1 ผลงานของเครือข่ายเด็กและเยาวชนในพื้นที่

เครือข่ายเด็กและเยาวชนที่ดำเนินงานเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน ซึ่งมีอยู่หลากหลายกลุ่ม มีเครือข่ายทั่วประเทศ ยกตัวอย่างการดำเนินงานที่สำคัญและเครือข่ายที่ส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนในปี 2565 มีรายละเอียดดังนี้

1) เครือข่ายเด็กรุ่นใหม่ไม่พนัน

เครือข่ายเด็กรุ่นใหม่ไม่พนัน ร่วมกับสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย โดยนายจิรจิตต์ เหมศิริรัฐ เลขาธิการสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย และนายวิศุทธิ์ คณิตกุลเศรษฐ์ รองเลขาธิการสถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย รวมทั้งภาคีเครือข่ายด้านเด็กและเยาวชน รวมจำนวน 30 คน เข้ายื่นหนังสือถึงนายอริรัฐ รัตนเศรษฐ์ ประธานกรรมการวิสามัญพิจารณาศึกษาการเปิดสถานบันเทิงแบบครบวงจร ผ่านทางผู้แทนคณะทำงานกระทรวงคมนาคม เพื่อแสดงจุดยืนและยื่นข้อเสนอไม่สนับสนุนให้มีบ่อนกาสิโน ทั้งนี้เครือข่ายเด็กและเยาวชนได้ทำกิจกรรมเชิงสัญลักษณ์ "หักธง และไว้อาลัย" เพื่อสื่อเชิงสัญลักษณ์ให้กรรมการฯ แสดงความจริงใจและให้ความสำคัญกับการศึกษาผลกระทบและมาตรการป้องกันปัญหาจากพนัน มิใช่ศึกษาเพื่อปูทางกาสิโน ถูกกฎหมาย เมื่อวันที่ 9 มีนาคม 2565 (สภาเด็กและเยาวชน, 2566)

เครือข่ายเด็กรุ่นใหม่ไม่พนัน ร่วมกับสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย สถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย เครือข่ายเยาวชนลดปัจจัยเสี่ยง และเครือข่ายสื่อเพื่อการขับเคลื่อนสังคม ร่วมเป็นคณะทำงานเฉพาะกิจป้องกันและแก้ไขปัญหาการพนันออนไลน์ในเด็กและเยาวชน ซึ่งตั้งขึ้นโดยกระทรวงการพัฒนาสังคมและความ

มั่นคงของมนุษย์ ได้เดินทางเข้ายื่นหนังสือถึง ประธานสภาผู้แทนราษฎร นายชวน หลีกภัย ผ่านเลขานุการ ประธานสภาผู้แทนราษฎร นายสมบุญ อุทัยเวียนกุล เพื่อแสดงจุดยืนและมีข้อเสนอต่อสภาฯ กรณี ส.ส. หลายพรรค ผลักดันให้มีป๋อนกาสิโนและพนันออนไลน์ถูกกฎหมายในประเทศไทย เมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2565 (สภาเด็กและเยาวชน, 2566)

เมื่อวันที่ 18 กันยายน 2565 กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) ร่วมกับ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) มูลนิธิธรรมาภิบาลคนพิการ เครือข่ายเยาวชนลดปัจจัยเสี่ยงทางสังคม สภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย สถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย เครือข่ายเด็กรุ่นใหม่ไม่พนัน และเครือข่ายสื่อสร้างสรรค์เพื่อการขับเคลื่อนสังคม จัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการ และการแข่งขันแก้ปัญหาสังคม เนื่องในวันเยาวชนแห่งชาติ 2565 ในหัวข้อ “การออกแบบสังคมเพื่อรับมือการขยายตัวของพนัน” เนื่องจากสถานการณ์การพนันในไทยมีแนวโน้มที่จะขยายตัวมากขึ้น เกิดปัญหามากขึ้นในสังคม ส่งผลกระทบต่อทำให้เกิดปัญหาต่อตนเอง นำไปสู่ปัญหาความสัมพันธ์ในครอบครัว ชุมชน และสวัสดิภาพทางสังคม โดยเฉพาะกลุ่มเปราะบางอย่าง เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ ที่อาจจลาเข้าสู่วงจรการพนันได้ง่าย (สภาเด็กและเยาวชน, 2566)

2) เครือข่ายเด็กและเยาวชนต้นกล้าชนเผ่าพื้นเมือง

วันที่ 8 สิงหาคม 2565 เครือข่ายเด็กและเยาวชนต้นกล้าชนเผ่าพื้นเมือง สภาชนเผ่าพื้นเมืองแห่งประเทศไทย ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร และภาคีเครือข่าย จัดเวทีสมัชชาประจำปี 2565 ในเทศกาลเฉลิมฉลองวันชนเผ่าพื้นเมืองสากล “สานพลังคุ้มครองวิถีชีวิต ส่งเสริมสิทธิชนเผ่าพื้นเมือง” โดยมีการระดมความคิดเห็นถึงบทเรียนอุปสรรค ปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชนชนเผ่าพื้นเมือง พร้อมร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย โดยเด็กและเยาวชนต้นกล้าชนเผ่าพื้นเมือง ดังนี้

- ประเด็นด้านอัตลักษณ์ ชาติพันธุ์ ภาษา และวัฒนธรรม เสนอให้เพิ่มหลักสูตรการเรียนรู้เรื่องท้องถิ่นในระบบการศึกษา จัดให้มีกลไกที่เกี่ยวข้องเพื่อส่งเสริม อนุรักษ์ ภาษา ประเพณีวัฒนธรรมอย่างจริงจัง ส่งเสริมให้เกิดพื้นที่ปลอดภัยทางความคิดและการใช้ชีวิตสำหรับเด็กและเยาวชน จัดให้มีหลักสูตรภาษาพื้นบ้าน หรือภาษาแม่
- ประเด็นด้านโอกาสและการมีส่วนร่วม ได้แก่ เปิดการมีส่วนร่วมในกลไกทางการเมือง เปิดโอกาสพัฒนาการเข้าถึงศักยภาพทางเทคโนโลยีเพื่อเชื่อมโยงกับการต่อยอดศักยภาพทางชุมชน ประเด็นสิทธิที่ดิน บรรพบุรุษ การจัดการทรัพยากร ที่อยู่อาศัย คือ ให้แก้ไขปัญหาที่ดินในเขตป่าอนุรักษ์ ให้หยุดดำเนินคดีกับแกนนำเยาวชน หรือแกนนำชุมชน

- ประเด็นสถานะ สัญชาติ คนไร้รัฐ คนพลัดถิ่น ให้เร่งรัดแก้ไขปัญหาเพื่อเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐาน สร้างกลไกแก้ไขปัญหาการถูกเลือกปฏิบัติที่สร้างการมีส่วนร่วมในทุกระดับ จัดให้มีกองทุนช่วยเหลือเพื่อการศึกษาของเด็กที่อยู่ระหว่างการพิสูจน์สถานะ ส่งเสริมนโยบายกฎหมาย กลุ่มชาติพันธุ์ พร้อมผลักดันกฎหมาย พ.ร.บ.ชาติพันธุ์ สภากชนเผ่าพื้นเมือง และเปิดพื้นที่ในกระบวนการขับเคลื่อนประเด็นทางสังคมต่าง ๆ (ที่มา: <https://theactive.net/news/law-rights-20220809/>)

วันที่ 29 ต.ค. 65 เครือข่ายเด็กและเยาวชนต้นกล้าชนเผ่าพื้นเมือง (TKN) ร่วมกับสมาคมศูนย์รวมการศึกษาและวัฒนธรรมของชาวไทยภูเขาในประเทศไทย (Inter Mountain Peoples' Education and Culture in Thailand Association: IMPECT) ซึ่งเป็นองค์กรที่เล็งเห็นในการหนุนเสริม ดำเนินโครงการเด็กเยาวชนเรียนรู้เมล็ดพันธุ์ในไร่มนุญเวียนและสืบสานภูมิปัญญาด้านความมั่นคงทางอาหารบ้านห้วยอีค่าง โดยมีกิจกรรมเรียนรู้กระบวนการเก็บเกี่ยวพืชผลในไร่มนุญเวียนและการแบ่งปันให้คนในชุมชนและเพื่อนบ้าน ร่วมกับเด็กเยาวชน สตรี และผู้รู้ในพื้นที่ ได้ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์และการแบ่งปัน รวมถึงระบบไร่มนุญเวียน (สภาเด็กและเยาวชน, 2566)

3) เครือข่ายพัฒนาเยาวชนแห่งกรุงเทพมหานคร (พยก.)

เครือข่ายพัฒนาเยาวชนแห่งกรุงเทพมหานคร (พยก.) ร่วมกับสถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย (ยท.) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ร่วมดำเนินโครงการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจตระหนักรู้ภัยบุหรี่และบุหรี่ไฟฟ้าในเด็กและเยาวชน มีพิธีเปิดเมื่อวันที่ 28 พฤศจิกายน 2565 ที่โรงเรียนนาหลวงกรุงเทพฯ โดยนางสาวทิพานัน ศิริชนะ รองโฆษกประจำสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นประธานพิธีเปิดโครงการฯ และนายณัฐกานต์ สังขดี ประธานที่ปรึกษาเครือข่ายพัฒนาเยาวชนแห่งกรุงเทพมหานคร (พยก.) กล่าวในงานว่า เครือข่ายเยาวชนฯ ได้ยื่นข้อเสนอการแก้ไขปัญหาการสูบบุหรี่ไฟฟ้าต่อคณะกรรมการควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ กรุงเทพมหานคร 3 ข้อ คือ 1) ส่งเสริมให้มีการเรียนรู้เรื่องผลกระทบจากการสูบบุหรี่ไฟฟ้าอย่างต่อเนื่องในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครอย่าง 2) บังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง เช่น บังคับใช้เรื่องพื้นที่ห้ามสูบบุหรี่ในที่สาธารณะรวมถึงการกวดขันการลักลอบจำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้า 3) ประกาศนโยบายให้ทุกสถานศึกษาเป็นสถานศึกษาปลอดบุหรี่และบุหรี่ไฟฟ้า

(<https://m.mgronline.com/qol/detail/9650000113353>)

วันที่ 22 สิงหาคม 2565 เครือข่ายพัฒนาเยาวชนแห่งประเทศไทย (พยท.) ได้รับการอนุมัติโครงการเพื่อรับงบประมาณสนับสนุนสำหรับดำเนินกิจกรรม จากสถาบันยูทศน์แห่งประเทศไทย (ยท.) โดยโครงการสร้างเสริมเครือข่ายและสื่อสารกับคนรุ่นใหม่สู่ความรู้ทางสุขภาพและประเด็นภัยจากการสูบบุหรี่และบุหรี่ไฟฟ้า ภายใต้การสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) โดยมีวัตถุประสงค์ในยุคที่เทคโนโลยีก้าวกระโดดอย่างรวดเร็ว เด็กและเยาวชนได้รับข่าวสารจากผู้ค้าเพียงทางเดียว แต่ไม่อาจรับข่าวสารที่เป็นข้อเท็จจริงเกี่ยวกับอันตรายของบุหรี่และบุหรี่ไฟฟ้า กิจกรรมนี้เพื่อสร้างการรับรู้ถึงผลเสียที่จะตามมา มากกว่าผลดีที่จะได้รับ (สภาเด็กและเยาวชน, 2566)

วันที่ 4 พฤศจิกายน 2565 เครือข่ายพัฒนาเยาวชนกรุงเทพมหานครทำกิจกรรมเรียนรู้ฐาน “ชะลอม” สัญลักษณ์ APEC ขวนเยาวชนคนรุ่นใหม่ร่วมเป็นเจ้าภาพการประชุม APEC 2022 ภายใต้การขับเคลื่อนเศรษฐกิจ BCG โดยมีกิจกรรมประกอบด้วย การเรียนรู้และฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับงานจักสานชะลอม ซึ่งเป็นภูมิปัญญาชาวบ้านนำวัตถุดิบในท้องถิ่นมาจัดทำเป็นอุปกรณ์ใส่สิ่งของ และมีบทบาทสำคัญในการค้าของไทย สำหรับการทำชะลอมซึ่งเป็นตราสัญลักษณ์ของการประชุม APEC นับเป็นการส่งเสริมการรับรู้และเข้าใจถึง ตราสัญลักษณ์ APEC ให้กับกลุ่มเยาวชน ซึ่งสะท้อนถึงความเป็นไทยและตัวตนของ APEC เพื่อเชิญชวนเยาวชนไทยเป็นเจ้าบ้านที่ดี APEC 2022 สร้างความตระหนัก ความเข้าใจ ในการมีส่วนร่วมและภาคภูมิใจ ในโอกาสสำคัญที่ประเทศไทยเป็นเจ้าภาพงานประชุมผู้นำความร่วมมือทางเศรษฐกิจเอเชียแปซิฟิก (Asia-Pacific Economic Cooperation: APEC 2022) ที่ศูนย์ส่งเสริมฝีมือจักสานด้วยไม้ไผ่ ซึ่งเป็นศูนย์จักสานใหญ่ที่สุดในโลก ในตำบลพนัสนิคม อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี (สภาเด็กและเยาวชน, 2566)

4) เครือข่ายเยาวชนลดปัจจัยเสี่ยง

วันที่ 22 สิงหาคม 65 เครือข่ายเยาวชนลดปัจจัยเสี่ยง ร่วมยื่นข้อเสนอต่อนายกรัฐมนตรี เพื่อปกป้องเยาวชน หยุดเพิ่มปัจจัยเสี่ยงจุดเยาวชนลงหลุมอบายมุข เหล้า การพนัน สารเสพติด กัญชา แสดงจุดยืนและยื่น 5 ข้อเสนอ ดังนี้

1) เครือข่ายฯ ขอต่อต้านการมอมเมาเด็ก เยาวชน และประชาชน ด้วยเพิ่มพื้นที่การพนัน ยาเสพติด และการเปิดโอกาสให้กลุ่มธุรกิจเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ประกอบกิจการได้อย่างอิสระเสรี รวมทั้งปัจจัยเสี่ยงอื่น ๆ และพร้อมทำทุกวิถีทางเพื่อลดการขยายตัวของอบายมุขที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพ ครอบครัว และสังคม ทั้งจากความพยายามในการผลักดันบ่อนกาสิโน หรือพนันออนไลน์ถูกกฎหมายในประเทศไทย และการเสนอแก้กฎหมายของกลุ่มธุรกิจเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่มุ่งส่งเสริมการขายมากกว่าการควบคุม ปัญหาและลดผลกระทบ ทำลาย

เจตนาารมณ์เดิมของ พ.ร.บ. ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 ในเรื่องการป้องกันนักดื่มหน้าใหม่ ปกป้องเด็กและเยาวชนและลดผลกระทบทางสังคม

2) ขอเรียกร้องให้รัฐบาล พรรคการเมือง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แสดงจุดยืนที่ชัดเจนในการปกป้องเด็ก เยาวชน และประชาชนจากปัญหาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ยาเสพติด และการพนัน ด้วยการทุ่มเทผลักดันมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาอย่างจริงจัง ร่วมผลักดันมาตรการเชิงรุกให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม ยุคสมัย และเทคโนโลยี ได้แก่

- การแก้ไขปรับปรุง พ.ร.บ.การพนัน พ.ศ. 2478 , พ.ร.บ.ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 โดยยึดหลักการปกป้องเด็กและเยาวชนให้รอดพ้นจากการตกเป็นเหยื่อของอบายมุข มุ่งคุ้มครองสุขภาพ สวัสดิภาพของประชาชน และลดผลกระทบทางสังคม
- จัดตั้งคณะกรรมการ หรือองค์กรที่มีอำนาจควบคุม กำกับดูแล และลดผลกระทบจาก การพนัน โดยเฉพาะพนันออนไลน์ที่ส่งผลให้เด็กและเยาวชนเข้าถึงการพนันเพิ่มมากขึ้น เป็นหน่วยงานที่มีความเป็นอิสระ คล่องตัว ปราศจากอิทธิพลของกลุ่มการเมืองและผลประโยชน์
- ปฏิรูปหน่วยงานที่มีหน้าที่ปราบปรามให้เข้มแข็ง เกิดกลไกการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ พร้อมทำงานช่วยเหลือปกป้องพี่น้องประชาชน โดยเฉพาะเด็ก เยาวชน และกลุ่มเปราะบาง

3) ขอให้รัฐบาล เร่งส่งเสริมและสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาองค์ความรู้ พัฒนาพื้นที่เรียนรู้ (พื้นที่สร้างสรรค์ พื้นที่สาธารณะ ศูนย์การเรียนรู้ กองทุนส่งเสริมการเรียนรู้ ฯลฯ) เพื่อช่วยให้เด็ก เยาวชน และประชาชนเข้าถึงการเรียนรู้ พัฒนาทักษะตนเองเสริมสร้างภูมิคุ้มกัน เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีและปลอดภัยจากปัจจัยเสี่ยง ทั้งจากการพนัน เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ยาเสพติด และการเท่าทันสื่อ เป็นต้น

4) ขอเรียกร้องให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย และกระทรวงดีอีเอส กำชับเจ้าหน้าที่ทุกจังหวัดให้ตรวจสอบ ดูแล กวดขัน สถานบริการหรือสถานประกอบการที่มีลักษณะคล้ายสถานบริการ บ่อนการพนันผิดกฎหมายทั้งออนไลน์และออฟไลน์ ตลอดจนการสอดส่องดูแลการมั่วสุมและลักลอบจำหน่ายยาเสพติด สนับสนุนให้มีการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างเต็มที่ เช่น พ.ร.บ.การพนัน พ.ศ. 2478 , พ.ร.บ.ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 , พ.ร.บ.สถานบริการ พ.ศ.2509 , คำสั่ง คสช.ที่ 22/2558 , 46/2559 , พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษ , พ.ร.บ.ว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ เป็นต้น เพื่อลดผลกระทบทางสังคมและสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีแก่ประชาชน

5) สภาผู้แทนราษฎรกำลังพิจารณาร่าง พ.ร.บ. ภัยพิบัติ ซึ่งต้องใช้เวลาอันยาวนานกว่าจะผ่านขั้นตอนและกระบวนการต่างๆทางกฎหมาย ขอเรียกร้องให้กระทรวงสาธารณสุข พิจารณาออกข้อบังคับ หรือกฎระเบียบในการจัดการกับปัญหาและผลกระทบจากการใช้ภัยพิบัติ เช่น การเมากัญชาแล้วขับ การเสพหรือบริโภคกัญชาเกินขนาด การคิดค้นสูตรผสมต่าง ๆ ที่อันตราย การเสพในที่สาธารณะ ตลอดจนการนำกัญชามาเป็นส่วนผสมของอาหาร และเครื่องดื่มเป็นการด่วน (สภาเด็กและเยาวชน, 2566)

5) สมาคมเยาวชนพัฒนาบ้านเกิด

วันที่ 17 เมษายน 2565 สมาคมเยาวชนพัฒนาบ้านเกิด (PPS) จัดกิจกรรมพบปะสังสรรค์ พร้อมละศีลอดร่วมกันในกิจกรรม “PPS Iftar Ramadan Night” ตามโครงการ “สัญญาใจเดือนรอมฎอน” ฮ.ศ.1443 ณ River Ramp Resort ริมสะพานแม่น้ำบางนรา จังหวัดนราธิวาส โดยมีคณะกรรมการบริหารสมาคมฯ และสมาชิกสมาคมฯ จากทั้ง 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้เข้าร่วมกว่า 30 คน บรรยากาศในงานเป็นไปด้วยความชื่นมื่น อบอุ่น ทุกคนที่มาได้ร่วมละศีลอดด้วยกันกับมีอาหารสุดประทับใจ พร้อมพบปะพูดคุยแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน ซึ่งกิจกรรมนี้ไม่ได้จัดร่วม 2 ปี เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของ Covid-19

วันที่ 5-6 มีนาคม 2565 สมาคมเยาวชนพัฒนาบ้านเกิด (PPS) ร่วมกับเครือข่ายรัฐสวัสดิการเพื่อความเท่าเทียมและเป็นธรรม (We Fair) และโครงการพัฒนาเครือข่ายขับเคลื่อนนโยบายสวัสดิการสังคมและสุขภาวะเพื่อความ เป็นธรรมทางสังคม (คคสส.) ร่วมจัดเวทีประชุมเพื่อการเรียนรู้รัฐสวัสดิการ ในโครงการ “Welfare State Workshop : การอบรมเชิงปฏิบัติการเยาวชนคนรุ่นใหม่ชายแดนใต้” เพื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับรัฐสวัสดิการ ณ ห้องประชุมศิริเขตคาเฟ่ อำเภอเมือง จังหวัดยะลา ซึ่งได้รับการสนับสนุนงบประมาณจาก สำนักงานกองทุนสนับสนุน การสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) โดยมีสมาชิกสมาคมฯ และแกนนำคนรุ่นใหม่ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เข้าร่วมจำนวน 25 คน เพื่อให้ความรู้และระดมความเห็นของเยาวชนคนรุ่นใหม่ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ สู่การสร้างสังคมไทยเป็นสังคมรัฐสวัสดิการในอนาคต โดยมีเป้าหมายสำคัญในการทำให้แนวคิดรัฐสวัสดิการถ้วนหน้า และระบอบการเมืองประชาธิปไตยลงหลักปักฐานในสังคมไทยอย่างมั่นคง เพื่อการยกระดับคุณภาพชีวิตและสังคมต่อไป

6) ชมรมเด็กและเยาวชนดีเด่นแห่งชาติ และผู้ทำคุณประโยชน์ต่อเด็กและเยาวชน

วันที่ 26 กรกฎาคม 2565 ชมรมเด็กและเยาวชนดีเด่นแห่งชาติ และผู้ทำคุณประโยชน์ต่อเด็กและเยาวชน ร่วมประชุมคณะกรรมการจัดสมัชชาการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ครั้งที่ 2/2565 วันที่ 9 – 11 กันยายน 2565 เข้าร่วมโครงการพัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชนไทยในเวทีโลก: Child and Youth, Raise to the World Class

(CYWC ณ โรงแรมเบลล่า บี บางกรวย พระราม 7 จังหวัดนนทบุรี และเข้าร่วมงานวันเยาวชนแห่งชาติประจำปี 2565 ในวันที่ 20 กันยายน 2565 ณ โรงแรมเซ็นทารา บาย เซ็นทารา ศูนย์ราชการและคอนเวนชันเซ็นเตอร์ แจ้งวัฒนะ กรุงเทพมหานคร

3.2.2 ความสำเร็จ ปัญหา และอุปสรรคในการดำเนินงานของเครือข่ายเด็กและเยาวชน

ความสำเร็จ ปัญหา และอุปสรรคในการดำเนินงานของเครือข่ายเด็กและเยาวชน จากการสนทนากลุ่มกับตัวแทนคณะทำงานของสภาเด็กและเยาวชน จำนวน 3 ท่าน ในวันที่ 24 พฤษภาคม 2566 และสัมภาษณ์ระดับลึกกับตัวแทนเครือข่ายภาคประชาสังคมที่ทำงานด้านพัฒนาเด็กและเยาวชนอีก 2 หน่วยงาน ในวันที่ 31 พฤษภาคม 2566 มีรายละเอียด ดังนี้

ผลการดำเนินงาน

ภายใต้ยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. 2559 และจากการประชุมคณะกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น เมื่อวันที่ 23 ธันวาคม 2563 มีมติเห็นชอบให้มีการบูรณาการในการสร้างองค์ความรู้ในการดูแลตนเองด้านสุขภาพ และบริการอนามัยการเจริญพันธุ์ รวมถึงขอความช่วยเหลือและการส่งต่อ เพื่อให้วัยรุ่นได้รับบริการอนามัยการเจริญพันธุ์ที่เหมาะสม ในการดำเนินงานกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุขในฐานะเจ้าภาพหลัก ได้ร่วมกับหน่วยงานภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงแรงงาน กระทรวงมหาดไทย กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และภาคีเครือข่ายภาคประชาสังคมที่เกี่ยวข้อง เปิดตัว Line Official Teen club เมื่อวันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2565 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้วัยรุ่นมีความรอบรู้ด้านสุขภาพและส่งเสริมการเข้าถึงบริการด้านสุขภาพและอนามัยการเจริญพันธุ์ที่สอดคล้องกับความต้องการของวัยรุ่น นอกจากนี้ยังเป็นคลังข้อมูลสำหรับวัยรุ่นที่สามารถใช้ปรึกษาปัญหาหรือรับข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพและอนามัยการเจริญพันธุ์อีกด้วย

สำหรับ Line Official Teen club ภายใต้สโลแกน “Teen club คลับวัยทีน ที่เดียวจบครบทุกเรื่อง” เป็นแอปพลิเคชันที่สามารถใช้เป็นแนวทางในการป้องกันปัญหาให้กับวัยรุ่นได้ คือ 1) กรณีวัยรุ่นที่ยังไม่เคยมีเพศสัมพันธ์ เป็นคลังความรู้และแหล่งให้คำปรึกษาด้านเพศศึกษา หลีกเลี่ยงการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร รวมถึงจะเป็นการป้องกันปัญหาการท้องไม่พร้อมและการทำแท้งไม่ปลอดภัย 2) กรณีวัยรุ่นที่เคยมีเพศสัมพันธ์ เป็นคลังความรู้แหล่งให้คำปรึกษาและเป็นจุดเชื่อมวัยรุ่นให้สามารถเข้าถึงบริการอนามัยการเจริญพันธุ์ที่เหมาะสมในเรื่องการคุมกำเนิดและการวางแผนครอบครัว 3) กรณีวัยรุ่นที่มีปัญหาตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์จะเป็นคลังความรู้

แหล่งให้คำปรึกษาและเป็นจุดเชื่อมต่อให้สามารถเข้าถึงบริการยุติการตั้งครรภ์ที่ปลอดภัยและลดอัตราการตายในมารดาจากการทำแท้งไม่ปลอดภัยได้

เป็นการดำเนินงานร่วมกันระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน รวมถึงภาคประชาสังคม ที่ร่วมผลักดันและขยายผลไปสู่กลุ่มเป้าหมายวัยรุ่นและเยาวชนให้ได้อย่างทั่วถึงและครอบคลุม เนื่องจากการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นเป็นปัญหาซับซ้อนในหลายมิติ เช่น ด้านสภาพสังคม ด้านพัฒนาการทางร่างกายที่เข้าสู่วัยรุ่นที่เร็วขึ้น การขาดความรู้ในเรื่องเพศวิถี รวมถึงการไม่สามารถเข้าถึงบริการสุขภาพที่เป็นมิตร ตลอดจนยังมีทัศนคติในเชิงลบที่สังคมไทยมีต่อเรื่องเพศวิถีอีกด้วย ทั้งนี้ Line Official Teen club จะเป็นอีกช่องทางที่จะช่วยให้วัยรุ่นเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและความรู้ด้านสุขภาพและอนามัยการเจริญพันธุ์ และเป็นการยกระดับความรู้ด้านสุขภาพ ลดพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศที่นำไปสู่ปัญหาโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ โรคเอดส์ และการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ในวัยรุ่น อีกทั้งเป็นช่องทางการเข้าถึงบริการสุขภาพและอนามัยการเจริญพันธุ์ที่ตอบสนองปัญหาและความต้องการของวัยรุ่นอย่างเป็นส่วนตัว โดยสามารถเพิ่มเพื่อนด้วยการสแกนผ่าน QR Code , Add Line ID: @teen_club ถือเป็นความสำเร็จในการดำเนินงานด้านเครือข่ายเด็กและเยาวชนที่ผ่านมา และเป็นผลงานโดดเด่นสำหรับการทำงานด้านเครือข่ายเด็กและเยาวชน ในปี 2565 (ที่มา: <https://today.line.me/th/v2/article/5yZM7LR>)

สำหรับการประชุมสมัชชาพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ครั้งที่ 14 ประจำปี 2565 ที่ผ่านมานี้ ซึ่งจัดขึ้นภายใต้หัวข้อ “**กัญชาเสรี : ผลกระทบต่อเด็กและเยาวชน พลิกวิกฤต หรือ เพิ่มปัญหา**” โดยที่ประชุมสมัชชาฯ ได้เห็นชอบและมีมติสมัชชาฯ ประจำปี 2565 จำนวน 7 ข้อ คือ **ข้อ 1** เร่งรัดให้หน่วยงานต่างๆ เช่น กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ บูรณาการออกแบบและสนับสนุนกิจกรรมในหลักสูตรการเรียนการสอนสำหรับเด็กและเยาวชนอย่างเหมาะสม ตลอดจนสนับสนุนการคิดค้นนวัตกรรม และตั้งกองทุนที่สอดคล้องกับการสนับสนุนด้านการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ด้านการใช้กัญชาในเด็กและเยาวชน **ข้อ 2** เสนอให้หน่วยงานต่างๆ เช่น กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงสาธารณสุข บูรณาการสนับสนุนและส่งเสริมองค์ความรู้ให้ผู้ประกอบการรุ่นใหม่ ให้ได้รับใบอนุญาตอย่างถูกต้อง และแนะนำด้านการตลาดเพื่อส่งออก โดยมีการจัดตั้งศูนย์ให้คำปรึกษาแก่ผู้ประกอบการรุ่นใหม่ ในการประกอบกิจการที่เกี่ยวข้องกับกัญชา **ข้อ 3** เสนอให้หน่วยงานดังต่อไปนี้ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงการอุดมศึกษาวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง บูรณาการจัดตั้งคณะกรรมการวิจัยและจริยธรรมในมนุษย์ เพื่อศึกษาถึงผลกระทบจากการใช้กัญชาในเด็กและเยาวชน ตลอดจนส่งเสริมการจดสิทธิบัตร หรือทรัพย์สินทางปัญญาที่เกิดจากการคิดค้นโดยเด็กและเยาวชน **ข้อ 4** เสนอให้หน่วยงานดังต่อไปนี้ กระทรวงสาธารณสุข กรมการแพทย์ กรมสุขภาพจิต ราชวิทยาลัยกุมารแพทย์แห่งประเทศไทย

ไทย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง บูรณาการจัดทำแผนรับมือความเสี่ยงผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการใช้กัญชาในเด็ก เยาวชน เพื่อสร้างความพร้อมให้กับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล รับมือกับการรักษาในกรณีฉุกเฉิน ที่เกิดขึ้น ในเด็กและเยาวชน ข้อ 5 เพื่อปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชน เสนอให้กระทรวงสาธารณสุข พิจารณายกเลิก การใช้กัญชาโดยเสรี และให้ใช้กัญชาเพื่อทางการแพทย์เท่านั้น ข้อ 6 ในระหว่างที่ยังไม่มีกฎหมายบังคับใช้เป็นกาล เฉพาะ ขอให้ให้มีมาตรการควบคุม ดังนี้ 1) ห้ามผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี ชื่อ ชาย แจก ครอบครอง และใช้กัญชา 2) ห้ามโฆษณา เชิญชวน จัดกิจกรรมส่งเสริมการขาย สร้างความเข้าใจที่ไม่เหมาะสม หรือนำเด็กและเยาวชนเข้า มามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ 3) ให้สถานศึกษาทุกระดับเพิ่มความเข้มงวดกับนักเรียน และกำหนดมาตรการด้าน การป้องกันที่เหมาะสมและสอดคล้องกับระเบียบของทางกระทรวงศึกษาธิการ ข้อ 7 เสนอให้กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกากระจายเสียง กิจการ โทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี เร่งสร้างภูมิคุ้มกันแก่เด็กและเยาวชน และ ประชาชนทั่วไป ให้ปลอดภัยจากผลกระทบของกัญชา โดยการใช้สื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประโยชน์โทษ ที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง รวมทั้ง ให้สถานศึกษาทุกระดับให้ความรู้เกี่ยวกับกัญชา เพิ่มเติม และคณะอนุกรรมการจัดสมัชชาการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ได้มีมติเห็นชอบร่วมกัน “เสนอให้ กดยช. เห็นชอบและพิจารณาการเสนอให้คณะรัฐมนตรีออกมาตรการโดยเร่งด่วน ในระหว่างที่ยังไม่มีกฎหมายมา บังคับใช้เป็นกาลเฉพาะ เพื่อควบคุมและห้ามมิให้เด็กและเยาวชนที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี ชื่อ ชาย แจก ครอบครอง และใช้กัญชา” และ “ให้สื่อมวลชนทุกแขนงเผยแพร่มาตรการควบคุมที่คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบนี้ ต่อ สาธารณชนอย่างกว้างขวางโดยเร็ว” (ที่มา: <http://www.msk-news.com/2022/09/14-2565.html>)

การประชุมสมัชชาเด็กและเยาวชนระดับภูมิภาคในปี 2565 แบ่งการประชุมออกเป็น 4 ภาค ได้แก่ 1) ภาคเหนือ 2) ภาคกลาง 3) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และ 4) ภาคใต้ สำหรับมติจากที่ประชุมที่ต้องดำเนินงาน แบ่งออกเป็น 8 ประเด็น คือ 1) ประเด็นด้านสุขภาพ ได้แก่ สุขภาพจิต 2) ด้านความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา 3) ด้านความรุนแรงในครอบครัว 4) ด้านอนามัยการเจริญพันธุ์ โดยเฉพาะการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่น 5) ปัญหา ยาเสพติด 6) ปัญหาการค้ามนุษย์ 7) ปัญหาเสรีภาพในการแสดงออก และ 8) ปัญหาความสัมพันธ์ที่เป็นพิษ

เกี่ยวกับแนวทางในการจัดทำข้อเสนอจากการประชุมสมัชชาเด็กและเยาวชนระดับภูมิภาคประจำปี 2565 กระบวนการจะพิจารณาจากสภาพปัญหา ภาพฝันที่อยากเห็น และหน่วยงานภาคีที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการ ดำเนินงาน ส่วนข้อเสนอแนะจะพิจารณาจากข้อเสนอแนะที่มีอยู่แล้วจะนำมาพิจารณาถึงสิ่งที่ทำที่อยู่แล้วและสิ่งที่

ต้องการให้พัฒนาเพิ่ม และจัดทำเป็นข้อเสนอแนะใหม่เพื่อเป็นแนวทางในการทำงานต่อไป (ที่มา: สภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย, 2565)

อุปสรรคสำคัญในการดำเนินงาน

กลุ่มเป้าหมาย สำหรับเด็กที่เป็นกลุ่มเปราะบาง เช่น กลุ่มเด็กพิการ เด็กต่างศาสนา กลุ่มเด็กชาติพันธุ์ และกลุ่มที่อยู่ห่างไกล ในการดำเนินงานด้านเครือข่ายเด็กและเยาวชนในบางพื้นที่ยังเข้าไม่ถึงกลุ่มเด็กเปราะบางดังกล่าว หรือหากมีเด็กมาเข้าร่วมกิจกรรมได้ ในการดำเนินกิจกรรมบางครั้งผู้ดำเนินกิจกรรมไม่ทราบวิธีปฏิบัติตัวต่อกลุ่มเด็กดังกล่าว หรือไม่ทราบความต่างของวัฒนธรรม ซึ่งบางครั้งอาจสร้างความไม่สบายใจให้แก่เด็กที่เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ในขณะที่เดียวกันมีการกำหนดเงื่อนไขของเด็กในการเข้าร่วมกิจกรรม เช่น เด็กหรือเยาวชนกลุ่มเด็กชาติพันธุ์บางคนที่ไม่ใช่สัญชาติไทย แต่มีความสามารถถึงต้องการมีบทบาทในการเป็นตัวแทนหรือเป็นคนะทำงาน แต่ไม่สามารถทำได้ เนื่องจากมีข้อกำหนดว่าต้องเป็นเด็กที่มีสัญชาติไทย เป็นต้น (สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ เป็นคนะทำงานได้) นอกจากนี้การกิจกรรมส่วนใหญ่ที่จัดจะไม่มีเด็กข้ามชาติเข้าร่วมกิจกรรม เนื่องจากมีข้อจำกัดในการเดินทางและเด็กมีความกังวลว่าจะส่งผลทางกฎหมาย

เครือข่ายเด็กที่มีส่วนร่วมในการทำงาน ในปี 2565 ที่ผ่านมามีเกิดเครือข่ายหรือกลุ่มเด็กและเยาวชนต่างๆ เพิ่มขึ้นจำนวนมาก เด็กและเยาวชนบางคนสวมหมวกหลายใบทำให้เด็กและเยาวชนมีภาระงานหรือหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบเพิ่มมากขึ้น ส่งผลต่อการจัดสรรเวลาในการทำงาน บางครั้งทำให้เกิดเป็นอุปสรรคต่อการทำงานในการที่จะลงไปทำงานในพื้นที่ของเครือข่ายทำงานด้านเด็กและเยาวชน นอกจากนี้หากหน่วยงานหรือเครือข่ายที่ต้องการทำงานร่วมกับสภาเด็กและเยาวชนระดับตำบล จะต้องประสานผ่านองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก่อนทำให้เกิดการเพิ่มขึ้นตอนในการทำงานเพิ่มขึ้นมา บางครั้งส่งผลให้เกิดความล่าช้าในการทำงาน

งบประมาณ ด้วยข้อจำกัดด้านงบประมาณบางครั้งนางบประมาณไปบูรณาการงานเด็กและเยาวชนรวมกับงานอื่น แต่เวลาทำงานกับแยกว่าเป็นงานเด็กและเยาวชนคนที่รับผิดชอบก็ทำไป ทำให้ไม่ได้เกิดการบูรณาการงานร่วมกันจริง

ข้อเสนอแนะ

- ในการทำงานเน้นการบูรณาการงานร่วมกัน เช่น งานเด็กและเยาวชน หรืองานผู้สูงอายุ ในความเป็นจริงไม่ได้เกิดการบูรณาการจริง อาจด้วยข้อจำกัดด้านงบประมาณ ยังมีการแบ่งแยกว่า งานนี้งานเด็ก งานนี้ผู้สูงอายุ เป็นต้น จึงอยากให้บูรณาการงานเกิดขึ้นได้จริงไม่แบ่งแยก

- การทำงานในพื้นที่ ในบริบทของทางด้านศาสนาซึ่งมีความเชื่อที่แตกต่างกัน ในการทำกิจกรรมต่างๆ ควรดำเนินการให้เหมือนกัน ให้เกียรติซึ่งกันและกัน รวมถึงการเรียนรู้บริบทต่างๆ ซึ่งกันและกัน ต้องมีการปรับตัวให้ได้อย่างรวดเร็ว จะทำให้การดำเนินงานต่างๆ สามารถประสบความสำเร็จ
- ปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังขาดบุคลากร เช่น นักพัฒนาเด็กและเยาวชน ทำให้การทำงานกับเด็กและเยาวชนเป็นไปได้ค่อนข้างลำบาก เนื่องจากบุคลากรต่างบอกว่าติดภารกิจหลักในหน้าที่ตัวเอง ดังนั้นหากมีตำแหน่งดังกล่าวจะช่วยให้งานเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
- ในปี 2565 เกิดเครือข่ายเด็กและเยาวชนขึ้นหลากหลายทุกมิติมากมาย หากสามารถบูรณาการทำงานร่วมกับหน่วยงานต่างๆ ให้มากยิ่งขึ้น จะเกิดประโยชน์ต่อเด็กและเยาวชนในทุกมิติ
- ข้อเสนอแนะต่างๆ จากเครือข่ายเด็กและเยาวชน บางส่วนเป็นประโยชน์เสนอให้ผลักดันให้กลายเป็นนโยบายเพื่อนำไปปฏิบัติต่อไป

กล่องข้อความ 3.1 ข้อเสนอแนะต่อสภาเด็กและเยาวชน

เสียงสะท้อนจากผู้แทน สสส.

“...ควรเร่งรัดถ่ายโอนภารกิจสภาเด็กและเยาวชนระดับตำบล ให้กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นให้เรียบร้อย โดยเร็ว เพื่อให้ท้องถิ่นเห็นว่าเป็นการทำงานกับสภาเด็กและเยาวชนเป็นงานภารกิจหลักของท้องถิ่น และท้องถิ่นเองสามารถเป็นสื่อกลางระหว่างสภาเด็กและเยาวชนในการเชื่อมประสานหรือการดำเนินงานต่างๆ กับภาคส่วนอื่น กลไกการทำงานของสภาเด็กควรออกนอกระบบราชการ เพื่อให้เกิดการทำงานที่ไม่ถูกควบคุมจากผู้ใหญ่ ในการทำงานด้านพัฒนาเด็กและเยาวชนการมีส่วนร่วมของเด็กเป็นสิ่งสำคัญ หากสามารถดึงสภาเด็กและเยาวชนในแต่ละระดับให้เข้ามามีส่วนร่วม โดยร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ และผู้ใหญ่เป็นผู้สนับสนุน และควรมีการติดตามประเมินผลการมีส่วนร่วมในแต่ละระดับ เพื่อที่จะได้ช่วยให้เกิดการพัฒนาการทำงานของสภาเด็กและเยาวชนให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น...”

(ที่มา: สรุปความจากการสัมภาษณ์ผู้แทนจาก สสส. หนึ่งท่าน)

เสียงสะท้อนจากผู้แทนองค์กรพัฒนาเอกชน

“...สภาเด็กและเยาวชนในระดับตำบล ควรถ่ายโอนภารกิจไปยังกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นให้เสร็จให้เรียบร้อยโดยเร็ว เพื่อการดำเนินงานต่างๆ จะได้มีความคล่องตัวมากขึ้น เกี่ยวกับภารกิจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเองมีค่อนข้างมาก ดังนั้นควรมีเจ้าหน้าที่ดูแลงานด้านเด็กและเยาวชนโดยตรง เช่น นักพัฒนาเด็กและเยาวชน เป็นต้น การบูรณาการงานร่วมกัน เช่น งานเด็ก งานผู้สูงอายุ ควรเกิดขึ้นได้จริง เพื่อให้การทำงานเกิดประสิทธิภาพมากขึ้น สภาเด็กและเยาวชนในระดับตำบลควรมองตัวเองเป็นภาคประชาสังคม รับฟังเสียงสะท้อนจากเด็กและเยาวชนในพื้นที่จริงๆ และเปลี่ยนเสียงสะท้อนต่างๆ ออกมาเป็นข้อเสนอในเชิงนโยบายเพื่อสะท้อนให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้มากขึ้น...”

(ที่มา: สรุปความจากการสัมภาษณ์ผู้้องค์กรพัฒนาเอกชนหนึ่งแห่ง)

เสียงสะท้อนจากผู้แทนกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

“...กลไกในการทำงานอาจต้องแสดงให้เห็นถึงศักยภาพของสภาเด็กและเยาวชน รวมถึงอาจต้องแสดงให้เห็นถึงผลการดำเนินงาน หรือมีผลการดำเนินงานที่ชัดเจนและสามารถต่อยอดพัฒนาเพิ่มขึ้นไปได้ พี่เลี้ยง (อปท.) ควรเป็นที่เลี้ยงที่สามารถกระตุ้นหรือดึงศักยภาพของเด็กให้ออกมาให้ได้ ในการทำงานไม่เป็นเพียงการประชุมเพื่อให้เสร็จๆ ไปตามวาระเท่านั้น หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นช่วยในเรื่องจัดการเอกสารเท่านั้น ควรดึงภาคส่วนอื่นควรเข้ามาร่วมด้วย เช่น ความร่วมมือของครูเป็นสิ่งสำคัญที่ควรเข้ามาร่วม เนื่องจากครูจะเห็นศักยภาพของเด็กและสามารถที่จะดึงศักยภาพของเด็กออกมาได้ นอกจากนี้หน่วยงานอื่นควรเข้ามาสนับสนุนเพื่อจุดประกายให้เด็กได้มีจุดเชื่อมต่อ เช่น เกษตรอำเภอ ที่สามารถจุดเชื่อมต่อด้านการเกษตรก็เป็นไปได้ เป็นต้น...”

(ที่มา: สรุปความจากการสัมภาษณ์ผู้แทนกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นแห่งหนึ่ง)

3.3 การมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนในอาเซียน และเวทีนานาชาติ

3.3.1 การมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนในอาเซียน

1) การประชุมผู้นำเยาวชนอาเซียนเพื่อการริเริ่มนโยบาย (YALPI) ครั้งที่ 6

การประชุมผู้นำเยาวชนอาเซียนเพื่อการริเริ่มนโยบาย ครั้งที่ 6 (Young ASEAN Leader Policy Initiative: YALPI) จัดขึ้นวันที่ 22-23 มกราคม 2565 ภายใต้หัวข้อ “อาเซียนในยุคโควิด-19: สู่อการเสริมสร้างสังคมแห่งการดูแลสำหรับทุกคน” เป็นการประชุมทางไกล (VDO Conference) จัดโดยสโมสรนิสิตรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในนาม Young ASEAN Leaders Thailand โดยมีคณะผู้แทนเยาวชนจากประเทศต่างๆ ในภูมิภาคอาเซียนเข้าร่วมการประชุม

(ที่มา: <https://dep.go.th/th/news/news-release/อธิบดี-พก-เปิดโครงการการประชุมผู้นำเยาวชนอาเซียนเพื่อการริเริ่มนโยบาย-ครั้งที่-6-young-asean-leaders-policy-initiative-yalpi-2022>)

2) โครงการ ASEAN Young Leaders Programme 2022

โครงการ ASEAN Young Leaders Programme 2022 มีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มขีดความสามารถให้กับผู้นำเยาวชนในอาเซียน สำหรับประเทศไทยเยาวชนที่ได้รับคัดเลือกเป็นตัวแทนประเทศไทยให้เข้าร่วมโครงการฯ คือ นายณัฐกิตติ จิตต์หลัง นักศึกษาชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาการเขียนบทและการกำกับภาพยนตร์และโทรทัศน์ วิทยาลัยนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต ซึ่งโครงการ ASEAN Young Leaders Programme 2022 จัดขึ้นในหัวข้อ "How can youth play an active role to leverage megatrends in ASEAN?" โดยมีโปรแกรมให้เยาวชนจากประเทศอาเซียนได้เลือกแลกเปลี่ยนเรียนรู้และพัฒนาร่วมกันตามความสนใจใน 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) Climate & Sustainability 2) Digital Growth และ 3) Future Work ซึ่งเยาวชนไทยเลือกอยู่ในกลุ่ม Digital Growth โดยประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการฯ ดังกล่าว ช่วยทำให้ผู้นำเยาวชนอาเซียนพัฒนาการเรียนรู้อาจนำไปพัฒนาขับเคลื่อนสังคมโลกต่อไป นอกจากนี้ยังได้สร้างเครือข่ายเยาวชนในอาเซียนในการขับเคลื่อนประเด็นต่างๆ ให้แก่สังคมอีกด้วย

(ที่มา: <https://www2.rsu.ac.th/samrangsit-online-detail/ShowCase-Natthakit>)

3) ASEAN-India Grassroots Innovation Forum 2022

การประชุม ASEAN-India Grassroots Innovation Forum 2022 เป็นการจัดงานร่วมกันระหว่าง Ministry of Industry, Science, Technology and Innovation (MISTI) ราชอาณาจักรกัมพูชา ในฐานะ

ประธานอาเซียน ร่วมกับ Department of Science and Technology (DST) and National Innovation Foundation (NIF) สาธารณรัฐอินเดีย โดยมีผู้เข้าร่วมจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน มีนักนวัตกรรมของชุมชน และนักเรียนจากประเทศในอาเซียนและสาธารณรัฐอินเดีย จำนวนกว่า 3,000 คน การประชุมจัดขึ้นระหว่างวันที่ 19-21 ธันวาคม 2565

การประชุมดังกล่าว มีนักเรียนไทยได้รางวัลชนะเลิศและรางวัลที่ 2 ในการแข่งขันระดับ Student Innovator และการแข่งขัน Pitch Competition ซึ่งแบ่งเป็นระดับ Student Innovator และ Grassroots Innovator จำนวนกว่า 100 รายการ ตัวแทนนักเรียนไทยเป็นตัวแทนจากโรงเรียนปรีณสรอยแยลส์วิทยาลัยและโรงเรียนอัสสัมชัญเข้าร่วมการแข่งขันระดับ Student Innovator โดยนางสาวนภัสชล อินทพันธุ์ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จากโรงเรียนปรีณสรอยแยลส์วิทยาลัย ได้รับรางวัลที่ 1 จากผลงานการพัฒนาแอปพลิเคชันที่ใช้ชื่อว่า ORA (Osteoarthritis Rehabilitation Assistant) และนายธนภัทร จรัสวรพรรณ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จากโรงเรียนปรีณสรอยแยลส์วิทยาลัย ได้รับรางวัลที่ 2 จากการนำเสนอแอปพลิเคชันวินิจฉัยโรคเบื้องต้นในชื่อ HealthTech เพื่อป้องกันและลดความเสี่ยงในการเกิดโรคหัวใจ

(ที่มา: <https://www.ops.go.th/th/inter-news-announcement/inter-news/item/7982-asean-india-grassroots-innovation-forum-2022>)

4) ASEAN Geospatial Challenge 2022

ASEAN Geospatial Challenge 2022 เป็นการแข่งขันการนำเสนอไอเดียเชิงวิชาการในระดับอาเซียน จัดขึ้นเมื่อวันที่ 23 มิถุนายน 2565 ณ ประเทศสิงคโปร์ จัดโดย Singapore Land Authority (SLA) สำหรับประเทศไทยในฐานะหน่วยงานเครือข่าย ASEAN Geospatial Agencies ของ SLA การดำเนินการจัดกิจกรรมเพื่อคัดเลือกตัวแทนประเทศไทย ดำเนินงานโดย GISTDA ทำการคัดเลือกจากนิสิตและนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยชั้นนำในประเทศ และ 2 ทีมเยาวชนที่เป็นตัวแทนประเทศไทยที่ได้รับรางวัล ได้แก่ ทีม Marlin จากมหาวิทยาลัยบูรพาและจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้รับรางวัลระดับ Excellence และทีม Yolo จาก มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้รับรางวัลระดับ Merit พร้อมรับเกียรติบัตรและเงินรางวัลรางวัล นับเป็นความสำเร็จของนักศึกษาไทยที่ได้มีโอกาสได้แสดงความสามารถในเวทีระดับอาเซียน

(ที่มา: https://www.gistda.or.th/news_view.php?n_id=6051&lang=EN)

5) ASEAN Network of Intellectual Property Enforcement Experts: ANIEE)

กรมทรัพย์สินทางปัญญาจับมือเครือข่ายผู้เชี่ยวชาญด้านการป้องปรามการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาในอาเซียน จัดการประชุมเครือข่ายผู้เชี่ยวชาญด้านการป้องปรามการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาในอาเซียน (ASEAN Network of Intellectual Property Enforcement Experts : ANIEE) ณ กรุงมะนิลา ประเทศฟิลิปปินส์ สำหรับตัวแทนเยาวชนไทย คือ นางสาวปิยฉัตร แพน้อย จากสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง คิวอาร์รางวัลชนะเลิศอันดับที่ 1 จากการประกวดดิจิทัลโปสเตอร์ ภายใต้แนวคิดการเคารพสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา เพื่อปกป้องคุ้มครองผู้ประกอบการรายย่อย และนักเรียนจากโรงเรียนราชวินิตมัธยม คิวอาร์รางวัลชนะเลิศอันดับที่ 1 จากการประกวดคลิปวิดีโอณรงค์ปลูกจิตสำนึกเคารพสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา ภายใต้แนวคิด “ทรัพย์สินทางปัญญากับเยาวชน: การป้องปรามการละเมิดในยุคดิจิทัล เพื่ออนาคตที่ดีกว่า”

(ที่มา: <https://www.thailandplus.tv/archives/638660>)

6) The 6th ASEAN Youth Video Contest, the ASEAN Youth Photo Competition, and the ASEAN Youth Debate

ประเทศไทยเข้าร่วมการประชุมคณะมนตรีประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน ครั้งที่ 28 (Joint Statement of the Twenty – Eighth ASEAN Socio-Cultural Community (ASCC) Council) ในการประชุมดังกล่าวมีการจัดกิจกรรม the 6th ASEAN Youth Video Contest, the ASEAN Youth Photo Competition และ the ASEAN Youth Debate โดยมีผู้แทนเยาวชนไทยเข้าร่วมกิจกรรม สำหรับการประชุมและกิจกรรมครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความเป็นหนึ่งเดียวกันของอาเซียน และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเยาวชนอาเซียน จัดขึ้นวันที่ 13 ตุลาคม 2565 นับเป็นความมุ่งมั่นของอาเซียนเพื่อสร้างความเป็นหนึ่งเดียวกัน ผ่านการเสริมสร้างค่านิยมในอัตลักษณ์ของอาเซียน การส่งเสริมพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การเสริมสร้างพลังสตรี สุขภาพความเป็นอยู่ที่ดี และขีดความสามารถและประสิทธิผลของประชาคมอาเซียน

(ที่มา: <https://www.dcy.go.th/content/1639911960042/1665588001666>)

7) The 1st ASEAN Youth Dialogue: Addressing Challenges, Seizing Opportunities in the 4IR Era

ภายใต้การเป็นประธานอาเซียนของกัมพูชา ปี 2565 ถูกกำหนดให้เป็นปีแห่งเยาวชนอาเซียน เพื่อให้เยาวชนในอาเซียนตระหนักถึงบทบาทของเยาวชนในการเสริมสร้างการฟื้นฟูและการเติบโตของภูมิภาค มุ่งเน้นไป

ที่การส่งเสริมทักษะด้านดิจิทัลและศตวรรษที่ 21 กิจกรรมสำคัญอย่างหนึ่งของปีนี้ คือ การเสวนาเยาวชนอาเซียน ครั้งที่ 1 จัด ภายใต้หัวข้อ “เยาวชนในยุคการปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 4: โอกาสและความท้าทายในการฟื้นตัว หลังการแพร่ระบาดของโควิด-19” จัดขึ้นระหว่างวันที่ 25 – 26 กรกฎาคม 2565 ที่ประเทศกัมพูชา โดยมีจุดมุ่งหมาย เพื่อสร้างเวทีที่สามารถได้ยินเสียงสะท้อนของเยาวชน การแสดงความสามารถเสนอความคิดสร้างสรรค์ นับเป็นการรวมตัวของเยาวชนด้วยตนเองขนาดใหญ่ครั้งแรกของอาเซียน นับตั้งแต่เริ่มต้นของการระบาดใหญ่ของโควิด-19 โดยมีเยาวชนเกือบ 70 คนจากประเทศสมาชิกอาเซียนและเกาหลีใต้ เข้าร่วมประชุม

(ที่มา: <https://theaseanmagazine.asean.org/article/the-1st-asean-youth-dialogue-addressing-challenges-seizing-opportunities-in-the-4ir-era/>)

8) The ASEAN Plus Youth Volunteer Forum and ASEAN Plus Youth Volunteer Award

ประเทศไทยส่งตัวแทนเยาวชนเข้าร่วมการประชุม The ASEAN Plus Youth Volunteer Forum and ASEAN Plus Youth Volunteer Award ซึ่งจัดโดยคณะกรรมการเยาวชนแห่งชาติเวียดนาม (National Committee for Youth in Vietnam: NCYV) การประชุมอาสาสมัครเยาวชนอาเซียนพลัสและรางวัลอาสาสมัครเยาวชน จัดขึ้นวันที่ 23 – 27 สิงหาคม 2565 ณ จังหวัด Quang Binh ประเทศเวียดนาม งานประชุมดังกล่าว จัดขึ้นโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเปิดโอกาสให้เยาวชนในอาเซียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการเป็นอาสาสมัคร เพื่อสร้างการเชื่อมโยงและกลไกความร่วมมือเยาวชนอาสาสมัครในภูมิภาคอาเซียน รวมถึงยกย่องบุคคลและองค์กรที่มีความโดดเด่น ในการมีส่วนร่วมทั้งในด้านการเป็นอาสาสมัครเยาวชน และได้ช่วยเผยแพร่ผลงานของอาสาสมัคร รวมถึงการมีส่วนร่วมในการฟื้นฟูและพัฒนาหลังการแพร่ระบาดของโควิด-19 ทั้งระดับภูมิภาคและระดับโลก

(ที่มา: <https://vietnamtimes.org.vn/asean-plus-youth-volunteer-forum-opens-in-vietnam-46187.html>)

3.3.2 การมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนในเวทีนานาชาติ

1) แข่งขัน WorldSkills Competition 2022 Special Edition ครั้งที่ 46

การแข่งขัน WorldSkills Competition 2022 Special Edition ครั้งที่ 46 จัดขึ้นที่ สาธารณรัฐเยอรมนี ณ เมืองชตุทท์การ์ท เป็นสถานที่จัดการแข่งขันสาขาเมคคาทรอนิกส์ ซึ่งการแข่งขันครั้งนี้มีตัวแทนเยาวชนทั้งหมด 26 ประเทศเข้าร่วม สำหรับสาขาเมคคาทรอนิกส์มี 2 เยาวชนไทย คือ นายณัฐวัสส์ ทองพินิจกุล และ นายชุตติเดช ทองพินิจกุล ได้เหรียญฝีมือยอดเยี่ยมมาครอง โดยเหรียญทองเป็นของญี่ปุ่น เหรียญเงินเป็นของไต้หวัน และ

เหรียญทองแดงเป็นของประเทศเกาหลีใต้ อินเดีย และสวิตเซอร์แลนด์ โดยมีประเทศที่ได้รับเหรียญฝีมือยอดเยี่ยม
อีก 7 ประเทศ ได้แก่ ฮองกง สิงคโปร์ ฮังการี โคลอมเบีย เยอรมัน ออสเตรีย และ โปรตุเกส

นอกจากนี้ประเทศไทยยังส่งเยาวชนเข้าร่วมการแข่งขันอีก 3 สาขา คือ สาขาเครื่องจักรกล Computer Numerical Control: CNC (เครื่องกลึง) สาขาเครื่องจักรกล CNC (เครื่องกัด) และสาขาการออกแบบเกมเชิงสามมิติ จัดขึ้น ณ เมืองลือออนแบร์ก สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี โดย สาขาเครื่องจักรกล CNC (เครื่องกลึง) นายณัฐวุฒิ เพ็ชรงาม เป็นตัวแทนเยาวชนไทยได้รับเหรียญเงิน นายสุทธิศักดิ์ อุ่เล็ก ได้เหรียญฝีมือยอดเยี่ยม ในสาขาเครื่องจักรกล CNC (เครื่องกัด) และสาขาการออกแบบเกมเชิงสามมิติ นายเจษฎาภรณ์ แก่นนอก ได้รับรางวัลฝีมือยอดเยี่ยม (ที่มา: <https://www.dailynews.co.th/news/1591229/>)

2) การประกวดการแสดงละครวิทยาศาสตร์ระดับนานาชาติ ประจำปี 2565

ประกวดการแสดงละครวิทยาศาสตร์ประจำปี 2565: Thailand Science Drama Competition 2022 ภายใต้วหัวข้อ "Our Seas and Oceans for the Future" โดยมีผู้เข้าร่วมการแข่งขันฯ ทั้งหมด 8 ประเทศ ได้แก่ ออสเตรเลีย บรูไนดารุซซาลาม จีน มาเลเซีย ไนจีเรีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และประเทศไทย มีวัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมเยาวชนไทยได้แสดงผลงานและศักยภาพด้านการสื่อสารวิทยาศาสตร์ผ่านละครในระดับนานาชาติ สำหรับทีมไทยได้รับรางวัลมา 6 รางวัล จาก 4 ประเภท ดังนี้

- ประเภท Junior Category ได้รางวัลที่ 1 (First Place) ได้แก่ ทีม ACT WAVE WARRIORS เรื่อง BEYOND THE WAVES จาก โรงเรียนอัสสัมชัญธนบุรี
- ประเภท Open Category (ไม่จำกัดอายุ) ได้รางวัลที่ 2 (Second Place) ได้แก่ ทีม PPS-EP SEA ADVOCATES เรื่อง HOPE IN THE GARBAGE SEA-TY จาก โรงเรียนพิษณุโลกพิทยาคม
- ประเภท Short Film Category (ไม่จำกัดอายุ) ได้ 3 รางวัลได้แก่ รางวัลที่ 1 ได้แก่ ทีม EKTRA DRAMA CLUB เรื่อง THE SCHOOL OF FISH จาก โรงเรียนสารสาสน์เอกตรา รางวัลที่ 2 ได้แก่ ทีม SEALAY เรื่อง SEALAY จากโรงเรียนปรีณสรอแยลส์วิทยาลัย รางวัลที่ 3 ได้แก่ ทีม DREAM TO BE เรื่อง DREAM TO BE
- รางวัล Most Outstanding Performers ได้แก่ นางสาวลัทพรพรรณ แก่นจันทร์ แสดงเป็น Ursula จาก ทีม PPS-EP SEA ADVOCATES เรื่อง HOPE IN THE GARBAGE SEA-TY จาก โรงเรียนพิษณุโลกพิทยาคม

(ที่มา: <https://www.nsm.or.th/nsm/th/node/15607>)

3) Regeneron International Science and Engineering Fair (ISEF) 2022

การแข่งขันโครงการวิทยาศาสตร์และวิศวกรรมศาสตร์ระดับโลก Regeneron International Science and Engineering Fair (ISEF) 2022 จัดขึ้นระหว่างวันที่ 7-13 พฤษภาคม 2565 ณ เมืองแอตแลนตา มลรัฐจอร์เจีย ประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นการประกวดโครงการของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาที่ใหญ่ที่สุดในโลก มีนักเรียนเข้าร่วมกว่า 1,800 คนจาก 130 ประเทศทั่วโลก สำหรับประเทศไทย สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) ร่วมกับสมาคมวิทยาศาสตร์แห่งประเทศไทย คัดเลือกนักเรียนเป็นตัวแทนประเทศไทยจำนวน 16 ทีม ไปประกวด โดยได้รางวัลแห่งความสำเร็จถึง 10 รางวัล แบ่งประเภทเป็นรางวัล Grand Award จำนวน 8 รางวัล และรางวัล Special Award จำนวน 2 รางวัล โดยนักเรียนไทยสามารถได้อันดับ 1 ในรางวัลใหญ่ (Grand Award) ซึ่งได้ถึง 2 สาขาจากทั้งหมด 21 สาขา และยังได้รับ 1 ใน 6 รางวัลสูงสุดในงาน (Winner of the Top Award) อีกด้วย โดยรางวัลที่ได้รับมีดังนี้

- โรงเรียนปรีณิสรรอยแยลส์วิทยาลัย จังหวัดเชียงใหม่ ได้อันดับ 1 ในสาขา Translational medical science จากโครงการเรื่อง “เครื่องมือช่วยวินิจฉัยความเสี่ยงในการเป็นมะเร็งท่อน้ำดีจากการตรวจหาไข่มพยาธิใบไม้ตับจากภาพถ่ายอุจจาระและการวิเคราะห์ข้อมูลแบบประเมินความเสี่ยงด้วยเทคโนโลยี AI” และได้รับคัดเลือกให้เป็น 1 ใน 6 โครงการที่ได้รับรางวัลสูงสุดในงาน Winner of the Top Award จาก The Gordon E. Moore Award for Positive Outcomes for Future Generations of \$50,000 ซึ่งเป็นรางวัลที่ยกย่องให้กับโครงการสร้างสรรค์ที่มีผลกระทบสูงในการสร้างแรงบันดาลใจให้กับคนรุ่นต่อไป โดยรับเงินรางวัลมูลค่ากว่า 1.7 ล้านบาท
- โรงเรียนมหิตลวิทยานุสรณ์ ได้อันดับ 1 ในสาขา Computational Biology and Bioinformatics จากโครงการเรื่อง “การทำนายความไวต่อยาด้วยเทคนิคผสมผสาน Graph Attention Networks เพื่อเป็นทางเลือกสำหรับการรักษาโรคมะเร็งด้วยการแพทย์แบบแม่นยำโดยใช้โครงสร้างโมเลกุลยาร่วมกับข้อมูลทางเภสัชพันธุศาสตร์”
- โรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬารณราชวิทยาลัย ปทุมธานี ได้อันดับ 2 ในสาขา Earth and Environmental Sciences จากโครงการเรื่อง “การพัฒนานวัตกรรมซ่อมแซมแนวป่าชายเลนด้านในด้วยวัสดุปลูกลอยน้ำเลียนแบบลักษณะโครงสร้างของผลจิกทะเล”
- โรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬารณราชวิทยาลัย ปทุมธานี ได้อันดับ 3 ในสาขา Animal Science จากโครงการเรื่อง “การเพิ่มศักยภาพในการเลี้ยงจิ้งหรีดด้วยแสงสีเพื่อลดอัตราการตายจากพฤติกรรมการสลัดขาทั้ง”

- โรงเรียนมหิดลวิทยานุสรณ์ ได้อันดับ 4 ในสาขา Biomedical and Health Sciences จากโครงการงานเรื่อง “การพัฒนาต้นแบบชุดทดสอบเชิงสีชนิดใหม่สำหรับไวรัสทั้งชนิด DNA และ RNA เพื่อรับมือกับโรคอุบัติใหม่ในอนาคตอย่างครอบคลุม ”
- โรงเรียนมหิดลวิทยานุสรณ์ ได้อันดับ 4 ในสาขา Biomedical Engineering จากโครงการงานเรื่อง “การพัฒนาเข็มระดับไมโครเพื่อการตรวจวัดแบบ non-invasive ของสารครีเอตินินในของเหลวระหว่างเซลล์สู่นวัตกรรมการประเมินโรคไตแบบพกพา”
- โรงเรียนเบญจมราชูทิศ นครศรีธรรมราช ได้อันดับ 4 ในสาขา Physics and Astronomy จากโครงการงานเรื่อง “การแกว่งของลูกตุ้มที่มีกระแสลมรบกวน” และ Special Award ซึ่งเป็นรางวัลที่ให้จากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งหน่วยงานวิจัย บริษัทอุตสาหกรรม จำนวน 2 รางวัล ได้แก่
- โรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัย ปทุมธานี ได้รับ Special Award First Life Science Award of \$1500 จาก Sigma Xi, The Scientific จากโครงการงานเรื่อง “การพัฒนาวัตกรรมการซ่อมแซมแนวป่าชายเลนด้านในด้วยวัสดุปลูกลอยน้ำเลียนแบบลักษณะโครงสร้างของผลจิกทะเล ”
- โรงเรียนมหิดลวิทยานุสรณ์ ได้รับ Special Award จาก USAID Science for Development First Award – Global Health จากโครงการงานเรื่อง “การพัฒนาต้นแบบชุดทดสอบเชิงสีชนิดใหม่สำหรับไวรัสทั้งชนิด DNA และ RNA เพื่อรับมือกับโรคอุบัติใหม่ในอนาคตอย่างครอบคลุม”

(ที่มา: <https://moe360.blog/2022/05/14/regeneron-isef-2022/>)

4) การประชุมระดับนานาชาติ One Young World Summit 2022

การประชุมระดับนานาชาติ One Young World 2022 จัดอย่างต่อเนื่องมาเป็นปีที่ 7 นับตั้งแต่ปี 2015 เป็นต้นมา โดยเป็นเวที “การประชุมสุดยอดผู้นำเยาวชนที่ใหญ่ที่สุดในโลก” สำหรับปี 2565 เครือซีพีได้คัดเลือกตัวแทนเยาวชนคนรุ่นใหม่จากกลุ่มธุรกิจเครือซีพี รวมถึงนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยรวม 24 คน เข้าร่วมการประชุม One Young World Summit 2022 ซึ่งจะจัดขึ้นระหว่างวันที่ 5-8 กันยายน 2565 ณ เมืองแมนเชสเตอร์ ประเทศอังกฤษ เพื่อแลกเปลี่ยนมุมมองภายใต้แนวคิด “Catalyst of Change” ผู้นำสร้างการเปลี่ยนแปลงเพื่อความก้าวหน้าที่ยั่งยืน โดยมีเยาวชนจาก 190 ประเทศ เข้าร่วมการประชุม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแสวงหาความร่วมมือและร่วมแก้ปัญหาาระเร่งด่วนของโลก สำหรับการประชุมในปีนี้มีประเด็นเร่งด่วนสำคัญ 5 ประเด็น คือ 1) การป้องกันความขัดแย้ง (Conflict Prevention) 2) ความเท่าเทียมทางเพศ (Gender Equality) 3) มหาสมุทร (Oceans) 4) ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม (Ethical Leadership) และ 5) สุขภาพ (Health) นับเป็นความท้าทายของคนรุ่นใหม่ที่จะต้องกล้าคิด กล้าลงมือทำ ลุกขึ้นมาเป็นผู้นำในการสร้างการเปลี่ยนแปลง เพื่อค้นหาแนวทางแก้ปัญหาซึ่งเป็นวิกฤตโลกเร่งด่วนของโลก (ที่มา: <https://www.bangkokbiznews.com/biz2u/1020456>)

5) 2022 Shanghai International Invention and Innovation Exhibition

งาน 2022 Shanghai International Invention and Innovation Exhibition จัดขึ้น เมื่อวันที่ 14-16 เมษายน 2565 ณ นครเซี่ยงไฮ้ สาธารณรัฐประชาชนจีน ประเทศไทยส่งโครงการวิจัยเข้าประกวด โดยมีเยาวชนไทย คือ นางสาวชญานี แซ่จวง และนางสาวนุชา สายสอิด โรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัย ปทุมธานี พัฒนาโครงการนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ห้ามเลือดและสมานแผลจากสมุนไพรไทย ภายใต้ชื่อโครงการวิจัย “การเสริมฤทธิ์ของสารสกัดสมุนไพรสามเสื่อร่วมกับกะเม็งต่อกระบวนการแข็งตัวของเลือดและการสมานแผล” โดยได้รับรางวัลเหรียญทองและรางวัล WIIPA Special Award จากงานดังกล่าว (ที่มา: https://www.mwit.ac.th/html/mag_i1_v2/)

6) โครงการ Imagine the Future Scenarios Competition 2022 Thailand

โครงการ Imagine the Future Scenarios Competition ในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกและตะวันออกกลาง เริ่มต้นในปี พ.ศ. 2559 มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นเวทีให้คนรุ่นใหม่ได้ฝึกฝนทักษะในการจำลองสถานการณ์ของเมืองในอนาคต โดยใช้กระบวนการวิเคราะห์ของบริษัทเชลล์ที่เรียกว่า Shell Scenarios โดยการแข่งขันรอบตัดสินทีมที่เข้ารอบทั้ง 5 ทีมได้นำเสนอผลงานและตอบคำถามจากคณะกรรมการตัดสิน ซึ่งได้แก่ นายอิกเนเชียส ลิม ที่ปรึกษาอาวุโสด้านสื่อสารองค์กรสากลในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก เชลล์ สิงคโปร์ นายกมล คงสกุลวัฒน์สุข ประธานบริหารกิจการร่วมค้าและการพัฒนาธุรกิจ บริษัทเชลล์แห่งประเทศไทย จำกัด และดร.นน อัครประเสริฐกุล ผู้เชี่ยวชาญอาวุโส สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล (DEPA)

ทีมเยาวชนไทย คือ ทีม Double Powerpuffs แชมป์ประเทศไทย ได้รางวัลที่ 2 ในระดับภูมิภาค จากผู้แข่งขันทั้งหมด 3 ทีม ทวีภูมิภาค โครงการ Imagine the Future Scenarios Competition จัดต่อเนื่องเป็นปีที่ 6 เพื่อเปิดโอกาสให้คนรุ่นใหม่ได้ต่อยอดความรู้และการจินตนาการถึงโลกอนาคต พร้อมจำลองสถานการณ์ที่อาจเกิดขึ้นได้กับเมืองที่มีอยู่จริง และนำเสนอทางออกที่จะช่วยแก้ปัญหาต่างๆ โดยเฉพาะด้านการเปลี่ยนผ่านพลังงานไปสู่พลังงานสะอาด ซึ่งตรงกับความมุ่งมั่นของเชลล์ภายใต้ยุทธศาสตร์ Powering Progress ในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกสุทธิให้เป็นศูนย์ภายในปี พ.ศ. 2593 (ที่มา: <https://www.edupdate.net/2022/29690/>)

7) Asian Science and Mathematics Olympiad for Primary and Secondary Schools: ASMOPSS

การแข่งขันวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ในระดับเอเชีย ภายใต้โครงการ Asian Science and Mathematics Olympiad for Primary and Secondary Schools หรือ ASMOPSS ประเทศไทยดำเนินการคัดเลือกและส่งนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นตัวแทนเข้าร่วมการแข่งขันวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ ณ ประเทศอินโดนีเซีย งานดังกล่าวจัดขึ้นระหว่างวันที่ 24-27 พฤศจิกายน 2565 โดยมีนักเรียนจาก ประเทศอินโดนีเซีย เวียดนาม ฟิลิปปินส์ สาธารณรัฐทาจิกิสถาน และมาเลเซีย เข้าร่วมการแข่งขัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมความเป็นเลิศด้านวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ ในระดับนานาชาติสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น เน้นทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ตลอดจนสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียนที่เข้าร่วมการแข่งขันอีกด้วย โดยการดำเนินการจัดการแข่งขันครั้งนี้ มีนักเรียนที่เป็นตัวแทนประเทศไทยเข้าร่วมการแข่งขัน จำนวนทั้งสิ้น 32 คน และได้รับรางวัลจากการแข่งขัน 35 รางวัล ทั้งประเภทบุคคลและประเภททีม (ที่มา: <https://www.obec.go.th/archives/791971>)

8) โครงการ Asian Try Zero-G 2022

โครงการ Asian Try Zero-G 2022 เป็นโครงการที่สนับสนุนเยาวชนไทยร่วมแข่งขันนำเสนอผลการทดลองทางวิทยาศาสตร์บนสถานีอวกาศนานาชาติ โดยการสนับสนุนจากสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) เยาวชนไทยเข้าร่วมกับเยาวชนจากประเทศญี่ปุ่น ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และสาธารณรัฐจีน (ไต้หวัน) ผ่านระบบออนไลน์ โครงการฯ ดังกล่าวเยาวชนไทย คือ นางสาวจิณณะ วิยวัฒน์ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนมหิตลวิทยานุสรณ์ ได้รับรางวัลชนะเลิศ (Kibo-ABC Award) และได้รับโล่และเกียรติบัตรจากนักบินอวกาศขององค์การสำรวจอวกาศญี่ปุ่น หรือ แจ็กซา (JAXA) ส่วนผู้ที่ได้รับรางวัลรองชนะเลิศ Crew Award คือ Mr. Jr-Chiun Tsai เยาวชนจากสาธารณรัฐจีน (ไต้หวัน) (ที่มา: https://www.nstda.or.th/home/news_post/sci-news-flash-kibo-abc-award)

9) การประชุมระดับนานาชาติ “Asia-Pacific Youth Forum”

ปี 2565 ประเทศไทยเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมระดับนานาชาติ “Asia-Pacific Youth Forum” ภายใต้หัวข้อ “Asia-Pacific Youth Forum: Putting Young Key Populations first to end AIDS by 2030” การประชุมดังกล่าวจัดขึ้นในวันที่ 21 ตุลาคม 2565 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการเปิดเวทีให้เยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในการยกระดับในการแก้ไขปัญหาเอชไอวีในเยาวชน อันจะนำไปสู่การยุติปัญหาเอชไอวีให้หมดไปภายในปี พ.ศ. 2573

โดยมีผู้แทนจากหน่วยงานภาครัฐ ผู้แทนเยาวชน และผู้แทนภาครัฐจากภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก 22 ประเทศ เข้าร่วม ได้แก่ ประเทศไทย บังกลาเทศ บรูไนดารุสซาลาม กัมพูชา จีน ฟิจิ อินเดีย อินโดนีเซีย อิหร่าน ญี่ปุ่น ลาว มาเลเซีย มองโกเลีย เมียนมา เนปาล ปากีสถาน ปาปัวนิวกินี ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ ศรีลังกา ติมอร์-เลสเต และ เวียดนาม เข้าร่วมประชุมทั้งแบบ on-site และ online รวม 75 คน

(ที่มา: <https://www.hfocus.org/content/2022/10/26232>)

10) The 2022 Annual Economic and Social Council (ECOSOC) Youth Forum

ประเทศไทยส่งเยาวชนเข้าร่วมการประชุม ECOSOC Youth Forum ประจำปี ค.ศ. 2022 ซึ่งเป็นอีกหนึ่งการประชุมของเวทีเยาวชนภายใต้คณะมนตรีเศรษฐกิจและสังคมแห่งสหประชาชาติ จัดขึ้นระหว่างวันที่ 19 - 20 เมษายน 2565 ผ่านระบบการประชุมทางไกล โดยในปี 2565 นี้ จัดภายใต้หัวข้อ "COVID-19 recovery: Youth taking action for a sustainable future" หรือ “การฟื้นคืนสู่สภาพที่ดีขึ้นจากการแพร่ระบาดของโควิด-19” การประชุมดังกล่าวเน้นการดำเนินงานให้สอดคล้องกับการขับเคลื่อนเพื่อบรรลุเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน หรือ SDGs ให้ได้ในปี 2573 (ที่มา: <https://www.un.org/ecosoc/en/2022-ecosoc-youth-forum>)

ส่วนที่ 4

บทบาทและผลการดำเนินงานของภาคประชารัฐต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน

4.1 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน ประกอบด้วย

4.1.1 โครงการ/กิจกรรมที่เกิดจากการส่งเสริมสนับสนุนของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

4.1.2 โครงการ/กิจกรรมที่เกิดจากพื้นที่หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

- (1) ค่ายอบรมคุณธรรมจริยธรรมเด็ก-เยาวชนในพื้นที่จังหวัดยะลา
- (2) โครงการ “เยาวชนก่อการดี” จังหวัดแม่ฮ่องสอน
- (3) โครงการพัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชน จังหวัดตรัง
- (4) โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการวัคซีนป้องกันเด็กงมน้ำ ประจำปี 2565

4.2 องค์กรพัฒนาเอกชนและภาคธุรกิจกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน ประกอบด้วย

4.2.1 การมีส่วนร่วมของภาคธุรกิจเพื่อสังคม (social enterprise: SE) และ corporate social responsibility (CSR)

- (1) บริษัท แอนด์ วิชากิจเพื่อสังคม
- (2) School of Changemakers School of Changemakers
- (3) a-chieve
- (4) บริษัท สตราร์ฟิช เอ็ดดูเคชั่น (STARFISH Education Social Enterprise)

4.2.2 การมีส่วนร่วมขององค์กรพัฒนาเอกชน

- (1) มูลนิธิช่วยเหลือเด็ก (ประเทศไทย)
- (2) มูลนิธิส่งเสริมพัฒนาเด็กและเยาวชน (CYF)
- (3) มูลนิธิโรงเรียนวันเสาร์ (Saturday School Foundation)
- (4) ทีช ฟอร์ ไทยแลนด์ (Teach for Thailand)
- (5) มูลนิธินวัตกรรมสร้างสรรค์สังคม
- (6) มูลนิธิสายเด็ก 1387
- (7) มูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย
- (8) มูลนิธิเด็กโสสะแห่งประเทศไทยในพระบรมราชินูปถัมภ์

4.3 สถาบันทางวิชาการกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน

4.3.1 สถาบันวิชาการในระบบ

- (1) ศูนย์เพื่อการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน

(2) แพลตฟอร์มการเรียนออนไลน์

(3) ผลงานทางวิชาการ

4.3.2 สถาบันวิชาการนอกระบบ

(1) แหล่งเรียนรู้สำหรับเด็กและเยาวชน

(2) แหล่งข้อมูลทุนการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชน

4.4 สื่อกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน ประกอบด้วย

(1) โครงการภายใต้การดำเนินงานของกองทุนสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ (Thai Media Fund)

(2) โครงการภายใต้การดำเนินงานของมูลนิธิเทคโนโลยีสารสนเทศตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

(3) โครงการภายใต้การดำเนินงานของกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

(4) โครงการภายใต้การดำเนินงานของสำนักข่าวไทยพีบีเอส (Thai PBS)

(5) โครงการภายใต้การดำเนินงานของมูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทย (Internet Foundation for Development of Thailand)

4.5 อาสาสมัครกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน ประกอบด้วย

(1) อาสาสมัครฉันคือยูนิเซฟ (I AM UNICEF)

(2) โครงการเยาวชนอาสาศุภนิมิต

(3) โครงการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวพัฒน์

(4) โครงการภายใต้การดำเนินงานของโรงเรียนวันเสาร์ (Saturday School)

(5) กิจกรรมและโครงการภายใต้การดำเนินงานของสมัชชาเยาวชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนเพื่อไทย

(6) การระดมสรรพกำลังจากทุกภาคส่วนเพื่อทำงานด้านเด็กและเยาวชน

4.6 การส่งเสริมบทบาทครอบครัวต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน ประกอบด้วย

(1) เครือข่ายสิทธิเด็กประเทศไทย

(2) การประชุมสมัชชาการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ประจำปี 2565

(3) การประชุมสมัชชาครอบครัวระดับชาติ ประจำปี 2565

(4) การดำเนินงานตามแผนการปฏิรูปประเทศ ประจำปี 2565

(5) เครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน (ASEAN UNIVERSITY NETWORK)

(6) โครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด

(7) รายงานทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนของประเทศ (Universal Periodic Review – UPR)

(8) สมาคมวางแผนครอบครัวแห่งประเทศไทย

- (9) องค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย
- (10) กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) Equitable Education Fund (EEF)
- (11) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

รายละเอียด ดังนี้

ส่วนนี้ เป็นการนำเสนอผลการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่างๆ เพื่อแสดงบทบาท ความก้าวหน้าและผลการดำเนินงานของภาคประชาชาติแต่ละภาคส่วน ที่มีต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนในรอบปี 2565 ที่ผ่านมา ประกอบด้วย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรพัฒนาเอกชนและภาคธุรกิจ สถาบันทางวิชาการ สื่อ องค์กรและเครือข่ายในรูปแบบอาสาสมัคร รวมถึง การดำเนินงานที่เป็นการระดมสรรพกำลังจากทุกภาคส่วนเพื่อทำงานด้านเด็กและเยาวชนร่วมกัน

ในการนำเสนอบทบาทและผลการดำเนินงานของแต่ละภาคส่วน ข้อมูลผลการวิเคราะห์ที่ได้จากการศึกษาเชิงคุณภาพโดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลที่เป็นผู้แทนหน่วยงานในแต่ละภาคส่วนถูกนำเสนอประกอบไปด้วย ซึ่งจะช่วยให้เห็นมุมมองเชิงลึกของภาคประชาชาติที่มีต่อสถานการณ์ด้านเด็กและเยาวชนในประเทศไทย ประเด็นและทิศทางการดำเนินงานที่มีความสำคัญ หรือยังเป็นช่องว่าง (gap) ที่ต้องให้ความสำคัญเพิ่มขึ้น รวมถึง ข้อเสนอแนะต่อการดำเนินงานด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนในอนาคตได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

4.1 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเด็กและเยาวชนในท้องถิ่น ทั้งฐานะผู้สนับสนุนในการดำเนินงานในพื้นที่ และการพัฒนาเด็กและเยาวชนในพื้นที่ จากการศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องสามารถจำแนกการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ บทบาทในฐานะผู้ขับเคลื่อนหลักในการดำเนินการโครงการ และเป็นพื้นที่สำหรับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เข้าร่วมมามีส่วนร่วม เนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำเป็นต้องร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งในระดับท้องถิ่นและส่วนกลางเพื่อให้การพัฒนาเด็กและเยาวชนในท้องถิ่นเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.1.1 โครงการกิจกรรมที่เกิดจากการส่งเสริมสนับสนุนของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น/

โครงการหรือกิจกรรมที่เกิดจากการส่งเสริมสนับสนุนของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ในการดำเนินงานปี 2565 มีโครงการที่สำคัญ คือ **โครงการต้นแบบการสร้างการเรียนรู้ด้านการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชน** โดยโครงการฯ มีการดำเนินการมาตั้งแต่ปี 2564 และต่อดำเนินงานต่อเนื่องมาถึงปี 2565 โดยความร่วมมือของมูลนิธิอินวินด์กรรมสร้างสรรค์สังคม สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) และกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนในการพัฒนาท้องถิ่นผ่านกลไกสภาเด็กและเยาวชน

ในส่วนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 ที่ อปท.จัดทำแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนระดับท้องถิ่นและจัดสรรงบประมาณเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนในพื้นที่ และอปท.มีการสนับสนุนกิจกรรมของสภาเด็กและเยาวชนอยู่เดิมแล้ว ภายใต้ อปท.แต่ละจังหวัดได้รับงบประมาณจากกรมกิจการเด็กและเยาวชน ซึ่งจะมอบเงินงบประมาณให้แก่บ้านพักเด็กและครอบครัวในแต่ละจังหวัด และบ้านพักเด็กและครอบครัวจะจัดสรร

งบประมาณให้แก่สภาเด็กและเยาวชนในแต่ละอำเภอ เทศบาลหรือตำบล และเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบจะรับเงินงบประมาณมาเพื่อดำเนินการในการจัดโครงการหรือกิจกรรม สำหรับการทำกิจกรรมต่าง ๆ สภาเด็กและเยาวชนจะมีส่วนร่วมในการเสนอรูปแบบของกิจกรรม ทั้งการของงบประมาณและการเลือกสถานที่ในการทำกิจกรรม โดยมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นตัวกลางในการประสานงานและให้คำปรึกษา ตัวอย่างเช่น

โครงการ **"วัยใส ใสใจ STROKE"** เป็นโมเดลการแก้ปัญหาด้านสาธารณสุขระดับชาติ โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนอย่างแท้จริง และที่สำคัญทุกกิจกรรมเริ่มต้นจากไอเดียของเด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นลูกหลานในพื้นที่ โดยปัจจุบันได้ทำงานร่วมกับภาคี 5 ภาคส่วนอย่างมีส่วนร่วม ได้แก่ ภาคเด็กและเยาวชน (คณะกรรมการศูนย์ประสานงานเด็กและเยาวชน ต.ทุ่งสมอ) ภาครัฐ (องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งสมอ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลทุ่งสมอ) ภาควิชาการ (โรงเรียนวัดทุ่งสมอ) ภาคประชาสังคม (กลุ่ม อสม.) และภาคเศรษฐกิจ (บานาน่าฟาร์ม และ ยูแอนด์มี) โดยมีงานเชิงรุกเฝ้าระวังอันตรายจากโรคหลอดเลือดในสมอง (Stroke) ที่เป็นปัญหาสำคัญด้านสาธารณสุขในชุมชน โดยมีเยาวชนในชุมชนลงไปสำรวจ มีเป้าหมายเพื่อลดอัตราการเจ็บป่วยขั้นรุนแรงและการเสียชีวิต เป็นต้น (มูลนิธินวัตกรรมสร้างสรรค์สังคม, 2565)

งานมหกรรม **"FUTURE IS NOW ท้องถิ่นของคนรุ่นใหม่"** 30 ตำบลต้นแบบการมีส่วนร่วมของสภาเด็กและเยาวชนร่วมใจวันนวัตกรรมที่เน้นแนวคิด "เด็กนำ ผู้ใหญ่หนุน" ที่จัดขึ้น โดยมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจากทั่วประเทศเข้าร่วมอยู่ทั้งหมด 30 แห่ง ซึ่งมีผู้บริหารท้องถิ่นร่วมวางแผนและกำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้องกับสภาเด็กและเยาวชน และมีคณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหมด 300 คน นอกจากนี้ยังมีการพัฒนาบุคลากรท้องถิ่นด้านภาคปฏิบัติและผ่านการฝึกอบรมทางออนไลน์จำนวน 113 คน โดยโครงการนี้มีผลกระทบต่อเด็กและเยาวชนมากกว่า 900 คน ที่ทำงานร่วมกันภายใต้ระบบสนับสนุนสภาเด็กและเยาวชนในท้องถิ่น และพัฒนาเป็นตำบลต้นแบบภายใต้แนวคิดที่เรียกว่า "6+1" ประกอบด้วย

- (1) การมีแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนตำบลบรรจุกิจกรรมหรือโครงการเด็กไว้ในเทศบัญญัติ
- (2) จัดสรรพื้นที่ทำงานสำหรับเด็ก ด้วยศูนย์ประสานงานเด็กและเยาวชน
- (3) จัดตั้งคณะกรรมการพัฒนาเด็กและเยาวชนตำบล (กดยต.)
- (4) การใช้ต้นทุนชุมชน ทรัพยากร ภูมิปัญญา และวัฒนธรรม
- (5) มีฐานข้อมูลเด็กและเยาวชน เก็บข้อมูลสถานการณ์เด็กและเยาวชนรายปี
- (6) สร้างกองทุนคนรุ่นใหม่ หารายได้เพื่อนำมาทำกิจกรรมและ +1 คือ การพัฒนานวัตกรรม

ขณะที่**องค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 30 แห่ง ได้รับรางวัลเชิดชูเกียรติในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสภาเด็กและเยาวชน**จากองค์การบริหารส่วนตำบลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยที่ผลงานดังกล่าวได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่องในระหว่างปี 2564-2566 และสร้างระบบสนับสนุนสภาเด็กและเยาวชนในท้องถิ่น และ

พัฒนาระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เป็นต้นแบบด้านการมีส่วนร่วมของสภาเด็กและเยาวชน โดยสามารถแบ่งปันความรู้และขยายผลสู่ท้องถิ่นในพื้นที่อื่น ๆ ในอนาคต ซึ่ง 30 องค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย

(1) ภาคกลาง จำนวน 4 แห่ง : เทศบาลตำบลเขาพระงาม ลพบุรี โครงการนวัตกรรมเกี่ยวกับการผลิตสื่อวีดิโอสร้างสรรค์ด้วยเยาวชน: สื่อสารความเป็นพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลลานารายณ์ ลพบุรี โครงการนวัตกรรมเกี่ยวกับเรื่องต้นทุนสมุนไพรมะพร้าวในพื้นที่ที่ให้แก่เด็กและเยาวชนเข้ามาเรียนรู้และใช้ประโยชน์, องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งสมอ กาญจนบุรี โครงการนวัตกรรมนิทรรศการสื่อสารความในใจของวัยรุ่นไปสู่ผู้ปกครองเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจระหว่างเด็ก เยาวชนและผู้ปกครอง, และเทศบาลตำบลบ้านคา ราชบุรี โครงการนวัตกรรมนิทรรศการรอยยิ้มที่เศร้าที่สุด : การรับมือกับโรคซึมเศร้าของวัยรุ่น

(2) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 10 แห่ง : องค์การบริหารส่วนตำบลดอน นครราชสีมา โครงการนวัตกรรมเกี่ยวกับนิทรรศการความหลากหลายทางเพศโดยเชื่อมโยงกับกลุ่มเด็กและเยาวชนกลุ่มอื่น ๆ ในพื้นที่, องค์การบริหารส่วนตำบลหนองสนธิ สุรินทร์ โครงการนวัตกรรมเกี่ยวกับจิตอาสาและการกู้ชีพความรู้พื้นฐานในการกู้ชีพเมื่อเกิดเหตุฉุกเฉิน, องค์การบริหารส่วนตำบลคาสะอาด สุรินทร์โครงการนวัตกรรมเกี่ยวกับศิลปะบำบัดในทุกช่วงวัยโดยใช้ศิลปะรู้จักตัวตนและร่วมพูดคุยค้นหาตัวตนนั้นผ่านการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันและกันของเด็กและเยาวชน, เทศบาลตำบลอากาศอำนวย สกลนคร โครงการนวัตกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชนในพื้นที่เพื่อสร้างแกนนำเด็กในรุ่นต่อไป, เทศบาลตำบลจิวัดอน กาศสินธุ์ โครงการนวัตกรรมเกี่ยวกับต้นทุนชุมชนและนำต้นทุนชุมชนนั้นมาทำเกลือสปาเท้าในผู้ป่วยเบาหวาน, เทศบาลตำบลคำม่วง กาศสินธุ์ โครงการนวัตกรรมเกี่ยวกับพื้นที่เรียนรู้และค้นพบตัวเองและเรียนรู้เกี่ยวกับต้นทุนชุมชนโดยการนำต้นทุนชุมชนนั้นมาใช้ประโยชน์, เทศบาลตำบลอู่เม่า กาศสินธุ์ โครงการนวัตกรรมเกี่ยวกับพื้นที่เรียนรู้เพื่อให้คำปรึกษาในการสร้างโอกาสการเรียนรู้ต่อของสภาเด็กและเยาวชน, เทศบาลตำบลท่าคันโท กาศสินธุ์ โครงการนวัตกรรมเกี่ยวกับการอบรมให้กับกลุ่มแกนนำสภาเด็กและเยาวชนและการทำให้กลุ่มแกนนำร่วมกับชุมชนเป็นพื้นที่สนับสนุนความเท่าเทียมทางเพศมากขึ้น, เทศบาลตำบลนาหว้า ขอนแก่น โครงการนวัตกรรมเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาละเลยข้อมูลที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับตั้งครรภ์ไม่พร้อมของวัยรุ่นและสนับสนุนให้คุณแม่วัยใสยังสามารถอยู่ในสังคมได้, องค์การบริหารส่วนตำบลเขาไร่ มหาสารคาม โครงการนวัตกรรมเกี่ยวกับสุขภาวะทางใจที่ให้ความรู้ผ่านบอร์ดเกี่ยวกับสุขภาพจิตในพื้นที่และจัดกิจกรรมในศูนย์ประสานงานเด็กและเยาวชน

(3) ภาคเหนือ จำนวน 12 แห่ง : เทศบาลตำบลป่าแดด เชียงใหม่ โครงการนวัตกรรมเกี่ยวกับความคาดหวังของผู้ปกครองที่มีต่อเด็กและเยาวชนส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจระหว่างเด็ก เยาวชนและผู้ปกครอง, องค์การบริหารส่วนตำบลเขื่อนผาก เชียงใหม่ โครงการนวัตกรรมบอร์ดเกมเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศของเด็กและเยาวชน, เทศบาลตำบลพุดเตย เพชรบูรณ์ โครงการนวัตกรรมเกี่ยวกับการเยี่ยมบ้านเด็กและเยาวชนในพื้นที่ถามความต้องการและปัญหาที่เทศบาลที่สามารถสนับสนุนได้, องค์การบริหารส่วนตำบลศรีเมืองชุม เชียงราย เทศบาลตำบลป่าตาล เชียงราย โครงการนวัตกรรมเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศของเด็กและ

เยาวชนในพื้นที่, เทศบาลตำบลโรงช้าง เชียงราย โครงการนวัตกรรมเกี่ยวกับเพลงเพื่อสนับสนุนสุขภาพทางเพศ, เทศบาลตำบลแม่สาย เชียงราย โครงการนวัตกรรมเกี่ยวกับ ลานกิจกรรมเพื่อปลดปล่อยความต้องการหรือทำกิจกรรมสร้างสรรค์ของเด็กและเยาวชน, เทศบาลตำบลหาดเสี้ยว สุโขทัย โครงการนวัตกรรมบอร์ดเกมเกี่ยวกับ ต้นทุนในชุมชนของพื้นที่, องค์การบริหารส่วนตำบลวัดขวาง พิจิตร โครงการนวัตกรรมเกี่ยวกับกิจกรรมศิลปะบำบัด ผ่านการพูดคุยกันและกันของเด็กและเยาวชนหรือผู้ที่เคยมีประสบการณ์, องค์การบริหารส่วนตำบลดงเจน พะเยา โครงการนวัตกรรมเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศและครอบครัวที่มีเด็กและเยาวชนที่มีความหลากหลายทางเพศเป็นสมาชิกในครอบครัว, เทศบาลตำบลป่าสัก ลำพูน โครงการนวัตกรรมเกี่ยวกับ “กล่องปัญหา” และนำปัญหานั้นไปคุยกับคนที่เกี่ยวข้องของเทศบาลตำบลศรีเตี้ย ลำพูน โครงการนวัตกรรมเกี่ยวกับดนตรีบำบัดที่เชื่อมโยงระหว่างวัยรุ่นและผู้สูงอายุ

(4) ภาคใต้ จำนวน 4 แห่ง : องค์การบริหารส่วนตำบลกะตุง ปัตตานี โครงการนวัตกรรมประเด็นเกี่ยวกับการสร้างรายได้ให้แก่เด็กและเยาวชนในพื้นที่โดยใช้ต้นทุนในพื้นที่, องค์การบริหารส่วนตำบลยะลา โครงการนวัตกรรมประเด็นเกี่ยวกับการสร้างรายได้ให้แก่เด็กและเยาวชนในพื้นที่โดยใช้ต้นทุนในพื้นที่, องค์การบริหารส่วนตำบลลาทับ กระบี่ โครงการนวัตกรรมการสร้างการยอมรับเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนที่มีความหลากหลายทางเพศ, องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านควน ตรัง โครงการนวัตกรรมเกี่ยวกับความเครียดของวัยรุ่นในพื้นที่, องค์การบริหารส่วนตำบลบางรัก ตรัง โครงการนวัตกรรมเกี่ยวกับสุขภาพทางปัญญาการจัดการความเครียดในตนเองของวัยรุ่น (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2565)

ภาพ 4.1 รูปรายละเอียดมหรธรม Future is Now ที่จัดขึ้นในปี พ.ศ. 2565

ที่มา: <https://happychild.thaihealth.or.th/?p=149829>

4.1.2 โครงการ/กิจกรรมที่เกิดจากพื้นที่หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปี 2565 ที่ได้รับการเผยแพร่มีค่อนข้างจำกัด ทำให้ข้อมูลอาจจะมีข้อจำกัดในเฉพาะหน่วยงานท้องถิ่นที่มีการเผยแพร่ข้อมูลลงในเว็บไซต์ ประกอบด้วย

(1) ค่ายอบรมคุณธรรมจริยธรรมเด็ก-เยาวชนในพื้นที่จังหวัดยะลา

องค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลา จัดกิจกรรมอบรมคุณธรรมจริยธรรมเด็กและเยาวชน ประจำปี 2565 เป็นการนำหลักธรรมคำสอนทางศาสนา มาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพชีวิต เพื่อให้สามารถนำมาปรับใช้ใน ชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้อง และจะเป็นการส่งเสริมพัฒนาให้มีความพร้อมรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคม ปัจจุบัน และเรียนรู้การอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยแบ่งการเรียนรู้เป็น 5 ฐานการเรียนรู้ คือ ฐานการเรียนรู้ จริยธรรม นำสันติ ฐานการเรียนรู้ อีบาตะห์ ทางนำชีวิต ฐานการเรียนรู้เด็กดี มีอีมาน (ศรัทธา) ฐานการเรียนรู้ ชิวประวัติท่านศาสดาล้อฮาบะห์ และ ฐานการเรียนรู้ดูอาอประจำวัน มีผู้เข้าร่วมจำนวน 90 คน ทั้งเด็ก และเยาวชน อายุระหว่าง 10 - 18 ปี และวิทยากรและครูผู้สอนจำนวน 10 คน จากศูนย์การศึกษาอิสลามประจำ มัสยิด (ตาดีกา) จ.ยะลา กิจกรรมดังกล่าวเน้นที่การนำหลักธรรมคำสอนทางศาสนาเป็นเครื่องมือพัฒนาคุณภาพ ชีวิต มุ่งให้เด็กและเยาวชนปรับใช้ในชีวิตประจำวัน พร้อมทั้งส่งเสริมการพัฒนาให้ทันการเปลี่ยนแปลงของสังคม นอกจากนี้ ยังมุ่งให้เด็กและเยาวชนใช้เวลาว่างในช่วงปิดภาคเรียนให้เกิดประโยชน์ และห่างไกลจากอบายมุขและ สิ่งเสพติด

(2) โครงการ “เยาวชนก่อการดี” จังหวัดแม่ฮ่องสอน

องค์การบริหารส่วนจังหวัดแม่ฮ่องสอน จัดโครงการ "เยาวชนก่อการดี" เพื่อส่งเสริมและพัฒนาเยาวชนใน ชุมชนต่างๆ เป็นพลเมืองดี และเปิดโอกาสให้เยาวชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น ผู้เข้าร่วมโครงการ ประกอบด้วยเยาวชนตัวแทนชุมชน หมู่บ้าน และตำบลในอำเภอแม่สะเรียง แม่ลาน้อย และสบเมย พวกเขาได้รับการฝึกฝนเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกในการรักถิ่นเกิดและเพื่อพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน เป็นภาคีเครือข่ายในการทำงาน ร่วมกับองค์การบริหารส่วนจังหวัด ในนามตัวแทนหรือแกนนำเยาวชนในชุมชน หมู่บ้าน ตำบล ที่จะทำงานจาก รุนสู่ร่น นำไปสู่การพัฒนาท้องถิ่น/ชุมชนอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน โดยผู้เข้าร่วมโครงการเป็นเยาวชนตัวแทนชุมชน หมู่บ้าน ตำบล พื้นที่อำเภอแม่สะเรียง อำเภอแม่ลาน้อย และอำเภอสบเมยในนามของ เยาวชนก่อการดี

(3) โครงการพัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชน จังหวัดตรัง

โครงการพัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชน มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เด็กและเยาวชนมีทักษะในการดำเนินชีวิต ในสังคมด้วยความปลอดภัย ห่างไกลจากสิ่งเสพติด มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในการป้องกันการตั้งครมภ์ไม่พึง ประสงค์ ตลอดจนโรคติดต่อ โรคเอดส์ ฯลฯ พัฒนาการรู้ความเข้าใจ ตลอดจนทักษะต่างๆ ที่จะใช้เป็นเครื่องมือ ในการต่อสู้กับอุปสรรคและช่วยให้ห่างไกลจากอบายมุข พร้อมทั้งพัฒนาสู่การเป็นเด็กและเยาวชนอย่างมี ประสิทธิภาพและเป็นกำลังสำคัญให้กับประเทศชาติ โดยผู้เข้าร่วมอบรมรุ่นที่ 2 ประกอบด้วย เด็กและเยาวชนจาก โรงเรียนหาดสำราญวิทยาควม โรงเรียนปะเหลียนผดุงศิษย์ โรงเรียนประชาผดุงวิทย์ โรงเรียนน้ำผุด

โรงเรียนสภาราชนี 2 และเจ้าหน้าที่ อบจ.ตรัง จำนวน 65 คน และได้รับความร่วมมือจากวิทยากรให้ความรู้ จากตำราจรรยาบรรณจังหวัดตรัง สาธารณสุขจังหวัดตรัง และวิทยากรกลุ่มกองร้อยอาสาสมัครสาธารณสุขตำบลตรังที่ 1

(4) โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการวัคซีนป้องกันเด็กจมน้ำ ประจำปี 2565

องค์การบริหารส่วนตำบลโนนยอ จังหวัดนครราชสีมา นำโดยนายพจนชัย พัดไธสง นายกองค้การบริหาร ส่วนตำบลโนนยอ และพนักงานส่วนตำบล ได้ร่วมกับโรงเรียนบ้านโนนยอและโรงเรียนบ้านยางวิทยา จัดกิจกรรม โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการวัคซีนป้องกันเด็กจมน้ำ ประจำปี 2565 เพื่อให้เด็กและเยาวชนมีความรู้เบื้องต้นใน การช่วยเหลือตนเองเมื่อจมน้ำและการปฐมพยาบาลเบื้องต้น ณ สระว่ายน้ำวอเตอร์บี อ.พิมาย จ.นครราชสีมา โดยกองทุนหลักประกันสุขภาพองค์การบริหารส่วนตำบลโนนยอ

จากการยกตัวอย่างโครงการ/กิจกรรมที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีบทบาทในการพัฒนาเด็กและ เยาวชน ซึ่งสามารถขับเคลื่อนการดำเนินงานในระดับพื้นที่ผ่านความร่วมมือจากหน่วยงานภาคีต่าง ๆ ที่มีส่วนใน การสนับสนุนงบประมาณ รวมถึงการมีเป้าหมายร่วมกันเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของเด็กและเยาวชน สิ่งที่สำคัญ ในปี 2565 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือเป็นหน่วยงานที่ใกล้ชิดกับชุมชน รวมถึงเด็กและเยาวชนที่อยู่ในพื้นที่ การดำเนินงานจึงจำเป็นต้องสร้างการมีส่วนร่วมในระดับพื้นที่ เพื่อสร้างพลังชุมชน ร่วมกันสนับสนุนและส่งเสริม ที่นำไปสู่การขับเคลื่อนการพัฒนาเด็กและเยาวชนอย่างมีประสิทธิภาพ

กล่องข้อความ 4.1 เสียงสะท้อนจากผู้แทนกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

“...เด็กเล็กพัฒนาการสมวัย พบเล็กน้อยเท่านั้นที่ไม่สมวัย เด็กโตไม่มีตัวชี้วัดแน่นอน ใช้การสอบวัดคุณภาพของเด็ก สำหรับเด็กที่อยู่ในสถานศึกษา สถานการณ์ไม่น่าเป็นห่วงยกเว้นเด็กที่หลุดโง่งจริงๆ คงต้องให้หน่วยงานอื่นๆ ช่วยกัน

ความท้าทายที่สำคัญ คือ การขาดแคลนงบประมาณ นำมาซึ่งการขาดแคลนบุคลากรด้านการศึกษาไม่เป็นไปตามอัตราที่ควรจะเป็น เช่น ครูหนึ่งคนควรดูแลเด็กไม่เกิน 12-15 คน แต่ปัจจุบันดูแลถึง 20-25 คน ซึ่งถือเป็นงานที่หนักเกินไป ผู้บริหารของท้องถิ่นจะเปลี่ยนทุก 4 ปี และไม่สามารถทราบได้ว่าผู้บริหารท้องถิ่นแต่ละคนจะมีนโยบายด้านเด็กอย่างไร เป็นความไม่แน่นอนในการดูแลด้านเด็ก นอกจากนี้ปัจจุบันเด็กเกิดน้อยทำให้ต้องยุบศูนย์เด็กเล็กในพื้นที่จากที่มีอยู่ในหมู่บ้านอาจต้องยุบรวมมาที่ตำบลทีเดียว ทำให้ระยะทางในการเดินทางมาเรียนของเด็กไกลมากขึ้น เสียงที่เด็กจะเกิดอุบัติเหตุทางถนน เสียงที่ผู้ปกครองจะไม่มาส่งทำให้เด็กหลุดจากระบบการศึกษา เมื่อหลุดจากระบบการศึกษาเสียงที่จะเกิดเหตุการณ์อื่นตามมา เช่น ติดเกม จมน้ำเสียชีวิต เป็นต้น ส่วนสภาเด็กและเยาวชน งานของสภาเด็กและเยาวชนเมื่อลงไปถึงท้องถิ่นจะถือเป็นงานฝาก ในการดำเนินงานโครงการต่างๆ จึงอาจไม่ได้ใส่ใจเท่าที่ควร และยังขาดบุคลากรที่จะเข้ามาช่วยในการเป็นพี่เลี้ยงในการกระตุ้นในการทำงาน หรือ ส่งเสริมเผยแพร่ผลการดำเนินงานของสภาเด็กและเยาวชนในระดับพื้นที่

ข้อเสนอแนะ ในการทำงานด้าน เกี่ยวกับการดูแลเด็กเล็กหากได้คุณครูที่มีจิตวิทยาในการดูแล เช่น มีสุขภาพจิตที่ดี จะเกิดผลกระทบที่ดีต่อเด็ก บุคลากรด้านเด็กควรมีกระบวนการในการคัดเลือกบุคลากรที่จะเข้ามาดูแลเด็กเพื่อให้ได้บุคลากรที่มีคุณภาพ ซึ่งจะทำให้เด็กได้รับการดูแลที่ดีเด็กจะได้มีคุณภาพ ในส่วนของผู้ปกครองต้องเปลี่ยนทัศนคติของผู้ปกครองให้มีส่วนร่วมในการดูแลและพัฒนาเด็กด้วย ไม่ปล่อยปละละเลยหน้าที่ของครูอย่างเดียว หรือ ถือว่าเมื่อเด็กกลับบ้านแล้วปล่อยเพราะเรียนมาหนักแล้ว เมื่อปล่อยปะละเลยจะเกิดผลด้านอื่นๆ ตามมา สำหรับเด็กโตหลักสูตรการศึกษาควรเปลี่ยนเป็นการเรียนแบบเชิงรุก หรือ Active Learning ให้มากขึ้น เพื่อช่วยให้เด็กได้เกิดการคิดวิเคราะห์ให้มากขึ้น

สำหรับสภาเด็กและเยาวชน กลไกในการทำงานอาจต้องแสดงให้เห็นถึงศักยภาพของสภาเด็กและเยาวชน รวมถึงอาจต้องแสดงให้เห็นถึงผลการดำเนินงาน หรือมีผลการดำเนินงานที่ชัดเจนและสามารถต่อยอดพัฒนาเพิ่มขึ้นไปได้ พี่เลี้ยง (อปท.) ควรเป็นพี่เลี้ยงที่สามารถกระตุ้นหรือดึงศักยภาพของเด็กให้ออกมาได้ ในการทำงานไม่เป็นเพียงการประชุมเพื่อให้เสร็จๆ ไปตามวาระเท่านั้น หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นช่วยในเรื่องจัดการเอกสารเท่านั้น ควรดึงภาคส่วนอื่นควรเข้ามาร่วมด้วย เช่น ความร่วมมือของครูเป็นสิ่งสำคัญที่ควรเข้ามาร่วม เนื่องจากครูจะเห็นศักยภาพของเด็ก และสามารถที่จะดึงศักยภาพของเด็กออกมาได้ นอกจากนี้หน่วยงานอื่นควรเข้ามาสนับสนุนเพื่อจุดประกายให้เด็กได้มีจุดเชื่อมต่อ เช่น เกษตรอำเภอ ที่สามารถจุดเชื่อมต่อด้านการเกษตรก็เป็นไปได้ เป็นต้น...”

(ที่มา: สรุปความจากการสัมภาษณ์ผู้แทนกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น)

4.2 องค์กรพัฒนาเอกชนและภาคธุรกิจกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน

องค์กรพัฒนาเอกชนและภาคธุรกิจกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน ประกอบด้วย 2 หัวข้อ คือ (1) การดำเนินงานพัฒนาเด็กและเยาวชนขององค์กรพัฒนาเอกชน ในปี 2565 และ 2) การดำเนินงานพัฒนาเด็กและเยาวชนขององค์กรธุรกิจเพื่อสังคมในปี 2565 โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.2.1 การมีส่วนร่วมของภาคธุรกิจเพื่อสังคม (social enterprise: SE) และ corporate social responsibility (CSR)

จากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลเอกสาร และสืบค้นข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้อง พบว่าบทบาทที่สำคัญของภาคองค์กรธุรกิจเพื่อสังคม (SE) ในภาพรวมมีแนวโน้มและทิศทางเป็นในด้านการพัฒนานวัตกรรมประเภทแพลตฟอร์มออนไลน์ในการผลักดัน และส่งเสริมประเด็นที่หลากหลาย เช่น การส่งเสริมบทบาทของเด็กและเยาวชนให้มีส่วนร่วมมากขึ้นในการบริหารจัดการสถานศึกษา การพัฒนาทักษะและองค์ความรู้ด้านการพัฒนาอย่างยั่งยืน และการให้คำปรึกษา แนะนำการวางแผนชีวิตเพื่อให้เด็กและเยาวชนมีเป้าหมายที่ชัดเจน โดยในส่วนนี้ได้คัดเลือกองค์กรธุรกิจเพื่อสังคมที่มีการดำเนินโครงการ และกิจกรรมสำหรับการพัฒนาเด็กและเยาวชนที่โดดเด่น และน่าสนใจ รวมทั้งมีความสอดคล้องกับสภาพการณ์และแนวโน้มของปัญหาเด็กและเยาวชน สามารถสรุปการดำเนินโครงการ และกิจกรรมในการส่งเสริมและพัฒนาเด็กและเยาวชนในช่วงปี พ.ศ. 2565 ได้ดังต่อไปนี้

(1) บริษัท แฮนด์ วิสาหกิจเพื่อสังคม (HAND Social Enterprise) บริษัท แฮนด์ วิสาหกิจเพื่อสังคม เป็นวิสาหกิจเพื่อสังคมที่ดำเนินงานในการให้บริการด้านการให้คำปรึกษา บริหารโครงการ วิจัยและศึกษา และสร้างความร่วมมือเกี่ยวกับการต่อต้านคอร์รัปชัน การส่งเสริม ธรรมภิบาล (Good Governance) การสร้างความโปร่งใสในองค์กร และการสร้างความมีส่วนร่วมของภาคประชาชน ทั้งนี้ได้ดำเนินโครงการ และกิจกรรมในการส่งเสริมและพัฒนาเด็กและเยาวชนในช่วงปี พ.ศ. 2565 ดังนี้

โครงการส่งเสริมความโปร่งใสและธรรมาภิบาลในสถานศึกษา (School Governance)

จุดเริ่มต้นของโครงการเกิดจากการที่คณะดำเนินโครงการได้ดำเนินการสำรวจข้อมูลด้านทัศนคติเกี่ยวกับคอร์รัปชันในกลุ่มตัวอย่างเยาวชนที่เป็นนักเรียน พบว่าโรงเรียนและครูมีบทบาทอย่างมากต่อการสร้างค่านิยม การรับรู้ ทัศนคติและพฤติกรรมของนักเรียนต่อประเด็นการคอร์รัปชันที่เกิดขึ้นในโรงเรียน เช่น นักเรียนมองว่าการลอกการบ้านเป็นเรื่องธรรมดา หรือเกิดความรู้สึกถูกเลือกปฏิบัติ ซึ่งเมื่อนักเรียนแจ้งปัญหาแล้วก็ไม่ได้รับการตอบสนองใด ๆ จากครูเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว นอกจากนี้ยังพบประเด็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลให้เกิดการคอร์รัปชันในโรงเรียน และส่งผลกระทบต่อทัศนคติที่ไม่ถูกต้องเกี่ยวกับคอร์รัปชันนักเรียนอันได้แก่ 1) ขาดการเปิดข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียน 2) ขาดการมีส่วนร่วมของนักเรียนในการตรวจสอบคุณภาพการบริหารของโรงเรียน และ 3) ขาดพื้นที่ในการมีส่วนร่วมในการแสดงออกทางความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และแจ้งปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในโรงเรียน ด้วยเหตุนี้คณะผู้ดำเนินโครงการจึงได้มีการพัฒนาแพลตฟอร์มออนไลน์ที่ชื่อว่า “We The Students” เพื่อเป็นเครื่องมือที่ส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วม และตรวจสอบคุณภาพการบริการของโรงเรียน ซึ่งได้มีโอกาสได้นำไปให้

นักเรียนได้ทดลองใช้จริงในโรงเรียนนาร่อง และในช่วงปี พ.ศ. 2565 ทางคณะผู้ดำเนินโครงการได้นำเครื่องมือแพลตฟอร์มดังกล่าวมาต่อยอด และพัฒนาเป็นแพลตฟอร์มที่ชื่อว่า “แพลตฟอร์มการเปิดเผยข้อมูลโรงเรียน” (School Governance: Open School Data) โดยมีเป้าหมายในการพัฒนาเครื่องมือดังกล่าวให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นโดยให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานการเปิดเผยข้อมูลโรงเรียน รวมทั้งสร้างความร่วมมือกับโรงเรียนต้นแบบในพื้นที่กรุงเทพมหานคร และหน่วยงานภาครัฐได้สามารถนำเครื่องมือแพลตฟอร์มดังกล่าวไปใช้สู่การปฏิบัติจริง

ภาพ 4.2 รูปแพลตฟอร์ม และรายละเอียดการใช้งานฟังก์ชัน (Function) ต่าง ๆ ของแพลตฟอร์ม We The Students

ที่มา: <https://shorturl.at/xDUWY>

(2) School of Changemakers School of Changemakers เป็นองค์กรธุรกิจเพื่อสังคมที่ดำเนินงานในด้านการให้องค์ความรู้ และ ให้คำปรึกษากับกลุ่มบุคคลที่สนใจและมีความตั้งใจในการพัฒนาโครงการหรือกิจกรรมที่ส่งผลกระทบต่อสังคม ทั้งนี้ได้ดำเนินโครงการ และกิจกรรมในการส่งเสริมและพัฒนาเด็ก และเยาวชนในช่วงปี พ.ศ. 2565 ดังนี้

โครงการ Young ESG Innovator (YESGI)

โครงการดังกล่าวเป็นโครงการที่ดำเนินงานร่วมกับมูลนิธิเอสซีจี ที่เชิญชวนให้เยาวชนคนรุ่นใหม่ที่มีอายุ 18 – 15 ปี มาฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) เพื่อความเข้าใจปัญหาสังคมเชิงลึกและพัฒนาวิธีการแก้ไข ปัญหาภายใต้กรอบการพัฒนาเพื่อความยั่งยืน (Environment, Social and Good Governance: ESG) เพื่อให้ผู้ ที่เข้าร่วมมีทักษะ และศักยภาพในการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างในชุมชน และสังคมของตนเอง ทั้งนี้ จากการดำเนินโครงการในช่วงปี พ.ศ. 2565 ที่ผ่านมาประกอบไปด้วยการจัดกิจกรรมดังต่อไปนี้ 1) กิจกรรม Insight Thanks เยาวชนที่เข้าร่วมได้เรียนรู้เกี่ยวกับกระบวนการทำความเข้าใจปัญหา และพัฒนาทักษะการรู้สึก เห็นใจผู้อื่นอย่างลึกซึ้ง (Empathy) กระบวนการคิดเชิงวิพากษ์ (Critical Thinking) ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่ความเข้าใจ เชิงลึกต่อช่องว่างหรือโอกาสในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ (Problem Insight) 2) กิจกรรม Idea Pools เป็นกิจกรรม เชิงกระบวนการ (Workshop) โดยเยาวชนที่เข้าร่วมจะได้เรียนรู้วิธีการตั้งโจทย์ปัญหาให้ชัดเจน และวิธีการดึง จุดเด่นหรือจุดแข็งของตนเองมาสร้างสรรค์ และพัฒนาแนวทางการแก้ไขปัญหามีประสิทธิภาพ และ 3) กิจกรรม Prototype Sandbox เยาวชนที่เข้าร่วมจะได้นำองค์ความรู้ที่ได้เรียนรู้จากกิจกรรมก่อนหน้านี้มาลงมือ ปฏิบัติจริงผ่านการพัฒนานวัตกรรมเชิงกระบวนการ โครงการ หรือสิ่งประดิษฐ์ต่าง ๆ โดยเยาวชนที่เข้าร่วม กิจกรรมจะได้เรียนรู้แนวทางในการพัฒนาโครงการหรือกิจการสังคม ที่สามารถไปต่อยอดได้จริงในอนาคต

ภาพ 4.3 : รุปรายละเอียดโครงการ Young ESG Innovator (YESGI) ที่จัดขึ้นในปี พ.ศ. 2565

ที่มา: <https://shorturl.at/xDUWY>

(3) a-chieve เป็นองค์กรธุรกิจเพื่อสังคมที่ดำเนินงานด้านระบบงานแนะแนวให้กับเด็ก และเยาวชนให้สามารถค้นพบตนเอง และออกแบบเส้นทางชีวิตได้อย่างเหมาะสมผ่านวิถีคิด และจิตใจที่เข้มแข็ง รวมทั้งยังดำเนินการให้การสนับสนุนครูผ่านการจัดทำหลักสูตรออนไลน์เกี่ยวกับการอบรมกระบวนการแนะแนว กิจกรรมพัฒนาศักยภาพ และบริการคลังข้อมูลแนะแนวที่น่าสนใจ ทั้งนี้ได้ดำเนินโครงการ และกิจกรรมในการส่งเสริมและพัฒนาเด็ก และเยาวชนในช่วงปี พ.ศ. 2565 ดังนี้

โครงการแพลตฟอร์มออนไลน์สำหรับการเรียนรู้ด้วยตัวเอง

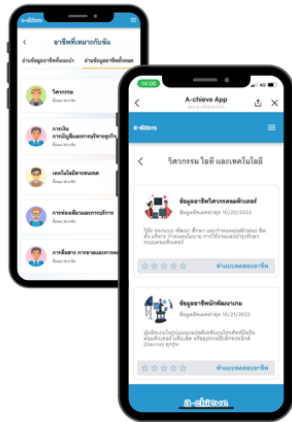
โดยโครงการดังกล่าวเป็นการพัฒนาแพลตฟอร์มออนไลน์ในรูปแบบเว็บไซต์ที่ชื่อว่า a-chieveHUB เป็นพื้นที่เรียนรู้ให้กับเด็ก และเยาวชนได้สามารถเรียนรู้ แนะแนว และออกแบบเส้นทางอนาคตของตนเองเช่น แผนการศึกษาต่อในระดับมัธยม หรือระดับอุดมศึกษา และรวมไปถึงการวางแผนการประกอบอาชีพในอนาคต โดยโครงการดังกล่าวเริ่มดำเนินการพัฒนามาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2565 และสามารถเปิดให้สามารถเข้าใช้งานได้อย่างสมบูรณ์ในปี พ.ศ. 2566 โดยภายในแพลตฟอร์มจะประกอบไปด้วยแหล่งรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับเครื่องมือทบทวนตัวเองและออกแบบเส้นทางชีวิต แบบสำรวจอารมณ์และสภาพจิตใจ บทความเกี่ยวกับการค้นหาตนเอง และแนวทางในการดูแลพัฒนาจิตใจ รวมทั้งยังมีคลังข้อมูลอาชีพที่รวบรวมบทสัมภาษณ์จากบุคคลที่เป็นต้นแบบอาชีพที่หลากหลายมากกว่า 100 อาชีพ ทั้งนี้เด็ก และเยาวชนสามารถเข้าใช้งานแพลตฟอร์มดังกล่าวได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย

ภาพ 4.4 รูปแพลตฟอร์ม a-chieveHUB

แบบสำรวจอารมณ์

- ✓ ตัวช่วยเพื่อการทำความเข้าใจสภาวะอารมณ์ตนเอง สำหรับเด็กมัธยม
- ✓ พัฒนามาจากแบบประเมินของกรมสุขภาพจิต ให้มีคุณสมบัติทั้งการประเมินและการดูแลเยียวยาเบื้องต้น
- ✓ พร้อมแนะนำเครื่องมือดูแลใจเพิ่มเติม และแนะนำช่องทางขอความช่วยเหลือกรณีฉุกเฉินเร่งด่วน

คลังข้อมูลอาชีพ

- ✓ คลังข้อมูลอาชีพมากกว่า 200 อาชีพ ที่รวบรวมจากสารสัมพันธ์ที่ต้นแบบอาชีพโดยตรง
- ✓ พร้อมระบบบันทึกคะแนนประเมินความเหมาะสมระหว่างอาชีพกับตัวตนของแต่ละบุคคล
- ✓ ระบบแนะนำกิจกรรมเพื่อการรู้จักอาชีพรอบตัวตามความสนใจ

กระบวนการออกแบบทางเลือกในชีวิต

- ✓ วิเคราะห์ตัวเองอย่างรอบด้านผ่านตุ๊กตายนมบิง
- ✓ แนะนำอาชีพที่เหมาะสมกับตัวตนเพื่อค้นคว้าต่อ
- ✓ ตัวช่วยวางแผนชีวิตไปสู่ความฝันที่ตัดสินใจเลือกไว้
- ✓ ระบบแนะนำกิจกรรมน่าสนใจเพื่อการรู้จักตัวเอง

ที่มา: <https://guidancehubth.com/feature/1>

(4) บริษัท สตราร์ฟิช เอ็ดดูเคชั่น (STARFISH Education Social Enterprise) บริษัท สตราร์ฟิช เอ็ดดูเคชั่น เป็นธุรกิจเพื่อสังคมดำเนินงานด้านการพัฒนา และบริหารจัดการโปรแกรมนวัตกรรมทางการศึกษา ประเภทต่าง ๆ โดยมีเป้าหมายสำคัญคือการพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพ และเหมาะสมกับเด็กและเยาวชนทุกคน ในประเทศไทย น่าสนใจ ทั้งนี้ได้ดำเนินโครงการ และกิจกรรมในการส่งเสริมและพัฒนาเด็ก และเยาวชนในช่วงปี พ.ศ. 2565 ดังนี้

โครงการลดภาวะการเรียนรู้ถดถอยและฟื้นฟูการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน (Accelerate Learning Program)

โครงการดังกล่าวได้รับการสนับสนุนจากองค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (UNICEF) และ กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อมุ่งพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา และโมเดล (Model) เพื่อการจัดการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นในบริบทที่มีความหลากหลายในสถานการณ์วิกฤตสำหรับใช้เพื่อลดภาวะความรู้ถดถอย (Learning Loss) และฟื้นฟูการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนในด้านต่าง ๆ อันประกอบไปด้วย ด้านทักษะทางคณิตศาสตร์ ด้านทักษะการอ่านเขียน และด้านทักษะทางอารมณ์ และสังคม ผ่านการออกแบบเรียนรู้ให้กับผู้เรียนโดยพัฒนาวิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย เช่น การเรียนการสอนทางไกล ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง การจัดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนเป็นรายบุคคล การใช้บทเรียนแบบไมโครเลิร์นนิง (Micro Learning) และการสร้างการมีส่วนร่วมเพื่อให้ความช่วยเหลือผู้เรียนของผู้ปกครองหรืออาสาสมัครชุมชน โดยวิธีการและกระบวนการทั้งหมดเหล่านี้ล้วนจะเป็นสิ่งที่ช่วยลดสถานะการเรียนรู้ถดถอยของเด็ก และเยาวชน รวมทั้งยังช่วยเสริมสร้างองค์ความรู้ สมรรถนะ และทักษะที่จำเป็นแก่เด็ก และเยาวชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ภาพ 4.5 รูปสื่ออินโฟกราฟฟิก (Infographic) เผยแพร่ผลการวิจัย

ที่มา: <https://www.starfishlabz.com/program/3-โครงการลดภาวะการเรียนรู้ถดถอยและฟื้นฟูการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน>

ในส่วนของ CSR จากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลเอกสาร และสืบค้นข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้อง พบว่าบทบาทที่สำคัญของ CSR โดยองค์กรธุรกิจ ในภาพรวมมุ่งเน้นการพัฒนาทั้งหมด 4 ประเด็น ได้แก่ 1) การสนับสนุนทุนการศึกษาให้กับเด็กและเยาวชนที่ขาดแคลน และไม่สามารถเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ 2) การส่งเสริมให้เด็ก และเยาวชนมีองค์ความรู้ และทักษะทางด้านการเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship) โดยมุ่งเน้นไปที่การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาเป็นส่วนประกอบสำคัญในการดำเนินการประกอบธุรกิจ และกิจการต่าง ๆ 3) การส่งเสริม และสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับความฉลาดรู้การใช้ข้อมูลดิจิทัล (Digital Literacy) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นการรับมือ และการป้องกันภัยคุกคามทางสื่อออนไลน์ และ 4) การฟื้นฟูพลัง (Resilience) หลังจากภาวะวิกฤตให้กับเด็กและเยาวชนที่มุ่งเน้นการจัดการเรียนรู้ทางดิจิทัล และการส่งเสริมให้สามารถเข้าถึงเทคโนโลยีทางดิจิทัลมากขึ้น โดยสามารถสรุปการดำเนินโครงการ และกิจกรรมในการส่งเสริมและพัฒนาเด็กและเยาวชนในช่วงปี พ.ศ. 2565 ในรูปแบบ CSR ที่น่าสนใจได้ดังต่อไปนี้

1) บริษัท ซีพี ออลล์ จำกัด (มหาชน)

บริษัท ซีพี ออลล์ จำกัด มหาชน เป็นบริษัทในกลุ่มเครือเจริญโภคภัณฑ์ ดำเนินการธุรกิจหลัก คือ ธุรกิจค้าปลีกร้านค้าสะดวกซื้อภายใต้เครื่องหมายการค้า “7-Eleven” นอกจากนี้ยังดำเนินการธุรกิจประเภทการให้บริการเป็นตัวแทนรับชำระค่าสินค้าและบริการ ธุรกิจผลิตและจำหน่ายอาหารสำเร็จรูปและเบเกอรี่ ธุรกิจจำหน่ายและซ่อมแซมอุปกรณ์ ค้าปลีก และ ธุรกิจวิทยาลัยอาชีวศึกษาด้านค้าปลีก และสถาบันการศึกษาด้านการจัดการ (บริษัท ศึกษาวิวัฒน์ จำกัด) ทั้งนี้ได้ดำเนินโครงการ และกิจกรรมในการส่งเสริมและพัฒนาเด็กและเยาวชนในช่วงปี พ.ศ. 2565 ดังนี้

(1.1) โครงการสนับสนุนทุนการศึกษา บริษัท ซีพี ออลล์ จำกัด มหาชน ได้ดำเนินการมอบทุนสนับสนุนทุนการศึกษาให้แก่นักเรียนที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ในการเข้าถึงการศึกษาให้สามารถได้รับการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ เพื่อช่วยลดแนวโน้มปัญหาการที่เด็กและเยาวชนหลุดออกจากระบบการศึกษา โดยในช่วงปี พ.ศ. 2565 ที่ผ่านมาได้มีการมอบทุนการศึกษาเป็นจำนวน 30,765 ทุน สามารถคิดเป็นมูลค่าทุนได้ประมาณ 1,116 ล้านบาท รวมทั้งยังได้มีการสนับสนุน และมอบโอกาสทางการศึกษาให้กับโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา จำนวนรวมทั้งหมด 674 โรงเรียน

(1.2) โครงการสานอนาคตการศึกษา CONNEXT ED เฟส 4 บริษัท ซีพี ออลล์ จำกัด มหาชน ได้ดำเนินการโครงการดังกล่าวภายใต้กรอบยุทธศาสตร์ 5 ด้าน ผนวกกับกรอบความยั่งยืนในการสร้างโรงเรียนที่พึ่งพาตนเองได้ ให้โรงเรียนและชุมชนมีทักษะความเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship) ให้โรงเรียนและโครงการของโรงเรียนเดินหน้าต่อไปได้สามารถสร้างรายได้ในระยะยาว ผ่านการบูรณาการความรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตรและแกนกลางสู่หลักสูตรสถานศึกษาหรือหลักสูตรท้องถิ่น โดยการดำเนินงานในช่วงปี พ.ศ. 2565 ที่ผ่านมาได้มีการเพิ่มโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาจำนวน 111 โรงเรียน ได้มีการสนับสนุนงบประมาณองค์ความรู้ อุปกรณ์การศึกษา วัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นพร้อมทั้งส่งบุคลากรของบริษัทที่ผ่านการพัฒนาทักษะและมีจิตสาธารณะเข้าไปเป็นผู้นำรุ่นใหม่ (School Partner) เพื่อเป็นคู่มือช่วยเหลือโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาและแก้ไขปัญหาในบริบทที่แตกต่างกัน ผ่านการดำเนินโครงการย่อยต่างๆ ในด้านวิชาชีพ ด้านเกษตรกรรม ด้านวิชาการ ด้านศิลปวัฒนธรรม และด้านสิ่งแวดล้อมกว่า 105 โครงการ

(1.3) โครงการ Creative AI Camp และ Creative AI Club บริษัท ซีพี ออลล์ จำกัด มหาชน ได้ดำเนินการโครงการดังกล่าวเนื่องจากการตระหนักและเห็นความสำคัญของการส่งเสริมเด็ก และเยาวชนในการพัฒนาทักษะ และองค์ความรู้ทางด้านเทคโนโลยีและปัญญาประดิษฐ์ (AI) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างพื้นที่การเรียนรู้ที่มีทรัพยากร และสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับต่อยอดด้าน AI สร้างเครือข่ายสำหรับการแบ่งปันองค์ความรู้ และผลงานด้าน AI อันจะนำไปสู่การต่อยอด และสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ ๆ ทางด้าน AI มาใช้ในการแก้ไขปัญหา หรือพัฒนาด้านต่าง ๆ ของสังคม ทั้งนี้ในช่วงปี พ.ศ. 2565 มีผลงานจากเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการดังกล่าวที่มีความน่าสนใจเป็นอย่างมากยกตัวอย่างเช่น 1) ผลงาน “AI Ensure Worker Safety at Construction

Site” โดยเป็นการนำ AI มาผสมผสานการทำงานกับกล้อง CCTV ช่วยตรวจจับสถานการณ์เสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุของคนที่ทำงานในไซต์ก่อสร้าง 2) ผลงาน “Parking Occupancy Detection” ผ่านการนำระบบการประมวลผลด้วยภาพ (Image Processing) มาผสมผสานกับกล้อง CCTV ใช้ตรวจจับพฤติกรรมรถจอด และ 3) ผลงาน “Vio-Protego” โดยเป็นแอปพลิเคชันที่ใช้ AI ทำงานควบคู่กับกล้องวงจรปิด เพื่อตรวจจับปัญหาความรุนแรงในห้องเรียน

2) บริษัท ไทยเบฟเวอเรจ จำกัด (มหาชน)

บริษัท ไทยเบฟเวอเรจ จำกัด (มหาชน) เป็นบริษัทผู้ผลิต และจัดจำหน่ายเครื่องดื่มชั้นนำของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทั้งนี้ได้ดำเนินการประกอบธุรกิจใน 4 กลุ่มธุรกิจหลัก ได้แก่ 1) สุรา 2) เบียร์ 3) เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และ 4) อาหาร ทั้งนี้ได้ดำเนินโครงการ และกิจกรรมในการส่งเสริมและพัฒนาเด็กและเยาวชนในช่วงปี พ.ศ. 2565 ดังนี้

(2.1) โครงการทุนบุตรพนักงานบริษัท ไทยเบฟเวอเรจ จำกัด (มหาชน) ได้ดำเนินการมอบทุนการศึกษาให้กับบุตรของพนักงานที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์และข้อกำหนดที่ได้กำหนดไว้ ทั้งนี้เพื่อเป็นการสนับสนุนการศึกษาให้กับบุตรของพนักงาน โดยได้มีการเริ่มดำเนินโครงการดังกล่าวตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553 จนถึงปี พ.ศ. 2565 โดยจากข้อมูลระบุว่าทางบริษัทฯ ได้ดำเนินการมอบทุนการศึกษาไปจำนวน 13,808 ทุน สามารถคิดเป็นจำนวนเงิน 85,902,000 บาท โดยในปี พ.ศ. 2565 ได้มอบทุนจำนวน 1,218 แบ่งเป็นนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาจำนวน 663 ทุน ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นจำนวน 211 ทุน และระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายและปวช. จำนวน 200 ทุน ปวส.จำนวน 39 ทุน และระดับปริญญาตรีจำนวน 89 ทุน

(2.2) โครงการ Education Institute Support Activity (EISA) โครงการดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนกีฬาระดับอุดมศึกษา พัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ และสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง รวมทั้งสนับสนุนกิจกรรมของนิสิต นักศึกษา เช่น งานนำเสนอผลงานทางวิชาการ หรืองานค่ายอาสาพัฒนาชนบท ทั้งนี้ดำเนินโครงการดังกล่าวผ่านการพัฒนาเป็นแพลตฟอร์มการสนับสนุนด้านการศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยในปัจจุบันมีมหาวิทยาลัยในเครือข่ายมากกว่า 50 สถาบันโดยกระจายอยู่ในทุกภูมิภาคทั่วประเทศ สำหรับการดำเนินงานในปีพ.ศ. 2565 ได้มีการสนับสนุนโครงการแก่นิสิต นักศึกษา สามารถยกตัวอย่างโครงการที่น่าสนใจเช่น “โครงการประกวดฯ เหมาะ” โดยเป็นโครงการพัฒนาความยั่งยืนให้แก่วิสาหกิจชุมชนต่าง ๆ ในพื้นที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ดำเนินการร่วมกับคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร และบริษัท ประชาธิปไตยรักสามัคคีประจวบคีรีขันธ์ (วิสาหกิจเพื่อสังคม) จำกัด สำหรับการร่วมพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากให้กับชุมชนบ้านม้าร้อง ชุมชนบ้านทางสาย ชุมชนบ้านฝายท่า อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

(2.3) โครงการสร้างผู้ประกอบการรุ่นใหม่เพื่อสังคม (EBTA Young Entrepreneur) โครงการดังกล่าวดำเนินการร่วมกับสภาหอการค้า มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย และมูลนิธิสิริวัฒนภักดี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริม และให้องค์ความรู้เยาวชนไทยให้มีทักษะ และองค์ความรู้การเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship) ผ่านการจัดกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาศักยภาพทางธุรกิจที่มุ่งให้เยาวชนได้เรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติจริง โดยในปัจจุบันมีนักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการจำนวน 11 รุ่น และได้จบการศึกษาไปแล้ว 8 รุ่น รวมมีนักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการมากกว่า 200 คน จากข้อมูลพบว่านักศึกษาในโครงการที่จบการศึกษาไปแล้วได้นำองค์ความรู้ที่ได้ไปต่อยอดในการประกอบธุรกิจของตนเอง หรือสานต่อธุรกิจของครอบครัว รวมทั้งนำไปพัฒนาชุมชนของตนเอง ยกตัวอย่างเช่น การนำองค์ความรู้ และทักษะทางดิจิทัลไปสอนให้กับเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ดเพื่อให้รู้จักการบริหารจัดการ และการซื้อขายข้าวออนไลน์อย่างเป็นระบบเพื่อให้ก้าวทันกับรูปแบบตลาดออนไลน์ในปัจจุบัน

3) บริษัท โทเทิล แอ็คเซ็ส คอมมูนิเคชั่น จำกัด (มหาชน)

บริษัท โทเทิล แอ็คเซ็ส คอมมูนิเคชั่น จำกัด (มหาชน) หรือ ดีแทค (DTAC) เป็นองค์กรที่ประกอบธุรกิจการให้บริการโทรคมนาคม การให้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ และการให้บริการอินเทอร์เน็ตไร้สาย ทั้งนี้ได้ดำเนินโครงการ และกิจกรรมในการส่งเสริมและพัฒนาเด็กและเยาวชนในช่วงปี พ.ศ. 2565 ดังนี้

(3.1) โครงการ Safe Internet โครงการดังกล่าวเริ่มต้นจากทางดีแทคซึ่งถือเป็นองค์กรที่มีฐานะผู้ให้บริการโทรคมนาคมแห่งหนึ่งของประเทศไทย จึงเล็งเห็นถึงความสำคัญของระบบนิเวศอินเทอร์เน็ตของไทย และควรเข้ามามีบทบาทสำคัญในการสร้างระบบนิเวศอินเทอร์เน็ตดังกล่าวให้มีความเหมาะสม และมีความปลอดภัยมากยิ่งขึ้นสำหรับเด็กและเยาวชนในประเทศไทย โดยเป้าหมายสูงสุดของโครงการคือ การสร้างทักษะ และภูมิคุ้มกันกับเด็กและเยาวชนให้สามารถใช้งาน และติดต่อสื่อสารทางโลกออนไลน์ได้อย่างปลอดภัย เหมาะสม และสร้างสรรค์ผ่านการดำเนินโครงการโดยสามารถแบ่งกรอบการดำเนินโครงการ 3 ประการ อันได้แก่

กรอบการดำเนินงานที่ 1: การสร้างความรู้และทักษะที่จำเป็นแก่ครู พ่อแม่ และผู้ปกครอง โดยทางดีแทคได้พัฒนาแพลตฟอร์มออนไลน์ SafeInternetForKid.com ที่รวบรวมเนื้อหาเกี่ยวกับการสร้างภูมิคุ้มกันด้านดิจิทัล (Digital Resilience) โดยครู พ่อแม่ และผู้ปกครอง สามารถนำองค์ความรู้ดังกล่าวไปสอนให้กับเด็กและเยาวชนได้ทันที นอกจากนี้ทางดีแทคยังได้จัดกิจกรรมค่าย Young Safe Internet Leaders โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างแกนนำเยาวชนพลเมืองอินเทอร์เน็ตที่มีความรับผิดชอบ (Responsible Netizen) จำนวน 100 คน จาก 20 โรงเรียนทั่วประเทศ ซึ่งแต่ละโรงเรียนสามารถทำโครงการต่อยอดในโรงเรียนและชุมชนออนไลน์ เข้าถึงนักเรียนได้มากกว่า 7,000 คน ทั้งนี้โครงการดังกล่าวได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล (DEPA) และสำนักงานกองทุนสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์

กรอบการดำเนินงานที่ 2: การสร้างองค์ความรู้ และการสื่อสารเพื่อสร้างความตระหนักในวงกว้าง ผ่านการดำเนินโครงการวิจัยเรื่อง “การกลั่นแกล้งของเด็กนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาและอาชีวศึกษาในเขต

กรุงเทพมหานครและปริมณฑล” โดย ผศ.ดร.ธานี ชัยวัฒน์ คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และจัดทำแคมเปญออนไลน์ที่ชื่อว่า “Why We Bully” เพื่อสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับประเด็นการกลั่นแกล้ง และการกลั่นแกล้งออนไลน์ที่เกิดขึ้นในสังคม

กรอบการดำเนินงานที่ 3: การสร้างความร่วมมือและสนับสนุนการขับเคลื่อนเชิงนโยบาย โดยทางดีแทค ได้สร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในการขับเคลื่อนเชิงนโยบาย เพื่อส่งเสริมระบบนิเวศอินเทอร์เน็ตที่ปลอดภัยในระดับประเทศให้เป็นรูปธรรม

4) บริษัท แอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด (มหาชน)

บริษัท แอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด (มหาชน) หรือ เอไอเอส (AIS) เป็นองค์กรที่ประกอบธุรกิจด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของประเทศไทย รวมทั้งยังเป็นผู้ให้บริการเครือข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงที่มีคลื่นความถี่มากที่สุดในประเทศไทย ทั้งนี้ได้ดำเนินโครงการ และกิจกรรมในการส่งเสริมและพัฒนาเด็กและเยาวชนในช่วงปี พ.ศ. 2565 ดังนี้

(4.1) โครงการห้องสมุดดิจิทัลปันความรู้เพื่อคนไทย โครงการดังกล่าวดำเนินการร่วมกับกระทรวงการพัฒนาศักยภาพและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อลดช่องว่างและเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพให้กับเด็กและเยาวชนในโรงเรียนทั่วไป โรงเรียนชายขอบ และโรงเรียนในถิ่นทุรกันดาร โดยสามารถเข้าถึงองค์ความรู้ผ่านระบบ E-Learning และแพลตฟอร์ม E-Book ทางเอไอเอสได้ให้การสนับสนุนด้านการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตที่มีคุณภาพ และประสิทธิภาพสูงให้กับโรงเรียนในพื้นที่ห่างไกลด้วย ทั้งนี้เพื่อมุ่งหวังว่าเด็กและเยาวชนในพื้นที่ต่าง ๆ จะสามารถมีโอกาสนับเนื่องการเรียนรู้ผ่านช่องทางที่หลากหลายมากขึ้น อันจะนำไปสู่การช่วงพัฒนาศักยภาพให้เยาวชนที่ขาดองค์ความรู้ และทักษะที่จำเป็นต่อการเติบโตในสังคมยุคดิจิทัลในอนาคต โดยจากการดำเนินโครงการในช่วงปี พ.ศ. 2565 ทางเอไอเอสได้ดำเนินการโครงการในโรงเรียนพื้นที่ห่างไกลจำนวน 10 โรงเรียน ได้แก่ 1) โรงเรียนเพียงหลวง 1 อ.แม่เฒ่า จ.เชียงใหม่ 2) โรงเรียนเพียงหลวง 7 อ.ทุ่งช้าง จ.น่าน 3) โรงเรียนเพียงหลวง 16 อ.เทิง จ.เชียงราย 4) โรงเรียน ตชด. เจ้าพ่อหลวงอุปถัมภ์ 2 อ.พร้าว จ.เชียงใหม่ 5) ศูนย์การเรียนรู้ ตชด. บ้านห้วยกู่ อ.เวียงแก่น จ. เชียงราย 6) ศูนย์การศึกษาเพื่อชุมชนในเขตภูเขา บ้านเลอะตอ อ.อมก๋อย จ.เชียงใหม่ 7) ศูนย์การศึกษาเพื่อชุมชนในเขตภูเขา บ้านแม่ละเหาะ อ.อมก๋อย จ.เชียงใหม่ 8) โรงเรียน ตชด. ท่านผู้หญิงประไพ อ.อมก๋อย จ.เชียงใหม่ 9) โรงเรียน ตชด. ทุดิยะโพธิ์อนุสรณ์ อ.แม่เฒ่า จ.เชียงใหม่ และ 10) ศูนย์การเรียนรู้ ตชด. บ้านมะอึน อ.แม่เฒ่า จ.เชียงใหม่

5) บริษัท ทู คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน)

บริษัท ทู คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) หรือ ทู (True) เป็นองค์กรที่ประกอบธุรกิจด้านโทรคมนาคมและเทคโนโลยี โดยมุ่งพัฒนาบริการต่างๆ เพื่อเชื่อมโยงผู้บริโภคและธุรกิจ ให้เกิดเป็นพลังในการขับเคลื่อน

เศรษฐกิจดิจิทัลของประเทศไทย ทั้งนี้ได้ดำเนินโครงการ และกิจกรรมในการส่งเสริมและพัฒนาเด็กและเยาวชน ในช่วงปี พ.ศ. 2565 ดังนี้

(5.1) โครงการสื่อพกพาเพื่อการรู้หนังสือสำหรับเด็กนอกระบบการศึกษา โครงการดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อมอบอุปกรณ์รับสัญญาณ และสื่อดิจิทัลเพื่อการศึกษาครอบคลุมในทุกกลุ่มสาระวิชา ให้กับศูนย์การเรียนรู้จำนวนประมาณ 70 แห่ง ตามแนวตะเข็บชายแดนไทย-เมียนมาร์ ซึ่งครอบคลุมในพื้นที่ 5 จังหวัด อันได้แก่ ระนอง กาญจนบุรี ตาก แม่ฮ่องสอน เชียงราย ทั้งนี้เพื่อให้เด็กนอกระบบ เด็กต่างด้าว หรือเด็กต่างชาติที่อยู่ในศูนย์การเรียนรู้พื้นที่ดังกล่าวสามารถเข้าถึงองค์ความรู้ที่มีคุณภาพ สามารถสืบค้นข้อมูลต่าง ๆ ที่จำเป็นผ่านระบบอินเทอร์เน็ต และมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ นำสู่การที่เด็กมีผลการเรียน สมรรถนะ และทักษะที่เหมาะสมตามช่วงวัย ทั้งนี้ข้อมูลจากการดำเนินโครงการในปี พ.ศ. 2565 ที่ผ่านมา ทางรัฐได้มอบแท็บเล็ตกับศูนย์การเรียนรู้ต่างด้าว และศูนย์การเรียนรู้ชุมชนตามตะเข็บชายแดนไทยจำนวนมากกว่า 400 เครื่อง และมีเด็กที่ได้รับความรู้จากอุปกรณ์ดังกล่าวจำนวนมากถึง 1,400 คน โดยแผนการดำเนินงานในอนาคตทางรัฐจะพัฒนาเป็นโครงการต้นแบบ (Model) ให้กับภาครัฐ และขยายผลอย่างต่อเนื่อง (Domino Impact) โดยตั้งเป้าหมายไว้ที่ 30,000 โรงเรียนทั่วประเทศ รวมทั้งจะดำเนินการพัฒนาระบบบริหารงานโรงเรียน (School Management System: SMS) ที่สามารถจัดเก็บและรายงานผลการเรียนของนักเรียนเป็นรายบุคคล และสามารถนำไปใช้และต่อยอดกับโรงเรียนต่าง ๆ ทั่วประเทศ

4.2.2 การมีส่วนร่วมขององค์กรพัฒนาเอกชน

จากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลเอกสาร และสืบค้นข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้อง พบว่าบทบาทที่สำคัญขององค์กรพัฒนาเอกชนในภาพรวมมุ่งเน้นการพัฒนาทั้งหมด 2 ประเด็น ได้แก่ 1) การส่งเสริม และสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับความฉลาดรู้การใช้ข้อมูลดิจิทัล (Digital Literacy) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นการรับมือ และการป้องกันภัยคุกคามทางสื่อออนไลน์ และ 2) การฟื้นฟูพลัง (Resilience) หลังจากภาวะวิกฤตให้กับเด็กและเยาวชนที่มุ่งเน้นการจัดการเรียนรู้ทางดิจิทัล และการส่งเสริมให้สามารถเข้าถึงเทคโนโลยีทางดิจิทัลมากขึ้น โดยสามารถสรุปการดำเนินโครงการ และกิจกรรมในการส่งเสริมและพัฒนาเด็กและเยาวชนในช่วงปี พ.ศ. 2565 ขององค์กรพัฒนาเอกชนได้ดังต่อไปนี้ โดยคณะผู้วิจัยได้คัดเลือกองค์กรพัฒนาเอกชนที่มีการดำเนินโครงการ และกิจกรรมสำหรับการพัฒนาเด็กและเยาวชนที่โดดเด่น และน่าสนใจ รวมทั้งมีความสอดคล้องกับสภาพการณ์และแนวโน้มของปัญหาเด็กและเยาวชน สามารถสรุปการดำเนินโครงการ และกิจกรรมในการส่งเสริมและพัฒนาเด็กและเยาวชนในช่วงปี พ.ศ. 2565 ขององค์กรพัฒนาเอกชนได้ดังต่อไปนี้

1) มูลนิธิช่วยเหลือเด็ก (ประเทศไทย)

ในปี 2565 มูลนิธิช่วยเหลือเด็ก (ประเทศไทย) ดำเนินกิจกรรมในด้านการให้ความช่วยเหลือ ผลักดันนโยบาย และการรณรงค์ต่าง ๆ ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสิทธิเด็กจากข้อมูลกิจกรรมปี พ.ศ. 2565 ใน*ด้านนโยบาย* ได้ออกข้อเสนอทางนโยบายเกี่ยวกับการจ้างงานในกลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่ที่กำลังอยู่ในวิกฤตพร้อมข้อเสนอแนะ สรุปได้ดังนี้

ประเด็นด้านปัญหาการจ้างงานในประเทศไทย มีปัจจัยที่มีส่วนเกี่ยวข้อง 2 ปัจจัย อันได้แก่

1) ตลาดแรงงานและการศึกษาที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของอุตสาหกรรมและเศรษฐกิจในปัจจุบัน ตลาดแรงงานในประเทศไทยอยู่ในช่วงยากลำบาก ซึ่งเนื่องจากค่าแรงงานสูงเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่น ๆ แต่ความสามารถของแรงงานไม่สามารถแข่งขันกับประเทศระดับสูงได้ เช่นเกาหลีใต้ ซึ่งส่งผลให้การลงทุนและการพัฒนาอุตสาหกรรมที่ซับซ้อนยิ่งขึ้นและการศึกษาในประเทศยังเป็นอีกปัญหาหนึ่ง แม้ว่าการเข้าถึงการศึกษาในระดับพื้นฐานจะสามารถเข้าถึงได้ทั่วไปที่ระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา แต่คุณภาพของการศึกษาต้องได้รับการปรับปรุง เพื่อเตรียมแรงงานในอนาคตที่มีทักษะที่ต้องการในอุตสาหกรรมและความต้องการที่กำลังเกิดขึ้นในเศรษฐกิจบริการ และ 2) การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 (Covid-19) ได้เปิดเผยปัญหาที่มีอยู่แล้วในเศรษฐกิจไทยเช่นการจ้างงาน การศึกษา ความไม่เสมอภาคในระดับสังคม และความเคลื่อนไหวของสังคม โดยเฉพาะเน้นไปที่กลุ่มคนจนและกลุ่มที่ถูกกลืน การรับมือกับสถานการณ์ฉุกเฉิน COVID-19 ได้แสดงให้เห็นความเปราะบางช่วงสูงสุดและการสนับสนุนที่ไม่สม่ำเสมอ การลงทุนในการฝึกทักษะและเตรียมความพร้อมในการจ้างงานเป็นสิ่งจำเป็นที่จะช่วยสนับสนุนชุมชนให้สามารถเอาตัวรอดในระยะยาว โดยเฉพาะในกลุ่มที่อยู่ในสถานการณ์ทางด้านดิจิทัลและกลุ่มที่อาศัยในพื้นที่ชนบทหรือเป็นส่วนของกลุ่มที่ถูกกลืน(ที่มา : Save the Children, 2022)

ทั้งนี้มูลนิธิฯ ได้มีการดำเนินโครงการที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนเด็กและเยาวชน ในปี พ.ศ. 2565 ได้แก่

(1.1) การอบรมให้ความรู้ เกี่ยวกับ “การเปลี่ยนแปลงเพื่อสิทธิความหลากหลายทางเพศ” มูลนิธิช่วยเหลือเด็ก (ประเทศไทย) ได้ร่วมมือกับเยาวชนในโครงการ “ผู้นำการเปลี่ยนแปลงเพื่อสิทธิความหลากหลายทางเพศในชุมชน รุ่นที่ 2” เพื่อเตรียมความพร้อมและพัฒนาศักยภาพในการสร้างสรรค์เกี่ยวกับสิทธิความหลากหลายทางเพศผ่านทั้งค่ายกิจกรรมและการแลกเปลี่ยนประสบการณ์เรียนรู้กับเยาวชนในวัยเดียวกัน เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงที่ดีในชุมชนของตนเองในอนาคต โดยได้รับการสนับสนุนจากภาคธุรกิจเช่น LINEMAN Wongnai ที่เข้าร่วมในการให้ความรู้เกี่ยวกับสิทธิของเยาวชนที่มีความหลากหลายทางเพศในงานนี้ด้วย พนักงานของบริษัทได้เข้าร่วมให้ความรู้ในเรื่องสิทธิและความหลากหลายทางเพศ การร่วมมือนี้ได้สร้างพื้นที่ให้กับเยาวชนแสดงศักยภาพและสร้างการเปลี่ยนแปลงที่เชิงบวกในสังคม และหวังว่าผ่านกิจกรรมเช่นนี้ ความเท่าเทียมและการยอมรับสำหรับทุกเพศจะได้รับการส่งเสริมในสังคมอย่างแท้จริง

(1.2) โครงการ “เขียนชีวิตหน้าต่อไปด้วยมือตัวเอง” มูลนิธิช่วยเหลือเด็ก (ประเทศไทย) ร่วมกับองค์กรภาคธุรกิจเอกชน ร่วมจัดกิจกรรมจัดหางาน “มหกรรมวัยรุ่นล่าฝัน: DREAM BELIEVE ACHIEVE” เพื่อส่งเสริมและฟื้นฟูโอกาสทางเศรษฐกิจให้กับเยาวชนและผู้ประกอบการในภาคใต้ที่ได้รับผลกระทบจากโรคโควิด-19 โดยได้รับการสนับสนุนจากสหภาพยุโรป (EU) และUSAID มีการจัดพื้นที่การสมัครงาน การแสดงความสามารถเฉพาะตัว และการคัดกรองใบสมัครตำแหน่งงาน องค์กรภาคธุรกิจเอกชนได้เข้าร่วมในการสนับสนุนและประชาสัมพันธ์ตำแหน่งงานว่างให้กับผู้ที่มีหางาน โดยกิจกรรมนี้เป็นการต่อยอดจากการสนับสนุนที่ USAID ได้ให้ในสามปีที่ผ่านมาเพื่อส่งเสริมแรงงานในภาคใต้ให้เข้าถึงงานและสร้างความเข้มแข็งในชุมชน กิจกรรมจัดหางานนี้เป็นการสร้างความสัมพันธ์และการอยู่ร่วมกันของสมาชิกในชุมชนเพื่อสร้างความมั่นคงและความสามารถในการฟื้นตัวของประเทศไทยต่อไป

ภาพ 4.6 รูปการจัดกิจกรรมมหกรรมวัยรุ่นล่าฝัน: Dream Believe Achieve #เขียนชีวิตหน้าต่อไปด้วยมือตัวเอง

ที่มา: <https://www.puthainews.com/92058>

นอกจากนี้ยังมี **บทความเผยแพร่** เช่น การส่งเสริมให้เด็กมีโอกาสเรียนรู้อย่างเสมอภาค, **พื้นฐานที่สิทธิมนุษยชนของเด็ก LGBTIQ+ จะได้รับการคุ้มครองและส่งเสริม** การศึกษาที่ถูกหยุดนิ่ง, มูลนิธิช่วยเหลือเด็ก (ประเทศไทย) ร่วมกับกรมสุขภาพจิต นำเสนอผลวิจัยชี้เด็กเพศหลากหลายเสี่ยงซึมเศร้า-ฆ่าตัวตายสูงเกินกว่าครึ่ง เป็นต้น

2) มูลนิธิส่งเสริมพัฒนาเด็กและเยาวชน (CYF)

มูลนิธิส่งเสริมพัฒนาเด็กและเยาวชน (CYF) เป็นองค์กรการกุศลที่ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงรับมูลนิธิฯ เข้าไว้ในพระราชูปถัมภ์ ตั้งแต่ปี พ.ศ.2537 โดยมูลนิธิฯ เริ่มดำเนินงานมาตั้งแต่ปีพ.ศ. 2500 จนถึงปัจจุบัน โดยมูลนิธิฯ ที่ดำเนินงานด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และทรัพยากรที่สำคัญเพื่อแก้ไขปัญหาการศึกษาของเด็กที่อยู่ชุมชนที่ห่างไกล ให้สามารถเข้าถึง และได้รับโอกาสในการศึกษาที่มีคุณภาพ ทั้งนี้ได้ดำเนินโครงการ และกิจกรรมในการส่งเสริมและพัฒนาเด็กและเยาวชน ในช่วงปี พ.ศ. 2565 ดังนี้

(2.1) โครงการเพาะรัก โครงการดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนทุนการศึกษาให้กับเด็ก และเยาวชนที่อยู่ในพื้นที่ชุมชนชนบท ภายใต้แนวคิดที่ว่า การพัฒนาเด็ก และเยาวชนอย่างมั่นคง ยั่งยืนด้วยการมอบความรัก ความห่วงใย ให้การสนับสนุนทุนการศึกษา รวมถึงให้โอกาสเด็กและครอบครัวได้พัฒนาทักษะอาชีพและทักษะชีวิตด้วย จากข้อมูลพบว่าในช่วงปีพ.ศ. 2564 – 2565 ได้ดำเนินโครงการช่วยเหลือเด็ก และเยาวชนที่ขาดโอกาสจำนวนมากกว่า 40,000 คน โดยเป็นเด็ก และเยาวชนที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลมากกว่า 37 จังหวัดทั่วประเทศ ไทย

ภาพ 4.7 คุณมณีนุช เยเพียว หนึ่งในผลผลิตจากโครงการเพาะรัก ที่ได้รับการช่วยเหลือตั้งแต่อายุ 4 จนถึงปัจจุบัน ประกอบอาชีพเป็นพนักงานตำแหน่งธุรการ อบต. แม่สลองนอก

ที่มา: <https://www.thansettakij.com/pr-news/general-news/529907>

3) มูลนิธิโรงเรียนวันเสาร์ (Saturday School Foundation)

มูลนิธิโรงเรียนวันเสาร์ (Saturday School Foundation) เป็นมูลนิธิที่ดำเนินงานด้านการศึกษาที่เป็นพื้นที่แห่งการเรียนรู้ และเปิดโอกาสให้ทุกคนในสังคมได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบการศึกษาของประเทศไทย โดยมีแนวคิดที่ว่าทุกคนในสังคมสามารถเป็นส่วนหนึ่งของการเปลี่ยนแปลงการศึกษาได้ ผ่านการช่วยส่งเสริมให้เด็ก และเยาวชนสามารถดำเนินชีวิตตามความฝันของตนเอง ประสบความสำเร็จ และกลับมาสร้างการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกให้กับชุมชน และสังคมของตน ทั้งนี้ได้ดำเนินโครงการ และกิจกรรมในการส่งเสริมและพัฒนาเด็กและเยาวชนในช่วงปี พ.ศ. 2565 ดังนี้

(3.1) โครงการ Saturday School Main Season โครงการดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนการจัดการเรียนรู้นอกห้องเรียนให้กับเด็ก และเยาวชน เพื่อส่งเสริม และพัฒนาทักษะที่สำคัญ และสามารถนำไปต่อยอดตามความฝันของตนเอง โดยมีอาสาสมัครผู้มีความเชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ เป็นผู้ให้องค์ความรู้ และคำแนะนำกับเด็ก และเยาวชนตลอดระยะเวลาในการเรียนรู้เป็นเวลา 10 สัปดาห์ ซึ่งจะจัดในทุก ๆ วันเสาร์ โดยในช่วงวันเสาร์ของสัปดาห์สุดท้าย (สัปดาห์ที่ 10) จะเป็นวัน “Big Day” ซึ่งเป็นวันที่เปิดโอกาสให้เด็ก และเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการได้มาถ่ายทอดความรู้ และแสดงศักยภาพจากการที่ได้เรียนรู้มาสู่สาธารณชน โดยจากข้อมูลล่าสุด พบว่ามีโรงเรียนในเครือข่ายที่เข้าร่วมโครงการดังกล่าวแบ่งเป็นโรงเรียนในพื้นที่กรุงเทพมหานคร จำนวน 27 โรงเรียน และจังหวัดภูเก็ตจำนวน 1 โรงเรียน เด็ก และเยาวชนที่เข้าร่วมจำนวน 8,500 คน คุณครูที่เข้าร่วมจำนวน 627 คน และ อาสาสมัครที่เข้าร่วมจำนวน 2,999 คน

ภาพ 4.8 รูปนายชัชชาติ สิทธิพันธุ์ ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ลงพื้นที่โรงเรียนวัดอ่างแก้ว เขตภาษีเจริญ เมื่อวันที่ 27 ส.ค. 2565 เพื่อเยี่ยมชมโครงการ Saturday School

ที่มา: <https://workpointtoday.com/saturday-school/>

4) ทีช ฟอรั ไทยแลนด์ (Teach for Thailand)

ทีช ฟอรั ไทยแลนด์ (Teach for Thailand) เป็นองค์กรไม่แสวงหาผลกำไรที่ดำเนินงานในด้านการสร้างความเสมอภาคทางการศึกษาให้กับเด็ก และเยาวชนทุกคนผ่านการสรรหาและพัฒนาศักยภาพคุณครูเพื่อนำไปสู่การสร้างการเปลี่ยนแปลงในโรงเรียนที่มีบริบทที่ท้าทาย ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ และช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตให้ดียิ่งขึ้นในอนาคต ทั้งนี้ได้ดำเนินโครงการ และกิจกรรมในการส่งเสริมและพัฒนาเด็ก และเยาวชนในช่วงปี พ.ศ. 2565 ดังนี้

(4.1) โครงการครูผู้นำการเปลี่ยนแปลง โครงการดังกล่าวมีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้ 1) คัดสรรบุคลากรศักยภาพสูงทุกสาขาวิชา ให้เป็นผู้ที่ความตระหนักถึงปัญหาสังคม และพร้อมแปรเปลี่ยนศักยภาพของตนให้เป็นการสร้างผลกระทบเชิงบวกต่อระบบการศึกษาของประเทศไทย 2) เสริมสร้างทักษะให้กับครูผู้นำผ่านกระบวนการติดตาม และสนับสนุนจากคณะทำงานผ่านหลักสูตร “การพัฒนาความเป็นผู้นำ” เพื่อให้ครูผู้นำเหล่านี้สามารถถ่ายทอดไปสู่เด็ก และเยาวชนได้ 3) สร้างความร่วมมือ กับคณะครูในโรงเรียน ครอบครัวของนักเรียน และชุมชน เพื่อนำไปสู่การสร้างเครือข่าย “ชุมชนแห่งการเรียนรู้” โดยมีเป้าหมายเพื่อดึงศักยภาพสูงสุดของนักเรียน และ 4) สร้างเครือข่ายผู้นำ โดยหลังจากที่ครูผู้นำที่เข้าร่วมโครงการหลังจาก 2 ปี จะได้กลับมามีส่วนร่วมในการผลักดันการแก้ปัญหาการศึกษาจากทุกภาคส่วนของสังคม ข้อมูลล่าสุดของการดำเนินโครงการในปี พ.ศ. 2565 พบว่ามีคุณครูผู้นำที่เข้าร่วมโครงการจำนวน 101 คน สามารถเข้าถึงนักเรียนได้จำนวน 19,000 คน จาก 15 จังหวัดทั่วประเทศ ทั้งนี้สัดส่วนพัฒนาการทางด้านวิชาการของนักเรียนกลุ่มดังกล่าวมีแนวโน้มที่สูงขึ้นใน 3 รายวิชา ได้แก่ 1) คณิตศาสตร์ มีพัฒนาการที่ดีขึ้นร้อยละ 17 2) ภาษาอังกฤษ มีพัฒนาการที่ดีขึ้นร้อยละ 33 และ 3) วิทยาศาสตร์ มีพัฒนาการที่ดีขึ้นร้อยละ 39

ภาพ 4.9 ครูน้อง-กนกวรรณ รอดประสิทธิ์ ครูผู้นำการเปลี่ยนแปลงรุ่น 9

ที่มา: <https://www.teachforthailand.org/2023/04/29/หนึ่งวันที่โรงเรียนวัด/>

5) มุลินิวัตกรรมการสร้างสรรค์สังคม

มูลนิธินวัตกรรมการสร้างสรรค์สังคม (Social Innovation for creative society: SIY) ร่วมกับ สสส. ได้ร่วมกันพัฒนาและดำเนินงานสนับสนุนการพัฒนาท้องถิ่นต้นแบบสร้างการเรียนรู้ด้านการมีส่วนร่วมของสภาเด็กและเยาวชน มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2560 โดยเริ่มต้นจากการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนารูปแบบการดำเนินงานพัฒนาเด็กและเยาวชนเชิงบวกที่เหมาะสมกับภารกิจด้านสภาเด็กและเยาวชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ก้าวสู่การพัฒนาท้องถิ่นนำร่อง ท้องถิ่นต้นแบบ ความร่วมมือระดับเครือข่ายภาคีท้องถิ่น ความร่วมมือระดับนโยบายกับภาคียุทธศาสตร์ จนถึงปี 2565 เกิดผลลัพธ์เชิงประจักษ์ได้แก่ เด็กและเยาวชนได้รับประโยชน์จากการดำเนินงานของโครงการรวมทั้งสิ้น 13,500 คน กระจายอยู่ในท้องถิ่นนำร่องกว่า 60 แห่ง เครือข่ายผู้บริหารท้องถิ่นกว่า 50 คน เจ้าหน้าที่ท้องถิ่นที่ทำหน้าที่นักพัฒนาเด็กและเยาวชนกว่า 1,200 คน ภาคประชาสังคมในท้องถิ่น ที่ขับเคลื่อนงานด้านเด็กและเยาวชนเข้าร่วมดำเนินการกว่า 900 คน และร่วมมือกับกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นและองค์การยูนิเซฟผ่านบันทึกข้อตกลงความร่วมมือเพื่อการขับเคลื่อนตำบลต้นแบบสร้างการเรียนรู้ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสภาเด็กและเยาวชน นับได้ว่าเป็นผลสำเร็จในระยะบุกเบิกในการทำงาน ซึ่งเป็นเสมือนทุนในการสร้างความเป็นเจ้าของและสร้างความร่วมมือ เตรียมพร้อมเข้าสู่ระยะขยายผลสู่ท้องถิ่นทั่วประเทศที่สนใจยกระดับการขับเคลื่อนงานสภาเด็กและเยาวชนในอนาคต

ในช่วง ปี 2564 - 2565 SIY ได้ดำเนิน **โครงการพัฒนาตำบลต้นแบบสร้างการเรียนรู้ด้านการมีส่วนร่วมของสภาเด็กและเยาวชน** โดยมีเป้าหมายเพื่อต่อยอดระบบสนับสนุนสภาเด็กเยาวชนในท้องถิ่น (6+1) ในท้องถิ่นให้มีความเข้มแข็ง พัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นและคนรุ่นใหม่ในท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง โดยมีเป้าหมายสำคัญในระยะนี้คือ การยกระดับสู่การเป็น “พื้นที่เรียนรู้” (learning space) สำหรับเด็กและเยาวชนในท้องถิ่นกว่า 30 พื้นที่เรียนรู้ เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการมีส่วนร่วมของสภาเด็กและเยาวชน มีเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นและสภาเด็กและเยาวชนที่พัฒนาตนเองจนสามารถนำความรู้ ความชำนาญและประสบการณ์ไปถ่ายทอดหรือสร้างการเรียนรู้ให้กับหน่วยงานและบุคคลอื่นได้

การดำเนินโครงการในระยะที่ผ่านมา มีวิธีการหรือกระบวนการในการขับเคลื่อนโครงการในพื้นที่ท้องถิ่นต้นแบบ 4 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระดับภูมิภาคและระดับประเทศ (HUB) ส่วนที่ 2 การสนับสนุนงบประมาณและการร่วมทุนพัฒนา ส่วนที่ 3 การติดตามให้ความช่วยเหลือในพื้นที่ ส่วนที่ 4 เวทีสาธารณะในท้องถิ่นและการยกระดับเป็นพื้นที่เรียนรู้ต้นแบบ โดยมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมกับสภาเด็กและเยาวชน จำนวน 30 ท้องถิ่น ได้เข้าร่วมพัฒนาศักยภาพตนเองและท้องถิ่น และขับเคลื่อนผ่านระบบสนับสนุนสภาเด็กและเยาวชน (6+1) ในท้องถิ่น ประกอบด้วย (1) จัดทำแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนท้องถิ่น (2) จัดตั้ง

คณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนระดับท้องถิ่น (3) สร้างพื้นที่สร้างสรรค์ของสภาเด็กและเยาวชน (4) จัดทำฐานข้อมูลและสถานการณ์เด็กและเยาวชน (5) การสำรวจและจัดทำต้นทุนชุมชน (6) พัฒนากองทุนคนรุ่นใหม่ (+1) พัฒนานวัตกรรมสังคมที่เกี่ยวข้องกับสุขภาวะวัยรุ่น รวมถึงร่วมการพัฒนาพื้นที่เรียนรู้ต้นแบบด้านสภาเด็กและเยาวชน (learning space) เป็นสถานีการเรียนรู้ (learning station) ตั้งอยู่ในท้องถิ่น โดยทุกกระบวนการขับเคลื่อนงานมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของสภาเด็กและเยาวชนอย่างมีความหมาย ระบบสนับสนุนสภาเด็กและเยาวชนที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น จะเป็นรากฐานอันสำคัญให้ท้องถิ่นสามารถส่งเสริมสนับสนุนสภาเด็กและเยาวชนได้อย่างเป็นระบบและต่อเนื่องยั่งยืน

การดำเนินงานทำให้เกิด “พื้นที่เรียนรู้” เป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับเด็กและเยาวชนในท้องถิ่นนั้น ๆ และเป็นแหล่งเรียนรู้คู่ขนานด้านสภาเด็กและเยาวชนกว่า 30 อปท. กระจายอยู่ในพื้นที่ 20 จังหวัด เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สนใจได้เข้ามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งปัจจุบันได้มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ ได้เข้ามาใช้บริการพื้นที่เรียนรู้และร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในท้องถิ่นต้นแบบแล้ว กว่า 60 อปท. ในกิจกรรมเวทีสาธารณะในท้องถิ่น ดังนั้นพื้นที่เรียนรู้ที่เกิดขึ้นใน 20 จังหวัด ถือเป็น การสร้างฐานที่มั่นคงสำคัญในงานสภาเด็กและเยาวชนของท้องถิ่น รวมถึงเป็นการเตรียมพร้อมขยายผลงานสภาเด็กและเยาวชนในระยะต่อไป

ในส่วนการดำเนินงานกับเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น (พี่เลี้ยงสภาเด็กและเยาวชน) โครงการได้เสริมทักษะเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น (พี่เลี้ยง) ด้วยกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การฝึกปฏิบัติ การปฏิบัติจริง ในเวทีพัฒนาศักยภาพและเติมความรู้ (HUB) โดยเสริมทักษะและเพิ่มศักยภาพเกี่ยวกับพื้นฐานความรู้สภาเด็กและเยาวชน การมีส่วนร่วมอย่างมีความหมาย ทักษะการเป็นพี่เลี้ยงเสริมพลังเด็กและเยาวชน การออกแบบพื้นที่การเรียนรู้ รวมถึงฝึกใช้เครื่องมือและการนำใช้จริงในท้องถิ่น โดยมีเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นเข้าร่วมเรียนรู้และฝึกปฏิบัติกับโครงการฯ จำนวน 115 คน จากการประเมินผลภายในโครงการ พบว่า เจ้าหน้าที่ท้องถิ่นเกิดการเปลี่ยนแปลง มีความพร้อมยกระดับตนเองเป็นนักพัฒนาเด็กเยาวชน “ผู้สร้างเปลี่ยนแปลง” ที่มีศักยภาพที่พร้อมเป็นโค้ช (coach) มีความพร้อมให้คำแนะนำปรึกษาแก่เด็กและเยาวชนในท้องถิ่น รวมทั้งสามารถให้คำแนะนำให้คำปรึกษาการขับเคลื่อนงานสภาเด็กและเยาวชนแก่ท้องถิ่นอื่นและสาธารณะในวงกว้างได้ ซึ่งปัจจุบันมีพี่เลี้ยงอาสาสมัครสามารถให้คำปรึกษาแนะนำ บริการแก่สาธารณะผ่านแพลตฟอร์ม www.coachforchange.co

สำหรับการดำเนินงานกับสภาเด็กและเยาวชน โครงการฯ ได้เสริมศักยภาพและเติมความรู้ความเข้าใจให้แก่แกนนำสภาเด็กและเยาวชน ด้วยกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การฝึกปฏิบัติ การลงมือปฏิบัติจริง ในประเด็นการมีส่วนร่วมอย่างมีความหมาย เสริมทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 และ เติมความรอบรู้ด้านสุขภาพ

จากการประเมินผลภายในโครงการ² พบว่า แกนนำสภาเด็กและเยาวชน สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมวางแผนงานด้านเด็กและเยาวชนร่วมกับท้องถิ่น มีทักษะการคิดวิเคราะห์และคิดอย่างสร้างสรรค์ มีทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น มีทักษะการสื่อสาร มีความสามารถจัดทำกองทุนคนรุ่นใหม่ และมีความสามารถดูแลสุขภาพตนเองเพิ่มมากขึ้น โดยแกนนำสภาเด็กและเยาวชนได้กลายเป็นผู้นำเปลี่ยนแปลงในท้องถิ่นที่สามารถขับเคลื่อนนวัตกรรมด้านสุขภาพวัยรุ่น เพื่อแก้ไขปัญหาสุขภาพวัยรุ่นและสร้างการเปลี่ยนแปลงให้เกิดประโยชน์ต่อเด็กและเยาวชนในท้องถิ่น จากการขับเคลื่อนโครงการ เกิดนวัตกรรม 30 นวัตกรรมสุขภาพวัยรุ่น 4 ด้าน คือ สุขภาวะทางเพศ ความหลากหลายทางเพศ ความคาดหวังและความเครียด และสุขภาพจิต ในท้องถิ่นกว่า 30 แห่ง

จกจากนี้ ยังได้มีการขับเคลื่อนความร่วมมือภาคีเครือข่ายในรูปแบบบันทึกข้อตกลงความร่วมมือกับ (MOU) ด้วยความร่วมมือจากภาคีหลัก ได้แก่ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (ส.ถ.) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) และมูลนิธินวัตกรรมสร้างสรรค์สังคม (SIYF) โดยมีภารกิจร่วมกัน คือ การเตรียมความพร้อมสำหรับขยายผลท้องถิ่นต้นแบบ การพัฒนาแพลตฟอร์มการเรียนรู้สำหรับเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น การพัฒนาหลักสูตรสำหรับเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น การศึกษาจัดทำแบบประเมินประสิทธิภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (LPA) ด้านกิจการสภาเด็กและเยาวชน การจัดทำฐานข้อมูลสภาเด็กและเยาวชนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการติดตามรายงานผล รวมถึงการมอบรางวัลท้องถิ่นต้นแบบด้านการส่งเสริมสภาเด็กและเยาวชน การร่วมขับเคลื่อนงานกับภาคีความร่วมมือครั้งนี้ ส่งผลให้เกิดระบบและโครงสร้างพื้นฐานทางการเรียนรู้ (hybrid learning Infrastructure) เป็นแนวทางที่สำคัญและจำเป็นสำหรับท้องถิ่นทุกแห่ง เพื่อรองรับการถ่ายโอนภารกิจงานสภาเด็กและเยาวชนในอนาคต

6) มุลนิธิสายเด็ก 1387

มูลนิธิฯ มีกิจกรรมการรณรงค์ผ่านแคมเปญกิจกรรมสร้างการมีส่วนร่วมจากสาธารณะที่มีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ได้แก่

(6.1) โครงการพูดมาเถอะ ล้วงละเมียดต้องแจ้ง (Speak Up) การรณรงค์การต่อสู้กับการล่วงละเมิดทางเพศและการเอาเปรียบเด็กในทุกกรณี ซึ่งมูลนิธิสายเด็กในประเทศไทยต้องการสร้างพื้นที่ที่ปลอดภัยสำหรับเด็ก ให้สามารถรายงานการล่วงละเมิดทางเพศและการเอาเปรียบทางเพศ รวมถึงการละเมิดในโลกอินเทอร์เน็ต พร้อมการช่วยเหลือและรักษาทั้งด้านร่างกายและจิตใจ เพื่อหยุดยั้งวงจรที่ผู้กระทำความผิดไม่ถูกรายงานและทำซ้ำแล้วซ้ำอีก

(6.2) โครงการขวัญเอยขวัญมา (Mental Help) การรณรงค์เพื่อส่งเสริมการเข้าถึงบริการด้านสุขภาพจิต ที่อาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพ การเรียนรู้ การมีส่วนร่วม และเป็นอุปสรรคในความสามารถใน

² สามารถดูผลการประเมินแกนนำสภาเด็กและเยาวชน ก่อน-หลัง เข้าร่วมโครงการ ได้ในภาคผนวก 4

การพัฒนาความคิดและความสามารถในการทำงานอย่างเต็มที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างพื้นที่ที่ปลอดภัยสำหรับเด็ก เพื่อให้เขาหรือเธอมีโอกาสคุยเรื่องความรู้สึก อารมณ์ และแสดงความคิดเห็น

(6.3) โครงการหยุดลงโทษเด็กด้วยความรุนแรง (End Corporal Punishment) การรณรงค์การหยุดการลงโทษเด็กด้วยการกระทำหรือคำพูดที่รุนแรง ซึ่งส่งผลกระทบต่อเชิงลบทั้งระยะสั้นและระยะยาวต่อการพัฒนาทางกายและจิตใจ มูลนิธิฯ ได้สนับสนุนนโยบาย "สิ้นสุดการลงโทษทางร่างกาย" โดยการแก้ไขมาตรา 1567(2) ของประมวลกฎหมายพาณิชย์และพลเรือน เพื่อให้เด็กไทยสามารถเติบโตในสภาพแวดล้อมที่ปราศจากความรุนแรง ผ่านช่องทางออนไลน์ (www.change.org/childprotection) โดยเปิดให้สาธารณชนเข้ามาร่วมขับเคลื่อนผลักดันโครงการ มีผู้สนับสนุนจำนวน 3,066 คน

(6.4) โครงการยุติการขลิบอวัยวะเพศหญิง (Stop Female Genital Mutilation violates children's rights) การขลิบอวัยวะเพศหญิง มักจะทำกับเด็กผู้หญิงที่อายุระหว่าง 0-15 ปี ซึ่งเป็นการละเมิดสิทธิของเด็กตามที่กำหนดในสัญญาว่าด้วยสิทธิของเด็ก (CRC): ตามคณะกรรมการสัญญาว่าด้วยสิทธิของเด็กของสหประชาชาติ "การคัดค้านเด็กผู้หญิงเป็นการละเมิดสิทธิที่ร้ายแรง ซึ่งส่งผลกระทบต่อการรอดชีวิตและทุกส่วนของชีวิตเด็กที่ยังเด็ก และยังจำกัดความสามารถในการสร้างสรรค์สังคมอย่างเชิงบวก" (2005)

(6.5) วันแห่งการช่วยเหลือเด็กที่อาศัยอยู่บนถนนสากล 2022 (International Day for Street Children) มูลนิธิฯ ได้รณรงค์กับรัฐบาลในการช่วยเหลือเด็กที่อาศัยอยู่บนถนน โดยการเน้นย้ำความจำเป็นที่จะลงมือดำเนินการตามคำแนะนำทั่วไปที่ 21 ของคณะกรรมการสัญญาว่าด้วยสิทธิของเด็กของสหประชาชาติเกี่ยวกับเด็กที่อาศัยอยู่ในสถานการณ์ที่อยู่บนถนน

(6.6) โครงการปกป้องการแสวงหาผลประโยชน์ทางเพศเชิงพาณิชย์จากเด็ก (Commercial Sexual Exploitation of Children - CSEC) โครงการฯ ได้ดำเนินการสร้างการมีส่วนร่วมจากสาธารณะ สำหรับผู้ที่พบเห็นหรือเคยถูกล่วงละเมิดทางเพศ การแสวงหาผลประโยชน์ทางเพศเชิงพาณิชย์จากเด็กสามารถแจ้งได้ทุกช่องทางทั้งโทรศัพท์และช่องทางออนไลน์

นอกจากนี้ มูลนิธิฯ ยังได้มีการจัดกิจกรรมให้ความรู้ต่าง ๆ ได้แก่ กิจกรรมวงเสวนา “แก้ปัญหาเด็กถูกรังแกรุนแรงซ้ำซากทุกสถานที่” ร่วมมูลนิธิหญิงชายก้าวไกลจัดเสวนาเรื่อง “สิทธิและการคุ้มครองเด็ก” เพื่อเรียกร้องให้รัฐแก้ไขปัญหาเด็กที่ถูกทำร้ายและใช้ความรุนแรง ซึ่งมีข้อเสนอว่าควรมีการสร้างวัฒนธรรมองค์กรใหม่ที่เน้นการคุ้มครองเด็กอย่างเข้มแข็ง รวมถึงต้องมียุทธศาสตร์การเด็กแห่งชาติที่มีหน้าที่ตรวจสอบคุณภาพชีวิตเด็กและสิทธิของเด็ก นอกจากนี้ยังเสนอว่าควรมีมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนหน่วยงานที่ดูแลเด็กให้มีความเข้าใจและทักษะในการเลี้ยงดูเด็กที่เหมาะสม รวมไปถึงการจัดให้มีนักสังคมสงเคราะห์โรงเรียนมากขึ้นเพื่อป้องกันปัญหาสุขภาพจิตของเด็กและเฝ้าระวังปัญหาความรุนแรงในครอบครัว และสร้างวินัยให้เด็กด้วยความรัก ความเข้าใจ ความห่วงใย และความเคารพสิทธิ อีกทั้งสังคมควรช่วยกันตรวจสอบและแจ้งเบาะแสเพื่อช่วยเหลือเด็กที่ถูกทำร้าย

อย่างทัน่วงที รวมถึงหน่วยงานภาครัฐที่มีหน้าที่ต้องทำงานให้เร็วขึ้นและติดตามการดำเนินงานให้เป็นไปตามกระบวนการ

7) มูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย

การดำเนินงานของมูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย ได้การพัฒนาเด็ก ครอบครัว และชุมชน เพื่อให้เกิดการพัฒนาชีวิต โดยนอกจากทุนการศึกษาที่มีการสนับสนุนเด็กในโครงการอย่างต่อเนื่องแล้ว ยังมีกิจกรรมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

(7.1) โครงการ The Heart of Giving (เยาวชนร่วมแบ่งปันสู่ใจ สู้ภัยโควิด) โครงการ The Heart of Giving เป็นโครงการที่ช่วยให้เด็กเยาวชนมีจิตอาสา ในโรงเรียน จำนวน 30 เข้าร่วมร่วมโครงการฯ มีหัวใจแห่งการให้ รู้จักการอดออมและการแบ่งปัน ช่วยเหลือผู้อื่นซึ่งจัดเป็นประจำทุกปี โดยร่วมแบ่งปันค่าขนม หยอดกล่องออมสินกว่า 5,000 กล่อง เพื่อนำไปบริจาคผ่านอุปการะเด็กที่ขาดแคลนในพื้นที่ดำเนินงานของมูลนิธิฯ และช่วยเหลือโครงการเร่งด่วนต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาจากภัยโควิดที่ส่งผลกระทบต่อเด็กและครอบครัวในพื้นที่ดำเนินงานของมูลนิธิฯ

(7.2) โครงการ “การอบรมวิธีการสร้างธุรกิจใหม่” โดยมูลนิธิศุภนิมิตฯ จังหวัดชัยภูมิ เพื่อให้เยาวชนมีความรู้ และสามารถวางแผนการเริ่มต้นธุรกิจในรูปแบบที่มีโอกาสสำเร็จมากกว่าเดิม โดยมีเยาวชนที่ได้ผ่านการอบรมหลักสูตรระยะสั้นจากโครงการ HSBC สานฝันเยาวชนยากไร้ เรียนรู้อาชีพสู้ภัยโควิด (Youth LED) จากจังหวัดชัยภูมิ และนครศรีธรรมราช (ออนไลน์ผ่านระบบZoom) และตัวแทนผู้ปกครอง เข้าร่วมการอบรม

(7.3) หลักสูตรอาชีพระยะสั้น **ผ้ามัดย้อม (Eco Printing)** โดยมูลนิธิศุภนิมิตฯ แม่แตง โครงการส่งเสริมทักษะอาชีพเยาวชน การทำผ้ามัดย้อม (Eco Printing) เสื้อและผ้าพันคอ โดยมีกลุ่มเยาวชนศุภนิมิตฯ ในพื้นที่ ต.สบเปิง อ.แม่แตง จ.เชียงใหม่ กว่า 20 คน ซึ่งนอกจากการฝึกฝนทักษะการทำผ้ามัดย้อมแล้ว กิจกรรมนี้ยังเป็นการส่งเสริมให้เยาวชนใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ฝึกฝนทักษะในการคิดสร้างสรรค์ การทำงานร่วมกับผู้อื่น การตระหนักรู้ในคุณค่าของตัวเอง

(7.4) การสนับสนุน “พื้นที่เล่น 3 วัย” โดยมูลนิธิศุภนิมิตฯ อมก้อย มอบพื้นที่เล่น 3 วัย โรงเรียนบ้านสบลาน และชุมชนของมูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย เป็นการผสมผสานระหว่างภูมิปัญญาท้องถิ่นกับนวัตกรรมทางการศึกษา โดยใช้วัสดุธรรมชาติที่มีในท้องถิ่นเป็นวัสดุหลัก เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก ผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ รวมถึงเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อให้เกิดความยั่งยืน

(7.5) การอบรมกระบวนการเรียนรู้: การเขียนโครงการ โครงการนี้เน้นการพัฒนาเยาวชนและการเข้าร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเขียนโครงการฯและแนวทางในการพัฒนาชุมชน โดยมีผู้เข้าร่วมกว่า 40 คน ภายในการอบรมเยาวชนได้รับทักษะการคิดวิเคราะห์ การทำงานร่วมกับผู้อื่น และความรู้ในการเขียนโครงการเพื่อการปฏิบัติในอนาคต

(7.6) **ค่ายพัฒนาทักษะชีวิตเยาวชน** โครงการนี้เน้นการพัฒนาทักษะชีวิตสำคัญให้กับเยาวชนเพื่อเตรียมพร้อมในการเผชิญกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน โดยในครั้งนี้มีผู้เข้าร่วมกว่า 50 คน อายุระหว่าง 13-18 ปี ได้รับการอบรมและฝึกฝนทักษะชีวิต รวมถึงเรียนรู้เกี่ยวกับสิทธิเด็ก ปัญหาเยาวชน และแนวทางแก้ไข

(7.7) **โครงการ Dare to Discover ปลุกพลังฝัน กล้าค้นพบ** โครงการนี้เน้นให้เยาวชนมีโอกาสค้นหาตัวเองและเข้าใจเป้าหมายสำหรับอนาคตของตน โดยมาจากการฟังเสียงของเยาวชนจาก 10 ประเทศ โครงการนี้ได้รับการดำเนินการในรูปแบบอบรมโดยมีผู้เข้าร่วมกว่า 300 คน ซึ่งเมื่อได้รับการอบรมเยาวชนจะสามารถนำความรู้และประสบการณ์ไปใช้ในการดำเนินชีวิตในอนาคต

(7.8) **การอบรมอาสาสมัครสาธารณสุขต่างสัญชาติ** โครงการนี้เน้นการเสริมศักยภาพอาสาสมัครในการดูแลและจัดการผู้ติดเชื้อในระหว่าง Home Isolation และการควบคุมโรคในชุมชน โครงการนี้ได้รับการสนับสนุนจาก UNICEF Thailand และ USAID ซึ่งมีผู้เข้าร่วมอบรมจำนวน 12 คน

(7.9) **การอบรมครอบครัวสุขสันต์** โครงการนี้เน้นการสร้างความสัมพันธ์และการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กผ่านการอบรมครอบครัว โครงการนี้ได้รับการสนับสนุนจาก Club Med Phuket และมีผู้เข้าร่วมการอบรมกว่า 50 คน

8) มูลนิธิเด็กโสสะแห่งประเทศไทยในพระบรมราชินูปถัมภ์

มูลนิธิเด็กโสสะแห่งประเทศไทยฯ มุ่งเน้นไปที่การช่วยเหลือเด็กไทยที่สูญเสียครอบครัว ไร้ที่พึ่งพิง ให้เด็กทุกคนได้เติบโตอย่างมีสุขภาพดี สามารถพึ่งพาตนเองได้ในสังคม การให้การช่วยเหลือครอบคลุม ทั้งด้านอาหาร เสื้อผ้า ที่อยู่อาศัย การศึกษา อบรมต่างๆ เช่น การอบรมความรู้ทางวิชาชีพ การเข้าร่วมกิจกรรมเสริมสร้างทักษะการทำงาน เพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถให้เยาวชนทุกคนได้เติบโตก้าวสู่โลกของการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นต้น รวมไปถึงด้านสุขภาพ เช่น การตรวจสุขภาพเด็กอนุบาล ทั้งน้ำหนัก ส่วนสูง สายตา และพัฒนาการตามเกณฑ์ที่

ในปี 2565 มีเด็กที่ออกจากครอบครัวโสสะไปใช้ชีวิตด้วยตนเองแล้วกว่า 600 คน ประกอบด้วย หมู่บ้านเด็กโสสะบางปู สมุทรปราการ จำนวน 115 คน, หมู่บ้านเด็กโสสะหาดใหญ่ สงขลา จำนวน 149 คน, หมู่บ้านเด็กโสสะหนองคาย จำนวน 132 คน, หมู่บ้านเด็กโสสะ เชียงราย จำนวน 167 คน และหมู่บ้านเด็กโสสะ ภูเก็ต จำนวน 129 คน

กล่องข้อความ 4.2 เสียงสะท้อนจากผู้แทนองค์กรพัฒนาเอกชนด้านเด็กและเยาวชน (แห่งที่ 1)

“...เด็กและเยาวชนในประเทศไทยค่อนข้างมีความหลากหลาย งานด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนจึงต้องมีการจำแนกกลุ่มและกำหนดจุดเน้นการทำงานกับแต่ละกลุ่มให้เหมาะสม ซึ่งเด็กและเยาวชนในปัจจุบันส่วนใหญ่มีความคิดและความเห็นเชิงก้าวหน้าที่อาจแตกต่างจากคนในรุ่นอดีต องค์กรหรือผู้ที่ทำงานด้านนี้จึงต้องเน้นทำความเข้าใจและให้ความสำคัญกับ ‘การให้คุณค่าและความสำคัญของทัศนคติ ในมุมมองของเด็กและเยาวชน (ไม่ใช่ในมุมมองของผู้ใหญ่)’...”

ความท้าทายที่สำคัญ คือ จะทำอย่างไรให้สภาเด็กและเยาวชนสามารถเป็นกลไกเชิงโครงสร้างที่มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนได้อย่างแท้จริง ปัจจุบัน การทำงานของสภาฯ ยังเป็นลักษณะของพื้นที่ที่เอาเด็กและเยาวชนมาทดลองทำงานในระบบภาครัฐ ซึ่งอาจไม่ใช่การทำงานในประเด็นหรือเรื่องที่เด็กต้องการทำงานจริงๆ ยังไม่มีการเปิดพื้นที่ให้เด็กได้สิทธิในการให้ความเห็น หรือส่งเสียงอย่างเป็นทางการได้มากเท่าที่ควร ยังคงมีการสนับสนุนด้านทรัพยากรและงบประมาณที่จำกัด โดยเฉพาะการทำงานในระดับพื้นที่ หรือระดับตำบล...

สำหรับทางออก หรือข้อเสนอแนะ การกำกับดูแลและการกำหนดโครงสร้างของสภาเด็กและเยาวชน ควรทำให้หลุดออกจากระบบราชการ เพื่อให้เด็กและเยาวชนสามารถส่งเสียง และเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการทำงานต่างๆ ได้อย่างมีอิสระเพิ่มขึ้น การติดตามสถานการณ์และเฝ้าระวังเรื่องที่น่าจะเป็นปัญหามีความสำคัญ ประเทศไทยมีข้อมูลด้านเด็กและเยาวชนที่ยังกระจัดกระจาย จำเป็นต้องมีการพัฒนาฐานข้อมูลและข้อมูลสารสนเทศด้านเด็กและเยาวชนอย่างเป็นระบบ การลงทุนในเด็กของประเทศไทยเมื่อดูจากสัดส่วนงบประมาณในเรื่องนี้ โดยเฉพาะด้านการศึกษา สุขภาพและระบบสวัสดิการ ยังถือว่าอยู่ในระดับที่น้อย แต่การส่งเสริมหรือสนับสนุนในเรื่องนี้ไม่ใช่แค่เพียงการเพิ่มงบประมาณที่เป็นตัวเงิน ต้องส่งเสริมในเรื่อง การสร้างความเข้มแข็งของระบบการสนับสนุนทางสังคม การส่งเสริมการเข้าถึงบริการสาธารณะต่างๆ ที่มีของเด็กและเยาวชนทุกกลุ่มด้วย...”
(ที่มา สรุปรูปความจากการสัมภาษณ์ผู้แทนองค์กรพัฒนาเอกชนด้านเด็กและเยาวชนแห่งหนึ่ง)

กล่องข้อความ 4.3 เสียงสะท้อนจากผู้แทนองค์กรพัฒนาเอกชน (แห่งที่ 2)

“...ปี 2565 ที่ผ่านมา สถานการณ์ด้านเด็กและเยาวชนในต่างจังหวัด กระแสที่ค่อนข้างมาแรงเป็นประแส ในเรื่องของการมีส่วนร่วม คนรุ่นใหม่ เยาวชนรุ่นใหม่ เด็กแบกรับความคาดหวังจากผู้ปกครองสูงมาก เนื่องจากผลกระทบโควิด-19 และกระแสด้านเศรษฐกิจ ผู้ปกครองต้องการให้ลูกหลานรับราชการซึ่งจะช่วยให้มีรายได้ประจำและลดภาระค่าใช้จ่ายได้ในเรื่องของการรักษาเมื่อเจ็บป่วย ผลกระทบจากโควิด-19 ยังส่งผลต่อความเหลื่อมล้ำทางการเข้าถึงเทคโนโลยีในเด็กต่างจังหวัดอีกด้วย

ความท้าทายที่สำคัญ ในการทำงานของสภาเด็กและเยาวชนนั้น สภาเด็กและเยาวชนต้องรู้จักตัวเองก่อน เมื่อรู้จักตัวเองแล้วต้องทำบทบาทหน้าที่ของตัวเองในการเป็นตัวแทนของเด็กและเยาวชน ในการส่งเสียงสะท้อนของความคิดเห็นแนวทางในการดำเนินงานของเด็กและเยาวชนจริงๆ ไม่ทำงานลักษณะตามใจผู้ใหญ่หรือตามองค์กรที่กำกับดูแล ในการทำงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) และเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น สภาเด็กและเยาวชนในพื้นที่เอง ในการทำงานที่ผ่านมาโครงการต่างๆ เป็นการทำงานที่ท้องถิ่นต้องการดำเนินงานเช่นกัน ดังนั้นต้องการให้การทำงานออกมาจากความคิดความต้องการของเด็กจริงๆ

ข้อเสนอแนะ สภาเด็กและเยาวชนในระดับตำบล ควรถ่ายโอนภารกิจไปยังกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นให้เสร็จให้เรียบร้อยโดยเร็ว เพื่อการดำเนินงานต่างๆ จะได้มีความคล่องตัวมากขึ้น เกี่ยวกับภาระกิจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเองมีค่อนข้างมาก ดังนั้นควรมีเจ้าหน้าที่ดูแลงานด้านเด็กและเยาวชนโดยตรง เช่น นักพัฒนาเด็กและเยาวชน เป็นต้น การบูรณาการงานร่วมกัน เช่น งานเด็ก งานผู้สูงอายุ ควรเกิดขึ้นได้จริง เพื่อให้การทำงานเกิดประสิทธิภาพมากขึ้น สภาเด็กและเยาวชนในระดับตำบลควรมองตัวเองเป็นภาคประชาสังคม รับฟังเสียงสะท้อนจากเด็กและเยาวชนในพื้นที่จริงๆ และเปลี่ยนเสียงสะท้อนต่างๆ ออกมาเป็นข้อเสนอในเชิงนโยบายเพื่อสะท้อนให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้มากขึ้น...” (ที่มา: สรุปความจากการสัมภาษณ์ผู้องค์กรพัฒนาเอกชนหนึ่งแห่ง)

4.3 สถาบันทางวิชาการกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน

สถาบันทางวิชาการกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน ประกอบด้วย 2 หัวข้อการดำเนินงาน คือ (1) สถาบันวิชาการในระบบ และ (2) สถาบันวิชาการนอกระบบ โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.3.1 สถาบันวิชาการในระบบ

จากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลเอกสาร งานวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่าบทบาทที่สำคัญของสถาบันวิชาการในระบบสำหรับการพัฒนาเด็กและเยาวชนในภาพรวมมีเป้าหมายในการพัฒนาและส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ และการส่งเสริมทักษะทางดิจิทัลในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งนี้สืบเนื่องจากบริบทผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ที่ส่งผลให้เด็กและเยาวชนมีภาวะการเรียนรู้ถดถอย และบางส่วนถูกหลุดจากระบบการศึกษาจากการไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลและเทคโนโลยีทางดิจิทัลได้ ด้วยเหตุนี้จึงเล็งเห็นถึงความสำคัญในการฟื้นฟู (Resilience) หลังจากภาวะวิกฤตให้กับเด็กและเยาวชนที่มุ่งเน้นการจัดการเรียนรู้ทางดิจิทัล และการส่งเสริมให้สามารถเข้าถึงเทคโนโลยีทางดิจิทัลมากขึ้น ทั้งนี้เนื้อหาในส่วนนี้ประกอบด้วย (1) ศูนย์เพื่อการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน (2) แพลตฟอร์มการเรียนออนไลน์ และ (3) ผลงานทางวิชาการและการวิจัยในปี พ.ศ. 2565 โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) ศูนย์เพื่อการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน

(1.1) ศูนย์ความเป็นเลิศทางการอาชีวศึกษา (Excellent Center) จัดตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2565 โดยสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (Excellent Center) โดยมี เป้าประสงค์เพื่อพัฒนาสถานศึกษาอาชีวศึกษาภาครัฐให้เป็นศูนย์พัฒนาศักยภาพบุคคลเพื่อความเป็นเลิศ (Human Capital Excellence Center: HCEC) ให้เพียงพอสำหรับการผลิต และพัฒนาพัฒนากำลังคนที่เกี่ยวข้องกับการตอบสนองประเด็นยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ทั้งในด้านปริมาณ และด้านคุณภาพโดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัล รวมทั้งเพื่อเป็นการพัฒนาระบบการส่งเสริมสนับสนุนให้ประชากรวัยเรียนได้เข้าเรียนในสายอาชีวศึกษาเพิ่มมากขึ้น โดยผู้เรียนได้รับโอกาส และความเสมอภาคในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานสากล (กระทรวงศึกษาธิการ, 2565)

(1.2) โครงการโรงเรียนคุณภาพเริ่มดำเนินการในปี พ.ศ. 2565 โดย กระทรวงศึกษาธิการ โดยมี เป้าประสงค์เพื่อเน้นการสร้างการรับรู้ และความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาทางการศึกษาที่มีผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และการสร้างเครือข่ายของโรงเรียนเพื่อการใช้ทรัพยากรร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ผู้เรียนในระดับเด็กและเยาวชนได้รับการศึกษาอย่างมีคุณภาพ และเท่าเทียม ทั้งนี้มุ่งเน้นให้ความสำคัญใน 7 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านความปลอดภัยของผู้เรียน 2. ด้านระบบประกันคุณภาพ 3. ด้านการพัฒนาครู 4. ด้านการเรียนการสอน 5. ด้านการวัดและประเมินผล 6. ด้านการนิเทศศึกษา การกำกับ และการติดตาม และ 8. ด้านการพัฒนาฐานข้อมูล (Big Data) เครือข่ายโรงเรียน โดยกลุ่มเป้าหมายของโครงการเป็นโรงเรียนทั้งในระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษา โรงเรียนในพื้นที่ห่างไกล และโรงเรียนตั้งเดี่ยว (Stand Alone)

(1.3) **โครงการยกระดับคุณภาพแรงงานมีอาชีพ** เริ่มดำเนินการในปี พ.ศ. 2565 โดยกระทรวงศึกษาธิการได้มีการลงนามในบันทึกข้อตกลงร่วมกับกระทรวงแรงงาน ว่าด้วยการส่งเสริมการศึกษา และการมีงานทำให้แก่นักเรียน นักศึกษา และแรงงานในทุกกระดับ ผ่านการจัดกระบวนการ และการพัฒนาการเรียนรู้ต่าง ๆ ให้กับผู้เรียน เช่น กรมพัฒนาฝีมือแรงงานแห่งชาติ ได้มีการจัดฝึกอบรมและทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติให้กับนักศึกษาอาชีวศึกษาในที่สุดท้ายของหลักสูตรก่อนการจบการศึกษา และการฝึกอบรมให้กับนักเรียนที่ไม่ได้เรียนต่อหลังจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา โดยมีการฝึกอบรมจำนวน 1,178 คน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2565) โครงการดังกล่าวช่วยแก้ไขปัญหาการขาดแคลนแรงงานทั้งในเชิงปริมาณ และคุณภาพ รวมทั้งยังเป็นการพัฒนาในด้านการจัดทำฐานข้อมูล (Big Data) ผู้เรียน และแรงงาน อย่างเป็นระบบ ที่สามารถนำไปต่อยอดในการติดตามตรวจสอบเพื่อให้ความช่วยเหลือ และสามารถนำข้อมูลเหล่านี้ไปคาดการณ์ และพิจารณามาตรการ หรือแนวทางนโยบายในการพัฒนาการศึกษาในอนาคต

2) แพลตฟอร์มการเรียนออนไลน์

(2.1) **แพลตฟอร์มมหาวิทยาลัยไซเบอร์ไทย (Thailand Cyber University: Thai MOOC)** เป็นแพลตฟอร์มด้านการศึกษาในรูปแบบออนไลน์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาศักยภาพและทักษะของประชาชนไทยในทุกช่วงวัย โดยมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 อันนำไปสู่การสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดช่วงชีวิต (Lifelong Learning) แพลตฟอร์มดังกล่าวอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) เริ่มดำเนินการมาเข้าสู่ปีที่ 7 และได้มีการขยายความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยทั้งภายในประเทศ และต่างประเทศ รวมทั้งหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน โดยจากข้อมูลเชิงสถิติพบว่าปัจจุบันมีหน่วยงานที่เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนารายวิชาในแพลตฟอร์มดังกล่าวมากถึง 104 แห่ง มีรายวิชาทั้งหมดมากกว่า 589 รายวิชา และปัจจุบันจำนวนผู้ใช้งานที่ลงทะเบียนเข้าเรียนมากถึง 1.5 ล้านคน ซึ่งมีจำนวนมากขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับปี พ.ศ. 2564 มากถึง 800,000 คน

(2.2) **แพลตฟอร์มซียูนิวรอน (CU Neuron)** เป็นแพลตฟอร์มด้านการศึกษาออนไลน์ที่ดำเนินการโดยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยมีหลักสูตร และรายวิชาที่หลากหลายตามความสอดคล้องของผู้เรียน ทั้งนี้เพื่อให้ นิสิต/นักศึกษา บุคลากรทางการศึกษา นักเรียนระดับมัธยมศึกษา และประชาชนทั่วไป ให้สามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองผ่านช่องทางการเรียนรู้ที่หลากหลายรูปแบบ เรียนรู้ได้จากทุกสถานที่และทุกเวลา นอกจากนี้จุดเด่นของแพลตฟอร์มดังกล่าวคือการพัฒนาระบบธนาคารเครดิต (Credit Bank) ซึ่งเป็นการสะสมหน่วยกิตจากการเรียนไว้อย่างเป็นระบบ โดยเมื่อผู้เรียนเรียนสำเร็จจะได้รับประกาศนียบัตร สามารถนำผลการเรียนที่ได้มาเทียบโอนหน่วยกิตในหลักสูตรวิชาศึกษาทั่วไปของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้ในอนาคต โดยในช่วงปี พ.ศ. 2565 มีหลักสูตร และรายวิชาที่เปิดใหม่ที่มีความน่าสนใจ และเป็นองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อเด็กและเยาวชน

เช่น หลักสูตรสร้างธุรกิจใหม่อย่างไรในยุคที่ใครๆ ก็เป็นผู้ประกอบการ Young blood CEO journey หลักสูตรเปลี่ยนงานศิลป์ให้เป็นเงิน และหลักสูตร Principles of Innovation and Entrepreneurship: VIE เป็นต้น

(2.3) แพลตฟอร์ม Thailand Learning เป็นแพลตฟอร์มด้านการศึกษาออนไลน์ดำเนินการโดยสถานทูตออสเตรเลีย ประจำประเทศไทย และมูลนิธิเอเชียประจำประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการนำเทคโนโลยีเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาการศึกษาของประเทศไทย โดยแพลตฟอร์มดังกล่าวได้เปิดให้ใช้งานมาตั้งแต่ช่วง พ.ศ. 2564 ซึ่งเป็นช่วงที่สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ยังค่อนข้างรุนแรง โดยจนถึงปัจจุบันแพลตฟอร์มดังกล่าวยังคงให้บริการแก่นักเรียน และบุคลากรทางการศึกษาในการสามารถเข้าถึงเนื้อหาองค์ความรู้รายวิชาต่าง ๆ ที่ครอบคลุมตามหลักสูตรแกนกลางของกระทรวงศึกษาธิการ นอกจากนี้ยังมีฟังก์ชันที่น่าสนใจเพิ่มเติมเพื่อเป็นการกระตุ้น และส่งเสริมการเรียนรู้ออนไลน์ให้กับเด็กและเยาวชน เช่น ฟังก์ชันทัศนศึกษาโลกเสมือน (Virtual Tour) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สามารถเข้าชมพิพิธภัณฑ์หรือแหล่งเรียนรู้จากทั่วโลกผ่านหน้าจอที่สามารถให้ความรู้แก่นักเรียนได้มากกว่าในหนังสือเรียน

(2.4) แพลตฟอร์ม Aksorn On-learn เป็นแพลตฟอร์มด้านการศึกษาออนไลน์ดำเนินการโดย บริษัท อักษร เอ็ดดูเคชั่น จำกัด (มหาชน) ซึ่งเป็นบริษัทที่เป็นผู้พัฒนา และผลิตแบบเรียนรายวิชาต่าง ๆ ตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์ โดยแพลตฟอร์มดังกล่าวได้เปิดให้ใช้งานมาตั้งแต่ช่วง พ.ศ. 2564 ซึ่งเป็นช่วงที่สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ยังค่อนข้างรุนแรง โดยจนถึงปัจจุบันแพลตฟอร์มดังกล่าวยังคงให้บริการแก่นักเรียน และบุคลากรทางการศึกษา โดยลักษณะการทำงานของแพลตฟอร์มคือการนำเนื้อหาหมวดวิชาเข้ากับกระบวนการเรียนรู้แล้วพัฒนาให้ครูในรูปแบบใหม่ ซึ่งได้นำข้อมูลจากการทดลองใช้ของโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนนำร่องมาปรับปรุง และพัฒนาระบบเพิ่มเติมเพื่อให้เกิดความพร้อมของการใช้งานสำหรับการเรียนการสอนในทุกรูปแบบ ส่งผลให้การจัดการเรียนรู้มีความน่าสนใจ และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

(2.5) แพลตฟอร์มด้านการศึกษาเพื่อความเป็นเลิศ (Digital Education Excellence Platform: DEEP) เป็นแพลตฟอร์มด้านการศึกษาออนไลน์ดำเนินการโดย ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กระทรวงศึกษาธิการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นอีกหนึ่งช่องทางการเรียนรู้ออนไลน์ให้กับนักเรียน นักศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษาในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ และประชาชนทุกช่วงวัย โดยในปัจจุบันแพลตฟอร์มดังกล่าวเป็นศูนย์กลางในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ และการประเมินสมรรถนะผ่านการเรียนออนไลน์ การฝึกอบรม การสอบผ่านศูนย์พัฒนาศักยภาพบุคคลเพื่อความเป็นเลิศ (Human Capital Excellence Center : HCEC) ครูและบุคลากรทางการศึกษาในสังกัด รวมทั้งเป็นพื้นที่กลางสำหรับผู้ที่มีความสามารถในการผลิตสื่อการเรียนการสอนสามารถออกแบบ และสร้างสรรค์ผลงานแล้วนำสื่อดังกล่าวมาเผยแพร่ในระบบได้ (ปัญญาพัฒนา พัฒนาญานนท์, 2564) เพื่อให้ผู้เรียนที่สนใจสามารถเข้าชม และศึกษาได้อย่างสะดวก และรวดเร็วผ่านช่องทางออนไลน์

(2.6) แพลตฟอร์ม I AM KRU เป็นแพลตฟอร์มด้านการศึกษาออนไลน์ที่ดำเนินการโดย สำนักพัฒนาคุณภาพครู นักศึกษาครู และสถานศึกษา กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เป็นคลังความรู้ ข้อมูล และเครื่องมือที่สำคัญ และมีประสิทธิภาพสำหรับการจัดการเรียนการสอนให้กับคุณครู นอกจากนี้ยังเป็นพื้นที่สำหรับการสื่อสารระหว่างเครือข่ายคุณครูได้มาแสดงความคิดเห็น และข้อเสนอแนะต่าง ๆ รวมทั้งแลกเปลี่ยนประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน และการพัฒนาระบบการศึกษา อันจะนำไปสู่การพัฒนาการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และครอบคลุมกับเด็กและเยาวชนในทุกช่วงวัย

3) ผลงานทางวิชาการ

ผลงานทางวิชาการและการวิจัยเป็นการสืบค้นงานวิจัยจากฐานข้อมูล 1) เครือข่ายห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาไทย (ThaiLIS) 2) แพลตฟอร์ม Research Gateway Common Service ของสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) 3) คลังข้อมูลงานวิจัยไทย (Thai National Research Repository: TNRR) ของสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) 4) ศูนย์ข้อมูลการวิจัยดิจิทัล วช. (Digital Research Information Center) ของสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) 5) ห้องสมุด E-Library ของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) 6) คลังความรู้งานวิจัย ของสถาบันพระปกเกล้า 7) ฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์ ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 8) คลังปัญญาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (CURI) ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และ 9) ค้นหาจากเว็บไซต์ Google Scholar ในรูปแบบการวิจัยฉบับเต็ม (Full Text) โดยคัดเลือกการวิจัยจากปัญหา และวัตถุประสงค์การวิจัย ที่สอดคล้องกับปัญหาและการพัฒนาเด็กและเยาวชนในปี พ.ศ. 2565 โดยยกตัวอย่างรายงานการวิจัยมีรายละเอียดดังนี้

(3.1) รายงานสถานการณ์ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ปี 2565 โดย กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) งานศึกษาดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอสถานการณ์ปัจจุบัน ปัญหา และแนวโน้มผลกระทบที่เป็นจุดเสี่ยงทำให้เด็กและเยาวชนหลุดออกจากระบบการศึกษา และนำเสนอข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับการฟื้นฟูระบบการศึกษาไทยให้มีความเสมอภาค โดยจากการศึกษาข้อมูลนักเรียนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 มีนักเรียนในระดับการศึกษาภาคบังคับ (อนุบาล – ม.3) จำนวนประมาณ 9 ล้านคน อยู่ในสังกัดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (อปท.) กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน (ตชด.) สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (พศ.) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) และกรุงเทพมหานคร (กทม.) ผลการสำรวจพบว่ามีนักเรียนยากจนพิเศษซึ่งเป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงสูงต่อการหลุดออกจากระบบการศึกษาในระดับการศึกษาภาคบังคับจำนวนมากถึง 1,307,152 คน ทาง กสศ. ได้พิจารณาโดยใช้ข้อมูลรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนจากสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) พบว่า มีเด็กและเยาวชนอายุ 3-14 ปี จำนวนกว่า 2.5 ล้านคน อยู่ใต้เส้นความยากจน เนื่องจากมีรายได้ไม่ถึง 2,762 บาทต่อคน/เดือน และหากเปรียบเทียบข้อมูลนักเรียนยากจนพิเศษของ กสศ. ตั้งแต่ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 ถึงปีการศึกษา 2565 พบว่า รายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนของนักเรียนยากจนพิเศษลดลงมากถึง

ร้อยละ 5 ทั้งนี้มีนักเรียนจำนวนประมาณ 1.3 ล้านคน ที่ได้รับการจัดสรรเงินอุดหนุนนักเรียนยากจนพิเศษแบบมีเงื่อนไข (ทุนเสมอภาค) จาก กสศ. และจำนวนนักเรียนยากจนอีก 1.8 ล้านคน กสศ. ได้สนับสนุนผลการคัดกรองให้ต้นสังกัดจัดสรรทรัพยากรเพิ่มเติม

อย่างไรก็ตามจากการพิจารณาของสถาบันวิจัยเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (2565) พบว่า แนวโน้มของดัชนีราคาผู้บริโภคตามอัตราเงินเฟ้อและมูลค่าที่แท้จริง พบว่า ในปี 2563-2566 ดัชนีราคาผู้บริโภคด้านอาหารและการเดินทางมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ดังนั้นต้นทุนค่าใช้จ่ายจริงในการใช้ชีวิตของครัวเรือนผู้ปกครองและนักเรียน จึงเพิ่มสูงขึ้น แม้ดัชนีราคาผู้บริโภคด้านการศึกษาจะมีแนวโน้มลดลงเล็กน้อยก็ตาม ดังนั้นครัวเรือนจึงมีแนวโน้มที่จะต้องมียค่าใช้จ่ายประจำวันในด้านต่างๆ ที่สูงขึ้น อาจส่งผลกระทบต่อกำลังในการสนับสนุนการศึกษาให้บุตรหลานลดลง โดยเฉพาะในกลุ่มครอบครัวผู้ยากจนพิเศษ หรือด้อยโอกาสสถานการณ์ดังกล่าวจึงถือเป็นโจทย์ที่ท้าทายในการสร้างความเสมอภาคด้านการศึกษาไทยในอนาคต ที่ต้องพิจารณาอยู่บนพื้นฐานของระบบเศรษฐกิจของประเทศที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 (Covid-19) ที่ผ่านมา และอัตราเงินเฟ้อที่มีแนวโน้มที่สูงขึ้นอันมาจากผลกระทบระบบเศรษฐกิจโลก

จากความท้าทายดังกล่าว กสศ. ได้นำเสนอข้อเสนอการพัฒนาระบบหลักประกันโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน (Equitable Education Recovery for All) โดยสามารถแบ่งประเด็นได้ดังต่อไปนี้ (1) ข้อเสนอด้านอัตราอุดหนุนนักเรียนยากจนและยากจนพิเศษ สำหรับงบประมาณ พ.ศ. 2567 ได้แก่ 1. ควรปรับปรุงอัตราเงินอุดหนุนปัจจัยพื้นฐานยากจน (เรียนฟรี 15 ปี) โดยจัดให้ระดับอนุบาล และระดับประถมศึกษา จำนวน 1,000 บาท ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 4,000 บาท และ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 9,000 บาท 2. ควรปรับปรุงอัตราทุนเสมอภาค โดยเริ่มต้นตั้งแต่ระดับการศึกษาปฐมวัยถึงมัธยมปลาย โดยจัดให้รายหัว ระดับอนุบาลจำนวน 4,000 บาท ระดับประถมศึกษา จำนวน 5,100 บาท ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 4,500 บาท และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 9,100 บาท (2) ข้อเสนอเชิงคุณภาพ ได้แก่ 1. การจัดสรรเป็นเงินอุดหนุนอย่างมีเงื่อนไข เพื่อติดตามผลการคงอยู่ในระบบการศึกษาของผู้เรียนและการศึกษาต่อหลังขั้นพื้นฐาน รวมถึงติดตามผลด้านพัฒนาการด้านศักยภาพ และการเรียนรู้ 2. การเชื่อมโยงระบบฐานข้อมูล และระบบส่งต่อการทำงานและติดตามนักเรียนอย่างต่อเนื่อง เพื่อป้องกันการหลุดออกจากระบบซ้ำ โดยมุ่งเน้นให้เป็นการทำงานร่วมกันระหว่าง 7 กระทรวง เพื่อต่อยอดจากโครงการ “พาน้องกลับมาเรียน” และ 3. จัดทำมาตรการสร้างแรงจูงใจเพื่อส่งเสริมการระดมงบประมาณ และทรัพยากร จากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) และการบริจาคจากภาคเอกชนเพื่อลดภาระทางการคลังของประเทศ และ (3) เป้าหมายในอนาคต ได้แก่ 1. เพิ่มอัตราการศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาหรือเทียบเท่าของนักเรียนยากจนและยากจนพิเศษให้สูงกว่าร้อยละ 20 ภายใน 5 ปี และ 2. เยาวชนจากครัวเรือนยากจน และยากจนพิเศษ ต้องสามารถก้าวออกจากการกักตักความยากจนข้ามรุ่น เข้าสู่ระบบฐานภาษีและรายได้เฉลี่ยถึงระดับรายได้สูงภายใน 10 ปี

(3.2) งานวิจัยเรื่อง การพัฒนานโยบายการจัดการการสื่อสารสำหรับเด็กและเยาวชนไทยในอีก 10 ปีข้างหน้า โดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.) ร่วมกับสมาคมวิทยุและสื่อเพื่อเด็กและเยาวชน (สสคย.) งานวิจัยดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อของเด็กและเยาวชนไทยในทศวรรษหน้า กำหนดแนวทางการปรับตัวเพื่อรองรับการสื่อสารของเด็กและเยาวชนไทยในทศวรรษหน้า และพัฒนานโยบายในการจัดการการสื่อสารของเด็กและเยาวชนไทยในทศวรรษหน้า โดยงานวิจัยดังกล่าวมีลักษณะเป็นงานวิจัยเชิงอนาคตโดยใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi Future Research: DFR) เป็นวิธีคาดการณ์ผลลัพธ์โดยการออกความเห็นจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญหลายด้าน 4 กลุ่ม 1.กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อ 2.กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยาเด็กและวัยรุ่น 3.กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเชิงนโยบาย 4.กลุ่มเด็กและเยาวชนที่สนใจด้านสื่อและเทคโนโลยี เป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีประสบการณ์ด้านการทำงานเรื่องเด็กและเยาวชนมากกว่า 10 ปีขึ้นไป โดยจากการศึกษาพบว่าในปัจจุบันเด็กและเยาวชนอยู่ในระบบนิเวศสื่อซึ่งถือเป็นปัจจัยแวดล้อมที่สำคัญในการดำรงชีวิตมีบทบาทในการสร้างปฏิสัมพันธ์กับสิ่งรอบตัว และสร้างการเปลี่ยนแปลงภายในตัวบุคคล โดยเด็กและเยาวชนเป็นกลุ่มวัยที่ได้รับประโยชน์จากเทคโนโลยีการสื่อสารผ่านดิจิทัลแพลตฟอร์มต่างๆเพื่อใช้ในการชีวิตประจำวัน ทั้งด้านการเรียนรู้และความบันเทิง แต่ขณะเดียวกันการเข้าถึงสื่อได้ง่ายทุกที่ทุกเวลาและขาดกลไกกำกับควบคุมที่มีประสิทธิภาพ ทำให้เนื้อหาบางส่วนสร้างผลกระทบต่อเด็กและเยาวชน ยกตัวอย่างเช่น 1. ปัญหาสุขภาพจิตจะทวีความรุนแรงขึ้น เช่น ภาวะวิตกกังวล ภาวะซึมเศร้า และ โรคทางจิตเวช 2.ปัญหาสุขภาพกายที่เป็นผลจากการใช้สื่ออย่างไม่เหมาะสมหรือมากเกินไป เช่น โรคอ้วน โรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs) ภาวะขาดน้ำ ขาดอาหาร ขาดการออกกำลังกาย และภาวะน้ำหนักเกิน 3. เด็กและเยาวชนเผชิญกับเนื้อหาสื่อที่ไม่เหมาะสม จากการเข้าถึงสื่อที่หลากหลาย เช่น การพนันออนไลน์ และสื่อลามกอนาจาร การลงทุนในสินทรัพย์ดิจิทัลที่ขาดข้อมูลครบถ้วน 4. เด็กและเยาวชนบางส่วนยังขาดทักษะในการรับมือกับภัยออนไลน์ที่เข้าถึงตัวได้หลายช่องทาง เช่น การระรานทางออนไลน์ การล่อลวง การติดตามคุกคาม การล่อลวงเด็กเพื่อละเมิดทางเพศ สื่อลามกอนาจารเด็ก การพูดคุยเรื่องเพศที่ไม่เหมาะสม และการลอกให้ทำผิดกฎหมายผ่านออนไลน์

จากบริบทปัญหา และผลกระทบดังกล่าวที่คณะผู้วิจัยค้นพบจากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง และการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง นำมาสู่การพัฒนาข้อเสนอแนะที่จะช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าว และลดผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต โดยสามารถสรุปรายละเอียดได้ดังนี้ 1. ส่งเสริมความเท่าเทียมการเข้าถึงสื่อและความรู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy) ในเด็กและเยาวชนทุกกลุ่ม ทั้งนี้จำเป็นต้องมีกระบวนการหรือวิธีการที่แตกต่างกันเพื่อให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต พฤติกรรม และศักยภาพของเด็กและเยาวชน 2. ส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนมีพื้นที่สร้างสรรค์สื่อที่ดี เพื่อให้มีพื้นที่สำหรับการแสดงศักยภาพและทักษะด้านต่าง ๆ และ 3. เสนอแนะให้มีการบรรจุชุดการเรียนรู้เกี่ยวกับประเด็นความรู้เท่าทันสื่อให้อยู่ในระบบการศึกษา ทั้งนี้เนื้อหาของชุดการเรียนรู้ดังกล่าวจะต้องมีความทันสมัย และสอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีในปัจจุบัน และอนาคต

(3.3) งานวิจัยเรื่อง Learning Losses from School Closure Due to COVID-19 Pandemic for Thai Kindergartners โดย รศ.ดร.วีระชาติ กิเลนทอง และคณะ สถาบันวิจัยเพื่อออกแบบและประเมินนโยบาย มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย งานวิจัยดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาวะเรียนรู้ถดถอย (Learning Loss) จากการปิดสถานศึกษาในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 (Covid-19) ของเด็กและเยาวชนระดับปฐมวัย โดยใช้ข้อมูลจากผลการสำรวจความพร้อมในการเข้าสู่ระบบการศึกษา (School Readiness) ของประเทศไทย อันประกอบไปด้วย 1. ข้อมูลทักษะพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับเด็กปฐมวัยที่ต้องมีก่อนเข้าเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 เช่น ทักษะด้านคณิตศาสตร์ ทักษะภาษา ทักษะด้านการอ่าน และทักษะด้านการฟัง และ 2. ข้อมูลทักษะด้านความจำใช้งาน (Working Memory) ซึ่งเป็นข้อมูลที่สะท้อนถึงประสิทธิภาพในการจดจำข้อมูลหรือสิ่งต่าง ๆ ของเด็กและเยาวชน ซึ่งข้อมูลดังกล่าวถือเป็นข้อมูลที่สำคัญที่ช่วยสะท้อนถึงสถานการณ์เรียนรู้ถดถอย (Learning Loss) โดยคณะผู้วิจัยดำเนินการเก็บผลสำรวจในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ จนถึงเดือนเมษายน พ.ศ. 2564 ครอบคลุมพื้นที่ 25 จังหวัดทั่วประเทศ

ทั้งนี้สามารถสรุปประเด็นข้อค้นพบที่น่าสนใจจากงานวิจัยดังกล่าวได้ดังนี้การศึกษาและวิเคราะห์ผลสำรวจในกลุ่มเด็กและเยาวชนระดับปฐมวัยพบว่าการปิดสถานศึกษาในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ส่งผลกระทบต่อให้เกิดสภาวะการเรียนรู้ถดถอย โดยส่งผลกระทบต่ออย่างมีนัยสำคัญในทักษะด้านคณิตศาสตร์ และทักษะด้านความจำใช้งาน (Working Memory) ซึ่งจะพบในกรณีที่สถานศึกษามีการปิดตัวเป็นระยะเวลาประมาณ 35 – 49 วัน ในประเด็นการฟื้นฟู (Recovery) จากสภาวะการเรียนรู้ถดถอยพบว่าเด็กและเยาวชนที่มีฐานะดีจะมีโอกาสในการฟื้นฟูการเรียนรู้ได้มีประสิทธิภาพ และรวดเร็วกว่าเด็กและเยาวชนที่มีฐานะยากจน ซึ่งมีตัวแปรสำคัญคือการที่เด็กและเยาวชนที่มีฐานะดีสามารถเข้าถึงการศึกษาทางเลือกได้มากกว่า เช่น การเรียนพิเศษ หรือ การจ้างติวเตอร์ส่วนตัว สิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาในด้านของการฟื้นฟูการเรียนรู้ที่ต้องแลกกับค่าใช้จ่ายและต้นทุนที่สูง จากผลการวิจัยดังกล่าวจึงนำมาสู่ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่เสนอทางหน่วยงานภาครัฐ หรือหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรมีการพิจารณาความคุ้มค่า (Cost-Benefit Analysis) อย่างรอบคอบสำหรับการปิดสถานศึกษาในช่วงสถานการณ์ฉุกเฉินที่อาจเกิดขึ้นได้อีกในอนาคต

4.3.2 สถาบันวิชาการนอกระบบ

จากการศึกษาข้อมูลผ่านการสืบค้น พบว่านอกจากการพัฒนาเด็กและเยาวชนที่ดำเนินการโดยสถาบันวิชาการในระบบแล้ว การพัฒนาการศึกษาและการส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับเด็กและเยาวชนมีการดำเนินการโดยสถาบันวิชาการนอกระบบร่วมด้วย โดยส่วนใหญ่เป้าหมายในการพัฒนาและส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ และการส่งเสริมทักษะทางดิจิทัลในรูปแบบต่าง ๆ รวมทั้งแหล่งทุนจากหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อให้เด็กและเยาวชนสามารถเข้าถึงโอกาสในการเข้าถึงการศึกษา และส่งเสริมคุณภาพชีวิตของตนเอง โดยเนื้อหาในส่วนนี้ประกอบด้วย

1) แหล่งเรียนรู้สำหรับเด็กและเยาวชน และ 2) แหล่งข้อมูลทุนการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชน โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) แหล่งเรียนรู้สำหรับเด็กและเยาวชน

จากการสืบค้น และค้นคว้าข้อมูลทุติยภูมิจากแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้อง สามารถรวบรวมแพลตฟอร์มและเว็บไซต์แหล่งเรียนรู้สำหรับเด็กและเยาวชนที่ดำเนินการในช่วงปี พ.ศ. 2565 จนถึงปัจจุบัน จำนวน 22 แหล่ง โดยแบ่งเป็นแพลตฟอร์มระดับประเทศจำนวน 15 แหล่ง และ แพลตฟอร์มระดับต่างประเทศ จำนวน 7 แหล่ง สามารถสรุปรายละเอียดได้ดังนี้

(1.1) แพลตฟอร์มระดับประเทศ ได้แก่

Klassi แพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์ดำเนินการโดยธนาคารกสิกรไทย โดยภายในแพลตฟอร์มประกอบไปด้วยคอร์สเรียนที่มีเนื้อหา และสาระสำคัญที่หลากหลายเพื่อรองรับความต้องการของผู้เรียน และแนวโน้มความนิยมในการศึกษา เช่น คอร์สเกี่ยวกับการวางแผนธุรกิจ การลงทุน หรือ การออกแบบการเล่าเรื่อง (Storytelling) จุดเด่นของแพลตฟอร์มดังกล่าว โดยจุดเด่นของแพลตฟอร์มดังกล่าวคือการมีผู้เชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ มาให้ความรู้ และเมื่อเรียนจบตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ผู้เรียนจะได้รับเอกสารรับรองการศึกษาอิเล็กทรอนิกส์ (e-Certificate) โดยสามารถเข้าถึงได้จาก: <https://klassi.com>

Starfish Labz แพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์ดำเนินการโดย Starfish Education กิจการเพื่อสังคมที่มุ่งเน้นการทำงานในด้านการพัฒนาระบบการศึกษา โดยในแพลตฟอร์มดังกล่าวมีเนื้อหาสำหรับนักเรียนและนักศึกษาในการพัฒนาทักษะและองค์ความรู้ต่าง ๆ เนื้อหาสำหรับคุณครูในด้านการจัดการเรียนการสอน และเทคนิคที่สำคัญเพื่อการพัฒนาทักษะของผู้เรียน และเนื้อหาสำหรับผู้ปกครองในด้านวิธีการดูแล และให้การสนับสนุนลูกอย่างเหมาะสม และสอดคล้องกับยุคสมัยปัจจุบัน โดยสามารถเข้าถึงได้จาก: <https://www.starfishlabz.com>

ThaiMOOC แพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์ดำเนินการโดย กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) ร่วมกับมหาวิทยาลัย สถาบันการศึกษา และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยแพลตฟอร์มดังกล่าวอยู่ภายใต้โครงการมหาวิทยาลัยไซเบอร์ (Thailand Cyber University) ภายในแพลตฟอร์มประกอบไปด้วยคอร์สเรียนรายวิชาที่หลากหลายจากสถาบันชั้นนำของประเทศ เช่น การคิดสร้างสรรค์เพื่อการพัฒนาตนเอง จริยธรรมสารสนเทศสำหรับพลเมืองดิจิทัล และ อาชีวอนามัยและความปลอดภัย นอกจากนี้ยังได้มีการสร้างความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยของประเทศญี่ปุ่น และเกาหลีใต้สำหรับการเปิดสอนคอร์สเรียนภาษาต่างประเทศอีกด้วย โดยสามารถเข้าถึงได้จาก: <https://thaimooc.org>

Chula MOOC แพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์ดำเนินการโดย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยมีกลุ่มเป้าหมายสำหรับนักเรียน นิสิต/นักศึกษา และประชาชนทั่วไป ได้มีโอกาสในการศึกษา และเรียนรู้ ภายใน

แพลตฟอร์มประกอบไปด้วยคอร์สเรียนที่สามารถแบ่งออกเป็น 5 หมวด ได้แก่ 1. หมวดภาษา 2. หมวดเทคโนโลยี 3. หมวดการบริหารจัดการ 4. หมวดศิลปะและการพัฒนาตนเอง และ 5. หมวดสุขภาพ ซึ่งผู้เรียนสามารถเรียนคอร์สต่าง ๆ ในแพลตฟอร์มได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และเมื่อเรียนจบตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ผู้เรียนจะได้รับเอกสารรับรองการศึกษาอิเล็กทรอนิกส์(e-Certificate) โดยสามารถเข้าถึงได้จาก: <https://mooc.chula.ac.th/>

Mahidol University Extension แพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์ดำเนินการโดย มหาวิทยาลัยมหิดล เป็นระบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ (Mux) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชน รวมทั้งประชาชนทุกช่วงวัยสามารถเข้าถึงแหล่งการเรียนรู้ออนไลน์ที่มีคุณภาพ และมีองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ ภายในแพลตฟอร์มประกอบไปด้วยวิชาให้เลือกหลากหลายจากคณะและสาขาวิชาต่าง ๆ รวมทั้งยังมีวิชาที่เกี่ยวข้องกับทักษะความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Literacy) และการรู้เท่าทันการสื่อสาร (Communication Literacy) ซึ่งนับเป็นทักษะที่น่าเรียนรู้ และจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับนักเรียนในยุคดิจิทัล โดยสามารถเข้าถึงได้จาก: <https://mux.mahidol.ac.th/>

CMU MOOC แพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์ดำเนินการโดย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นพื้นที่แห่งการเรียนรู้ให้กับบุคคลทุกช่วงวัยสามารถเรียนรู้เนื้อหา และองค์ความรู้ที่น่าสนใจที่ออกแบบ และสร้างสรรค์โดยคณะอาจารย์ และผู้เชี่ยวชาญของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยปัจจุบันมีการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนออนไลน์ภายในแพลตฟอร์มมากกว่า 30 รายวิชา โดยเป้าประสงค์ของรายวิชาทั้งหมดถูกออกแบบโดยคำนึงถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Education) เหมาะกับ นักเรียน นักศึกษา คนที่กำลังทำงาน หรือประชาชนทั่วไป ที่ต้องการหาความรู้เพื่อไปใช้ต่อยอดในการเรียนหรือทำงาน โดยสามารถเข้าถึงได้จาก: <https://mooc.cmu.ac.th/>

Space (By Chulalongkorn Business School: CBS) แพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์ดำเนินการโดย คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ และแหล่งข้อมูลออนไลน์ที่เกี่ยวข้องกับการเงิน การตลาด และธุรกิจ นอกจากนี้ยังมีคอร์สเรียนออนไลน์เกี่ยวกับการเงิน และการบัญชีที่ดำเนินการสอนโดยคณาจารย์จากคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยมุ่งเน้นเนื้อหาที่กระชับ ทำความเข้าใจได้ง่าย และสามารถเอาไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน หรือการทำงานได้จริง โดยสามารถเข้าถึงได้จาก: <https://space.cbs.chula.ac.th/>

SkillLane แพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์ดำเนินการโดย สถาบันสกีลเลน แพลตฟอร์มดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นพื้นที่ให้บุคคลทุกช่วงวัยได้มีการพัฒนา และดึงศักยภาพของตนเองได้อย่างเต็มที่ ผ่านการได้เรียนรู้องค์ความรู้จากผู้เชี่ยวชาญในแต่ละสาขาผ่านสื่อวีดิทัศน์ที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกสถานที่ และทุกช่วงเวลา ทั้งนี้ผู้เรียนจะต้องมีการเสียค่าใช้จ่ายตามรายละเอียดของแต่ละคอร์สรายวิชา โดยสามารถเข้าถึงได้จาก: <https://www.skilllane.com/>

Course Square แพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์ดำเนินการโดย บริษัท คอร์สสแควร์ จำกัด โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาการศึกษาไทยให้มีคุณภาพ และประชาชนทุกช่วงวัยสามารถเข้าถึงได้ง่าย โดยเริ่มต้นจากการนำเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนมาประยุกต์ใช้ร่วมกับการเรียนในห้องเรียนเพื่อพัฒนาเป็นเว็บไซต์ Coursesquare.co โดยเป็นตลาดคอร์สเรียนออนไลน์เพื่อให้ผู้ที่สนใจสามารถลงเรียนในคอร์สเรียนตามความสนใจ โดยสามารถเข้าถึงได้จาก: <https://www.coursesquare.co/site/index>

สคูลดีโอ (Skooldio) แพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์ดำเนินการโดย บริษัท สคูลดีโอ จำกัด มีเป้าหมายเพื่อให้เป็นพื้นที่แห่งการเรียนรู้สำหรับคนรุ่นใหม่ในการพัฒนาทักษะ และองค์ความรู้ที่สำคัญอันสามารถไปต่อยอดในชีวิตประจำวันได้จริง โดยภายในแพลตฟอร์มประกอบไปด้วยคอร์สเรียนออนไลน์และห้องเรียนพัฒนาทักษะ เพื่อเพิ่มทักษะให้พร้อมแข่งขันในยุคดิจิทัล ผ่านคอร์สเรียนออนไลน์ หรือโปรแกรมฝึกอบรม (Bootcamp) ที่ผสมผสานการเรียนรู้ด้วยเนื้อหาที่อัดแน่น และเน้นการลงมือทำโครงการ (Project) ที่สามารถไปต่อยอดได้จริง รวมทั้งยังมีการพัฒนาแอปพลิเคชันที่ชื่อว่า “Learn Anywhere” เพื่อให้ผู้ใช้งานสามารถเข้าถึงเนื้อหาจากคอร์สหลักสูตรต่าง ๆ จากอุปกรณ์มือถือของผู้เรียนได้อย่างสะดวก และรวดเร็ว โดยสามารถเข้าถึงได้จาก: <https://www.skooldio.com/>

Your Next U แพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์ดำเนินการโดย บริษัท South East Asia Center (SEAC) มีเป้าหมายเพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบ Smart Learning ที่สามารถตอบโจทย์ความหลากหลายของผู้เรียน และองค์กร โดยมุ่งเน้นการมีพื้นที่สำหรับการเรียนรู้ร่วมกันผ่านรูปแบบการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องผ่านรูปแบบสื่อที่ต่าง ๆ เช่น วิดีโอ อีบุคส์ (E-Book) หรือ พอดแคสต์ (Podcast) โดยสามารถเข้าถึงได้จาก: <https://www.yournextu.com>

ตลาดปัญญา (Talad Panya) แพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์ดำเนินการโดย บริษัท โค้ช มาร์เก็ตติ้ง จำกัด มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาแพลตฟอร์มที่เป็นพื้นที่สำหรับรวบรวมองค์ความรู้ที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมศักยภาพ และทักษะให้กับผู้เรียน มุ่งเน้นรูปแบบการเรียนรู้แบบออนไลน์ ผ่านสื่อวิดีโอและอื่น ๆ ที่น่าสนใจ จุดเด่นของแพลตฟอร์มดังกล่าว คือ มีคอร์สเรียนรู้สำหรับการพัฒนาทักษะเพื่อเพิ่มรายได้ เช่น การจัดการหุ้น การตลาดออนไลน์ หรือ การพัฒนาทักษะดิจิทัลเพื่อธุรกิจ โดยสามารถเข้าถึงได้จาก: <https://taladpanya.com/>

Future Skill แพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์ดำเนินการโดย บริษัท โลก มี เอ็กซ์ จำกัด มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างพื้นที่แห่งการเรียนรู้ และการพัฒนาทักษะที่สำคัญต่อการดำรงชีวิตในปัจจุบัน และการประกอบอาชีพ โดยจุดเด่นของแพลตฟอร์มดังกล่าวคือมีคอร์สเรียนออนไลน์ที่มุ่งเน้นในเรื่องของการพัฒนาทักษะอนาคต (Future Skill) ที่สำคัญ เพื่อให้ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) ความฉลาดรู้ทางเทคโนโลยี (Technology Literacy) และ ทักษะทางด้านธุรกิจดิจิทัล (Digital Business) โดยสามารถเข้าถึงได้จาก: <https://futureskill.co/home>

Digital Skill แพลตฟอร์มดังกล่าวเป็นหนึ่งในโครงการของสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล ดำเนินงานโดยสมาคมโปรแกรมเมอร์ไทย โดยมีเป้าหมายในการพัฒนาแพลตฟอร์มที่รวบรวมความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะดิจิทัล ตั้งแต่ในระดับพื้นฐานจนถึงระดับเทคนิคขั้นสูง ทั้งนี้ผู้ที่สนใจสามารถเข้าเรียนคอร์สอบรมต่าง ๆ โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย พร้อมทั้งจะได้รับใบรับรอง (Certification) หลังจากศึกษาครบตามเกณฑ์ที่กำหนด โดยสามารถเข้าถึงได้จาก: <https://course.digitalskill.org/>

DSD Online Training แพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์ดำเนินการโดย กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน เป็นแพลตฟอร์มที่มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นพื้นที่แห่งการเรียนรู้สำหรับบุคคลทั่วไปที่ต้องการพัฒนา และต่อยอดทักษะที่จำเป็นต่อการทำงานในปัจจุบัน และอนาคต ทั้งนี้ผู้เรียนสามารถเรียนคอร์สเรียนต่าง ๆ โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย โดยปัจจุบันมีคอร์สเรียนที่หลากหลาย อันได้แก่ 1. หมวดภาษาต่างประเทศและซอฟต์แวร์ (Soft Skill) 2. หมวดโปรแกรมคอมพิวเตอร์และทักษะดิจิทัล 3. หมวดช่างและการซ่อมบำรุง และ 4. หมวดอาชีพและงานบริการ โดยสามารถเข้าถึงได้จาก: <http://onlinetraining.dsd.go.th>

(1.2) แพลตฟอร์มระดับต่างประเทศ ได้แก่

Google Digital Garage แพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์ดำเนินการโดย บริษัท กูเกิล จำกัด โดยเป็นแพลตฟอร์มการเรียนออนไลน์ที่ไม่เสียค่าใช้จ่าย โดยมีเนื้อหา และคอร์สการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ และพัฒนาทักษะทางด้านข้อมูลและเทคโนโลยี (Data and tech) ด้านการตลาดดิจิทัล (Digital Marketing) และด้านการพัฒนาอาชีพ โดยสามารถเข้าถึงได้จาก: <https://learndigital.withgoogle.com/digitalgarage/>

Google Skillshop แพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์ดำเนินการโดย บริษัท กูเกิล จำกัด โดยเป็นแพลตฟอร์มที่รวบรวมคอร์สฝึกอบรมต่าง ๆ ที่พัฒนาโดยกูเกิล (Google) โดยมีวัตถุประสงค์ให้ได้เรียนรู้ และพัฒนาทักษะทางดิจิทัลผ่านการใช้เครื่องมือ และนวัตกรรมของกูเกิล โดยสามารถเข้าถึงได้จาก: <https://skillshop.withgoogle.com>

Linkedin Learning แพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์ดำเนินการโดย ลิงค์อิน คอร์ปอเรชั่น (Linked Corporation) โดยเป็นแพลตฟอร์มการเรียนรู้ทักษะที่สำคัญต่อการทำงานสำหรับสายอาชีพต่าง ๆ ในปัจจุบันมีคอร์สออนไลน์มากกว่า 16,000 คอร์สดำเนินการสอนโดยผู้เชี่ยวชาญ และมีประสบการณ์ในสายแขนงต่าง ๆ เช่น การเขียนโปรแกรมไพธอนโดยโปรแกรมเอกเซล (Using Python with Excel) การเขียนโปรแกรมขั้นพื้นฐาน (Programming Foundations) และ การเขียนโปรแกรมภาษาจาวา 11 (Learning Java 11) โดยสามารถเข้าถึงได้จาก: <https://th.linkedin.com/learning/subscription/topics>

MIT OpenCourseWare (OCW) แพลตฟอร์มดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของโครงการของสถาบันเทคโนโลยีแมสซาชูเซตส์ (Massachusetts Institute of Technology: MIT) โดยเป็นแพลตฟอร์มที่รวบรวมองค์ความรู้ และผู้เรียนสามารถได้เรียนรู้ได้โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย ทั้งนี้รายวิชา และคอร์สหลักสูตรส่วนใหญ่จะเน้นไปทางสาขา

วิทยาศาสตร์คอมพิวเตอร์ (Computer Science) สาขาเศรษฐศาสตร์ (Economics) และ สาขาวิทยาศาสตร์ข้อมูล (Data Science) ซึ่งถือเป็นสาขาที่มีชื่อเสียงของ MIT โดยสามารถเข้าถึงได้จาก: <https://ocw.mit.edu>

Coursera แพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์ดำเนินการโดย บริษัท คอร์สเควรา จำกัด (Coursera Inc.) ถือเป็นแพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์ที่ใหญ่ที่สุดแห่งหนึ่งของโลก โดยปัจจุบันมีคอร์สเรียนมากถึง 4,600 คอร์ส ประกอบไปด้วยเนื้อหาตั้งแต่องค์ความรู้ระดับพื้นฐานไปจนถึงองค์ความรู้เฉพาะเจาะจง ทั้งนี้มีรายวิชาที่น่าสนใจ และมีผู้เรียนจำนวนมาก คือ วิชาการเรียนรู้ของเครื่อง (Machine Learning) และ วิชาการเขียนโปรแกรมด้วยภาษาไพธอน (Programming for Everybody: Getting Started with Python) โดยสามารถเข้าถึงได้จาก: <https://www.coursera.org/>

Udemy แพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์ดำเนินการโดย บริษัท ยูเดมี จำกัด (Udemy Inc.) เป็นแพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์ โดยปัจจุบันมีหลักสูตรมากกว่า 155,000 หลักสูตร นอกจากนี้ยังมีหลักสูตรใหม่ที่เผยแพร่ประจำทุกเดือน ทั้งนี้เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้สนใจได้และเรียนรู้องค์ความรู้ในทุก ๆ ด้าน ทั้งในด้านภาษา ด้านการออกแบบ ด้านการตลาด และด้านดิจิทัล โดยจุดเด่นของแพลตฟอร์มดังกล่าวคือผู้เรียนจะได้มีโอกาสเรียนรู้จากผู้เชี่ยวชาญ ได้รับประสบการณ์ และแรงบันดาลใจผ่านการสอนของวิทยากรผู้เชี่ยวชาญมากกว่า 70,000 คน โดยเป็นทั้งคนไทย และคนต่างประเทศทั่วโลก โดยสามารถเข้าถึงได้จาก: <https://www.udemy.com/>

edX แพลตฟอร์มที่ถูกพัฒนาโดยความร่วมมือระหว่างสถาบันเทคโนโลยีแมสซาชูเซตส์ (Massachusetts Institute of Technology: MIT) และ มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด (Harvard University) โดยเป็นแพลตฟอร์มที่ให้นักเรียน นักศึกษา และประชาชนทั่วไปได้เข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ โดยปัจจุบันมีคอร์สเรียนมากกว่า 800 คอร์ส อันประกอบไปด้วยหลากหลายสาขาวิชา เช่น วิทยาศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ วิศวกรรม มนุษยศาสตร์ และการเงิน โดยสามารถเข้าถึงได้จาก: <https://www.edx.org/course>

2) แหล่งข้อมูลทุนการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชน

จากการสืบค้น และค้นคว้าข้อมูลทุติยภูมิจากแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้อง สามารถรวบรวมแหล่งทุนการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชนที่ดำเนินการในช่วงปี พ.ศ. 2565 จนถึงปัจจุบัน โดยได้ดำเนินการคัดเลือกแหล่งทุนที่มีความน่าสนใจ จำนวน 10 แหล่ง สามารถสรุปรายละเอียดได้ดังนี้

(2.1) **โครงการทุนเสมอภาค (โครงการจัดสรรเงินอุดหนุนแบบมีเงื่อนไข)** ดำเนินการโดย กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดสรรเงินอุดหนุนนักเรียนตามหลักความเสมอภาค (Equity Based) กลุ่มเป้าหมายมุ่งเน้นในกลุ่มนักเรียนที่ยากจนที่สุด เพื่อให้ได้รับทรัพยากรที่จำเป็น การแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายที่เป็นอุปสรรคต่อการมาเรียน อันนำไปสู่การป้องกันการที่เด็กและเยาวชนหลุดออกจากระบบการศึกษา ทั้งนี้ในช่วงปีพ.ศ. 2565 ที่ผ่านมามีจำนวนนักเรียนที่ได้รับเงินอุดหนุนจำนวน 1,301,366 คน โดยคิด

เป็นอัตราเงินอุดหนุน 3,000 บาท (ต่อคนต่อปี) ครอบคลุมโรงเรียนสังกัด สพฐ. อปทต. ตชด. ตั้งแต่ระดับอนุบาล จนถึงมัธยมศึกษาตอนต้นทั่วประเทศเป็นจำนวน 29,114 โรงเรียน

(2.2) โครงการทุนนวัตกรรมสายอาชีพชั้นสูง ดำเนินการโดย กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือเยาวชนที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ให้ได้รับการศึกษาต่อในสายอาชีพชั้นสูง เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับสถานศึกษาในการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นการพัฒนาความสามารถและคุณภาพชีวิตของเยาวชน รวมทั้งสนับสนุนการผลิตบุคลากรสายอาชีพชั้นสูงที่มีศักยภาพเพื่อรองรับแผนยุทธศาสตร์ประเทศไทย 4.0 โดยทุนดังกล่าวประกอบไปด้วย 1) ทุนพัฒนาสถาบันการศึกษาที่ผ่านการพิจารณาจำนวนประมาณ 50 แห่ง 2) ทุนการศึกษาแก่นักเรียนจำนวน 2,500 ทุน และ 3) ทุนสนับสนุนกิจกรรมการพัฒนาคุณภาพสถาบันการศึกษาและผู้รับทุน โดยได้ตั้งเป้าหมายในปีการศึกษา 2565 ว่าจะมีสถานศึกษาสายอาชีพที่ได้รับคัดเลือกการสนับสนุนทุนเข้าโครงการจำนวน 116 สถานศึกษาสายอาชีพ จำนวน 44 จังหวัด และมีเยาวชนจากครัวเรือนที่ยากจนได้รับทุน จำนวนประมาณ 9,427 ทุน

(2.3) ทุนพระกนิษฐาสัมมาชีพ ดำเนินการโดย กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริม และสนับสนุนเยาวชนสายอาชีพที่มีศักยภาพและความสามารถแต่ประสบกับความขาดแคลนทุนทรัพย์หรือด้อยโอกาสในการได้รับการพัฒนาศักยภาพ และโอกาสทางการศึกษาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ระดับปริญญาตรีขึ้นไป ทั้งนี้เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการผลิตพัฒนากำลังคนสายอาชีพที่ตอบสนองต่อการขับเคลื่อนประเทศตามนโยบายประเทศไทย 4.0 โดยรูปแบบของทุนเป็นลักษณะทุนให้เปล่า ผู้ได้รับทุนไม่ต้องขอใช้ทุนหากเรียนจนสำเร็จการศึกษาตามที่กำหนด ทั้งนี้ทุนสนับสนุนค่าใช้จ่ายด้านต่าง ๆ ดังนี้ 1) ค่าใช้จ่ายรายเดือน จำนวน 10,000 บาทต่อเดือน 2) ค่าธรรมเนียมการศึกษาไม่เกิน จำนวน 40,000 บาทต่อปี (เบิกจ่ายตามจริง) 3) ค่าอุปกรณ์การเรียน จำนวน 10,000 บาทต่อปี (เบิกจ่ายตามจริง) และค่าสนับสนุนโครงการวิจัย จำนวน 30,000 บาทต่อปี (เบิกจ่ายตามจริง)

(2.4) โครงการส่งเสริมโอกาสทางการเรียนรู้และพัฒนาทักษะเยาวชนและแรงงานนอกระบบเพื่อพัฒนาอาชีพที่ใช้ชุมชนเป็นฐาน ปี 2565 ดำเนินการโดย กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) มีวัตถุประสงค์เพื่อยกระดับทักษะให้กับกลุ่มประชากรวัยแรงงานที่อายุ 15 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป โดยมีระดับการศึกษาต่ำกว่าการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมีรายได้ต่ำกว่า 6,500 บาท ต่อเดือน โดยลักษณะของทุนเป็นการให้ทุนสนับสนุนโครงการที่มุ่งเน้นการพัฒนากระบวนการทางสังคมที่ช่วยนำไปสู่การจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ผู้ด้อยโอกาส โดยเฉพาะเยาวชนที่หลุดออกจากระบบการศึกษา และแรงงานนอกระบบ ซึ่งถือเป็นกลุ่มทรัพยากรมนุษย์ที่รายได้ต่ำและอ่อนแอที่สุดในระบบเศรษฐกิจของไทย ทั้งนี้เพื่อให้กลุ่มดังกล่าวสามารถค้นพบศักยภาพ และทักษะของตนเอง อันนำไปสู่การพึ่งพาตนเองในสังคมได้อย่างเหมาะสม

(2.5) ทุนการศึกษา “ส่งน้องเรียน สร้างเด็กดี” โดย มูลนิธิยุวพัฒน์ ได้มีการดำเนินการให้ทุนสนับสนุนเด็กและเยาวชนที่ด้อยโอกาสทางการศึกษา เริ่มต้นตั้งแต่ปีการศึกษา 2535 จนถึงปัจจุบัน ทั้งนี้ประกอบ

ไปด้วยทุนการศึกษา 3 ประเภท ได้แก่ 1) ทุนการศึกษายายสามัญ เป็นทุนการศึกษาที่ให้ต่อเนื่อง เพื่อสนับสนุนให้กับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 1-6 จำนวนปีละ 7,000 บาท 2) ทุนการศึกษาระบบทวิศึกษา เป็นทุนการศึกษาที่ให้ต่อเนื่อง 3 ปี ที่ประสบปัญหาขาดแคลน และอยู่ห่างไกลจากวิทยาลัยที่เปิดสอนสายอาชีพ ได้รับโอกาสศึกษาต่อในโรงเรียนที่มีหลักสูตรการเรียนร่วมกับหลักสูตรอาชีวศึกษา และมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) จนจบการศึกษา จำนวนปีละ 7,000 บาท และ 3) ทุนการศึกษายายสามัญเฉพาะนักเรียนมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 1-3 ที่ได้รับทุนจาก สพฐ. หรือ กสศ. โดยจะได้รับทุนสนับสนุนเพิ่มเป็นจำนวน 4,000 บาทต่อปี ทั้งนี้ในปี พ.ศ. 2565 ทางมูลนิธิยูวพัฒน์ได้มอบทุนการศึกษาให้กับนักเรียนจำนวน 62.8 ล้านบาท และมีจำนวนนักเรียนที่ได้รับทุนและจบการศึกษาในปีการศึกษา 2565 จำนวน 10,650 คน (มูลนิธิยูวพัฒน์, 2565)

(2.6) โครงการรื้อพลังการศึกษา โดย มูลนิธิยูวพัฒน์ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาเยาวชนใน 3 ด้านหลัก คือด้านการเข้าถึงการศึกษา ด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และด้านการพัฒนาทักษะชีวิต มีจำนวนโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการทั้งสิ้น 106 โรงเรียนจาก 39 จังหวัด นักเรียนที่ได้รับผลประโยชน์จากโครงการมีจำนวนกว่า 45,000 คน แบ่งตามภาคดังนี้: ภาคเหนือ 26 โรงเรียน, ภาคกลาง 20 โรงเรียน, ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 31 โรงเรียน, ภาคตะวันตก 9 โรงเรียน, ภาคตะวันออก 11 โรงเรียน, และภาคใต้ 9 โรงเรียน จำนวนนักเรียนทุนในโรงเรียนเครือข่ายรื้อพลังการศึกษาทั้งหมด 3,861 คน อัตราคงอยู่คิดเป็น 88.13% (โดยรวมจำนวนนักเรียนที่คงอยู่นี้รวมถึงจำนวนนักเรียนทุนที่ออกไปเรียนในโรงเรียนอื่นนอกเครือข่ายรื้อพลังการศึกษา จำนวน 161 คน)

นอกจากนี้ โครงการฯ ได้ดำเนินการขยายผลการใช้เครื่องมือห้องเรียนดิจิทัลระบบ Learn Education วิชาวิทยาศาสตร์ โดยได้ทดลองใช้ในภาคเรียนที่ 2 ปี 2564 และใช้ต่อเนื่องในปี 2565 ทั้งหมด 14 โรงเรียน และมีโรงเรียนที่ทดลองใช้งานใหม่ในภาคเรียนที่ 1/2565 จำนวน 8 โรงเรียนเครื่องมือห้องเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ระบบ Winner English โดยได้ทดลองใช้งานใหม่ในภาคเรียนที่ 1/2565 จำนวน 10 โรงเรียน ทั้งมีครูผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Teach for Thailand) นักศึกษารุ่นที่ 9 เข้าทำงานทั้งหมด 35 คน ใน 23 โรงเรียน

(2.7) โครงการทุนการศึกษาในกรุงเทพมหานครเพื่อผู้ย้ายถิ่นฐานและเยาวชนไทย โดย มูลนิธิสร้างสรรค์มีวัตถุประสงค์มอบทุนการศึกษาให้กับเด็กและเยาวชนครอบครัวผู้มีรายได้น้อยและขาดแคลนทุนทรัพย์ทางการศึกษาในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร และสมุทรปราการจำนวน 14 ครอบครัว โดยจากข้อมูลในช่วงเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2565 ทางโครงการได้มอบทุนการศึกษาให้แก่เด็กนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาจำนวน 11 คน จำนวนคนละ 6,000 บาท และนักศึกษาระดับมหาวิทยาลัยจำนวน 2 คน จำนวนคนละ 10,000 บาท

(2.8) ทุนการศึกษามูลนิธิร่วมจิตต์น้อมเกล้าฯ เพื่อเยาวชน ในพระบรมราชินูปถัมภ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนเด็กและเยาวชนที่มีความขาดแคลนทุนทรัพย์ทางการศึกษา และเพิ่มโอกาสให้เด็กและเยาวชนสามารถเข้าถึงการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ โดยลักษณะของทุนเป็นทุนการศึกษาต่อเนื่องแบ่งออกเป็น 1) ทุนสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา และสามเณร (พระภิกษุ) จำนวนทุนละ 3,000 บาท 2) ทุนสำหรับนักเรียน

ระดับมัธยมศึกษา จำนวนทุนละ 4,500 บาท และ 3) ทุนสำหรับนักเรียนระดับอาชีวศึกษา และอุดมศึกษา จำนวนทุนละ 9,000 บาท

(2.9) ทุนการศึกษามูลนิธิกองทุนการศึกษาเพื่อการพัฒนา (The Education for Development Foundation: EDF) มีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนและมอบโอกาสทางการศึกษาให้แก่เด็กนักเรียนที่มีฐานะยากจน ตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นจนถึงตอนปลาย และอาชีวศึกษา รวมทั้งยังมุ่งให้ความช่วยเหลือกับนักเรียนคนพิการ และกลุ่มนักเรียนที่อาศัยอยู่ใน 3 จังหวัดชายแดนภายใต้ร่วมด้วย โดยสามารถสรุปรายละเอียดของทุนได้ดังต่อไปนี้ 1) โครงการทุนการศึกษา EDF ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีประเภททุนการศึกษาทั้งสิ้น 2 ประเภท คือ ทุนการศึกษาต่อเนื่อง 3 ปี (ม.1-ม.3) จำนวนทุนละ 6,000 บาทต่อคน และ ทุนการศึกษา 1 ปี จำนวนทุนละ 2,000 บาทต่อคนต่อปี 2) โครงการทุนการศึกษา EDF ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและอาชีวศึกษา เป็นทุนการศึกษา 1 ปี จำนวนทุนละ 5,000 บาทต่อคนต่อปี 3) โครงการทุนการศึกษา EDF เพื่อเด็กพิการ เป็นทุนการศึกษา 1 ปีสำหรับเด็กพิการ จำนวนทุนละ 5,000 บาทต่อคนต่อปี และ 4) โครงการทุนการศึกษาได้ฟ้าเดียวกัน เพื่อเด็กนักเรียนกำพร้าใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นทุนการศึกษา 1 ปี จำนวนทุนละ 5,000 บาทต่อคนต่อปี

(2.10) ทุนการศึกษาแลกเปลี่ยนต่างประเทศเอเอฟเอส (AFS) โดย มูลนิธิเอเอฟเอสประเทศไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนและเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนได้เรียนรู้ และแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมในต่างประเทศเป็นระยะเวลา 1 ปี สามารถแบ่งประเภทของทุนได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่ 1) ทุนมูลนิธิเอเอฟเอส ประเทศไทย เพิ่มจำนวน เพื่อสนับสนุนนักเรียนที่มีผลการเรียนดีแต่ขาดแคลนทุนทรัพย์ 2) ทุนการศึกษาจากภาครัฐและเอกชน ทั้งภายในและต่างประเทศ โดยผู้มีสิทธิ์ขอทุนประเภทนี้จะต้องมีคุณสมบัติเป็นบุตร/ธิดาของเจ้าหน้าที่ หรือพนักงานในหน่วยงานหรือบริษัทของเจ้าของทุน และ 3) ทุนรัฐบาลสหรัฐอเมริกา เป็นทุนเต็มจำนวนที่สนับสนุนให้แก่เด็กนักเรียนไทยมุสลิมที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนดและผ่านการคัดเลือก

(2.11) โครงการ Learn to Earn โดย มูลนิธิเอสซีจี (SCG Foundation) มีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนทุนการศึกษาให้กับเด็กและเยาวชนตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงระดับอุดมศึกษาที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ และประสบอุปสรรคในการเข้าถึงการศึกษา ทั้งนี้เพื่อให้เด็กและเยาวชนสามารถได้รับโอกาสในการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ และมีทักษะในการประกอบอาชีพให้สามารถเลี้ยงดูตนเองและครอบครัว ทุนดังกล่าวเป็นรูปแบบทุนให้เปล่าไม่จำเป็นต้องใช้คืน และเป็นทุนการศึกษาต่อเนื่องจนถึงระดับปริญญาตรี จากข้อมูลพบว่าปัจจุบันได้สนับสนุนทุนการศึกษาให้กับเด็กและเยาวชนจำนวนมากกว่า 100,000 ทุน โดยใช้งบประมาณจำนวน 1,000 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2565 ทางมูลนิธิเอสซีจีได้มอบทุนไปจำนวน 200 ทุน

กล่องข้อความ 4.4 เสี่ยงสะท้อนจากนักวิชาการ

“... ‘ความเหลื่อมล้ำ’ โดยเฉพาะในเรื่องโอกาสทางการศึกษา และการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ เป็นรากที่สำคัญของหลายปัญหาในกลุ่มเด็กและเยาวชนไทย เด็กปฐมวัยเป็นกลุ่มที่มีความเปราะบางจากการถูกกดทับและผลิตซ้ำของปัญหาความเหลื่อมล้ำจากความยากจนซึ่งเป็นผลกระทบต่อเนื่องข้ามรุ่นประชากรของครอบครัว... โควิด-19 เป็นจุดซ้ำเติมความเปราะบางนี้ ซึ่งสะท้อนผ่านการฟื้นตัวของแต่ละครอบครัวไทยที่ไม่เท่ากันและผลกระทบที่เกิดกับเด็กและเยาวชนไทยในแต่ละกลุ่มที่รุนแรงต่างกัน...”

ความท้าทายที่สำคัญในงานด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนของไทย รวมถึง การแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำนี้ คือ ปัญหา ‘ช่องความความเข้าใจ’ ระหว่างคนคิดออกแบบนโยบาย (ที่ส่วนใหญ่เป็นผู้ใหญ่) กับผู้ที่เป็นคนใช้หรือจะได้รับผลกระทบและประโยชน์จากนโยบาย (เด็กและเยาวชนกลุ่มต่างๆ) การออกแบบนโยบายหลายครั้ง ยังไม่เปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นที่เพียงพอ ผู้ใหญ่จำนวนมากยังไม่เข้าใจบริบทความต้องการของเด็กและเยาวชนแต่ละกลุ่ม...

ข้อเสนอแนะ คือ การบริหารจัดการกลไกเชิงโครงสร้างที่มีอยู่แล้ว ซึ่งก็คือ “สภาเด็กและเยาวชน” ที่ยังถูกใช้เป็นกลไกที่ผิดที่ผิดทาง หรือผิดรูปแบบ ยังไม่เป็นกลไกที่สามารถสร้างพื้นที่สร้างสรรค์ และส่งเสริมการมีส่วนร่วม ความรับผิดชอบร่วมกันของเด็กและเยาวชนในระดับพื้นที่ได้มากเท่าที่ควร สภาเด็กและเยาวชนควรเป็นกลไกเชิงโครงสร้างที่ต้องหนุนเสริมให้ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนมากกว่าที่เป็นอยู่ โดยควรสนับสนุนให้เกิดขึ้นและมีความเข้มแข็งในแต่ละพื้นที่ เพิ่มการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนในทุกระดับ รวมถึง “ระดับโรงเรียน” มีการกำหนดจุดยืนการทำงาน บทบาทให้ชัดเจนและเหมาะสม ลดกิจกรรมเชิงพิธีการ หรือพิธีกรรม และเพิ่มการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน ทั้งในด้านงบประมาณและด้านอื่นๆ...”

(ที่มา สรุปความจากการสัมภาษณ์นักวิชาการที่ทำงานวิจัยด้านเด็กและเยาวชน)

4.4 สื่อกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน

จากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลเอกสาร และสืบค้นข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้อง พบว่าบทบาทที่สำคัญของภาคสื่อสารมวลชนสำหรับการพัฒนาเด็กและเยาวชนในภาพรวมมีแนวโน้มและทิศทางในการส่งเสริมและสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับความฉลาดรู้การใช้ข้อมูลดิจิทัล (Digital Literacy) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นการรับมือ และการป้องกันภัยคุกคามทางสื่อออนไลน์ รวมทั้งเล็งเห็นถึงประเด็น ความสำคัญในการฟื้นฟูพลัง (Resilience) หลังจากภาวะวิกฤตให้กับเด็กและเยาวชนที่มุ่งเน้นการจัดการเรียนรู้ทางดิจิทัล และการส่งเสริมให้สามารถเข้าถึงเทคโนโลยีทางดิจิทัลมากขึ้น โดยคณะผู้วิจัยได้คัดเลือกองค์การภาคสื่อสารมวลชนที่มีการดำเนินโครงการ และกิจกรรมสำหรับการพัฒนาเด็กและเยาวชนที่โดดเด่น และน่าสนใจ รวมทั้งมีความสอดคล้องกับสภาพการณ์และแนวโน้มของปัญหาเด็กและเยาวชน สามารถสรุปการดำเนินโครงการ และกิจกรรมในการส่งเสริมและพัฒนาเด็กและเยาวชนในช่วงปี พ.ศ. 2565 ขององค์กรภาคส่วนต่างๆ ในด้านสื่อมวลชนได้ดังต่อไปนี้

1) โครงการภายใต้การดำเนินงานของกองทุนสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ (Thai Media Fund)

กองทุนสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ (Thai Media Fund) เป็นกองทุนที่ดำเนินงานในด้านการส่งเสริมและสนับสนุนภาคเครือข่ายทุกภาคส่วนในการผลิตและพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ โดยมุ่งเน้นให้ประชาชนเข้าถึง เข้าใจ และสามารถใช้ประโยชน์จากสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ รวมทั้งให้เด็ก เยาวชน และครอบครัวมีทักษะในการรู้เท่าทันและเฝ้าระวังสื่อประเภทต่าง ๆ ในปัจจุบัน ทั้งนี้ได้ดำเนินโครงการ และกิจกรรมในการส่งเสริมและพัฒนาเด็กและเยาวชนในช่วงปี พ.ศ. 2565 ดังนี้

(1.1) โครงการสร้างสรรค์ไทยเป็นโครงการที่ร่วมมือกับกระทรวงวัฒนธรรม เปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชน (อายุไม่เกิน 25 ปี) จาก 77 จังหวัดทั่วประเทศ เข้าร่วมอบรมหลักสูตรออนไลน์ เพื่อให้ผู้เข้าสมัครเข้าร่วมโครงการได้เรียนรู้และทำความเข้าใจกระบวนการและวิธีการที่ถูกต้องในการผลิตสื่อวีดิทัศน์ (คลิปริติโอ) ทั้งหมด 5 หลักสูตร จากเหล่าวิทยากร ได้แก่ 1) สื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ โดย รศ.ดร.สมิทธิ บุญชุตินา 2) เสน่ห์วัฒนธรรม โดย ดร.พิชชาภานต์ ช่างชัย 3) สรรสร้าง สร้างสรรค์ Creative โดย คุณโกญจนาท โขมศิริ 4) สร้างสรรค์บท โดย ดร.สรวิทย์ จีรวรรณวิสุทธิ และ 5) คัดสรร เลือกสรร และการตัดต่อ โดย อาจารย์ประสงค์ กรรโมทาร์ ทั้งนี้เพื่อมุ่งเน้นการถ่ายทอดวัฒนธรรมท้องถิ่นผ่านกระบวนการบอกเล่าเรื่องราวที่สร้างความน่าสนใจ และความตระหนักรู้ในวัฒนธรรมของคนในชุมชน และสังคม ผ่านรูปแบบการผลิตโดยใช้สมาร์ตโฟน ผลการดำเนินโครงการมีผลงานที่ได้รับการคัดเลือก และเผยแพร่สู่สาธารณะจำนวน 17 ผลงาน ซึ่งถือเป็นการสร้างสรรค์ ต่อยอด และช่วยสร้างมูลค่าเพิ่มทางวัฒนธรรมท้องถิ่นสู่ระดับประเทศ และระดับสากล

ภาพ 4.10 งานประกาศรางวัล “โครงการประกวดเยาวชนสร้างสรรค์สื่อ” สื่อสร้างสรรค์วัฒนธรรม

ที่มา: รายงานประจำปี 2565 กองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์

(1.2) โครงการการเสริมสร้างคนดีและรักการอ่านด้วยสื่อหนังสือนิทานภาพประกอบ สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เป็นโครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนา และจัดทำสื่อส่งเสริมคุณธรรมด้านการมีน้ำใจ เพื่อเสริมสร้างเด็กดีมีคุณธรรม และรักการอ่านผ่านสื่อประเภทนิทานประกอบภาพ โดยนิทานจะมีภาพปรากฏอยู่บนตัวอักษรที่ใช้สีเพื่อเป็นสื่อนำสายตา ช่วยให้เด็ก ๆ อ่านคำจากภาพ พร้อมทั้งสังเกตองค์ประกอบของคำ และจดจำเพื่อนำไปใช้ในการเรียนรู้ต่อไป ผลจากการดำเนินโครงการได้มีการจัดทำสื่อหนังสือนิทานประกอบภาพมีเนื้อหาคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ จำนวน 1 ชุด ประกอบด้วย 8 เล่ม ตีพิมพ์และเผยแพร่จำนวน 1,000 ชุด (จำนวน 8,000 เล่ม) รวมทั้งเผยแพร่ในลักษณะหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-Book) ผ่านเว็บไซต์เพื่อเพิ่มความสะดวกให้กับเด็กและเยาวชน ผู้ปกครอง และครูสามารถเข้าถึงได้ง่าย นอกจากนี้ยังได้มีการเผยแพร่รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์เกี่ยวกับผลการนำสื่อนิทานประกอบภาพไปใช้จริงจำนวน 1 เล่ม รวมทั้งยังมีการจัดฝึกอบรมครูผู้สอน ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ความรู้ เผยแพร่ และนำสื่อไปใช้เพื่อพัฒนาทักษะการอ่าน และเสริมสร้าง คุณธรรมแก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษจำนวน 350 คน

ภาพ 4.11 รูปตัวอย่างหนังสือนิทานชุด “เสริมสร้างคนดี และรักการอ่าน” (บน) รูปเว็บไซต์สำหรับเผยแพร่หนังสือชุดนิทานในรูปแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-Book)

ที่มา: รายงานประจำปี 2565 กองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์

2) โครงการภายใต้การดำเนินงานของมูลนิธิเทคโนโลยีสารสนเทศตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

มูลนิธิเทคโนโลยีสารสนเทศตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มุ่งดำเนินงานใน 2 ด้าน อันได้แก่ งานด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และงานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาและพัฒนาเด็กและเยาวชนผู้ด้อยโอกาสในพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศ ทั้งนี้ได้ดำเนินโครงการ และกิจกรรมในการส่งเสริมและพัฒนาเด็กและเยาวชนในช่วงปี พ.ศ. 2565 ดังนี้

(2.1) โครงการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (ICT) เพื่อการศึกษาของโรงเรียนในชนบท (ทสรช.) โรงเรียนในโครงการเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาของโรงเรียนในชนบท (ทสรช.) ภายใต้มูลนิธิเทคโนโลยีสารสนเทศตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้ทำกิจกรรมที่มุ่งเน้นการพัฒนาด้านอาชีพ ให้นักเรียนสามารถประกอบอาชีพได้ และ/หรือ ส่งเสริมให้นักเรียนทำผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เพื่อเป็นการฝึกอาชีพและจำหน่ายสินค้าเพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ระหว่างเรียน พบว่า ส่วนใหญ่ช่องทางจำหน่ายสินค้านี้มักจำกัดเฉพาะพื้นที่ เช่น การออกบูธแสดงผลงานและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของนักเรียน การฝากขายกับร้านในตัวเมือง วางจำหน่ายที่ศูนย์โอท็อป (OTOP) หรือ การรับผลิตสินค้าตามที่ลูกค้าสั่ง เป็นต้น

โดยในปี พ.ศ. 2559 มูลนิธิเทคโนโลยีสารสนเทศตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้ประสานความร่วมมือกับสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน) (สพธอ.) กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ร่วมดำเนินงาน “โครงการส่งเสริมการใช้ไอซีทีสร้างรายได้ ในกลุ่มโรงเรียน

ทสรช.” ขึ้น เพื่อประยุกต์ใช้ไอซีทีในการเพิ่มช่องทางการขายสินค้าของโรงเรียนหรือชุมชน สนับสนุนการทำธุรกิจออนไลน์ให้กับครู นักเรียน รวมถึงชุมชนในพื้นที่ ช่วยในการสร้างรายได้ให้แก่โรงเรียน และ/หรือนักเรียน ครอบครัว ชุมชน และเกิดการพัฒนาผู้เรียนด้านการทำธุรกิจออนไลน์ได้

ทั้งนี้ในการดำเนินโครงการในปี พ.ศ. 2565 ทางมูลนิธิฯ ได้มีการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ที่น่าสนใจ อันได้แก่ 1) กิจกรรมการพัฒนาสมรรถนะด้านการใช้รูปแบบการซื้อขายทางอินเทอร์เน็ต หรือ อีคอมเมิร์ซ (E-commerce) โดยมีการจัดสอบวัดสมรรถนะและทักษะพร้อมมอบใบประกาศนียบัตรตามมาตรฐานคุณวุฒิวิชาชีพ ของสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน) (สคช.) 2) ดำเนินโครงการบ่มเพาะเยาวชนในพื้นที่ชนบท เพื่อสร้างองค์ความรู้ และพัฒนาทักษะสำหรับการเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship) ทางด้านนวัตกรรมอาหาร และ 3) ดำเนินกิจกรรมต่อยอดจาก “โครงการแม่ขุน” ดำเนินการในพื้นที่ อ.นางรอง จ.บุรีรัมย์ และโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 51 ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างรายได้ และส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน โดยเครื่องมือหลักของโครงการที่ใช้คือ “แอปพลิเคชัน One Chat” แอปพลิเคชันสำหรับเป็นโครงการส่งเสริมการนำซื้อขายสินค้าและบริการแบบออนไลน์ สามารถปรับให้ตรงกับบริบทความต้องการของแต่ละชุมชนได้

ภาพ 4.12 ตัวอย่างสินค้า และผลิตภัณฑ์ที่จัดทำโดยกลุ่มนักเรียน ทักษสถาน และชุมชนที่เข้าร่วมโครงการแม่ขุน

ที่มา: <https://www.facebook.com/maekanoon/>

3) โครงการภายใต้การดำเนินงานของกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมมีบทบาทหลักในการส่งเสริม และสนับสนุนให้เกิดการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในทุกภาคส่วน อันนำไปสู่การขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัลที่มีคุณภาพ ผ่านการขับเคลื่อนของการเสริมสร้างองค์ความรู้การใช้ประโยชน์เทคโนโลยีดิจิทัลให้กับประชาชนทุกช่วงวัย ทั้งนี้เพื่อให้มีความฉลาดรู้ ทักษะ และความตระหนักต่อการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และเท่าทันภัยออนไลน์ในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งนี้ได้ดำเนินโครงการและกิจกรรมในการส่งเสริมและพัฒนาเด็กและเยาวชนในช่วงปี พ.ศ. 2565 ดังนี้

(3.1) โครงการศูนย์การเรียนรู้ด้านโค้ดดิ้ง (Coding) แห่งศตวรรษที่ 21 โครงการดังกล่าวร่วมมือกับสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล (DEPA) มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนา และส่งเสริมทักษะดิจิทัลสำหรับนักเรียนและครูระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอาชีวศึกษา ผ่านการปรับเปลี่ยนสถานศึกษารองรับการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการที่ผสมผสานวิชาเพิ่มเติม (STEM) และ วิชาโค้ดดิ้ง (Coding) เพื่อนำไปสู่การเป็นศูนย์กลางผลิตบุคลากรดิจิทัล โดยโครงการดังกล่าวได้มีการสนับสนุนโรงเรียนทั่วประเทศจำนวน 300 แห่ง โดยแบ่งเป็นโรงเรียนอาชีวศึกษาจำนวน 13 แห่ง และขยายผลต่อเพื่อยกระดับเทคโนโลยีในระดับมัธยมศึกษาจำนวน 84 แห่ง ลักษณะการดำเนินโครงการเป็นการส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ควบคู่กับความบันเทิง (Entertainment) เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความสนใจ และสนุกสนานไปกับการเรียนรู้ ผ่านการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบการเน้นปฏิสัมพันธ์ (Interactive) และรูปแบบการเรียนรู้โดยมีโครงการเป็นฐาน (Project-based Learning) เพื่อให้นักเรียนสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้มาสร้างสรรค์ และพัฒนาสู่การปฏิบัติผ่านการพัฒนาโครงการทางด้าน Coding, STEM และ AI โดยจากข้อมูลพบว่าจำนวนนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการจำนวน 40,770 คน และ ครูผู้สอนจำนวน 5,459 คน จากทั่วประเทศ

ภาพ 4.13 บรรยากาศการจัดการเรียนการสอนวิชาโค้ดดิ้ง (Coding)

ที่มา: รายงานประจำปี 2565 กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

4) โครงการภายใต้การดำเนินงานของสำนักข่าวไทยพีบีเอส (Thai PBS)

สำนักข่าวไทยพีบีเอส (Thai PBS) เป็นสถาบันสื่อสาธารณะที่มุ่งสร้างสรรค์สื่อที่มีคุณภาพ และคุณธรรมสู่ประชาชนในทุกช่วงวัยของสังคม ผ่านการดำเนินการผลิตรายการ การให้บริการข่าวสาร ความรู้ สาระบันเทิงที่มีคุณภาพและมาตรฐานตามข้อบังคับด้านจริยธรรมขององค์กร และสถาบันสื่อ ทั้งนี้ได้ดำเนินโครงการ และกิจกรรมในการส่งเสริมและพัฒนาเด็กและเยาวชนในช่วงปี พ.ศ. 2565 ดังนี้

(4.1) โครงการการเมืองเยาวชนร่วมสมัยกับการสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมทางการเมืองรู้เท่าทันข่าวปลอม โครงการดังกล่าวร่วมมือกับสำนักงานวิจัยแห่งชาติ (วช.) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ และเครือข่าย 12 สถาบันการศึกษาทั่วประเทศ โครงการดังกล่าวการเล็งเห็นถึงบทบาทสำคัญของสื่อในการช่วยขับเคลื่อนองค์ความรู้ใหม่ ๆ ไปสู่สังคม เพื่อนำส่งข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจของภาคประชาชน จึงนำมาสู่การจัดกิจกรรมการผลิตสื่อ TikTok รู้เท่าทันข่าวปลอมทางการเมืองในสื่อสังคมออนไลน์ โดยเปิดโอกาสให้เยาวชนได้สร้างสรรค์ และพัฒนาผลงานภายใต้แนวคิด “เยาวชน การเมือง ข่าวปลอม” โดยมีเยาวชนเข้าร่วมกิจกรรมทั้งหมด 18 ทีม โดยเป็นเยาวชนจาก มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี, มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่, มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, มหาวิทยาลัยบูรพา, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ทั้งนี้ได้มีการมอบรางวัลจำนวน 5 ประเภท อันได้แก่ 1. รางวัลข้อมูลเชิงลึกหรือมีประโยชน์ (Exclusive Content) 2. รางวัลความคิดสร้างสรรค์ยอดเยี่ยม (Creative Content Specialist) 3. รางวัลการติดต่อหรือเทคนิคการนำเสนอยอดเยี่ยม (Unique Editor) 4. รางวัลการใช้ภาษาที่สร้างสรรค์ไม่ก่อให้เกิดการสร้างอคติและความเกลียดชัง (Excellent Word) และ 5. รางวัลที่เนื้อหาสร้างรอยยิ้ม เสียงหัวเราะ ผลลัพธ์ที่ได้จากการดำเนินโครงการดังกล่าวคือการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชน โดยเฉพาะประเด็นการพิจารณาข่าวปลอมอย่างเป็นรูปธรรม อันนำไปสู่การต่อยอดในอนาคตได้อย่างยั่งยืน

ภาพ 4.14 รูปเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการทั้งหมด 18 ทีมจากเครือข่ายสถาบันการศึกษาทั่วประเทศ

ที่มา: <https://www.isranews.org/article/isranews-article/114344-inves099-21.html>

5) โครงการภายใต้การดำเนินงานของมูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทย (Internet Foundation for Development of Thailand)

มูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาคนไทยเป็นองค์กรไม่แสวงหาผลกำไร มีเป้าประสงค์ในการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและอินเทอร์เน็ตมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาทางเศรษฐกิจ และสังคม รวมทั้งการคำนึงถึงการใช้อย่างปลอดภัย และสร้างสรรค์ เพื่อมีความตระหนักรู้ และเท่าทันผลกระทบด้านลบที่อาจเกิดขึ้น ทั้งนี้ได้ดำเนินโครงการ และกิจกรรมในการส่งเสริมและพัฒนาเด็กและเยาวชนในช่วงปี พ.ศ. 2565 ดังนี้

(5.1) โครงการอบรมพัฒนาเยาวชนแกนนำเพื่อการออนไลน์อย่างปลอดภัย และสร้างสรรค์ โครงการดังกล่าวดำเนินการร่วมกับ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ และกรมกิจการเด็กและเยาวชน และมูลนิธิฮันส์ไฮเดล (HANNIS SEIDEL FOUNDATION) มีวัตถุประสงค์เพื่อให้องค์ความรู้ และเสริมทักษะแก่เยาวชนในด้านการใช้สื่อออนไลน์อย่างปลอดภัย โดยเยาวชนแกนนำที่เข้าร่วมโครงการจะได้เรียนรู้เกี่ยวกับภัยออนไลน์ใกล้ตัวที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน พฤติกรรมกรเข้าหาเด็กเพื่อละเมิดทางเพศ (Grooming) การกลั่นแกล้งออนไลน์ (Cyberbullying) การพนันออนไลน์ กระบวนการเก็บหลักฐานดิจิทัลที่สำคัญต่อกระบวนการยุติธรรม รวมไปถึงทั้งแนวทางการให้ความช่วยเหลือ และเยียวยาตนเอง และคนรอบตัวในกรณีที่ได้รับผลกระทบจากภัยออนไลน์ ประเภทต่าง ๆ

ภาพ 4.15 การการอบรมพัฒนาเยาวชนแกนนำ เพื่อการออนไลน์อย่างปลอดภัยและสร้างสรรค์

ที่มา: <https://inetfoundation.or.th/Welcome/activity?id=200>

กล่องข้อความ. 4.5 เสียงสะท้อนจากศูนย์ประสานส่งเสริมการปกป้องคุ้มครองในการใช้สื่อออนไลน์ (COPAT)

“...ในเรื่องภัยออนไลน์กับเด็กและเยาวชนไทย เช่น ปัญหาการล่อลวง และการกลั่นแกล้งทางออนไลน์ ‘ความรู้เท่าทันในการใช้เทคโนโลยีและสื่อสังคมออนไลน์’ รวมถึงการจัดการตนเองและขอความช่วยเหลือเมื่อตกเป็นเหยื่อของภัยออนไลน์เหล่านี้เป็นเรื่องที่สำคัญ...”

ความท้าทายของ COPAT ในการทำงานเรื่องนี้ คือ “ความเร็ว” ของปัญหาและภัยที่เกิดขึ้นตามความรวดเร็วของการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาทางเทคโนโลยีและสื่อออนไลน์ การทำงานจึงต้องมีความรวดเร็ว หน่วยงานหรือองค์กรเดียวคงมีศักยภาพไม่พอ ‘การทำงานในลักษณะเครือข่ายการทำงาน’ จากภาคส่วนต่างๆ ทั้งภาคประชาสังคม เช่น มูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทย สถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย และภาคเอกชน จึงเป็นสิ่งสำคัญ โดยปัจจุบันได้มีการจัดตั้ง ‘เครือข่ายเสริมสร้างอินเทอร์เน็ตปลอดภัยประเทศไทย (Thailand Safe Internet Coalition)’ ขึ้นมาเพื่อขับเคลื่อนกิจกรรมการดำเนินงาน โดยเน้นกระบวนการทำงานที่ต้องมีการพูดคุย แลกเปลี่ยนข้อมูลกันระหว่างหน่วยงานหรือองค์กรในเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง มีการรับฟังเสียงและการสะท้อนปัญหาจากเด็กและเยาวชน ‘เรียนรู้เพื่อเข้าใจ’ โดยต้องฟังเสียงเด็กและเยาวชนอย่างมีความหมายเพื่อนำสิ่งที่สะท้อนออกมาไปสู่การกำหนดทิศทางการทำงานและการปฏิบัติ สภาเด็กและเยาวชนจึงเป็นกลไกที่มีบทบาทสำคัญทำงานร่วมกับเครือข่ายในการป้องกันและแก้ปัญหาภัยออนไลน์ต่อเด็กและเยาวชน...” (ที่มา สรุปความจากการสัมภาษณ์ผู้แทนศูนย์ประสานส่งเสริมการปกป้องคุ้มครองในการใช้สื่อออนไลน์)

4.5 อาสาสมัครกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน

บทบาทของอาสาสมัครที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กและเยาวชนจะเข้าร่วมในกิจกรรมที่ส่งเสริมการเติบโตและพัฒนาของเด็กและเยาวชนในหลากหลายด้าน ผ่านกิจกรรมรูปแบบต่างๆ เช่น กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ พัฒนาทักษะชีวิต รวมไปถึงกิจกรรมการสนับสนุนสุขภาพและการผ่อนคลาย โดยคัดพิจารณาหน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญในประเด็นเฉพาะด้านที่แตกต่างกันออกไป ครอบคลุม และกิจกรรมการพัฒนาเด็กและเยาวชนเป็นการดำเนินหลักขององค์กร ส่งผลกระทบต่อเด็กในวงกว้าง ประกอบด้วย

1) อาสาสมัครฉันคือยูนิเซฟ (I AM UNICEF)

อาสาสมัครฉันคือยูนิเซฟ มุ่งเน้นที่กิจกรรมให้ความรู้และแลกเปลี่ยนองค์ความรู้สำหรับผู้ที่สนใจเป็นอาสาสมัครในประเด็นต่าง ๆ ซึ่งในปี 2565 มีการอบรมให้ความรู้ในหัวข้อต่าง ๆ ประกอบด้วย

(1.1) กิจกรรมสำหรับครูและบุคคลทั่วไปร่วมแบ่งปันไอเดียจากประสบการณ์จริงในการดูแลสุขภาพใจของครูผู้สอนผ่านคู่มือดูแลใจสำหรับครู เพื่อสร้างสรรคห้องเรียนที่เสริมสร้างสุขภาพใจที่ดีของทุกคนในห้องเรียน โดยครูผู้สอนมีบทบาทสำคัญในการสร้างห้องเรียนที่ปลอดภัยและดูแลสุขภาพใจของนักเรียน และสร้างบรรยากาศในห้องเรียนที่เป็นกำลังใจให้นักเรียนเปิดใจและพูดคุยเรื่องสุขภาพใจได้ง่ายขึ้น โครงการนี้เป็นแรงบันดาลใจให้ครูทั่วประเทศนำไปปฏิบัติใช้ในห้องเรียนเพื่อส่งเสริมสุขภาพใจของนักเรียนอย่างเต็มที่

(1.2) การรวบรวมคนมีของ (อาสาทำงานตามความถนัดของตนเอง) เพื่อเข้าร่วมทำงานอาสาในพื้นที่ที่ต้องการความสามารถพิเศษของตน โดยงานอาสาสมัครที่เลือกจะเกี่ยวข้องกับการวาดการ์ตูน ออกแบบสื่อการเรียนการสอน อินโฟกราฟิก หรือการตัดต่อวิดีโอ ซึ่งหากมีความสนใจและถนัดในเรื่องใด สามารถสมัครเพื่อเข้าร่วมกิจกรรมและส่งโปรไฟล์เพื่อให้ทีมงานติดต่อกลับเมื่อมีงานอาสาที่เหมาะสม

(1.3) เรียนรู้และแบ่งปันไปกับยูนิเซฟ เป็นแหล่งทรัพยากรความรู้ที่เผยแพร่เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญสำหรับทุกคนที่ต้องการสร้างความเปลี่ยนแปลงในสังคม และเพื่อให้ทุกคนเข้าใจเรื่องราวที่ถูกต้อง เป็นบทบาทในการสมัครเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อเข้าถึงแหล่งความรู้สำหรับทุกคน นอกจากนี้ยังสามารถดาวน์โหลดสื่อความรู้ที่สนใจเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ต่อได้

(1.4) กิจกรรม “คู่มือเพื่อน้องหู” ที่เน้นการเรียนรู้ภาษามือเบื้องต้นผ่านคู่มือฉบับกระเป่า ที่จัดทำขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวกและเป็นเสมือนสะพานให้กับเด็กที่มีความพิการทางการได้ยินและบุคคลทั่วไปในการสื่อสารได้ง่ายขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทุกคนมีความเข้าใจและเรียนรู้การใช้ชีวิตของเด็กพิการทางการได้ยิน รู้ทักษะการสื่อสารเบื้องต้นในชีวิตประจำวัน และเป็นประโยชน์ในการใช้ชีวิตประจำวันและการเดินทางของน้องหู

(1.5) กิจกรรม “เรียนรู้ด้วยกัน” จากหนังสือนิทาน ต้นไม้ริมฝั่งน้ำ เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับหนังสือนิทาน "ต้นไม้ริมฝั่งน้ำ" ซึ่งเกิดจากความร่วมมือของยูนิเซฟ มูลนิธิศานติธรรม และ InsKru พื้นที่แบ่งปันไอเดียการสอน เพื่อเสริมสร้างวินัยเชิงบวกและสร้างสันติวัฒนธรรมในโรงเรียน กิจกรรมนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้

หนังสือนิทานและกิจกรรมจากหนังสือเล่มนี้สร้างการเรียนรู้ร่วมกันในห้องเรียน โดยส่งเสริมการเติบโตที่สวยงามของเด็กทุกคน นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมเกี่ยวกับหนังสือนิทานต้นไม้มิรมิฝน้ำให้คุณครูและผู้สนใจเข้าร่วมเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ต่อได้ โดยอาสาสมัครที่สนใจสามารถติดตามได้ผ่านทางเว็บไซต์ฉันคืออาสาสมัครยูนิเซฟในเร็ว ๆ นี้

2) โครงการเยาวชนอาสาศุภนิมิต

มูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทยได้ดำเนินโครงการเยาวชนอาสาศุภนิมิต โดยเป็นการรวมตัวกันของคนรุ่นใหม่ที่มีมุ่งมั่นขับเคลื่อนสังคมด้วยการทำจิตอาสาช่วยเหลือเด็กและครอบครัวที่ขาดโอกาสในพื้นที่การดำเนินงานของมูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย โดยการทำกิจกรรมระดมทุนผ่านกิจกรรมของมูลนิธิฯ หรือตามแนวทางสร้างสรรค์อื่น ๆ และร่วมรณรงค์ประชาสัมพันธ์งานของมูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทยให้เป็นที่รู้จักมากขึ้นในสังคม มีเยาวชนกว่า 70 คนจาก 15 สถาบันการศึกษา ให้ความสนใจสมัครเข้าร่วมโครงการ ยกตัวอย่างโครงการ เช่น

(2.1) ค่ายเยาวชนอาสาศุภนิมิตที่ชุมชนกะเหรี่ยงบ้านภูเหม็น อ.ห้วยคต จ.อุทัยธานี ผ่านการทำกิจกรรมสันตนาการเสริมการเรียนรู้กับเด็กชาติพันธุ์กะเหรี่ยง มอบเสื้อกันหนาวให้กับเด็กและชุมชน ทาสีห้องน้ำให้ครอบครัวยากไร้ และการลงพื้นที่เยี่ยมครอบครัวเปราะบางยากไร้ และการร่วมระดมสมองสร้างกิจกรรมระดมทุนเพื่อช่วยเหลือครอบครัวยากไร้ โดยมีเยาวชน 14 คน จาก 6 โรงเรียน เข้าร่วมกิจกรรม

(2.2) กิจกรรมศุภนิมิต Famine 24 ชั่วโมง เยาวชนอาสาศุภนิมิตจะได้ร่วมประสบการณ์การละทิ้งบางสิ่งบางอย่างหรือสร้างความท้าทายให้กับตัวเองที่ต้องทำภายในเวลา 24 ชั่วโมง ไม่ว่าจะเป็นการอด อด ละ เลิกอาหาร หรือสิ่งของฟุ่มเฟือยที่ไม่จำเป็น เพื่อได้สัมผัสถึงความลำบากและเข้าใจถึงความรู้สึกหิวโหยของเด็กยากไร้ที่ต้องตกอยู่ในภาวะขาดโภชนาการ และร่วมพลังระดมทุนมอบเงินบริจาคสนับสนุนให้กับกองทุนอาหารมื้อเช้าเพื่อน้องท้องอืด

3) โครงการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวพัฒน์

โครงการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม มีการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในโรงเรียนผ่านโครงการคุณธรรมและกิจกรรมต่างๆ โดยมีการฝึกอบรมและนิเทศติดตามงานโครงการให้บรรลุเป้าหมาย สถาบันพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมในมูลนิธิยุวพัฒน์จัดการประชุมสัมมนาพิเศษอาสาเพื่อเตรียมความพร้อมในการติดตามโรงเรียนเครือข่ายในภาคเรียนที่ 2/2565 และทีมผู้บริหารและนิเทศอาสาได้ร่วมกันวางแผนเพื่อการทำงานและการติดตามความก้าวหน้าของโครงการคุณธรรม (Moral Project) ของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ในงานสร้างการมีส่วนร่วมผ่าน "งานอาสาสมัคร" มีพี่เลี้ยงอาสาสมัครที่ 15 ที่ผ่านการคัดเลือกจำนวน 16 คน เข้าร่วมกิจกรรมปฐมนิเทศเพื่อเตรียมความพร้อมในการปฏิบัติหน้าที่ในการดูแลน้อง ๆ นักเรียนทุนยุวพัฒน์ผ่านออนไลน์ (เฟซบุ๊ก กลุ่มปิดนักเรียนทุน) และผ่านการพูดคุยติดตามทางโทรศัพท์เป็นเวลา 4 เดือน (19 พฤศจิกายน 2565 - 19 มิถุนายน 2566)

นอกจากนี้ยังมีเยาวชนอาสาสมัครที่ 10 จำนวน 8 คนปฏิบัติงานโดยสามารถดูแลนักเรียนทุนจำนวน 614 คน โดยแบ่งเป็นการโทรติดตาม 190 คนและการตอบจดหมาย 424 คน รวมชั่วโมงการทำงานเยาวชนอาสา 158 ชั่วโมง นอกจากนี้ยังมีการตอบจดหมายจากนักเรียนทุนทั้งหมด 445 ฉบับ

ภาพ 4.16 กิจกรรมตอบจดหมายจากนักเรียนทุน

ที่มา: <https://www.yuvabadhanafoundation.org/wpcontent/uploads/2019/01/8397602713993-400x300.jpg>

4) โครงการภายใต้การดำเนินงานของโรงเรียนวันเสาร์ (Saturday School)

โรงเรียนวันเสาร์เป็นมูลนิธิด้านการศึกษาที่เป็นพื้นที่แห่งการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ทุกคนในสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาไทย ผ่านกิจกรรมอาสาสมัครในวันเสาร์ เพื่อการส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนได้รับทักษะนอกห้องเรียน และกล้าที่จะเดินตามความฝัน และกลับมาสร้างความเปลี่ยนแปลงให้กับชุมชนและสังคมผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ครอบคลุมในหลายกลุ่มเป้าหมายทั้งเด็กและเยาวชน และอาสาสมัครที่สนใจงานพัฒนาเด็กและเยาวชน ได้แก่

(4.1) วันเสาร์โรงเรียน: โครงการวันเสาร์โรงเรียนเป็นโครงการที่มุ่งเน้นการพัฒนาเด็กและเยาวชนผ่านการเรียนรู้นอกห้องเรียนในวันเสาร์ โดยมีอาสาสมัครที่มีความเชี่ยวชาญและความสนใจในด้านต่างๆ เป็นผู้ช่วยครูในการสอนและให้คำแนะนำ โครงการนี้มุ่งเน้นให้เด็กได้มีโอกาสปลดปล่อยความสามารถและค้นพบศักยภาพที่

แท้จริงของตนเอง พร้อมทั้งเปิดโลกทัศน์ให้เห็นถึงความเป็นไปได้ในการพัฒนาตนเองอย่างไม่มีที่สิ้นสุด โดยโครงการจะมีระยะเวลาการเรียนรู้ทั้งหมด 10 สัปดาห์ในทุกๆ วันเสาร์ และในวันเสาร์สุดท้ายจะมีการแสดงผลงานหรือวัน Big Day ที่เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงความรู้ที่ได้เรียนรู้กับสาธารณชน

(4.2) โครงการชุมชนโรงเรียนวันเสาร์: โครงการนี้เน้นการสนับสนุนให้เด็กและเยาวชนมีการเป็นพลเมืองที่ใส่ใจสังคม (Active Citizenship) โดยให้เด็กมีโอกาสเข้าร่วมในกระบวนการค้นหาปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน วางแผนแก้ไขสิ่งที่ยังไม่สมบูรณ์ และสร้างภูมิปัญญาที่มีค่าในพื้นที่ของตนเอง เพื่อพัฒนาสังคมที่เด็กอยู่ในปัจจุบัน โดยในโครงการนี้มีการประชุมเพื่อวางแผนและดำเนินกิจกรรมร่วมกับชุมชน และเด็กได้เป็นตัวแทนเข้าร่วมในกระบวนการต่าง ๆ เพื่อสร้างความเข้าใจและความร่วมมือกับผู้อื่นในชุมชน

(4.3) โครงการนานาชาติวันเสาร์: โครงการนี้เน้นการสนับสนุนให้เด็กมีโอกาสพูดคุยกับชาวต่างชาติ และสร้างความสนุกสนานผ่านการสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษ เพื่อให้เด็กได้พัฒนาทักษะภาษาและทักษะสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม

(4.4) โครงการสนับสนุนนักเรียนวันเสาร์: โครงการนี้เน้นการให้คำปรึกษาและส่งต่อความรู้ให้นักเรียน เพื่อช่วยในการวางแผนอนาคตและการเปลี่ยนแปลงในชุมชน

(4.5) โครงการขยายแผนการสอนวันเสาร์: โครงการนี้มุ่งเน้นการขยายผลกระทบของโครงการวันเสาร์ โรงเรียนไปสู่โรงเรียนในทุกจังหวัด เพื่อให้นักเรียนทั่วประเทศได้มีโอกาสเข้าถึงการเรียนรู้และการค้นพบตนเองผ่านวิชานอกห้องเรียนที่สอนโดยครูอาสาในพื้นที่ต่างๆ ประกอบด้วย นนทบุรี, นนทบุรี ชลบุรี, นครนายก, นครสวรรค์, พิษณุโลก, ราชบุรี และสมุทรปราการ

(4.6) โครงการเรียนรู้จากบ้านวันเสาร์: โครงการนี้เน้นการส่งเสริมทักษะการใช้เครื่องมือออนไลน์ให้ครู ในระบบการศึกษา โดยเน้นการสอนและการเรียนรู้ผ่านการสื่อสารและการสอนออนไลน์

(4.7) โครงการภาพยนตร์วันเสาร์: โครงการนี้เน้นการพัฒนาทักษะทางสื่อให้กับเด็กผ่านการสร้าง ภาพยนตร์และการถ่ายทอดเรื่องราวผ่านสื่อต่าง ๆ

(4.8) โครงการกล่องการเรียนรู้วันเสาร์: โครงการนี้เน้นการส่งต่อความรู้ให้กับเด็กผ่านกล่องการเรียนรู้ที่ สร้างสรรค์ ซึ่งน้อง ๆ สามารถเรียนรู้ได้ทั้งในโรงเรียนและที่บ้าน

โดยกิจกรรมข้างต้นจะทำเป็นประจำต่อเนื่องทุกปี และมีการประกาศรับอาสาสมัครเพื่อร่วมกิจกรรม ส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมในระยะยาว 1 ปีการศึกษา เพื่อการเรียนรู้ที่ต่อเนื่อง

ภาพ 4.17 กิจกรรมโรงเรียนวันเสาร์

ที่มา: https://www.saturday-school.org/wpcontent/uploads/2021/04/goal_of_students.png

5) กิจกรรมและโครงการภายใต้การดำเนินงานของสมัชชานักเรียนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนเพื่อไทย

สมัชชานักเรียนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนเพื่อไทย มีการดำเนินการทำกิจกรรมและโครงการต่างๆที่หลากหลาย และกระจายในหลายพื้นที่ อาทิเช่น การลงพื้นที่โรงเรียนต่างๆทั้งในปทุมธานี นนทบุรี และน่าน, การร่วมหารือกับ ศึกษาธิการจังหวัดนนทบุรี, จัดทำค่าย YSDA School Ventures, การเข้าพบ SDSN Youth Malaysia และเยี่ยมชม Sunway University ประเทศมาเลเซีย, การจัดกิจกรรมเสวนาออนไลน์ "เรียนจบ ไม่ตักงาน" สำหรับกลุ่ม นิสิต-นักศึกษา, การจัดกิจกรรมออนไลน์ SDGs Local Ambassador กลุ่มยุวทูตท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน และการจัดตั้งยุวทูตแห่งเป้าหมายเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs Youth Ambassador) โดยมีตัวอย่างกิจกรรมที่ สมัชชานักเรียนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนเพื่อไทย ดำเนินงานระดมสรรพกำลังจากทุกภาคส่วนเพื่อทำงานด้านพัฒนา เด็กและเยาวชน ในปี 2565 ยกตัวอย่างได้ดังนี้

(5.1) การลงพื้นที่โรงเรียนต่างๆ เพื่อพบปะพูดคุยกับคณะครูของโรงเรียนถึงความท้าทายที่แตกต่างกัน ของแต่ละโรงเรียน เรียนรู้วิธีการจัดการและกำจัดขยะของแต่ละโรงเรียน รวมไปถึงกิจกรรมที่จัดขึ้น โดยนักเรียน กับชุมชนใกล้เคียง และรับทราบถึงความท้าทายที่แต่ละโรงเรียนประสบทั้งการเรียนออนไลน์และออนไลน์ ในช่วง สถานการณ์โควิด19 รวมไปถึงแนวทางการพัฒนาโรงเรียน ไม่ว่าจะเป็นด้านอุปกรณ์ สถานที่ หรือกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้เกิดการศึกษาที่มีคุณภาพสำหรับนักเรียน ซึ่งเป็นข้อมูลที่สำคัญยิ่งในการค้นคว้า สร้างสรรค์ และพัฒนาโครงการเพื่อสังคมของสมาคมให้ตอบโจทย์ต่อความต้องการของโรงเรียนในแต่ละพื้นที่และสามารถ ขับเคลื่อนเป้าหมายเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไปในอนาคต รวมไปถึงพูดคุยเกี่ยวกับจุดเด่นและความท้าทายของ โรงเรียน นอกจากนี้ยังได้พูดคุยในประเด็นเกี่ยวกับการดูแลนักเรียนในระดับชั้นต่าง ๆ โดยวัตถุประสงค์เพื่อต้องการ ให้นักเรียนทุกคนได้รับการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ และสามารถเติบโตได้อย่างมีคุณภาพ และประเด็นเกี่ยวข้องกับ

การศึกษา ประเด็นความท้าทายต่าง ๆ ของโรงเรียน รวมไปถึงได้มุมมองใหม่ๆ กับวิธีการเรียนรู้ที่แตกต่างของโรงเรียนต่างๆ อาทิเช่น Project-based Learning (PBL) ที่สอนให้นักเรียนได้คิด และลงมือทำ ไปจนถึงวิธีการสอนเยาวชนภายในโรงเรียนในรูปแบบของฐานการเรียนรู้ ให้นักเรียนมีโอกาสได้ลงมือทำด้วยตนเอง เพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้นอกห้องเรียนให้แก่ักเรียนมากยิ่งขึ้น

(5.2) การร่วมหารือกับศึกษาธิการจังหวัดนนทบุรี เพื่อหารือแนวทางการส่งเสริมเป้าหมายเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนในระดับสถานศึกษาของนนทบุรี เปิดโอกาสให้เยาวชนสามารถเข้าถึงและมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อน 'ความยั่งยืน' ให้เกิดขึ้นในระดับท้องถิ่นผ่านการศึกษาาร่วมกับสมาคม ฯ อย่างเป็นทางการ

(5.3) จัดทำค่าย YSDA School Ventures ณ. โรงเรียนวัดโคก จังหวัดปทุมธานี การจัดทำค่าย YSDA School Ventures นี้เกิดขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ได้เกิดการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมเรื่องของทักษะชีวิต (Life skill) รวมทั้งการนำความรู้จากในห้องเรียนมาบูรณาการในการใช้ชีวิตประจำวัน โดยแต่ละกิจกรรมในค่ายได้ดำเนินไปอย่างสนุกสนานโดยได้รับความร่วมมือ และความสนใจจากคณาจารย์และนักเรียนของโรงเรียนวัดโคกเป็นอย่างดี

(5.4) การเข้าพบ SDSN Youth Malaysia และเยี่ยมชม Sunway University ประเทศมาเลเซีย เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการขับเคลื่อนเป้าหมายเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน รวมถึงวิธีการทำงานกับเยาวชนที่จะสามารถบรรลุเป้าหมาย และก่อให้เกิดร่วมมือกันได้ในอนาคต

(5.5) การจัดกิจกรรมเสวนาออนไลน์ "เรียนจบ 'ไม่ตกงาน'" สำหรับกลุ่มนิสิต-นักศึกษา ในงานเสวนาจะได้เรียนรู้ว่าเยาวชนจะพัฒนาตนเองอย่างไรให้อยู่รอดในยุค Disruption และ skills อะไรที่ควรมีติดตัวไว้

(5.6) การจัดกิจกรรมออนไลน์ SDGs Local Ambassador กลุ่มยุวทูตท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน กิจกรรม "Empower Youth และ Orientation" สำหรับกลุ่มยุวทูตท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน รุ่นที่ 1,2 และ 3

(5.7) การจัดตั้งยุวทูตแห่งเป้าหมายเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs Youth Ambassador) ภายใต้โครงการสร้าง "ยุวทูตเพื่อบรรลุเป้าหมายเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน" จัดโดย สมัชชาเยาวชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนเพื่อไทย (สยพท.) หรือ Young Thai for Sustainable Development Assembly (YSDA) โดยค่ายสร้างยุวทูตเพื่อบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติ ซึ่งผู้เข้าร่วมจะได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับความรู้ เทคนิค และวิธีการปฏิบัติงานในด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อมและชุมชน รวมถึงความรู้เกี่ยวกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ซึ่งนักศึกษาผู้นำ Green Heart ที่ได้ร่วมเรียนรู้ พัฒนาและเป็นแกนนำสำคัญในการสรรค์สร้างกิจกรรมต่างๆ ภายใต้การให้คำปรึกษาของศูนย์การจัดการด้านพลังงาน สิ่งแวดล้อม ความปลอดภัย และอาชีวอนามัย และกลุ่มงานช่วยเหลือทางการเงินแก่นักศึกษา โดยผลการดำเนินกิจกรรมดังกล่าวเน้นสร้างจิตสำนึก ในด้านการพัฒนา สิ่งแวดล้อม พลังงาน ความปลอดภัย ให้เกิดขึ้นภายในหมู่นักศึกษา มจร. อีกทั้งยังสามารถขยายผลไปยังรุ่นต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ นำไปสู่การสร้างสังคมสีเขียวอย่างยั่งยืน ซึ่งการดำเนินงานในกิจกรรมดังกล่าว สอดคล้อง

กับ SDGs 2030 ในเป้าหมายที่ 4 การส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะอย่างยั่งยืน เป้าหมายที่ 13 การรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ เป้าหมายที่ 17 การร่วมมือเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

4.6 การระดมสรรพกำลังจากทุกภาคส่วนเพื่อทำงานด้านเด็กและเยาวชน

การระดมสรรพกำลังจากทุกภาคส่วนเพื่อทำงานด้านเด็กและเยาวชนเป็นการมีส่วนร่วมและความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่างๆ เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืนในการพัฒนาเด็กและเยาวชน จากการศึกษาพบว่ามีการดำเนินงานโดยหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งร่วมกับภาคีเครือข่ายภาคส่วนอื่น ๆ และพื้นที่กลาง (platform) สำหรับการขับเคลื่อนประเด็นต่าง ๆ ผ่านรูปแบบการสร้างพันธมิตรและความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคธุรกิจ ภาคประชาสังคม และชุมชนท้องถิ่น การจัดกิจกรรมหรือประชาสัมพันธ์เพื่อเข้าถึงและแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการระดมสรรพกำลังในการพัฒนาเด็กและเยาวชน โดยหน่วยงานและพื้นที่ (platform) ที่ได้ทำการศึกษาพิจารณาจากความเข้มแข็งและความต่อเนื่องของการดำเนินงานเป็นหลัก ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพและความยั่งยืนของประเด็นที่ต้องการขับเคลื่อน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) เครือข่ายสิทธิเด็กประเทศไทย

“เครือข่ายสิทธิเด็กประเทศไทย” เป็นการรวมตัวกันขององค์กรที่ทำงานด้านเด็กในทุกมิติตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555 เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานร่วมกันภายในเครือข่าย ตลอดจนร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคประชาสังคมในการดำเนินงานให้เป็นไปตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก พิธีสารเลือกรับที่เกี่ยวข้องและตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

กิจกรรมในปี 2565 ของเครือข่ายสิทธิเด็กประเทศไทย จากการศึกษาพบว่ากิจกรรมและโครงการส่วนใหญ่เป็นเกี่ยวข้องกับการให้ความรู้ในประเด็นที่กำลังเป็นกระแส ที่ควรจับตามองให้สังคมผ่านกิจกรรมการอบรมสัมมนาต่าง ๆ อาทิ การสัมมนาออนไลน์ ในประเด็น cyber bullying “หยุดได้ เริ่มต้นที่คุณ” โดยวิทยากรจากหลากหลายหน่วยงาน ผู้เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานเพื่อปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชน, การเสวนาออนไลน์ “สถานการณ์นโยบายกัญชาของประเทศไทย ควรจะปกป้องเด็กและเยาวชนอย่างไร?” เวทีสัมมนา ความคับหน้าด้านกฎหมายยุติการลงโทษเด็กทางกายในประเทศไทย “ประเทศนี้ ไม่ดี เด็ก” และมหกรรม “เด็กและสตรีเสี่ยงยุติความรุนแรง ขอพื้นที่ปลอดภัย” ล้วนน่า เป็นต้น

2) การประชุมสมัชชาการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ประจำปี 2565

การประชุมสมัชชาการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติเป็นประจำทุกปี ในปี 2565 นับเป็นการประชุมครั้งที่ 14 โดยจัดในรูปแบบ Online และ On Site ภายในงานมีการเสวนาหัวข้อ “กัญชาเสรี : ผลกระทบต่อเด็กและเยาวชน พลิกวิกฤต หรือ เพิ่มปัญหา” มีการอภิปรายแนวทงนโยบายสำหรับสมัชชาฯ และรับรองข้อเสนอโดยร่วมกันลงมติเพื่อนำเสนอเชิงนโยบาย ซึ่งมติสมัชชาการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ปี 2565 มีรายละเอียดดังนี้

ข้อ 1 เร่งรัดให้หน่วยงานดังต่อไปนี้ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ บูรณาการออกแบบและสนับสนุนกิจกรรมในหลักสูตรการเรียนการสอนสำหรับเด็กและเยาวชนอย่างเหมาะสม ตลอดจนสนับสนุนการคิดค้นนวัตกรรม และตั้งกองทุนที่สอดคล้องกับการสนับสนุนด้านการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ด้านการใช้กัญชาในเด็กและเยาวชนให้สอดคล้องกับบริบทในพื้นที่

ข้อ 2 เสนอให้หน่วยงานดังต่อไปนี้ กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคีเครือข่ายภาคประชาสังคม และภาคธุรกิจ เอกชน บูรณาการสนับสนุนและส่งเสริมองค์ความรู้ให้ผู้ประกอบการรุ่นใหม่ ให้ได้รับใบอนุญาตอย่างถูกต้อง และแนะนำด้านการตลาดเพื่อส่งออก โดยมีการจัดตั้งศูนย์ให้คำปรึกษาแก่ผู้ประกอบการรุ่นใหม่ ในการประกอบกิจการที่เกี่ยวข้องกับกัญชา

ข้อ 3 เสนอให้หน่วยงานดังต่อไปนี้ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง บูรณาการจัดตั้งคณะกรรมการวิจัยและจริยธรรมในมนุษย์ เพื่อศึกษาถึงผลกระทบจากการใช้กัญชาในเด็กและเยาวชน ตลอดจนส่งเสริมการจดสิทธิบัตร หรือทรัพย์สินทางปัญญาที่เกิดจากการคิดค้นโดยเด็กและเยาวชน

ข้อ 4 เสนอให้หน่วยงานดังต่อไปนี้ กระทรวงสาธารณสุข กรมการแพทย์ กรมสุขภาพจิต ราชวิทยาลัยกุมารแพทย์แห่งประเทศไทย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง บูรณาการจัดทำแผนรับมือความเสี่ยงผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการใช้กัญชาในเด็กเยาวชน เพื่อสร้างความพร้อมให้กับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล รับมือกับการรักษาในกรณีฉุกเฉิน ที่เกิดขึ้นในเด็กและเยาวชน

ข้อ 5 เพื่อปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชน เสนอให้กระทรวงสาธารณสุข พิจารณายกเลิก การใช้กัญชาโดยเสรี และให้ใช้กัญชาเพื่อทางการแพทย์เท่านั้น

ข้อ 6 ในระหว่างที่ยังไม่มีกฎหมายบังคับใช้เป็นกาลเฉพาะ ขอให้มีการควบคุม ดังนี้

6.1 ห้ามผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี ซื้อ ขาย แจก ครอบครอง และใช้กัญชา

6.2 ห้ามโฆษณา เชิญชวน จัดกิจกรรมส่งเสริมการขาย สร้างความเข้าใจที่ไม่เหมาะสม หรือนำเด็กและเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ

6.3 ให้สถานศึกษาทุกระดับเพิ่มความเข้มงวดกับนักเรียน และกำหนดมาตรการด้านการป้องกันที่เหมาะสมและสอดคล้องกับระเบียบของทางกระทรวงศึกษาธิการ

ข้อ 7 เสนอให้กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ สำนัก

นายกรัฐมนตรี เร่งสร้างภูมิคุ้มกันแก่เด็กและเยาวชน และประชาชนทั่วไป ให้ปลอดภัยจากผลกระทบของกัญชา โดยการใช้สื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประโยชน์โทษที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง รวมทั้ง ให้สถานศึกษาทุกระดับให้ความรู้เกี่ยวกับกัญชาเพิ่มเติม (ที่มา: <http://www.msk-news.com/2022/09/14-2565.html>)

3) การประชุมสมัชชาครอบครัวระดับชาติ ประจำปี 2565

การประชุมสมัชชาครอบครัวระดับชาติ ประจำปี 2565 มีวัตถุประสงค์เพื่อนำไปสู่การระดมความคิดเห็น การรับฟังข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนา เพื่อพัฒนามาตรการในการขับเคลื่อนภารกิจด้านครอบครัวให้เกิด ประสิทธิภาพ ซึ่งการจัดสมัชชาครอบครัวระดับชาติ ประจำปี 2565 เป็นผลมาจากข้อเสนอการต่อยอดจาก ข้อเสนอเชิงนโยบายด้านครอบครัวจากการจัดสมัชชาครอบครัวระดับชาติ ประจำปี 2564 ประกอบกับการสืบค้น ข้อมูลเพิ่มเติมจากแหล่งต่าง ๆ ทั้งการดำเนินงานตามภารกิจของกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว การรับฟัง ข้อมูลจากเวทีการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จนได้มาซึ่งประเด็นหลักในการจัดงาน คือ “สภาพแวดล้อม ที่เป็นมิตรต่อครอบครัว : สร้างสุข ทุกพื้นที่ปลอดภัย”

โดยผู้เข้าร่วมประชุมประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการนโยบายและยุทธศาสตร์ครอบครัว แห่งชาติ เจ้าหน้าที่สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน (ศพค.) ผู้แทนหน่วยงานภาครัฐ องค์กรเอกชน ภาคประชาสังคม ภาคประชาชน รวมทั้งผู้บริหารและเจ้าหน้าที่กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว วิทยากร และสื่อมวลชน ซึ่งมี ผู้เข้าร่วมประชุม จำนวน 175 คน และมีผู้เข้าร่วมประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ จำนวน 250 คน รวมจำนวนไม่ น้อยกว่า 425 คน

ในการประชุมสมัชชาครอบครัวระดับชาติ ได้มีการเปิดเวทีสมัชชาสตรีและครอบครัวประจำจังหวัดต่าง ๆ รวมไปถึงงานครอบครัว โดยได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานประจำจังหวัดต่าง ๆ อาทิเช่น สำนักงานพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด (พมจ.), ผู้ว่าราชการจังหวัด สำนักงานอัยการคดีเยาวชนและครอบครัว ทั้งใน จังหวัดระยอง โยธธ และบุรีรัมย์ ในการดำเนินโครงการและกิจกรรมเพื่อส่งเสริมบทบาทครอบครัวต่อการพัฒนา เด็กและเยาวชน

ตัวอย่างกิจกรรมที่การประชุมสมัชชาครอบครัวระดับชาติ ประจำปี 2565 ดำเนินงานส่งเสริมบทบาท ครอบครัวต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน ในปี 2565 ยกตัวอย่างได้ ดังนี้

การเปิดเวทีสมัชชาสตรี สมัชชาครอบครัวจังหวัดระยอง และงานวันแห่งครอบครัว ปี 2565 สำหรับการ จัดเวทีสมัชชาสตรี สมัชชาครอบครัวจังหวัดระยอง และงานวันแห่งครอบครัว ปี 2565 มีกลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ คณะทำงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน ผู้แทนสตรีและผู้แทนครอบครัว ผู้แทนจากหน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ระดมความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ แลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ มีกิจกรรมเวทีเสวนาในประเด็น “การ เสริมสร้างพลังและเด็กหญิงในการจัดการภัยพิบัติในภาวะวิกฤตจากภัยธรรมชาติอย่างมีมุมมองเพศภาวะ การ

บรรยายให้ความรู้ หัวข้อ “ภัยครอบครัวช่วยเหลืออย่างไร” โดยอัยการจังหวัดศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัด และการจัดทำข้อเสนอสมัชชาครอบครัวจังหวัดระนองในประเด็น “การสร้างสภาพแวดล้อมที่เป็นมิตรกับครอบครัว”

การจัดประชุมสมัชชาสตรีและครอบครัวจังหวัดยโสธร ภายใต้แนวคิด “การเสริมพลังสตรีและเด็กหญิงในการจัดการภัยพิบัติ ในภาวะวิกฤตจากภัยธรรมชาติอย่างมีมุมมองมิติเพศภาวะ” และ “การสร้างสภาพแวดล้อมที่เป็นมิตรต่อครอบครัว” โดยมีผู้เข้าร่วมประชุมจากหน่วยงานภาครัฐ ผู้แทนองค์กรด้านสตรี ผู้แทนศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนและอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ซึ่งที่ประชุมมีมติเห็นชอบในข้อเสนอจากสมัชชาสตรีและครอบครัว 2 ข้อหลัก ได้แก่ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่ดำเนินการได้ในจังหวัด ได้แก่ จัดทำแผนเพื่อเสริมพลังสตรีและเด็กในการจัดการภัยพิบัติในภาวะวิกฤตจากภัยธรรมชาติ ระดับจังหวัด/อบรมเสริมสร้างความเข้มแข็งทางด้านจิตใจของคนในชุมชน หรือจัดให้มีกิจกรรมบำบัดเยียวยาด้านจิตใจ/เพิ่มช่องทางติดต่อ ปรีกษา หรือขอความช่วยเหลือกรณีภัยพิบัติ หรือโรคระบาดและมีการประชาสัมพันธ์ให้ทราบอย่างทั่วถึง/มีนโยบายในการส่งเสริมการสร้างงานสร้างอาชีพในชุมชน/มีนโยบายในการปรับสภาพแวดล้อมในระดับชุมชนให้น่าอยู่/ส่งเสริมให้มีกิจกรรมทางสังคมในชุมชนร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ

ข้อเสนอเชิงนโยบายต่อรัฐบาล เช่น สนับสนุนงบประมาณในการ ดำเนินกิจกรรม ตามแผนเพื่อเสริมพลังสตรีและเด็กใน การจัดการภัยพิบัติในภาวะวิกฤตจากภัยธรรมชาติระดับจังหวัด/มีนโยบายในการสนับสนุนจากหา ผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการบำบัด ฟื้นฟู เยียวยาด้านจิตใจ เพื่อลงไปดำเนินงานในพื้นที่และมีการบังคับใช้กฎหมายในการปราบปรามยาเสพติดและกฎหมายเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชนโดยเคร่งครัด

การจัดกิจกรรมวันแห่งครอบครัวและสมัชชาครอบครัวจังหวัดบุรีรัมย์ประจำปี 2565 เพื่อกระตุ้นให้สังคมตระหนักและเห็นความสำคัญของสถาบันครอบครัว ภายใต้แนวคิด “การสร้างสภาพแวดล้อมที่เป็นมิตรกับครอบครัว Family Friendly Society” เพื่อเป็นการกระตุ้นให้สังคมตระหนักและเห็นความสำคัญของสถาบันครอบครัว ร่วมกันสร้างสังคมอบอุ่น เอื้ออาทร สร้างภูมิคุ้มกันปัญหาสังคมต่างๆ เช่น ความสัมพันธ์ ความรุนแรง อบายมุข ปัญหาหนี้สิน สภาพที่อยู่อาศัย โดยมีกลุ่มเป้าหมายประกอบด้วย ภาคีเครือข่ายที่ทำงานด้านครอบครัว ผู้นำสตรี องค์กรสตรี ผู้แทนจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ผู้แทนครอบครัวในจังหวัดบุรีรัมย์ และอาสาสมัครพัฒนาสังคม และนอกจากนี้ยังได้ มอบโล่เชิดชูเกียรติ เกียรติบัตร แก่ครอบครัวร่วมเย็นและบุคคลดีเด่นด้านการพัฒนาครอบครัว มอบเกียรติบัตรในฐานะได้เข้าร่วมการสรรหาเด็กดีเด่น เนื่องในวันเด็กแห่งชาติ และมอบเกียรติบัตรในฐานะที่ได้เข้าร่วมสรรหาเป็นเยาวชนดีเด่น เนื่องในวันเด็กแห่งชาติ

4) การดำเนินงานตามแผนการปฏิรูปประเทศ ประจำปี 2565

พระราชบัญญัติแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. 2560 กำหนดให้สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการปฏิรูปประเทศ ซึ่งมี

หน้าที่ในการศึกษา รวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลประเมินผลการดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศ จัดทำเป็น รายงานสรุปผลการดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศประจำปี

ในปี 2565 ผลการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กและเยาวชนมีในหลายด้าน แต่ที่เด่นชัดที่สุด เป็นใน “ด้านการศึกษา” โดยการดำเนินงานสามารถบรรลุผลลัพธ์ตามเป้าหมายของผลอันพึงประสงค์ที่กำหนดไว้ ในด้านนี้จำนวน 1 เป้าหมายแล้ว ได้แก่ “ผู้เรียนทุกกลุ่มวัยได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานสากล มีทักษะที่จำเป็นของโลกอนาคต มีความสามารถในการแก้ปัญหา ปรับตัว สื่อสารและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีวินัยมีนิสัยใฝ่เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตและเป็นพลเมืองที่ดี รู้สิทธิและหน้าที่ มีความรับผิดชอบและมีจิตสาธารณะ” โดยผลการดำเนินงานที่สำคัญประกอบด้วย การดำเนินโครงการสำรวจสถานะความพร้อมในการเข้าสู่ระบบการศึกษาของปฐมวัยโดยพัฒนาเป็นระบบฐานข้อมูลออนไลน์ เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ ข้อมูลสถานะความพร้อมในการเข้าสู่ระบบการศึกษาของเด็กปฐมวัยทั่วประเทศ การจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบาย เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพเด็กปฐมวัยและขับเคลื่อนสังคมให้ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพเด็กปฐมวัย การช่วยเหลือเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาให้กลับเข้าสู่ระบบการศึกษาหรือพัฒนาทักษะอาชีพ (ดำเนินการร่วมกับ กสศ.) การจัดทำระบบและบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานในพื้นที่ โครงการ เสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา แผนปฏิบัติโครงการพัฒนาสมรรถนะครูให้มีความ เป็นเลิศและเชี่ยวชาญเฉพาะ แผนปฏิบัติโครงการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาตามหลักเกณฑ์การพัฒนา หรือกฎหมายกำหนด แผนปฏิบัติโครงการพัฒนาและยกระดับศักยภาพบุคลากรอาชีวศึกษา การขับเคลื่อนรูปแบบ การประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียนทุกระดับที่เน้นการปฏิบัติและการพัฒนาการเรียนรู้ การจัดทำธนาคาร หน่วยกิตแห่งชาติและการจัดทำแนวทางการจัดตั้งหน่วยงานกลางธนาคารหน่วยกิตแห่งชาติ

5) เครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน (ASEAN UNIVERSITY NETWORK)

ASEAN UNIVERSITY NETWORK (AUN) มีการดำเนินการทำกิจกรรมโครงการที่มุ่งเน้นในเรื่องของการ ประชุมทางวิชาการ และการแลกเปลี่ยนศิลปวัฒนธรรมผ่านดนตรีและการแสดง โดยมีกิจกรรมที่สำคัญที่เครือข่าย มหาวิทยาลัยอาเซียน ดำเนินงานระดมสรรพกำลังจากทุกภาคส่วนเพื่อทำงานด้านพัฒนาเด็กและเยาวชน ในปี 2565 ดังนี้

(1) การเข้าร่วมการประชุม *The 13th ASEAN University Network Rectors' Meeting* และ *AUN's 37th AUN Board of Trustees Meeting* ณ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ซึ่งเป็นการประชุมที่เน้น การร่วมผลักดันความเป็นเลิศในสถาบันอุดมศึกษาว่า 30 มหาวิทยาลัยในภูมิภาคอาเซียน และได้มีการร่วม นำเสนอความก้าวหน้าของการดำเนินงานของ ASEAN University Network Health Promotion Network (AUN-HPN) และการพัฒนา Healthy University Rating System (HURS) เพื่อดำเนินการประเมินระดับการ เป็นมหาวิทยาลัยแห่งสุขภาพในภูมิภาคอาเซียน

(2) การจัดเวทีเสวนา บูรณาการศิลปอาเซียน ครั้งที่ 3 AUN-AYCF-Thailand “สื่อสารศิลปอาเซียน: ประสบการณ์การขับเคลื่อนความเข้าใจในอาเซียนผ่านศิลปวัฒนธรรม” ณ คณะดนตรีและการแสดง มหาวิทยาลัยบูรพา ร่วมเสวนาโดย คณาจารย์จาก จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

6) โครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด

โครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดเป็นนโยบายสำคัญระดับชาติตามแผนบูรณาการการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต เป็นการสร้างระบบคุ้มครองทางสังคมโดยการจัดสวัสดิการเงินอุดหนุนให้แก่เด็กแรกเกิดในครัวเรือนยากจนหรือครัวเรือนที่เสี่ยงต่อความยากจน เป็นมาตรการให้บิดา มารดาหรือ ผู้ปกครอง นำเด็กเข้าสู่ระบบบริการของรัฐ เพื่อให้เด็กได้รับการดูแลให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีพัฒนาการเหมาะสมตามวัย รวมทั้งเป็นหลักประกันให้เด็กได้รับสิทธิด้านการอยู่รอดและการพัฒนาตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) เงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดคือรูปแบบสวัสดิการพื้นฐาน เพื่ออุดหนุนค่าใช้จ่ายเพื่อให้เด็กมีความเท่าเทียมในการเข้าถึงโอกาสที่จะพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่ โดยจะเป็นเงินที่รัฐจ่ายให้กับผู้เลี้ยงดูเด็กอย่างสม่ำเสมอ โดยวงเงินที่จ่ายอุดหนุนจำนวน 600 บาท ต่อคน ต่อเดือน เพื่อการเลี้ยงดูเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 6 ปี โดยต้องมีฐานรายได้ครัวเรือนเฉลี่ยไม่เกิน 100,000 บาท ต่อคน ต่อปี นอกจากนี้โครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด หากมารดาที่มีบุตรอายุตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 6 ปี ยังสามารถรับเงินสงเคราะห์บุตรซึ่งเป็นของกองทุนประกันสังคม กระทรวงแรงงานที่จะให้สิทธิแก่ผู้ประกันตนมาตรา 33 และมาตรา 39 ในระบบประกันสังคม โดยจะได้รับเดือนละ 800 บาท ซึ่งต้องจ่ายเงินสมทบมาแล้วไม่น้อยกว่า 12 เดือน ภายในระยะเวลา 36 เดือน ก่อนวันที่ได้รับสิทธิ์ ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2564 เป็นต้นไป โดยต้องเป็นบุตรที่ชอบด้วยกฎหมาย ยกเว้นบุตรบุญธรรม หรือบุตรซึ่งยกให้เป็นบุตรบุญธรรมของบุคคลอื่น นอกจากนี้ ยังมีสิทธิได้รับเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด ถ้าผู้ประกันตนอยู่ในครอบครัวยากจน สมาชิกในครอบครัวมีรายได้เฉลี่ยต่ำกว่า 100,000 บาท ต่อคน ต่อปี และมีคุณสมบัติตรงตามเกณฑ์รับเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด สามารถลงทะเบียน ขอรับเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดได้ รวมจะได้รับเงินช่วยเหลือเดือนละ 1,400 บาท ต่อบุตร 1 คน

7) รายงานทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนของประเทศ (Universal Periodic Review – UPR)

รายงานทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนของประเทศ (Universal Periodic Review: UPR) เป็นกลไกคณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (Human Rights Council : HRC) ที่กำหนดให้ประเทศสมาชิกสหประชาชาติ จัดทำรายงานทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนของประเทศ (Universal Periodic Review: UPR) โดยปี 2565 นี้อยู่ในรอบที่ 3 (พ.ศ. 2564 – 2568) ซึ่งประเทศไทยได้ให้คำมั่นโดยสมัครใจในการดำเนินการในหลายประเด็น อาทิ ร่วมมือในการขจัดความไร้รัฐและส่งเสริมการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของกลุ่มคนไร้รัฐไร้สัญชาติ

ปรับปรุงกฎหมายให้สอดคล้องกับตราสารระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน ต่อต้านการทรมานและลงโทษที่โหดร้าย การส่งเสริมมาตรการบังคับสำหรับภาคธุรกิจในการตรวจสอบสิทธิมนุษยชนอย่างรอบด้าน เป็นต้น ขณะเดียวกัน ประเทศสมาชิก UN ประเทศอื่น ๆ สามารถร่วมพิจารณารายงาน UPR และร่วมให้ข้อเสนอแนะได้ ซึ่งในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กและเยาวชนได้ผนวกอยู่ในหลายประเด็นของ UPR รอบที่ 3 โดยมีรายละเอียดหน่วยงานภาครัฐที่รับผิดชอบและแผนการดำเนินงาน

8) สมาคมวางแผนครอบครัวแห่งประเทศไทย ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี

สมาคมวางแผนครอบครัวแห่งประเทศไทย ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี มีการดำเนินการทำโครงการส่งเสริมการเข้าถึงความรู้เรื่องอนามัยการเจริญพันธุ์ และมีการจัดกิจกรรมซึ่งเป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นการสื่อสารและจัดกิจกรรมผ่านสื่อสังคมออนไลน์ 3 กิจกรรมหลัก ได้แก่ 1.กิจกรรม Facebook Live รายการ TEEN STATION 2.การจัดทำ INFOGRAPHIC เรื่องอนามัยการเจริญพันธุ์ และ 3.การจัดกิจกรรมอบรมตัวแทนเยาวชน

โดยได้ร่วมมือกับบริษัท ไบเออร์ไทย (ประเทศไทย) จำกัด และสถานศึกษาต่างๆ อาทิเช่นวิทยาลัยพาณิชยการราชดำเนิน วิทยาลัยเทคโนโลยีปัญญาภิวัฒน์ วิทยาลัยเทคโนโลยีมีนบุรี วิทยาลัยเทคโนโลยีเกษมสันต์ บริหารธุรกิจ วิทยาลัยเทคโนโลยีอรรถวิทย์พัฒนชยการ วิทยาลัยอาชีวศึกษาเจริญพัฒนาบริหารธุรกิจ และโรงเรียนชมะสิริอนุสรณ์ และสถานศึกษาอื่นๆ ในการดำเนินโครงการและกิจกรรมเพื่อส่งเสริมบทบาทครอบครัวต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน

“โครงการส่งเสริมการเข้าถึงความรู้เรื่องอนามัยการเจริญพันธุ์” มีวัตถุประสงค์สำคัญคือ เพื่อให้เยาวชนตระหนักถึงอนามัยการเจริญพันธุ์ การวางแผนครอบครัว และการป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พร้อม และส่งเสริมให้เยาวชนมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในเรื่องการป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พร้อม กลุ่มเป้าหมายเป็นเยาวชนจากสถาบันการศึกษาเครือข่าย และเยาวชนที่มีอายุระหว่าง 15-24 ปี ทั่วประเทศ มีระยะเวลาในการดำเนินงานตั้งแต่เดือนตุลาคม พ.ศ.2564 – มิถุนายน พ.ศ. 2565 ซึ่งสามารถสรุปผลการดำเนินงานเป็นรายกิจกรรมได้ดังนี้

(1) กิจกรรม Facebook Live รายการ TEEN STATION ดำเนินงานตามแผนทั้งหมด 6 ครั้ง เผยแพร่ผ่านเพจสมาคมวางแผนครอบครัวแห่งประเทศไทยฯ ยอดรวมการเข้าถึงทั้งหมด 584,613 คน ยอดวิวรวม 215,344 ครั้ง การมีส่วนร่วม (Engagement) จำนวน 5,164 ตอนที่ 1 มีผู้ชมมากที่สุดคือ ตอนที่ 6 ความสำคัญของการคุมกำเนิด จำนวน 53,047 ครั้ง ตอนที่ 1 อีหยังจะอนามัยการเจริญพันธุ์ จำนวน 46,662 ครั้ง ตอนที่ 5 อยากสร้างครอบครัวต้องมีอะไร เงินหรือความรัก จำนวน 42,302 ครั้ง ตอนที่ 2 เมื่อเป็นวัยรุ่นอะไรในร่างกายเปลี่ยนแปลงบ้าง จำนวน 25,209 ครั้ง ตอนที่ 4 เปรียบเทียบประสิทธิภาพการคุมกำเนิด จำนวน 24,573 ครั้ง และ ตอนที่ 3 เปลี่ยนความเชื่อเรื่องเพศแบบผิด ๆ จำนวน 23,551 ครั้ง (เก็บข้อมูล 30 พฤษภาคม 2565)

(2) การจัดทำ INFOGRAPHIC เรื่องอนามัยการเจริญพันธุ์ ดำเนินงานตามแผนทั้งหมด 20 เรื่อง เผยแพร่ผ่านเพจสมาคมวางแผนครอบครัวแห่งประเทศไทยฯ สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายรวม 2,591,582 คน มีการคลิกภาพจำนวน 216,143 ครั้ง มีEngagement จำนวน 20,680 ครั้ง โดยเนื้อหาที่มียอดการเข้าถึงมากที่สุดคือ การทำหมันใน ชาย/หญิง จำนวน 288,753 คน เนื้อหาที่มีการ Click มากที่สุด คือเรื่อง การทำหมันใน ชาย/หญิง จำนวน 28,905 ครั้ง และเนื้อหาที่มี Engagement มากที่สุดคือ เรื่อง อนามัยการเจริญพันธุ์ สำคัญกับมนุษย์ ยังไง จำนวน 3,603 ครั้ง

(3) การจัดกิจกรรมอบรมตัวแทนเยาวชน โดยการจัดกิจกรรมอบรมภายใต้โครงการนี้แบ่งการดำเนินกิจกรรมออกเป็น 2 ครั้ง: ครั้งที่ 1 การอบรม“รู้จริงมีอนามัยการเจริญพันธุ์” เป็นการอบรมผ่านระบบ Zoom มีจำนวนผู้เข้าร่วม 342 คน จาก 29 สถานศึกษา มากกว่าเป้าหมายที่ตั้งไว้ จำนวน 200 คนจาก 10 สถานศึกษา และการอบรมครั้งที่ 2 “รู้แล้วบอกต่อ!! อนามัยการเจริญพันธุ์”อบรมผ่านระบบ Zoom มีจำนวนผู้เข้าร่วม 73 คน จาก 10 สถานศึกษา

(4) การขยายผลจากสถานศึกษาเครือข่าย มีสถานศึกษาขยายผลการจัดกิจกรรมอบรมจำนวน 7 แห่ง ได้แก่ วิทยาลัยพาณิชการราชดำเนิน วิทยาลัยเทคโนโลยีปัญญาภิวัฒน์ วิทยาลัยเทคโนโลยีมินบุรี วิทยาลัยเทคโนโลยีเกษมสันต์บริหารธุรกิจ วิทยาลัยเทคโนโลยีอรรถวิทย์พัฒนวิชาการ วิทยาลัยอาชีวศึกษาเจริญพัฒนาบริหารธุรกิจ และ โรงเรียนเขมะสิริอนุสสรณ์ โดยกิจกรรมดำเนินงานส่วนใหญ่เป็นการจัดกิจกรรมอบรม การผลิตสื่อคลิปความรู้ และการออกบูธ นอกจากนี้แล้ว สมาคมวางแผนครอบครัวแห่งประเทศไทยยังได้ร่วมมือกับสถานศึกษาเครือข่ายจัดกิจกรรมนำสื่อที่ผลิตขึ้นภายใต้โครงการนี้ ไปขยายผลต่อในสถานศึกษาเครือข่ายจำนวน 6 แห่ง เข้าถึงเยาวชนอย่างมีคุณภาพ 380 คน

9) องค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย

ยูนิเซฟเป็นองค์การระหว่างประเทศที่มีบทบาทสำคัญในงานด้านการพัฒนาเด็กบนพื้นฐานของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กซึ่งประเทศไทยเป็นหนึ่งในภาคีอนุสัญญาตั้งแต่ปี 2535 โดยยูนิเซฟให้ความสำคัญกับการทำงานร่วมกับหน่วยงานภาครัฐและพันธมิตรในทุกกระดับ องค์กรเอกชน กลุ่มหรือองค์กรทางสังคม ภาคธุรกิจ รวมถึงสื่อมวลชนเพื่อขับเคลื่อน ภารกิจเพื่อเด็กในเรื่องต่างๆ โดยเฉพาะด้านการพัฒนาเด็กปฐมวัย การศึกษา การพัฒนาความยืดหยุ่น โอกาสและศักยภาพของเยาวชน การคุ้มครองเด็ก รวมถึงนโยบายสังคมที่เกี่ยวข้อง มีกลุ่มเป้าหมายสำคัญเป็นเด็กกลุ่มเปราะบาง ที่ยังขาดโอกาสและยังคงถูกทิ้งไว้เบื้องหลังจากปัจจัยข้อจำกัดด้านต่างๆ

ในปี 2565 ยูนิเซฟมีการจัดทำเอกสารแผนงานระดับประเทศ (country programme) ปี 2565-2569 ร่วมกับรัฐบาลไทยภายใต้กรอบความร่วมมือว่าด้วยการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยเอกสารดังกล่าวมุ่งเสริมสร้างและส่งเสริมโอกาสสำหรับเด็กและเยาวชนให้สามารถพัฒนาได้เต็มศักยภาพเพื่อให้ประเทศไทยมีทุนมนุษย์ที่เข้มแข็ง ยืดหยุ่นและมีผลิตภาพ ผ่านการส่งเสริมให้เด็ก โดยเฉพาะกลุ่มที่ขาดโอกาสได้มีพัฒนาการสมวัย ทั้งในด้านการศึกษาที่ครอบคลุมและเท่าเทียม และการได้รับการคุ้มครองจากความรุนแรงและการละเมิดสิทธิในด้านต่างๆ

ในการขับเคลื่อนงานภายใต้เป้าหมายดังกล่าว ยูนิเซฟให้ความสำคัญกับการดำเนินงานโครงการแบบบูรณาการในเรื่องต่างๆ เพื่อสนับสนุนให้แนวทางการดำเนินงานของแต่ละภาคส่วนที่เกี่ยวข้องมีความสอดคล้องกันภายใต้หลักปรัชญาการพัฒนาเด็กในทุกช่วงวัยภายใต้หนึ่งแผนงาน (a One Plan, One Child philosophy)

บทบาทที่สำคัญในการสนับสนุนงานด้านการพัฒนาเด็กตลอดทุกช่วงวัยของไทย ร่วมกับพันธมิตรภาคส่วนต่างๆ ในปี 2565 ประกอบด้วย (1) การพัฒนาข้อมูลเชิงประจักษ์ เช่น การสนับสนุนการ รวบรวมข้อมูลและทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับผลกระทบของการแพร่ระบาดโควิด-19 ที่มีต่อครัวเรือนไทย การสำรวจสถานการณ์เด็กและสตรีในประเทศไทย การสำรวจความพิการ การจัดการศึกษาและการยกระดับการศึกษาสำหรับเด็กโยกย้ายถิ่นฐาน และเด็กกลุ่มชาติพันธุ์ (2) การรณรงค์แบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ (3) การสนับสนุนแนวทางการพัฒนาเด็กแต่ละช่วงวัย โดยในช่วงทศวรรษแรกของชีวิตให้ความสำคัญกับงานด้านสุขภาพแม่และเด็ก การยกระดับและการฟื้นฟูการศึกษาปฐมวัย ในช่วงทศวรรษที่สองของชีวิต ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชน ในการกำหนดนโยบายและกระบวนการตัดสินใจในเรื่องที่ส่งผลกระทบต่อชีวิตของเด็กและเยาวชน ส่งเสริมสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี สนับสนุนการเตรียมพร้อมสำหรับอนาคต การพัฒนาระบบการคุ้มครองเด็กที่ครอบคลุม การช่วยเหลือเด็กและครอบครัวในสถานการณ์วิกฤติ และการสนับสนุนของภาคเอกชนสำหรับเด็กในกลุ่มเปราะบาง

ในด้านการส่งเสริมบทบาทครอบครัวต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน ปี 2565 ยูนิเซฟมีการดำเนินการทำกิจกรรมและโครงการที่หลากหลาย อาทิเช่น การจัดทำรายงานความเป็นมิตรของสถานประกอบการภาคเอกชนต่อครอบครัวในประเทศไทย, การทำแบบสำรวจทางการศึกษา, กิจกรรมสร้างสรรค์แก่เด็กและครอบครัวที่ส่งเสริมการเรียนรู้ด้านพัฒนาการเด็กตั้งแต่ช่วงปฐมวัย การดูแลสุขอนามัยแก่เด็ก ช่วงภาวะการระบาดของโควิด 19 และด้านศิลปะ เป็นต้น โดยได้ร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ อาทิเช่น สถาบันการศึกษาและภาคเอกชน

ตัวอย่างกิจกรรมที่องค์การยูนิเซฟประเทศไทยดำเนินงานส่งเสริมบทบาทครอบครัวต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน ในปี 2565 ยกตัวอย่างได้ ดังนี้

(1) การจัดทำรายงานความเป็นมิตรของสถานประกอบการภาคเอกชนต่อครอบครัวในประเทศไทย ซึ่งเป็นผลความร่วมมือระหว่าง องค์การยูนิเซฟประเทศไทย และสถาบันบริหารธุรกิจคินท์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยมีจุดมุ่งหวังเพื่อทำความเข้าใจถึงข้อมูลพื้นฐานที่ภาคเอกชนกำลังปฏิบัติอยู่ และสร้างข้อเสนอแนะเพื่อเพิ่มความเป็นมิตรต่อครอบครัวของสถานประกอบการในประเทศไทย โดยรายงานฉบับนี้นั้นได้มีการพัฒนามาจากการสำรวจข้อมูลจากองค์กรเอกชนจำนวน 100 แห่ง รวมถึงการสัมภาษณ์เชิงลึกใน 10 บริษัทที่มีแนวปฏิบัติที่เด่นชัด

(2) การเชิญชวนนักเรียน ครู ผู้ปกครองและบุคลากรที่เกี่ยวข้องทางการศึกษา ทำแบบสำรวจ “ชีพจรการศึกษาไทยปี 2565” ในช่องทางออนไลน์ โดยทุกความคิดเห็นจะเป็นข้อมูลสำคัญในการรายงานสภาวะการศึกษา ปี 2565 โดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการด้วยความร่วมมือกับองค์การยูนิเซฟประเทศไทย และคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

(3) การจัดกิจกรรม Eat Play Love “มหัศจรรย์ พลังครอบครัว” โครงการจากยูนิเซฟและเซ็นทรัลกรุ๊ปที่เปิดพื้นที่ให้เด็กและผู้ปกครองได้ใช้เวลาคุณภาพสั้นๆด้วยกัน โดยในงานประกอบไปด้วยกิจกรรมต่างๆดังนี้ พื้นที่แห่งการเรียนรู้ด้านพัฒนาการเด็กตั้งแต่ช่วงปฐมวัย, แนะนำการดูแลสุขอนามัยแก่เด็ก ช่วงภาวะการระบาดของโควิด19, กิจกรรมระบายสีหุ่นนิ้วกระดาษ, ถ่ายภาพกับครอบครัวที่มี และกิจกรรมร่วมบริจาคเพื่อช่วยเหลือเด็กขาดโอกาส

10) กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) Equitable Education Fund (EEF)

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ร่วมกับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) จัดประชุมชี้แจงการดำเนินงานโครงการจัดสรรเงินอุดหนุนนักเรียนยากจนพิเศษแบบมีเงื่อนไข (นักเรียนทุนเสมอภาค) และโครงการพัฒนาต้นแบบระบบสารสนเทศเพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ระยะนำร่อง ตามที่ สพฐ. และ กสศ. ได้ร่วมมือกันพัฒนาระบบหลักประกันความเสมอภาคทางการศึกษาให้กับนักเรียนที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ เพื่อให้คงอยู่ในระบบการศึกษาและได้รับการส่งต่อโอกาสทางการศึกษาตั้งแต่ปฐมวัยจนถึงระดับอุดมศึกษาอย่างเต็มความสามารถนั้น จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ตลอดจนหน่วยงานภาคส่วนต่าง ๆ ตั้งแต่ระดับนโยบายไปจนถึงระดับพื้นที่ เพื่อให้สามารถค้นหานักเรียนกลุ่มเป้าหมายที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ในระดับการศึกษาภาคบังคับได้เจอและได้รับทุนเสมอภาคป้องกันการหลุดออกจากระบบการศึกษา และได้รับความช่วยเหลือเพื่อบรรเทาปัญหาได้ทันทั่วถึง โดยวางแผนการทำงานร่วมกัน 3 แนวทาง ประกอบด้วย

แนวทางที่ 1 การบูรณาการฐานข้อมูลและกลไกการทำงานร่วมกับ 11 หน่วยงานและสถานศึกษา เพื่อพัฒนาระบบติดตามแนวโน้มการศึกษาต่อของนักเรียนในระบบการศึกษา และพยายามผลักดันให้เกิดการป้องกันนักเรียนไม่ให้หลุดออกจากระบบการศึกษาได้อย่างยั่งยืนภายใต้โครงการพาน้องกลับมาเรียน

แนวทางที่ 2 การทดลองนำร่องระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีการวางแผนทางสนับสนุนให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมายได้รับการศึกษาต่อจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐานไปจนถึงระดับอุดมศึกษาได้อย่างเต็มศักยภาพ

แนวทางที่ 3 การทดลองนำร่องพัฒนาต้นแบบระบบสารสนเทศเพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนครอบคลุมทุกมิติ ในสถานศึกษาจำนวน 1,000 แห่ง จาก 30 เขตพื้นที่การศึกษา ด้วยการยกระดับระบบสารสนเทศเพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในระบบ One Application ซึ่งจะมีการเพิ่มประสิทธิภาพการแจ้งเตือนเพื่อลดความเสี่ยงของนักเรียนในแต่ละมิติปัญหา เพื่อให้สถาบันการศึกษาทั่วประเทศสามารถจัดทำมาตรการช่วยเหลือนักเรียนได้

11) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

แผนสุขภาพเด็ก เยาวชน และครอบครัวตอบสนองกรอบนโยบายแนวทางการจัดทำแผนหลัก 3 ปี (พ.ศ. 2565-2567) และแผนการดำเนินงานและข้อเสนอวาระกลางประจำปีงบประมาณ 2565 อีกทั้งเป็นส่วนหนึ่งในห่วงโซ่ผลลัพธ์ (Chain of Outcome) ของทิศทางและเป้าหมายระยะ 10 ปี (พ.ศ.2565-2574) โดยจัดวางหน้าที่ของแผนให้เป็นแพลตฟอร์มของความร่วมมือ เพื่อการสร้างเสริมสุขภาพกลุ่มประชากรวัยเด็กและเยาวชน ซึ่งถือ

เป็นวัยแห่งการสร้างฐานทุนสุขภาพตลอดช่วงชีวิต (Lifelong health) โดยต้องการให้เกิดการสร้างผลลัพธ์ทางสุขภาพอย่างก้าวกระโดดผ่านการขยายผลต้นแบบงานสร้างเสริมสุขภาพเด็ก เยาวชน และครอบครัวในระยะที่ผ่านมา โดยร่วมมือกับทุกภาคส่วนในการผลักดันนโยบาย การแปลงนโยบายสู่การปฏิบัติสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้และการสื่อสารที่มีประสิทธิผลและยั่งยืนทั้งในสังคมวงกว้างและในระดับพื้นที่ ครอบคลุมทั้งพื้นที่เขตเมือง-ชนบท-กึ่งเมืองกึ่งชนบท และพื้นที่เฉพาะที่ขาดแคลนทรัพยากร ตลอดจนสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีและระบบดิจิทัลเพื่อเอื้อต่อการสร้างเสริมสุขภาพ โดยไม่ละเลยมิติของความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัล (Digital divide) และยกระดับการเชื่อมโยงเครือข่ายขับเคลื่อนงานสร้างเสริมสุขภาพในระดับพื้นที่ ระดับชาติและสากล ทั้งในเชิงการผลักดันนโยบาย การประสานทรัพยากร และงานวิชาการ โดยให้ความสำคัญอย่างยิ่งยวดกับผลกระทบที่เด็กและเยาวชนได้รับจากปัญหาการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 และปัจจัยเสี่ยงทางสุขภาพอุบัติใหม่ที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมวิถีชีวิตและสังคมโดยเฉพาะในกลุ่มเด็กและเยาวชนที่มี ภาวะเปราะบาง ให้มีความพร้อมสามารถรับมือกับวิกฤติการณ์ด้านสุขภาพและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น โดยได้มีการติดตามสถานการณ์ของกลุ่มเด็กในต่าง ๆ เช่น สุขภาวะกลุ่มเด็กปฐมวัย สุขภาวะวัยรุ่นและเยาวชน และสุขภาวะครอบครัว

ซึ่งมีจุดเน้นการดำเนินงานของแผน คือ ขยายผลต้นแบบชุดความรู้ที่ผ่านการทดสอบผลแล้ว เช่น แนวทางการพัฒนาศูนย์เด็กเล็ก การส่งเสริมสุขภาพแก่นักเรียนในประเด็นต่างๆ เป็นต้น สู่กลุ่มผู้รับประโยชน์ ผ่านการผลักดันนโยบาย กระบวนการเรียนรู้แบบเครือข่าย และการสื่อสาร สนับสนุนครอบครัวและหน่วยต่างๆ ในระดับชุมชนให้มีความรู้และทักษะการเลี้ยงดู เด็ก และการจัดการความเครียด ผ่านกิจกรรมฐานครอบครัวและชุมชน ส่งเสริมให้เกิดทางเลือกในการเรียนรู้ที่เหมาะสมให้แก่เด็กทุกกลุ่มวัย ซึ่งหลักฐานเชิงประจักษ์ พบว่า การปกป้องเด็กจากความรุนแรงและส่งเสริมให้ได้รับการเลี้ยงดูที่เหมาะสมจะส่งผลต่อสุขภาพกายและสุขภาพจิตในระยะยาว และก่อให้เกิดผลดีทั้งเชิงเศรษฐกิจและสังคมเมื่อเด็กเติบโตเป็นผู้ใหญ่

โดยพัฒนาความร่วมมือกับภาคยุทธศาสตร์เพื่อร่วมขับเคลื่อนนโยบาย และร่วมมือกับสำนักต่าง ๆ ใน สสส. ในการประยุกต์แนวทางการดำเนินงานในประเด็นสุขภาพเฉพาะเรื่องให้เหมาะสมสอดคล้องกับช่วงวัยของเด็กใน บริบทที่หลากหลาย เช่น ในครอบครัวรูปแบบต่างๆ สถานศึกษาและชุมชน และเพิ่มเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ที่จำเพาะเจาะจงสำหรับกลุ่มเด็กและเยาวชน ได้แก่ พัฒนาการและทักษะ ซึ่งจะมุ่งเน้นทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม (4Cs – Creativity, Critical Thinking, Communication, Collaboration) เป็นต้น

กล่องข้อความ. 4.6 เสียงสะท้อนจากผู้แทนองค์การระหว่างประเทศด้านเด็กและเยาวชน

“...การทำงานด้านเด็กและเยาวชนมีจุดเน้นตามกรอบคิดและหลักการ เรื่องสิทธิเด็ก ในด้านชีวิตความเป็นอยู่ โอกาสในการได้รับการพัฒนา การคุ้มครองเด็ก รวมถึง การมีส่วนร่วมทางสังคมที่เหมาะสม โดยเป็นการทำงานเพื่อสนับสนุนการสร้างเสริมความเข้มแข็งและการพัฒนาศักยภาพเชิงระบบ ของหน่วยงานและเครือข่ายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กและเยาวชนในประเทศไทย...

ความท้าทายที่สำคัญ คือ ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญในเรื่องนี้และกำหนดเป็นยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องในหลายเรื่อง ทั้งในเรื่องการคุ้มครองเด็กและการพัฒนาเด็กในด้านต่างๆ แต่นโยบายหรือยุทธศาสตร์เหล่านั้นยังถูกนำไปปฏิบัติจริง หรือขับเคลื่อนได้ค่อนข้างจำกัด บทบาทการทำงานของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องยังมีลักษณะแยกส่วน ขาดการเชื่อมต่อ หรือทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงาน สภาเด็กและเยาวชนยังมีข้อจำกัด ทั้งในด้านบทบาท โดยเฉพาะในบทบาทที่เกี่ยวข้องกับ civil and political movements ในเรื่องต่างๆ และ ครอบคลุมของการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนทุกกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มเปราะบาง ปัญหาการเข้าสู่ตลาดแรงงานของเด็ก เด็กที่หลุดจากระบบการศึกษา เด็กไร้รัฐไร้สัญชาติและเด็กย้ายถิ่นข้ามชาติ เป็นสภาพปัญหาที่ท้าทายเพิ่มขึ้น

ในมุมมองข้อเสนอแนะ ทิศทางการทำงานด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนควรให้ความสำคัญกับการสร้างความเข้มแข็งของครอบครัว การบูรณาการทำงานร่วมกันของหลายภาคส่วน (ทั้งในด้านกิจกรรมและงบประมาณสนับสนุน) โดยเฉพาะการทำงานในระดับพื้นที่และท้องถิ่น การพัฒนาฐานข้อมูลและระบบข้อมูลสารสนเทศด้านการคุ้มครองเด็ก ทั้งในส่วนกลางและในระดับท้องถิ่น ประเด็นการทำงานกับเด็กและเยาวชนในอนาคตควรให้ความสำคัญในเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองและการแสดงความคิดเห็นสาธารณะของเด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นหนึ่งในสิทธิเด็กที่สำคัญ การคุ้มครองเด็กและเยาวชนจากภัยออนไลน์ การสร้างความเข้มแข็งและพัฒนาคุณภาพมาตรฐานของระบบการเลี้ยงดูทดแทน (บ้านพักดูแลเด็ก สถานสงเคราะห์และ ระบบครอบครัวอุปถัมภ์) เพื่อคุ้มครองและดูแลกลุ่มเด็กที่ขาดผู้ดูแล และเด็กกลุ่มเปราะบาง...”

(ที่มา สรุปความจากการสัมภาษณ์ผู้แทนองค์การระหว่างประเทศด้านเด็กและเยาวชนแห่งหนึ่ง)

กล่องข้อความ 4.7 เสียงสะท้อนจากผู้แทน สสส.

“...เด็กเล็กหรือเด็กปฐมวัยส่วนใหญ่ผู้ปกครองมีเศรษฐกิจค่อนข้างฝืดเคือง ผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19 มีผลกระทบกับครัวเรือนที่มีเด็กเล็กอย่างมาก เนื่องจากเด็กเล็กจะมีค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูง ส่งผลทั้งด้านโภชนาการ การเลี้ยงดู สมာธิสัน พัฒนาการถดถอย ออทิสติกเทียมสูงขึ้น การใช้ความรุนแรงในเด็กเล็กเพิ่มขึ้น ส่วนเด็กโต จะเป็นปัญหาเรื่องรังสุขภาพจิต เนื่องจากรูปแบบของวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไป รูปแบบการเรียนที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น การเรียนออนไลน์ ไม่ได้มีการเตรียมความพร้อมของครอบครัวไว้ก่อน ไม่ว่าจะป็นอุปกรณ์ หรือแม้แต่ในเรื่องของสัญญาณอินเทอร์เน็ต การเรียนรู้ไม่ได้ถูกออกแบบไว้ ในขณะที่การวัดผลยังเป็นแบบเดิม ทำให้เด็กเกิดความเครียดสูง เป็นโรคซึมเศร้า เป็นปัญหาเด่นชัดในเด็กโต เยาวชนเองความเครียดสูง มีความขัดแย้งทางความคิดกับผู้ใหญ่ การออกไปชุมนุม สะท้อนความไม่พอใจของเด็กและเยาวชน ความแตกต่างทางความคิดทางการเมืองและการแสดงออก เป็นปัญหาทางสุขภาพจิตอีกแบบหนึ่ง

ความท้าทายที่สำคัญ ในการทำงานของสภาเด็กและเยาวชนในระดับตำบล เนื่องจากการถ่ายโอนภาระกิจการดำเนินงานของสภาเด็กและเยาวชนระดับตำบลไปยังกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นที่ผ่านมายังไม่เรียบร้อยและเลยระยะเวลาในการถ่ายโอนแล้ว ทำให้การทำงานเกิดปัญหาอุปสรรคเป็นอย่างมาก การออกแบบกลไกการทำงานของสภาเด็กและเยาวชนที่ผ่านมาเป็นแบบระบบราชการ ทำให้การทำงานไม่เกิดความคิดสร้างสรรค์ในเชิงบวก ทำให้สภาเด็กและเยาวชนไม่ค่อยเกิดความเข้มแข็งในการทำงาน

ข้อเสนอแนะ ควรเร่งรัดถ่ายโอนภาระกิจสภาเด็กและเยาวชนระดับตำบลให้กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นให้เรียบร้อยโดยเร็ว เพื่อให้ท้องถิ่นเห็นว่าการทำงานกับสภาเด็กและเยาวชนเป็นงานภารกิจหลักของท้องถิ่นเอง และท้องถิ่นเองสามารถเป็นสื่อกลางระหว่างสภาเด็กและเยาวชนในการเชื่อมประสานหรือการดำเนินงานต่างๆ กับภาคส่วนอื่น กลไกการทำงานของสภาเด็กควรออกนอกระบบราชการ เพื่อให้เกิดการทำงานที่ไม่ถูกควบคุมจากผู้ใหญ่ ในการทำงานด้านพัฒนาเด็กและเยาวชนการมีส่วนร่วมของเด็กเป็นสิ่งสำคัญ หากสามารถดึงสภาเด็กและเยาวชนในแต่ละระดับให้เข้ามามีส่วนร่วม โดยร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ และผู้ใหญ่เป็นผู้สนับสนุน และมีการติดตามประเมินผลการมีส่วนร่วมในแต่ละระดับได้จะช่วยให้เกิดการพัฒนากการทำงานของสภาเด็กและเยาวชนให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น...”

(ที่มา: สรุปความจากการสัมภาษณ์ผู้แทนจาก สสส.)

ส่วนที่ 5

งบประมาณเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน

5.1 งบประมาณภาครัฐบาล ประกอบด้วย

- 5.1.1 กระทรวงมหาดไทย
- 5.1.2 กระทรวงศึกษาธิการ
- 5.1.3 กระทรวงแรงงาน
- 5.1.4 กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม
- 5.1.5 กระทรวงสาธารณสุข
- 5.1.6 กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
- 5.1.7 กระทรวงยุติธรรม
- 5.1.8 กระทรวงวัฒนธรรม
- 5.1.9 กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม
- 5.1.10 กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

5.2 งบประมาณนอกภาครัฐบาล ประกอบด้วย

- 5.2.1 งบประมาณของกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)
- 5.2.2 งบประมาณขององค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย (UNICEF)

รายละเอียด ดังนี้

หน่วยงานที่ให้การสนับสนุนงบประมาณเพื่อดำเนินงานด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนสามารถจำแนกออกได้เป็น 2 ส่วน คือ (1) งบประมาณจากภาครัฐบาล (2) งบประมาณนอกภาครัฐบาล และรายละเอียดดังนี้

5.1 งบประมาณภาครัฐบาล

ปี 2565 หน่วยงานที่ได้รับงบประมาณรายจ่ายประจำปีสูงสุด 5 ลำดับแรก คือ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงกลาโหม กระทรวงคมนาคม และกระทรวงแรงงาน ตามลำดับ โดยปรากฏหน่วยงานที่ได้รับงบประมาณรายจ่ายเพิ่มขึ้นจากปี 2564 จำนวน 4 กระทรวง และมี 15 กระทรวง ที่ได้รับงบประมาณรายจ่ายลดลงจากปี 2564 คือ กระทรวงมหาดไทย ลดลงร้อยละ 3.32 กระทรวงศึกษาธิการ ลดลงร้อยละ 9.19 กระทรวงกลาโหม ลดลงร้อยละ 13.19 กระทรวงแรงงาน ลดลงร้อยละ 30.27 กระทรวงคมนาคม ลดลงร้อยละ 1.20 กระทรวงการอุดมศึกษาวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ลดลงร้อยละ 4.28 กระทรวงการคลัง ลดลงร้อยละ 8.03 กระทรวงยุติธรรม ลดลงร้อยละ 10.69 กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ลดลงร้อยละ 2.60 กระทรวงต่างประเทศ ลดลงร้อยละ 16.03 กระทรวงวัฒนธรรม ลดลงร้อยละ 6.12 กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ลดลงร้อยละ 20.20 กระทรวงพาณิชย์ ลดลงร้อยละ 3.72 กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ลดลงร้อยละ 22.24 และกระทรวงอุตสาหกรรม ลดลงร้อยละ 5.29 ดังตารางที่ 5.1

ตาราง 5.1 เปรียบเทียบงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ 2562 2563 2564 และ 2565

หน่วยงาน	ปี 2562 จำนวน (บาท) (ร้อยละ)	ปี 2563 จำนวน (บาท) (ร้อยละ)	ปี 2564 จำนวน (บาท) (ร้อยละ)	ปี 2565 จำนวน (บาท) (ร้อยละ)	อัตราการ เปลี่ยนแปลง**
1. กระทรวงมหาดไทย*	36,526,341,600 (6.82)	288,459,142,400 (33.65)	268,501,313,800 (32.94)	259,593,878,500 (33.79)	-3.32
2. กระทรวงศึกษาธิการ*	174,958,321,100 (32.66)	132,834,254,500 (15.50)	129,854,825,700 (15.93)	117,927,639,500 (15.35)	-9.19
3. กระทรวงกลาโหม	117,583,067,200 (21.95)	124,400,250,000 (14.51)	107,740,146,800 (13.22)	92,753,279,000 (12.07)	-13.91
4. กระทรวงแรงงาน*	31,032,316,000 (5.79)	67,735,532,200 (7.90)	65,575,517,400 (8.05)	45,723,428,000 (5.95)	-30.27
5. กระทรวงคมนาคม	55,028,332,800 (10.27)	54,211,333,000 (6.32)	57,950,376,500 (7.11)	57,254,415,100 (7.45)	-1.20
6. กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและ นวัตกรรม*	N/A (N/A)	47,890,344,600 (5.59)	47,138,566,200 (5.78)	45,119,320,300 (5.87)	-4.28
7. กระทรวงเกษตรและ สหกรณ์	23,370,140,400 (4.36)	31,644,475,100 (3.69)	30,974,467,000 (3.80)	34,684,924,600 (4.51)	+11.998
8. กระทรวงสาธารณสุข*	26,023,737,900	26,730,737,500	26,924,384,800	37,543,236,900	+39.44

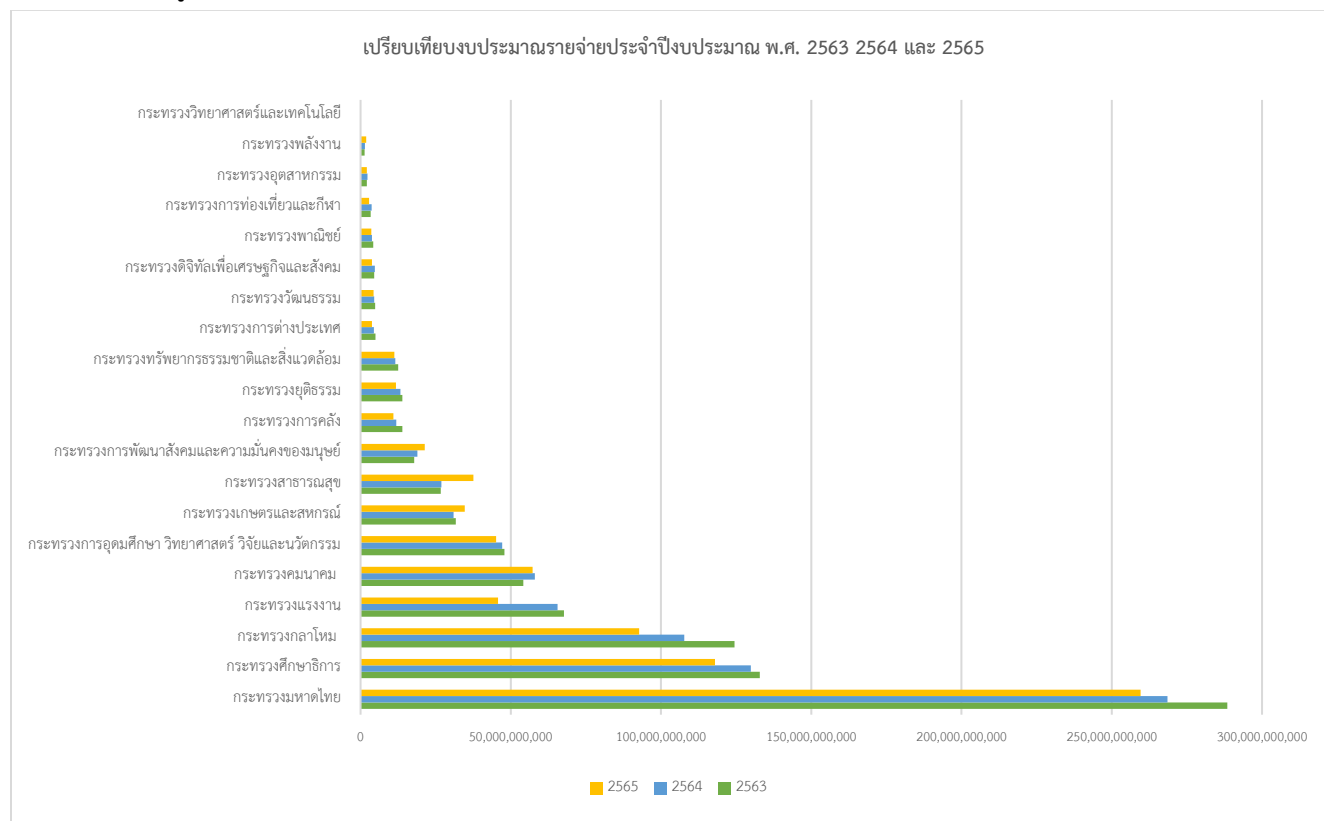
หน่วยงาน	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	ปี 2565	อัตราการเปลี่ยนแปลง**
	จำนวน (บาท) (ร้อยละ)	จำนวน (บาท) (ร้อยละ)	จำนวน (บาท) (ร้อยละ)	จำนวน (บาท) (ร้อยละ)	
	(4.86)	(3.12)	(3.30)	(4.89)	
9. กระทรวงการพัฒนา สังคมและความ มั่นคงของมนุษย์*	5,776,740,100 (1.08)	17,795,115,100 (2.08)	18,905,962,400 (2.32)	21,411,133,800 (2.79)	+13.25
10. กระทรวงการคลัง	13,535,888,500 (2.53)	13,903,617,000 (1.62)	11,904,758,700 (1.46)	10,948,797,100 (1.43)	-8.03
11. กระทรวงยุติธรรม*	12,166,901,900 (2.27)	13,865,580,100 (1.62)	13,216,651,000 (1.62)	11,803,483,800 (1.54)	-10.69
12. กระทรวง ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม	11,616,401,200 (2.17)	12,471,898,800 (1.45)	11,535,748,400 (1.42)	11,235,713,600 (1.46)	-2.60
13. กระทรวงการ ต่างประเทศ	5,386,926,300 (1.01)	4,940,473,000 (0.58)	4,459,660,900 (0.55)	3,744,942,300 (0.49)	-16.03
14. กระทรวงวัฒนธรรม*	4,113,328,400 (0.77)	4,813,564,000 (0.56)	4,567,907,000 (0.56)	4,288,370,200 (0.56)	-6.12
15. กระทรวงดิจิทัลเพื่อ เศรษฐกิจและสังคม*	2,973,218,800 (0.56)	4,481,118,800 (0.52)	4,788,891,300 (0.59)	3,821,301,500 (0.50)	-20.20
16. กระทรวงพาณิชย์	3,463,488,500 (0.65)	4,227,215,000 (0.49)	3,741,055,000 (0.46)	3,601,805,300 (0.47)	-3.72
17. กระทรวงการท่องเที่ยว และกีฬา*	3,455,704,600 (0.65)	3,384,669,100 (0.39)	3,646,065,600 (0.45)	2,835,293,700 (0.37)	-22.24
18. กระทรวงอุตสาหกรรม	1,912,506,300 (0.36)	2,108,178,000 (0.25)	2,247,225,400 (0.28)	2,128,298,100 (0.28)	-5.29
19. กระทรวงพลังงาน	1,444,378,400 (0.27)	1,312,989,100 (0.15)	1,424,611,600 (0.17)	1,873,129,300 (0.24)	+31.48
20. กระทรวงวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี	5,322,244,100 (0.99)	N/A	N/A	N/A	N/A
รวมงบประมาณรายจ่าย	535,689,984,100 (100.00)	857,210,487,300 (100.00)	815,098,135,500 (100.00)	768,292,390,600 (100.00)	

ที่มา: พระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 2563 2564 และ 2565

*กระทรวงที่มีรายงานการใช้งบประมาณเพื่อโครงการ/กิจกรรมพัฒนาเด็กและเยาวชน

**การเปรียบเทียบร้อยละของงบประมาณปี 2564 และ 2565

ภาพ 5.1 แผนภูมิเปรียบเทียบงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ 2563 2564 และ 2565

ปีงบประมาณ 2565 ปรากฏหน่วยงานที่มีรายงานการใช้งบประมาณเพื่อโครงการ/กิจกรรมพัฒนาเด็กและเยาวชน จำนวน 10 กระทรวง ประกอบด้วย กระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงแรงงาน กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงยุติธรรม กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม และ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ซึ่งการวิเคราะห์งบประมาณในส่วนนี้ วิเคราะห์ภายใต้ขอบเขตข้อมูลที่มีการรายงานการใช้งบประมาณเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน จากหน่วยงานต่าง ๆ มีรายละเอียดดังนี้

5.1.1 กระทรวงมหาดไทย

การรวบรวมข้อมูลของกระทรวงมหาดไทย ซึ่งได้รับงบประมาณทั้งหมดในปี พ.ศ. 2565 ตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 มาตรา 20 งบประมาณรายจ่ายของกระทรวงมหาดไทยและหน่วยงานในกำกับ มีจำนวนทั้งสิ้น 259,593,878,500 บาท ในขณะที่ ปี พ.ศ. 2564 ตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 มาตรา 20 งบประมาณรายจ่ายของกระทรวงมหาดไทยและหน่วยงานในกำกับ ได้รับงบประมาณ 259,593,878,500 บาท ซึ่งถือว่าในปี พ.ศ. 2565 ได้รับงบประมาณโดยรวมลดลง 8,907,435,300 บาท

ทั้งนี้ หน่วยงานในสังกัดกระทรวงมหาดไทยที่ใช้งบประมาณเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน ในปี 2565 คือ (1) สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร และ(2) สำนักวัฒนธรรม กีฬา และการท่องเที่ยว กรุงเทพมหานคร โดยมีตัวอย่างโครงการ/กิจกรรมด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชน ปรากฏดังตารางด้านล่าง

ตาราง 5.2 แสดงข้อมูลตัวอย่างงบประมาณด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนของหน่วยงาน ในสังกัด กระทรวงมหาดไทย

การดำเนินงาน	กลุ่มเป้าหมาย	งบประมาณ (บาท)
1) สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร		
โครงการการเปิดการจัดการศึกษาพิเศษ (เรียนร่วม) ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร	โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร	N/A
เปิดโลกกว้างสร้างเส้นทางสู่อาชีพ	- โรงเรียนที่เปิดสอนระดับมัธยมศึกษา 97 โรงเรียน - โรงเรียนนำร่อง 12 โรงเรียน - นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา	2,146,000
2) สำนักวัฒนธรรม กีฬา และการท่องเที่ยว กรุงเทพมหานคร		
โครงการค่าใช้จ่ายในการส่งเสริมกิจการสภาเด็กและเยาวชนกรุงเทพมหานคร	- ผู้แทนเด็กและเยาวชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ กรุงเทพมหานคร ในสถาบันการศึกษาชุมชน ศูนย์เยาวชน และศูนย์กีฬาที่ตั้งอยู่ในพื้นที่สำนักงานเขต - บุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านสภาเด็กและเยาวชน ในสำนักวัฒนธรรม กีฬา และการท่องเที่ยวและสำนักงานเขต - ประธานสภาเด็กและเยาวชนเขต 50 เขต และตัวแทนเด็กและเยาวชน	2,755,680

5.1.2 กระทรวงศึกษาธิการ

การรวบรวมข้อมูลของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งได้รับงบประมาณทั้งหมดในปี พ.ศ. 2565 ตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 มาตรา 24 งบประมาณรายจ่ายของกระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานในกำกับ มีจำนวนทั้งสิ้น 117,927,639,500 บาท ในขณะที่ ปี พ.ศ. 2564 ตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 มาตรา 24 งบประมาณรายจ่ายของกระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานในกำกับ ได้รับงบประมาณ 129,854,825,700 บาท ซึ่งถือว่าในปี พ.ศ. 2564 ได้รับงบประมาณโดยรวมลดลง 11,927,186,200 บาท

ทั้งนี้ หน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการที่ใช้งบประมาณเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน ในปี 2565 คือ (1) สำนักบริหารงานความเป็นเลิศด้านวิทยาศาสตร์ศึกษา (2) สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ (3) สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน (4) สำนักการลูกเสือ ยุวกาชาดและกิจการนักเรียน สป.ปรากฏดังตารางด้านล่าง

ตาราง 5.3 แสดงข้อมูลตัวอย่างงบประมาณด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ

การดำเนินงาน	กลุ่มเป้าหมาย	งบประมาณ (บาท)
1) สำนักบริหารงานความเป็นเลิศด้านวิทยาศาสตร์ศึกษา		
บ้านนักวิทยาศาสตร์น้อย ประเทศไทยระดับปฐมวัย	เด็กปฐมวัย 3-6 ปี	3,204,100
บ้านนักวิทยาศาสตร์น้อย ประเทศไทยระดับประถมศึกษา	เด็กวัย 7-12 ปี	16,246,200
วิทยาศาสตร์พลังสิบ	โรงเรียน จำนวน 100 โรงเรียน นักเรียน จำนวน 3,000 คน ครู จำนวน 600 คน	2,166,100
ยกระดับโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาภรณราชวิทยาลัย ให้มีคุณภาพทัดเทียมกับโรงเรียนวิทยาศาสตร์ชั้นนำของนานาชาติ	นักเรียนโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาภรณราชวิทยาลัยทั่วประเทศ จำนวน 8,640 คน	862,692,500
ห้องเรียนพิเศษวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม	นักเรียนที่มีความสามารถด้านวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ทุกคนได้รับการพัฒนาศักยภาพตามมาตรฐานสากล จำนวน 220 โรงเรียน	2,835,200
2) สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ		
โครงการพัฒนาศักยภาพของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ	นักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ	384,260

การดำเนินงาน	กลุ่มเป้าหมาย	งบประมาณ (บาท)
โครงการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาเรียนรวม	นักเรียนพิการในโรงเรียนที่จัดการศึกษาเรียนรวม สังกัด สพฐ. จำนวน 415,739 คน	185,705
โครงการ พัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษร่วมกับมูลนิธิคุณพุ่ม	เด็กและเยาวชนกลุ่มพิเศษ ได้แก่ เด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษที่ได้รับทุนการศึกษาของมูลนิธิคุณพุ่ม จำนวน 10,633 คน	154,000
โครงการศูนย์การเรียนสำหรับเด็กในโรงพยาบาล ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565	เด็กเจ็บป่วยที่พักรักษาตัวอยู่ในโรงพยาบาล จำนวน 35,807 คน	27,749,280
3) สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน		
โครงการขับเคลื่อนนโยบายการแก้ปัญหาเด็กที่อยู่นอกระบบการศึกษาและเด็กตกหล่นให้กลับเข้าสู่ระบบการศึกษา	ประชากรวัยเรียนกลุ่มเป้าหมายอายุ 3 – 18 ปี	1,850,200
โครงการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับบุคคลที่ไม่มีหลักฐานทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทย	- กลุ่มประชากรวัยเรียนที่ไม่มีหลักฐานทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทย จำนวน 4,000 คน- - สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 25 เขต	5,321,600
4) สำนักการลูกเสือ ยุวกาชาดและกิจการนักเรียน สป.		
โครงการเสริมสร้างทักษะการเอาตัวรอดในภาวะวิกฤตและภัยธรรมชาติ	นักเรียน นักศึกษา ระดับประถมศึกษา ตอนปลาย หรือระดับมัธยมศึกษา จำนวน 10 รุ่นๆละ 100 คนรวมจำนวน 1,000 คน	2,000,000
โครงการเยาวชนรักษาสีงแวดล้อม	นักเรียน นักศึกษา ระดับประถมศึกษา ตอนปลาย หรือระดับมัธยมศึกษา จำนวน 10 รุ่นๆละ 100 คนรวมจำนวน 1,000 คน	2,000,000
โครงการส่งเสริมระเบียบ วินัยลูกเสือ เนตรนารี	ช่วงเด็กวัย 7-18 ปี จำนวน 38,800 คน	4,000,000
โครงการยุวกาชาดบำเพ็ญประโยชน์ป้องกันโรคอุบัติใหม่ เณิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว	- สมาชิก ยุวกาชาด จำนวน 5,000 คน - ผู้บังคับบัญชายุวกาชาด จำนวน 200 คน	800,000
โครงการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมสู่ความเป็นพลเมืองดี	- นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 2 รุ่นๆละ 60 คน รวมจำนวน 120 คน	745,000
โครงการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และปลูกฝังแนวทางการจัดการความขัดแย้งโดยแนวทางสันติวิธี	นักเรียนนักศึกษาจำนวน 15 รุ่น ๆละ 50 คน รวมจำนวน 750 คนและคณะวิทยากร/ครู/ เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 15 รุ่น ๆ ละ 10 คน รวมจำนวน 150 คนรวมจำนวนทั้งสิ้น 900 คน	3,500,000

การดำเนินงาน	กลุ่มเป้าหมาย	งบประมาณ (บาท)
โครงการสร้างเสริมแกนนำส่งเสริมความ ประพฤตินักเรียนและนักศึกษา	- นักเรียนที่เข้าร่วมโครงการจำนวน 25 รุ่น ๆ ละ 50 คนรวมจำนวน 1,250 คน - คณะวิทยากร/ครู/เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 25 รุ่น ๆ ละ 10 คน รวมจำนวน 250 คน รวมจำนวน 1,500 คน	7,000,000

5.1.3 กระทรวงแรงงาน

การรวบรวมข้อมูลของกระทรวงแรงงาน ซึ่งได้รับงบประมาณทั้งหมดในปี พ.ศ. 2565 ตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 มาตรา 22 งบประมาณรายจ่ายของกระทรวงแรงงานและหน่วยงานในกำกับ มีจำนวนทั้งสิ้น 45,723,428,000 บาท ในขณะที่ ปี พ.ศ. 2564 ตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 มาตรา 22 งบประมาณรายจ่ายของกระทรวงแรงงานและหน่วยงานในกำกับ ได้รับงบประมาณ 65,575,517,400 บาท ซึ่งถือว่าในปี พ.ศ. 2564 ได้รับงบประมาณโดยรวมลดลง 19,852,089,400 บาท

ทั้งนี้ หน่วยงานในสังกัดกระทรวงแรงงานที่ใช้งบประมาณเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน ในปี 2565 คือ (1) กรมการจัดหางาน และ (2) กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน โดยมีตัวอย่างโครงการ/กิจกรรม ด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชน ปรากฏดังตารางด้านล่าง

ตาราง 5.4 แสดงข้อมูลตัวอย่างงบประมาณด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงแรงงาน

การดำเนินงาน	กลุ่มเป้าหมาย	งบประมาณ (บาท)
1) กรมการจัดหางาน		
กิจกรรม แนะนำอาชีพและส่งเสริมอาชีพ	นักเรียน นักศึกษา	1,511,200
กิจกรรมแนะนำอาชีพและส่งเสริมอาชีพ ให้เด็กและเยาวชนในสถานพินิจ ผู้ถูกคุมประพฤติและ ผู้ต้องขัง เป้าหมาย จำนวน 6,000 คน	เด็กและเยาวชนในสถานพินิจ ผู้ถูกคุมประพฤติ และผู้ต้องขัง ได้รับบริการแนะนำอาชีพและส่งเสริม อาชีพ	376,500
โครงการให้บริการจัดหางานแก่กลุ่มคนพิเศษ	นักเรียน นักศึกษา	479,000
โครงการ 3 ม. (มีงาน มีเงิน มีวุฒิการศึกษาเพิ่ม)	ประชาชนทั่วไป ผู้หางาน ผู้ว่างงาน นักเรียน/นักศึกษาที่กำลังจะ สำเร็จการศึกษา	1,061,600
2) กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน		
การตรวจแรงงานในระบบ	สถานประกอบกิจการที่มีลูกจ้างอายุ 15-17 ปี	1,000,000

5.1.4 กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

การรวบรวมข้อมูลของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ซึ่งได้รับงบประมาณทั้งหมดในปี พ.ศ. 2565 ตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 มาตรา 13 งบประมาณรายจ่ายของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมและหน่วยงานในกำกับ มีจำนวนทั้งสิ้น 45,119,320,300 บาท ในขณะที่ ปี พ.ศ. 2564 ตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 มาตรา 13 งบประมาณรายจ่ายของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมและหน่วยงานในกำกับ ได้รับงบประมาณ 47,138,566,200 บาท ซึ่งถือว่าในปี พ.ศ. 2565 ได้รับงบประมาณโดยรวมลดลง 2,019,245,900 บาท

ทั้งนี้ ในปี 2565 กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ใช้งบประมาณเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน โดยมีตัวอย่างโครงการ/กิจกรรมด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนปรากฏดังตารางด้านล่าง

ตาราง 5.5 แสดงข้อมูลตัวอย่างงบประมาณด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

การดำเนินงาน	กลุ่มเป้าหมาย	งบประมาณ (บาท)
1) กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม		
โครงการผลิตครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่น	เยาวชน อายุ 18 - 25 ปี	135,527,000
โครงการสนับสนุนทุนเพื่อสร้างโอกาสทางการศึกษา ระดับอุดมศึกษา	เยาวชน อายุ 18 - 25 ปี	128,984,700
โครงการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อสันติสุขในพื้นที่จังหวัด ชายแดนภาคใต้	เยาวชน อายุ 18 - 25 ปี	116,742,600
โครงการผลิตและพัฒนากำลังคนอุดมศึกษาเพื่อเพิ่มขีด ความสามารถในการแข่งขันของประเทศ	เยาวชน อายุ 18 - 25 ปี	224,876,700
โครงการบัณฑิตพันธุ์ใหม่	เยาวชน อายุ 18 - 25 ปี	1,046,837,500
โครงการสนับสนุนนักเรียนทุนรัฐบาลทางด้าน ว. และ ท. ระยะที่ 3 3+ และ 4	เยาวชน อายุ 18 - 25 ปี	1,227,548,800
โครงการพัฒนาทักษะกำลังคน	เยาวชน อายุ 18 - 25 ปี	57,700,000
โครงการสนับสนุนการจัดตั้งห้องเรียนวิทยาศาสตร์ใน โรงเรียนโดยการกำกับดูแลของมหาวิทยาลัย ระยะที่ 2 และระยะที่ 3	เยาวชน อายุ 18 - 25 ปี	314,192,600
โครงการยุวชนสร้างชาติ	เยาวชน อายุ 18 - 25 ปี	20,400,000

การดำเนินงาน	กลุ่มเป้าหมาย	งบประมาณ (บาท)
โครงการปฏิรูปการศึกษาในรูปแบบสหกิจศึกษาและ การศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงาน เพื่อรองรับความ ต้องการของตลาดแรงงาน	เยาวชน อายุ 18 - 25 ปี	2,500,000
โครงการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในสถานศึกษา	เยาวชน อายุ 18 - 25 ปี	4,000,000
การสนับสนุนการบริหารงานพิพิธภัณฑ (อพ.)	เด็กและเยาวชน ทุกช่วงวัย	196,566,000

5.1.5 กระทรวงสาธารณสุข

การรวบรวมข้อมูลของกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งได้รับงบประมาณทั้งหมดในปี พ.ศ. 2565 ตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 มาตรา 25 งบประมาณรายจ่ายของกระทรวงสาธารณสุขและหน่วยงานในกำกับ มีจำนวนทั้งสิ้น 37,543,236,900 บาท ในขณะที่ ปี พ.ศ. 2564 ตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 มาตรา 25 งบประมาณรายจ่ายของกระทรวงสาธารณสุขและหน่วยงานในกำกับ ได้รับงบประมาณ 26,924,384,800 บาท ซึ่งถือว่าในปี พ.ศ. 2565 ได้รับงบประมาณโดยรวมเพิ่มขึ้น 10,618,852,100 บาท

ทั้งนี้ หน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขที่ใช้งบประมาณเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน ในปี 2565 คือ (1) โรงพยาบาลยุวประสาทไวทโยปถัมภ์ (2) สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์ โดยมีตัวอย่างโครงการ/กิจกรรมด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนปรากฏดังตารางด้านล่าง

ตาราง 5.6 แสดงข้อมูลตัวอย่างงบประมาณด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข

การดำเนินงาน	กลุ่มเป้าหมาย	งบประมาณ (บาท)
1) โรงพยาบาลยุวประสาทไวทโยปถัมภ์		
โครงการแก้ไขปัญหาสุขภาพจิตและจิตเวชเด็ก และวัยรุ่น	ช่วงเด็กปฐมวัย 2 – 5 ปี	3,592,350
โครงการพัฒนาดูแลเด็กสมาธิสั้น	ช่วงเด็กวัย 6 – 15 ปี	5,315,550
2) สถาบันพัฒนาการเด็กราชนครินทร์		
โครงการส่งเสริมพัฒนาการและสุขภาพจิตเด็ก และเยาวชนในพื้นที่โครงการส่งเสริมและ พัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ใน พระราชดำริสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรม	- ผู้ใช้โปรแกรมได้แก่ บุคลากรสาธารณสุข ครู ในพื้นที่ - ผู้รับผลงานปลายทาง ครอบครัวเด็กปฐมวัย และเด็กปฐมวัย	300,000

การดำเนินงาน	กลุ่มเป้าหมาย	งบประมาณ (บาท)
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี		
โครงการส่งเสริมพัฒนาการและสุขภาพจิตเด็กและเยาวชนในพื้นที่โครงการส่งเสริมและพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ในพระราชดำริสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี	- ผู้ใช้โปรแกรมได้แก่ บุคลากรสาธารณสุข ครู ในพื้นที่ - ผู้รับผลงานปลายทาง ครอบครัวเด็กปฐมวัย และเด็กปฐมวัย	275,000
3) พัฒนาหลักสูตรการอบรมเพื่อพัฒนาทักษะการเป็นกระบวนกรในการส่งเสริม ป้องกันปัญหาสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่น (Train the trainer)	- เจ้าหน้าที่สาธารณสุข - ครู - เด็กวัยเรียน - พ่อ แม่ และผู้ปกครองที่ดูแลหลักเด็กเรียน	300,000
4) พัฒนาระบบเครือข่ายการดูแลเด็กสมาธิสั้นให้เพิ่มการเข้าถึงบริการ	- เครือข่ายทั้งในระบบสุขภาพและระบบการศึกษา ในเขตสุขภาพ - เด็กวัยเรียนวัยรุ่น	150,000
5) ส่งเสริมพัฒนาการและสุขภาพจิตเด็กและเยาวชนในชุมชนในพื้นที่โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชเชียงใหม่	- เด็กปฐมวัย พ่อ แม่ ผู้ปกครอง หรือผู้ดูแลเด็กปฐมวัย อายุ 2-6 ปี - เด็กวัยเรียนอายุ 6-12 ปี - ครูชั้นประถมศึกษา	300,000
6) โครงการพัฒนาศักยภาพเครือข่ายและเสริมสร้างความเข้มแข็งระบบการดูแลสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่น	- บุคลากรครูและนักเรียนแกนนำในโรงเรียนเป้าหมาย โรงเรียนมัธยมต้น 25 โรงเรียน - บุคลากรสาธารณสุขที่รับผิดชอบงานจิตเวชเด็กและวัยรุ่นในอำเภอโรงเรียนเป้าหมาย	1,376,980

5.1.6 กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

การรวบรวมข้อมูลของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ซึ่งได้รับงบประมาณทั้งหมด ในปี พ.ศ. 2565 ตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 มาตรา 12 งบประมาณรายจ่ายของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์และหน่วยงานในกำกับ มีจำนวนทั้งสิ้น 21,411,133,800 บาท ในขณะที่ ปี พ.ศ. 2564 ตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 มาตรา 12 งบประมาณรายจ่ายของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์และหน่วยงานในกำกับ ได้รับงบประมาณ 18,905,962,400 บาท ซึ่งถือว่าในปี พ.ศ. 2565 ได้รับงบประมาณโดยรวมเพิ่มขึ้น 2,505,171,400 บาท

ทั้งนี้ หน่วยงานในสังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ที่ใช้งบประมาณเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน ในปี 2564 คือ (1) กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ (2) กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ (3) กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว และ (4) กรมกิจการเด็กและเยาวชน โดยมีตัวอย่างโครงการ/กิจกรรมด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชน ปรากฏดังตารางด้านล่าง

ตาราง 5.7 แสดงข้อมูลตัวอย่างงบประมาณด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

การดำเนินงาน	กลุ่มเป้าหมาย	งบประมาณ (บาท)
1) กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ		
โครงการสนับสนุนการดำเนินงานชุมชนโรงเรียน เพียงหลวงตามพระดำริ	เด็กที่มีสัญชาติ และไม่มีสัญชาติ ครอบครัว และชุมชนในพื้นที่ห่างไกล โรงเรียน เพียงหลวง 18 จังหวัด	7,370,000
โครงการอบรมหลักสูตรผู้นำพลเมืองดี (Active Citizen Leadership : ACL)	เยาวชนที่มีอายุระหว่าง 18 - 25 ปี	2,857,000
โครงการสนับสนุนการดำเนินงานชุมชนโรงเรียน เพียงหลวงตามพระดำริ	เด็กที่มีสัญชาติ และไม่มีสัญชาติ ครอบครัว และชุมชนในพื้นที่ห่างไกล โรงเรียน เพียงหลวง 18 จังหวัด	7,373,000
2) กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ		
โครงการอ่านได้ อ่านดี อ่านทุกวัยทุกวัน	เด็กพิการ อายุ 0-18 ปี ทุกประเภทความพิการ	NA
โครงการ สร้างคน สร้างโอกาส สร้างชาติมั่นคง	เด็กพิการ อายุ 0-18 ปี ทุกประเภทความพิการ	NA
โครงการส่งเสริมพัฒนาศักยภาพเพื่อเตรียมความพร้อม ในการออกสู่สังคมภายนอก	เยาวชนพิการ อายุ 18-25 ปี พิการทางด้าน ร่างกายและการเคลื่อนไหว	NA
3) กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว		

การดำเนินงาน	กลุ่มเป้าหมาย	งบประมาณ (บาท)
โครงการขับเคลื่อนกลไก การป้องกันและแก้ไข ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว	เด็ก เยาวชน สตรี บุคคล ในครอบครัว และ ประชาชนทั่วไป	23,740,000
โครงการพัฒนาศักยภาพกลไกด้านครอบครัว	บุคลากรภาครัฐ ภาคเอกชน เด็ก เยาวชน สตรี บุคคล ในครอบครัว และประชาชนทั่วไป	6,758,200
โครงการพัฒนาศักยภาพครอบครัว	เด็ก เยาวชน สตรี บุคคล ในครอบครัว และ ประชาชนทั่วไป	31,242,100
โครงการพัฒนาทักษะอาชีพแก่สตรีและครอบครัวผู้ ความยั่งยืนของสตรีและครอบครัว	เยาวชนสตรี สตรี และบุคคล ในครอบครัว ผู้ประสบปัญหาทางสังคม	153,261,500
กิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพเครือข่าย ป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้าประเวณีในพื้นที่ (ชมรมคบเด็ก...สร้างบ้านอบอุ่น)	เด็ก สตรี และครอบครัว และประชาชนทั่วไป	733,500
การขับเคลื่อนงานตามมาตรการ ด้านสตรีกับการ ส่งเสริมสันติภาพและความมั่นคง	เด็ก สตรี และครอบครัว และประชาชนทั่วไป	882,200
4) กรมกิจการเด็กและเยาวชน		
โครงการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กปฐมวัย	เด็กปฐมวัย	20,291,800
โครงการส่งเสริมและพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและ เยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21	เด็กและเยาวชน	151,349,900
โครงการพัฒนากลไกเชิงนโยบายเพื่อขับเคลื่อนการ ส่งเสริมและพัฒนาเด็กและเยาวชนพันธกิจระหว่าง ประเทศและกฎหมาย	เด็กและเยาวชน	4,945,000
โครงการรณรงค์และป้องกันแก้ไขยาเสพติด (TO BE NUMBER ONE)	เด็กและเยาวชน	7,000,000
โครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด		16,681,709,400
โครงการพัฒนาระบบคุ้มครองเด็กและเยาวชน		9,416,400
โครงการพัฒนาระบบการจัดสวัสดิการแก่เด็ก เยาวชนและครอบครัว	เด็กและเยาวชนกลุ่มด้วยโอกาส	482,105,900
โครงการคุ้มครองสวัสดิภาพและจัดสวัสดิการใน บ้านพักเด็กและครอบครัว	เด็กและเยาวชน	88,757,500
โครงการพัฒนาระบบเทคโนโลยีและสารสนเทศกรม กิจการเด็กและเยาวชนเพื่อขับเคลื่อนสู่องค์กรดิจิทัล		1,560,000
โครงการพัฒนาระบบบริหารจัดการองค์กรเพื่อเพิ่ม ประสิทธิภาพและการบริการประชาชน		3,382,200

การดำเนินงาน	กลุ่มเป้าหมาย	งบประมาณ (บาท)
โครงการกองทุนคุ้มครองเด็ก		30,000,000

5.1.7 กระทรวงยุติธรรม

การรวบรวมข้อมูลของกระทรวงยุติธรรม ซึ่งได้รับงบประมาณทั้งหมดในปี พ.ศ. 2565 ตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 มาตรา 21 งบประมาณรายจ่ายของกระทรวงยุติธรรมและหน่วยงานในกำกับ มีจำนวนทั้งสิ้น 11,803,483,800 บาท ในขณะที่ ปี พ.ศ. 2564 ตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 มาตรา 21 งบประมาณรายจ่ายของกระทรวงยุติธรรมและหน่วยงานในกำกับ ได้รับงบประมาณ 13,216,651,000 บาท ซึ่งถือว่าในปี พ.ศ. 2563 ได้รับงบประมาณโดยรวมลดลง 1,413,167,200 บาท

ทั้งนี้ หน่วยงานในสังกัดกระทรวงยุติธรรมที่ใช้งบประมาณเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน ในปี 2565 คือ (1) กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน โดยมีตัวอย่างโครงการ/กิจกรรมด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชน ปรากฏดังตารางด้านล่าง

ตาราง 5.8 แสดงข้อมูลตัวอย่างงบประมาณด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงยุติธรรม

การดำเนินงาน	กลุ่มเป้าหมาย	งบประมาณ (บาท)
1) กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน		
โครงการ DJOP สร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อสังคม (DJOP Innovation)	1. เด็กและเยาวชนภายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน 2. เจ้าหน้าที่ ผู้ปฏิบัติงานในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน	1,567,000
โครงการส่งเสริมการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ	เด็กและเยาวชนภายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนจำนวน 10 แห่ง	545,000
โครงการสร้างโอกาสทางการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะสำหรับเด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรม	เด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนที่มีสถานแรกรับและ ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน	2,000,000
โครงการส่งเสริมกีฬาและดนตรีเพื่อป้องกันเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยงต่อการใช้ยาเสพติดในสถานพินิจฯ และศูนย์ฝึกฯ	เด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนที่มีสถานแรกรับ	1,265,750

การดำเนินงาน	กลุ่มเป้าหมาย	งบประมาณ (บาท)
	รับและ ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน	
โครงการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในเด็กปฐมวัย	เด็กปฐมวัย	N/A
โครงการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา	เด็กประถมศึกษา	N/A
โครงการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา	มัธยมศึกษา อาชีวศึกษาและอุดมศึกษา	N/A

5.1.8 กระทรวงวัฒนธรรม

การรวบรวมข้อมูลของกระทรวงวัฒนธรรม ซึ่งได้รับงบประมาณทั้งหมดในปี พ.ศ. 2565 ตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 มาตรา 23 งบประมาณรายจ่ายของกระทรวงวัฒนธรรมและหน่วยงานในกำกับ มีจำนวนทั้งสิ้น 4,288,370,200 บาท ในขณะที่ ปี พ.ศ. 2564 ตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 มาตรา 23 งบประมาณรายจ่ายของกระทรวงวัฒนธรรมและหน่วยงานในกำกับ ได้รับงบประมาณ 4,567,907,000 บาท ซึ่งถือว่าในปี พ.ศ. 2565 ได้รับงบประมาณโดยรวมลดลง 279,536,800 บาท

ทั้งนี้ หน่วยงานในสังกัดกระทรวงวัฒนธรรมที่ใช้งบประมาณเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน ในปี 2565 คือ (1) กรมส่งเสริมวัฒนธรรม โดยมีตัวอย่างโครงการ/กิจกรรม ด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชน ปรากฏดังตารางด้านล่าง

ตาราง 5.9 แสดงข้อมูลตัวอย่างงบประมาณด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงวัฒนธรรม

การดำเนินงาน	กลุ่มเป้าหมาย	งบประมาณ (บาท)
1) กรมส่งเสริมวัฒนธรรม		
โครงการ เทิดพระเกียรติสถาบันพระมหากษัตริย์	ช่วงเด็กวัย 7 - 17 ปี ช่วงเยาวชน 18 - 25 ปี เด็กและเยาวชน ที่มีความสามารถพิเศษ	2,800,000

5.1.9 กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

การรวบรวมข้อมูลของกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งได้รับงบประมาณทั้งหมด ในปี พ.ศ. 2565 ตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 มาตรา 16 งบประมาณรายจ่ายของกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมและหน่วยงานในกำกับ มีจำนวนทั้งสิ้น 3,821,301,500 บาท ในขณะที่ปี พ.ศ. 2564 ตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 มาตรา 16 งบประมาณรายจ่ายของกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมและหน่วยงานในกำกับ ได้รับงบประมาณ 4,788,891,300 บาท ซึ่งถือว่าในปี พ.ศ. 2565 ได้รับงบประมาณโดยรวมลดลง 967,589,800 บาท

ทั้งนี้ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมใช้งบประมาณเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน ในปี 2565 คือ 1) กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม 2) สำนักงานสถิติแห่งชาติ โดยมีตัวอย่างโครงการ/กิจกรรมด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชน ปรากฏดังตารางด้านล่าง

ตาราง 5.10 แสดงข้อมูลตัวอย่างงบประมาณด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนของหน่วยงานในสังกัด กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

การดำเนินงาน	กลุ่มเป้าหมาย	งบประมาณ (บาท)
1) กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม		
โครงการวิเคราะห์สถานการณ์และพฤติกรรมเด็กและเยาวชน เพื่อป้องกันและส่งเสริมการตระหนักรู้ของเด็กและเยาวชนจากภัยออนไลน์	เด็กและเยาวชน	2,164,809
โครงการสำรวจสถานการณ์เด็กและสตรี ในประเทศไทย พ.ศ. 2565	เด็กและเยาวชน เด็กและสตรี	14,562,600
โครงการสำรวจพฤติกรรมที่ยึดมั่นในความซื่อสัตย์สุจริตของเด็กและเยาวชนไทย พ.ศ. 2565	เด็กและเยาวชน	3,000,000
โครงการส่งเสริมเด็กทุนไทยสร้างชาติด้วยเทคโนโลยีบิ๊กดาต้า (Big Data)	บุคลากรด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมดิจิทัล และด้าน Big Data	16,700,200
โครงการเรียนโค้ดตั้งพัฒนา STEM	นักเรียนและครูในสถานศึกษา ระดับประถม ศึกษา มัธยม ศึกษา และ อาชีวศึกษา รวมถึงบุคลากรทางการศึกษาของภาครัฐและเอกชนที่จัดการเรียนการสอนด้าน Coding STEM	46,780,000

การดำเนินงาน	กลุ่มเป้าหมาย	งบประมาณ (บาท)
โครงการรัฐร่วมเอกชนสร้างทักษะดิจิทัลใหม่ เรียนจบ ไม่ตกงาน	นักศึกษา/ผู้สำเร็จการศึกษาในสาขา IT และ Non-IT	19,260,000
โครงการอบรมเยาวชนร่วมใจด้านภัยไซเบอร์ (จำฮุกสอนเด็ก)	นักเรียน นักศึกษา	201,800 บาท
2) สำนักงานสถิติแห่งชาติ		
โครงการสำรวจสถานการณ์เด็กและสตรีในประเทศไทย พ.ศ. 2565	- ครั้วเรือ นส่วนบุ คคคตัวอย่าง (กลุ่มเป้าหมายตามแผนการสำรวจของโครงการ) - อายุ ๐-๒๔ ปี (กลุ่มเป้าหมายตามกรอบข้อมูลสถานการณ์ด้านเด็กและเยาวชน)	6,482,000 14,562,600 1,865,000
สถานการณ์เด็กและเยาวชน 2564	เด็กและเยาวชน (อายุ 0 – 24 ปี)	34,035.00

5.1.10 กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

การรวบรวมข้อมูลของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ซึ่งได้รับงบประมาณทั้งหมดในปี พ.ศ. 2565 ตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 มาตรา 11 งบประมาณรายจ่ายของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาและหน่วยงานในกำกับ มีจำนวนทั้งสิ้น 2,835,293,700 บาท ในขณะที่ปี พ.ศ. 2564 ตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 มาตรา 11 งบประมาณรายจ่ายของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาและหน่วยงานในกำกับ ได้รับงบประมาณ 3,646,065,600 บาท ซึ่งถือว่าในปี พ.ศ. 2565 ได้รับงบประมาณโดยรวมลดลง 810,771,900 บาท

ทั้งนี้ หน่วยงานในสังกัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาที่ใช้งบประมาณเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน ในปี 2564 คือ (1) กรมพลศึกษา โดยมีตัวอย่างโครงการ/กิจกรรมด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชน ปรากฏดังตารางด้านล่าง

ตาราง 5.11 แสดงข้อมูลตัวอย่างงบประมาณด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

การดำเนินงาน	กลุ่มเป้าหมาย	งบประมาณ (บาท)
1) กรมพลศึกษา		
โครงการจัดการแข่งขันกีฬานักเรียน นักศึกษาแห่งชาติ	นักเรียน นักศึกษาที่เข้าร่วมการแข่งขัน	62,904,000
โครงการจัดการแข่งขันฟุตบอลเยาวชน	ประชาชนทุกช่วงวัย ระดับอำเภอ และระดับจังหวัด	36,960,000

การดำเนินงาน	กลุ่มเป้าหมาย	งบประมาณ (บาท)
โครงการจัดการแข่งขันกีฬาระหว่างโรงเรียนส่วนกลาง	นักเรียน นักศึกษา และเยาวชนทั่วประเทศ	8,605,800
โครงการจัดการแข่งขันกีฬาและการออกกำลังกายเพื่อสันติสุข	เด็ก เยาวชน และประชาชนในพื้นที่ 3 จังหวัด และ 4 อำเภอ ของจังหวัดสงขลา (อำเภอจะนะ อำเภอนาทวี อำเภอเทพา และอำเภอสะบ้าย้อย)	23,000,000
โครงการส่งเสริมกีฬาขั้นพื้นฐาน	เด็ก เยาวชน อายุ 5-18 ปี	3,613,200
โครงการส่งเสริมกีฬาพัฒนาสุขภาพ กลุ่มผู้ด้อยโอกาส	เด็กนักเรียน ชาวไทยภูเขา และนักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน	8,000,000
โครงการเด็กไทยว่ายน้ำได้	เด็ก เยาวชน อายุตั้งแต่ 8-14 ปี ทั้ง 37 จังหวัด และ กรุงเทพมหานคร	3,850,000
โครงการจัดการแข่งขันกีฬาประจำจังหวัดและอำเภอ	นักเรียน นักศึกษา และเยาวชนทุกจังหวัดและทุกอำเภอทั่วประเทศ ผู้ชมผู้เชียร์กีฬา และผู้ปกครอง	5,850,000
โครงการส่งเสริมและพัฒนากีฬาสำหรับนักเรียนคนพิการและบุคคลพิเศษ	คนพิการในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สำหรับคนพิการทั่วประเทศ	2,000,000
โครงการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมนันทนาการในเด็กและเยาวชน	เด็ก เยาวชน ประชาชน กลุ่มเป้าหมาย	8,764,000
โครงการสนับสนุนกิจกรรมนันทนาการเพื่อมวลชน	เด็ก เยาวชน และ ประชาชน กลุ่มเป้าหมาย	1,650,000
โครงการสร้างเสริมสุขภาพและสมรรถภาพทางกายด้วยวิทยาศาสตร์	นักเรียน นักศึกษา เจ้าหน้าที่พลศึกษา อาสาสมัครกีฬา และตัวแทนจากกลุ่มอาเซียน	2,437,100
โครงการส่งเสริมและพัฒนาองค์ความรู้วิจัย นวัตกรรมด้านวิทยาศาสตร์การกีฬา	เด็ก เยาวชน ประชาชน และผู้ที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	861,500
โครงการพัฒนาและให้บริการด้านสมรรถภาพทางกาย	เด็ก เยาวชน ประชาชน คนพิการ และนักกีฬาที่เป็นตัวแทนและเข้าร่วมการแข่งขันของกรมพลศึกษา ทั้งในประเทศและต่างประเทศ	570,000
โครงการบริการด้านเวชศาสตร์กีฬา	นักเรียน นักศึกษา นักกีฬา ประชาชนทั่วไป ผู้สูงอายุ ชำราชการและบุคลากรของกรมพลศึกษา	300,000

การดำเนินงาน	กลุ่มเป้าหมาย	งบประมาณ (บาท)
โครงการวิทยาศาสตร์กีฬาและสุขภาพ	เด็ก เยาวชน และประชาชน นักกีฬา บุคลากรกรมพลศึกษา รวมทั้ง สถานศึกษาหน่วยงานภาครัฐและ เอกชน	N/A

ข้อสังเกต จากการใช้งบประมาณเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนของหน่วยงานต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้น ถึงแม้ว่ามีหลายกระทรวงที่ไม่ได้มีการรายงานงบประมาณเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน ทั้งนี้อาจมีการดำเนินโครงการ/กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กและเยาวชนอยู่บ้าง อย่างไรก็ตาม งบประมาณภาคการศึกษาดังกล่าว หากจำแนกการจัดกลุ่มการใช้งบประมาณ สามารถแบ่งได้ 3 กลุ่ม คือ 1) การใช้งบประมาณเพื่อส่งเสริมเด็กและเยาวชน 2) การใช้งบประมาณเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน และ 3) การใช้งบประมาณเพื่อการคุ้มครองเด็กและเยาวชน แต่ไม่สามารถนำงบประมาณที่ได้จากการวิเคราะห์ มาจัดกลุ่มในแต่ละด้านได้ เนื่องด้วยการรายงานงบประมาณที่ได้รับมาไม่ครอบคลุม และบางโครงการ/กิจกรรมมีการคาบเกี่ยวในหลายด้าน รวมถึงกลุ่มเป้าหมายในโครงการ/กิจกรรม มีความหลากหลายของกลุ่มเป้าหมายที่ไม่ใช่แค่เด็กและเยาวชน เป็นต้น

5.2 งบประมาณนอกภาคราชการ

5.2.1) งบประมาณของกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

ข้อมูลจากการรายงานประจำปี 2564 ของกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) พบว่า ภาพรวมการใช้จ่ายงบประมาณ สสส. ได้รับการอนุมัติกรอบเงินงบประมาณรายจ่ายประจำปี จากคณะกรรมการกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานสร้างเสริมสุขภาพ จำนวน 2,974.30 ล้านบาท ประกอบด้วย งบรายจ่ายเพื่อสนับสนุนโครงการสร้างเสริมสุขภาพ จำนวน 4,088.34 ล้านบาท และงบบริหารสำนักงานและค่าใช้จ่ายอื่น จำนวน 379.94 ล้านบาท

ทั้งนี้ คณะกรรมการกองทุนได้เห็นชอบกรอบเงินงบประมาณสำหรับแผนการดำเนินงานประจำปี งบประมาณ พ.ศ. 2565 โดยมี วงเงินอนุมัติโครงการใหม่ ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 จำนวน 3,844.70 ล้านบาท และค่าใช้จ่ายสำนักงาน (ไม่รวมค่าเสื่อมราคา) จำนวน 379.94 ล้านบาท โดย **แผนสุขภาพเด็ก เยาวชน และครอบครัว พบว่า มีการใช้จ่ายงบประมาณของ สสส. จำนวน 210,000,000 บาท (กองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2564)**

ตาราง 5.12 การกระจายทุนสู่แผนงานเพื่อสนับสนุนโครงการสร้างเสริมสุขภาพ

แผน	การใช้จ่ายงบประมาณ (บาท)
แผนควบคุมยาสูบ	310,000,000
แผนควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และสิ่งเสพติด	305,000,000
แผนจัดการความปลอดภัยและปัจจัยเสี่ยงทางสังคม	235,000,000
แผนควบคุมปัจจัยเสี่ยงทางสุขภาพ	200,000,000
แผนสุขภาพประชาชนกลุ่มเฉพาะ	270,000,000
แผนสุขภาพชุมชน	330,000,000
แผนสุขภาพเด็ก เยาวชน และครอบครัว	210,000,000
แผนสร้างเสริมสุขภาพในองค์กร	120,000,000
แผนส่งเสริมกิจกรรมทางกาย	200,000,000
แผนระบบสื่อและวิถีสุขภาพทางปัญญา	190,000,000
แผนสร้างสรรค์โอกาสและนวัตกรรมสุขภาพ	320,000,000
แผนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพผ่านระบบบริการสุขภาพ	160,000,000
แผนพัฒนาระบบและกลไกสนับสนุนเพื่อการสร้างเสริมสุขภาพ	170,000,000
แผนอาหารเพื่อสุขภาพ	150,000,000
แผนสร้างเสริมความเข้าใจสุขภาพ	470,000,000
รวม 15 แผน	3,640,000,000
งานพัฒนาและจัดการกลุ่มงานกลาง	204,700,000
รวมงบประมาณสนับสนุนโครงการ	3,844,700,000
งานบริหารจัดการกองทุนและสำนักงาน	379,940,000
รวมงบประมาณทั้งหมด	4,224,640,000

หมายเหตุ: ไม่รวมค่าใช้จ่ายบริหารโครงการ

ที่มา: กองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (2565)

*** งบประมาณของ สสส. มาจากการรายได้ภาษีสรรพสามิตยาสูบ และสุรา โดยเป็นการจัดเก็บส่วนเพิ่มในอัตรา 2% ของภาษีที่เก็บจากสุราและยาสูบตามกฎหมายว่าด้วยสุราและกฎหมายว่าด้วยยาสูบ

5.2.2) งบประมาณขององค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย (UNICEF)

ข้อมูลจากการรายงาน โครงการความร่วมมือขององค์การยูนิเซฟ พ.ศ. 2565 – 2569 แผนงานการคุ้มครองเด็ก นโยบายสังคมและการเสริมภูมิคุ้มกัน ความเชื่อมโยง และการส่งเสริมพลังของเยาวชน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (MSDHS) และ UNICEF พบว่า การแบ่งงบประมาณตามผลงานเพื่อจัดทำ

แผนงานร่วมกับกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ออกเป็น 3 ส่วน ประกอบด้วย การคุ้มครองเด็ก นโยบาย และกลุ่มเยาวชน ดังนี้

ตาราง 5.13 การแบ่งงบประมาณตามผลงานเพื่อจัดทำแผนงานร่วมกับกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

	งบประมาณ (บาท)
การคุ้มครองเด็ก	13,798,000
นโยบาย	5,743,650
กลุ่มเยาวชน	4,525,300
รวม	24,066,950

ที่มา : โครงการความร่วมมือขององค์การยูนิเซฟ พ.ศ. 2565

ส่วนที่ 6

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

6.1 บทสรุป ประกอบด้วย

- 6.1.1 สถานการณ์เด็กและเยาวชน และบริบทที่เกี่ยวข้อง
- 5.1.2 สภาพการณ์และแนวโน้มของปัญหาเด็กและเยาวชน
- 6.1.3 การมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนในการพัฒนาเด็กและเยาวชน
- 6.1.4 บทบาทและผลการดำเนินงานของภาคประชาชาติต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน
- 6.1.5 งบประมาณเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน

6.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

รายละเอียด ดังนี้

รายงานการพัฒนาเด็กและเยาวชนประจำ ปี 2565 นี้ จัดทำจากการศึกษา ค้นคว้า รวบรวมและวิเคราะห์ ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน ไทยในทุกช่วงวัย ตั้งแต่ปฐมวัย (0-6 ปี) วัยประถมศึกษา (7-12 ปี) วัยรุ่น (13-17 ปี) จนถึงวัยเยาวชน (18-24 ปี) ในมิติต่าง ๆ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสะท้อนสถานการณ์ด้านเด็กและเยาวชน ในบริบทสังคม เศรษฐกิจ การเมือง สิ่งแวดล้อม สาธารณสุข ความท้าทายและทิศทางการเปลี่ยนแปลง ในเรื่องต่างๆที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน สภาพการณ์และแนวโน้มของปัญหาเด็กและเยาวชน ผลการดำเนินงานของสภาเด็กและเยาวชน บทบาทการดำเนินการของภาคส่วนต่างๆในสังคมเพื่อแก้ไขปัญหา การพัฒนาเด็กและเยาวชน งบประมาณที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาเด็กและเยาวชน ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคจาก การดำเนินงาน เนื้อหาสำคัญสามารถสรุปเป็นประเด็นต่างๆ ได้ดังนี้

6.1 บทสรุป

6.1.1 สถานการณ์ด้านเด็กและเยาวชน และบริบทที่เกี่ยวข้อง

เนื้อหาหลักในส่วนนี้ ประกอบด้วย สถิติข้อมูลประชากรเด็กและเยาวชน บริบทความเปลี่ยนแปลงที่ส่งผล ต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนของประเทศ และ ความก้าวหน้าของการจัดทำแผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาเด็ก และเยาวชนแห่งชาติ ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2566-2570

เกี่ยวกับสถิติข้อมูลประชากรเด็กและเยาวชน พบว่า ในปี 2565 ประเทศไทยมีจำนวนเด็กเกิดใหม่ ทั้งหมดอยู่ที่ 502,107 คน เมื่อพิจารณาจากแนวโน้มในช่วงที่ผ่านมา เด็กเกิดใหม่ลดลงถึง 200,000 คน ในระยะเวลาเพียง 6 ปี ทำให้สัดส่วนประชากรวัยเด็กอายุ 0-14 ปี มีแนวโน้มลดลงเช่นกันจากร้อยละ 16.9 ในปี 2563 เป็นร้อยละ 16.1 ในปี 2565 ประชากรเด็กและเยาวชนอายุ 0-25 ปี ภาพรวมในปี 2565 มีจำนวนทั้งสิ้น 19,828,367 คน คิดเป็นร้อยละ 30.01 ของประชากรไทยทั้งหมด

เกี่ยวกับการอยู่อาศัยกับพ่อแม่ เด็กเกินครึ่งเล็กน้อยที่ร้อยละ 54.7 ได้อาศัยอยู่กับทั้งพ่อและแม่ โดยสัดส่วนดังกล่าวนี้มีแนวโน้มลดลง สัดส่วนของเด็กที่อยู่กับแม่เพียงคนเดียว หรือกับพ่อเพียงคนเดียว อยู่ที่ ร้อยละ 16.4 และร้อยละ 4.6 ตามลำดับ โดยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ประมาณ 1 ใน 4 หรือที่ร้อยละ 24.0 ของเด็กไทย อาศัยอยู่กับญาติโดยไม่มีพ่อและแม่อยู่ด้วย เด็กในสถานรองรับทั้ง 31 แห่งของกรมกิจการเด็กและเยาวชนมีทั้งสิ้น 3,920 คน แต่การศึกษาของ UNICEF คาดว่า ไทยมีเด็กที่โดนทอดทิ้งภายใต้การเลี้ยงดูในรูปแบบสถานรองรับอาจ มีมากมากถึงประมาณ 120,000 คน

ในส่วนของสุขภาวะแรกเกิดและภาวะโภชนาการของเด็ก เป็นการนำเสนอข้อมูลอัตราตายทารกและเด็ก อายุไม่เกิน 1 ปี ร้อยละของเด็กแรกเกิดจนถึงอายุหกเดือนที่กินนมแม่เพียงอย่างเดียว เด็กอายุ 9, 18, 30, 42 และ 60 เดือนที่มีพัฒนาการสมวัย สุขภาพฟัน โภชนาการของเด็กและเยาวชนอายุ 0-18 ปี ซึ่งในภาพรวมมีแนวโน้ม สถานการณ์ที่ดีขึ้น และมีบางเรื่องที่ต้องเฝ้าระวัง เช่น ภาวะโภชนาการของเด็กและเยาวชนอายุ 6-14 ปี และ

15-18 ปี ที่มีสัดส่วนของกลุ่มที่มีภาวะร่างกายสูงตีสมส่วนลดลง สำหรับเด็กและเยาวชนในระบบศึกษา พบว่า จากสถิติการศึกษา ฉบับย่อ ประจำปี 2565 เด็กและเยาวชนที่อยู่ในระบบการศึกษา ตั้งแต่ชั้นก่อนประถมศึกษา จนถึง ระดับปริญญาตรี เฉพาะของกระทรวงศึกษาธิการ มี จำนวนรวม 12,130,715 คน สำหรับผู้เรียนนอกระบบ โรงเรียนในรูปแบบ กศน. ปีการศึกษา 2564 มีจำนวนทั้งสิ้น 1,575,704 คน

เกี่ยวกับ**บริบทความเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนของประเทศ** ในส่วนของ ผลกระทบสถานการณ์โควิด-19 ที่เป็นประเด็นสำคัญ เป็นผลกระทบสืบเนื่องที่มีต่อเด็กและเยาวชน โดยเฉพาะ ผลกระทบทางการศึกษาจากการที่เด็กจำนวนหนึ่งต้องหลุดจากระบบการศึกษาโดยสาเหตุส่วนใหญ่ จากข้อจำกัดทางการเงิน รวมถึง ผลกระทบทางเศรษฐกิจของครัวเรือนที่มีต่อความไม่มั่นคงทางอาหารโดยเฉพาะ ครัวเรือนที่มีเด็กและเยาวชน และ ผลกระทบที่มีต่อความเสี่ยงและความเปราะบางที่เพิ่มขึ้นของเด็กจำนวนหนึ่ง จากการไม่มีผู้ดูแลด้วยสาเหตุที่พ่อแม่ หรือผู้ปกครองติดเชื้อและเสียชีวิตและกลายเป็นเด็กกำพร้า

โครงสร้างครอบครัวเด็กและเยาวชนไทยกำลังเปลี่ยนแปลง โดยครอบครัวสามรุ่นอายุมีแนวโน้มสัดส่วน เพิ่มขึ้น ครอบครัวสองรุ่นอายุมีแนวโน้มลดลง ขณะที่ครอบครัวข้ามรุ่นอายุเพิ่มขึ้น สถานการณ์ความสัมพันธ์ ในครอบครัวก็มีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงในเรื่องการใช้เวลาร่วมกับครอบครัว ระดับความสนิทกับครอบครัว และ ความเห็นต่อความสามารถของครอบครัวในการช่วยแก้ปัญหาและสนับสนุนโดยมีปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย อายุของเด็ก เพศสภาพ ฐานะครอบครัว และ โครงสร้างครอบครัว

การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีเป็นอีกหนึ่งบริบทความเปลี่ยนแปลงที่สำคัญต่อการพัฒนาเด็กและ เยาวชนของไทย เด็กและเยาวชนไทยมีการใช้อินเทอร์เน็ตและโทรศัพท์มือถือเพิ่มขึ้น มีการรับสื่อข้อมูลข่าวสาร โดยเฉพาะที่ผ่านช่องทางออนไลน์และแอปพลิเคชันต่างๆ เพิ่มขึ้น โดยความท้าทายและความเหลื่อมล้ำในเรื่อง ทักษะการรู้เท่าทันสื่อสารสนเทศและสื่อดิจิทัล หรือ Media Information and Digital Literacy (MIDL) ของ เด็กและเยาวชนกลุ่มต่างๆ เป็นเรื่องที่สำคัญ

ในส่วนของสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและการเมือง ความยากจนและความเหลื่อมล้ำ ยังคงเป็นบริบทที่สำคัญต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนไทย โดยพบว่า เด็กและเยาวชนไทยมีสัดส่วนที่อาศัยอยู่ใน ครัวเรือนที่มีฐานะยากจน สูงกว่าในครัวเรือนที่มีฐานะค่อนข้างดี ความรุนแรงในครอบครัวและความรุนแรง ในสังคมเป็นสถานการณ์ปัญหาทางสังคมที่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อเด็กและเยาวชน ที่เป็นผู้ถูกระทำ และทางอ้อม จากปัญหาการใช้ความรุนแรงในครอบครัวและในสังคมไทยที่เด็กและเยาวชนอาจ ไม่ใช่ผู้ถูกระทำโดยตรง แต่ก็ซึมซับบรรยากาศของความรุนแรงซึ่งอาจจะมีผลกระทบต่อพัฒนาการและสุขภาพ ทั้งทางกายและจิตใจที่เป็นผลต่อเนื่องในระยะยาวได้

ข้อมูลจากการสำรวจในปี 2565 กับกลุ่มเด็กและเยาวชนอายุ 15-25 ปี สะท้อนให้เห็นถึงบริบทความ เปลี่ยนแปลงของมุมมองทางสังคม วัฒนธรรมและการเมืองของเด็กและเยาวชนไทยในหลายเรื่อง ทั้งทัศนคติใน

เรื่องเกี่ยวกับชาติและวัฒนธรรมไทย การนับถือศาสนา สิทธิและความเสมอภาคทางการเมือง รวมถึง ทักษะคิดทางการเมืองในด้านต่างๆ เช่น สิทธิพลเมือง เสรีภาพทางความคิดและความเชื่อ การแสดงออก การรวมตัวและการชุมนุม ที่ค่อนข้างมีความเปิดกว้างและแตกต่างจากคนในรุ่นก่อน เป็นอีกบริบทปัจจัยที่สังคมไทยและภาคส่วนต่างๆ ต้องทำความเข้าใจในการดำเนินงานด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนในปัจจุบัน

สำหรับทิศทางทางการพัฒนาเด็กและเยาวชนในระยะต่อไป **แผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2566-2570** ได้กำหนดวิสัยทัศน์ไว้ คือ “เด็กและเยาวชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี โดยได้รับการพัฒนาตามช่วงวัยและมีศักยภาพ มีทักษะรอบด้าน เป็นพลเมืองไทยในพลเมืองโลกที่มีคุณภาพ มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีส่วนร่วมสำคัญในการพัฒนาทุกมิติทางสังคม” และประเด็นยุทธศาสตร์การดำเนินงาน 4 ประเด็น ได้แก่ (1) การส่งเสริมกระบวนการพัฒนาเด็กและเยาวชนสู่ความเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ (2) การพัฒนาการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชน (3) การส่งเสริมหุ้นส่วนความร่วมมือของเครือข่ายองค์กรในการพัฒนาเด็กและเยาวชน และ (4) การสนับสนุนและส่งเสริมนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน

6.1.2 สภาพการณ์และแนวโน้มของปัญหาเด็กและเยาวชน

ในปี 2565 สภาพการณ์และแนวโน้มของปัญหาที่สำคัญ มี 11 ประเด็น ซึ่งหากพิจารณาตามความรุนแรงของปัญหาและกลุ่มเด็กและเยาวชนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายที่ควรได้รับความสำคัญในการแก้ไขและป้องกันปัญหาสรุปได้ดังนี้

ช่วงเด็กปฐมวัย 0-6 ปี	ภาวะการเรียนรู้ถดถอย การติดเกมและติดหน้าจอ การจมน้ำ
ช่วงเด็กวัย 7-12 ปี	การจมน้ำ การมีกิจกรรมทางกาย และ พฤติกรรมการบริโภคอาหาร
ช่วงเด็กวัย 13 - 17 ปี	อุบัติเหตุทางถนน สุขภาพจิต ภัยออนไลน์
ช่วงเยาวชน 18 - 25 ปี	อุบัติเหตุทางถนน บุหรี่ไฟฟ้าและกัญชา และ เด็กและเยาวชนที่ไม่อยู่ในระบบการศึกษา ไม่ได้ทำงาน หรืออบรม (กลุ่ม NEET)

สำหรับปัญหาภาวะการเรียนรู้ถดถอย (learning loss) ซึ่งเป็นผลกระทบต่อเนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดโควิด-19 จากข้อมูลการศึกษาที่รวบรวมได้ พบว่า เด็กปฐมวัยเป็นกลุ่มที่มีความเปราะบางทางการศึกษาและมีแนวโน้มได้รับผลกระทบต่อการพัฒนาการเรียนรู้ที่ถดถอยค่อนข้างสูงกว่าเด็กและเยาวชนวัยอื่น โดยเฉพาะเมื่อประเมินจากผลกระทบที่มีต่อระดับความพร้อมในการเรียนรู้ด้านวิชาการ สัดส่วนของเด็กห่างแถว ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาที่เกิดขึ้น รวมถึง การสนับสนุนของครอบครัว โดยพัฒนาการด้านการใช้ภาษาและด้านการเข้าใจภาษาเป็นมิติที่ถูกกระทบมากที่สุด **การติดเกมและติดหน้าจอ** เป็นอีกหนึ่งปัญหาที่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นซึ่งเป็นผลจากสถานการณ์โควิด-19 เช่นกัน ในช่วงสถานการณ์โควิด-19 เด็กและเยาวชนไทยมีประสบการณ์กับอุปกรณ์สื่อสาร หน้าจอต่างๆ ทั้งโทรศัพท์มือถือ แท็บเล็ต ทีวี คอมพิวเตอร์ และการใช้อินเทอร์เน็ต ในช่วงอายุ หรือช่วงวัยที่เร็วขึ้น รวมถึง มีระยะเวลาการใช้เวลากับหน้าจอและชีวิตบนโลกออนไลน์

ที่ยาวนานขึ้น ซึ่งอาจส่งผลให้เกิดผลกระทบเชิงลบตามมาต่อตัวเด็กและเยาวชน ทั้งในด้านพฤติกรรมและผลกระทบต่อสุขภาพเพิ่มขึ้น ปัญหาเด็กติดเกม ต้องเฝ้าระวังในกลุ่มเด็กที่อายุน้อยซึ่งมีโอกาสเสพติด เลียนแบบพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมจากเกม

การเสียชีวิตจากการจมน้ำของเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี ยังคงเป็นปัญหาและความสูญเสียที่ต้องเฝ้าระวัง ข้อมูลในปี 2565 (มกราคม-สิงหาคม) พบจำนวนการเสียชีวิตของเด็กจากการจมน้ำเพิ่มขึ้นกว่าปี 2564 ถึงร้อยละ 14 จังหวัดที่มีการสูญเสียมากที่สุด ส่วนใหญ่อยู่ในภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การจมน้ำส่วนใหญ่เกิดขึ้นในช่วงหน้าร้อน ระหว่างมีนาคม-พฤษภาคม โดยในช่วงดังกล่าวระหว่างปี 2561 - 2565 เด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี มีการจมน้ำและเสียชีวิตมากถึง 953 ราย คิดเป็นเฉลี่ยวันละ 2 ราย การส่งเสริมให้เด็กว่ายน้ำเป็น เพื่อสามารถเอาชีวิตรอดในกรณีฉุกเฉินเมื่อตกน้ำหรือจมน้ำได้ รวมถึง การให้ความสำคัญกับการดูแลเด็กเล็กในระหว่างเล่นน้ำโดยให้อยู่ในระยะแขนของผู้ใหญ่เอื้อมถึง หรือช่วยได้ทัน เป็นเรื่องที่ต้องสร้างความตระหนักและสนับสนุน

การมีกิจกรรมทางกายที่เพียงพอในกลุ่มเด็กและเยาวชนโดยเฉพาะในช่วงอายุ 5-6 ปี และ 7-12 ปี พบว่ามีสัดส่วนที่ต่ำกว่าประชากรในช่วงวัยอื่นอย่างชัดเจน ในปี 2565 ภาพรวมประชากรไทยทุกกลุ่มอายุมีกิจกรรมทางกายที่เพียงพอที่ร้อยละ 62 แต่ในกลุ่มเด็กอายุ 5-6 ปี และ 7-12 ปี มีสัดส่วนเพียงร้อยละ 7.9 และ 10.4 ตามลำดับ ข้อมูลในช่วงปี 2562-2565 สะท้อนให้เห็นชัดถึงผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19 ที่มีต่อสัดส่วนการมีกิจกรรมทางกายที่เพียงพอที่ลดลงในกลุ่มเด็กและเยาวชน **พฤติกรรมกรบริโภคอาหาร**ของเด็กและเยาวชนไทยเป็นอีกเรื่องที่ต้องเฝ้าระวัง ความท้าทายเป็นในเรื่อง “ความไม่สมดุล” ของพฤติกรรมกรบริโภคกับสารอาหารและโภชนาการที่เด็กและเยาวชนควรได้รับ ข้อมูลการสำรวจทั่วประเทศ พบเด็กและเยาวชน (อายุ 6 ปีขึ้นไป) ที่กินผักและผลไม้เพียงพอมีสัดส่วนเพียงประมาณ 1 ใน 5 เท่านั้น เด็กและเยาวชนไม่ถึง 2 ใน 3 มีพฤติกรรมทานอาหารได้ครบ 3 มื้อต่อวัน ส่วนใหญ่ที่งดมื้ออาหารมีสาเหตุมาจากการเลือกไม่ทานอาหารบางมื้อ มากกว่าสาเหตุการขาดแคลนอาหาร การพัฒนาความรู้ด้านอาหาร (food literacy) ที่เหมาะสมให้กับเด็กและเยาวชนเป็นเรื่องที่ควรส่งเสริม

การสูญเสียจากอุบัติเหตุทางถนนเป็นหนึ่งในปัญหาสำคัญของสังคมไทยภาพรวม จากข้อมูลสถิติ ผู้เสียชีวิตที่คิดเป็นสัดส่วนมากที่สุด เป็นกลุ่มประชากรเด็กและเยาวชนอายุ 15-19 ปี และ 20-24 ปี ตามลำดับ โดยในช่วงอายุดังกล่าวนี้ แต่ละปีมีจำนวนการเสียชีวิตรวมกันแล้วมากถึง 3-4 พันคน ซึ่งเมื่อรวมจำนวนการเสียชีวิตของเด็กและเยาวชนอายุ 0-24 ปี ทั้งหมด ในช่วงปี 2561-2565 มีจำนวนมากถึง 4-5 พันคน ต่อปี เด็กและเยาวชนเพศชายมีความเสี่ยงในเรื่องนี้มากกว่าเพศหญิง การสูญเสียส่วนใหญ่เกิดขึ้นในกลุ่มผู้ใช้รถจักรยานยนต์ โดยมีสาเหตุปัจจัยสำคัญที่สามารถป้องกันและหลีกเลี่ยงได้ จากปัญหาการขาดพฤติกรรมกรป้องกันในการใช้รถใช้ถนนที่เหมาะสม โดยเฉพาะ การสวมหมวกนิรภัยและการคาดเข็มขัดนิรภัย ซึ่งเป็นเรื่องที่ต้องส่งเสริมในกลุ่มเด็กและเยาวชน รวมถึง ผู้ปกครองที่เป็นผู้ขับขี่และดูแลเด็ก

ปัญหาสุขภาพจิต การเสี่ยงซึมเศร้า ความเครียด ความเสี่ยงต่อการฆ่าตัวตาย เป็นปัญหาที่พบมากในกลุ่มเยาวชนอายุ 18-25 ปี และเด็กอายุ 10-17 ปี เมื่อเทียบกับประชากรกลุ่มวัยอื่น สาเหตุสำคัญมาจากปัจจัยด้านการศึกษาและการทำงาน การเงิน และบริบททางสังคม รวมถึง บริบททางการเมืองของประเทศ เด็กและเยาวชนเพศหญิงมีความเสี่ยงต่อปัญหาสุขภาพจิตในเรื่องซึมเศร้า เครียด เสี่ยงฆ่าตัวตายที่สูงกว่าเพศชาย โดย เพศชายมีความเสี่ยงต่อปัญหาสุขภาพจิตที่แสดงออกผ่านทางพฤติกรรม เช่น การใช้ความรุนแรง หรือสิ่งเสพติด ที่สูงกว่าเพศหญิง การเข้าไม่ถึงและความเหลื่อมล้ำของการเข้าถึงบริการสุขภาพจิตของเด็กและเยาวชนในภูมิภาคและพื้นที่ต่างๆ ยังเป็นความท้าทายที่สำคัญ

ภายใต้บริบทปัจจุบันที่เด็กไทยมีการใช้และเข้าถึงอุปกรณ์สื่อสารเทคโนโลยีสารสนเทศและสื่อสังคมออนไลน์มากขึ้น **ภัยออนไลน์** เป็นสถานการณ์ความเสี่ยงของเด็กไทยที่ต้องเฝ้าระวังและช่วยกันดูแล โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กวัยรุ่น ผลการสำรวจสถานการณ์เด็กไทยกับภัยออนไลน์ ปี 2565 พบว่ามีความเสี่ยงในหลายมิติ ทั้งในด้านพฤติกรรมและประสบการณ์เสี่ยงภัยออนไลน์ของเด็ก ประสบการณ์การถูกล่อลวงออนไลน์ (online grooming) ประสบการณ์เกี่ยวกับการกลั่นแกล้งระรานทางออนไลน์ หรือ cyber bullying ทั้งในฐานะที่เป็นผู้ถูกรังแกและผู้ที่ถูกกระทำต่อผู้อื่น รวมถึง ความเสี่ยงในเรื่องพฤติกรรมการเล่นพนัน หรือเกมออนไลน์ ที่มีผลกระทบต่อการใช้เวลาหน้าจอ และ ต่อพัฒนาการการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชนในด้านต่างๆ ในกลุ่มเยาวชนอายุ 18-25 ปี รวมถึงเด็กวัยรุ่น **บุหรี่ปั๊พไฟฟาและกัญชา** กำลังเป็นปัญหาและความท้าทายใหม่ที่สำคัญ การเปลี่ยนรูปแบบการสูบบุหรี่ จากบุหรี่ปั๊พธรรมดาเป็นบุหรี่ปั๊พไฟฟา และการเริ่มทดลองสูบบุหรี่ของนักสูบหน้าใหม่ด้วยบุหรี่ปั๊พไฟฟาเป็นประเด็นที่ต้องจับตาและสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องให้กับกลุ่มเยาวชนและเด็กวัยรุ่น ในปี 2565 การสำรวจโดยมูลนิธิยุวทัศน์ พบว่ากลุ่มตัวอย่างเด็กและเยาวชนถึงร้อยละ 12.5 มีการใช้บุหรี่ปั๊พไฟฟา โดยในกลุ่มนี้ ร้อยละ 36 เป็นกลุ่มที่สูบบุหรี่มวนคู่กับบุหรี่ปั๊พไฟฟา อีกร้อยละ 30 เป็นกลุ่มที่เลิกสูบบุหรี่มวนและเปลี่ยนมาสูบบุหรี่ปั๊พไฟฟาทดแทน และมีกลุ่มที่เริ่มต้นสูบบุหรี่ปั๊พไฟฟาโดยไม่เคยสูบบุหรี่มวนมาก่อนอีกร้อยละ 34 ในส่วนของกัญชา หลังการเปิดเสรีกัญชา (เพื่อการใช้ประโยชน์ทางการแพทย์) เพียงหนึ่งเดือนเศษ ศูนย์ศึกษาปัญหาการเสพติด รายงานว่าพบการใช้กัญชาในกลุ่มเยาวชนเพิ่มสูงขึ้นถึง 2 เท่า โดยมีรายงานผู้ที่บาดเจ็บ (กลุ่มเด็กและเยาวชน) จากการได้รับกัญชาเพิ่มขึ้น

อีกหนึ่งประเด็นที่เป็นความท้าทายสำคัญในกลุ่มเด็กและเยาวชนอายุ 15-24 ปี ของไทย คือ เด็กและเยาวชนกลุ่ม NEET ซึ่งหมายถึง **กลุ่มเด็กและเยาวชนที่ไม่อยู่ในระบบการศึกษา ไม่ได้ทำงาน หรืออบรม** ซึ่งเป็นกลุ่มที่น่ากังวล เนื่องจากในระยะยาวอาจกลายเป็นกลุ่มประชากรที่ขาดความรู้และทักษะที่จำเป็นต่อการใช้ชีวิตและการทำงานในอนาคต ซึ่งจะมีผลต่อโอกาสในการมีงานทำและหารายได้ดูแลตนเอง และเป็นความสูญเสียทรัพยากรบุคคล แรงงานที่มีคุณภาพต่อการพัฒนาประเทศในระยะยาว ข้อมูลที่รวบรวมได้สะท้อนให้เห็นแนวโน้มการเพิ่มขึ้นของกลุ่ม NEET ในประเทศไทย เด็กและเยาวชนกลุ่มนี้มีความหลากหลาย มีสาเหตุในการเป็นกลุ่ม NEET ที่แตกต่างกันระหว่างเด็กและเยาวชนในครัวเรือนรายได้ต่ำและรายได้สูง ปัญหาความเหลื่อมล้ำ การหลุด

จากระบบการศึกษา อัตราการว่างงานที่สูง และแรงงานนอกระบบในกลุ่มเยาวชนอายุ 15-24 ปี เป็นสาเหตุปัจจัยสำคัญหนึ่ง ซึ่งเยาวชนหญิงเป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงในเรื่องนี้คิดเป็นสัดส่วนที่สูงกว่าเยาวชนชาย

สำหรับเด็กและเยาวชนที่ต้องการการคุ้มครองเป็นพิเศษ กลุ่มแรก คือ **เด็กและเยาวชนพิการ** จากข้อมูลคนพิการที่มีบัตรประจำตัวคนพิการ ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2565 พบว่า มีเด็ก 0-5 ปี ที่พิการจำนวนรวม 11,618 คน เด็ก 6-14 ปี ที่พิการจำนวนรวม 66,020 คน และเด็กและเยาวชน 15-21 ปี ที่พิการจำนวนรวม 72,716 คน ประเภทความพิการที่พบมาก ส่วนใหญ่เป็นความพิการทางสติปัญญา พิการซ้อน ทางกายหรือทางร่างกาย ทางออทิสติก ทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย และทางการเรียนรู้ กลุ่มที่ 2 คือ **เด็กและเยาวชนที่กระทำผิด** จากข้อมูลจำนวนคดีเด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีโดยสถานพินิจฯ ในปีงบประมาณ 2565 แม้ภาพรวมจะพบว่ามีแนวโน้มลดลง แต่ฐานความผิดที่มีแนวโน้มจำนวนคดีเพิ่มขึ้น ได้แก่ ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย และความผิดเกี่ยวกับความมั่นคง ความสงบสุข เสรีภาพ การปกครอง ซึ่งเป็นฐานความผิดที่เกี่ยวข้องกับความผิดฐานคดีทางการเมืองเป็นหลัก โดยในปีงบประมาณ 2565 มีมากถึง 407 คดีเพิ่มขึ้นกว่าร้อยละ 58 จากจำนวนคดีในฐานความผิดดังกล่าวในปีงบประมาณ 2564 ซึ่งมีจำนวน 257 คดี ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ แม้จะมีจำนวนคดีลดลง แต่ยังเป็นฐานความผิดที่มีจำนวนคดีมากที่สุดในกลุ่มเด็กและเยาวชนของไทย กลุ่มที่ 3 คือ **เด็กและเยาวชนกลุ่มเปราะบาง** จากข้อมูลสถิติการรับแจ้งเหตุและสภาพปัญหาเด็ก ของกรมกิจการเด็กและเยาวชน พบว่า ในปี 2565 มีการรับแจ้งเหตุและสภาพปัญหาของเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี ทั้งสิ้น 11,169 ราย สูงขึ้นค่อนข้างมากจากปี 2564 ที่มีจำนวน 7,181 ราย สภาพปัญหาและความเปราะบางอันดับต้นๆ ของเด็กและเยาวชนไทย เป็นเรื่อง ครอบครัวยากจน การขาดที่พักอาศัย ความรุนแรงในครอบครัว รวมถึงปัญหาการตั้งครุฑไม่พึงประสงค์ในกลุ่มเยาวชน จากข้อมูลรายงานสถานการณ์ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) จำนวนนักเรียนยากจนพิเศษในประเทศไทยมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นในปี 2565 โดยมีจำนวนสูงถึงประมาณ 1.3 ล้านคน กลุ่มเด็กและเยาวชนที่เป็นผู้ติดตามของแรงงานข้ามชาติจากประเทศเพื่อนบ้านที่เข้ามาทำงานในประเทศไทย ทั้งที่มีเอกสารเข้าเมืองและใบอนุญาตทำงานถูกต้องและไม่ถูกต้อง เป็นอีกกลุ่มเด็กและเยาวชนที่มีความเสี่ยงและความเปราะบางสูง ที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19 ค่อนข้างมาก

6.1.3 การมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนในการพัฒนาเด็กและเยาวชน

ส่วนนี้เป็นการนำเสนอ **หนึ่ง** ผลการดำเนินงานของสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย ในเรื่องผลงานความก้าวหน้าของสภาเด็กและเยาวชนระดับต่าง ๆ ความสำเร็จ ปัญหา และอุปสรรคในการดำเนินงานของสภาเด็กและเยาวชน และการมีส่วนร่วมของสภาเด็กและเยาวชนในการพัฒนาเด็กและเยาวชน **สอง** เครือข่ายเด็กและเยาวชนในพื้นที่ ในเรื่อง ผลงานของเครือข่ายเด็กและเยาวชนในพื้นที่ และความสำเร็จ ปัญหา และอุปสรรค

ในการดำเนินงานของเครือข่ายเด็กและเยาวชน และ **สาม** การมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนในอาเซียน และเวทีนานาชาติ

เกี่ยวกับ**ผลการดำเนินงานของสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย** ปัจจุบันมีสภาเด็กและเยาวชนรวม 8,778 แห่ง ประกอบด้วย สภาเด็กและเยาวชนตำบล และสภาเด็กและเยาวชนเทศบาล จำนวน 7,772 แห่ง สภาเด็กและเยาวชนอำเภอ จำนวน 878 แห่ง และสภาเด็กและเยาวชนเขต จำนวน 50 แห่ง สภาเด็กและเยาวชนจังหวัด จำนวน 76 แห่ง สภาเด็กและเยาวชนกรุงเทพมหานคร จำนวน 1 แห่ง และสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย จำนวน 1 แห่ง ในส่วนของผลงานความก้าวหน้าของสภาเด็กและเยาวชนระดับต่างๆ ในปีงบประมาณ 2565 กรมกิจการเด็กและเยาวชนได้สนับสนุนงบประมาณเป็นเงิน จำนวน 125,089,000 บาท ให้แก่สภาเด็กและเยาวชน ในการขับเคลื่อนกิจกรรมตามกฎหมาย และกิจกรรมสร้างสรรค์ตามบริบทของพื้นที่ ในการพัฒนาและเพื่อแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชน รวมถึงขับเคลื่อนด้านสังคม รวมจำนวนทั้งสิ้น 4,612 กิจกรรม โดยมีเด็กและเยาวชนที่ได้เข้าร่วมการพัฒนาศักยภาพจำนวนรวม 254,597 คน กิจกรรมต่างๆ ประกอบด้วยกิจกรรม 11 ประเภท ได้แก่ 1) ด้านการพัฒนาศักยภาพสภาเด็กและเยาวชน 2) ด้านการพัฒนาเด็ก เยาวชน ชุมชน และป้องกันความรุนแรงทางสังคม 3) ด้านกิจกรรมเนื่องในวันสำคัญต่าง ๆ 4) ด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 5) ด้านการส่งเสริมประเพณี ศิลปะ และวัฒนธรรม 6) ด้านจิตอาสาและการบำเพ็ญประโยชน์ 7) ด้านการส่งเสริมอาชีพและภูมิปัญญาท้องถิ่น 8) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน 9) ด้านกิจกรรมตามนโยบายรัฐบาล กระทรวง พม. และ ดย. เช่น ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด การป้องกันเอดส์และอนามัยเจริญพันธุ์ เป็นต้น 10) ด้านการพัฒนาเด็ก เยาวชน และสังคม เช่น สื่อสร้างสรรค์ ประชาสัมพันธ์ และการณรงค์ป้องกันแก้ไขปัญหาเด็ก เยาวชน ชุมชนและสังคม 11) ด้านงานประจำปีตามที่กฎหมายกำหนด ได้แก่ การประชุมคณะกรรมการประชุมสามัญประจำปี

ความสำเร็จในการดำเนินงานของสภาเด็กและเยาวชน ประกอบด้วยการทำงานประสานกันของสภาเด็กและเยาวชนในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทั้งการพัฒนาตนเอง กลุ่มเพื่อน และท้องถิ่น ในหลากหลายรูปแบบ ทั้งในฐานะที่เป็นผู้ปฏิบัติ ผู้นำในองค์กร ผู้ประสานงาน ระหว่างสภาเด็กและเยาวชนระดับตำบลหรือเทศบาล อำเภอหรือระดับเขต กับระดับจังหวัด กรุงเทพมหานคร และระดับประเทศ การประสานงานหน่วยงานในพื้นที่ การขับเคลื่อนนโยบายส่งเสริมพัฒนาเด็กและเยาวชน การจัดกิจกรรมสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาและแก้ไขปัญหาของเด็ก เยาวชน ชุมชน และสังคม ซึ่งปัจจุบันสภาเด็กและเยาวชนได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานอื่นๆ ด้วย เช่น สถานศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.) รวมไปถึงสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด (ป.ป.ส.) สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ปปช.) เป็นต้น ประเด็นที่เป็น**ปัญหาและอุปสรรคสำคัญ** ประกอบด้วย ประเด็นเชิงตัวบุคคล ประเด็นการประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ประเด็นการบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน และประเด็นด้านข้อกฎหมาย ข้อจำกัดของการดำเนินงานในปี 2565 ประกอบด้วย

ช่วงต้นปียังเป็นช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดโควิด-19 อยู่ การจัดกิจกรรมต่างๆ สามารถดำเนินการได้ในวง
ครึ่งปีหลัง ทำให้มีกิจกรรมค่อนข้างเยอะในช่วงปลายปี ทำให้เกิดปัญหาการใช้จ่ายงบประมาณไม่เป็นไปตาม
ระยะเวลาที่กำหนด ด้วยมีระยะเวลาที่จำกัด และอาจทำให้ผลลัพธ์ที่ออกมาเน้นในเชิงปริมาณมากกว่าเชิงคุณภาพ
สำหรับ การทำงานของสภาเด็กและเยาวชนระดับตำบลซึ่งขึ้นอยู่กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่ามีเสียง
สะท้อนว่าบางตำบลถือว่างานของสภาเด็กและเยาวชนระดับตำบลเป็นงานฝากจึงไม่เห็นความสำคัญเท่าที่ควร

เกี่ยวกับ **เครือข่ายเด็กและเยาวชนในพื้นที่** กิจกรรมและผลการดำเนินงานพัฒนาเด็กและเยาวชน
ที่น่าสนใจของเครือข่ายเด็กและเยาวชนในพื้นที่ ประกอบด้วย เครือข่ายเด็กรุ่นใหม่ไม่พนัน เครือข่ายเด็กและ
เยาวชนต้นกล้าชนเผ่าพื้นเมือง เครือข่ายพัฒนาเยาวชนแห่งกรุงเทพมหานคร (พยก.) เครือข่ายเยาวชนลดปัจจัย
เสี่ยง เครือข่ายเยาวชนพัฒนาบ้านเกิด และชมรมเด็กและเยาวชนดีเด่นแห่งชาติและผู้ทำคุณประโยชน์ต่อเด็กและ
เยาวชน

ความสำเร็จและผลงานที่เห็นเป็นรูปธรรมของการดำเนินงานโดยเครือข่ายเด็กและเยาวชนในพื้นที่
ประกอบด้วย แอปพลิเคชัน Line Official Teen club ซึ่งเป็นอีกช่องทางที่จะช่วยให้วัยรุ่นเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร
และความรู้ด้านสุขภาพและอนามัยการเจริญพันธุ์ ส่วนการประชุมสมัชชาการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ
ครั้งที่ 14 ประจำปี 2565 จัดขึ้นภายใต้หัวข้อ “กัญชาเสรี: ผลกระทบต่อเด็กและเยาวชน พลิกวิกฤต หรือ
เพิ่มปัญหา” นอกจากนี้ยังมีการประชุมสมัชชาการพัฒนาเด็กและเยาวชนระดับภูมิภาคในปี 2565 ซึ่งแบ่งการประชุม
ออกเป็น 4 ภาค ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ สำหรับ**ปัญหาและอุปสรรคที่**
สำคัญของการดำเนินงาน ประกอบด้วย **หนึ่ง** เรื่องกลุ่มเป้าหมาย สำหรับเด็กที่เป็นกลุ่มเปราะบาง เช่น กลุ่มเด็ก
พิการ เด็กต่างศาสนา กลุ่มเด็กชาติพันธุ์ และกลุ่มที่อยู่ห่างไกล ในการดำเนินงานด้านเครือข่ายเด็กและเยาวชนใน
บางพื้นที่ยังเข้าไม่ถึงกลุ่มเด็กเปราะบางดังกล่าว **สอง** เครือข่ายเด็กที่มีส่วนร่วมในการทำงาน ในปี 2565 ที่ผ่านมา
เกิดเครือข่ายหรือกลุ่มเด็กและเยาวชนต่างๆ เพิ่มขึ้นจำนวนมาก เด็กและเยาวชนบางคนสวมหมวกหลายใบทำให้
เด็กและเยาวชนมีภาระงานหรือหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบเพิ่มมากขึ้น ส่งผลต่อการจัดสรรเวลาในการทำงานและ
สาม งบประมาณ ด้วยข้อจำกัดด้านงบประมาณบางครั้งการนำงบประมาณไปบูรณาการงานเด็กและเยาวชนรวม
กับงานอื่น แต่เวลาทำงานยังคงมีการแยกว่าเป็นงานเด็กและเยาวชนคนที่รับผิดชอบก็ทำไปกันแบบแยกส่วน ทำให้
ไม่ได้เกิดการบูรณาการการทำงานร่วมกันจริง

การมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนในเวทีอาเซียน ที่สำคัญในปี 2565 ประกอบด้วย 1) ประชุมผู้นำ
เยาวชนอาเซียนเพื่อการริเริ่มนโยบาย (YALPI) ครั้งที่ 6 2) โครงการ ASEAN Young Leaders Programmer
2022 3) การประชุม ASEAN-India Grassroots Innovation Forum 2022 4) การแข่งขัน ASEAN Geospatial
Challenge 2022 และ 5) การประชุมเครือข่าย ASEAN Network of Intellectual Property Enforcement
Experts: ANIEE) 6) The 6th ASEAN Youth Video Contest, the ASEAN Youth Photo Competition,
and the ASEAN Youth Debate 7) The 1st ASEAN Youth Dialogue: Addressing Challenges, Seizing

Opportunities และ 8) The ASEAN Plus Youth Volunteer Forum and ASEAN Plus Youth Volunteer Award

สำหรับการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนในเวทีนานาชาติ ประกอบด้วยการมีส่วนร่วมในการแข่งขัน

- 1) WorldSkills Competition 2022 Special Edition ครั้งที่ 46
- 2) การประกวดการแสดงละครวิทยาศาสตร์ระดับนานาชาติ ประจำปี 2565
- 3) การแข่งขันโครงการ Regeneron International Science and Engineering Fair (ISEF) 2022
- 4) การประชุมระดับนานาชาติ One Young World Summit 2022
- 5) การประกวดโครงการวิจัยใน 2022 Shanghai International Invention and Innovation Exhibition
- 6) การแข่งขันในโครงการ Imagine the Future Scenarios Competition 2022 Thailand
- 7) การแข่งขัน Asian Science and Mathematics Olympiad for Primary and Secondary Schools: ASMOPSS และ
- 8) การแข่งขันนำเสนอผลการทดลองวิทยาศาสตร์ในโครงการ Asian Try Zero-G 2022
- 9) การประชุมระดับนานาชาติ “Asia-Pacific Youth Forum” และ
- 10) The 2022 Annual Economic and Social Council (ECOSOC) Youth Forum

6.1.4 บทบาทและผลการดำเนินงานของภาคประชารัฐต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน

ในส่วนนี้ ประกอบด้วย บทบาทและผลการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรพัฒนาเอกชนและภาคธุรกิจ สถาบันทางวิชาการ สื่อ อาสาสมัคร และการระดมสรรพกำลังจากทุกภาคส่วนเพื่อทำงานด้านเด็กและเยาวชน

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน - โครงการ หรือกิจกรรมสำคัญที่เกิดจากการส่งเสริมสนับสนุนของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ได้แก่ โครงการต้นแบบการสร้างการเรียนรู้ด้านกรมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชน โครงการ "วัยใส ใส่ใจ STROKE" และงานมหกรรม "FUTURE IS NOW ท้องถิ่นของคนรุ่นใหม่" 30 ตำบลต้นแบบ ที่เน้นแนวคิด "เด็กนำ ผู้ใหญ่หนุน" ส่วน โครงการ หรือกิจกรรมที่เกิดจากพื้นที่หรือองค์กร “เยาวชนก่อการดี” จังหวัดแม่ฮ่องสอน โครงการพัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชน จังหวัดตรัง โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการวัคซีนป้องกันเด็กจมน้ำ จังหวัดนครราชสีมา

ภาคธุรกิจเพื่อสังคม (social enterprise: SE) ที่มีบทบาทและผลการดำเนินงานที่สำคัญ ได้แก่ บริษัท แฮนด์ วิสาหกิจเพื่อสังคม (HAND Social Enterprise), School of Changemakers, a-chieve, บริษัท สตาร์ฟิช เอ็ดดูเคชั่น (STARFISH Education Social Enterprise) ส่วนภาคธุรกิจที่มีบทบาทในลักษณะ **corporate social responsibility (CSR)** ได้แก่ บริษัท ซีพี ออลล์ จำกัด (มหาชน), บริษัท ไทยเบฟเวอเรจ จำกัด (มหาชน), บริษัท โทเทิล แอ็คเซ็ส คอมมูนิเคชั่น จำกัด (มหาชน), บริษัท แอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด (มหาชน), บริษัท ทรู คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ส่วน**องค์กรพัฒนาเอกชน** ได้แก่ มูลนิธิช่วยเหลือเด็ก (ประเทศไทย), มูลนิธิส่งเสริมพัฒนาเด็กและเยาวชน (CYF), มูลนิธิโรงเรียนวันเสาร์ (Saturday School Foundation), ทีช ฟอร์

ไทยแลนด์ (Teach for Thailand), มูลนิธินวัตกรรมสร้างสรรค์สังคม (SIY), มูลนิธิสายเด็ก 1387, มูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย, มูลนิธิเด็กโสสะแห่งประเทศไทยในพระบรมราชินูปถัมภ์ และมูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก

บทบาทและผลการดำเนินงานของ**สถาบันวิชาการในระบบที่สำคัญ** ในส่วน ศูนย์เพื่อการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน ได้แก่ ศูนย์ความเป็นเลิศทางการอาชีวศึกษา (Excellent Center), โครงการโรงเรียนคุณภาพ, โครงการยกระดับคุณภาพแรงงานมืออาชีพ ในส่วนแพลตฟอร์มการเรียนออนไลน์ ได้แก่ แพลตฟอร์มมหาวิทยาลัยไซเบอร์ไทย (Thailand Cyber University: Thai MOOC), แพลตฟอร์มซียูนิเวอร์อน (CU Neuron), แพลตฟอร์ม Thailand Learning, แพลตฟอร์ม Aksorn On-learn, (2.1) แพลตฟอร์มด้านการศึกษาเพื่อความเป็นเลิศ (Digital Education Excellence Platform: DEEP), แพลตฟอร์ม I AM KRU และในส่วนผลงานทางวิชาการ ได้แก่ รายงานสถานการณ์ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ปี 2565 โดย กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) งานวิจัยการพัฒนานโยบายการจัดการการสื่อสารสำหรับเด็กและเยาวชนไทยในอีก 10 ปีข้างหน้า โดย สสส. ร่วมกับสมาคมวิทยุและสื่อเพื่อเด็กและเยาวชน (สสดย.) และงานวิจัย Learning Losses from School Closure Due to COVID-19 Pandemic for Thai Kindergartners โดยคณะวิจัยมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

สำหรับ**สถาบันวิชาการนอกระบบ** ในส่วนแหล่งเรียนรู้สำหรับเด็กและเยาวชน ได้แก่ แพลตฟอร์มระดับประเทศ (Klassi, Starfish Labz , ThaiMOOC, Chula MOOC , Mahidol University Extension, CMU MOOC, Space (By Chulalongkorn Business School: CBS), SkillLane, Course Square, สคูลดีโอ (Skooldio), Your Next U, ตลาดปัญญา (Talad Panya), Future Skill, Digital Skill, DSD Online Training) แพลตฟอร์มระดับต่างประเทศ (Google Digital Garage, Google Skillshop, LinkedIn Learning, MIT OpenCourseWare (OCW), Coursera, Udemy, edX) และแหล่งข้อมูลทุนการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชน (โครงการทุนเสมอภาค (โครงการจัดสรรเงินอุดหนุนแบบมีเงื่อนไข), โครงการทุนนวัตกรรมสายอาชีพชั้นสูง, ทุนพระกนิษฐาสัมมาชีพ, โครงการส่งเสริมโอกาสทางการเรียนรู้และพัฒนาทักษะเยาวชนและแรงงานนอกระบบ เพื่อพัฒนาอาชีพที่ใช้ชุมชนเป็นฐาน ปี 2565, ทุนการศึกษา “ส่งน้องเรียน สร้างเด็กดี”, โครงการทุนการศึกษาในกรุงเทพมหานครเพื่อผู้ย้ายถิ่นฐานและเยาวชนไทย, ทุนการศึกษามูลนิธิร่วมจิตต์น้อมเกล้าฯ เพื่อเยาวชนในพระบรมราชินูปถัมภ์, ทุนการศึกษามูลนิธิกองทุนการศึกษาเพื่อการพัฒนา (The Education for Development Foundation: EDF), ทุนการศึกษาแลกเปลี่ยนต่างประเทศเอเอฟเอส (AFS) และ โครงการ Learn to Earn)

บทบาทและผลการดำเนินงานของ**สื่อ** ประกอบด้วย สำนักข่าวไทยพีบีเอส (Thai PBS) ที่ดำเนินโครงการการเมืองเยาวชนร่วมสมัยกับการสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมทางการเมืองรู้เท่าทันข่าวปลอม และหน่วยงานที่ดำเนินงานโครงการ หรือกิจกรรมเกี่ยวกับ สื่อกับเด็กและเยาวชน ได้แก่ กองทุนสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ (Thai Media Fund) (โครงการสร้างสรรค์ไทย, โครงการการเสริมสร้างคนดีและรักการอ่านด้วยสื่อหนังสือนิทานภาพประกอบ สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ) มูลนิธิเทคโนโลยีสารสนเทศตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพ

รัตนราชสุตาฯ สยามบรมราชกุมารี (โครงการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (ICT) เพื่อการศึกษาของโรงเรียนในชนบท (ทสรช.)) กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม (โครงการศูนย์การเรียนรู้ด้านโค้ดดิ้ง (Coding) แห่งศตวรรษที่ 21) และมูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทย (โครงการอบรมพัฒนาเยาวชนแกนนำเพื่อการออนไลน์อย่างปลอดภัย และสร้างสรรค์)

สำหรับโครงการ หรือกิจกรรมเชิงอาสาสมัครที่มีบทบาทสำคัญ ประกอบด้วย อาสาสมัครฉันคือยูนิเซฟ (I AM UNICEF), โครงการเยาวชนอาสาศุภนิมิต, โครงการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม โดยมูลนิธิยุวพัฒน์, โครงการรวมถึงกิจกรรมเชิงอาสาสมัครในการพัฒนาการศึกษาของไทยโดยมูลนิธิโรงเรียนวันเสาร์ (Saturday School) และการดำเนินงานของสมัชชาเยาวชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนเพื่อไทย

การระดมสรรพกำลังจากทุกภาคส่วนในการทำงานด้านเด็กและเยาวชน ประกอบด้วย การดำเนินงานของเครือข่ายสิทธิเด็กประเทศไทย, การประชุมสมัชชาการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ครั้งที่ 14 ประจำปี 2565 "กัญชาเสรี: ผลกระทบต่อเด็กและเยาวชน พลิกวิกฤตหรือเพิ่มปัญหา", การประชุมสมัชชาครอบครัวระดับชาติ ประจำปี 2565: หัวข้อ “สภาพแวดล้อมที่เป็นมิตรต่อครอบครัว: สร้างสุข ทุกพื้นที่ปลอดภัย”, การดำเนินงานของเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน (ASEAN UNIVERSITY NETWORK), การดำเนินงานตามแผนการปฏิรูปประเทศ ประจำปี 2565, การดำเนินโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด, การจัดทำรายงานทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนของประเทศ (Universal Periodic Review – UPR), การดำเนินงานของสมาคมวางแผนครอบครัวแห่งประเทศไทย ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี, องค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย, กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

6.1.5 งบประมาณเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน

ในส่วนนี้ ข้อมูลงบประมาณเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนที่นำเสนอ ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ **หนึ่ง** งบประมาณภาครัฐบาล ซึ่งในปีงบประมาณ 2565 ปรากฏหน่วยงานที่มีรายงานการใช้งบประมาณเพื่อโครงการหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน จำนวน 10 กระทรวง ได้แก่ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงแรงงาน กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงยุติธรรม กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม และกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

สอง งบประมาณนอกภาครัฐราชการ โดยการนำเสนอในส่วนนี้ได้รับข้อมูลที่มีการรายงานการใช้งบประมาณที่เกี่ยวข้องจาก 2 หน่วยงาน ได้แก่ งบประมาณของกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) และงบประมาณขององค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย

6.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการศึกษา รวบรวม วิเคราะห์ รวมถึง คาดการณ์สถานการณ์ด้านเด็กและเยาวชนและบริบทที่เกี่ยวข้อง สภาพการณ์และแนวโน้มของปัญหาเด็กและเยาวชน การมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชน บทบาทและผลการดำเนินงานของภาคประชารัฐส่วนต่างๆต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน ดังที่นำเสนอในส่วนที่ 1-5 และสรุปในส่วน 6.1 รายงานการพัฒนาเด็กและเยาวชน ประจำปี 2565 มีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่สำคัญ ดังต่อไปนี้

(1) ส่งเสริมคุณภาพการเกิดและการพัฒนาคุณภาพประชากร ที่เท่าเทียมและลดความเหลื่อมล้ำ

จำนวนเด็กเกิดใหม่ในประเทศไทยมีแนวโน้มลดลงต่อเนื่อง ส่งผลให้สัดส่วนประชากรเด็กและเยาวชนเมื่อคิดในจำนวนประชากรทั้งหมดลดลงตามไปด้วย ซึ่งหมายความว่า ในอนาคต สัดส่วนประชากรวัยแรงงานที่จะเป็นกำลังหลักในการพัฒนาประเทศไทยจะมีแนวโน้มลดลงเช่นกัน ในขณะที่สัดส่วนประชากรสูงอายุจะเพิ่มสูงขึ้น จากบทเรียนของหลายประเทศที่เป็นสังคมเกิดน้อยและสังคมสูงอายุ นโยบายในการส่งเสริมการเกิด หรือ การดำเนินมาตรการเพื่อเพิ่มจำนวนประชากรในเชิงปริมาณอาจไม่ใช่ทางเลือกที่มีประสิทธิภาพเท่าใดนัก แต่สิ่งที่ผู้กำหนดนโยบายต้องให้ความสำคัญ ควรเป็นในเรื่อง การส่งเสริมให้การเกิดของเด็กทุกคนในประเทศไทยเป็นการเกิดที่มีคุณภาพ และการสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพประชากรในทุกช่วงวัย โดยเฉพาะประชากรในช่วงวัยเด็กและเยาวชน ให้ได้รับโอกาสในการพัฒนาและเติบโตขึ้นอย่างมีคุณภาพเท่าเทียมกันที่จะนำไปสู่การลดความเหลื่อมล้ำด้านต่างๆ ในสังคมไทยได้ในระยะยาว

นโยบายหรือมาตรการในเรื่องนี้ที่ควรให้ความสำคัญ ประกอบด้วย ด้านสุขภาพและโภชนาการ ด้านการศึกษา ด้านคุณภาพการเลี้ยงดู และด้านการพัฒนาคุณภาพประชากรภายใต้บริบทการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี

ด้านสุขภาพและโภชนาการ - ควรให้ความสำคัญกับการสร้างเสริมสุขภาพอนามัยแม่และเด็กและการส่งเสริมการเข้าถึงบริการอนามัยแม่และเด็กที่จำเป็นสำหรับประชากรทุกกลุ่ม สุขภาวะแรกเกิดและภาวะโภชนาการของเด็ก (ซึ่งพบว่าเด็กในช่วงอายุ 6-14 ปี และ 15-18 ปี ของไทยมีแนวโน้มมีภาวะร่างกายสูงตีสมส่วนที่ลดลง ขณะที่มีภาวะน้ำหนักเกินหรืออ้วนเพิ่มขึ้น) การเฝ้าระวังผลกระทบต่อเนื่องจากสถานการณ์โควิด-19 ที่มีต่อความไม่มั่นคงทางอาหารของครัวเรือนที่มีเด็กและเยาวชนอาศัยอยู่ โดยเฉพาะกลุ่มที่เปราะบางและยากจน เป็นเรื่องที่มีความสำคัญ

ด้านการศึกษา - ผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19 รวมทั้งผลกระทบสืบเนื่องในระยะยาวที่มีต่อภาวะการเรียนรู้ถดถอยของเด็กและเยาวชนไทย โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กปฐมวัย การหลุดหรือตกหล่นออกจากระบบการศึกษาของเด็กวัยเรียนทุกระดับ โดยเฉพาะกลุ่มนักเรียนยากจนพิเศษ เป็นเรื่องที่ต้องเฝ้าระวัง ป้องกัน และจัดการให้การสนับสนุนที่จำเป็น

ด้านคุณภาพการเลี้ยงดู - ภายใต้บริบทที่โครงสร้างครอบครัวไทยเปลี่ยนแปลง เด็กและเยาวชนมีโอกาสอยู่กับพ่อและแม่ลดลง ขณะที่ครอบครัวข้ามรุ่นมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น อีกทั้งสัมพันธภาพในครอบครัว เช่น การได้มี

โอกาสใช้เวลากับครอบครัวของพ่อแม่กับลูกที่มีแนวโน้มลดลง ประเทศไทยจึงควรมีมาตรการ หรือมีการกำหนดนโยบายที่ชัดเจนเพิ่มขึ้นในการสนับสนุนครอบครัวกลุ่มต่างๆ เพื่อเพิ่มความสามารถและศักยภาพในการเลี้ยงดูเด็ก และเยาวชนให้ดียิ่งขึ้น และลดปัญหาความรุนแรงในครอบครัวรูปแบบต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้น โดยการสนับสนุน หรือการช่วยเหลืออาจเป็นในรูปแบบสวัสดิการทางการเงิน ทั้งทางตรงหรือทางอ้อม หรือการพัฒนากลไกสนับสนุนทางสังคมสำหรับครอบครัวในการเลี้ยงดูเด็กและเยาวชน ขณะเดียวกัน สำหรับเด็กและเยาวชนที่ไม่มีครอบครัว หรือพ่อแม่ผู้ปกครองดูแล ควรมีการพัฒนา กลไก ระบบการส่งต่อและระบบการกำกับดูแลมาตรฐานคุณภาพ การดูแลเด็ก ในสถานรองรับ หรือสถานสงเคราะห์ ทั้งที่จัดการโดยภาครัฐ และที่จัดการโดยภาคเอกชนในรูปแบบต่างๆ อย่างเหมาะสม

เกี่ยวกับ**บริบทการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี** - เด็กและเยาวชนที่จะเติบโตเป็นกำลังแรงงาน และประชากรที่มีคุณภาพของไทยในอนาคตจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อสารสนเทศและสื่อดิจิทัล อย่างเหมาะสมและเท่าเทียมกันในทุกกลุ่ม เพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีในการพัฒนาตนเอง รวมถึงป้องกันตนเองจากภัยหรือผลกระทบด้านลบที่มาพร้อมกับเทคโนโลยี สื่อสารสนเทศและสื่อดิจิทัลรูปแบบต่างๆ

(2) ส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชน โดยมีจุดเน้นนโยบายที่เหมาะสมสำหรับแต่ละช่วงวัย

สำหรับเด็กปฐมวัยอายุ 0-6 ปี – จุดเน้นนโยบายควรเป็นในเรื่อง การจัดการผลกระทบจากภาวะการเรียนรู้ถดถอย (learning loss) โดยเฉพาะพัฒนาการด้านการใช้ภาษาและการเข้าใจภาษา ความพร้อมของเด็ก ในการเรียนรู้ด้านวิชาการ และการได้รับการสนับสนุนที่เหมาะสมจากครอบครัวในการส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ ขณะเดียวกัน ควรมีมาตรการในติดตามป้องกัน ปัญหาการติดเกมและติดหน้าจอของเด็กและผลกระทบที่อาจมีต่อพัฒนาการ สุขภาพ และการมีพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรง หรือพฤติกรรมเลียนแบบที่ไม่เหมาะสมของเด็ก โดยพยายามส่งเสริมให้เกิดความสมดุลและประโยชน์สูงสุดของการใช้เทคโนโลยีและหน้าจอกับเด็กในวัยนี้

สำหรับเด็กวัยเรียน 7-12 ปี – จุดเน้นนโยบายควรเป็นในเรื่อง การสร้างเสริมพฤติกรรมสุขภาพที่เหมาะสมกับวัยและพัฒนาการทางร่างกายและจิตใจของเด็ก เช่น พฤติกรรมการใช้เวลาและประพฤตินิสัยที่ส่งเสริมการมีกิจกรรมทางกายที่เพียงพอ การบริโภคอาหารตามหลักโภชนาการที่มีความสมดุลกับความต้องการของร่างกายตามช่วงวัย ส่งเสริมการบริโภคผักและผลไม้ที่เพียงพอ การพัฒนาทักษะและความรอบรู้ด้านอาหาร (food literacy) ให้กับเด็ก รวมถึง พ่อแม่ผู้ปกครอง หรือผู้ดูแลของเด็ก การมีพฤติกรรมทางสุขภาพที่เหมาะสมของเด็กในวัยนี้ ทั้งในด้านการมีกิจกรรมทางกายที่เพียงพอ และการบริโภคอาหารที่เหมาะสมเป็นปัจจัยหรือเงื่อนไขพื้นฐานสำคัญที่จะทำให้เด็กในวัยนี้สามารถเติบโตขึ้นเป็นเยาวชนและผู้ใหญ่ที่มีสุขภาพแข็งแรงสมบูรณ์ รวมถึง มีพฤติกรรมหรือวิถีชีวิตในระยะยาวที่ดีต่อสุขภาพของตนเอง (healthy lifestyle) ซึ่งจะช่วยลดความเสี่ยงต่อการเกิดโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (non-communicable diseases: NCDs) ที่กำลังเป็นปัญหาสุขภาพที่เพิ่มขึ้นของประชากรไทยในอนาคต สำหรับเด็กในช่วงวัยนี้ (รวมถึงเด็กปฐมวัย) นโยบายหรือมาตรการสนับสนุนเพื่อลด

ความเสี่ยงและความสูญเสียจากการจมน้ำของเด็ก (โดยเฉพาะในหน้าร้อน ช่วงปิดเทอม) โดยการส่งเสริมให้เด็กว่ายน้ำเป็น หรือสามารถเอาตัวรอดจากการจมน้ำในกรณีพลัดตกน้ำ ยังคงเป็นเรื่องที่จำเป็น

สำหรับเด็กวัยเรียน 13-17 ปี - จุดเน้นนโยบายควรเป็นในเรื่อง การลดและป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางสังคมของเด็กวัยรุ่นในช่วงอายุนี้ โดยเฉพาะ พฤติกรรมการใช้รถใช้ถนนที่เหมาะสมเพื่อป้องกันการเกิดอุบัติเหตุทางถนน เช่น การส่งเสริมพฤติกรรมการสวมหมวกนิรภัยในกลุ่มเด็กวัยรุ่น (รวมถึง เยาวชนอายุ 18-24 ปี) ที่เป็นผู้ขับขี่หรือผู้ใช้รถจักรยานยนต์ และพฤติกรรมการคาดเข็มขัดนิรภัยในกลุ่มผู้ใช้รถยนต์ รวมถึง โดยสารรถสาธารณะต่างๆ กลุ่มวัยรุ่นและเยาวชนเพศชายเป็นกลุ่มที่มีพฤติกรรมเสี่ยงในเรื่องนี้ค่อนข้างสูง พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่เหมาะสมเพื่อลดภัยออนไลน์ที่อาจเกิดขึ้นตามมา ทั้งจากพฤติกรรมเสี่ยงในการใช้สื่อออนไลน์ของตัวเอง ภัยและความเสี่ยงจากการถูกล่อลวงออนไลน์ (online grooming) ปัญหาการกลั่นแกล้งระรานทางออนไลน์ (cyber bullying) หรือแม้แต่ปัญหาความเสี่ยงในการเล่นพนันหรือเล่นเกมออนไลน์ของเด็ก ก็นับเป็นอีกหนึ่งประเด็นพฤติกรรมที่ควรให้ความสำคัญสำหรับเด็กวัยรุ่นในช่วงอายุนี้

นอกจากนี้ ควรเน้นนโยบายและมาตรการด้านการสร้างเสริมสุขภาพจิตที่ดี ป้องกันปัญหาสุขภาพจิตที่อาจเกิดขึ้น และสนับสนุนให้เด็กที่มีความเสี่ยง หรือมีปัญหาสุขภาพจิต สามารถเข้าถึงบริการสุขภาพจิตได้อย่างทั่วถึง มีคุณภาพ โดยการเร่งจัดสรรให้เกิดการกระจายตัวของสถานพยาบาล ทรัพยากรในการจัดบริการสุขภาพจิต และทรัพยากรบุคคลากรทางสุขภาพจิตสำหรับเด็กในทุกพื้นที่ได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรมยิ่งขึ้น

สำหรับเยาวชน 18-24 ปี - จุดเน้นนโยบายควรเป็นในเรื่อง การป้องกันการเกิดอุบัติเหตุทางถนน เช่นเดียวกับในกลุ่มเด็กวัยเรียน 13-17 ปี การป้องกันปัญหานักสูบนอกและนักดื่มหน้าใหม่ ทด และความเสี่ยงจากสิ่งเสพติดชนิดใหม่ๆ เช่น บุหรี่ไฟฟ้า และกัญชา โดยกลุ่มเยาวชนเป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงสูงในการทดลองสูบลองดื่ม และลองการใช้สิ่งเสพติดรูปแบบต่างๆ อีกทั้งเป็นกลุ่มเป้าหมายของการทำการตลาดกลุ่มสินค้าที่ไม่ดีต่อสุขภาพเหล่านี้ การสร้างความรู้ ความเข้าใจและความตระหนักเพื่อสร้างทัศนคติที่เหมาะสมของเยาวชน คนรุ่นใหม่ต่อบุหรี่ไฟฟ้า และกัญชา จำเป็นต้องมีแนวทางและมาตรการที่เหมาะสม นอกจากนี้ ควรมีนโยบายที่เหมาะสมในการดูแลและให้การส่งเสริมเยาวชนกลุ่ม NEET หรือเยาวชนที่ไม่อยู่ในระบบการศึกษา ไม่ได้ทำงาน หรืออบรม ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีความหลากหลายและมีสาเหตุปัจจัยที่แตกต่างกันในแต่ละกลุ่ม (โดยเฉพาะ กลุ่มเยาวชนหญิง) ให้สามารถกลับเข้าสู่ระบบการศึกษา หรือ ตลาดแรงงาน และระบบการพัฒนาทักษะฝีมือแรงงานด้านต่างๆ ที่จำเป็นต่อการทำงาน กำหนดมาตรการเพื่อลดอัตราว่างงานที่ค่อนข้างสูงในกลุ่มแรงงานที่เป็นเยาวชน และการเร่งขยายความครอบคลุมของระบบการคุ้มครองแรงงานให้ทั่วถึงมากขึ้นในกลุ่มแรงงานเยาวชนที่จำนวนมาก ยังคงเป็นแรงงานนอกระบบ

นอกเหนือไปจากนโยบายการพัฒนาเด็กและเยาวชนที่มีจุดเน้นที่เหมาะสมตามช่วงวัย การกำหนดนโยบายหรือมาตรการที่เหมาะสมในการดูแลและคุ้มครองเด็กและเยาวชน **กลุ่มที่ต้องการการคุ้มครองเป็นพิเศษ** เป็นอีกเรื่องที่สำคัญ เช่น กลุ่มเด็กและเยาวชนพิการ ที่บางส่วนอาจยังไม่สามารถเข้าถึงสวัสดิการคนพิการของ

ภาครัฐและภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง กลุ่มเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด โดยเฉพาะในความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษที่ แม้จะมีแนวโน้มลดลงแต่ยังคงเป็นฐานความผิดที่มีจำนวนมากที่สุดของการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนไทยในปี 2565 และ กลุ่มเด็กและเยาวชนที่มีความเปราะบางจากปัจจัยความขัดสนทางเศรษฐกิจของครอบครัว ปัญหา ความยากจน ขาดที่พักอาศัย ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว การถูกล่วงละเมิด หรือการตั้งครุฑที่ไม่พึงประสงค์ (โดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชน) รวมถึง ปัญหาสถานะทางกฎหมาย หรือสถานการณ์เข้าเมือง เช่น กลุ่มเด็กและ เยาวชนที่เป็นผู้ติดตามของแรงงานข้ามชาติจากประเทศเพื่อนบ้าน เด็กด้อยโอกาส ไร้สัญชาติ เด็กกลุ่มชาติพันธุ์และผู้ที่มี ปัญหาสถานะทางทะเบียนกลุ่มต่างๆ

(3) สร้างความเข้มแข็งและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนในการพัฒนาเด็กและเยาวชน

ในส่วนการดำเนินงานของสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

- รูปแบบการทำงานหรือกลไกการบริหารจัดการในการทำงานของสภาเด็กและเยาวชนเสนอให้ออก นอกกระบวนการราชการ
- สภาเด็กและเยาวชนมีหลายระดับและกระจายทั่วประเทศ เมื่อกระจายงบประมาณในการดำเนินงาน ลงไปยังพื้นที่จะเหลือน้อยมาก ดังนั้นหากไม่สามารถเพิ่มงบประมาณได้ อาจต้องปรับลดขนาดของ กิจกรรมลง
- การถ่ายโอนภารกิจและงบประมาณของสภาเด็กและเยาวชนระดับตำบล ไปให้กรมส่งเสริมการ ปกครองส่วนท้องถิ่น ควรเร่งรัดแผนถ่ายโอนให้เสร็จเรียบร้อย เพื่อการดำเนินงานต่างๆ จะได้ไม่ หยุดชะงัก
- ควรมีการติดตามหรือประเมินการมีส่วนร่วมของการทำงานของสภาเด็กในระดับต่าง ๆ เพื่อให้เกิด การมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กและเยาวชนในระดับต่างๆ ให้มากขึ้น
- ควรมีการพัฒนาแพลตฟอร์มที่ออกแบบให้สามารถกรอกข้อมูลที่ได้ตามความเป็นจริง
- ในการทำกิจกรรมต่างๆ เน้นให้เด็กและเยาวชนเข้ามาส่วนร่วมในการออกแบบกิจกรรม เพื่อให้ตรง ตามความต้องการของเด็ก

ในส่วนการดำเนินงานของเครือข่ายเด็กและเยาวชน มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

- ด้วยข้อจำกัดด้านงบประมาณ ยังมีการแบ่งแยกว่า งานนี้งานเด็ก งานนี้ผู้สูงอายุ เป็นต้น จึงอยากให้ บูรณาการงานเกิดขึ้นได้จริงไม่แบ่งแยก
- ในบริบทของทางด้านศาสนาซึ่งมีความเชื่อที่แตกต่างกัน ในการทำกิจกรรมต่างๆ ควรดำเนินการ ให้เกียรติซึ่งกันและกัน รวมถึงการเรียนรู้บริบทต่างๆ ซึ่งกันและกัน ต้องมีการปรับตัวให้ได้อย่าง รวดเร็ว

- องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ยังขาดบุคลากร เช่น นักพัฒนาเด็กและเยาวชน ทำให้การทำงานกับเด็กและเยาวชนเป็นไปได้ค่อนข้างลำบาก ควรมีการเปิดรับตำแหน่งดังกล่าวเพื่อให้งานมีประสิทธิภาพมากขึ้น
- ข้อเสนอแนะต่างๆ จากการทำงานของเครือข่ายเด็กและเยาวชน บางส่วนเป็นข้อเสนอแนะให้ผลักดันให้กลายเป็นนโยบายเพื่อนำไปปฏิบัติต่อไป

(4) พัฒนากลไกการรวบรวมข้อมูล และฐานข้อมูลกิจกรรมการดำเนินงานพัฒนาเด็กและเยาวชน

ข้อเสนอแนะนี้ ครอบคลุมกิจกรรมการดำเนินงานด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชน รวมถึงข้อมูลในต้นฉบับประมาณการดำเนินงานที่เป็นบทบาทและผลการดำเนินงานของหน่วยงานราชการภายใต้กระทรวงต่างๆ สภาเด็กและเยาวชนในระดับต่างๆ เครือข่ายเด็กและเยาวชน ภาคประชาสังคมส่วนต่างๆ ประกอบด้วยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรพัฒนาเอกชนและภาคธุรกิจ สถาบันทางวิชาการ องค์กร หน่วยงาน หรือเครือข่ายด้านสื่อ ด้านอาสาสมัคร องค์กรภาคประชาสังคมและกิจกรรมในลักษณะการระดมสรรพกำลังจากทุกภาคส่วนเพื่อทำงานด้านเด็กและเยาวชน โดยการพัฒนากลไกการรวบรวมข้อมูล และการพัฒนาฐานข้อมูลนี้ ควรมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ในการติดตามสถานการณ์ สภาพการณ์ปัญหาและแนวโน้มของปัญหา ความสำเร็จ รวมถึง ข้อจำกัดในการดำเนินงานด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนของแต่ละภาคส่วน อีกทั้ง เพื่อใช้เป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ในการวิเคราะห์ให้เห็นโอกาสของจุดเชื่อมต่อของการบูรณาการการดำเนินงาน ทั้งในด้านกิจกรรมการทำงานและต้นฉบับประมาณความเพียงพอ รวมถึง ช่องว่าง (Gap) ของการดำเนินงานที่ยังคงมีอยู่ และใช้ในการวิเคราะห์เพื่อติดตามและประเมินผลการดำเนินงานพัฒนาเด็กและเยาวชนในภาพรวมของประเทศได้

6.3 ข้อเสนอแนะต่อการจัดทำรายงานการพัฒนาเด็กและเยาวชน ประจำปี

สำหรับการจัดทำรายงานการพัฒนาเด็กและเยาวชน ประจำปีต่อไป ข้อเสนอแนะในการจัดทำเนื้อหาแต่ละส่วนมีดังนี้

สำหรับส่วนที่ 1 สถานการณ์ด้านเด็กและเยาวชนและบริบทที่เกี่ยวข้อง และส่วนที่ 2 สภาพการณ์และแนวโน้มของปัญหาเด็กและเยาวชน - เพื่อให้เนื้อหาและข้อมูลที่น่าสนใจมีความสั้นกระชับ สามารถสื่อสารประเด็นหรือใจความหลัก (key messages) เกี่ยวกับสถานการณ์และสภาพการณ์ที่สำคัญในปีนั้นๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การจัดทำเนื้อหาอาจกำหนดให้มีหัวข้อหลัก หรือ ธีม (theme) เฉพาะสำหรับแต่ละปี โดยในส่วนที่ 1 อาจเลือกหัวข้อหลัก หรือ ธีมการนำเสนอเพียงหัวข้อเดียว ที่เป็นสถานการณ์เด่นๆ ด้านเด็กและเยาวชน หรือ บริบทการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในปีนั้น ๆ ที่ส่งผลต่อเด็กและเยาวชนมานำเสนอ เช่น หัวข้อ การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี และสื่อสังคมออนไลน์จับเด็กและเยาวชนไทย หรือ สังคมไทยยุคเกิดน้อยกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน หรือ

สังคมสูงอายุกับโอกาสในการพัฒนาเด็กและเยาวชนไทย เป็นต้น โดยเนื้อหาที่นำเสนอ ประกอบด้วยข้อมูลตัวเลข สถิติที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อหลักในมิติต่างๆ และบทวิเคราะห์ที่แสดงให้เห็นถึงผลกระทบ หรือประเด็นความเชื่อมโยง ที่มีต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนในด้านต่างๆ ทั้งในเชิงโอกาสและความเสี่ยงหรือปัญหาที่ควรต้องเฝ้าระวัง หรือเตรียมรับมือ ในส่วนที่ 2 สภาพการณ์และแนวโน้มของปัญหาเด็กและเยาวชนที่นำเสนอ อาจจัดให้มีกระบวนการ ในการคัดเลือกประเด็น (issues) ของสภาพการณ์หรือปัญหาที่จะนำเสนอที่เป็นประเด็นเด่น เป็นประเด็นปัญหาที่มีการเปลี่ยนแปลง เกิดแนวโน้มใหม่ หรือมีความรุนแรงชัดเจนในช่วงปีนั้นๆ โดยเลือกจำนวนไม่มาก เช่น ปีละ 5 ประเด็น (การสื่อสารในส่วนนี้ อาจนำเสนอเป็น “5 ประเด็นเด่นสถานการณ์เด็กและเยาวชนไทย ประจำปี 2565”) โดยแต่ละประเด็นอาจเป็นสภาพการณ์ หรือปัญหาของเด็กและเยาวชนตามช่วงวัยแต่ละกลุ่มอายุ กลุ่มปฐมวัย กลุ่มวัยเรียน 6-12 ปี กลุ่มวัยเรียน 12-17 ปี กลุ่มเยาวชน 18-24 ปี และกลุ่มเด็กและที่ต้องการ การคุ้มครองเป็นพิเศษ) การจัดทำเนื้อหาในรูปแบบนี้จะทำให้สามารถสื่อสารประเด็นที่เป็นประเด็นเด่น หรือ ไฮไลท์ของสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละปี ได้โดยมีข้อมูลที่นำเสนอและบทวิเคราะห์ได้ลึกยิ่งขึ้น ซึ่งจะ เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ และภาคประชารัฐส่วนต่างๆ ที่สนใจและอาจนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ในการทำงานต่อไป

สำหรับส่วนที่ 3 การมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนในการพัฒนาเด็กและเยาวชน - โครงสร้างเนื้อหาซึ่ง ประกอบด้วย ผลการดำเนินงานของสภาเด็กและเยาวชน เครือข่ายเด็กและเยาวชนในพื้นที่ และการมีส่วนร่วมของ เด็กและเยาวชนในอาเซียนและเวทีนานาชาติ มีความเหมาะสมแล้ว และมีการเก็บข้อมูล กิจกรรมการมีส่วนร่วม อื่น ๆ ของเด็กในสถานศึกษาด้วย

สำหรับส่วนที่ 4 บทบาทและผลการดำเนินงานของภาคประชารัฐต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน และ ส่วนที่ 5 งบประมาณเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน - การจัดทำเนื้อหาใน 2 ส่วนนี้ ควรใช้ประโยชน์จากข้อมูล และฐานข้อมูล สืบเนื่องตามข้อเสนอแนะข้อที่ (4) เรื่องการพัฒนากลไกการรวบรวมข้อมูลและฐานข้อมูลกิจกรรม การดำเนินงานพัฒนาเด็กและเยาวชน

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

กรมกิจการเด็กและเยาวชน. (2565, มีนาคม 22). สถิติงานสงเคราะห์เด็กในครอบครัวยากจน. Retrieved from <https://opendata.nesdc.go.th/dataset/welfare>

กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น. (2565). กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (สถ.) ยกย่อง 30 อปท. ค้ำรางวัลเชิดชูเกียรติตำบลต้นแบบส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสภาเด็กและเยาวชน. http://www.dla.go.th/servlet/ActivityServlet?_mode=detail&id=2283

กรมองค์การระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ.(n.d.). แผนการปฏิบัติตามข้อเสนอแนะที่ไทยได้ตอบรับและคำมั่นโดยสมัครใจ. <https://humanrights.mfa.go.th/th/upr/report-3/report09.php>

กระทรวงมหาดไทย, ส. (n.d.). ระบบสถิติทางการทะเบียน. Retrieved from Office statistics registration systems: <https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statMenu/newStat/home.php>

กระทรวงศึกษาธิการ, ข. (2565). สถิติการศึกษา. สำนักงานสถิติ.

กรุงเทพธุรกิจ. (2564). ห้องเรียนออนไลน์ “Skooldio” แหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต. <https://www.bangkokbiznews.com/social/964315>

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.). (2565). ทูลพัฒนาอาชีพและนวัตกรรมที่ใช้ชุมชนเป็นฐาน ปี 2565. <https://www.eef.or.th/fund/community-base/>

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.). (2565). รายงานฉบับพิเศษสถานการณ์ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ปี 2565. <https://www.eef.or.th/wp-content/uploads/2022/02/EEF-2022-year-report.pdf>

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.). (ม.ป.ป.). โครงการทุนเสมอภาค (โครงการจัดสรรเงินอุดหนุนแบบมีเงื่อนไข) Conditional Cash Trans. <https://www.eef.or.th/fund/support-poor-students/>

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.). (ม.ป.ป.). ทุนนวัตกรรมสายอาชีพชั้นสูง. <https://www.eef.or.th/fund/career-capital/>

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.). (2565). กสศ. เปิดรายงานความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาปี 65 พบรายได้ครัวเรือนนร. ยากจนพิเศษเหลือ 34 บาทต่อวัน. <https://www.eef.or.th/news-221222/>

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.). (2565). โครงการทุนนวัตกรรมสายอาชีพชั้นสูง ปี 2566. <https://www.eef.or.th/notice/career-capital-271022/>

กองส่งเสริมการพัฒนาและสวัสดิการเด็กเยาวชนและครอบครัว. (2565). กองส่งเสริมการพัฒนาและสวัสดิการเด็กเยาวชน และครอบครัว. กรมกิจการเด็กและเยาวชน.

การสำรวจแรงงานนอกระบบ. (2565). การสำรวจแรงงานนอกระบบ. สำนักงานสถิติแห่งชาติ.

การสำรวจสถานการณ์เด็กไทยกับภัยออนไลน์. (2565). การสำรวจสถานการณ์เด็กไทยกับภัยออนไลน์ 2565. กรมกิจการเด็กและเยาวชน.

โครงการการประชุมผู้นำเยาวชนอาเซียนเพื่อการริเริ่มนโยบาย ครั้งที่ 6 (Young ASEAN Leaders Policy Initiative - YALPI 2022. (2565, มกราคม 22). Retrieved from กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิต

โครงการศึกษาสถานการณ์การบริโภคผักและผลไม้ของคนไทย. (2564). *โครงการศึกษาสถานการณ์การบริโภคผักและผลไม้ของคนไทย*. นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.

งานกิจการนิสิต คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2565). ประชาสัมพันธ์ โครงการครูผู้นำการเปลี่ยนแปลงรุ่นที่ 9 ปี 2565. https://www.arts.chula.ac.th/student_affairs/?p=3954

จตุรงค์ กอบแก้ว. (2565). Thai MOOC มหาวิทยาลัยไซเบอร์ แนวทางการศึกษายุคศตวรรษที่ 21. <https://www.salika.co/2022/12/22/thai-mooc-thai-education-in-21st-century/>

ฉัตร คำแสง, วรธร เลิศรัตน์, เจณิตตา จันทวงษา. (2022). *เด็กและครอบครัวไทยในสามวิกฤต: รายงานสถานการณ์เด็กและครอบครัว ประจำปี 2022*. ศูนย์ความรู้นโยบายเด็กและครอบครัว (คิด for คิดส์).

เฉลิมพล แจ่มจันทร์ วาทีนิ บุญชะลิกษี กัญญา อภิพรชัยสกุล ปันณวัฒน์ เกื่อนกลิ่น พงษ์ศักดิ์ หมื่นศักดิ์ . (2565). *เด็กข้ามชาติ: ผลกระทบจากโควิด-19 (เข้าไม่ถึง) สุขภาพ (ตกหล่น) การศึกษา (เสี่ยงเพิ่ม) ความคุ้มครอง*. สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.

ซีพีออลล์. (2565). การสนับสนุนการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต. <https://www.cpall.co.th/sustain/social-dimension/educational-support>

ฐานเศรษฐกิจ. (2565). ทูลพระกนิษฐาสัมมาชีพ คือ อะไร กสศ. มีคำตอบให้ อ่านเลย.

<https://www.thansettakij.com/general-news/529549>

“ณัฐกิตติ์ จิตต์หลัง” กับบทบาทผู้นำเยาวชนอาเซียน ในโครงการ ASEAN YOUNG LEADERS PROGRAMME 2022. (2023, มกราคม 17). Retrieved from <https://www2.rsu.ac.th/samrangsit-online-detail/ShowCase-Natthakit>

ทรูคอร์ปอเรชัน. (2566). รายงานความยั่งยืน 2565. <https://www.true.th/true-corporation/site/assets/truecorp/pdf/th/true-sustainability-report-2022-th.pdf>

ทีช ฟอร์ ไทยแลนด์. (2566). หนึ่งในวันที่โรงเรียนวัดตะคร้ำเอนกับมูลนิธิทีช ฟอร์ ไทยแลนด์ และ SC Johnson. <https://www.teachforthailand.org/2023/04/29/หนึ่งในวันที่โรงเรียนวัด/>

เทใจต่อทคอม. (2565). โครงการทุนการศึกษาในกรุงเทพมหานครเพื่อผู้ย้ายถิ่นฐานและเยาวชนไทย. https://taejai.com/th/d/creativelifefoundation_scholarship/#update-875

โทเทิล แอ็คเซ็ส คอมมูนิเคชัน. (ม.ป.ป.). dtac Safe Internet. <https://www.dtac.co.th/sustainability/en/project/Project-SafeInternet>

ไทยเบฟเวอเรจ. (2565). รายงานการพัฒนาที่ยั่งยืน 2565. <https://sustainability.thaibev.com/pdf/sr2022th.pdf>

ไทยพีบีเอส. (2565). ไทยพีบีเอส ร่วมกับธรรมศาสตร์ เปิดพื้นที่เยาวชนทั่วประเทศผลิต TikTok รู้เท่าทันข่าวปลอมการเมือง. <https://org.thaipbs.or.th/content/5116>

ผู้จัดการออนไลน์. (2565). วงเสวนา แฉปัญหาเด็กถูกรังแกรุนแรงซ้ำซากทุกสถานที่ เชื่อยังไม่ได้รับการช่วยเหลืออีกมาก. https://mgronline.com/politics/detail/9650000108197?fbclid=IwAR3g7kxli-r_HcDAF80tVht6j6jkdP9UMsiPFkLgMQGXAAntiE5Mfb_zVM

ผู้จัดการออนไลน์. (2565, พฤศจิกายน 28). Retrieved from เด็กไทยติด "บุหรี่ปั๊พไฟฟ้า" เพิ่มขึ้น เยาวชนชง 3 ข้อเสนอ กทม.หนุนคนรุ่นใหม่ไม่สูบบุหรี่: <https://m.mgronline.com/qol/detail/9650000113353>

โพสต์ทูเดย์ (Post Today). (2565). ‘ONE YOUNG WORLD 2022’ จุดประกายความคิดเยาวชน เคลื่อนอนาคตโลก. <https://www.posttoday.com/people-behavior/1488>

- มติชนออนไลน์. (2565). ‘สสส.’ จับมือ ‘สสตย.’ ชี้ อีก 10 ปี เด็กและเยาวชนเสี่ยงภัยคุกคามออนไลน์ หนุน
แนวทางใช้สื่ออย่างเท่าทัน. https://www.matichon.co.th/bullet-news-today/news_3564743
- มหาวิทยาลัยมหิดล. (n.d.). มหาวิทยาลัยมหิดล เข้าร่วมการประชุม The 13th ASEAN University Network
Rectors’ Meeting และ AUN’s 37th AUN Board of Trustees Meeting.
<https://mahidol.ac.th/th/2022/mahidol-13aunrector-37bot/>
- มูลนิธิเด็กโสสะแห่งประเทศไทยในพระบรมราชินูปถัมภ์. (2566). การดำเนินงานในรอบปี 2565.
<https://www.sosthailand.org/getmedia/8ee67046-6faa-4855-bcf8-0a66a8a330c6/SOS-Annual-Report-2022.pdf>
- มูลนิธินวัตกรรมสร้างสรรค์สังคม (2022). สภาเด็กและเยาวชนกับการทำงานร่วมกันกับองค์กรปกครองส่วน
ท้องถิ่น. <https://siythailand.org/สภาเด็กและเยาวชนกับการ>
- มูลนิธิปันบุญ. (ม.ป.ป.). สนับสนุนการเรียนการสอนเด็กนอกระบบในศูนย์การเรียนชุมชนโดย มูลนิธิส่งเสริมพัฒนา
เด็กและเยาวชน (CYF). <https://www.punboon.org/foundation/projects/01082001>
- มูลนิธิยุวพัฒน์. (2566). การดำเนินงานเพื่อเยาวชนขาดโอกาส รายงานรายไตรมาสที่ 4/2565.
https://www.yuvabadhanafoundation.org/wp-content/uploads/2023/01/รายงานรายไตรมาส-Q4_2022.pdf
- มูลนิธิยุวพัฒน์. (2566). งานทุนการศึกษา “ส่งน้องเรียน สร้างเด็กดี.
<https://www.yuvabadhanafoundation.org/th/work/scholarship/>
- มูลนิธิโรงเรียนวันเสาร์. (n.d). Saturday School Projects. <https://www.saturday-school.org/volunteerprojects/?lang=th>
- มูลนิธิศุภนิมิตร์. (n.d). World Vision Youth Club เยาวชนอาสาศุภนิมิตร์ ร่วมช่วยเหลือเด็กยากไร้กับมูลนิธิ
ศุภนิมิตร์แห่งประเทศไทย. <https://www.worldvision.or.th/youth-volunteer/>
- มูลนิธิสายเด็ก. (n.d). Campaign. <https://www.childlinethailand.org/th/csec/>
- มูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทย. (2565). การอบรมพัฒนาเยาวชนแกนนำ เพื่อการออนไลน์อย่างปลอดภัยและ
สร้างสรรค์. <https://inetfoundation.or.th/Welcome/activity?id=200>

ศูนย์ข้อมูลกลางด้านการบาดเจ็บ. (2565). กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. Retrieved from สถานการณ์ การเสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนนของประเทศไทย:

http://dip.ddc.moph.go.th/new/%E0%B8%9A%E0%B8%A3%E0%B8%B4%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3/3base_status_new

ศูนย์พัฒนาองค์ความรู้ด้านกิจกรรมทางกายประเทศไทย (2564). ผลการสำรวจโครงการพัฒนาระบบเฝ้าระวัง ติดตามพฤติกรรมด้านกิจกรรมทางกายของประชากรไทย. นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.

สตาร์ฟิชเอ็ดดูเคชั่น. (2565). โครงการลดภาวะการณเรียนรู้อดถอยและฟื้นฟูการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน.

<https://www.starfishlabz.com/program/3-โครงการลดภาวะการณเรียนรู้อดถอยและฟื้นฟูการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน>

สถาบันวิจัยเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา. (2022, มีนาคม 14). Retrieved from The Hidden Pandemic: 'เด็กกำพร้า' ระเบิดเวลาที่ถูกละเลยด้วยโควิด-19 : <https://research.eef.or.th/the-hidden-pandemic/>

สมาคมธุรกิจเพื่อสังคม. (2564). STARFISH EDUCATION ธุรกิจเพื่อสังคมที่มีเป้าหมายเพื่อการพัฒนาการศึกษา สำหรับเด็กทุกคนในประเทศไทย. <https://www.sethailand.org/resource/starfish-education-social-enterprise/>

สมาคมยุวชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนเพื่อไทย. (n.d.). รายละเอียดโครงการ. <https://ysdathailand.org>

สมาคมวางแผนครอบครัวแห่งประเทศไทยฯ (สวท.). (2566). โครงการส่งเสริมการเข้าถึงความรู้เรื่องอนามัยการเจริญพันธุ์. <https://ppat.or.th/โครงการส่งเสริมการเข้า/>

สำนักข่าวอิศรา. (2565). Fact Checker : วิธีปลูกพลังสร้างพื้นที่เยาวชน 'รู้เท่าทันข่าวปลอม'.

<https://www.isranews.org/article/isranews-article/114344-inves099-21.html>

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.). (2565). 30 ตำบลต้นแบบการมีส่วนร่วมของสภาเด็ก และเยาวชนร่วมไขว้นวัตกรรมในงานมหกรรม “FUTURE IS NOW ท้องถิ่นของคนรุ่นใหม่” บนแนวคิดเด็กนำ ผู้ใหญ่หนุน. <https://happychild.thaihealth.or.th/30-ตำบลต้นแบบการมีส่วนร่วม/>

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.). (2565). ทศวรรษหน้า เด็ก-เยาวชนเสี่ยงภัยคุกคามออนไลน์ เน้นสร้างพื้นที่สื่อสร้างสรรค์เพื่ออนาคต. <https://www.thaihealth.or.th/ทศวรรษหน้า-เด็ก-เยาวชนเส/>

สำนักงานข่าว กรมประชาสัมพันธ์. (2565). อบจ.ตรัง จัดโครงการพัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชนจังหวัดตรัง รุ่นที่ 2 เพื่อให้เด็กและเยาวชนมีทักษะในการดำเนินชีวิตในสังคม. <https://thainews.prd.go.th/th/news/detail/TCATG220217191126324>

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2565). สพม.สงขลา สตูล”โครงการสถาบันพระบรมราชชนก สัจจร (“สบข.สัจจร”) ปีการศึกษา 2566”. <https://www.obec.go.th/archives/707912>

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2565). การสำรวจผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ต่อครัวเรือนในประเทศไทย . สำนักงานสถิติแห่งชาติ.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน . สำนักงานสถิติแห่งชาติ.

สำนักพิมพ์สยามรัฐ. (2565). อบจ.แม่ฮ่องสอน จัดโครงการ “เยาวชนก่อการดี”. <https://siamrath.co.th/n/358063>

องค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย. (2565). นโยบายและแนวการปฏิบัติที่เป็นมิตรต่อครอบครัวของภาคธุรกิจในประเทศไทย สรุปรายงานการวิจัยเชิงลึก. <https://www.unicef.org/thailand/media/8626/file/Friend-Friendly%20Policies%20and%20Practices%20in%20Thailand's%20Private%20Sector%20T H.pdf>

เอสซีจี. (2565). โครงการ Learn to Earn. <https://www.scg.com/esg/highlight/โครงการ-learn-to-earn/>
แอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส. (2566). รายงานการพัฒนาธุรกิจอย่างยั่งยืนประจำปี 2565. <https://investor.ais.co.th/misc/sustainability/20230221-advanc-srd-2022-th.pdf>

ภาษาอังกฤษ

Hanns Seidel Stiftung. (n.d.). *Southeast Asia: Thailand*.

<https://southeastasia.hss.de/thailand/?fbclid=IwAR0FhRu5MqL0alc9fd5f9OVyH5pzmGgZnhr3gJcGEFaZSx7aWculO7Db1E>

Ladaphongphatthana, K., Lillicrap, A., & Thanapanyaworakun, W. (2023, April). เด็กโตนอกบ้าน...ในสถานที่ที่ไม่มีใครมองเห็น. Retrieved from Mahidol University, Alternative:

<https://www.unicef.org/thailand/th/reports/%E0%B9%80%E0%B8%94%E0%B9%87%E0%B8%81%E0%B9%82%E0%B8%95%E0%B8%99%E0%B8%AD%E0%B8%81%E0%B8%9A%E0%B9%89%E0%B8%B2%E0%B8%99%E0%B9%83%E0%B8%99%E0%B8%AA%E0%B8%96%E0%B8%B2%E0%B8%99%E0%B8%AF%E0%B8%97%E0%B8%B5%E0%B9%88%E0%B>

Line Today. (2565, กุมภาพันธ์ 9). Retrieved from Teen Club คลับวัยทีม ที่เดียวจบทุกเรื่อง:

<https://today.line.me/th/v2/article/5yZM7LR>

Save the Children. (n.d.). *NEWS & STORIES*. <https://thailand.savethechildren.net/news-stories>

The Active Thai PBS. (2022, สิงหาคม 8). Retrieved from เขาวงกตต้นกล้าชนเผ่าพื้นเมือง แอลงขอ 14 ข้อจากรัฐ: <https://theactive.net/news/law-rights-20220809/>

Weerachart T. Kilenthong, Khanista Boonsanong, Sarttja Duangchaiyoosook, Wasinee Jantorn and Varunee Khruapradit. (2022). *Learning Losses from School Closure Due to COVID-19 Pandemic for Thai Kindergartners*. <https://www.pier.or.th/dp/174/>

ออนไลน์

(2022, กรกฎาคม 25). Retrieved from ‘เด็กปฐมวัย’ ใช้เวลาติตหน้าจอเพิ่มขึ้นเป็น 83 นาทีต่อวัน จากสถานการณ์โควิด: <https://www.springnews.co.th/digital/827545>

(2022, มีนาคม 19). Retrieved from สถิติปี 2564 เด็กอีสานจมน้ำสูงสุดในหน้าแล้ง: <https://thecitizen.plus/node/54260>

(2022, มิถุนายน 22). Retrieved from เด็กไทยเก่ง...!! คว่ำรางวัล ASEAN Geospatial Challenge 2022 ระดับนานาชาติ: https://www.gistda.or.th/news_view.php?n_id=6051&lang=EN

(2022, พฤศจิกายน 25). Retrieved from เด็กไทยโชว์ไอเดียเจ๋ง สร้างชื่อในเวทีอาเซียน คิวรางวัลชนะเลิศการประกวดสื่อรณรงค์เคารพสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา:

<https://www.thailandplus.tv/archives/638660>

(2565, ธันวาคม 28). Retrieved from เยาวชนไทยคว้ารางวัลในงาน ASEAN-India Grassroots Innovation Forum 2022: <https://www.ops.go.th/th/inter-news-announcement/inter-news/item/7982-asean-india-grassroots-innovation-forum-2022>

(2565, ตุลาคม 18). Retrieved from รมว.แรงงาน ปลื้ม เด็กไทยคว้าเหรียญเงินแข่ง WorldSkills ครั้งที่ 46: <https://www.dailynews.co.th/news/1591229/>

(2565, สิงหาคม 27). Retrieved from ทีมไทย คว้า 6 รางวัล จาก 4 ประเภท ในการประกวด International Science Drama Competition 2022: <https://www.nsm.or.th/nsm/th/node/15607>

หน้าปก [Free Photo | Group of kids friend laughing together \(freepik.com\)](#), For example: books, clothing, flyers, posters, invitations, advertising, etc. Insert the attribution line close to where you're using the image. If that's not possible, place it in the credits section. For example: "image: Freepik.com". This cover has been designed using assets from Freepik.com

ภาคผนวก

รายนามผู้ให้ข้อมูล

ปิยวัฒน์ เกตุวงศา	สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล
พลวัฒน์ การุญภาสกร	กรมส่งเสริมปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย
ณัฐยา บุญภักดี	สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)
กฤษณ์วรรณ วรมิศรี	ศูนย์ประสานงานขับเคลื่อนการส่งเสริมและปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชน ในการใช้สื่อออนไลน์ (COPAT)
ฉัตร คำแสง	ศูนย์ความรู้นโยบายเด็กและครอบครัว (คิด for คิดส์)
โชติเวชญ์ อึ้งเกลี้ยง	มูลนิธินวัตกรรมสร้างสรรค์สังคม
อนุพงษ์ จันทะแจ่ม	มูลนิธินวัตกรรมสร้างสรรค์สังคม
ธนวัฒน์ พรหมโชติ	สภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย
นดา บินร่อหิม	สภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย
ชนม์นิภา ขาวละออ	สภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย

รายนามคณะทำงาน

รองศาสตราจารย์ ดร. เฉลิมพล แจ่มจันทร์	หัวหน้าโครงการวิจัย
รองศาสตราจารย์ ดร. วาทีณี บุญชะลิกษี	นักวิจัย
กัญญา อภิพรชัยสกุล	นักวิจัย
ณัฐณิชา ลอยฟ้า	นักวิจัยผู้ช่วย
ภัทรชัย อ่อนน่วม	นักวิจัยอิสระ
กัญญารินทร์ เวียงอินทร์	นักวิจัยอิสระ

